

Natur- og Vandplaner for Danmark

- **en diskursanalyse af Vandplanerne omhandlende Limfjorden og dens opland**

Udarbejdet af: Jakob Mulbjerg Gravers

Afleveret d. 27. oktober 2009 på Aalborg Universitet

Vejleder: Per Christensen

Antal normalsider: 68

Antal anslag: 163.937

Antal sider i alt: 327 + 81

Antal bilag: 4 + 1

Indholdsfortegnelse:

1 INDLEDNING	4
2 PRE-TEORI PROBLEMFORMULERING:	6
3 HVAD ER EN VANDPLAN – LOV OG PLANLÆGNING	6
4 NETVÆRKSANALYSE	10
5 DISKURSTEORI	16
5.1 UDSAGNSKRAFT	19
5.2 KOHÆRENS	20
5.3 INTERTEKSTUALITET	22
5.4 INTERDISKURSIVITET	23
6 METODE:	25
6.1 OPERATIONALISERING AF NETVÆRKSANALYSE	30
6.2 MIKRO-, MESO- OG MAKRO-NIVEAU ANALYSE	31
7 POST-TEORI PROBLEMFORMULERING:	33
8 BESKRIVELSE AF NETVÆRKSTYPE HOS AFSENDERNE PÅ DE INDSENDTE FORSLAG SAMT ANALYSE AF UDSAGNSKRAFT OG KOHÆRENS	34
9 INTERTEKSTUALITET OG INTERDISKURSIVITET	52
9.1 INDENFOR POLITIKFÆLLESSKAB	56
9.2 INDENFOR EMNE-NETVÆRK	58
10 IDEOLOGI OG INTERTEKSTUALITET – EN SAMMENHÆNG?	61
11 KONKLUSION	62
12 SUMMERY IN ENGLISH	64
13 LITTERATURLISTE:	66

BILAG 1	69
BILAG 2	73
BILAG 3	315
MANIFESTE INTERTEKSTUALITETER I POLITIKFÆLLESSKABERNE:	315
IKKE MANIFESTE INTERTEKSTUALITETER I POLITIKFÆLLESSKABERNE:	318
INTERDISKURSIVITET I POLITIKFÆLLESSKABERNE:	319
INTERTEKSTUALITETER I EMNE-NETVÆRKENE:	319
IKKE MANIFESTE INTERTEKSTUALITETER I EMNE-NETVÆRKENE:	321
INTERDISKURSIVITETER I EMNE-NETVÆRKENE:	325
BILAG 4	326

Tabeloversigt:

TABEL 1 - TIDSPLAN OVER VANDPLANERNE	7
TABEL 2 – NIVEAUER I POLICYANALYSE	10
TABEL 3 – POLITIKFÆLLESSKAB VS. EMNE-NETVÆRK	13
TABEL 4 – POLITIKFÆLLESSKAB VS. EMNE-NETVÆRK 2	15
TABEL 5 – TJEKLISTE OM DER ER TALE OM POLITIKFÆLLESSKAB ELLER EMNE-NETVÆRK	30
TABEL 6 – UDSAGNSKRAFT-TABEL 1	51
TABEL 7 – UDSAGNSKRAFT-TABEL 2 ANG. IDEOLOGIER	51
TABEL 8 – FORDELINGEN AF AFSENDERE I DE TO NETVÆRKSTYPER I ANALYSE FOR INTERTEKSTUALITET OG INTERDISKURSIVITET.	52
TABEL 9 – POLITIKFÆLLESSKABERNES FREKVENSER VED FORSKELLIGE MANIFESTE INTERTEKSTUALITETER	53
TABEL 10 – EMNENETVÆRKENES FREKVENSER VED FORSKELLIGE MANIFESTE INTERTEKSTUALITETER	54
TABEL 11 – FORHOLDET MELLEM MANIFESTE OG IKKE MANIFESTE INTERTEKSTUALITETER	59

1 Indledning¹

Da Danmark skulle implementere de seneste regler fra EU på natur- og miljøområdet, samt konventioner fra FN, valgte Danmark at gøre begge dele ved en inddragelse af offentligheden. Dog var det ikke et reelt valg, men mere et internationalt krav om borgernes medbestemmelse og deltagelse indenfor natur- og miljøområder.

"I de senere år har Danmark tiltrådt en række internationale aftaler, der beskriver borgernes ret til medbestemmelse i spørgsmål, der vedrører natur og miljø. Brundtland-kommissionen påpegede i 1987, "... at, det er nødvendigt med en viden og støtte i befolkningen, som medfører en større offentlig deltagelse i de beslutninger, som påvirker miljøet" ... Dette blev understøttet på Rio-konferencen i 1992, hvor øget borgerdeltagelse i beslutnings- og implementeringsprocesser blev vedtaget som et led i Agenda 21 ... Målet med Lokal Agenda er at øge fokus på vores fælles ansvar for den fremtidige udvikling af samfundet, herunder også miljøområdet, og at inddragelsen af borgerne skal implementeres i alle lokale samfund ... Danmark underskrev i 1998 FN's 'Konvention om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsafgørelser på miljøområdet' også kendt som Århuskonventionen ... Konventionens formål er at sikre befolkningens adgang til information, ret til at deltage i og klage over beslutninger truffet i relation til miljøet"².

Det seneste nye og helt aktuelle er Natur – og Vandplaner for hvert enkelt EU – land, disse bygger på Miljømålsloven, som vil blive præsenteret senere i specialet. Disse krav om at lave Natur- og Vandplaner er opstillet for at "fremtidssikre" naturen og miljøet således, at man varetager natur- og miljøinteresser også til gavn også for de mange generationer frem i tiden. Ydermere indeholder lovgivningsprocessen en form for intensiv og udførlig kortlægning af naturområder og deres tilstand fx hvilke områder, der skønnes bevaringsværdige eller har behov for genopretning, medtaget er fx hensyntagen til forskellige erhvervsinteresser.

Som det fremgår af ovennævnte citat fremstår indsigt og deltagelse som centrale rettigheder for borgerne. For at sikre opfyldelse af disse er Natur – og Vandplanerne udmøntet i et procesforløb, der omtales senere i specialet, dette indeholder meget tidligt i forløbet en idefase, hvor privatpersoner, organisationer og erhverv kan udarbejde og indsende forslag. Et krav der ligeledes pointeres i Århuskonventionen.

"Århuskonventionen stiller også krav til, at inddragelsen skal ske på et tidligt tidspunkt. I konventionen fremgår det således: "Hver part sørger for, at offentligheden inddrages tidligt i processen, mens alle muligheder stadig er åbne og effektiv offentlig deltagelse kan finde sted" ... Implementeringen af Århuskonventionen medførte en række ændringer i den danske miljølovgivning i 'Lov om ændring af visse miljølove'. Disse lovændringer skal sikre, at dansk lovgivning lever op til kravene, som stilles i Århuskonventionen. Ifølge Naturbeskyttelsesloven er der således krav om, at offentligheden, ved sager af større betydning, skal informeres og inddrages i beslutningsprocessen. Borgerne har derfor i dag lovsikret ret til at få oplysninger samt deltage i beslutningsprocessen vedrørende naturspørgsmål"³.

Idefasen tager udgangspunkt i materialet fra Basisanalyserne, der giver en fælles faktuel platform, men ingen løsninger, hvilket heller ikke var intentionen. Da selve idefasens opgave og formål er at inddrage og

¹ <http://www.ruc.dk/upload/application/pdf/d0bbb746/realisering.pdf>

² Ibid. s. 1.

³ Ibid. s. 1-2.

engagere offentligheden i beslutningsprocessen, hvilket konkretiseres i en høringsfase, hvor alle interesserede borgere opfordres til at indsende forslag.

Specialet betragter disse forslag som resultatet af en proces, der skulle sikre de allerede omtalte konventioners krav om "større offentlig deltagelse". De indsendte forslag udgør grundlaget for specialets valgte (problemstillinger) og analyser. Dog med visse nødvendige geografiske begrænsninger og de afgrænsninger, der tages i forhold til specialets intention Natur- og vandplanerne omfatter hele landet med en opdeling i 3 vanddistrikter, der omtales senere, men objektet for dette speciale er begrænset til Limfjorden, hvilket forsvares i forholdet til specialets omfang.

Dette speciale omhandler ikke det indholdsmæssige aspekt i de ca. 1700 indsendte forslag, det fokuserer på, hvilken holdningsmæssig baggrund forslagene repræsenterer, altså det ideologiske ståsted. Samt med hvilken styrke forslagene stilles eller udsiges, med andre ord en vurdering af afsenderens politiske pondus. Og endelig hvilke kilder og virkemidler, der bliver fremført i forslagene, det omfatter begreberne intertekstualitet og interdiskursivitet, der beskrives senere.

Denne vinkling af specialet udelukker fx de naturfaglige/ biologiske overvejelser, der udtrykkes i mange af forslagene, da de ikke findes anvendelige i politisk analyse. Den anlagte vinkel er diskursiv og er rettet mod den politiske italesættelse af problematikken omkring områderne natur og miljø.

Det er specialets foreløbige antagelse, at idefasen kan ses som en "adgangsbillet", en mulighed for at påvirke den kommende policy på områderne natur og miljø, og at analysen vil give indikationer om afsenderens styrke og pondus, deres brug af diskursive virkemidler og deres ideologiske tilhørsforhold.

Desuden stiller specialet spørgsmålet, om der efter en netværksanalyse af afsenderne til forslagene vil tegne sig netværkstyper med forskellige ideologiske tilhørsforhold, der viser differentiering i styrke, brug af virkemidler og generelle forskelle i den diskursive praksis?

Den undren, der er drivkraften i specialet, er, om der virkelig er tale om åbent og direkte demokrati? For når Natur- og Vandplaner bliver startet med en fri og åben proces, hvor alle kan give deres holdninger og forslag til kende, har alle deltagere så lige muligheder for at påvirke den kommende policy på natur- og miljøområdet, eller foreligger der en bias til fordel for de ressourcerstærke, dem der sidder i privilegerede netværk med staten, og dem der formår at italesætte problematikken på en måde, så de opnår magt på den politiske scene? Med andre ord, kan der ses en linie hvor, at de stærke og målrettede netværk har *en* diskurs, der formår at udelukke konkurrerende diskurser, og hvor at de svage og bredtfavnende netværk har *deres* diskurs. Af den vej skal der konkluderes på: Hvilke typer netværk har specialet at gøre med, hvordan er de diskursivt forskellige, og hvordan siger det noget om magtforholdet? Magtforholdet indbefatter en fortolkning af hvilken diskurs, der kan konkluderes som værende den mest magtfulde samt hvilken netværks-type, den må repræsenterer. Således bliver konklusion også en beskrivelse af og formodningen om en bias, der går ind og modificerer denne åbne proces til fordel for dem, som allerede havde stor magt på natur- og miljøområdet. Specialet bliver dermed, til slut, en kommentar til, om det politiske system kan gøre sig fri af fortiden og åbne op for en helt fri, pluralistisk demokratitilgang, eller om de etablerede/ officielle netværk stadigvæk har magten, og heriblandt også den rette diskurs til at afskære andre fra at *tage* magten. Herunder også om de mindre privilegerede, og bredtfavnende netværk prøver at efterligne magthavernes diskurs for at opnå en del af magten, eller de vil ændre den sociale praksis på området, om muligt med en ny selvstændig italesættelse og samtidig divergerende diskurs i forhold til magthavernes diskurs.

2 Pre-teori problemformulering:

Med hvilke virkemidler, kilder og henvisninger gør afsenderne af forslagene til forbedring af Limfjordens vandmiljø brug af? Hvordan bliver deres argumentation opbygget, så de kan påvirke policy'en på området i de kommende Vandplaner for Limfjorden?

3 Hvad er en vandplan – lov og planlægning

Det, som hele vandplans-politikken bygger på, er Miljømålsloven⁴, som er en implementering i dansk lov af EU-ret⁵. Denne lov opdeler landet i tre vanddistrikter, hvori Limfjorden er med i vanddistrikt 1 (se billede), der dækker hele Jylland, Fyn og en række mindre øer plus kyster:

§ 3 i loven siger: *For hvert vanddistrikt skal der foreligge en vandplan. Vandplanen skal omfatte en periode på seks år. Stk. 2. Statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser er ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af vandplanen og den kommunale handleplan og skal herunder sikre gennemførelsen af indsatsprogrammet og den kommunale handleplan.*

Det er disse vandplaner, som det i Idéfasen har været muligt at indsende forslag og indlæg til. Arbejdet forud for Idéfasen indeholder en basisanalyse, og det er først i selve Idéfasen, at offentligheden bliver inddraget.

Som der står i § 29: *... sørger ministeren for offentlig annoncering. Ved annonceringen oplyser miljøministeren om fristen efter stk. 3. Forslagene skal være offentligt tilgængelige. ... Stk. 3 Miljøministeren fastsætter en frist på mindst seks måneder for fremsættelse af indsigelser mod de i stk. 2 nævnte forslag [Stk. 2 omhandler de vandforvaltningsmæssige opgaver (VVO)]. VVO kan der også søges på www.vandognatur.dk. Mens selv miljømålene beskrives samlet i § 11 og 12:*

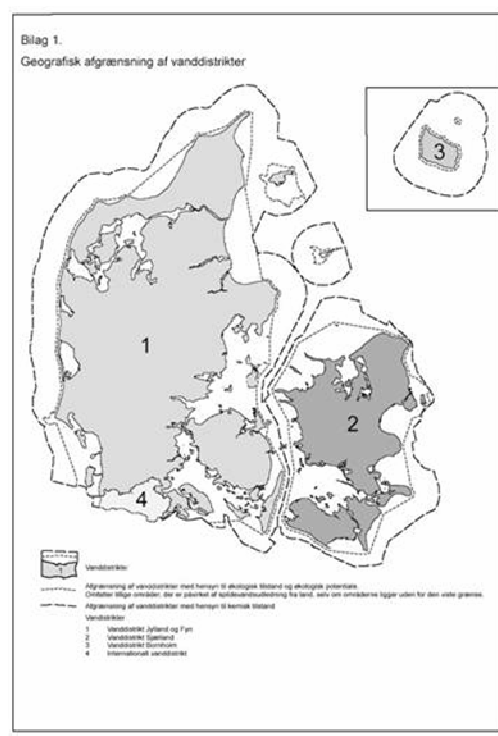
§ 11. Forringelse af tilstanden af alle overfladevandområder og alle grundvandsforekomster skal forebygges. Stk. 2. Ved enhver midlertidigt forringelse af vandforekomstens tilstand, som skyldes omstændigheder af naturlig art eller omstændigheder som følge af ulykke, skal yderligere forringelse af

⁴ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13071>

⁵ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (vandrammedirektivet), (EF-Tidende 2000 nr. L 327, side 1), Rådets direktiv 79/923/EØF af 30. oktober 1979 om kvalitetskrav til skaldyrvande, (EF-Tidende 1979 nr. L 281, side 47), Rådets direktiv 79/409/EF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet), (EF-Tidende 1979 nr. L 103, side 1) samt dele af Rådets direktiv 92/43/EF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet), (EF-Tidende 1992 nr. L 206, side 7). (Citat: *Officielle noter*: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13071>).

Figur 1

Kilde: Miljømålsloven

tilstanden forebygges, og den oprindelige tilstand skal så vidt muligt genetableres. Stk. 3. Der må ikke ske en øget direkte eller indirekte forurening af overfladevand, medmindre foranstaltninger til gennemførelse af dette vil medføre en øget forurening af miljøet som helhed. Forøgelse af forureningen af havet uden for vanddistrikterne skal så vidt muligt undgås.

§ 12. Senest den 22. december 2015 skal alt overfladevand og grundvand have opnået en god tilstand, jf. dog §§ 15-20. Stk. 2. Ved god tilstand for overfladevand forstås den tilstand, et overfladevandområde har nået, når det både har god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Ved god tilstand for grundvand forstås den tilstand, en grundvandsforekomst har nået, når den både har god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand.

Begge paragraffer beskriver forhold, der er gældende og vedrører Limfjorden, samt at de viser en deadline for den kommende Vandplan for Danmark: 2015. Men siger ikke noget om betingelserne for dyrelivet, men dette er der taget hånd om via § 9:

”Der skal efter indstilling fra Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender for hvert vanddistrikt udpeges områder, som kræver beskyttelse eller forbedring for at gøre det muligt for skaldyr (bløddyr af muslingeklassen og snegleklassen) at leve og vokse deri, med henblik på at skaldyr, der fiskes i områderne, umiddelbart kan anvendes til konsum”.

Dog med den begrænsning at der stadigvæk kan udøves erhverv. Hvilket må ses som helt naturligt med kun 3 vanddistrikter i Danmark, hvorfor fiskeri af alle typer jo må kunne fortsætte visse steder/alle steder. Hele denne proces kan ses fra basisanalyser til opfyldelse af miljømål i nedenstående tabel 1.

Tabel 1 - Tidsplan over Vandplanerne

1 Basisanalyser	Senest 22. december 2004	
2 Arbejdsprogram og tidsplan for processen med udarbejdelse af vandplanerne	Offentliggøres senest 22. december 2006	Høringsfrist: 6 måneder
3 Idefasen indledes	Materiale offentliggøres senest 22. juni 2007	Høringsfrist: 6 måneder
4 Oversigt over væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver	Offentliggøres senest 22. juni 2007	Høringsfrist: 6 måneder
5 Forslag til vandplaner	Offentliggøres senest 22. december 2008	Høringsfrist: 6 måneder
6 Endelige vandplaner offentliggøres	Senest 22. december 2009	
7 Forslag til kommunale handleplaner	Offentliggøres senest 22. juni 2010	Høringsfrist: 8 uger
8 Endelige kommunale handleplaner	Offentliggøres senest 22. december 2010 (+ evt. 3 måneder)	
9 Iværksættelse af foranstaltninger i indsatsprogrammerne	Senest 22. december 2012	

10 Opfyldelse af miljømål 22. december 2015

11 Ultimativ frist for opfyldelse af miljømål efter 2 x 6 år fristforlængelse 22. december 2027

Kilde: Ny Vandplanlægning i Danmark (Miljøministeriet)

Pr. den 5-6-2009 er der dog sket følgende ændret pga. iværksætning af 'Grøn Vækst', som påvirker høringen af de indsendte forslag, samt ændre på de meget frie rammer. Dette er grundet de målsætninger som 'Grøn Vækst' fra starten nu har fastsat:

Vandplaner⁶

Staten laver rammeplaner

Staten udarbejder vandplaner for 23 hovedvandoplande. By- og Landskabsstyrelsen og de 7 miljøcentre står for arbejdet med at skrive planerne. Planlægningen er beskrevet i Miljømålsloven.

Forsinket offentlig høring

Efter den oprindelige plan skulle forslag til vandplanerne have været i høring fra december 2008 til juni 2009. Da planerne imidlertid er et af elementerne i regeringens ministerudvalg for Grøn Vækst afpasses tidsplanen nu til arbejdet her.

Læs regeringens udspil om Grøn Vækst på Miljøministeriets hjemmeside:

Grøn Vækst

Høringsmateriale

Når arbejdet i Grøn Vækst er afsluttet, vil vandplanforslagene i løbet af en periode blive gjort klar til den offentlige høring. Selve planforslagene, andet høringmateriale og blanket til indsendelse af høringssvar vil derefter kunne findes her på hjemmesiden.

Vandognatur.dk - materiale fra idéfasen

Materiale fra den offentlige idéfase, der foregik i løbet af efteråret 2007, finder du stadig på www.vandognatur.dk, som vil være åben indtil den offentlige høring af planforslagene starter.

Senest opdateret 05-06-2009 af By- og Landskabsstyrelsen - Miljøcenter Aalborg

Endvidere skriver Miljøministeriet selv i deres pjece:

"Den statslige vand- og Natura 2000-planlægning skal være klar i 2009 og vil fastlægge rammerne for den opfølgende administration – ikke alene efter miljømålsloven, men også efter de øvrige love på plan-, natur- og miljøområdet. Den statslige planlægning bliver med andre ord omdrejningspunkt for den fremtidige administration og indsats på vand- og Natura 2000-området. Allerede i 2007 indledes en idéfase, hvor der skal være dialog med kommuner, virksomheder, borgere og interesseorganisationer. Kommunerne

⁶ <http://www.blst.dk/vandplan/vandplaner>

udarbejder konkrete planer for, hvad der skal gøres i den enkelte kommune for at sikre målopfyldelsen for vand- og Natura 2000-områder”⁷.

Specialet omhandler *Idéfasen* til og med *Forslag til vandplaner* række 3-5 i tabel 1. Afgrænsningen er grundet tidspunktet for specialeskrivning (efterår 2008 til efterår 2009) og selvfølgelig fordi det er her, at offentligheden bliver inddraget via muligheden for at indsende forslag.

⁷ Danmarks nye Miljøcentre (Miljøministeriet) – s. 4.

4 Netværksanalyse⁸

Interesser i samfundet, og hvordan disse er organiseret, er hovedstammen i denne teoriretning. Det essentielt at fastslå, hvilket netværk som interesserne/opinionen stammer fra. Dette er en vigtig ledetråd til at anskue deres deltagelse i demokratiet. Yderligere lægger netværksanalysen vægt på interesseorganisationernes position, når der fx skal ændres policy på et givent område. Grunden til det er, at interesseorganisation "sidder" på en viden der ofte er yderst brugbar og nødvendig for demokratiet, når den nye policy skal planlægges. Via denne inddragelse og/eller høring af interesserne i samfundet, opstår der en følelse af lydhørhed og åbenhed i demokratiet hos borgerne og organisationerne. Denne proces kunne lette implementeringen af policy'en på et senere tidspunkt.

Netværksanalyse opstod ved, at eksisterende analytiske værktøjer vanskeligt kunne forklare processer omkring interesseorganisationer. Det var især pga. deres omfattende kompleksitet, som ikke helt kunne forklares ud fra hverken pluralisme⁹ eller korporatisme¹⁰, hvorfor netværksanalysen opstod for at skabe en teori, der kunne omfatte og håndtere den store kompleksitet, som interesseorganisationer indgår med i demokratiet (Daugbjerg 1998:21 og Blom-Hansen & Daugbjerg 1999:13).

Men først: Hvad er et netværk og hvordan adskiller det sig fra policyanalyse niveaumæssigt? Rhodes har givet denne illustration af udviklingen i tabel 2.

Tabel 2 – Niveauer i policyanalyse

Policy level (niveau)	Examples	Policy actors
Policy area	Industry, Education, Transport, Health etc.	Policy Universe
Policy sector	Chemicals, Telecommunication, Foundries etc.	Policy Community
Policy sub-sectors	E.g. for Chemicals Policy: Basic Chemicals, Pharmaceuticals, Agro-chemicals, Paints and Soaps and Toiletries	Policy Network

Kilde: Adapteret fra Rhodes 1997: 41

Eksempelvis for dette speciale er rækkefølgen, hvis "paraplyen" hedder miljø- og naturpolitik i Danmark:

1. **Policy area:** Miljø, naturbevarelse, erhvervslivet, kulturhistorie etc.

⁸ Daugbjerg og Blom-Hansen er tidligere blevet brugt af undertegnede i en seminaropgave i Policy Analyse på Aalborg Universitet 2007, hvorfra nogle dele af beskrivelse af netværksanalyse stammer.

⁹ "Fælles for pluralisterne er, at staten opfattes som neutral (eller som neutraliserende) – staten sætter ikke forhindringer op for interessegruppernes deltagelse i den politiske proces... De klassiske pluralister indtog det synspunkt, at interessegrupperne afbalancerer hinanden" (Pedersen 2006: 14).

¹⁰ "Et grundsynspunkt inden for korporatismen er, at interesseorganisationer har vidt forskellige adgangsmuligheder til den politiske proces. Staten vælger at samarbejde med nogle organisationer og fravælger at samarbejde med andre. Staten er altså ikke, som pluralisterne hævder, en neutral aktør" (Pedersen 2006: 15).

2. **Policy sector:** Vandmiljø, opfyldelse af EU-krav til bevarelsen af vandmiljøet og erhverv i vandområdet etc.
3. **Policy sub-sector:** Limfjordens natur- og vandmiljø: Dens tilstand, erhvervslivet i området og krav fra EU m.fl..

I henhold til tidligere beskrivelser af specialet, befinder det sig på niveau 3. Niveau 3 synes evident med specialets begrænsning. Specialet gør brug af den klassificering af Limfjorden givet i metode-afsnittet, der via www.vandognatur.dk giver 90 indsendte forslag. Dermed befinder specialet sig i *policy network*, og specialet bliver dermed en analyse af sub-sektorer inden for Vandplanerne for Limfjorden.

Fokus i denne gennemgang af netværksanalyse ligger ydermere på at påvirke beslutninger (i netværksanalyse litteraturen benævnes dette tit som magt til at ændre et udfald). Beslutninger som øver indflydelse på den førte offentlige politik – i dette speciale Vandplanerne. Det kan generelt siges, at inden for nogle områder af politiske netværk privilegeres visse interesser frem for andre dvs. en centralisering af magten hos de få eller den enkelte, og i andre netværk er magten mere jævnt fordelt - magten er ikke placeret et eller få steder i netværket. Ydermere er der overordnet tale om en struktur, der har det mål at skabe et mere eller mindre stabilt netværk, der skal lette samspillet mellem de forskellige politiske aktører - mellem interesseorganisationer og de statslige aktører og mellem politikere og administrationen. Disse politiske netværk bliver dannet inden for de respektive sektorer, eller subsektorer, og refererer til en specifik politik eller et sæt af relaterede politikker (se tidligere tabel 2). En definition kunne også lyde sådan: "... en klynge, eller et kompleks af organisationer som er forbundet med hinanden som følge af ressourceafhængighed og som er adskilt fra andre klynger, eller komplekser, af brug i ressourceafhængigheden" (Daugbjerg 1998:21, Blom-Hansen & Daugbjerg 1999:13 se også: Parsons 1995: 184-189 og Rhodes 1997: 36-37). Der er tale om en ressourceafhængighed inden for et givent netværk, samtidig med at de adskiller sig sig fra andre (klynger/netværk) ved at være ressourcemæssigt uafhængig af disse.

Den nordamerikanske litteratur omhandlende netværksanalyse adskiller sig lidt fra de europæiske traditioner inden for netværksanalyse ved at have et fokus på de mere løst forbundne netværk (**emne-netværk**), som til sidst i afsnittet præsenteres sammen med de mere formelle og stabile **politikfællesskabs** netværk, så begge typer kan bruges i analysen. Et citat fra den nordamerikanske litteratur:

"Looking for the few who are powerful, we tend to overlook the many whose webs of influence provoke and guide the exercise of power. These webs, or what I call 'issue networks', are particularly relevant to the highly intricate and confusing welfare policies that have been undertaken in recent years...Participants move in and out of the networks constantly. Rather than groups united in dominance over a program, no one, as far as one can tell, is in control of the policies and issues...An issue network is a sharedknowledge group having to do with some aspect (or, as defined by the network, some problem) of public policy" (Hecló 1978: 102-103 i Pedersen 2006: 17).

Heri beskrives **emne-netværket** som der senere vendes tilbage til i afsnittet. Men det viser fx, at der er "mange om budet" når det handler om at påvirke den offentlige politik. Samtidig lægges der vægt på at det ikke er et tæt forbundet netværk, og at ingen har den fulde viden i netværket til at stå alene i yderste konsekvens, men også at der er brug for alles viden, for at dette netværk kan blive magtfuldt og påvirke den offentlige politik inden for et emne. Dermed er ingen i stand til at opnå fuld kontrol alene eller i en mindre gruppe, hvorfor der skal ses på hele netværket som helhed.

Grundet den moderne stats intervention i flere og flere områder, er der opstået flere og flere netværk i henhold til denne teori. Staten har skullet varetage interesser på flere og flere områder grundet dens

udbygning. Derfor opstår der flere og flere interesseorganisationer, som bliver berørt af den offentlige politik, hvorfor disse må inddrages i de eksisterende netværk eller danne helt nye netværk. Som tidligere har staten brug for de ressourcer en interesseorganisation ligger inde med, for at kunne skabe politik og administration på området. Fx drejer det sig om information og viden om områder, hvor der skal iværksættes en regulering fra statens side, fx en regulering af muslingefiskeriet i Limfjorden i relation til specialets problemstilling. Faktisk er det sådan, at jo mere komplekst området er, hvor der skal indføres en regulering i den offentlige politik, jo mere har staten brug for information og viden fra de berørte grupper/interesseorganisationer. Det kan formuleres sådan, at interesseorganisationer "omdanner" deres viden til indflydelse, da interesseorganisationerne ikke vil indgå i samspil med staten uden at de får indflydelse til gengæld. Dog er det ikke nok at have ressourcer – de skal også være efterspurgt af andre i netværket. Altså er viden og information ikke en *adgangsbillet* til det politiske netværk på et bredt eller specifikt område (Daugbjerg 1998:21 og Blom-Hansen & Daugbjerg 1999:13-14).

Netværksanalyse kan beskrives i to yderpunkter på en skala mellem: **Politik-fællesskab** på den ene side og **emne-netværk** på den anden side. Marsh & Rhodes og deres typologi, der ligger til grund for denne variant af netværksanalyse, beskriver denne tilgang som:

"By contrast [to corporatism and pluralism¹¹], the policy networks approach emphasizes the need to disaggregate policy analysis and stresses that relationships between groups and government vary between policy areas. At the same time, it recognizes that in most policy areas a limited number of interests are involved in the policy making process and suggests that many fields are characterized by continuity, not necessarily as far as policy outcomes are concerned, but in terms of the groups involved in policy making" (Marsh & Rhodes 1992: 4, i Pedersen 2006: 20).

Heri beskrives det ligeledes, at der er forskellige former for netværk – nogen mere faste og formelle end dem, der er mere uformelle og løse. Samt at nogen har en lille, men stabil "stab" af medlemmer, mens der i den anden ende kan være de netværk, som har et højt antal medlemmer, hvori der kan ske (hyppig) udskiftning. Det sidste er den mere emne-orienterede netværks-type. **Emne-netværket** og det mere løse tillægges mest vægt og plads i den nordamerikanske litteratur, mens den europæiske holder mere fast i, at det drejer sig i lige så høj grad om **politik-fællesskaber**. Klassisk opdeling af den nordamerikanske pluralisme tradition og den mere korporatistiske europæiske ditto, grundet at korporatisme har sat et kraftigere præg på Europa¹² end Nordamerika. Samlet kan disse to yderpunkter illustreres via tabel 3.

¹¹ Se tidligere fodnoter.

¹² Fx har Rothstein skrevet om korporatismen i Sverige, og hvordan den fx har påvirket arbejdsmarkedspolitikken i Sverige, samt hvor styrende det har været især i de nordlige lande i Europa, herunder også Danmark (Politica 1995). I fx Sverige har den korporatistiske struktur været meget stærk og udbredt, og Rothstein ser på den i henhold til store sociale og økonomiske omvæltninger eller deciderede kriser i samfundet. Her viser Rothstein, at samfundet var præget af en grundlæggende usikkerhed, som de statslige aktører netop stod over for i *det formative moment*, hvilket ikke var påvirket af de organiserede interessers styrke (Politica 1995:437-438). Med andre ord er staten usikker efter en overstået eller vedblivende krise, og derfor skulle de integrerer de organiserede interesser/interessegrupper i det politiske system, så usikkerheden blev minimeret. På det svenske arbejdsmarked var denne model struktureret via korporatisme og indarbejdelse af interessegrupper i samfundet faktisk længe før at arbejderklassen fik stemmeret i Sverige (ibid.).

Tabel 3 – Politikfællesskab vs. emne-netværk

Dimensions	Policy community (politik-fællesskab)	Issue network (emne-netværk)
Membership	Very limited number of members. Narrow range of interests represented.	Large number of members. Wide range of interests represented.
Integration	Bargaining and negotiation. Frequent interaction.	Consultation. Unstable pattern of interaction.
Institutionalisation	Consensus on policy principles and procedures to approach policy problems.	Conflict over policy principles and procedures to approach policy problems.

Kilde: Daugbjerg 1998: 44 og Rhodes 1997: 44.

Politik-fællesskab kan beskrives – med hensyn til medlemskab - som: Meget få medlemmer, begrænset spændvidde i interesserepræsentationen. Når det handler om integrationen, er det forhandlinger med hyppig kontakt. Vedrørende institutionalisering er der konsensus om problemopfattelser og løsningsmodeller. Når der er tale om et politik-fællesskab, er der med andre ord tale om, at disse fællesskaber opstår på områder, hvor de få aktører, der indgår i netværket, hver især har mange ressourcer at byde på. Men det ikke alle med interesse for et givent politik-område, der har ressourcer der efterspørges af staten, hvorfor det ikke er alle, men dermed få aktører, som er med i dette politik-fællesskab. Dog er disse ressourcer i andre sammenhænge ikke uden betydning, da det kan dreje sig om, fx systematisk information og viden om de omgivelser, hvori en politik skal udformes og implementeres. Måske ligefrem en betydelig magt, som kan befordre en god implementering i samfundet. Bagsiden er dog, at denne form for fællesskab af denne vej udelukker de interessegrupper, der også har interesser i den førte politik på et givent område, da de ikke har nogen efterspurgte ressourcer at give "i bytte" for indflydelsen. Fra statens side er det fx vigtigt, at der findes et stærkt ministerium/styrelse, der kan mønstre en høj autoriteten på det givne politikområde, og som yderligere har magten til at give nogle interesseorganisationer adgang til politisk indflydelse – men i særdeleshed også at lukke nogen ude fra dette fællesskab. Dermed skal der altså være en benhård styring af, hvem der må være med i fællesskabet har de fx ressourcer nok at byde på? Og hvem skal udelukkes fra netværket (det er principielt dem som bliver berørt af politikken på området, men som ikke har ressourcer, såsom viden og information, at give "i bytte" for indflydelse) (Daugbjerg 1998:44, Blom-Hansen & Daugbjerg 1999:14-15, Parsons 1995: 189-191 og Rhodes 1997: 36-45). I relation til Hecló-citatet tidligere på side 11, som beskrev emne-netværket, er denne retning en modpol, som Pedersen fremhæver:

"Policy-tilblivelsen foregår ... i subsystemer, som er karakteriseret ved tætte relationer mellem interessegrupper og ministerier m.v..., og som kan siges at være en modpol til Heclós løst strukturerede emnenetværk. Borgere og udenforstående grupper kan normalt ikke trænge ind i disse subsystemer, hvor grænserne i langt højere grad er trukket mellem forskellige subsystemer end mellem komponenterne i de enkelte subsystemer" (Pedersen 2006: 18, se også Rhodes 1997: 36)

Der kan knyttes endnu et citat til politik-fællesskaberne og disse sub-systemer/sektorer:

"... a policy community exists where there are effective shared 'community' views on the problem. Where there are no such shared attitudes no policy community exists. A new issue such as pollution might involve several established policy communities. For example, it might affect local government, industry, waste disposal industry, consumer groups – but over time – we imagine that a new policy community would evolve around the new policy focus" (Jordan 1990: 327, i Pedersen 2006: 18).

Emne-netværk kan beskrives som bestående af mange aktører/medlemmer, der har en stor spændvidde i interesserepræsentation – med andre ord repræsenterer netværket en bred vifte af interesser, som ikke behøver at have det store tilfælles interesserne imellem. For så vidt angår integrationen, og så er konceptet konsultation og et ustabil kontaktmønster. Endvidere tegner institutionaliseringen sig som konflikt om problemopfattelsen og løsningsmodellerne. Alt dette er modpolen til politik-fællesskabet. Her har interesseorganisationer og deres aktører meget få ressourcer til rådighed. Med andre ord har en gruppe eller et individ med interesse for et givent politikområde kun få ressourcer at yde statsmagten "i bytte" for indflydelse. Men på den anden side er der mange aktører/interesseorganisationer indblandet i netværket, hvilket opvejer, at de hver især har få ressourcer, men tilsammen mange ressourcer. Faktisk er det ikke kun på organisationssiden, at der er flere om budet – også antallet af ministerier/styrelser er øget her i emne-netværket. Det skyldes, at det drejer sig om et politik-område, der berører flere ministerier/styrelser, hvorfor de alle kan anses for at være den korrekte implicerede partner til dette emne. Således vil et givent ministerium prøve at få sine "allierede", sine interesseorganisationer med, så deres indflydelse i netværket bliver øget via denne kanal i forhold til andre ministerier og interesseorganisationer mv. Da der i politik-fællesskabet var enighed omkring problemopfattelse og løsningsmodeller, var det pga., at der kun var få aktører/medlemmer og endvidere, at de beskæftigede sig med meget specifikke områder, der fx kun berørte et ministerium/styrelse, hvorfor det er lettere at finde en konsensus herom. Men her i emne-netværket er det en anden sag. Nu er der mange aktører/medlemmer med, hvorfor der er mange flere risici for konflikt på vejen til konsensus. Derfor er der mange problemopfattelser og løsningsmodeller. Fx kunne det tænkes, at hver interesseorganisation/gruppe og hvert ministerium havde deres måde at løse problemerne på, hvorfor de tilskynder denne (deres) variant til fordel for en anden organisations/gruppens løsningsmodel og ditto for et andet ministerium. Derfor er der en variation i problemopfattelsen og løsningsmodellen fra sag til sag, grundet at det kan variere, hvem der vinder mest indflydelse i den pågældende sag i emne-netværket. En aktør, der har fået tildelt magten i en specifik sag, kan altså med andre ord se sig marginaliseret i en anden sag, hvor denne ikke fik tildelt magten, eller det ikke fandtes ønskværdigt med denne aktørs problemopfattelse eller løsningsmodel. I disse emne-netværk sker der altså ikke en så stærk institutionalisering af problemopfattelse og løsningsmodeller som i politik-fællesskabet. Dette kan til en vis del tilskrives det ovenstående og det faktum, at det ikke er de samme, som kontinuerligt sidder og bestemmer på det givne område. Fx kunne det tænkes, at man i et politik-fællesskab ville se tilbage på tidligere beslutninger på området og bruge dette som inspiration til fremtidige beslutninger, hvorfor der kan opstå kontinuitet og konsensus omkring, hvordan et politikområde skal løses. Dette sker ikke i et emne-netværk. Her er det ikke de samme, der sidder med magten til at tage beslutninger eller komme med forslag hver gang, hvorfor tilbageblik-faktoren ikke er så stor, eller simpelthen ikke er til stede. Positivt må det siges, at emne-netværket har lettere ved at omstille sig til nye krav og forventninger fra omverdenen – fx hvordan lovgivningen på et specifikt område skal være for at falde i god jord hos befolkningen – i stedet for som hos politik-fællesskabet, der ikke altid behøver at lytte til de ændrede omgivelser, fordi de vil vedblive med at sidde på magten inden for dette politikområde, og at det falder aktørerne naturligt at handle som tidligere. Men med det forhold at de kan blive nødsaget til ændre sig, hvilket de ofte kun vil gøre i den mindst påkrævede grad, når der er tale om politik-fællesskab, for at opnå støtte fra omgivelserne (Daugbjerg 1998:43-44, 49-50 samt Blom-Hansen & Daugbjerg 1999:15-16 og Rhodes 1997: 36-45).

Dog omtaler Daugbjerg og Blom-Hansen ikke et aspekt, som kan ses som meget vigtigt for disse to netværks-typer: *Ressourcerne* som ligger gemt i disse to typer. Dette har Rhodes et bud på i tabel 4.

Tabel 4 – Politikfællesskab vs. emne-netværk 2

	Policy Community	Issue Network
Distribution of resources within network	All participant have resources	Some participants may have resources, but they are limited
Distribution of resources within participating organizations	Hierarchical; leaders can deliver members	Varied and variable distribution and capacity to regulate members
Power	There is a balance of power among members. Although one group may dominate, it must be a positive-sum game if community is to persist	Unequal powers, reflecting unequal resources and unequal access. It is a zero-sum game

Kilde: Adapteret fra Rhodes 1997: 44.

5 Diskursteori

I dette afsnit vil de fire nedslagspunkter i specialets diskursanalyse præsenteres, som så senere omtales i metodeafsnittet, og blive uddybet og forklaret i henhold til Fairclough's teori om kritisk diskursanalyse (betegnet på engelsk som CDA). CDA tilbyder et potent instrumentarium til at afdække teksters bagvedliggende ideologi, og som mange andre kvalitative videnskabelige metoder har CDA svagheder i forhold til at kvalificere store datamængder, men rummer til gengæld mulighed for dybtgående arbejde med et mindre antal diskursive hændelser. Hvorfor valget faldt på en reducere af datamængden, fra de 90 forslag til de 20 forslag, med analyse af intertekstualiteter og interdiskursiviteter, samt en mere overordnet analyse af udsagnskraft og kohærens, hvilket senere bliver operationaliseret i metoden. Yderligere bliver analysen af intertekstualiteter og interdiskursiviteter behandlet mere kvantitativt og skematisk og behandler udelukkende de åbenlyse intertekstualiteter, og leder dermed ikke efter mindre fragmenter eller aflejringer af intertekstualiteter, 'mellem linierne', i teksterne. Et valg der muliggør en større datamængde, end normalt med kritisk diskursanalyse og øger styrken og belægget for at komme med en stærk konklusion på analysen.

Kritisk diskursanalyse er blot en af mange retninger inden for diskursanalyse, og en beskrivelse er nødvendig. Overordnet er Fairclough's diskursteori baseret på det meget tekstnære og de lingvistiske redskaber, Fairclough har anvendt, som stammer fra sprogvitenskabelige retninger.

"The aim of critical discourse analysis is to shed light on the linguisticdiscursive dimension of social and cultural phenomena and processes of change ..."(Jørgensen & Phillips 2002: 61).

I citatet, hvori Jørgensen & Phillips beskriver Fairclough som lingvistisk baseret, bruges kritisk diskursteori som en metode til at forklare sociale og kulturelle fænomener og forandringer. En filosofisk lighed med netværksanalysen, som også bruges som metode til at beskrive et socialt fænomen, forsamlinger af medlemmer i netværk. Yderligere også at sociale forandringer jo ofte kommer via specifikke netværk og netværkstyper og samtidig jo netop er påvirket af hvilket netværk og hvilken netværkstype, det drejer sig om. I henhold til specialet skal diskurs-forskellene bruges til at forstå og belyse forskellen i at italesætte nogle fælles emner og problematikker med forskellige udgangspunkter. Med forskellige udgangspunkter, skal forstås den enkelte afsenders netværkstype. I netværkstypen ligger der nemlig implicit en forventning om, at politikfællesskabet står stærk i deres sag via deres målrettede interesser og en magtfordeling, der er i deres favør. I den anden ende af netværksskalan ligger emne-netværket, som har en bredtfavnende interessehorisont med en formodning om et svagere udgangspunkt for en fælles kamp på natur- og miljøområdet, pga. interne modsatrettede interesser og yderligere en svagere magt til at ændre gældende policy end politikfællesskabets, grundet emne-netværkets løsere struktur og større medlemstal. Diskursanalysen skal altså se på diskursive grunde til, at magtfordelingen også kan have en bias, via *italesættelsen* og *teksten*, som fastholder eller transformerer magten til policy-udviklingen på natur- og miljøområdet. Tales der med andre ord med en fælles diskurs i Idéfase, eller prøver nogle netværk at opretholde magtfordelingen, og dermed skabe en bias i magtfordelingen ved at anvende en anden diskurs? Formodningen er, at det er de stærkere politikfællesskaber, der vil skabe en bias i deres favør. Dermed ses der på et fænomen, åben og direkte Idéfase, der skal skabe ændringer i den sociale proces og praksis på området, og om dette giver lige muligheder for detagelse og italesættelser og i sidste ende magt til at påvirke den kommende Vandplan?

“In critical discourse analysis, language-as-discourse is both a form of action... through which people can change the world and a form of action which is socially and historically situated and in a dialectical relationship with other aspects of the social” (Jørgensen & Phillips 2002: 62).

Netværksanalysen kan siges at konstituere medlemmerne samt dialektisk, at medlemmerne konstituerer netværket. Således kan der på filosofisk plan siges at være en dialektisk forbindelse mellem, hvad det enkelte medlem har af ressourcer, viden og magt, og hvilke egenskaber netværket giver det enkelte medlem af ressourcer, viden og magt. Med denne præmis vil det kunne siges at netværksanalyse bygger på kompatibelt grundlag med Fairclough's kritisk diskursanalyse, nemlig socialkonstruktivismen og yderligere et opgør med en ligelig og pluralistisk fordeling af magt.

“The ... approaches [heribland CDA og Fairclough] on which we have chosen to concentrate are all based on social constructionism. Social constructionism is an umbrella term for a range of new theories about culture and society. Discourse analysis is just one among several social constructionist approaches but it is one of the most widely used approaches within social constructionism” (Jørgensen & Phillips 2002: 4).

Et givent netværk er, i hvert fald på et filosofisk plan, en social konstruktion, der beskriver, konstituerer og fastholder den sociale praksis på et område, og desuden er disse netværk et fænomen, som beskriver, konstituerer og fastholder demokratiet. Angående diskursen – italesættelsen – skaber den den sociale verden, men den sociale verden, med de i specialet give netværkstyper, kan også være med til at skabe, beskrive og fastholde diskursen og dermed skabe en eventuel bias i magten via diskursen. Det er i hvert fald det, som er analysens formål. I nedenstående citat beskrives de dialektiske forhold i Fairclough's teori og den ulige magtfordeling og reproductionen af tidligere tiders sociale praksis, som også forventes at kunne udledes af analysen i specialet:

“Critical discourse analysis is ‘critical’ in the sense that it aims to reveal the role of discursive practice in the maintenance of the social world, including those social relations that involve unequal relations of power” (Jørgensen & Phillips 2002: 63).

Yderligere afspejler diskursen altså også de sociale strukturer, og i særdeleshed dem med en ulige magtfordeling på det område, som analysen tager udgangspunkt i. I henhold til netværksanalysen skal diskursen også kunne bekræfte en social struktur af forskelligartede netværkstyper, via afvigelser i diskurs, som hver især kæmper om magten med de ligeledes forskelligartede diskurser. Endvidere det dialektiske forhold med andre sociale dimensioner, og i specialet er disse sociale dimensioner, de karakteristika, som er netværkets udgangspunkt:

“For critical discourse analysts, discourse is a form of social practice which both constitutes the social world and is constituted by other social practices. As social practice, discourse is in a dialectical relationship with other social dimensions. It does not just contribute to the shaping and reshaping of social structures but also reflects them” (Jørgensen & Phillips 2002: 61).

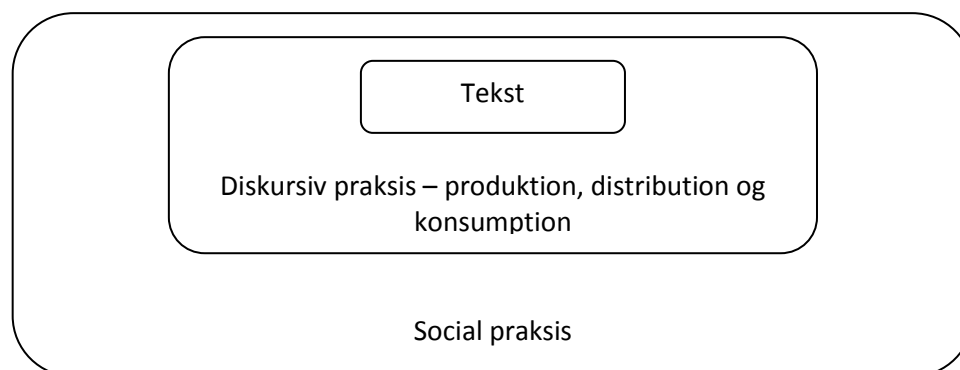
Eksempelvis, hvis interesserne er spredte som i emne-netværket, vil det afspejle sig i en anden diskurs end, hvis de er mere målrettede? Endvidere, er politikfællesskabernes mere eksklusive medlemskreds mere interesserede i en diskurs, som ikke åbner op for flere medlemmer eller direkte ekskluderer andre i at deltage i netværket og dermed få magt til udarbejdelsen af en ny policy, som Vandplanen jo er?

Ligeledes om magt skriver Jørgensen & Phillips, at Fairclough's kritiske diskursanalyse omhandler:

“In critical discourse analysis, it is claimed that discursive practices contribute to the creation and reproduction of unequal power relations between social groups ... These effects are understood as ideological effects. In contrast to discourse theorists, including Foucault and Laclau and Mouffe, critical discourse analysis does not diverge completely from the Marxist tradition on this point ... [CDA]enlist the concept of ideology to theorise the subjugation of one social group to other social groups. The research focus of critical discourse analysis is accordingly both the discursive practices which construct representations of the world, social subjects and social relations, including power relations, and the role that these discursive practices play in furthering the interests of particular social groups” (Jørgensen og Phillips 2002: 63).

I relation til netværksanalyse; en bias magtfordeling, der bliver forklaret på basis af netværks karakteristika i netværksanalyse (magt fordelt på *de få* versus *de mange*), og på basis af ideologi i diskursanalysen, som fremmes via en ideologisk diskurs. Denne ideologiforskel skal også kunne afdækkes via en analyse af diskursen (se nærmere om, hvordan kohærens bliver omformet i metoden, til at afdække den 'højere' ideologiske sammenhæng og mening med *teksten*).

Visuelt viser Fairclough den dialektiske treenheden (Fairclough 2008: 29) i kritisk diskursanalyse således, samt den gensidige påvirkning, der går ikke kun i en retning: Pointen er jo netop, at tekst, diskursiv praksis og social praksis står i et indbyrdes dialektisk forhold, og de 4 nedslagspunkter skal illustrere denne relation. Modellen er også god til at påpege, at bevægelsen er dobbeltrettet – vores sociale praksis konstitueres (bl.a.) af tekst og diskursiv praksis og omvendt:

Enhver kommunikativ begivenhed har tre dimensioner (Fairclough 1992: 73-96) også Natur- og Vandplanernes Idéfase:

1. **Den tekstuelle**, som skal give en sproglig analyse af teksten (hvilket ikke er målet i dette speciale, da dette mere er humaniora-orienteret med lingvistisk analyse mv., der lægger op til en mere kvalitativ analyse)
2. **Den diskursive praksis**, specificerer processerne omkring tekstproduktion og fortolkning, for eksempel hvilke diskurser der trækkes på i teksten, og hvordan de er kombineret (hvilket er sigtet for analysen i specialet)
3. **Den sociale praksis**, orienterer sig mod emner inden for området social analyse, såsom de institutionelle og organisationsmæssige forhold omkring den diskursive hændelse og hvorledes disse skaber den diskursive praksis, og de konstitutive/konstituerende effekter af diskurs (Fairclough 1992: 4) (dette er belyst via afsnittet om, hvad Natur- og Vandplanernes Idéfase indebærer, og må anses for at være af deskriptiv art i dette speciale)

Angående analysen som *diskursiv praksis* i dette speciale, kan det beskrives således:

"Fairclough betegner diskursiv praksis som processer af produktion, distribution og fortolkning af tekst. Når noget sættes i tale, er det et udtryk for diskursiv praksis, dvs. at udøveren af den diskursive praksis gennem italesættelsesprocesser peger på, hvorledes denne opfatter, fortolker og konstruerer virkeligheden. Teksters produktion og fortolkning afhænger af den specifikke sociale kontekst"¹³. Idéfasens grundlag i dette speciale lægger en kontekst omkring en bestemt demokratimodel, der må betegnes som en meget fri og åben proces, hvor alle deltagere i Idéfasen gerne skulle have muligheden for at opnå magt i policyudvikling, den kommende Vandplan. Ligeledes sættes teksterne i kontekst omkring hvilken ideologi og netværkstype, de repræsenterer.

I fortsættelse til sidste citat, angående kontekst: "Dette kan også vise hvilken baggrund producenten har for at italesætte teksten på én måde fremfor andre"¹⁴.

Fx kunne der være tale om, at nogle netværk vælger at italesætte problematikken igennem en anvendelse af en mere 'fri' sprogbrug versus en mere teknisk funderet, der tager sit afsæt i de nøgterne Basisanalyser og den lovgivning, der berører området. Det sidste kunne umiddelbart virke naturligt, når nu Basisanalyserne har været 'startskuddet' til hele processen. Bliver der fx brugt bestemte former for intertekstualiteter, kilder og henvisninger, og hvordan er den generelle sprogbrug angående mange eller få interdiskursiviteter, samt om det er 'officielt' og teknisk sprogbrug?

5.1 Udsagnskraft

Her er der fokus på sproghandlinger: Løfter, anmodninger, trusler osv. (Fairclough 2008: 32). Gives der i teksten ytringer, som viser en udøvelse af magt, fx via løfter om A og trusler om B, eller kunne det tænkes at hvis der gøres X giver teksten et løfte/kausaltetom at udfaldet vil være det ønskværdige for begge parter. Men *udsagnskraften* afhænger af den kontekst, som teksten er placeret i. Netop det at magtudøvelsen afhænger af afsenderen, der så sætter *hele* teksten i en kontekst, hvori afsenderens magtudøvelsesmuligheder bliver bestemt af, *hvem* afsender er fx privatperson, kommune eller interesseorganisation.

Dette er, hvad Fairclough omtaler som *situationel kontekst*, hvori afsenderen¹⁵ skal findes i den sociale praksis, som teksten stammer fra. Denne sociale praksis, som ses som tekstens kontekst, går enten forud eller følger lige efter tekstsekvensen:

Udsagnskraft: Undersøgelse af magtudøvelsen, som der ligger "gemt" i den kontekst, som teksten er i/baseret på (Fairclough 2008: 31-32 og 38-39). Opgaven er at se på tekstens kontekst – heriblandt også hvem afsenderen er: Privatperson, kommune eller interesseorganisation.

¹³ <http://www.teorier.dk/tekster/norman-faircloughs-diskursanalyse.php>, Fairclough 1992 samt Jørgensen & Phillips 2002: 67-69.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Den der fysik står bag 'teksten' fx Danmarks Naturfredningsforening.

"... 'kontekst' inkluderer også det, der sommetider kaldes 'situationel kontekst': Fortolkere når til fortolkninger af summen af den sociale praksis, som diskursen er en del af, og disse fortolkninger leder til forudsigelser om, hvilken mening vi skal tilskrive teksterne, hvilket igen reducerer ambivalensen ved at ekskludere visse ellers mulige tolkninger. Dette er således en elaboration af fortolkningens top-down-egenskaber" (Fairclough 2008: 39).

Et hypotetisk eksempel kunne være, hvis en interesseorganisation i Danmark havde opnået høringspligt på deres ressort-/interesseområde. Dette ville være dette være en social praksis, hvor netop udsagnskraften er forøget via deres høringspligt. Netop at sætte en tekst fra denne organisation i konteksten om, at denne altså, alt andet lige, vil være i en bedre situation pga. den sociale praksis. Dermed opnår de en større styrke (Udsagnskraft omtales også som *Force* på engelsk), når de skal udøve magt for at ændre en given policy inden for deres ressort-/interesseområde.

Top-down-egenskaber kan forklares således med Fairclough's egne ord:

"På de lavere niveauer analyseres en sekvens af lyde eller tegn på papir, der bliver til sætninger. Højere niveauer er optaget af mening, tilskrivningen af mening til sætninger, til hele tekster og til dele eller sekvenser af en tekst, som består af sætninger, der kan tolkes kohærent forbundne. Mening af 'højere' enheder er delvist bygget op af den mening, 'lavere' enheder tildeles. Dette kaldes bottom-up-fortolkning. Men fortolkning er også karakteriseret ved, at der tidligt i processen fortolkes på basis af begrænset bevis og dannes forudsigelser om mening på højere niveauer, og disse forudsagte meningsenheder former den måde, lavere niveauer fortolkes på. Dette kaldes 'top-down'-processering" (Fairclough 2008: 38-39).

Med andre ord bliver fx en tekstsætning (lavere enhed) fra denne hypotetiske interesseorganisation med høringspligt, fortolket af fortolkeren med det in mente, at der er en højere enhed tilstede (kontekst: Høringspligten), som gør, at fortolkningen bliver mere snæver. Der er styrke bag den enkelte sætning, da der på et højere niveau er fastsat en social praksis, og tekstsætningen formes af det højere niveau. Den sociale praksis sætter med andre ord et præg på afsenders mulighed for magtudøvelse og former det lavere niveau i en mere snæver kontekst, som fortolkeren dermed bygger sin forståelse på. Derfor kan en interesseorganisation med høringspligt fx fremsige trusler om at modarbejde en policy, grundet deres overbevisning mv. på et givent problem, da organisationen ved, de har magtbeføjelser. Truslerne er den lavere enhed fremsat med lyde og sætninger på papir, som er udformet i en specifik kontekst via magtudøvelser på højere enheder: Høringspligten, der kan modarbejde policy'en.

5.2 Kohærens

Teksten skal fortolkes med hensyn til hvilken bagvedliggende intention, som teksten har. Altså hvordan "giver den mening" hvis der kigges "bag ved linierne" i teksten, hvorved der ses på ideologien bag. "Bag ved linierne" skal ses som *afsenderen* af teksten – fx en privat person, en organisation, en kommune mv..

"Subjekter er ideologisk positionerede, men de er også i stand til at handle kreativt for at skabe deres egne forbindelser mellem de forskellige praksisser og ideologier, som de eksponeres for, og til at omstrukturere positionerede praksisser og strukturer" (Fairclough 2008: 51).

I dette speciale skal *subjekter* forstås som *afsenderen*, der står bag det enkelte indsendte forslag. Ydermere er de i stand til at koble deres omverden sammen, så den også viser en ideologi eller flere ideologier på samme tid. Dermed kan et indsendt forslag både vise *afsenderens* egen ideologi, samt hvad *afsenderen* mener, der er eventuelle modstanderes ideologi (omverdenens ideologi). Netop ved at stille det op som en kamp om magten, hvor ideologier mødes og hvori vinderen står som den, der kan ændre de gældende

praksisser – og dermed også indholdet i en policy eksempelvis. Hvordan det så hænger sammen med den eller de generelle diskurs/-er siger Fairclough:

"I stedet for at sige, at særlige typer af diskurs har iboende politiske og ideologiske værdier, vil jeg sige, at forskellige typer af diskurs inden for forskellige sociale domæner eller institutionelle rammer kan blive politisk eller ideologisk 'investerede' ... på bestemte måder" (Fairclough 2008: 22).

En diskurs bygger via en tekst (tale eller tekst på papir) på en ideologi, der dermed giver hele teksten en bestemt mening (som fortolkeren kan finde via analyse). Deri kan der nemlig 'investeres' en politisk og ideologisk grundholdning til den givne diskurs – fx kan dette også komme til udtryk ved, at der bruges en ny diskurs om et emne fx ved at bruge 'frihedskæmper' frem for 'terrorist', hvor der allerede foreligger en diskurs. Dermed kan ideologien være med til at ændre diskursen samt hele magtrelationen, hvis det lykkes at ændre diskursen. Fairclough skriver videre at:

"En anden vigtig distinktion i forbindelse med mening er mellem en teksts betydningspotentialer og dens fortolkning. Tekster er skabt af former, som tidligere diskursiv praksis, der er kondenseret til konventioner, har bygget betydningspotentialer ind i. En forms betydningspotentialer er generelt heterogent, et kompleks af forskelligartede, overlappende og nogle gange modsatrettede meningsenheder, så tekster er sædvanligvis meget ambivalente og åbne for mange forskellige fortolkninger. Fortolkere reducerer sædvanligvis denne potentielle ambivalens ved at tillægge teksten en bestemt mening eller et lille sæt af alternative meninger" (Fairclough 2008: 31).

Med andre ord er det fortolkerens opgave at se på *betydningspotentialerne* i teksten og derefter give et kvalificeret bud på, hvilke iboende ideologier som teksten indeholder. Herved forstås *betydningspotentialer* som den/de ideologi/-er som fortolkeren finder i den enkelte tekst med den viden in mente, der foreligger om *afsenderen*, før teksten overhovedet blev til, samt hvad der selvfølgelig står i den pågældende tekst. Dette, mener Fairclough, er vigtigt da:

"... de kaster lys på kohærensens vigtige ideologiske arbejde med at interpellere subjekter. Det vil sige, at tekster sætter positioner op for fortolkende subjekter, som er i stand til at fortolke dem og foretage de sammenføjninger og inferenser, som er nødvendige for at genere kohærente læsninger, i overensstemmelse med relevante fortolkende principper. Disse forbindelser og inferenser kan hvile på antagelser af ideologisk art" (Fairclough 2008: 42).

Subjekter er her *afsenderen* igen, der så bliver sammenføjet med nogle ideologiske antagelser – fx at flere indsendte forslag kan kategoriseres, da de hviler på samme ideologiske træk. Både når det handler om tiden *før* teksten (den viden der kan frembringes via research om afsenderen), og det der faktisk står i teksten. Hvilken ideologisk position/-er kan fortolkeren frembringe via denne kombination: Viden før teksten og teksten selv? Dermed "giver teksten mening" på en eller flere politiske og ideologiske måder.

Kohærens: Sigtet er at give mulighed for at afdække fortolkerens mulighed for at skabe en sammenhæng i teksten (Fairclough 2008: 22, 31, 42 og 50). Opgaven er at se på teksten som en helhed, hvori fortolkeren skal opnå, at teksten "giver mening" i forhold til, hvad afsenderens intentioner med teksten er – der ses på afsnit og sætninger i teksten. Afsenderen kan være usikker på den ideologi, som teksten er med til at udtrykke – fx erhvervslivet (ideologi omhandlende profitmaksimering) versus miljøorganisationer (ideologi omhandlende naturbevaring, genopretning mv.).

5.3 Intertekstualitet

Ofte bygger en italesættelse på andre tekster – diskursens kilder er altså andre tekster fx udtalelser og andre skrevne tekster. Altså afhænger én diskurs af en eller flere tidligere diskurser, hvilket giver sig selv da en teksts "kilder" (intertekstualiteten) nødvendigvis må forefindes, før der kan refereres til dem (Fairclough 2008: 31).

"Intertekstualitet er grundlæggende den egenskab ved tekster, at de er fulde af fragmenter af andre tekster. Det kan være eksplicit markeret eller fusioneret ind i teksten, og teksten kan forholde sig assimilerende, modsigende, ironisk og så videre den 'anden' tekst" (Fairclough 2008: 43).

Sagt på en anden måde "flyder" det rundt med andre tekster i den specifikke tekst, og det betyder både, at det kan bekræfte forfatteren af en diskurs, at denne fx har ret. Modsat kan det også betyde, at der henvises til en tekst for at modsige den fx sætte spørgsmålstejn ved den 'anden' teksts konklusioner – måske med en helt 'tredje' tekst. Denne henvisning til andre tekster kan være mere eller mindre åbenlys, men Fairclough siger især noget om de *manifeste* intertekstualiteter:

"... hvor der trækkes åbent på andre specifikke tekster inde i en tekst, og 'interdiskursivitet' eller 'konstitutiv intertekstualitet'. Interdiskursivitet udvider intertekstualitets-begrebet...[se næste afsnit om ditto]. På den ene side har vi altså den heterogene konstitution af tekster ud af specifikke andre tekster (manifest intertekstualitet); på den anden side den heterogene konstitution af tekster ud fra...[interdiskursivitet]" (Fairclough 2008 43-44).

Det er den åbenlyse trækken på 'anden' tekst, der beskriver *manifest intertekstualitet*. Hvorimod at interdiskursivitet i en tekst typisk er en italesættelse fra andre diskurser, som der ikke nødvendigvis åbenlyst fremgår af teksten hvis der eksempelvis "lånes" en måde at italesætte og løse en problemstilling på – mere om det i næsten afsnit. Med andre ord referer intertekstualitet til 'anden' tekst og interdiskursivitet mere aktivt inkorporerer den 'anden' teksts i en *ny* diskurs.

Via denne form for analyse – intertekstualitets-analyse – kan der ses en historisk linie i teksten til andre tidligere tekster. Dermed kan der siges noget om, hvor langt tilbage en teksts kilder går tilbage i tid, samt i hvilket omfang der bliver gjort kreativ brug af dem (Fairclough 2008: 44). 'Nuværende' tekst A afhænger altså af 'tidligere' tekster B, C og D eksempelvis. Men dette hænger også sammen med de ressourcer, som afsenderen/forfatteren af 'nuværende' tekst har. Gøres der brug af "tunge" kilder eksempelvis eksperter, international forskning, videnskabelige fakta og lignende, eller bliver det baseret på mere simpel og almen viden? En hyppig anvendelse af *kreativ* brug kan også være med til at skabe *diskursiv forandring*:

"Forandring efterlader spor i tekster i form af den samtidige optræden af modsatrettede eller inkonsistente elementer – blandinger af formelle og uformelle stilarter, teknisk og ikke-teknisk ordforråd, autoritetsmarkører og familiær stil, mere typisk skriftlig og mere typisk mundtlig syntaks og så videre. For så vidt som en bestemt tendens inden for diskursiv forandring 'bliver hængende' og konsolideres som en ny konvention, vil det, som før blev læst eller hørt som stilistisk modsatrettede tekster, miste sin 'patchwork'-effekt og føles 'glat'" (Fairclough 2008: 58-59).

Intertekstualitet: Dette er, når teksten omhandler en reference og/eller relaterer til andre tekster – især manifeste intertekstualiteter, der åbent trækker på andre tekster (Fairclough 2008: 31, 43-45, 53). Opgaven her er at se på, hvilke kilder og virkemidler (fx ekspertviden, forskning, statistik osv. i form af *andre* tekster), som de indsendte forslag gør brug af.

Stilarter kan altså gøre det ud for en forandringsproces, ved at den på kreativ vis kombinerer 'anden' og 'ældre' tekst til en ny diskurs, eller ved reartikulation af diskursen genskaber den 'gamle' diskurs. Dermed kan der opstå ny konsensus eller blot en ændring af synet på en problemstilling via denne kreative forandringsproces. Ny konsensus skal forstås som det, der bliver 'hængende' som den nye "sande" vinkel på en problemstilling, samt at den foreskriver, hvordan problemstillingen skal italesættes fx via interdiskursivitet og med hvilke "kilder"/intertekstualiteter. Intertekstualitet heterogent baseret både med hensyn til *hvilke* "kilder" teksten trækker på, samt heterogent når der tales om, på hvilken måde de *kombineres*, så der opstår en ny måde at anskue verden på – altså et diskursskifte samt en ændring i de sociale praksisser, hvis diskursen bliver til et omfangsgribende hegemoni i samfundet. Kombinationer behøver dog ikke være nyskabende i henhold til diskursen – den kan også reproducere den, så diskursen "overlever" dog blot med nye intertekstualiteter bag sig (Fairclough 2008: 53, 58 og 60).

5.4 Interdiskursivitet

En diskurs står sjældent alene; den er gensidigt afhængig af andre og vil derfor være et "blandingsprodukt" af diskurser. Der kan også være tale om, at der "lånes" en italesættelse af problemstillinger/den sociale praksis fra en anden diskurs. Fairclough filosoferer selv om emnet "Hyggesnaksprogrammer" på tv, som Fairclough ser som et "blandingsprodukt" af flere genre inden for tv-produktion: Konversation, underholdning og performance (Fairclough 2008: 23).

Et andet mindre mediebasert eksempel kunne være *markedslygnende tiltag*: Et opgør med tidligere tider og de diskurser, som var indlejret i den praksis, der var i den offentlige sektor. En måde hvorpå inspiration fra erhvervslivet fik en fremtrædende rolle til en udformning af en ny styringsstrategi for den offentlige sektor – fx markedsøkonomi-lignende policies.

Interdiskursivitet: Når en diskurs bygger på/udgøres af andre diskurser (Fairclough 2008: 23, 31 og 43-44). Opgaven bliver at se, hvordan italesættelse af andre diskurser, det vil sige fra andet end miljø-/naturpolitik, bliver brugt til italesættelsen af forslagene i de indsendte tekster.

Netop det, at der "lånes" fra andre tidligere diskurser, viser en forandring, som skaber en anden reproduktion af diskursen og er med til at ændre den måde, hvorpå en tekst italesætter, diskursiv praksis, de samme problemstillinger, som også kunne findes tidligere. Men fordi italesættelsen er ændret, ændres også den måde, hvorpå problemstillinger kan blive løst, social praksis, fx markedslygnende tiltag for at reformere den offentlige sektor. Således kan en ny diskurs give nye løsningsforslag, men også nye begrænsninger af ditto – fx at det *skal* være en markedslygnende policy og andet er udelukket. Disse to: Diskursiv praksis og social praksis er ikke "... i modsætning til [hinanden]...: Den første er en særlig form af den sidste" (Fairclough 2008: 27). Analyse af denne *særlige form* har et fokus, i henhold til Fairclough, på *tekstproduktion, distribution og konsumtion*.

"Det centrale fokuspunkt er at påvise forklarende sammenhænge mellem (innovative eller konventionelle) måder, hvorpå tekster sættes sammen og fortolkes, hvordan tekster produceres, distribueres og konsumeres i en bredere betydning og karakteren af den sociale praksis i forhold til dens forbindelse til sociale strukturer og kampe" (Fairclough 2008: 27).

Innovative måder kan fx være at "låne en diskurs" (kreativ italesættelse) fra andre sammenhænge – fx igen at drive de offentlige virksomheder som om det var *private* virksomheder fx budgetmaksimering versus

profit-/nyttmaksimering. Det mere *konventionelle* måder trækker ofte på tidligere tiders praksisser inden for et felt og samme felt, og derfor er diskursen et produkt af forgangne diskurser – fx at Vandplaner for Limfjorden henter noget af sin diskurs fra den generelle italesættelse af miljø- og naturpolitik i Danmark. *Konsumeres* forstås som 'modtager' eller 'publikum' for den enkelte tekst.

Endvidere om tekstproduktion, handler det om medlemsressourcerne hos dem, som står som forfatter til en tekst. Medlemsressourcerne (se forgående afsnit om *intertekstualitet*) sætter sig som *spor "...af produktionsprocessen eller et sæt 'markører' for fortolkningsprocessen"* (Fairclough 2008: 37). Med andre ord: Trækkes der på andre diskurser - kreative versus konventionelle diskurser, og trækkes der på mange eller få (forfatter-)ressourcer (fx kilder). For både det første og det sidste er det interessante ved interdiskursiviteten, *hvilke* eksempelvis kreative måder de bruger andre diskurser på, samt *hvilke* aspekter af medlemsressourcerne gøres der brug af (Fairclough 2008: 38).

6 Metode:

Dette speciale vil bruge Fairclough's diskursanalyse til at analysere de indsendte forslag. Da Fairclough pointerer at diskursanalyse ikke kan stå alene i en analyse (Fairclough 2008: 44), og grundet den givne problemformulering, vil netværksanalyse blive brugt som sideløbende analyseværktøj. Det, som netværksanalyse kan bruges til, er en todeling mellem yderpunkterne *politikfællesskab* og *emne-netværk*. På denne måde kunne der netop siges noget om en forskelle i diskursen mellem disse to yderpunkter. Stammer det enkelte forslag fra et *politikfællesskab* eller fra et *emne-netværk*? Mikro-niveauet bliver den lingvistiske analyse af den *enkelte* tekst, og makro-niveauet bliver hermed teksterne inden for de to yderpunkter. Fairclough fremhæver nemlig, at hvis der skal siges noget på mikro-niveauet og medlemmerne, der har produceret teksten/det indsendte forslag, *skal* der også være en viden tilstede om medlemsressourcerne for at kunne fortolke teksterne/forslagene (Fairclough 2008: 44-45). Med andre ord: Netværksanalysen giver et redskab til at kategorisere ressourcerne, som er givne *før* produktionen af det indsendte forslag, der så kan hjælpe med til at belyse, *hvorfor* der er en diskursforskel samt mikroanalysens belysning af, hvordan de via sprogbrugen/diskursen bruger disse ressourcer til at påvirke magtrelationen. Det sidste skal forstås således, at det er en *social praksis* at lave denne Idéfase, og det er en *diskursiv praksis* at producere, distribuere og konsumere de indsendte forslag, og sidst i rækken findes den enkelte *tekst* (Fairclough 2008: 29). Ifølge dette skal de indsendte forslag deles op i retning af to yderpunkter, politikfællesskab overfor emne-netværk, før den mere kvalitative diskursanalysen med intertekstualiteter og interdiskursiviteter.

Endvidere, i henhold til Fairclough, er netop den lingvistiske tilgang og metode brugbar, da det handler om produktionen bag de tekster/indsendte forslag samt med hvilke elementer, virkemidler og ressourcer mv. teksten trækker på

Fairclough's definition på en diskurs er: Sprog/tekst, der forstås som både tale og skrevet tekst. Ydermere er der tale om *sprogbrug* (Fairclough 2008: 15), "*... som ikke bare repræsenterer verden, men også giver verden betydning, konstituerer den og konstruerer den i mening*" (Fairclough 2008: 18).

Dette er den betydeligste pointe hos Fairclough, og heraf fremgår det, at han er socialkonstruktivist. Fx "*I begyndelsen var ordet, og ordet var hos Gud og ordet var Gud*". Vi konstituerer med vores sprog hele den meningsgivende verden, og netop derfor er kritisk diskursanalyse (CDA) helt centralt for at kunne analysere, hvordan en proces forløber. Netop fordi en tekst med hele dens kontekst medvirker til, hvordan vi forstår verden, er det væsentligt at lave en analyse af bidragene til en Vandplan.

Desuden tales der også om magtrelationer, hvilket er spændende i henhold til netværksanalyse, som netop handler om magt til at påvirke magten og have indvirkning på den førte policy inden for et givent område. Diskurs bliver nemlig set som politisk og ideologisk praksis, der har til formål: "*... etablerer, fastholder og forandrer magtrelationer og de kollektive størrelser (klasser, alliancer, samfund og grupper), som magtrelationerne udspiller sig imellem*" (Fairclough 2008: 21).

Desuden opererer Fairclough med 4 nedslagspunkter, som vil bruges som metode og teori til at analysere de indsendte forslag:

- 1) **Udsagnskraft:** Undersøgelse af magtudøvelsen, som der ligger "gemt" i den kontekst, som teksten er i/baseret på (Fairclough 2008: 31-32 og 38-39). Specialets opgave er at se på tekstens kontekst, heriblandt hvem afsenderen er: Privatperson, kommune eller interesseorganisation m.fl..
- 2) **Kohærens:** Sigtet er at give mulighed for at afdække fortolkerens mulighed for at skabe en sammenhæng i teksten (Fairclough 2008: 22, 31, 42 og 50). Specialets opgave er at se på teksten

som en global helhed, hvori fortolkeren skal opnå, at teksten "giver mening" i forhold til, hvad afsenderens intentioner med teksten er. Dette er i modsætning til en mere klassisk analyse, der **omfatter direkte tekstnedslag og dokumentation af, hvorledes foreninger/organisationer konstruerer kohæsive bånd i deres tekster. En mere overordnet tekstglobal tilgang til teksterne, frem for den mere tekstlokale tilgang, med den minutiøse gennemgang af sætninger, fraser, ord og lignende.** Tekstlokalt dækker over, hvordan den *enkeltstående* tekst giver mening (igen bruger Fairclough lingvistiske redskaber), og tekstglobalt viser, hvordan teksten overordnet set giver mening i henhold til, hvem afsenderen er, og hvad denne står for (en mere politologisk tilgang). Ved at analysere afsenderne findes ideologierne, og hvordan ideologierne sætter teksterne i et lys, som lægger op til en bestemt fortolkning og dermed ikke via egentlige tekstnedslag, der ville befordre en væsentligt mindre empirimængde. Endvidere findes det ønskværdigt i en politologisk analyse at se på ideologierne, der ligger bag, både de to netværkstyper men også italesættelsen. Afsenderen¹⁶ viser den ideologi, som teksten må være et værktøj til at udtrykke, og dermed skaber mening igennem afsenderens tekster – fx erhvervslivets ideologi omhandlende profitmaksimering versus miljøorganisationers ideologi omhandlende naturbevaring, genopretning mv.

- 3) **Intertekstualitet:** Dette er, når teksten indeholder en reference og/eller relaterer til andre tekster – især manifesterede intertekstualiteter, der åbent trækker på andre tekster (Fairclough 2008: 31, 43-45, 53). Specialet mål her, er at se på, hvilke kilder og virkemidler fx ekspertviden, forskning, statistik osv. som de indsendte forslag gør brug af. Normalt vil en diskursanalyse også lede efter fragmenter/aflejringer, der kunne fremfortolkes mellem linjerne i teksten til at være intertekstualiteter/interdiskursiviteter, men pga. den større mængde empiri er specialet nødsaget til en skematisering og kvantificering af disse forekomster.
- 4) **Interdiskursivitet:** Når en diskurs bygger på/udgøres af andre diskurser. Med andre ord bruges der en italesættelse fra en anden diskurs, fx når der bruges udtryk eller vendinger fra andre – mere eller mindre – nærliggende diskurser (Fairclough 2008: 23, 31 og 43-44). Specialets opgave bliver at konstatere, hvordan italesættelse af andre diskurser fra andet end miljø-/naturpolitik bliver brugt til italesættelsen af forslagene i de indsendte tekster.

Diskursanalyse relaterer sig mest til en *kvalitativ* analyse, men målet for dette speciale er via overstående omformning af de fire nedslagspunkter, at den metodisk kan bruges *kvantitativt* på en stor mængde empiri. Således kan der gives konklusioner med en langt større styrke angående mulige diskursive forskelle på de mange indspil til de kommende Vandplaner samt hvem, der har ressourcerne og evnerne til at formulere en diskurs, der giver dem magt og opretholder en skæv magtfordeling eller transformerer status quo med en mere ligelig magtfordeling, som må være én af intentionerne bag en så pluralistisk, åben og tilgængelig for alle Idéfase. En på overfladen, meget demokratisk tilgang, der dog kan vise sig at være svær at realisere, hvis både den ideologiske magt og diskursive magt består, og den sociale praksis derfor forbliver uændret. Angående magt, er der tale om magt til at ændre policy'en i deres favør eller i retning af deres ønsker, eller forstærker den blot i forvejen, fastlagte bias i magtfordelingen mellem de forskellige aktører på natur- og miljøområdet.

Efter denne mere deskriptive tilgang – åbent demokrati og pluralisme i indflydelse i Idéfase – går opgaven over til det mere indholdsmæssige i de indsendte forslag for Limfjorden, og hvordan det italesættelsen bidrager til forskellige diskurser, ideologier og magtforskelle. Netop pga. dialogen og åbenheden i hele

¹⁶ Den der fysisk står bag 'teksten', altså den organisation, offentlige myndighed, privatperson, forening og lignende, der har skrevet det indsendte forslag.

processen, og at det alt andet lige må være via argumentet, virkemidler, teksten, diskursen mv., må give nogle diskursive forskelle. Med andre ord må der være nogen forslag, der står stærkere over andre i diskursiv-styrke, fx også på baggrund af hvem der står som afsender af forslaget.

Med hensyn til empirien vil der udelukkende blive set på indsendte forslag til Idéfasen omhandlende forslag, der direkte vedrører Vandplaner for Limfjorden. Empirien er hentet fra www.vandognatur.dk. Derefter klikkes der på 'Vis ideer og kommentarer' linket. Herefter vælges der på menuen 'Vælg et bestemt vand- eller naturområde' linket – hvorved der bliver adgang til at vælge Limfjorden og de 90 forslag, som vil blive brugt i analysen, der fordeler sig således på 30 afsendere:

- ⊕ Antal forslag fra privatpersoner: 13 (13 forslag)¹⁷
- ⊕ Brønderslev Lystfiskerforening – Jens Andersen (1 forslag)
- ⊕ Centralforeningen for Limfjorden og Muslingeerhvervet (2 forslag)
- ⊕ Danmarks Naturfredningsforening (22 forslag)
- ⊕ Dansk Land og Strandjagtforening (Aalborg – Nørresundby afdelingen) (1 forslag)
- ⊕ Dansk ornitologisk forening (1 forslag)
- ⊕ Friluftsrådet i Himmerland-Aalborg (1 forslag)
- ⊕ Glyngøre Shellfish (1 forslag)
- ⊕ Landbonord (1 forslag)
- ⊕ Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet (3 forslag)
- ⊕ LandboThy (1 forslag)
- ⊕ Limfjordsrådet (1 forslag)
- ⊕ Lodsejerlauget ved Lerkenfelt Å v/ Søren Byrjarlsen (1 forslag)
- ⊕ Nordjysk Landbrug, Konsulent Hans Ole Kristensen (1 forslag)
- ⊕ NordVest Agro (1 forslag)
- ⊕ Samarbejdsforeningen for Lystfiskeriforeninger ved Binderup Å (1 forslag)
- ⊕ Skalsådalens Sportsfiskerforening (1 forslag)
- ⊕ Trend Aa Lystfiskerforening (1 forslag)
- ⊕ Vesthimmerlands Landboforening (1 forslag)
- ⊕ Viborg Sportsfiskerforening (2 forslag)
- ⊕ **Kommuner og regioner:**

¹⁷ Antal indsendte forslag.

- ⊕ Herning (3 forslag)
- ⊕ Hjørring (1 forslag)
- ⊕ Jammerbugt (12 forslag)
- ⊕ Morsø (4 forslag)
- ⊕ Nordjylland (2 forslag)
- ⊕ Rebild (5 forslag)
- ⊕ Struer (1 forslag)
- ⊕ Thisted (2 forslag)
- ⊕ Vesthimmerlands (2 forslag)
- ⊕ Aalborg (1 forslag)

Disse afsendere af indsendte forslag kan 'groft' inddeles i 4 hovedgrupper:

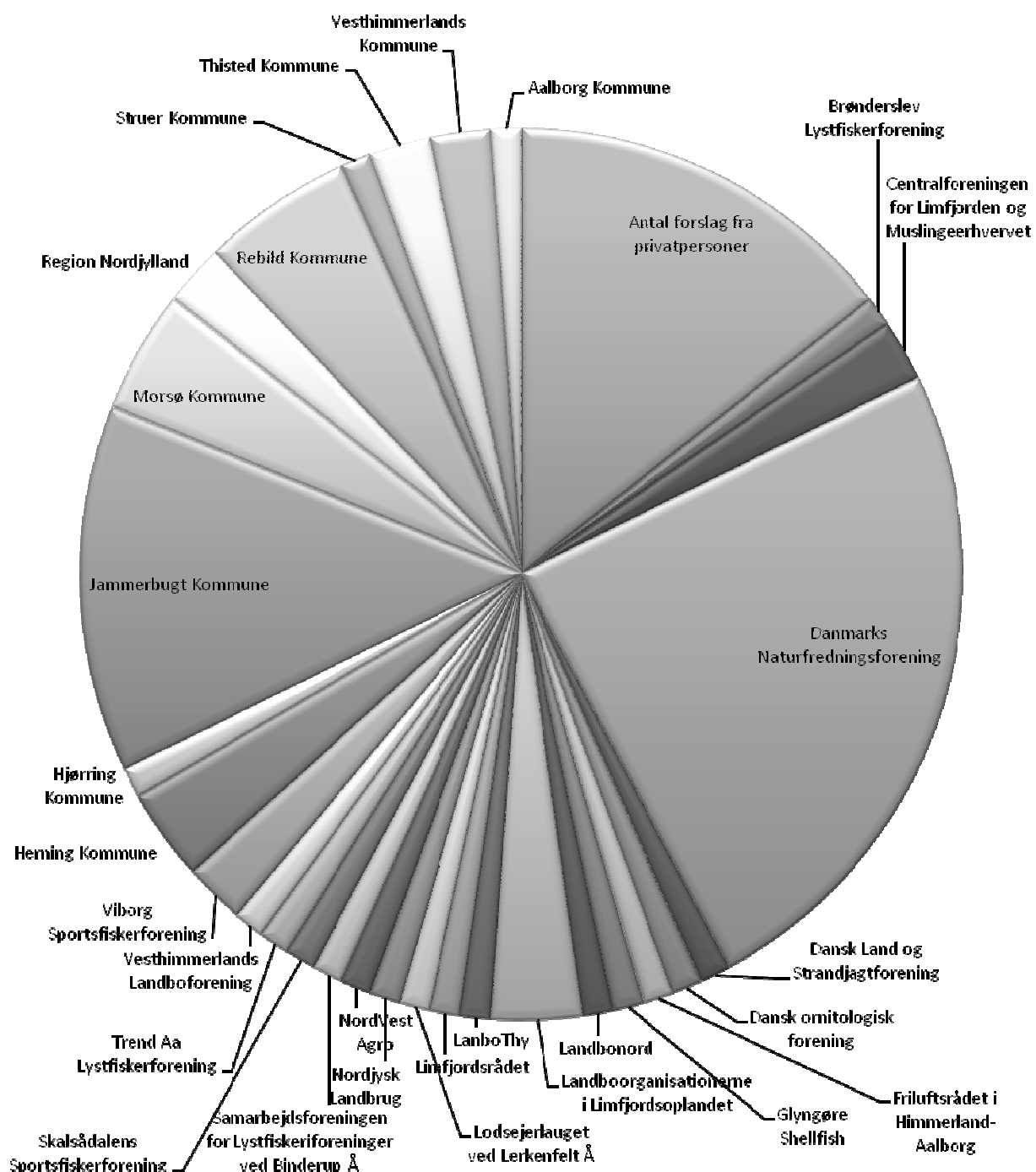
- I. Privatpersoner.
- II. Foreninger med til tilnærmelsesvist rekreativ¹⁸/grønt/fritids formål: Lystfiskerforeningerne (5 i alt), Danmarks Naturfredningsforening¹⁹, Dansk Land og Strandjagtforening, Dansk ornitologisk forening, Friluftsrådet.
- III. Foreninger/organisationer med et erhvervsmæssigt²⁰ formål: Centralforeningen for Limfjorden og Muslingeerhvervet, Glyngøre Shellfish, Lodsejerlauget ved Lerkenfelt Å, Landbo-/landbrugsorganisationerne (6 i alt).
- IV. Politiske institutioner og sammenslutninger af ditto: Limfjordsrådet, 9 kommuner og regionen.

Visuelt ses det tydeligt, at fx Danmarks Naturfredningsforening og Jammerbugt Kommune har været mere "initiativrige" end andre (højere frekvens):

¹⁸ Her tænkes i hovedtræk på: det at rekreere sig, opmuntring, adspredelse, fornøjelse, fritidshobby osv. (<http://ordnet.dk/ods/opslag?opslag=rekreation>). Samt at Lov nr. 447 31/05/2000 om ændringer af visse miljølove også omtaler det som sådan – nærmere om det senere i specialet.

¹⁹ De har dog så stor spredning af interesser, at de også har et mere 'rent' politisk islæt over sig.

²⁰ Det der omhandler ens beskæftigelse eller næringsvej og foreninger/organisationer der omhandler fremme af ditto (<http://ordnet.dk/ods/opslag?opslag=erhverv>).

Ydermere vil disse afsendere blive grupperet efter ideologi. Følgende ideologier bruges til at beskrive empirien:

- ⊕ Grøn/fritids-ideologi: Når det handler om nytte, benyttelse samt beskyttelse af naturen til rekreative eller fritidsformål – både jagt og skovture.

- ⊕ Erhvervs-ideologi: Når målet er profitmaksimering eller en undergruppe af samme fx muslingefiskeri.
- ⊕ Politisk-ideologi: Når målet er direkte at påvirke policy'en på område fx kommunerne og regionerne, grundet de skal beskytte Limfjorden pga. lovgivning eller vil være med til udarbejde lov om samme.

Grundet sideomfanget af disse 90 forslag, har det dog været nødvendigt at begrænse antallet til 20 forslag når analysen behandler punkterne intertekstualitet og interdiskursivitet. Udsagnskraft og kohærens omfatter dog samtlige 90 forslag, fordi der ikke bliver gået i dybden i den enkelte tekst, men der ses på afsender-typen og ideologien. Derfor kan der godt klares en høj empirimængde under udsagnskraft og kohærens.

De 90 bliver til 20 via en anden søge-vej på www.vandognatur.dk: 'Vandområder' linket og videre til '1.2 Limfjorden (20)' linket. Dermed er de 90 blevet til 20, hvorved intertekstualiteter og interdiskursiviteter kan findes, uden at en eneste ideologi bliver forbigået. Med andre ord bliver fx Danmarks Naturfredningsforening repræsentant for den **grønne/fritids-ideologi**, kommunerne & Regionen den **politiske ideologi** og landboforeninger bliver repræsentant for den **erhvervsmæssige ideologi**. Selv med denne begrænsning er empirien dog ganske omfangsrig, men langtfra de 700+ sider for alle 90 forslag.

6.1 Operationalisering af netværksanalyse

Tanken bag dette afsnit er, at der er forskel på den *tilgang* der var til Idéfasen, da nogen var mere privilegerede end andre – alt efter om de var med i et *politikfællesskab* eller ej før idéfasen, og altså allerede var med i beslutninger på natur- og miljøområdet. Andres tilgang kan tænkes at være mere forsigtig og usikker i forsøget på at påvirke ditto. Med hensyn til det, kan det siges, at de usikre forsøg befinder sig i en mere konsulterende rolle. Med andre ord er de ikke inkorporeret i sub-sektoren som Danmarks natur- og miljøpolitik er ifølge teorien. Dermed er deres indgang/tilgang til Idéfasen allerede *der* forskellig. Næste trin bliver så at se på, om der også kan findes en diskursiv forskel.

I den nedenstående tabel 5 vil netværksanalyse blive omdannet til en tjekliste, så den brugte empiri kan opdeles i henholdsvis *politikfællesskab* og *emne-netværk*. På denne måde bliver der opsat kriterier for disse to former for netværk, og senere kan der udføres en diskursanalyse af de indsendte forslag *samt* at der kan gives nogle følgeslutninger på, om der findes en diskursforskelle mellem yderpunkterne *politikfællesskab* og *emne-netværk* i henhold til problemformuleringen, der gives i næste afsnit:

Tabel 5 – Tjekliste om der er tale om politikfællesskab eller emne-netværk

Politikfællesskab	Emne-netværk	Forklaring
Få medlemmer, lille spredning af interesser.	Mange medlemmer, stor spredning af interesser.	Er der tale om en mindre organisation enten privat eller offentlig, er det et politikfællesskab , da de ofte har en lille spredning af interesser og deltager samlet med få aktører i spil. Det modsatte gør sig gældende, hvis det er privatpersoner og store

		organisationer/foreninger, som er emne-netværk : De har et højt medlemstal og har meget spredte interesser, dog med et fælles natur-/miljøpolitisk område tilfælles.
Hyppig kontakt, forhandlinger, inddragelse, høringspligt mv..	'Løs' kontakt der ofte mest er baseret på konsultation.	Hyppig kontakt mv. kunne være en anerkendt organisation som Danmarks Naturfredningsforening, modsat privatpersoner og andre som ikke ofte er i kontakt med det politiske system, men som dog bliver konsulteret her via idéfasen.
Enighed om løsningsmetoder og problemstillinger.	Uenighed om løsningsmetoder og problemstillinger.	Er der enighed eller uenighed om, hvad der skal gøres/ikke gøres?
Alle medlemmer har (mange) ressourcer.	Alle medlemmer har begrænsede, hvis nogen, ressourcer.	Er der et stort bagland med ressourcer at trække på? Samt har de ressourcer til at komme med "saglig" og "videnskabelig" policy-forslag? Plus har de haft med dette policy-område at gøre før. Hvis svaret er 'ja' til disse, er det politikfællesskab og modsat 'nej' er det emne-netværk .
Der findes et klart hierarki (høj styring af medlemmer).	Der findes ikke et klart hierarki (lav styring af medlemmer).	I hvor høj grad er aktørerne organiserede?

De sidste tre vandrette rækker kan først blive belyst, når de enkelte indsendte forslag bliver analyseret efter beskrivelsen af afsendere og analysen af kohærens.

6.2 Mikro-, meso- og makro-niveau analyse

Første forbehold til opdelingen af afsenderne i retning af de to yderpunkter i netværksanalysen er, at netværksanalysen i dette speciale tager udgangspunkt i den typologi, som Marsh & Rhodes arbejdede med og ikke den senere med 5 netværkstyper, som Rhodes udarbejdede senere. Dog skal det siges, at de fem omhandler de samme to yderpunkter, men har 3 udspecificerede netværkstyper imellem disse punkter (Rhodes 1997: 38-39 & 43-44). Men dermed afskrives ikke muligheden for at kommentere på, om nogle afsendere ligger i midten af de to 'idealer' af yderpunkter: *"Because these are ideal types, all actual exiting*

policy networks lies somewhere in between" (Stephen George & Jean Monnet: 2²¹). Men som hovedregel vil der blive analyseret, om et netværk er mest i retning af det ene ideal-punkt eller det andet, samt om der opstår et mix, det vil sige, at netværket ligger imellem de to yderpunkter.

Ydermere vil analysen foregå på meso-niveau, som er R.A.W. Rhodes analyse-niveau (Parsons 1995: 82-92 [meso-niveau] & 184-192 [netværksanalyse]). Nedenstående er der en kort beskrivelse af de 3 niveauer:

- ⊕ **Mikro-niveau:** Internt/interpersonelt forhold i et givent netværk. Fx inden for virksomheds/organisations-analyse samt sociologi m.fl. er dette niveau aktuelt. Her ses der på individuelle afgørelser og ikke på organisationsniveau.
- ⊕ **Meso-niveau:** Forholdet mellem interesseorganisationer/grupper og staten. Her ses der på netværkenes forhold mellem dem og staten i forhold til, hvordan interesseorganisationer og forskellige institutioner afgør, *hvad* de ønsker af afgørelser. Dette findes både som det passende niveau af Rhodes, samt at denne analyse af Idéfasen og den tilhørende diskursanalyse senere, netop omhandler en fase, hvori det bliver afgjort, *hvad* afgørelser der ønskes på området, og dermed idéer til den kommende Vandplan.
- ⊕ **Makro-niveau:** Forholdet mellem staten og det civile samfund. Her ses der på, hvilke netværk har opnået hvilke afgørelser stat og civil-samfund imellem, det kunne være en form for tilbageblik-analyse på de netværk, som gennemførte en policy ændring på miljøpolitikken eksempelvis.

"Meso-level analysis is neither concerned to make generalisations about the nature of a whole political system, nor to analyse the making of particular decisions, but to describe the pattern of policy-making in a particular sector" (Stephen George & Jean Monnet: 3²²).

Der tales her om en sektor, og i specialet er denne sektor beskrevet som natur- og miljøpolitik i Danmark med case om en Vandplan, hvor der så efterfølgende er udvalgt en sub-sektor omhandlende Limfjorden og dens opland.

Angående hvordan analysen ellers ville tage sig ud, hvis det var mikro- & makro-niveau, analysen lå på, ville der kunne siges:

*"There is a relationship between these levels of analysis. Micro-level case studies build up to allow us to make generalisations about the pattern of networks in specific policy sectors; a set of sector-specific generalisations build up to...make statement about the macro-level pattern of policy-making in a political system"*²³.

Pointen her er, at ved at se på afgørelser *indenfor* en sub-sektor bestående af en bred vifte af netværk på meso-niveau, vil interesseorganisationer og de politiske institutioner kunne spores i retning af de to idealtyper af netværk: politikfællesskab og emne-netværk. Om denne opdeling også vil passe med en mere omfattende analyse på både mikro- og makro-niveau, vil specialet ikke kunne, ej heller er det ikke specialets sigte at laves generaliseringer om, hvordan afgørelserne bliver bestemt makro endsige at

²¹ http://aei.pitt.edu/2590/01/002824_1.PDF

²² Ibid.

²³ Ibid. s.3

bekræfte netværkets type staten og civil-samfundet iblandt. Sigtet er at se på en lille del af forholdet mellem staten og de interesser, der er i sub-sektoren (Vandplanerne mht. Limfjorden), der en del af hele policy-sektoren (natur- og miljøpolitik i Danmark), som er blevet offentliggjort via Idéfasen samt at opdele disse interesser inden for netværksanalysens to yderpunkter. Dermed kan det tænkes, at en mere omfattende netværksanalyse, der ikke ville efterlade plads i specialet til en diskursanalyse pga. max på sideantal, kunne frembringe en anden gruppering af afsenderne med hensyn til netværkstype, dette skal forstås som, at Dansk ornitologisk forening fx, der måske ligger tættest på et politikfællesskab på meso-niveau, kunne være meget længere ovre på emne-netværks siden på makro-niveau, fordi der ses på faktiske og tidligere afgørelser, og ikke som her: En Idéfase til ønsker fremtidige afgørelser og for holdene *indenfor* de netværk, der blander sig i policy-udarbejdelsen, der afgør om der er tale om et politikfællesskab eller et emne-netværk. Et niveau som netop er meso: Middel-niveau med to momenter; det enkelte netværk og staten.

7 Post-teori problemformulering:

På baggrund af netværksanalysen og diskursanalysen, kan problemformuleringen gøres mere specifik, således at den kan formuleres som følger:

Kan der findes en diskursforskel, ifølge Fairclough, i henhold til de indsendte forslag til vandplanerne for Limfjorden mellem de to yderpunkter i netværksanalysen?

8 Beskrivelse af netværkstype hos afsenderne af de indsendte forslag samt analyse af udsagnskraft og kohærens

Empirien til det følgende afsnit er hentet fra de respektive hjemmesider, der præsenterer de forskellige foreninger, organisationer, kommuner og regioner. Dermed kan der siges noget om *kohærens*, og samtidig kan der henføres til 'tjeklisten' om fx Danmarks Naturfredningsforening og andre er til yderpunktet *politikfællesskab* eller mere hælder til *emne-netværk*? Med hensyn til *kohærens* vil den bagvedliggende ideologi blive beskrevet via deres vedtægter og formål.

Fælles for alle indsendte forslag er, de er underordnet de bestemmelser, som omhandler vandplanernes udarbejdelse i '**Miljømålsloven**'²⁴:

Kapitel 10

Regler om tilvejebringelse

§ 27 a. Forud for udarbejdelse og revision af vandplanen indkalder miljøministeren ved offentlig annoncering og med en frist på mindst seks måneder forslag m.v. Samtidig offentliggøres resumé af basisanalysen, arbejdsprogram med tidsplan og udkast til oversigt over de væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver, som skal løses.

Stk. 2. Ministeren fremsender de indkomne forslag m.v. til regionsrådet, som koordinerer forslag m.v. fra kommunalbestyrelserne i regionen. De koordinerede forslag sendes til ministeren inden otte uger efter modtagelsen.

Stk. 3. Ministeren sender det offentliggjorte materiale, jf. stk. 1, til statslige, regionale og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres.

§ 28. Miljøministeren udarbejder for hvert vanddistrikt en basisanalyse, jf. § 6, og en statusrapport, jf. § 27, samt forslag til:

- 1) Udpegning af drikkevandsforekomster, jf. § 8.
- 2) Udpegning af skaldyrvande, jf. § 9.
- 3) Arbejdsprogram for tilvejebringelse af vandplan, jf. § 5, nr. 2.
- 4) Oversigt over de væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver, som skal løses, jf. § 5, nr. 3.
- 5) Vandplan, jf. § 4.

Stk. 2. Når et forslag er udarbejdet efter stk. 1, nr. 5, sender ministeren forslaget til berørte statslige, regionale og kommunale myndigheder, som kan fremsætte indsigelse mod forslag til prioriteringen af foranstaltninger i det samlede indsatsprogram. Ministeren fastsætter en frist for fremsættelse af indsigelser.

Stk. 3. Ministeren vedtager et forslag til vandplan på baggrund af stk. 1 og 2.

Inddragelse af offentligheden

§ 29. Efter udarbejdelse af de i § 28, stk. 1, nr. 1-4, nævnte forslag henholdsvis efter vedtagelse af et forslag til vandplan i henhold til § 28, stk. 3, sørger miljøministeren for offentlig annoncering. Ved annonceringen oplyser miljøministeren om fristen efter stk. 3. Forslagene skal være offentligt tilgængelige.

Stk. 2. Offentliggørelsen skal ske inden for følgende tidsfrister:

- 1) Forslag til arbejdsprogram: mindst tre år inden begyndelsen af hver planperiode.

²⁴ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13071>

- 2) Forslag til oversigt over de væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver: mindst to år inden begyndelsen af hver planperiode.
- 3) Forslag til vandplan: mindst et år inden begyndelsen af hver planperiode.
- Stk. 3.* Miljøministeren fastsætter en frist på mindst seks måneder for fremsættelse af indsigelser mod de i stk. 2 nævnte forslag. For de i § 28, stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte forslag fastsættes en frist på otte uger.
- Stk. 4.* Ministeren sender forslaget til vandplan til statslige, regionale og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres.
- Stk. 5.* Efter udløbet af fristen, jf. stk. 3, vedtager ministeren de i § 28, stk. 1, nr. 1-5, nævnte forslag endeligt.
- Stk. 6.* Ministeren kan fastsætte nærmere regler om, at de i § 28, stk. 1, nr. 1-5, nævnte forslag udleveres mod betaling.

Efter denne mere formelle og generelle fokusering på lovgrundlaget, vil fokus nu blive drejet mod *vedtægter* og *formål*, som de enkeltstående afsendere har som baggrund for deres foreninger/interesserorganisationer. Dette giver en beskrivelse af repræsentanter inden for firdelingen af afsenderne, de 3 ideologier givet i metoden plus privatpersoner. Alle vil ikke blive beskrevet i dybden, grundet at fx Danmarks Naturfredningsforening og lystfiskerforeningerne har en høj frekvens af indsendte forslag, og derfor bliver Danmarks Naturfredningsforening i særdeleshed samt *en* lystfiskerforening repræsentanter for den generelle grønne/fritids-ideologi i resten af diskursanalysen.

- I. **Privatpersoner:** De har ikke vedtægter og dermed ikke høringspligt, men har dog haft mulighed for at være med i Idéfasen. Privatpersoner bliver ikke præsenteret, da disse ikke kan kategoriseres som et netværk i henhold til, at de ikke er en samlet organisation eller forening, der består af en sammenslutning på meso-niveau. Derfor vil det være forkert at medtage dem, når netværksanalysen kun behandler *interessegrupper* og ikke enkeltstående personers ønsker. Grunden er, at de er en stor gruppe uden bagland, struktur eller eventuelle politiske positioner eller direkte lovhjemmel til at blive hørt eller påklage afgørelser, medmindre de er parter i sagen mv. Dermed kan der heller ikke siges det store om ideologien før selve 'teksten'. Med hensyn til udsagnskraft er det tydeligt, at en enkel persons forslag og ønsker, alt andet lige, ikke vejer så stærkt som et fra fx Danmarks Naturfredningsforening. Ydermere er der jo som sagt ikke anden lovhjemmel end det, som der fx står i Miljømålsloven § 29²⁵: Hvor der blot pointeres, at offentligheden skal høres inden Vandplanerne sættes i verden. Dermed har deres udsagn ikke den store styrke bag sig, og disse privatpersoner skal ifølge samme lov kun høres i den efterfølgende 'høringsfase', hvis en beslutning i Vandplanen berører dem direkte.

II. Grøn/fritids-formål og ideologi:

a) Danmarks Naturfredningsforening²⁶:

"§ 2. Formål

Stk. 1. Foreningens overordnede og langsigtede mål er, at Danmark bliver et bæredygtigt samfund med et smukt og varieret landskab, en rig og mangfoldig natur og et rent og sundt miljø.

²⁵ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=12712#K10>

²⁶ <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=3519>

Stk. 2. Foreningen vil virke til gavn for Danmarks natur og miljø og for befolkningens mulighed for gode naturoplevelser. Derfor arbejder foreningen bl.a. med følgende områder:

- ⊕ **Naturbeskyttelse:** Foreningen arbejder for at sikre den biologiske mangfoldighed og de landskabelige værdier. Gennem bl.a. fredninger og påvirkning af lovgivningen arbejder foreningen for at bevare, pleje og genoprette levesteder for dyr og planter og for at sikre landskaber, geologiske dannelser, kulturhistoriske spor samt områder, der på grund af deres beliggenhed kan have rekreativ interesse.
- ⊕ **Miljøbeskyttelse:** Foreningen arbejder for, at produktion, forbrug, transport, affaldshåndtering og andre menneskelige aktiviteter foregår på en måde, der skader naturen og miljøet så lidt som muligt. Foreningen arbejder for at sikre naturen og befolkningen mod forurening af vand, jord og luft, herunder lys- og støjforurening.
- ⊕ **Planlægning:** Foreningen arbejder for, at planlægningen på det lokale, regionale og nationale plan i videst muligt omfang tager hensyn til natur og landskabsværdier og integrerer hensynet til en bæredygtig udvikling. Foreningen arbejder for en skarp adskillelse mellem by og land, og for at udformning og placering af nye anlæg i det åbne land sker under størst mulig hensyntagen til de landskabelige og kulturhistoriske værdier.
- ⊕ **Adgang til naturen:** Foreningen arbejder for at sikre og forbedre befolkningens adgang til at færdes og opholde sig i naturen under hensyntagen til dens sårbarhed.
- ⊕ **Lovgivning:** Foreningen arbejder for, at den natur- og miljørelaterede lovgivning har et højt beskyttelsesniveau, og at reglerne håndhæves og administreres konsekvent.
- ⊕ **Oplysning:** Foreningen arbejder for, at befolkningen får en generel viden om naturen og sammenhænge i naturen, og at befolkningen gennem oplevelser og viden bliver bevidste om værdien af natur- og miljøhensynet i deres dagligdag.

§ 4. Organisation

Stk. 1. Foreningen virker gennem afdelingsbestyrelser, samråd, studenterkomiteer, netværk, repræsentantskab, forretningsudvalg, præsident/ vice-præsident, vedtægtsbundne udvalg, øvrige udvalg og administration.

Stk. 2. Repræsentantskabet er foreningens øverste myndighed. Repræsentantskabet fastsætter forretningsordener for foreningens valgte forsamlinger.”

”DN KommuneNyt²⁷: DN KommuneNyt er Danmarks Naturfredningsforenings nyhedsbrev til kommunalpolitikere og embedsmænd, der arbejder med natur, miljø og planlægning. Her vil du en gang i kvartalet kunne læse korte og præcise oplysninger om kommunernes arbejde med natur- og miljø. Nyhedsbrevet formidler viden om projekter og undersøgelser, som kan bruges i det daglige arbejde. Det er særlig aktuelt med kommunalreformen, der overfører amternes natur-, miljø- og planopgaver til kommunerne. Det betyder nye krav til organisering af arbejdet, og nye behov for ressourcer og kvalifikationer i kommunerne.

Danmarks Naturfredningsforening har med sine ca. 140.000 medlemmer og ca. 2.000 aktive et omfattende lokalt kendskab til natur og miljø i kommunerne. Desuden har foreningen et stort kendskab til de opgaver, kommunerne overtager fra amterne. Foreningen vil med nyhedsbrevet formidle brugbar viden til kommunerne og komme med input og forslag til løsningen af de nye opgaver på natur-, miljø- og planområdet.”

²⁷ <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=3584>

Der er ingen tvivl om, at Danmarks Naturfredningsforening peger mest i retningen af et **emne-netværk** via analysegrundlaget på meso-niveau grundet: Mange medlemmer, et spredt og et ikke særligt systematisk hierarki samt til sidst et fokus og en stillingtagen om at påvirke policy'en på mange områder – også før denne handling om at skabe nye Natur- og Vandplaner via Idéfasen. Endvidere viser deres nyhedsbrev til statsansatte (DN KommuneNyt) – hvori det virker som om, de forsøger bevare tidligere tiders særstatus i lovgivningen; § 75 i nedenstående lov fra 1999²⁸. Ideologimæssigt er der både en **grøn/fritids-ideologi** (§ 2. stk. 2).

Rettes blikket mod begge de to store grønne/fritids-foreninger: Danmark Naturfredningsforening og Dansk Sportsfiskerforbund er der ifølge nedstående regler ikke længere 'særrettigheder' for disse to store organisationer, ifølge fodnoten nr. 29. Dog er der i 'Lov om vandløb' en mindre tilføjelse, som giver dem noget af fortidens særstatus tilbage:

²⁸ I lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse nr. 404 af 19. maj 1992, som senest ændret ved lov nr. 355 af 2. juni 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 75, stk. 2, 1. pkt., ændres »Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund, såfremt disse må antages at være klageberettigede efter § 84, stk. 2.« til: »foreninger og organisationer, som må antages at være klageberettigede efter § 84, stk. 2 eller 3.«

2. I § 84 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Afgørelser efter kapitel 5 kan påklages af

1) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,

2) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

3) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

3. I § 84, stk. 2, der bliver stk. 3, udgår »afgørelser efter kapitel 5 samt«.

4. I § 84 indsættes som stk. 5:

»Stk. 5. Ved klage efter stk. 2, nr. 2 og 3, kan Skov- og Naturstyrelsen kræve, at foreningerne eller organisationerne dokumenterer deres klageberettigelse ved indsendelse af vedtægter eller på anden måde.«

§ 84. Vandløbsmyndighedens afgørelser kan påklages af²⁹:

- 1) den, afgørelsen er rettet til,
- 2) enhver, der må antages at have en individuel, væsent lig interesse i sagens udfald og
- 3) en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker.

Stk. 2. Afgørelser efter kapitel 5 kan påklages af

- 1) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- 2) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- 3) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Stk. 3. Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund kan påklage visse større sager efter kapitlerne 6, 7 og 8 efter miljøministerens nærmere bestemmelse.

Stk. 4. Ved klage efter stk. 2, nr. 2 og 3, kan Naturklagenævnet kræve, at foreningerne eller organisationerne dokumenterer deres klageberettigelse ved indsendelse af vedtægter eller på anden måde.

Angående udsagnskraft er Danmarks Naturfredningsforening en anerkendt og ældre organisation, med et stort bagland, hvorfor deres styrke bag forslagene er høj. Selvom DN er kategoriseret i retning af et 'emne-netværk', foreligger der en markant forskel, da DN skal tages med på råd, konsulteres, modsat privatpersoner, hvis ikke lige personen er part i en sag om Limfjorden. Endvidere er foreningen til en hvis grad begunstiget af lovgivningen, som tidligere beskrevet i dette afsnit, grundet deres status som en landdækkende organisation med et rekreativt formål (§ 84 i ovenstående i lov om vandløb), som derfor skal høres og kan påklage afgørelser. Det kan også siges, at fordi deres interesser dækker så bredt, er Danmarks Naturfredningsforening også i retning af et emne-netværk. Danmarks Naturfredningsforening er nemlig ikke længere en forening med et singulært formål, som udelukkende arbejder for at frede natur i Danmark. Nutidens fredningsforening spiller på flere strenge, og derfor må Danmarks Naturfredningsforenings interesser også være meget spredte i retningen af et emne-netværk på meso-niveau. Dette kan ses på, at DN både kræver adgang & fredning af naturen, oplysning om naturen, planlægning i kommunerne/regionerne osv. plus, at DN også har en dagsorden om miljøbeskyttelse. Yderligere må det også forventes, at deres mange medlemmer ikke er enige om mål og indsatsområder på miljø- og naturområdet, dog skaber deres store sammenslutning i en stor forening en vis styrke bag orderne. Fremdeles må det forventes, at de bliver hørt næsten lige meget hvad Danmarks Naturfredningsforenings forslag omhandler, pga.

²⁹ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13141#K16>

deres lange historie i dansk politik og deres kamp for naturen og miljøet. Dermed har de en vis pondus, når de indsender deres forslag til Idéfasen, også *før* de deltog i Natur- og Vandplanernes planlægning. Dette øger deres chancer for at få indflydelse, men som tidligere nævnt har DN ikke særstatus i lovgivningen mere og må kæmpe på linie med lignende landsdækkende organisationer fx landboorganisationer og andre med en anden ideologi (her henvises der til, de lovændringer tidligere beskrevet, der ændrede ordlyden, så Danmarks Naturfredningsforening ikke længere indgik i teksten).

b) Lystfiskerforeningerne v/: **VIBORG SPORTSFISKERFORENING**³⁰

"§ 1. Foreningens formål er at skabe bedst mulige betingelser for lystfiskeri i foreningens fiskevande, bl.a. ved pleje og ophjælpning af fiskebestanden, samt i alle forhold at søge lystfiskeriet og medlemmernes interesser tilgodeset. Foreningen er medlem af Danmarks Sportsfiskerforbund. Foreningen er hjemmehørende i Viborg Kommune.

§ 5. Udvalgene i Viborg Sportsfiskerforening. Bestyrelsen kan efter behov nedsætte udvalg. Udvalgene er underlagt Viborg Sportsfiskerforenings vedtægter. Udvalgsformændene er bestyrelsesmedlemmer udpeget af bestyrelsen.

I Viborg Sportsfiskerforening er følgende faste udvalg:

⊕ *Juniorudvalget, som er ansvarlig for junioraktiviteterne, her under arrangementer og aktiviteter.*

⊕ *Vandplejeudvalget, som er ansvarlig for vandplejetiltag og planlægning af disse."*

Samlet om lystfiskerforeningerne og Dansk Ornitologisk Forening (se punkt C): **Grøn/fritids-ideologi** og i retning af et **politikfællesskab**: Ifølge paragraf 1 kan følgende siges om lystfiskerforeningerne: Grønne/fritids-foreninger har ikke har mange medlemmer, da de henvender sig til små geografiske områder i Danmark, mest åer. Ydermere må ideologien være det, der kunne kaldes en **grøn/fritids-ideologi**³¹. Ydermere må det siges, at foreningen ikke aktivt prøver at udvide medlemantal ej heller prøver foreningen at påvirke nye sider af den politiske omverden som fx Danmarks Naturfredningsforening, hvis interesser er mere spredt. Der er høj fokus på deres rekreative vedtægt og deres formål, hvilket lystfiskerforeningen har til fælles med med **Dansk ornitologisk forening**, som det ses af nedenstående; Lille spredning af interesser, få medlemmer, men dog med en politisk agenda om beskyttelse af fugle i Danmark eksempelvis habitatområder for fugle, som de faktisk har stor indflydelse på i henhold til medlemsantal³² - se næste punkt C. Denne politiske agenda trækker DOF i retning af en mellemting mellem politikfællesskab og et emne-netværk på meso-niveau. Derfor skal det vise sig, om denne netværkstype, der står i midten af skalaen mellem de to yderpunkter, også giver sig udslag i en anden brug af diskurs?

³⁰ <http://www.vsf.dk/vedtaegter06.htm> - se bilag 1 for resten af lystfiskerforeningernes vedtægter.

³¹ Denne betegnelse vil blive brugt hele vejen igennem specialet, omhandlende de organisationer, som ikke har profit eller politik mv. som deres hovedmål, men mest er til for at forene folk med lignende fritidsinteresser.

³² http://www.denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Zoologi/Fugle/Fuglebeskyttelse

Udsagnskraften er formindsket af samme ændring i ordlyden i loven for lystfiskerforeningerne, der ligeledes påvirkede Danmarks Naturfredningsforening (se tidligere om DN). Men lystfiskerforeningerne adskiller sig ved at være i retning af et politik-fællesskab i henhold til få medlemmer og lille spredning af interesser. Der hvor de netop øger deres udsagnskraft, er via deres politikfællesskabs-egenskaber og deres snævre agenda, som omhandler lystfiskeri helt og holdent. De har mulighed for at påklage en afgørelse, hvis Vandplanen for Limfjorden berører de vandløb/fiskesteder, som lystfiskerforeninger har visse rettigheder til. Dermed er deres forslag og analyser af, hvad der er fx er bedst for deres fiskesteder, i høj grad af interesse, med andre ord har de en efterspurgt ressource/viden, når Miljøcentrene skal foretage udvælgelsen i Idéfasens forslag. Nemlig fordi disse forslag både er rekreative samt, at lystfiskerforeningerne bliver parter i sagen, hvis foreningerne ejer fiskeretten til disse geografiske vandområder, eller har interesser i ditto. Alt i alt har de en høj udsagnskraft: Medlem af Dansk sportsfiskerforbund, der er en landsdækkende grøn/fritids-ideologi organisation med snævre politiske mål, som er dækket ind af lovgivningen (de skal høres i planlægning, der berører dem, samt at de kan påklage afgørelser (se loven om vandløb under afsnittet om DN)). Ydermere har flere foreninger eneret på sportsfiskeriet i diverse øer og områder. Dermed bliver de næsten automatisk berørt, og deres mulighed for indflydelse og dermed er styrken bag de indsendte forslag øget.

Angående Dansk ornitologisk forening og udsagnskraft, kan det dog siges, at der tales om et lidt lavere niveau, men forbliver dog i over-middel-gruppen som de senere tabeller viser i dette afsnit, fordi de nærmer sig et politikfællesskab, og fordi medlemmernes agenda og agendaen bag organisation ikke blot omhandler en fritidsinteresse, men også naturbeskyttelse generelt, samt at de historisk har haft en høj indflydelse på beskyttelse af fugle/natur i Danmark. Men foreningsmæssigt ligger lystfiskerforeningerne tæt på Dansk ornitologisk forening, da disse begge kan siges at omhandle grønne/fritids-interesser – inden for henholdsvis fiskeri og fugleagttagelse/overvågning og naturbeskyttelse:

c) Dansk ornitologisk forening³³

"Organisationen: Dansk Ornitologisk Forening (DOF) er en naturbeskyttelsesorganisation med særligt fokus på fuglene. DOF samler viden og oplevelser med alle slags fugle – både hverdagsfuglene på foderbrættet og de sjældne og truede fugle. Foreningen har ca. 13.000 medlemmer, fordelt i 13 lokalafdelinger over hele Danmark.

Lokalafdelingerne arrangerer godt 500 lokale ture og møder hvert år. Desuden laver frivillige fugleentusiaster lokalt naturbeskyttelsesarbejde, som f.eks. at afskærme rovfuglereder, optælle truede ynglefugle, påvirke lokale myndigheder og sætte redekasser op for slørugler.

DOF har, via sit mangeårige virke og en meget høj kvalitet i naturbeskyttelsen, en meget stor indflydelse på naturbeskyttelse i Danmark. DOF har indgået to samarbejdsaftaler med Miljøministeriet, som bruger DOF's data i sine naturplaner.

Fugleværnsfonden, som er stiftet af DOF, ejer 18 fuglereservater, der plejes af frivillige arbejdsgrupper. Her er der muligheder for at opleve fuglelivet på helt tæt hold fra fugleskjul og fugletårne.

³³ http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=100

§ 2 Formål³⁴: Foreningen har som formål at fremme kendskabet til og interessen for vilde fugle og naturbeskyttelse.

DOF arbejder i Danmark og internationalt for:

- ⊕ Formidling af fugleoplevelser i naturen
- ⊕ indsamling og udbredelse af viden om fugle
- ⊕ beskyttelse af fugle og forbedring af deres levesteder
- ⊕ medlemmernes deltagelse i foreningens aktiviteter”

d) Dansk land og strandjagtforening³⁵

”§ 2 Foreningens formål: Dansk Land- og Strandjagt's formål er at varetage jægernes interesser ved:

1. at virke for, at der ved lovbestemmelser sikres såvel jorddyrkerne som jægerne vilkår, der tager hensyn til såvel afgrøder som til den vilde fauna. Eventuelt i samarbejde med andre organisationer
2. at udgive eget medlemsblad og heri give oplysning og vejledning om jagt og vildtpleje, herunder biotopforbedring til glæde for vildt og fugle, ved anlæggelse af søer og mindre vandhuller til glæde for faunaen og flora samt medvirke til naturbevarende arbejde i almindelighed
3. at afholde kurser og vejlede i jagtlige og jagtkulturelle spørgsmål, herunder dygtiggørelse af unge som gamle jægere i naturforståelse, skydning o.lign., endvidere give vejledning i hundens opdræt og dressur
4. at modarbejde ensidige krav om særrettigheder, der hindrer udøvelse af jagt og fiskeri
5. at arbejde for indførelse af flest mulige af Dansk Land og Strandjagts mærkesager j.fr. bilag 3.
6. at arbejde for et fælles nordisk samarbejde med det formål at skaffe ro på rugepladserne i yngletiden, for alle trækfugle under hensyntagen til lokalbefolkningens traditionelle brug af naturen
7. Sportsskydning til bevægeligt mål indgår som primært mål blandt foreningens aktiviteter.”

Politikfællesskab er den retning foreningen peger i retning af på meso-niveau, grundet deres lille spredning af interesser samt en **grøn/fritids-ideologi**.

³⁴ http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=363&Itemid=419

³⁵ <http://www.dls-jagt.dk/forening/vedtaegter.html>

Meget lig udsagnskraften for lystfiskerforeninger, faktisk er det blot arten af deres aktivitet, der er anderledes – lystfiskeri versus jagt. Det samme gælder for **Friluftsrådets** udsagnskraft, hvor det er rekreative fritidsinteresser der er samlingspunktet for foreningen, hvorfor de havner i gruppen af grønne/fritids-ideologier, dog vil Friluftsrådet også kunne trækkes i en retning af en mellemting mellem politikfællesskab og emne-netværk, ganske lig Dansk ornitologisk forening, da de også har mål, der rækker ud over flere områder ved at styrke 'aktivt friluftsliv' generelt:

e) Friluftsrådet i Himmerland-Aalborg³⁶

"Friluftsrådets formål er at støtte og opmuntre til friluftsliv og naturforståelse under hensyntagen til natur og miljø. Friluftsrådet skal herunder over for offentligheden varetage såvel de tilsluttede organisationers som den almene befolknings behov for og interesser i et aktivt friluftsliv."

III. Erhvervsmæssigt formål og ideologi:

a) Foreningen Muslingeerhvervet³⁷

"§ 2 Formål

2.1 Foreningen skal sikre økonomiske midler til prøvetagning og analyser af prøver for at sikre åbning af fiskeområder.

2.2 Foreningen skal via alliancer, samarbejder, forskning og andet, sikre fremtidigt kommercielt udbytte af danske skaldyrsforekomster.

2.3 Foreningen skal sikre, at besluttede betalingstakster, fiskeri og tilsynsbestemmelser overholdes.

2.4 Foreningen skal sikre økonomiske midler til fortsat at udvikle og bevare muslingeforekomster.

§ 6 Foreningens ledelse

6.1 Bestyrelsen har den overordnede ledelse af foreningen og alle dets anliggender. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden. Bestyrelsen konstituerer sig med formand og næstformand. Formanden vælges af gruppe 1 og næstformanden af gruppe 2.

6.2 Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst 6 af dens medlemmer er mødt til indvarslet møde. Bestyrelsens beslutninger træffes ved flertalsafstemninger. Står stemmerne lige, er formandens stemme afgørende.

6.3 Referat fra bestyrelsesmøder indføres i foreningens protokol, der føres som en beslutningsprotokol, og gøres tilgængelig på foreningens hjemmeside.

6.4 Bestyrelsen antager og afskediger personale og træffer aftaler om ansættelsesforhold m.v.

6.5 Bestyrelsen har bemyndigelse til i foreningens navn at optage lån, købe, sælge og pantsætte genudlægningsfartøj samt foretage enhver anden forretning og disposition vedrørende foreningen.

6.6 Bestyrelsen kan nedsætte et forretningsudvalg med min. 3 medlemmer blandt bestyrelsen, som fungerer i henhold til en forretningsorden. Bestyrelsen kan hermed delegere nogle af sine beføjelser til forretningsudvalget.

6.7 Bestyrelsen kan nedsætte udvalg med særlige af bestyrelsen vedtagne formål.

³⁶ <http://www.friluftsradet.dk/391>

³⁷ http://muslingeerhvervet.dk/1_vedtaegter.htm

6.8 Foreningen tegnes af forretningsudvalget eller i mangel heraf to bestyrelsesmedlemmer i forening med formand eller næstformand, eller fire bestyrelsesmedlemmer, eller den samlede bestyrelse.

6.9 Bestyrelsen kan meddele prokura, enkel eller kollektiv.”

Foreningen er et eksempel på en sammenslutning, der har profitmaksimering og erhvervsmæssige ideologier bag sig. Altså en **erhvervsideologi**. Endvidere er der tegn på en bevægelse mod **politikfællesskab** grundet lavt medlemsantal, som anslået ved at der er ca. 80 beskæftigede i muslingefiskeriet i Limfjorden³⁸, hvorfor foreningen vil blive anset som sådan – ydermere har de en lille spredning af interesser. Grunden er, at de fokuserer på ’kommercielt udbytte’, som så må afhænge af den gældende policy på området: Fx råderet til fiskeri, kvoter og genudsætning mv.. I stk. 2.2 åbner de dog for udvidelse af medlemsantal hvilket tendere mod et *emne-netværk*.

Netop fordi de er så afhængige af den gældende lovgivning på området og påvirker den, er deres udsagnskraft forholdsvis høj. Altså at de bliver part i sagen og dermed skal høres, før eventuelle indskrænkninger af deres rettigheder til muslingefiskeri bliver effektueret. Det, der trækker udsagnskraften lidt ned, er den til tider lave anseelse af dette erhverv, hvilket ses i de indsendte forslag fra andre organisationer og kommuner mv. (se bilag 2). Flere steder i bilag 2 bliver det omtalt, at muslingefiskeriet kan have skadelige effekter på vandmiljøet, men også det positive at erhvervet hjælper med at rense vandet, hvis fiskeriet bliver gjort de rigtige steder i fjorden – det der pointeres er, at muslinger kan være med til at forbedre vandkvaliteten, hvis der laves muslingefarme på strategiske steder. Altså steder hvor skaden forbliver lille, og hvor muslingerne dermed hjælper fjorden til en bedre vandkvalitet. Men omvendt er de i ”farezonen” for at blive berørt kraftigt, da erhvervet dog samtidig ses som en trussel for fjorden, hvorfor deres udlægning af sagen vil blive hørt – altså med hensyn til hvad der er bedst for Limfjorden. Men især kommunerne efterlyser en lukning eller indskrænkning af fiskeriet. Ikke desto mindre er muslingeerhvervet svære at forbigå i en kommende Vandplan for Limfjorden, da det direkte påvirker fjordens dyreliv og vandmiljø. Følgeslutningen er en middel udsagnskraft på linie med de andre erhvervs-ideologiske foreninger, da disse også anses for at være de store syndere, når talen falder på affaldsstoffer og ødelagt fjordbund i de konkurrerende forslag fra andre ideologier (grøn/fritids- og politisk-ideologi).

b) Vesthimmerlands Landboforening (Agri Nord pt.)³⁹

”Agri Nord er en af landets store landboforeninger. Foreningen blev dannet ved en fusion imellem Hobro - Aalborg Landboforening og Vesthimmerlands Landboforening i maj 2008. Virksomheden beskæftiger over 250 medarbejdere fordelt på centre i Aalborg, Aars, Hobro og Hadsund.

§ 2 Foreningens formål er at virke til fremme af landbrugets erhvervsøkonomiske/-politiske interesser gennem fagligt oplysningsarbejde og servicevirksomhed og gennem varetagelse af alle landbofamiliers udviklingsmuligheder.

³⁸I alt er der med den afledte beskæftigelse af de landede muslinger, ca. 500 ansat på landspland:

<http://209.85.129.132/search?q=cache:Y7hD8xP9TKMJ:muslingeerhvervet.dk/data/images/muslingefolder.pdf+antal+muslingefiskere&cd=1&hl=da&ct=clnk>

³⁹ http://www.agriworld.dk/dk/fakta/generelt_om_agri_nord/

§ 25: Til varetagelse af det faglige arbejde nedsættes udvalg i det omfang bestyrelsen finder fornødent.

Der nedsættes normalt 5 faste udvalg:

- ⊕ 1 udvalg der varetager kvægbrugets interesser,
- ⊕ 1 udvalg der varetager planteavlens interesser
- ⊕ 1 udvalg der varetager medlemmernes økonomi og regnskabsfaglige interesser
- ⊕ 1 udvalg der varetager svineproduktionens interesser
- ⊕ 1 udvalg der varetager medlemmernes interesser for natur og miljø⁴⁰,

Endnu en **erhvervs-ideologisk** organisation med fokus på landbruget. Det fremgår, af udvalgene, der "... varetager medlemmernes interesser", er i flertal, der dog må antages at være med en lille spredning af interesser, fordi landboforeninger har klare erhvervsmæssige formål. Formålet viser, at landbruget, og dermed landboforeningerne har vækst og profit som mål, og derfor ikke er sat i verden for at "redde" naturen og miljøet, dog kan de dog godt vise hensyn, idet der eksisterer et udvalg for natur og miljø, der varetager medlemmernes interesser for natur og miljø. Men da de fleste interesser er baseret på landbrugs-erhvervet, med vækst og profit, må det pege i retning af et **politik-fællesskab**. Det kunne tænkes, der ikke er en overordnet miljøpolitisk linie, men mere en ad hoc rådgiver tilgang på natur- og miljøområdet, hvilket også understøtter at det er en erhvervsideologi, med få medlemmer (43.065 landbrug i Danmark i 2007 og antallet af beskæftigede i jordbrugssektoren er 69.700⁴¹)⁴². Derfor må konklusionen være, at de landboorganisationer, der er medtaget i specialets empiri, repræsenterer en procentdel af de ca. 43.000 landbrug i Danmark, og derfor står med få medlemmer, samt at de er strukturerede, og dermed er et politikfællesskab med en meget ren ideologisk linie. At de er mere eller mindre inkorporerede i statens policy på området kan ses, ved den paraplyorganisation, der repræsenterer landboorganisationer på landsplan 'Dansk Landbrug':

"Dansk Landbrugs KommuneNetværk er oprettet forbindelse med Kommunalreformen. Formålet med KommuneNetværkene er at sikre, at alle landboforeninger og familielandbrugsregioner har en gruppe personer, som har ansvaret for at repræsentere de landmænd, der bor i kommunen, og er gearret hertil. Foreningernes naturlige grænser i dag er ikke sammenfaldende med de nye kommunegrænser, og derfor er det ikke nødvendigvis givet på forhånd, hvem der skulle have kontakten til de nye storkommuner, og hvad arbejdet i øvrigt indebærer. Et KommuneNetværk består således af et netværk af folkevalgte medlemmer, der typisk bor i den pågældende kommune, en udpeget tovholder, en sekretær

⁴⁰ <http://www.agriworld.dk/download/vedtaegteroktober.pdf>

⁴¹ http://www.danskladbrug.dk/NR/rdonlyres/787F4C82-11F2-43B7-8D2072B37E944664/0/Kap_10_Landbruget_i_samfundsoekonomien.pdf

⁴² http://agriworld.dk/dk/raadgivning/natur_og_miljoe/om_natur_og_miljoe.htm

samt evt. et antal faglige bisiddere. Alle foreninger deltager i et eller flere KommuneNetværk"⁴³.

Udsagnskraften er sammenlignelig med muslingeerhvervets – forskellen ligger blot i, at de er landmænd og ikke erhvervsfolkere. Dog med en lidt højere styrke men, har landboforeninger møder samme modstand fra de indsendte forslag fra andre ideologier, i kraft af de forurener vandmiljøet, når de gøder deres marker. Den lidt højere styrke kan relateres til et relativt større erhverv og via deres medlemskab af Dansk Landbrug samt deres aktive linie med 'KommuneNetværk'. Dette påkalder en større styrke bag de indsendte forslag fra landboorganisationer i forhold til muslingeerhvervet, dog bliver de grupperet i samme 'middel' kategori, da de også er et udkældt erhverv. Men dermed er landboforeningerne på forhånd en aktør, der ikke kan negligeres, når der skal lægges planer for den kommende Vandplan for Limfjorden. Ydermere er deres udledning af forskellige stoffer til Limfjorden så stor, at det netop er de danske landbrug, som skal inddrages for at finde en løsning på problemer med den dårlige vandkvalitet i Limfjorden (se diverse forslag omhandlende udledningen af stoffer fra landbruget i bilag 2 – i høj grad de kommunale betænkninger om udledningen i fjorden (Aalborg kommune eksempelvis)), de senere intertekstualiteter fra emne-netværkene, taget fra bilag 3, kan også vise denne kritik.

c) Glyngøre Shellfish:

"Baggrund

Firmaet Glyngøre Shellfish ApS er stiftet og ejet af Svend Bonde. Med en baggrund som erhvervsfisker, faglært maskinarbejder, teoretisk uddannelse som maskinkonstruktør, erhvervsdykker, dykkerinstruktør og som 5. generationsfisker. Bestyrelsesmedlem i Foreningen Muslingeerhvervet, bestyrelsesmedlem i LAG -Skive og deltager også i projekt arbejde "Liv på Havnen" for at fremme Glyngøre Havn

Historie

Glyngøre Havn er grundlagt i 1872, bød på gode landingsmuligheder og byen blev attraktiv for mange fiskere. Fiskeriet af Limfjordens unikke østers viste sig igen sidst i 1990'erne og landes igen på Glyngøre Havn, der landes også brislinger, sild, muslinger, krabber, rejer og hummere. Fiskeriet i Limfjorden er et ældgammelt erhverv som har været med til store forandringer, hvor mange familier har haft deres virker og liv. Glyngøre Havn er igen en af de vigtigste Havne i Limfjorden.

Grundlag

Drive en produktionsvirksomhed der skaber vækst for virksomhedens interessegrupper og bygger på et fundament af seriøsitet, troværdighed, partnerskab, tillid og dynamik. "Overskud med omtanke"

Visioner

Vi vil være grossistens oplagte samarbejdspartner indenfor det område vi arbejder, samt at sælge Limfjordsprodukter på Glyngøre Havn og være med til at gøre Glyngøre Havn til en arbejdsplads og en fiskerihavn med miljø og liv - "fiskeri og turisme"

⁴³ http://www.danskladbrug.dk/Organisationen/KommuneNetvaerk/Forside_Kommunenetvaerk.htm

Navn

Produkter sælges og købes i EU under navnet "Glyngøre Shellfish" og uden for EU under navnet "Danish Shellfish"

Helt klart en **erhvervs-ideologi** som bærer præg af, at firmaet detager i et **politikfællesskab** uden den store spredning af interesser eller medlemmer involveret i netværket – måske lige på nær deres vision om Glyngøre havn, som de deltager i sammen med kommunen i Glyngøre. Det kunne tænkes, de ikke kun er rådgivende, men er en helt aktiv medspiller på den politiske bane, netop fordi deres erhverv i høj grad afhænger af politiske beslutninger vedtaget af kommunerne (se nedenstående afsnit og 'Kommuner og regionen'). Med andre ord en form for 'branding' af Limfjordsprodukter med base i Glyngøre, som skal hjælpe med at skabe vækst for fiskerierhvervet og Glyngøre havn.

Udsagnskraft-mæssigt repræsenterer Glyngøre Shellfish lokalt et gammelt erhverv, der lige så længe har påvirket Limfjorden. Men deres 'branding' tilgang til at øge profitten fra samme erhverv gør, at Glyngøre Shellfish's udsagnskraft ikke ligger så højt på 'styrke-skalaen' som landbruget og muslingeerhvervet, – placeres altså et stykke under middel i denne sammenligning. Dog har de en ret til at blive hørt, men deres udsagnskraft må være meget lokalt forbundet, og dermed er Glyngøre Shellfish ikke en landsdækkende forening med høj udsagnskraft. Men dog med visse kræfter bag, som der alt i alt gør Glyngøre Shellfish til en aktør med under-middel udsagnskraft lige under deres ideologifæller (muslingeerhvervet og landboforeningerne).

IV. Politisk formål og ideologi:

a) Limfjordsrådet⁴⁴

"Limfjordsrådet er et politisk forum for samarbejde mellem de nye Limfjordskommuner omkring en bæredygtig fjord, der på sigt kan leve op til kvalitetsmålsætningerne. Morsø kommune har formandskabet i Limfjordsrådet.

Limfjordsrådets formål er at understøtte forbedringer af Limfjordens miljøtilstand, herunder koordinering og rådgivning om tiltag til reduktion af belastningen på Limfjorden. Et særligt fokusemne for Limfjordsrådet er implementering af vandrammedirektivet samt Natura 2000 planerne, herunder udredning af mulige tiltag til opfyldelse af miljømålene, samt koordinering af limfjordskommunernes handleplaner, som udarbejdes i medfør af miljømålsloven. Limfjordsrådet kan gennemføre udredninger, undersøgelser og beregninger til støtte for ovennævnte formål samt udtale sig omkring de økonomiske forhold for Kommunerne i relation til størrelse og omfang af den statslige kompensation tilknyttet den kommunale implementering af tiltagene i oplandet til Limfjorden.

Limfjordsrådet understøtter kommunerne i dialogen med Staten i spørgsmål om Limfjorden og kan udtale sig omkring Limfjordens forhold på medlemmernes vegne."

44

[http://www.viborg.dk/db/dagsord.nsf/910db9cbe9327ab7c1256c540022f8e2/7121aca0d98649f7c12573b10031626c/\\$FILE/OK-131207-453-01.pdf](http://www.viborg.dk/db/dagsord.nsf/910db9cbe9327ab7c1256c540022f8e2/7121aca0d98649f7c12573b10031626c/$FILE/OK-131207-453-01.pdf)

Rådet er et politisk forum med et klart politisk budskab derfor **politisk-ideologi**. Samtidig er Limfjordsrådet også dannet af politiske institutioner, nemlig kommunerne. Derfor må de alt andet lige være mere inkorporeret i systemet, da der tales om et kollektivt råd, der skal ensrette indsatsen for Limfjorden for at opnå den bedste fælles løsning omkring Limfjordens vandmiljø – altså stærkt i retning af ideal-typen for et **politikfællesskab**, med få medlemmer og en forholdsvis privilegeret status i policy-planlægningen grundet, at det også er Limfjordsrådets medlemmer (Limfjordskommunerne), som skal være med til at implementere Vandplanerne i sidste ende – altså leve op til de krav, der alt andet lige må komme med en Vandplan. Ydermere er formålet meget snævert, der kun varetager de interesser, kommunerne har i at forbedre vandmiljøet i og omkring Limfjorden. Ligeledes er deltagerkredsen af 18 kommuner beliggende ved Limfjorden, og et sekretariat beliggende i Morsø Kommune⁴⁵, et lille forum, som tydeliggøre deres **politikfællesskab** egenskaber.

Det faktum at rådet er Limfjordskommunernes fælles talerør, som bistår med at forbedre Limfjordens flora og fauna, er med til at sikre en høj udsagnskraft, da Limfjordsrådet dermed viser, de også vil arbejde for et bedre vandmiljø i fjorden. Desuden er det jo de 18 kommuner, som skal forestå implementeringen i sidste ende sammen med Regionen, hvorfor deres holdning til en kommende Vandplan er svær at fravælge. Desuden skal kommunerne, som nævnt først i specialet, udarbejde handlingsplaner for målopfyldelse af Vandplanerne, hvorfor det er vigtigt, at disse Vandplaner tager hensyn til eventuelle ønsker, så Handlingsplanerne i højere grad afspejler målene i Vandplanerne. Det kunne jo netop tænkes, at kommunerne ville indarbejde de afviste forslag i *deres* Handlingsplaner, som Vandplanerne ikke realiserer – her tænkes på lokale ønsker, som måske er med i deres indspil til Idéfasen, hvorfor planerne bliver ændret i transformationen fra Vandplan til Handlingsplan. Følgelig skal de udsagn kommunerne kommer med via mellemløbet Limfjordsrådet, og den viden, og de ressourcer, der følger med, ikke lade sig gå upåagtet hen, hvis Miljøcentrene gerne vil styre hvad kommunerne i sidste ende bestemmer for, hvad og hvordan vandplanerne skal gennemføres via de kommunale Handlingsplaner. Alt dette giver en høj grad af udsagnskraft, og dermed er rådet en stærk medspiller, når forslagene skal vurderes, indgå og bruges til den endelige Vandplan. Plus det faktum at de jo befinder sig i samme politiske system som Miljøcentrene, og dermed er Limfjordsrådet/kommunernes-talerør inkorporeret i det politikfællesskab, der skal lave Vandplanerne hvilket er lig med høj udsagnskraft.

b) Kommunerne og regionen:

"Fra januar 2007 træder kommunalreformen i kraft, og det betyder helt nye vilkår for den fysiske planlægning... Langt hovedparten af de amtslige planlægningsopgaver overføres til kommunerne... Kommunerne får fra 2007 kompetence til at planlægge deres egen udvikling – både i byerne og i det åbne land. Det er en forudsætning, at den kommunale planlægning sker inden for rammerne af de overordnede interesser og hensyn, som stammer fra politisk vedtagne beslutninger i form af lovgivning, handlingsplaner,

⁴⁵ <http://www.dr.dk/Regioner/Nord/Nyheder/Nordjylland/2007/06/06/06094401.htm>

sektorplaner, landsplanbeslutninger samt aftaler indgået mellem staten, amter og kommuner”⁴⁶.

”Kommuneplanen kommer til at indgå i kommunernes administration af planlovens landzonebestemmelser og for kommunernes administration af kompetencerne efter sektorlovgivningen, herunder fx natur-, miljø-, jordbrugs- og fiskerilovgivning”⁴⁷.

”Regionerne udarbejder en regional udviklingsplan, som er en helt ny plantype, der adskiller sig væsentligt fra de tidligere regionplaner. Den regionale udviklingsplan skal indeholde en vision om regionens overordnede udvikling med hensyn til struktur, natur, miljø, erhverv inklusiv turisme, beskæftigelse, uddannelse og kultur, men vil ikke indeholde præcise udpegninger”⁴⁸.

Efter kommunalreformen år 2007 har kommunerne fået lovhjemmel til at administrere en lang række opgaver inden for miljø og natur. Da disse på Limfjords-casen udgør 9 kommuner og Region Nordjylland, samt den meget organiserede struktur af hele denne nye lovgivning (se nedenstående figur 2), er der tale om et netværk i retning af et **politikfællesskab** på meso-niveau. Hvis der ses på den største kommune, Aalborg, har den udelukkende som mål, at ”Det er byrådets mål, at levesteder for det naturlige dyre- og planteliv skal beskyttes og forbedres bl.a. ved at skabe sammenhængende naturområder fx via skovrejsning, naturgenopretning og vandløbsrestaurering samt fx bedre spildevandsrensning i det åbne land”⁴⁹, desuden omfatter Aalborg Kommunes stab på området miljøpolitik ca. 60 medarbejdere, der den største kommune må dette være repræsentativt for de andre. Dette viser at det ikke omhandler mange ’medlemmer’ i netværksteori-forstand. Målet lægger op til der skal laves en kommuneplan, som er bestemt politisk og dermed har en **politisk ideologi**, tilmed også hvis der ses på regionsplanen og ’Temagruppen Natur og Miljø’ hos Region Nordjylland:

”Temagruppen skal formulere en vision for udviklingen af natur og miljø, dvs. et overordnet mål for, hvor vi gerne vil være om ti år. Visionen skal på den ene side være realistisk på sigt, men på den anden side ikke fokusere på aktuelle problemer og begrænsninger. Visionen skal på passende måde inddrage tværgående emner som globalisering, innovation og problemstillinger vedr. byområder-yderområder. De tværgående emner kan enten integreres i visionen eller formuleres som delmål knyttet til visionen”⁵⁰.

Denne gruppe består af 15 medlemmer (Temagruppe Miljø og Natur), hvoraf nogen er med i foreninger allerede præsenteret eller er ansat i fx Aalborg, Frederikshavn og

⁴⁶ <http://www2.sns.dk/udgivelser/2006/87-7279-752-5/pdf/87-7279-752-5.pdf> - udgivet af Miljøministeriet.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/Serviceomraader/Energi+og+Miljoe/Miljoe/default.htm>

⁵⁰ <http://www.rn.dk/RegionalUdvikling/RUP/Temagrupper/NaturOgMiljoe/>

Jammerbugt Kommune – kun to er udelukkende ansat i Region Nordjylland⁵¹. Med andre ord en lille ”eksklusiv” sammenslutning, der er politisk styret i en meget struktureret organisation. Sammenslutningen refererer i sidste ende til Miljøministeriet, som er deres overordnede.

Udsagnskraften er lig den, som blev beskrevet under Limfjordsrådet – især fordi flere kommuner ikke har udarbejdet egne udtalelser, men blot kopieret dem Limfjordsrådet kollektivt har udarbejdet (se bilag 2).

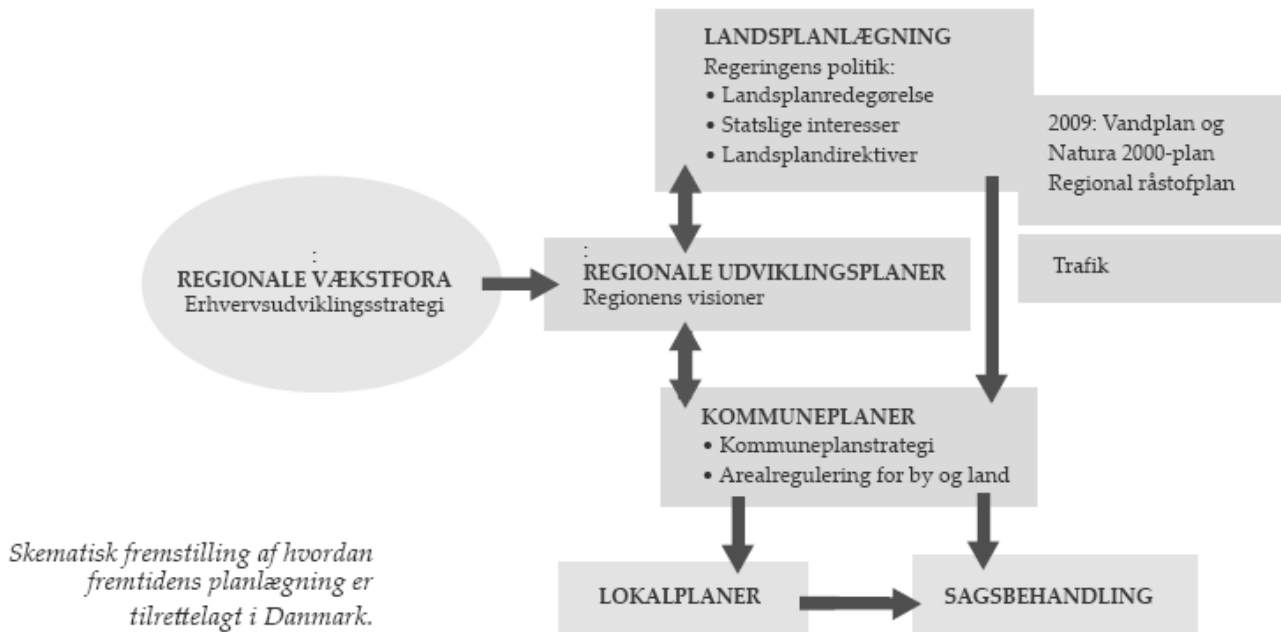
Magtfulde politiske institutioner, der ikke kan forbigås, uden at der kan opstå divergens mellem de midler og mål Vandplanerne lægger som ramme, og det som kommunerne og Regionen faktisk ønsker, der skal justeres på, for at de får deres ønsker indarbejdet i de kommunale Handlingsplaner som Vandplaner eventuelt har udeladt. Så igen: Hvis der skal holdes stærk ’kontrol’ med kommunerne og Regionen vedrørende Limfjorden, vil det give Miljøcenteret en genvej at lytte til forslagene fra ditto, ydermere vil det ikke virke logisk eller korrekt, hvis Miljøcentrene holdt politiske institutioner ude af processen, som de er i politisk system med. Kommunern og regionen har en høj udsagnskraft ud fra den betragtning, at kommunerne og Region Nordjylland netop repræsenterer de lokale nærområder og deres politiske interesser, som er en stor ressource, som kommunerne og regionen byder ind med i Idéfasen.

Økonomiske midler er nemlig et af kodeordene i de indsendte forslag fra Limfjordskommuner, hvorfor der må lyttes til deres analyser af, hvad der er økonomisk muligt med de tilstedeværende økonomiske midler eller hvad staten er villig til at yde i ekstra tilskud. Viljen til implementering af Vandplanerne, kan også vise sig at blive lav, hvis deres udsagn/indsendte forslag ikke kan ses i den endelige Vandplan for Limfjorden.

⁵¹ <http://www.rn.dk/RegionalUdvikling/RUP/Temagrupper/NaturOgMiljoe/Medlemmer.htm>

Figur 2

Plansystemet 2007

Kilde: <http://www2.sns.dk/udgivelser/2006/87-7279-752-5/pdf/87-7279-752-5.pdf>

Grunden til, at der i specialet *ikke* menes, at kommunerne er et emne-netværk selvom en kommune har mange interesser på alle politikområder, og at medlemmer kunne overføres til at være antal borger, som dermed er højt, er som følger: Deres interesser i natur og miljø er snævre i deres fokus. Kommunerne skriver ofte i deres indspil, at de godt kan gøre en større indsats for naturen og miljøet, men de mangler økonomiske midler, samt at de ser landbruget som den største synder, hvorfor dette erhverv skal reguleres yderligere, før de kan opnå 'god økologisk kvalitet', inden 2015 som er Vandplanernes overordnede mål. Endvidere skrives der også om eksempelvis vandløb, som ikke kan forbedres, fordi de gennem en lang årrække er blevet modificerede og forurenede og dermed ikke er bevaringsværdige. Endnu en ting, der peger i retning af politikfællesskab, er deres store fælles sammenslutning i Limfjordsrådet, som tillægges en meget stor *fælles* betyde for alle kommuner, samt at interesserne i Limfjordsrådet er veldefinerede og snævre.

I de nedenstående tabeller visualiseres og sammenholdes udsagnskraften i det netop gennemgåede afsnit, hvori analysens fotalte om udsagnskraften inden for de respektive foreninger og institutioner (tabel 6 & 7).

Tabel 6 – Udsagnskraft-tabel 1

Under middel	Middel	Over Middel
Glyngøre Shellfish (PF)	Foreningen Muslingeerhvervet (PF)	Danmarks Naturfredningsforening (EN)
	Landboforeningerne (PF)	Lystfiskerforeningerne (PF)
		Dansk ornitologisk forening (PF/EN)
		Dansk Land og Strandjagt (PF)
		Friluftsrådet (PF/EN)
		Limfjordsrådet (PF)
		Kommuner og Regionen (PF)

PF = Politikfællesskab, EN = Emne-netværk, PF/EN = midt imellem politikfællesskab og emne-netværk

Hvis disse slås sammen efter ideologi, viser der sig et tydeligt billede:

Tabel 7 – Udsagnskraft-tabel 2 ang. ideologier

Under middel	Middel	Over Middel
Erhvervsideologi	Erhvervsideologi	Politisk- og grøn/fritidsideologi

De forslag, der er indsendt til Idéfasen fra politiske institutioner og grønne/fritids-foreninger, om det så handler om 'gå-ture i det fri' eller jagt, har den højeste udsagnskraft. De mere udkældte erhverv – landbruget og muslingefiskerne – er længere nede. Derfor kan det forventes, at udsagnskraften vil have betydning for, hvilke forslag der til sin tid bliver lyttet mest til. Sagt på en anden måde: Kommunerne og Danmarks Naturfredningsforening, og lignende foreninger har 'gode kort på hånden', før Idéfasen startede – således de ikke kan negligeres, når det handler om natur og miljø. Først fordi kommunerne og regionerne har overtaget en lang række opgaver på dette område, og at lovgivningen foreskriver, at der skal lyttes til rekreative foreninger, der til enhver tid kan påklage en afgørelse om politik på natur- og miljøområdet.

9 Intertekstualitet og interdiskursivitet

Den punktopstilling, der ses i bilag 3 med løbende opremsning af de forskellige *intertekstualiteter* og *interdiskursiviteter* i de indsendte forslag, er opdelt efter netværksanalysens to yderpunkter; politikfællesskab og emne-netværk. Disse er fundet via en gennemgang af empirien i bilag 2 i henhold til diskursteorien. Som tidligere nævnt er empirien faldet fra 90 forslag, til 20 forslag. Afsenderne fordeler sig i den videre analyse, og i tabel 8 således, mellem de to netværkstyper. Yderligere kan det ses at alle store afsendere fra de 90 forslag, kommunerne, landboforeninger og Danmarks Naturfredningsforening, er repræsenteret samt de ideologier behandlet i den tidligere analyse.

Tabel 8 – Fordelingen af afsendere i de to netværkstyper i analyse for intertekstualitet og interdiskursivitet.

Politikfællesskab:	Emne-netværk:
Herning Kommune	Danmarks Naturfredningsforening – Randers afdelingen
Hjørring Kommune	Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland
Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet	Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen
Limfjordsrådet	Danmarks Naturfredningsforening Vesthimmerland
Mors-Thy Familielandbrug	
Morsø Kommune	
Rebild Kommune	
Region Nordjylland	
Thisted Kommune	
Vesthimmerlands Kommune	
Vesthimmerlands Landboforening	
Aalborg Kommune	

Yderligere omhandler den nedenstående analyse en gennemgang af, hvad det er, for kilder som forslagene henviser til – eksempelvis kunne der være tale om:

- ⊕ Ekspertter
- ⊕ Basisanalyserne
- ⊕ Miljø- og naturrapporter fra statslige institutioner
- ⊕ EU-regler for Limfjorden/habitatsdirektiverne m.fl. (der kunne sige at vægte højere da de ligger i den "tunge" manifeste ende)

- ⊕ Eller i den anden ende af skalaen: At det er: avisartikler, ikke-videnskabelige tekster eller udsagn/idéer om den aktuelle situation for natur og miljø i Danmark ("uklare" henvisninger uden samme tyngde som de manifeste)

Med andre ord skal der ses på, om der forefindes en diskursiv forskel mellem politikfællesskaberne og emne-netværkene, når der laves nedslag på *intertekstualitet* og *interdiskursivitet*. Herved ville der kunne udledes tendenser om ændringer i diskursen når der tales om samme emne – nemlig en Vandplan, som Limfjorden bliver berørt af.

I de nedenstående tabeller bliver det vist, hvorledes en intertekstualitet kan optræde i flere forskellige forslag fx at der bliver refereret til basisanalyserne i forslagene fra flere forskellige kommuner. Det er *ikke* frekvens i den gængse forstand: Altså antal gange *ordet* i sig selv optræder i bilag 2, og som er nedskrevet i bilag 3, men nærmest en topscoreliste over hvilke *intertekstualiteter* der nævnes af **flest afsendere** i de indsendte forslag:

Tabel 9 – Politikfællesskabernes frekvenser ved forskellige manifeste intertekstualiteter

Manifeste intertekstualitet:	I hvor mange <i>forskellige</i> forslag optræder intertekstualiteten:	Afsender på forslag:
Basisanalysen	9	Morsø, Aalborg, Thisted, Rebild, Hjørring, Jammerbugt, Vesthimmerland kommuner og Limfjordsrådet, Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet
Vandrammedirektivet	7	Thisted, Rebild, Hjørring, Herning, Vesthimmerlands kommuner og Limfjordsrådet, Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet
Husdyrbrugsloven/bekendtgørelsen	5	Morsø, Thisted og Hjørring kommuner samt Limfjordsrådet, Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet
Miljømålsloven	4	Aalborg, Thisted, Rebild og Vesthimmerlands kommuner
Vandmiljøplan 1, 2 & 3	4	Morsø, Hjørring, Aalborg kommuner og Limfjordsrådet
Regionsplan 2005 fra Viborg Amt	3	Morsø, Thisted og Herning kommuner
Spildevandsplan	3	Thisted og Morsø kommuner og Limfjordsrådet
EF-fuglebeskyttelsesdirektiv	3	Thisted, Rebild og Vesthimmerlands kommuner
Limfjordsrapport	2	Aalborg Kommune og Limfjordsrådet

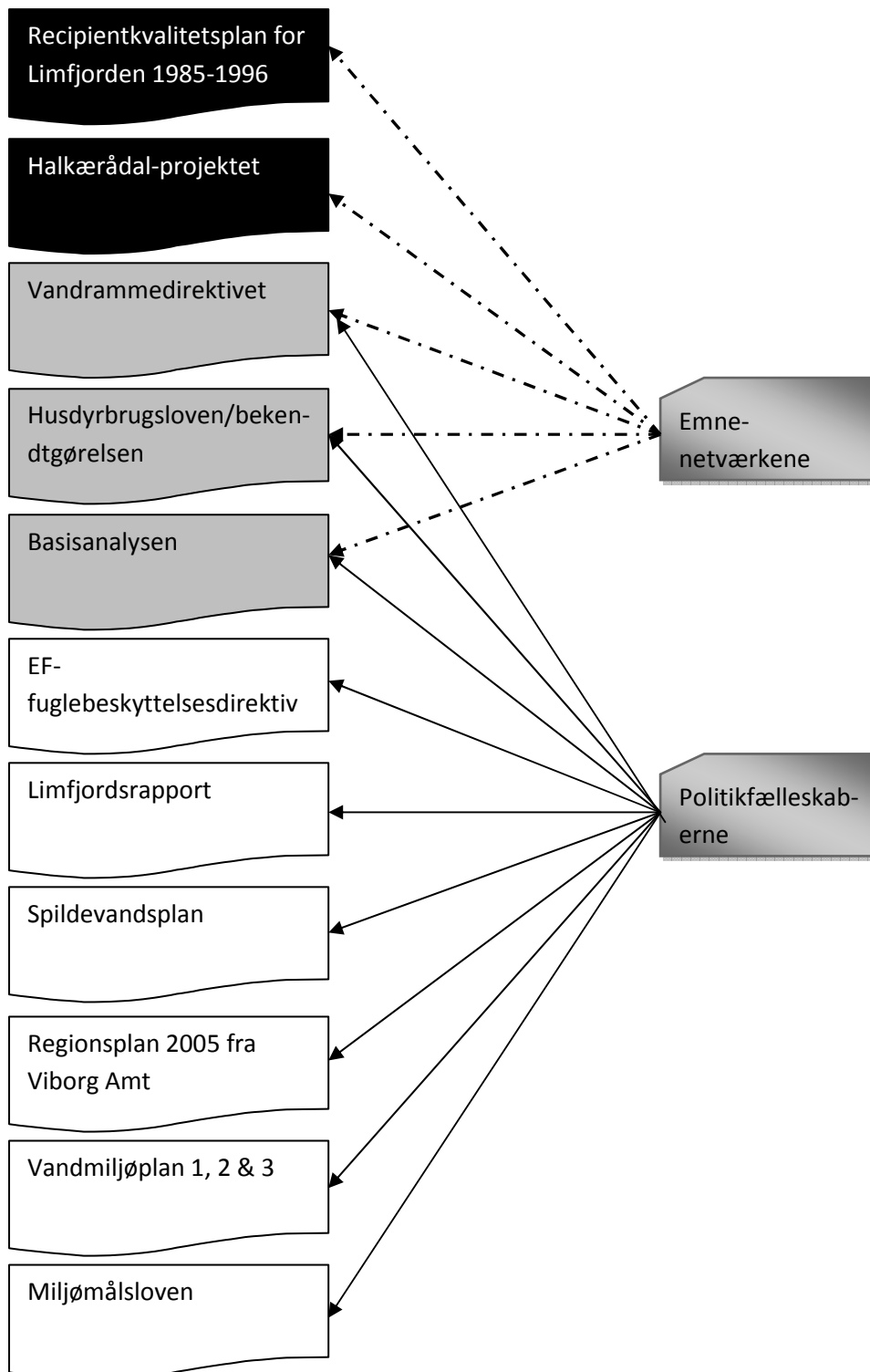
Tabel 10 – Emnenetværkenes frekvenser ved forskellige manifeste intertekstualiteter

Manifeste intertekstualitet:	I hvor mange <i>forskellige</i> forslag optræder intertekstualiteten:	Afsender på forslag:
Vandrammedirektivet	2	Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland og Danmarks Naturfredningsforening Aalborg Afdelingen

Tabellerne er udarbejdet, så de intertekstualiteter der nævnes af mere end 1 afsender, er med i tabel 9 og 10. Det, der med sikkerhed kan siges, er, at det omhandler officielle kilder og ikke eksperter, avisartikler eller andet. Der henvises til lovgivning og basisanalyserne, som er topscorerne, når der er tale om manifeste intertekstualiteter. Derfor må forskellen i diskursen ligge i de ikke manifeste intertekstualiteter, samt i interdiskursiviteterne. Hypotetisk set kan det yderligere formodes, at emne-netværkerne, som spreder sig over mange emner og interesser, muligvis har en større frekvens af interdiskursiviteter, da emne-netværkets karakter er mere fritstillet og ikke er juridisk-bundet af de officielle love og direktiver som politikfællesskaberne. Det giver også et klart billede af, at det er manifeste intertekstualiteter, der udgør diskursen/italessættelsen hos politik-fællesskaberne.

For at klargøre hvordan bilag 3 skal forstås, og hvordan denne del af analysen er empirisk funderet, er der i det næste diagram vist, hvorledes politikfællesskaberne og emne-netværkene bygger på nogle af de samme intertekstualiteter, men også har nogle der er specifikke for henholdsvis det ene eller det andet yderpunkt. Dette fremgår netop ikke af tabel 9 og 10, og disse forskelle bliver belyst efter diagrammet på næste side:

Her ses det at nogle intertekstualiteter er forbeholdt emne-netværkene (2 sorte kasser, tilfældigt udvalgt fra listen på bilag 3), nogle er fælles (3 grå kasser) og til sidst dem der er forbeholdt politikfællesskaberne (6 hvide kasser).

9.1 Inden for Politikfællesskab

Generelt henvises der til kilder som fx vandmiljøplanerne, basisanalyserne og regionalplanen fra 2005 – som der også henvises til indenfor **emne-netværk**⁵². Ydermere henvises der til 'loven om husdyrbrug', diverse net-portaler, der omhandler miljø og natur, samt EU-lovgivning som habitatdirektivet og Natura-2000 ditto. Igen noget **emne-netværkene** også henviser til. Grunden til, disse kilder går igen er, at hele Idéfasen jo bygger på dette grundlag, hvorfor de alt andet lige *må* optræde i begge netværk, hvilket derfor ikke er videre interessant, når der skal findes diskursive forskelle. Det er nemlig indlysende, at basisanalyserne og direktiverne alt andet lige *måtte* indgå i en eller anden grad. Kommunerne især bruger deres egen viden på området, i form af spildvandsplaner, som de både skal administrere og betale udgiften til. Dette kommer heller ikke som en overraskelse.

Der, hvor det begynder at se mere interessant ud, er, når de fremhæver naturprojekter (se punkt 38, om EU-projektet Klithede og SPARC-projektet nr. 61-62 i bilag 3⁵³) og viden fra ikke statslige organisationer, som fx Biologisk Forening for Nordvestjylland (nr. 21 i bilag 3), Skaldyrscenteret, Dansk Ornitologisk Forening og visse håndbøger om flora og fauna i Danmark. Det sidste virker ikke videre tillidsvækkende, da kommunerne jo selv gerne skulle vide, hvilken natur de har i kommunen, når de skal administrere og beskytte deres lokale natur og miljø. Men dette er muligvis et produkt af, at det er forholdsvis nyt for kommunerne, at de har så store opgaver på natur- og miljøområdet grundet kommunalreformen⁵⁴. Dog har flere kommuner fundet det frugtbart at fremhæve de rapporter og programmer om natur og miljø, som de tidligere amter udarbejdede og arbejdede med samt at bygge videre på dette. De fremhæver med andre ord projekter, som de har erfaring med, og som er inden for den politiske/professionelle sfære, de bevæger sig i. Dette kan eventuelt betyde, de vil vise diskursivt, at de *har* områder, hvori kommunerne har forbedret naturen, og at de har styr på den aktuelle situation og hvilke projekter, der er gennemført og hvilke fremtiden skal indeholde, set i relation til hvad den kommende Vandplan skal bygge videre på af gode og dårlige erfaringer. Dette opbygger et mere positivt image omkring natur- og miljøprojekter, når politikfællesskaber nævner, at der er 'taget hånd om problemet' til en vis grad, der så kan ses som succes historier eller, at kommunerne er villige til at udføre projekter, så længe det fx er EU eller staten, som er med til at betale regningen for miljø- og naturforbedringer, der er iværksat af EU. Som en parentes til dette, kan det også udledes af bilag 2, at flere kommuner (eksempelvis Aalborg) efterlyser økonomiske midler for at opnå de mål, som Vandplanerne indeholder, det der beskrives i Miljømålsloven, at der skal opnås 'god økologisk tilstand' i vandløb, søer, grundvand og i Limfjorden m.fl. På den måde italesætter de miljø og natur i kroner og øre, og bringer dermed diskursen over i en diskurs om økonomiske midler, som kommunerne har til rådighed eller mangler. Dermed viser de deres ideologi: Netop den før omtalte politiske ideologi, som jo også kunne forventes ville bringe økonomien på banen alt andet lige, netop fordi disse politikfællesskaber også skal finde midler til at iværksætte den kommende Vandplan ("rammer dem på pengepungen"). Mindre sandsynligt er denne økonomiske drejning hos emne-netværkene, da disse ikke bliver direkte økonomisk ramt af Vandplanen.

⁵² Se fra nummer 95 og frem i punktstillingen i bilag 3.

⁵³ Senere henvisninger med nummer er også at finde i bilag 3.

⁵⁴ "Kommunerne overtager de fleste af de amtslige natur- og miljøopgaver, herunder opgaver vedrørende miljøgodkendelse og tilsyn, naturbeskyttelse og vandløb [fra 2007]" (http://www.im.dk/publikationer/kommunalreformen-kort_fortalt/kap03.htm). Samt at Miljøcentrene overtager amternes overvågningsopgaver (NOVANA) med løbende aftaler med DMU (<http://www.dmu.dk/NR/rdonlyres/AC9949D1-3B75-4590-98FD-893A09E63E12/0/TMIindl%C3%A6gVejlem%C3%B8de.pdf>).

Det, at der henvises til NOVANA (Det Nationale program for Overvågning af Vandmiljøet og Naturen. NOVANA startede 1. januar 2004 som en revideret udgave af det tidligere National Overvågningsprogram af Vandmiljøet – NOVA-2003⁵⁵), er igen en uundgåelig henvisning, området taget i betragtning. Dog kan det undre, at flere direkte har kopieret fra www.vandognatur.dk samt basisanalyserne, hvilket gør deres indsendte forslag længere, men næppe gør sagen mere klar. Men om ikke andet bliver de inden for diskursen, og den måde problemerne bliver italesat fra Miljøministeriets side. Miljøcentrene har jo også denne viden, og denne form for kildehenvisninger vidner blot om en mangel på viden (eller forslag til nye ideer), som kommunerne selv har fremskaffet og udarbejdet. Deres indmeldinger hviler med andre ord på viden fra statslige institutioner, inden for samme system som kommunerne: DMU, NOVANA, VMP 1,2 & 3 m.fl. Disse kan Miljøcentrene jo i forvejen ikke kan komme uden om, men blot bliver gjort opmærksomme på igen af kommunerne. Heriblandt også EU-direktiverne og fredninger. Derved henviser de i deres forslag via intertekstualiteter, det til samme system og samme netværkstype, som de selv tilhører, nemlig politikfællesskab, og inddrager på den måde ikke nye aktører i netværket, men forstærker blot det mere "eksklusive" politikfællesskaber, de agerer indenfor.

Angående de **ikke manifeste** intertekstualiteter, er der følgende temaer:

- ⊕ Spildevand
- ⊕ Landbrug og dets påvirkning af miljøet og naturen
- ⊕ Lokalnaturen – unik natur og værdifuld natur

Temaer i de **ikke manifeste** intertekstualiteter, som også findes i de **manifeste** modparter, og som via bilag 2 også ses som trusler mod de kommende vandplaners krav om 'god økologisk tilstand' inden 2015. Endvidere er frekvensen af disse **ikke manifeste** intertekstualiteter kun 13 mod 91 **manifeste**.

Altså er 12,5 % af intertekstualiteterne inden for yderpunktet af netværksanalysen 'politikfællesskab' **ikke manifeste**, og overvægten ligger på de helt klare kildehenvisninger: 87,5 %. Denne fordeling, plus det at kilderne overvejende er fra statslige institutioner såsom amter, DMU, EU-lovgivning m.v., er en konstatering, der senere skal sættes imod det som **emne-netværkene** gør brug af.

Udover en brug af sammensatte ord, som blander diskurser på en forholdsvis simpel måde, er der ikke gjort brug af **interdiskursiviteter**. Dette kan ses som et tegn på at virke saglig og videnskabelig, uden brug af blikfang som fx italesættelser lånt fra andre diskurser. Vægten er derimod lagt på faglige termer som fx *invasive arter* og lignende (se bilag 2). Dermed fremstår de indsendte forslag fra **politikfællesskaberne** meget nøgternt og teknisk funderet med tal og statistik om udledning af fx kvælstof og naturfremmede stoffer. Men dette er overraskende, når det handler om forslag sendt fra den ene institution fx kommunerne til den anden fx Miljøcentrene, ydermere bevæger de sig inden for det lovbestemte politiske fællesskab, der bekræfter netværksanalysen i, at de ikke prøver at udvide deltagerkredsen. Endvidere kan det jo siges, at det tydeligt fremgår af deres intertekstualiteter: De henviser til det, der er gældende inden for deres ressortområde og som skaber en form for berettigelse af samme vej gennem denne diskursive brug af kilder. Igen skal det undersøges, om dette afviger fra **emne-netværkene** – er de ligeså nøgterne og teknisk funderede og med mange manifeste intertekstualiteter og få interdiskursiviteter?

⁵⁵ <http://www.blst.dk/Overvaagning/NOVANA/>

9.2 Inden for Emne-netværk

For at begynde med de manifeste: **Emne-netværkerne** baserer også deres intertekstualiteter på lovgivning – både internationalt og nationalt. Fx Natura-2000 direktivet og andre lignende plus Skov- og Naturstyrelsen, www.vandognatur.dk, det tidligere Nordjyllands Amts politik på området, DMU, NOVANA m.fl.. Yderligere lægger de også vægt på temaerne:

- ⊕ Spildevand
- ⊕ Landbrug/forurening forårsaget af landbruget
- ⊕ Unikke naturområder, der er bevaringsværdige og værdifulde

Dog har de manifeste referencer til målinger af Limfjordens vandkvalitet, som ikke er taget direkte fra basisanalyserne (se nr. 105, 106 & 111 i bilag 3). Ligeledes adskiller de sig fra **politikfællesskaberne** ved at komme med udtalelser fra eksperter (Professor Mogens Henze fra DTU og Marinebiolog Peter Blanner).

Derimod skal der ses på den store frekvens af **ikke manifeste intertekstualiteter**: Her viser især Danmarks Naturfredningsforening, at de baserer deres forslag på denne type, for her forekommer mange generelle udsagn om naturens og miljøets tilstand eller måske nærmere en idealbaseret tilgang til det at komme med forslag til natur- og miljøpolitik, i modsætning til en teknisk og lovgivningsmæssig tung diskurs, som var at finde hos politikfællesskaberne. I særdeleshed fokuseres der på den tvivlsomme udsigt til at få målopfyldelse af økologikravene inden 2015 – mange er generelle miljøproblemer, som Limfjorden ej heller kan siges sig forskånet for (se nr. 132 om olieudslip, nr. 135 for miljøfremmede stoffer i bynære områder og nr. 138 for reduktionen af miljøbelastningen fra spildevand siden 1980'erne m.fl.). Men nogle forslag er direkte møntet på tilstanden i Limfjorden (nr. 145 til og med 150 om Mariager Fjord, samt 158 og frem hvor fokus rettes mod Limfjorden i sin helhed). Men netop fordi disse ikke er manifeste og dermed ikke har samme tyngde som de manifeste, må det fremføres, at de ikke er så grundigt funderede som hovedvægten af intertekstualiteterne inden for **politikfællesskaberne**. Med andre ord: De kan ikke umiddelbart valideres, da disse udsagn ikke kan tjekkes og føres tilbage til en klar kilde. Der kunne netop argumenteres for deres videnskabelige mangler, eventuelt skulle der blot være kildehenvisninger til fx Danmarks Naturfredningsforenings generelle udsagn. På den anden side er det noget der nærmer diskursen sig almenviden inden for området miljø, og samtidig virker denne italesættelse som en lettere og hurtigere tilgang med mange ikke manifeste intertekstualiteter. Fx er det hurtigere, men også mindre professionelt at citere som fx Danmarks Naturfredningsforening gør: De fremfører deres meninger og viden samt de problemer, de fokuserer på uden klar kildeangivelse – både omhandlende Limfjorden, men også Danmark generelt. Desuden henviser de til en ikke-navngiven rapport, som postulerer, at Limfjorden ikke miljømæssigt kan bære en så stor en svineproduktion i dens opland. Hverken kilden er særlig klar, ej heller hvor mange svin der så må opdrættes. Produktionen er blot for stor – ikke den mest velfunderede problematik eller udsagn (se nr. 165). Andre forslag fra nr. 165 og frem i punktstilling i bilag 3 er af denne type – unavngivne kilder og udokumenterede udsagn om tilstanden.

Disse udsagn – rigtige eller ej – findes også i de indsendte forslag fra **politikfællesskaberne**, men de er blot manifeste i deres fundament: De har en helt klar kildehenvisning – en manifeste intertekstualitet. Det kan konkluderes, at de ser nogle af de samme problematikker, henviser til det samme lovgivningsgrundlag og ældre analyser fra amterne, men bruger dem dog på en mere 'fri' eller kritisabel måde, hvor der ikke gives en klar kildehenvisning. Mangel på videnskabelige kilder gør, at **emne-netværkene** ikke fremstår så 'solidt' og lovbundne, som det fx gør sig gældende i kommunernes forslag og **politikfællesskaberne**. Solidt skal forstås som en intertekstualitet med en manifest kilde, og ikke blot som nr. 141: "*Laboratorieforsøg viser, at lignende koncentrationer [af pesticider] kan forventes at medføre akutte fysiologiske effekter på*

dyreplanton og andre organismer i søer" (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland i bilag 3). Dette kan godt være en valid kilde, men hvorfor er den ikke angivet fuldt ud, samt at sprogbugen er meget forsigtig (*kan forventes...*), selvom Danmarks Naturfredningsforening velsagtens mener, problematikken er alvorlig.

Hos emne-netværkene optræder der også et minimum af **interdiskursiviter**, nemlig 2 hvorimod der findes 60 **intertekstualiteter**. Samme tendens som hos det andet yderpunkt politikfællesskaberne, og dermed er hypotesen om flere interdiskurser i det mere åbne emne-netværk tilbagebevist. Grunden må være den, at det er en side den politiske verden, som ikke er en del af medierne, de skal fx heller ikke fange læserens opmærksomhed, fordi forslagene jo er henvendt til en statslig institution og ikke eksempelvis til en avislæser. En mere 'fri' sprogbrug med italesættelser fra andre diskurser er altså heller ikke at finde inden for **emne-netværkene**.

Ud af de 76 **intertekstualiteter** er 24 manifeste og 36 ikke manifeste. Omregnet i procent er det 60 % som ikke er manifeste – som er overfor de 12,5 %, som ikke var manifeste inden for **politikfællesskaberne**.

Tabel 11 – Forholdet mellem manifeste og ikke manifeste intertekstualiteter

Intertekstualiteter	Politikfællesskab	Emne-netværk
Manifeste	87,5 %	40,0 %
Ikke-manifeste	12,5 %	60,0 %

Her ses den klare forskel i italesættelsen, og hvordan interesserne er brede og mere generelle indenfor **emne-netværkerne**, grundet deres mere frie omgang med kildeangivelserne, og hvordan flere af deres kilder og problematikker også gælder på andre områder end lige Limfjorden. Fx deres udsagn om søer, vandløb og havforurening er jo ikke enestående for Limfjordens problemer, det findes også i andre dele af Danmark – hvis ikke hele Danmark. Med andre ord er de ikke så specifikke i deres henvisninger til hvilken lov, hvilket område, hvilken mængde er forsvarlig osv. Indtrykket, læseren får ved at læse bilag 2 og de emne-netværks forslag, der findes, er, at problematikkerne er brede og mere baseret på den almene skade, der bliver gjort på naturen og ikke specifikt afgrænset til Limfjorden. Der er forslag fra Limfjordsrådet fx mere afgrænsede i deres problemstillinger og mindre brede i deres fokus. Så deres netværkstype kan siges at manifesterer sig ved deres valg af intertekstualiteter: De solide og klare intertekstualiteter er at finde hos politikfællesskaberne, som er afgrænsede i deres medlemstal og deres interesseområde. De mere 'frie' og uklare udsagn er at finde hos emne-netværkene, hvori der opstilles en bred vifte af problematikker, som tilsammen giver et billede af et netværk, hvor interesserne er brede, og grænsen for hvad der er unavngivne kilder og uvidenskabelige/almene betragtninger om miljøets tilstand, kan virke som næsten overskredet i flere tilfælde (se fx nr. 132 og 166).

Konklusionen må være, at der er diskursivforskel på de to netværkstyper. Politikfællesskaberne gør mest brug af manifeste intertekstualiteter, hvorimod det for for emne-netværkene er det ikke manifeste. Derfor kan det siges, at hvis yderligere data fra denne Idéfase, dvs. forslag til fx *Naturplanen* og ikke *Vandplanen*, kan der således via intertekstualiteterne siges, om forslaget er afsendt af et politikfællesskab eller et emne-netværk. Endvidere kunne det tænkes at være en gennemgående regel, der blot påviser, at politikfællesskaberne ikke breder sig ud, men holder sig inden for det område, de lovgivningsmæssigt skal berøre, også når det gælder om diskursen i deres tekster og de intertekstualiteter, de gør brug af. Men også at de ikke øger deltagerkaren ved stort set ikke at henvise til viden, der kommer uden for netværket. Netop fordi politikfællesskabet støtter sig op af viden, andre dele af politikfællesskabet har skabt:

Eksempelvis at kommunerne refererer til DMU, amterne og basisanalyserne og deslige. Modsat emne-netværket, som fx Danmarks Naturfredningsforening, der i højere grad baserer deres problemstillinger/forslag, på en diskurs, som fremfører punkter der nærmer sig almenviden eller blot ikke angiver klare kildehenvisninger.

10 Ideologi og intertekstualitet – en sammenhæng?

Indtil nu har specialet i sin analyse givet en beskrivelse af de tilstedeværende ideologier og netværkstyper. Men det, der mangler for at kunne give en mere fyldestgørende konklusion, er sammensætningen af et netværk imellem de to yderpunkter, politikfællesskab og emne-netværk, og med en grøn/fritids-ideologi. Tidligere i analysen viste det sig jo, at Danmarks Naturfredningsforening bruger flest ikke-manifeste intertekstualiteter, og derfor kan det konkluderes, at dette er en tommelfingerregel for emne-netværk generelt.

Men hvad hvis forudsætninger bliver ændret på bare et parameter? Kunne det så efterfølgende konkluderes, at typen af intertekstualiteter kan relateres til en specifik ideologi? Derfor inddrages nu Dansk ornitologisk forening, der karakteriseres således:

- Har en grøn/fritids-ideologi (ganske lig Danmarks Naturfredningsforening)
- Men også peger i retning politikfællesskab, en mellemting mellem de to yderpunkter (og ikke et emne-netværk som Danmarks Naturfredningsforening)

I bilag 4 ses det, at hovedvægten ligger på den ikke-manifeste type. De eneste og vel sagtens forudsigelige henvisninger er til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet (de henviser til specifikke områder som er beskyttet) og EF-habitatsområde-direktivet. Fx angående kysten fra Aggersund til Bygholm Vejle hvori de skriver:

”De største trusler for området er: Tilgroning af strandengsarealerne på grund af manglende afgræsning og for lav vandstand”.

Igen som tidligere betvivler undertegnede ikke korrektheden af dette udsagn, men pointerer blot, at dette ikke er en manifest henvisning til den aktuelle tilstand. Har Dansk ornitologisk forening denne antagelse/viden fra deres egen udforskning af naturen, fra en rapport eller fra selve basisanalyserne? Dette gives der ikke svar på.

Et andet eksempel på en ikke-manifest intertekstualitet og den mere uvidenskabelige baggrund for deres holdning til, hvad, de mener, er et problem for Limfjorden, er følgende:

”Fuglebeskyttelsesområde nr. 12 – Løgstør Bredning, Livø, Feggesund og Skarrehage. Løgstør Bredning er i høj grad påvirket af udledningen af kvælstof fra et meget stort landbrugsopland. Udledningen af kvælstof til området påfører årligt iltsvind som formentlig over tid giver dårlige livsbetingelser for den bundfauna der er livsvigtig for de rastende og overvintrene havfugle”.

Dette er en gennemgående regel i deres indspil; de henviser til EF-direktiverne og kommer med ikke-manifeste udtalelser om, hvad der er problemet i lige netop *det* område.

Dette fører hen til en udbygning af den tidligere konklusion: En høj frekvens af ikke-manifeste intertekstualiteter betyder hovedsageligt et **emne-netværk**, og en endvidere, forholdsvis ligelig fordeling mellem manifeste og ikke-manifeste intertekstualiteter som fx hos Dansk ornitologisk forening siger, at det drejer som om en grøn/fritids-ideologi, men at det angående netværkstypen godt kan gå lidt i retning af politikfællesskab. Modsat hvis der er meget få ikke-manifeste: Så er det som tidligere beskrevet, så er det som en hovedregel et **politikfællesskab** og en anden ideologi frem for den grønne/fritids-ideologi.

11 Konklusion

Specialet startede med en gennemgang af netværksanalysen, der på meso-niveau via vedtægter og de indsendte forslag til Idéfasen, gjorde det muligt at kommentere forholdet mellem de enkelte organisationer og staten. Dette førte frem til en opdeling af afsenderne, så nogle afsendere blev kategoriseret i retning af politikfællesskabs-idealet og andre af emne-netværks-idealet. Yderligere var der afsendere, der befandt sig mellem de to ideal-yderpunkter, og de blev beskrevet som sådan.

Baggrunden for denne opdeling var at have et systematisk og veldefineret udgangspunkt bestående af to modpoler, de to ideale yderpunkter, der skulle danne basis for den egentlige diskursanalyse, således at der fremkom en politikfællesskabsdiskurs og en emne-netværksdiskurs inden for emnet natur- og miljøpolitik med specielt fokus på de førnævnte Vandplaner.

Af første del af diskursanalysen, som Fairclough omtaler som kohærens, kunne det konkluderes, at der var 3 former for ideologier repræsenteret i empirien:

- ⊕ Grøn/fritids-ideologi
- ⊕ Politisk-ideologi
- ⊕ Erhvervs-ideologi

Den diskursive forskel var, at udgangspunktet for de synspunkter som afsenderne havde *før* og *under* Idéfasen, var afstemt efter deres ideologi. Dermed var der flere tilgange til, hvad fokus skulle være i den kommende Vandplan med hensyn til Limfjorden: Hvordan skulle naturen sikres og benyttes forsvarligt (grøn/fritids-ideologi), hvilke love, muligheder og økonomiske midler kunne realisere/undergrave de fastsatte mål (politisk-ideologi) samt hvad er erhvervslivets holdning til miljømål, der påvirker deres erhverv? (Erhvervs-ideologi). Disse var hovedemnerne inden for de tre ideologier.

Med denne viden om ideologier, kunne der gives en beskrivelse af udsagnskraften bag det enkelte forslag fra en given organisation/institution i henhold til ideologi. Det, der blev følgeslutningen var, at grøn/fritids-ideologi samt den politiske-ideologi havde den højeste udsagnskraft og at erhvervs-ideologi befandt sig længere nede, når der blev set på både organisationen generelt i det politiske system og i særdeleshed, når det handlede om Idéfasen. Baggrunden var, at grøn/fritidsideologien repræsenterede en skare af afsendere, der ikke lod sig negligere i policy-udvikling på området, samt at erhvervs-ideologien repræsenterede de afsendere som blev anset for i høj grad at være medansvarlige for de relativt ringe miljøforhold i Limfjorden og dens opland, især landbruget blev fremhævet. Så med fokus på de to af fire punkter inden for diskursanalyse af Fairclough, kohærens og udsagnskraft, var der en diskursiv forskel, der stillede nogle ideologier bedre end andre i Idéfasen. Ydermere var både politikfællesskab og emne-netværk at finde inden for de ideologier, hvor det blev bevist, at udsagnskraften var høj. Således ikke en klar pejling af at de to idealtyper inden for netværksanalysen også havde en klar diskursforskelse, hvorved det kunne siges, at høj udsagnskraft var lig med politikfællesskab eksempelvis, eller at én ideologi var rent emne-netværk eksempelvis.

Intertekstualitet viste sig dog som dette pejlemærke, da politikfællesskaberne fortrinsvis anvendte manifest intertekstualitet, og at emne-netværkene fortrinsvis anvendte ikke-manifest intertekstualitet. Dansk ornitologisk forening, som blev rubriceret til en mellemting mellem de to yderpunkter af netværkstyperne, bekræftede denne konklusion, ved at deres fordeling mellem manifest og ikke-manifest intertekstualitet var ca. 50/50. Dermed kunne det konkluderes, at hvis et forslag til en policy-ændring eksempelvis bruger mange ikke-manifeste intertekstualiteter, indikerer det et emne-netværk, og omvendt politikfællesskab,

der kendetegnes ved mange manifeste intertekstualiteter, i hvert fald inden for denne sub-sektor af dansk politik og policy-fornyelse på natur- og miljøområdet. En anden konklusion er, at jo tættere man kom idealtypen emne-netværk, desto flere ikke-manifeste intertekstualiteter kunne det forventes at figurere i de indsendte forslag, og i særdeleshed hvis afsenderen havde en grøn/fritids-ideologi: Tæt på eller et decideret emne-netværk kombineret med grøn/fritids-ideologi, gav en høj frekvens af ikke-manifeste intertekstualiteter. Politisk-ideologi var meget markant i deres brug af manifeste intertekstualiteter, afsenderne brugte *allesammen* mestendels denne intertekstualitets-type.

Angående sidste delpunkt af diskursanalysen ifølge Fairclough, interdiskursivitet, blev der ikke fundet en særlig høj frekvens af inter-diskurser, hvorfor de ikke blev tillagt en stor værdi i analysen. Endvidere var konklusionen, at dette stemte meget godt overens med, hvad der kunne forventes af denne type af politisk kommunikation. Hvis det eksempelvis havde været avisartikler ville der alt andet lige være en højere sandsynlighed for, at dette blev brugt som italesættelse af miljøproblemer. Hvad mere er, vil denne form for 'kreativ sprogbrug' med lånte italesættelser fra andre diskurser nok være mere udbredt jo tættere man kommer en skønlitterær genré, og ikke som dette speciales empiri med fx mange teknisk tunge forslag på baggrund af videnskabelige Basisanalyser til Idéfasen.

Sammenlagt giver det et billede af en grøn/fritids-ideologi, som italesætter med én diskurs og en politisk-ideologi, der taler med en anderledes diskurs med manifeste intertekstualiteter. Dermed er der altså dokumenteret en forskel i diskursen, der med den store mængde empiri giver belæg for at sige, at der med sikkerhed var en forskel i italesættelsen, diskursen. Yderligere giver det belæg for at sige, at der kan forekomme en bias i magtfordelingen, ud fra den præmis, at diskursforskelle ifølge Fairclough, ofte kan henføres til, at nogen italesætter anderledes for at bibeholde magt og opnå den diskursive magt, så det bliver denne diskurs, der styrer den kommende sociale forandring, og dermed styrer indholdet i den kommende Vandplan. Endvidere vil specialet pege på, at den politiske ideologis medlemmer, kommunerne og regionen, står med den stærkeste diskurs, da det i sidste ende bliver dem, som skal implementere Vandplanerne med deres udarbejdelse af en reel Handlingsplan, samt at det blev dokumenteret, at disse aktører havde en høj udsagnskraft og styrke bag deres indspil.

Med afsluttende henvisning til min endelige problemformulering kan jeg således fastslå yderligere, at der er en markant og dokumenterbar forskel i diskursens karakter mellem emne-netværk og politikfællesskaber. Med henvisning til Faircloughs tese om det dialektiske forhold mellem tekst/sprog og social praksis er denne iagttagelse væsentlig for at forstå processen vedr. Natur- og Vandplanerne, og hvorfor visse aktører i processen muligvis har større gennemslagskraft end andre. Samtidig tjener specialet på grund af sin generaliserbarhed til andre lignende implementeringsprocesser til at rette fokus mod de ofte upåfaldende, men betydningsfulde magtstrukturer, der manifesterer sig i tekstmateriale tilknyttet sådanne processer.

12 Summery in English

This thesis is about a discourse analysis of the recently held public enquiry regarding environment plans for the water area of Limfjorden. The enquiry was an open process, where the public and interest groups could present their proposal for the future environmental plan concerning nature and water (lakes, rivers, sea and drinking water) preservation and improvement, for Denmark to be on the right track of fulfilling their EU commitments. The directive from the EU is incorporated in Danish legislation by 'Miljømålsloven' (Act on Environmental Goals). As noted before the area for this thesis is, the proposals concerning the water area of Limfjorden in Denmark and the surrounding land area. The reason for doing so is that there were about 1700 proposals in total which is too many for this relatively limited thesis. By narrowing it down to the Limfjords-area on the web-site www.vandognatur.dk, where the proposals were published, the search engine on the same web-site reduced the empirical data to 90 proposals.

To make a discourse analysis possible, the four elements of **Norman Fairclough's discourse analysis** is presented:

- Force
- Coherence
- Intertextuality
- Interdiscursivity

But before the main discourse analysis; the 90 proposals were divided into two categories dictated by the **networks analysis theory**. This is because the goal of the dissertation is to find discourse divergence between for example the proposals from the municipal cities (i.e. Aalborg City) versus the proposals from green groups (Danmarks Naturfredningsforening (Denmark's Nature conservation association) and others). Networks analysis theory is used to make a 'checklist' that divides the 90 proposals into:

- Policy community
and
- Issue network

After this categorization Force & Coherence are looked at by regulations and statutes, found on the Internet, regarding the interest groups (Cities, green/recreational groups, businesses) mainly in the Policy communities and Issue networks. Also Coherence is transformed into an analysis about which ideologies that lie behind the interest groups:

- Politic ideology: Cities, counties etc.
- Recreational ideology: Green, leisure, recreational groups etc.
- Business ideology: Farmers, fishermen etc.

Onwards to the last part of the analysis – intertextuality and interdiscursivity – the empirical data is narrowed further down to 20 proposals due to the fact that the thesis is limited to 75 pages. The 20 proposals are then used to find the intertextualities and interdiscursivities and the conclusion is that there are divergences: policy communities mainly make use of manifest-intertextualities and that Issue networks mainly make use of intertextualities that are of the non-manifest kind. On the subject of interdiscursivity the picture given is that it is not used very much for either category of networks. The reason is fairly simple:

the texts in the empirical base of this thesis are highly official and strictly technical versus if it was comprised of newspaper articles on the same subject with a more creative use of words and phrases.

All in all, Force and Coherence are fairly common knowledge so to speak – what kind of ideology and what power an organisation participates with is not hidden - and the interesting conclusion is the use of manifest versus non-manifest intertextualities separated by what kind of network the proposal comes from. If it is from a Policy community it was manifest intertextualities and if it is from an Issue network it is non-manifest intertextualities that are mainly used. The latter is more common when the ideology is green/recreational and the former is more common when the ideology is political or business oriented.

3719 tegn – 1,55 normalside

13 Litteraturliste:

Bøger og rapporter

- ⚭ Blom-Hansen, Jens & Daugbjerg, Carsten (red.) 1999 – Magtens organisering – stat og interesseorganisationer i Danmark, Systime 1. udgave, 1. oplag, ISBN: 87-7783-953-6
- ⚭ Danmarks nye Miljøcentre – pjece fra Miljøministeriet, 2007, kan bestilles og hentes via www.mim.dk evt. via deres "frontline" service
- ⚭ Daugbjerg, Carsten 1998 – Policy Networks under Pressure, Ashgate Publishing Ltd, ISBN: 1-84014-140-9
- ⚭ Dobson, Andrew – Citizenship and the Environment, 2003, Oxford, ISBN: 0-19-925844-9
- ⚭ Dobson, Andrew – Green Political Thought, Third Edition 2000, Routledge, ISBN: 978-0-415-40352-8
- ⚭ Fairclough, Norman – Discourse and Social Change, first published 1992 – reprinted paperback 2008, Polity Press, ISBN: 978-0-7456-1218-8
- ⚭ Fairclough, Norman – Kritisk diskursanalyse – en tekstsamling, 2008, København, Hans Reitzels forlag, ISBN: 978-87-412-5165-3
- ⚭ Goul Andersen, Jørgen – Et ganske levende demokrati, 2004, Magtudredningen, Aarhus Universitetsforlag
- ⚭ Held, David – Globalization, Corporate Practice and Cosmopolitan Social Standards, 2002, Contemporary Political Theory, 1/1, 59-78
- ⚭ Jørgense, Marianne & Phillips, Louise – Discourse analysis: as theory and method, 2002, SAGE Publications, ISBN: 0-7961-7111-4
- ⚭ Ny vandplanlægning i Danmark – pjece fra Miljøministeriet og Amterne i Danmark, kan hentes i PDF-format på www.mst.dk
- ⚭ Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet, kan hentes i PDF: <http://www2.sns.dk/udgivelser/2006/87-7279-752-5/pdf/87-7279-752-5.pdf>
- ⚭ Parsons, W., 1995 – Public Policy, An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis, Edward Elgar Publishing, ISBN: 1-85278-554-3

- ⚡ Pedersen, Anders Branth, 2006 - Fra landvindingspolitik til naturgenopretningspolitik – policy-netværks magt og forandring, Ph. d.-afhandling, Politica, ISBN: 87-7335-148-2
- ⚡ Politica, 1995 – Tidsskrift for politisk videnskab, 27. årgang nr. 4, ISSN: 0105-0710
- ⚡ Rhodes, R.A.W., 1997 – Understanding Governance. Policy Network, Governance, Reflexivity and Accountability, Open University Press, Part 2, s. 29-60
- ⚡ Roche, M. – Rethinking Citizenship: Welfare, Ideology and Change in Modern Society, 1992, Cambrige: Polity Press
- ⚡ Torpe, Lars – Borgerinddragelse i kommunerne (Arbejdsrapport fra Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning), 2006:8, ISBN: 87-90789-93-8
- ⚡ Torpe, Lars m.fl – Demokrati på nettet; Offentlighed, deltagelse og digital kommunikation, 2005, Aalborg Universitetsforlag, ISBN: 87-7307-734-8

World Wide Web

- ⚡ aalborgkommune.dk
- ⚡ agriworld.dk
- ⚡ b-l-f.dk
- ⚡ blst.dk
- ⚡ dansklandbrug.dk
- ⚡ denstoredanske.dk
- ⚡ dls-jagt.dk
- ⚡ dn.dk
- ⚡ dof.dk
- ⚡ energitilsynet.dk
- ⚡ friluftsrådet.dk
- ⚡ ibaa.dk

‡ landbonord.dk

‡ landbothy.dk

‡ mim.dk

‡ muslingeerhvervet.dk

‡ nordjyske.dk

‡ ordnet.dk

‡ retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13071

‡ rn.dk

‡ ruc.dk/upload/application/pdf/d0bbb746/realisering.pdf

‡ skalsaa.dk

‡ trendaa.dk

‡ vandognatur.dk

‡ viborg.dk

‡ vsf.dk

‡ http://aei.pitt.edu/2590/01/002824_1.PDF

Bilag 1

Brønderslev Fiskerforening⁵⁶

§1 Foreningens formål og hjemsted: At forøge fiskebestanden i vandløb, søer, moser og Limfjorden og at beskytte den ved påtale af alt ulovligt eller hensynsløst fiskeri. At erhverve fiskevand og derved skaffe medlemmerne adgang til at udøve sporten. Gennem oplysende virksomhed at øge medlemmernes viden om fiskeri, sportsfiskerkultur og naturen.

§4 Bestyrelsen: Bestyrelsen, der leder og repræsenterer foreningen, består af 7 medlemmer. Medlemmerne vælges af generalforsamlingen for en periode af 2 år. Formand og kasserer vælges direkte på generalforsamlingen. Dog således, at de ikke er på valg samme år. De øvrige bestyrelsesmedlemmer konstituerer sig selv sammen med formand og kasserer på førstkommende bestyrelsesmøde.

Hvert år vælges 1. og 2. suppleant samt 2 revisorer. Ethvert medlem er pligtigt til at tage imod valg til bestyrelsen, men har ingen pligt til at tage imod genvalg, før vedkommende har været fritaget i 2 år. Ved hver ordinær generalforsamling afgår henholdsvis 4 og 3 bestyrelsesmedlemmer efter tur. Bestyrelsens forhandlinger indføres i forhandlingsprotokollen.

”Vi er glade for deltagelsen i kommunens Grønne Råd, som giver indblik i mange nye forhold”⁵⁷.

Centralforeningen for Limfjorden

Ingen data fundet via internettet

Landbonord⁵⁸

Landboforeningen Nordjylland vil være den unikke landboforening:

- ⊕ med en positiv og offensiv profil.
- ⊕ fremme en god fremfærd hos de enkelte medlemmer.
- ⊕ med aktiv medlemsdebat med god information og høj grad af åbenhed.
- ⊕ være et stærkt politisk talerør.
- ⊕ være med til at forebygge kritik af landbruget.
- ⊕ være i dialog med det omgivende samfund og dets beslutningstagere.
- ⊕ tilbyde grænseoverskridende rådgivning.
- ⊕ vores rådgivere skal aktivt være med til at flytte grænser, når love og bekendtgørelser skal omsættes i praksis.
- ⊕ tilbyde god efteruddannelse for alle landmænd.

Hvad vil vi opnå:

- ⊕ være med til at øge befolkningens kendskab til landbruget og dets produktionsformer.
- ⊕ adskillelse af miljø fra landbrugslov.
- ⊕ regelsanering.

⁵⁶ <http://www.b-l-f.dk/diverse/love.pdf>

⁵⁷ <http://www.b-l-f.dk/uploads/File/generalforsamling-2009.pdf>

⊕ gulerod frem for pisk.

En masse intentioner om at blive et *politikfællesskab* - eller nærmere et medlem af samme, men pga. manglende viden (i hvert fald her på dette punkt af specialet) peger det stærk mod yderpunktet **emne-netværk**. Desuden er der tale om en rådgivende organisation med den ideologi at den skal fremme erhvervet: **Erhvervs-ideologi**.

Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet⁵⁹

Er en sammenslutning, med et fælles forslag, fra *Nordjysk Landbrug, Landboretsudvalget Viborg og Landboretsudvalget Ringkøbing*.

Der formodes en **erhvervs-ideologi** (pga. landbrugsorienteringen) samt at de er gået sammen, formodentlig for at få noget 'kraft' bag det indsendte forslag, hvorfor de indgår i et **emne-netværk**.

LandboThy⁶⁰

LandboThy skal styrke landbrugserhvervet i Nordvestjylland. Som erhvervspolitisk talerør og rådgivende virksomhed for alle landmænd i området skal LandboThy fremme:

- ⊕ Indtjening, fornyelse og beslutningskraft hos landmanden.
- ⊕ Produktion af råvarer og produkter, som forbrugerne efterspørger under hensyntagen til miljø og teknik.
- ⊕ Livskvalitet og arbejdsvilkår.

Formål⁶¹§2: Foreningens formål er at varetage medlemmernes landbrugsfaglige og erhvervspolitiske samt deres sociale og kollegiale interesser. Det er herunder foreningens formal:

- at sikre medlemmernes rettigheder, indtjenings- og udviklingsmuligheder
- at fremme landbofamiliernes dialog med og omdømme i det omgivende samfund.

Foreningen LandboThy er dannet pr. 1. januar 2007 ved sammenslutning af Landboforeningen Nordthy og Det thylandske landøkonomiske Selskab⁶².

Igen en **erhvervs-ideologi** med en mindre aktiv 'talerørs' strategi, som kunne tyde på at de deltager som et **emne-netværk**, uden skarp politisk linie.

Lodsejerlauget ved Lerkenfelt Å

⁵⁸ <http://www.landbonord.dk/Organisation/default.asp>

⁵⁹ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/filer/20080109092146/Høringssvar.pdf>

⁶⁰ http://www.landbothy.dk/NR/rdonlyres/F9057423-CE2A-464A-B33D-C5F2AA6D9B2D/0/Folder_Strategi2010.pdf

⁶¹ <http://www.landbothy.dk/NR/rdonlyres/438131D9-B205-4CD4-B616-64121319B44B/0/VedtaegterLandboThy.pdf>

⁶² <http://www.landbothy.dk/Foreningen/Foreningen.htm>

Ingen data via internettet.

Nordjysk Landbrug

Ingen data via internettet.

Nordvest Agro⁶³

Opløst pr. 1. maj 2008.

11. marts 2008 20:30 | Nordjyske.dk

NordVest Agro opløser sig selv

Morten Kyndby Holm

Landbocentret i Nykøbing lukker, og medarbejderne deles mellem Skive og Thisted

Det kriseramte rådgivningsselskab Nordvest Agro, Rådgivning MidtVest I/S ophører med at eksistere. Det har de tre landboforeninger, som ejer selskabet, besluttet, efter et regnskab med faldende omsætning og et underskud på næsten ni millioner kroner. Opløsningen af selskabet betyder lukning af landbocentret i Nykøbing. Men de fleste af centrets omkring 50 medarbejdere kan regne med at beholde deres job, med Skive eller Thisted som ny arbejdsplads, oplyser Søren Hansen, formand for Mors-Thy Familielandbrug.

Samarbejdsforeningen for Lystfiskeriforeninger ved Binderup Å⁶⁴

LBAA er etableret i 1931.

Foreningen har 90 medlemmer, og har fiskevand i Binderup Å, fra Sandager Gård til åens udløb i Limfjorden. Foreningen er medlem af Danmarks Sportsfiskerforbund, og dens medlemmer er gennem foreningen automatisk medlem af DSF. Ligesom andre foreninger ved åen er foreningen medlem af samarbejdsforeningen ved Binderup Å. LBAA har 2 hytter ved åen, og ligeledes ejer af et mindre jordstykke. Foreningens medlemmer har fuld brugsret til hytterne, og ved medlemskab udleveres sammen med medlemskort også nøgler til hytterne. Foreningen afholder generalforsamling den sidste fredag i november, hvor medlemmerne vælger bestyrelse, revisor og formand. Gennem mange år har formanden været Johnny Rose. Bestyrelsen i LBAA består af 5 medlemmer. Bestyrelsen vælges på foreningens generalforsamling, og bestyrelsens medlemmer vælges for 2 år ad gangen. Formanden vælges på foreningens generalforsamling for et år⁶⁵.

Skalsådalens Sportsfiskerforening⁶⁶

§2: Det er foreningens formål gennem leje af fiskevand at skaffe medlemmerne adgang til at udøve sportsfiskeri og at ophjælpe og pleje fiskebestanden i foreningens vande. Det er desuden foreningens formål, at virke for udbredelse af almindelig sportsfiskerkultur.

⁶³ <http://www.nordjyske.dk/thisted/forside.aspx?ctrl=10&data=144%2c2698319%2c5%2c3&count=1>

⁶⁴ <http://www.lbaa.dk/side8.html>

⁶⁵ <http://www.lbaa.dk/side2.html>

⁶⁶ <http://www.skalsaa.dk/vedtaegter.asp>

Trend Aa Lystfiskerforening⁶⁷

§2: Foreningens formål er følgende: At skaffe medlemmerne adgang til sportsmæssigt fiskeri, dels gennem udsætninger og anden pleje af fiskebe-standen i de af foreningen lejede vande, og dels gennem afholdelse af havture og lignende arrangementer. Stk.2. At øge sportens anseelse, og at udvikle medlemmernes kendskab til fiskeriet som sport og til fiskevandenes pleje, f.eks. gennem film og kursusvirksomhed. Disse formål søges realiserede gennem udvalg nedsat af bestyrelsen.

§8: Bestyrelsen består af syv personer, der af generalforsamlingen vælges for to år ad gangen, således at tre personer afgår efter tur det ene år og fire det næste. Afgørende er relativt stemmeflertal. Til bestyrelsen kan foreningens medlemmer vælges, dog skal mindst fem af bestyrelsesmedlemmerne have bopæl i Vesthimmerlands Kommune.

⁶⁷ http://www.trendaa.dk/?Artikler_%2F_Dokumenter::Love

Bilag 2

Region Nordjyllands bidrag⁶⁸

Region Nordjylland, 1/7/2008
(B 1626)

Se bilag:
høringssvar RN (DOC)
Klimatilpasninger (PDF)
Rapport version 4 prinfo (PDF)

Plan, Miljø og Infrastruktur

Indlæg:

1. Bidrag med udgangspunkt i regionens rolle som myndighed på råstof- og jordforureningsområdet 2. Bidrag med udgangspunkt i den Regionale Udviklingsplan Hele indlægges kan ses som bilag

Niels Bohrs Vej 30
Postboks 8300
9220 Aalborg Øst
Tlf.: 9635 1000
Fax. 9815 2009
Email: region@rn.dk
www.udvikling.rn.dk

Høringssvar, vand- og natura 2000 planer.

Nedenstående er Region Nordjyllands bidrag til idefasen for de kommende vand- og natura 2000 planer. Bidraget falder i 2 dele med forskellig karakter:

Direkte:

1. Bidrag med udgangspunkt i regionens rolle som myndighed på råstof- og jordforureningsområdet
2. Bidrag med udgangspunkt i den Regionale Udviklingsplan

Ref.: Mette Arleth

Journalnummer: 1-15-1-71-0004-07

Dato: 20. december 2007

Råstoffer

Efter reglerne i lov om planlægning skal regionsrådet udarbejde en plan for indvinding og forsyning af regionen med råstoffer. I forslaget til råstofplan for Region Nordjylland lægges op til udlægning af enkelte nye råstofområder. Hovedparten af disse nye områder er placeret i forbindelse med eksisterende indvindinger, som ikke har været omfattet af hidtidige råstofområder. Herudover foreslås udvidelse af en række eksisterende råstofområder samt udlægning af interesseområder. I interesseområderne vil der ske en løbende afvejning af interesser, herunder natur-, overfladevand og recipientinteresser før der tages stilling til om områderne udpeges som råstofområder. I enkelte tilfælde er råstofområderne reduceret i størrelse. Indskrænkelse af udlagte råstofområder er fortrinsvis sket ud fra hensyn til eksisterende naturinteresser.

⁶⁸ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1626>

Forslaget til råstofplan for Region Nordjylland forventes fremlagt i offentlig høring i perioden fra den 7. januar til den 14. marts 2008 med henblik på endelig vedtagelse af planen i forsommeren 2008.

I planlægningen og administrationen efter råstofloven skal Region Nordjylland sikre råstofressourcernes udnyttelse og samtidig sikre natur- og miljøbeskyttelse. Fastlæggelsen af miljømål for naturinteresser, overfladevand og recipienter kan være afgørende for den aktuelle planlægning på råstofområdet. Region Nordjylland henleder derfor opmærksomheden på, at der ved fastlæggelse af miljømål tages hensyn til det forslag til råstofplan der fremlægges med henblik på sikring af den nuværende og fremtidige indvinding og forsyning af regionen med råstoffer.

Jordforurening

Indsatsen overfor punktkilder, der truer grundvand, menneskers sundhed og miljøet i øvrigt er fastlagt i jordforureningsloven. Af loven fremgår, at den offentlige indsats omfatter forurening eller forureningskilder, der kan have skadelig virkning på grundvandet i områder med særlige drikkevandsinteresser, i indvindingsoplande til almene vandværker samt på mennesker på et areal med bolig, børneinstitution eller offentlig legeplads. En nærmere indsats overfor jordforureninger, der alene udgør en risiko for naturinteresser, overfladevand og recipienter, er ikke for nuværende omfattet af jordforureningsloven. En prioritering af jordforureninger, der udgør en risiko i denne sammenhæng, kræver derfor en ændring af jordforureningsloven.

Der findes for nuværende ikke et samlet overblik over, hvor stor påvirkningen fra jordforureningerne er i relation til naturinteresser, overfladevand og recipienter. Der er efter Region Nordjyllands vurdering behov for, at der gennemføres en nærmere analyse heraf med henblik på at få fastlagt behovet for indsats på dette område.

Indsatsen på jordforureningsområdet sker på grundlag af en samlet prioritering af de til en hver tid kendte jordforureninger. Grundvandsressourcernes beliggenhed, omfang og sårbarhed er afgørende for prioriteringen på jordforureningsområdet. Derfor er det afgørende, at der er et tæt samarbejde og dataudveksling mellem jordforureningsområdet i regionen og de statslige miljøcentre, som indsamler den detaljerede viden om grundvandet.

I forbindelse med kommunernes senere vedtagelse og implementering af handleplaner og indsatsprogrammer finder Region Nordjylland det vigtigt, at der etableres formaliserede samarbejder mellem kommunerne og jordforureningsområdet i regionerne. Et tæt samarbejde skal sikre, at der sker en løbende koordinering af den generelle indsats på jordforureningsområdet med den indsats, der fastlægges i handleplaner og indsatsprogrammer i relation til naturinteresser, recipienter og overfladevand.

Udvikling af modelværktøjer m.v. til risikovurdering i jordforureningsager i relation til overfladevand og recipienter er afgørende for at kunne foretage kvalificerede vurderinger og prioriteringer på området. Region Nordjylland foreslår derfor, at der sættes konkrete projekter i gang for at samle viden og på baggrund heraf udvikle nødvendige modelværktøjer.

Risikovurderinger og prioritering på jordforureningsområdet rettet mod naturinteresser, overfladevand og recipienter forudsætter helt grundlæggende en fastlæggelse af hvilke stoffer / stofgrupper der udgør en risiko for disse områder. Fastlæggelse af baggrundsniveauer, tålegrænser og aktionsniveauer for stofferne er ligeledes en forudsætning for prioritering og indsats overfor jordforureninger, der udgør en risiko overfor

naturinteresser, recipienter og overfladevand. Region Nordjylland foreslår derfor, at der sættes konkrete projekter i gang med henblik på at få fastlagt disse forhold.

Den Regionale Udviklingsplan for Region Nordjylland

Forslag til den første Regionale Udviklingsplan for Nordjylland blev vedtaget på Regionsrådets møde 18. december 2007. Den Regionale Udviklingsplan er en strategisk plan, som rummer en vision for hvordan Region Nordjylland skal udvikle sig frem mod 2017, hvorledes det sikres her et godt at leve og arbejde, og hvordan vi sikrer vækst og udvikling i regionen. Det påpeges flere steder i den Regionale Udviklingsplan, at en smuk og varierende natur er en af regionens styrker, både i forhold til regionens borgeres livskvalitet, og som en meget central del af de turisme produkter særligt regionens yderområder er meget afhængige af.

Derfor vil Nordjylland arbejde for

1. at der sikres en god dynamisk balance mellem benyttelse og beskyttelse af regionens mange naturressourcer
2. at eksisterende forurening forebygges mest muligt ved kilden og gennem brug af den bedst anvendelige teknologi og at kredsløbsstankegangen er indført
3. at Nordjylland er på forkant i forhold til klimaændringer, så negative konsekvenser af den globale opvarmning forebygges bedst muligt og med en rettidig håndtering, mens positive konsekvenser søges udnyttet
4. at visionens realisering sker gennem en samlet indsats af mange parter i forpligtende samarbejder og partnerskaber. Der lægges vægt på lokalt medejerskab og borgerdeltagelse bl.a. gennem grønne partnerskaber og andre initiativgrupper
5. at Nordjylland skal være et mekka for friluftsliv og kendt som regionen med et aktivt, mangfoldigt og tilgængeligt friluftsliv for alle, hvor mulighederne bruges fuldt ud.

Til at nå disse mål foreslår Region Nordjylland nedenstående initiativer, som med fordel kan indgå i arbejdet med vand- og naturplanerne:

1. Etablering af den grønne og blå struktur. Regionens særligt værdifulde natur- og landskabsområder kædes sammen til et grønt mosaiklandskab med trædesten og spredningskorridorer i den regionale grønne og blå struktur. Strukturen er tegnet med bred pensel, og udgøres af de højt prioriterede kyst-, natur- og landskabsområder, de særligt værdifulde landskaber, de fredede områder samt de internationale naturbeskyttelsesområder. I strukturen indgår også de genopretningsprojekter, der er gennemført som led i vandmiljøplanerne, og kommende naturgenopretningsområder.
2. Synliggørelse af Nordjyllands unikke natur og landskabsværdier samt stimulering til øget brug. Mange af Nordjyllands unikke natur- og landskabsperler er forholdsvis ukendte for en bredere kreds, men vil relativt let kunne synliggøres. Med baggrund i en folkelig debat, opfordres kommunerne til hver at udpege 10 natur- og landskabsperler inden for egne grænser og indstille 1-2 områder til en regionsdækkende natur og landskabskanon.
3. Helhedsorienteret naturforvaltning på tværs af Nordjylland. Der foreslås etableret helhedsorienteret naturforvaltning på tværs af kommunegrænserne af naturindhold, landskab og driftsmæssig udnyttelse af de eksisterende værdifulde naturområder og karakteristiske eller uforstyrrede landskaber. Det kunne f.eks dreje sig om pleje og naturgenopretning, hvor der sættes på:
 - landbruget som natur- og landskabsforvalter (naturplaner),
 - naturpleje af ådale, overdrev og sletter gennem aftaler om afgræsning,
 - synliggøre de mange resultater af vandmiljøplanerne,
 - fremme af det multifunktionelle landskab, en flersidig brug af arealerne, hvor den ”svage part” også sikres,
 - fremme af natur- og friluftspolitikker for de enkelte kommuner.
4. Landskabsmodning af arealer til byggeri. Presset på de attraktive naturområder og de bynære, rekreative områder til byggeri er stort navnlig i de kystnæreområder. Som alternativ strategi kunne

man omdanne de mere jævne og almindelige områder gennem en "landskabsmodning" til med tiden at kunne blive taget i brug som fremtidige, spændende bebyggelsesområder. Dette kan ske gennem tilplantning, udgravning af søer og lignende.

Som led i arbejdet med natur- og miljøtemaet i den Regionale Udviklingsplan er der blevet udarbejdet en bilagsrapport om klimaændringernes konsekvenser i Nordjylland og mulige tilpasningsstrategier. Et centralt element i disse tilpasningsstrategier er at skabe plads til mere vand i landskabet (øget nedbør, stigende grundvand og havvand). Da en fælles trussel mod alle Natura 2000 områderne er afvanding vil det være relevant at påpege muligheden for at imødegå denne trussel, ved at drage særligt nytte af den stigende vandstand i de berørte områder.

Som det fremgår, har Region Nordjylland mange forslag til hvordan der fremover kan arbejdes for at forbedre kvaliteten af vand- og Natura 2000 områder i regionen. Mange af ideerne er opstået i samarbejde med de mange interessenter der har indgået i arbejdet med den Regionale Udviklingsplan, og Region Nordjylland har i denne proces oplevet at blive modtaget som en værdsat vært når mange parter og interesser skal mødes. Region Nordjylland stiller sig også gerne fremover til rådighed som projektpartner når planer og projekter der går på tværs af kommuner skal udarbejdes.

Med venlig hilsen

Bilag:

"Mulighedernes Nordjylland – fra udkant til forkant med kreativitet og kompetence", Forslag til Regional Udviklingsplan 2007

"Klimascenarier, Strategier til håndtering af klimaændringer", bilagsrapport til den regionale udviklingsplan.

Morsø Kommunes kommentarer⁶⁹

Morsø Kommune, 1/3/2008
(C 1604)

Se bilag:
Hørringssvar fra Morsø Kommune (PDF)

Indlæg:
Morsø Kommunes hørringssvar er vedlagt som fil.

Idéfase for Vand- og naturplanerne
- Indspil fra Morsø Kommune
Morsø Kommune December 2007

1

Forord
Staten beder om indspil til Idéfase fra bl.a. alle berørte organisationer herunder de grønne organisationer og landbruget - og selvfølgelig fra kommunerne. Undervejs har kommunerne dannet Limfjordsrådet, som er et politisk forum for samarbejde mellem de

⁶⁹

http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/filer/20080103142338/Hørringssvar_fra_Morsø_Kommune.pdf

nye Limfjordskommuner. Morsø kommune har her fået formandsskabet.

Morsø kommune opstartede arbejdet med vand- og naturplanerne i sommeren 2007 med stor spænding. En stor opgave for kommunen og ikke nok med det, så er det en lang og løbende proces, hvor spillereglerne langtfra er fastlagte. Men finansiering og samarbejde bliver nøgleordene, og det bliver en udfordring at få fastlagt de rigtige mål og opnå enighed om den indsats, der skal til.

Kommunen fik fra 1. januar udvidet sit arbejdsområde på miljø- og naturområdet, så vi nu kan lave helhedsplanlægning på både miljø og natur.

Det har været væsentligt for os, at vi tager udgangspunkt i vores verden, vore iagttagelser og forslag til en kommende indsats for at nå målene for Natura 2000 områderne, vandløbene, søerne og grundvandet samt for vores fælles Limfjord.

Vi er kommet så langt, at vi nu kan indsende vort indspil til de kommende planer. Vi har generelle og specifikke bemærkninger til basisanalysen, som er forudsætningen for det videre arbejde, og vi er inde med vore iagttagelser og vor viden i forhold til det kommende arbejde. Det er en idéfase og vi har været enige om, at det er idéerne, der skal på statens bord. Vi er inde med konkrete indsatser nu, og vi arbejder videre med ideerne. Det har været lidt fantastisk for mig at se, hvordan samarbejdet internt fungerer i projektgrupper på kryds og tværs. Jeg er sikker på, at samarbejdet hen ad vejen også udvikler sig både lokalt og i fællesskabet, så målene kan nås - og her tænker jeg specielt på Limfjordens ve og vel.

Tak til alle som har givet os indspil undervejs og jeg ser frem til et godt samarbejde om indsatsen.

Poul Rosen

Formand for teknik- og miljøudvalget

Morsø Kommune

Morsø Kommune December 2007

2

Indholdsfortegnelse

Forord.....	1
Indledning	4
Resumé.....	5
Limfjorden	8
Tilførsel fra spildevand og landbrug.....	8
Fosfor	8
Kvælstof.....	10
Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.....	12
Anvendelse af Bedst Tilgængelig Teknologi (BAT)	13
Forslag til projekter eller aktiviteter som kan reducere udledningen af fosfor og kvælstof mv.	14
Reducering af næringssalte fra overfladevand fra landbrugsbygninger	14
Bræmmer og dræn.....	15
Energi- og gødningsanlæg på Mors - Biogasanlæg	16
Dambrug på Mors.....	17
Rakkeby Dambrug	18
Markmølle Dambrug.....	18
Vandløb & søer.....	20
Generelle kommentarer.....	20
Vandløb.....	21
Fejl og mangler i basisanalysen.....	21
Forslag til projekter eller aktiviteter til forbedring af vandløb.....	21
Væsentlige påvirkninger af vandløbene	22
Områder hvor målopfyldelse er vanskelig.....	23
Søer.....	26

Fejl og mangel i basisanalyse.....	26
Generelle kommentarer.....	26
Områder hvor målopfyldelse er vanskelig.....	27
Grundvand.....	28
Fejl og mangel i basisanalyse	28
Generelle kommentarer til basisanalysen og muligheder for målopfyldelse.....	28
Det øverste grundvandsmagasin.....	28
Det mellemste grundvandsmagasin	28
De dybe grundvandsforekomster	28
Den kvantitative målsætning.....	29
Forslag til tiltag for at forbedre beskyttelsen af grundvand.....	29
Naturplanlægningen på Mors.....	30
Natura 2000 på Mors.....	30
Forslag til projekter eller aktiviteter som kan forbedre naturområderne	30
Påvirkninger eller trusler mod naturområderne.....	32
Forslag til områder der er vigtig at sikre og forbedre	32
Vandområder, hvor miljømålene kan blive vanskeligt at opfylde	33
Bilag 1. Opsamling på skemaform.....	34
Bilag 2. Vandindvinding.....	52
Bilag 3. Oversigtskort over Natura 2000-områder	53
Morsø Kommune December 2007	
3	
Bilag 4. Naturgenopretning på Mors – en prioriteret indsats	54
Bilag 5. Natura 2000 på Mors – forslag til udvidelser	57
Morsø Kommune December 2007	
4	

Indledning

Denne rapport indeholder Morsø Kommunes høringssvar til de offentliggjorte basisanalyser, udkast til væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver samt indkaldelse af ideer og forslag til de kommende Vand- og naturplaner.

Rapporten vil således kommentere på fejl og mangler ift. basisanalysens del I og II samt oversigten over væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver (VVO) som sideløbende med idéfasen er sendt ud til høring i offentligheden frem til idéfasens afslutning d. 22. dec. 2007. Ved kommenteringen på VVO vil følgende emner indgå:

1. Forslag til projekter eller aktiviteter som kan forbedre vand- og naturområderne.
2. Påvirkninger af vandområderne eller trusler mod naturområderne.
3. Forslag til områder, der er vigtig at sikre og forbedre.
4. Områder hvor målopfyldelse for vandområderne er vanskelig, selvom der gøres en stor indsats.

Emnerne vil blive behandlet indenfor: Limfjorden, Vandløb & Søer, grundvandet samt naturområdet.

I bilag 1 er der på skemaform en opsamling af ovenstående og en oversigt over, hvad Morsø Kommune mener der skal lægges vægt på i den kommende tid for at nå målene ved implementering af Vand- og naturplanerne.

Morsø Kommune December 2007

5

Resumé

Kommunen er overordnet enig i de udarbejdede basisanalyser samt risikoenalysen for målsætningerne på de enkelte vand- og naturområder. I dette indspil har Kommunen dog lagt vægt på, hvad Vi mener der på Mors skal tages hensyn til i udarbejdelsen af planerne samt forslag til tiltag og aktiviteter, der kan forbedre kvaliteten.

Kommunen mener, at der i forbindelse med udarbejdelse af Vand- og naturplanerne skal lægges vægt på følgende fra Statens side:

- At der vælges tiltag efter mest- miljø- for- pengene- princippet, og der tages udgangspunkt i konkret viden om det enkelte oplandsområde og at der sker den nødvendige prioritering ud fra en helhedsvurdering i forhold til hele Limfjorden.
- Det er væsentligt på spildevandsområdet at prioritere indsatsen således, at indsatsen for at begrænse udledning af spildevand først og fremmest sker i oplande til Natura 2000 områder.
- Det er igennem beregninger påvist, at der ikke er økonomi i etablering af randzoner, idet landbruget mener, at der ikke er realøkonomiske argumenter for eller imod etablering af randzoner og tilskuddene i forbindelse med MVJ-aftaler vil næppe spille nogen rolle for de fleste, idet det vil være den enkelte driftsleders lyst til at etablere randzoner, der er afgørende. Staten opfordres her til en mere målrettet indsats for dyrkningsfri randzoner langs søer og vandløb.
- Det bør være et krav, at Staten foretager en vurdering af VMP III i forhold til indsats og mål for Limfjorden i forbindelse med Statens udmelding af Vandplanen for Limfjorden.

Kvælstof- og fosforbelastningen til Limfjorden:

Kommunen har følgende forslag til projekter eller aktiviteter, som kan reducere tilledningen af fosfor og kvælstof til recipienterne (især Limfjorden):

- At overfladevand fra landbrugsbyggeri ikke defineres som overfladevand indeholdende stoffer, der sædvanligt tilføres regnvandet i forbindelse med afstrømning fra veje, parkeringspladser mv.
- Staten opfordres til at foretage analyser af overfladevand fra husdyrbrug for at verificere indholdet af især kvælstof.
- Kommunen anbefaler Staten at forholde sig til indholdet af kvælstof i overfladevand fra husdyrbrug og overveje rensning af overfladevand fra husdyrbrug i forbindelse med opfyldelse af målsætningerne i vandrammedirektivet. Det anbefales, at Staten foretager en nærmere vurdering af omkostningseffektive virkemidler.
- Det anbefales, at Miljøstyrelsen medtager forhold omkring udledningstilladelser for husdyrbrug i en revision af Vejledningen –Tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Morsø Kommune December 2007

6

- Kommunen anbefaler Staten at overveje virkemidler i forhold til rensning af kvælstof i drænledninger.
- For at reducere udvaskning af jordpartikler gennem dræn anbefales, at Staten overvejer virkemidlet, at der etableres en autorisationsordning for nedlægning af dræn, således, at det sikres, at der anvendes filtermateriale efter jordtype så udvaskning af jordpartikler reduceres.
- Etablering af Morsø Bioenergi (Biogasanlæg) vil kunne reducere udledningen af kvælstof til Limfjorden med 3,7-15 tons årligt, da udnyttelsesprocenterne for kvælstof øges. Samtidig vil det være muligt at reducere fosforudledningen betragteligt.

Vandløb:

Kommunen mener, at de væsentligste påvirkninger og årsager til evt. manglende målopfyldelse for vandløb på Mors er:

- Sommerudtørring af de øverste strækninger.
- Saltvandspåvirkning samt stuvningszoner på de nederste strækninger ud til Fjorden.
- Stuvningszoner ved pumpestationer, sluseklapper, rørdløb og dambrug.
- Rørstrækning (især udløbene ud til Fjorden), der hindrer flora og faunaens frie passage.
- Kanaliserede/grøftede vandløb med dårligt fald.

- Vandløb og dræn ligger meget dybt i terrænet.

Med baggrund i ovenstående påvirkninger og årsager argumenterer Kommunen for, at det ikke for 16 konkrete vandløb vil være muligt at opnå målsætningen i 2015. Herunder forslås enten ingen eller en lempeligere målsætning.

Søer:

Kommunen mener, at de væsentligste påvirkninger og årsager til evt. manglende målopfyldelse for søerne på Mors er:

- Tilledning af fosfor fra bl.a. landbrugsjorde samt ophobning af fosfor i søsediment der forårsager en lav sigtedybde.

- Saltvandspåvirkning fra Fjorden enten ved oversvømmelse eller ved indtrængning gennem sluseport.

Kommunen vurderer derfor, at 2 (Skarresøerne og Søndervig) af Kommunens 4 målsatte søer vil have svært ved, at kunne leve op til B-målsætningerne.

Grundvand:

Kommunen vurderer, at det øverste grundvandsmagasin ikke vil kunne leve op til målsætningen i 2015, da belastningen fra overfladevandet i visse områder er stor og tiltag mod disse vil have en lang forsinkelsestid. Kommunen mener at indsatsplanlægningen fremover bør integreres i vandplanlægningen og planen bør beskrive hvorledes tiltag og indsatser bør prioriteres samt finansieres. Planen bør desuden indeholde en beskrivelse af, Morsø Kommune December 2007

7

hvor der er konflikter imellem vandindvinding og vandløb/natur samt hvordan den konflikt håndteres herunder evt. udarbejdelse af en prioriteringsliste.

Natur:

Kommunen mener at der på naturområdet er følgende væsentlige trusler/påvirkninger:

- Manglende afgræsning af naturtyperne: Strandeng, kystlaguner og strandsøer samt større lavvandede bugte og vige. Disse naturtyper er afgørende som yngle- og rasteområder for Lysbuget Knortegås, Hjejle, Klyde, Havterne, Dværgterne og Strandtudse.

- Invasive arter som f.eks. Rosa Rogusa.

- En stigende prædation fra rævene på især ynglende strandensfugle.

- Forstyrrelser fra offentlighedens færden.

Kommunen anser det for væsentligt at beskytte kombinationen af naturtyperne:

Strandeng, kystlaguner og strandsøer samt større lavvandede bugte og vige er afgørende som yngle- og rasteområder for bl.a. Lysbuget Knortegås, Hjejle, Klyde, Havterne, Dværgterne og Strandtudsen. Buksør Odde, Agerø og Karby Enge er vigtige rasteområder for bl.a. Lysbuget Knortegås og Hjejlen. De er samtidig vigtige yngleområder for Klyde, Havterne og Strandtudsen. Hjejlen vurderes også at yngle på disse lokaliteter. Endelig er de mange rønner og småøer omkring Mors vigtige ynglelokaliteter for bl.a. Dværgterne samt raste- og ynglelokaliteter for Spættet sæl.

Kommunen foreslår 12 konkrete vådområdeprojekter på land, der er sket ud fra følgende begrundelser:

- Naturgivne forhold, f.eks. tidligere fjord-, sø- eller mosearealer, som er omdannet til pumpelag.

- Planmæssige forhold, f.eks. potentielle vådområder i Regionplan 2005 for Viborg Amt, Natura 2000 arealer og Særlig Følsomme Landbrugsarealer (SFL-områder).

Der foreslås også en udvidelse af to Natura 2000 områder.

Desuden foreslår Kommunen udbygning/etablering af stenrev i Limfjorden, da stenrev er mangfoldig og rummer et alsidigt dyre- og planteliv. Samtidig vil stenrevene også skabe en omrøring i vandfasen og dermed en afledt effekt på vandkvaliteten.

Naturtypen: *Vandløb med vandplanter* udgør en del af udpegningsgrundlaget for de to Natura 2000 områder på Sydvestmors. Vandløbene, Tissingvig Nordre Kanal og Mygdam Å løber igennem disse områder. Da begge vandløb er kunstige og stærkt

modificerede er det Kommunens opfattelse, at de ikke vil kunne opfylde kravene til naturtypen: *Vandløb med vandplanter*.

Morsø Kommune December 2007

8

Limfjorden

Basisanalysens risikoanalyse viser at hele Limfjorden i 2015 er i risiko for ikke at opfylde miljømålet for god økologisk tilstand. Årsagen hertil er primært for stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet. Følgende afsnit tager udgangspunkt i en beskrivelse af de potentielle kilder til tilførslen af kvælstof (N) og fosfor (P) til fjorden og mulige tiltag til at reducere tilførslen fra kilderne.

Tilførsel fra spildevand og landbrug

Fosfor

I det 21. århundrede stammer næsten 2/3 af det fosfor, som tilføres vandmiljøet fra det åbne land. Tidligere udgjorde fosfor i spildevandet den langt største del af fosforbelastningen men udledningen af fosfor i spildevandet er reduceret med 93% siden 80'erne.

For Limfjorden udgør landbruget 36%, naturbidraget 36%, renseanlæg 16% , dambrug 4% og industri 2% (2002).

På Mors skal fosforudledningen fra spildevandet begrænses gennem påbud om forbedret spildevandsrensning i det åbne land som hovedsagelig vil blive effektueret gennem nedsivningsanlæg. Der skal foretages forbedringer gennem reduktioner i udledninger af regnvandsbetingede udløb fra offentlig kloak gennem etablering af forsinkelsesbassiner i forbindelse med overløbsbygværker, eller gennem nykloakering af gamle fælleskloakerede områder, for at undgå aflastning til vandløb med forureningspåvirkning af vandløb.

Der er udarbejdet en Spildevandsplan. Det er væsentligt at prioritere indsatsen, således, at indsatsen for at begrænse udledning af spildevand først og fremmest sker i oplande til Natura 2000 områder.

Udledningen af fosfor fra renseanlæg i oplandet til fjorden vil udgøre mellem 3,3 ton P og 20,6 t P, afhængig af renskravene, svarende til 1-5 % af den samlede tilførsel til fjorden.

Bidraget fra den spredte bebyggelse udgør ca. halvdelen af bidraget fra det åbne land og den anden halvdel stammer fra landbruget.

Landbrugsbidraget stammer fra jordoverfladen, vinderosion, erosion af brinker langs vandløb og udvaskning til dræn.

På Mors kan indsatsen gøres ved at reducere tilførslen af fosfor til landbrugsjord f.eks. ved, at fosfor gennem Morsø Bioenergi undtages fra udkørsel på arealer med risiko for tab af fosfor. Herudover kan der etableres brede bræmmer langs udsatte vandløb for at undgå afstrømning.

Morsø Kommune December 2007

9

Det fremgår af Regionplan 2005, at den årlige tilførsel af fosfor skal ned med 300 t årligt, hvis målsætningen for Limfjorden skal nås. Det forventes i Vandmiljøplan III, at der nationalt skal ske en halvering af fosforoverskudet i forhold til overskudet 2001/02. der forventes en reduktion på 25% frem til 2009 via afgift på animalsk fosfor i foder, samt en generel forbedring i fosforbalancen på baggrund af viden tilvejebragt gennem VMP III forskningsprogrammet. I perioden fra 2010 og frem til 2015 skal der ske yderligere en reduktion på 25% gennem forskningsprogrammet.

Afgiften på foderfosfat blev iværksat 2005 og det angives, at forbruget af foderfosfat er reduceret fra ca. 16.600 t i 2003 til 14.800 t i 2004 og 14.800 t i 2005 – altså et fald på 14% i forhold til 2003. Foderfosfat erstattes med fytase til især svinefoder. Udviklingen går endvidere i retning af at optimere tilsætningen af fytase og mængden heraf.

Der blev som en del af Vandmiljøplan III iværksat et udredningsprojekt for udpegning af

risikoområder for fosfortab til overfladevand. Projektet blev igangsat i 2004 og forventes afsluttet 31. december 2006. Projektbeskrivelsen findes under "Danmarks Miljøundersøgelser – Vandmiljøplaner". Der findes dog ingen tilgængelig afrapportering. Herudover er igangsat et projekt – "Forbedret udnyttelse af fosfor i foder". Det anføres i projektbeskrivelsen, at det er målet at reducere fosforoverskudet med 8.000 t ved første evaluering af virkemidlerne i Vandmiljøplan III i 2008.

Det forventes i VMP III, at der udlægges 30.000 ha 10 m dyrkningsfri randzoner langs vandløb og søer frem mod 2009 samt yderligere 20.000 ha frem mod 2015. Formålet er at tilbageholde fosfor fra markerosion og beskytte brinker. Det er målet at randzonerne skal etableres ved frivillig omplacering af brak. Bekendtgørelse om MVJ randzoner med fokus på erosion og brinker udkom i 2005. Der blev etableret 85 ha braklagte randzoner i 2005.

Det er igennem beregninger påvist, at der ikke er økonomi i etablering af randzoner, idet landbruget har påvist, at der ikke er realøkonomiske argumenter for eller imod etablering af randzoner og tilskudene i forbindelse med MVJ-aftaler vil næppe spille nogen rolle for de fleste, idet det vil være den enkelte driftsleders lyst til at etablere randzoner, der er afgørende.

Der henvises til www.lr.planteavl/informationsserier/aktuelt/pl_aktuelt_05002.htm. Det er således noget der tyder på, at ordningen ikke er økonomisk fordelagtig.

Kommunen er ikke bekendt med, at der er etableres braklagte randfri zoner langs vandløb på Mors og anbefaler randfri zoner som et væsentligt bidrag til at reducere fosforudvaskning fra landbrugsarealer til Limfjorden.

Staten opfordres til en mere målrettet indsats for dyrkningsfri randzoner langs søer og vandløb.

Morsø Kommune December 2007

10

I forhold til miljøgodkendelser af husdyrbrug blev der i forbindelse med de gamle bestemmelser op mod årsskiftet 2006/2007 stillet vilkår om fosforbalance inden for en kort årrække. Med de nugældende regler udmeldt af Staten, stilles i forbindelse med miljøgodkendelser ikke krav om fosforbalance i forbindelse med afledning til Limfjorden.

Amterne lagde op til, at målet for fosforreduktionen til Limfjorden skal være mellem 300 og 375 tons årligt.

Der skal foretages en midtvejsevaluering af VMP III i 2008. Det er ligeledes i 2008, at Statens Vandplaner offentliggøres. Det er således lagt op til, at Statens Vandmiljøplan for Limfjorden skal udmeldes samtidig med evalueringen af Vandmiljøplan III.

Det bør være et krav, at Staten foretager en vurdering af VMP III i forhold til indsats og mål for Limfjorden i forbindelse med Statens udmelding af Vandplanen for Limfjorden.

Kvælstof

Den største mængde kvælstof til Limfjorden kommer fra landbruget. Kvælstoftilførslen fra landbruget har været stigende til omkring 1993. Først herefter er det begyndt at falde og forklaringen er effekten fra de første vandmiljøplaner. Vi ved at en betydelig del af tabet fra landbrugsarealerne er 20-30 år forsinket, før de når vandløbene og fjorden, så vi har endnu ikke set den fulde effekt af den indsats, der er gjort.

Limfjordsovervågningen dokumenterer, at der er en entydig sammenhæng mellem kvælstoftilførslerne og forekomsten af iltsvind. Før i tiden kom store dele i forbindelse med udledning af spildvand. Limfjordsamterne skærpede kravene til udledninger fra renseanlæggene og renseanlæggene med en vis størrelse har i mange år været udbygget med kvælstoffjernelse. Kvælstofskærpelse på de mindre anlæg uden kvælstoffjernelse i dag, vil give en reduktion på ca. 15 tons kvælstof årligt, svarende til ca. 0,1 % af den samlede tilførsel til fjorden.

På Mors er der lagt op til at fjerne den yderligere mængde kvælstof gennem udbygning af det offentlige kloaknet som angivet under fosfor.

Kvælstof fra luften udgør 5-30% af den samlede tilførsel til havet. Omkring halvdelen af det luftbårne kvælstof kommer fra fordampning fra gylletanke og marker. Den anden halvdel kommer fra afbrænding af olie og benzin i trafik, industri og husholdninger. Selv om kvælstofudledning fra landbruget er en af hovedårsagerne til omfanget af iltsvind, er forklaringen på iltsvind langt mere kompleks. Kvælstof er en forudsætning for iltsvind, men det er hydrografiske og meteorologiske forhold, der bestemmer iltsvindets udbredelse og omfang.

I forbindelse med de nye regler for miljøgodkendelse af husdyrbrug opdeles oplandets landbrugsarealer i nitratklasser 1-3, afhængig af N-reduktionsfaktor, som for Morsø ligger i alle klasser.

Morsø Kommune December 2007

11

Der beregnes ud fra ansøgningen et maksimalt tilladeligt husdyrtryk. Ved udledning til Natura-2000 område beregnes skærpede krav i forhold til de generelle krav.

Kommunen gør i den forbindelse staten opmærksom på, at nitratkortet for den sydlige del af Morsø skal dække afledning til Natura 2000 nr. 28 området.

Efter vores vurdering er der tale om, at der er medtaget 2 vandløbsoplande. Der er umiddelbar flere oplande med afledning til området. Der er tale om vandløbsoplandet til Mygdam å og tilløbene til Emb å, Vejerslev Bæk, Moutrup Å og Storup Å.

Glomstrup Vig er sandsynligvis en del af udpegningsgrundlaget "1330 – større lavvandede bugter og vige.

Det fremgår af GMU rapporten, at vandløbsoplandet både indgår som Opland til kvælstofsårbare recipienter, jfr. fig. 8.1 og som Opland til meget kvælstofsårbare recipienter jfr. fig. 8.2.

De udpegede oplande er henholdsvis fastsat til nitratklasse 1 og 3. Det kan efter vor vurdering se ud som om, at der ikke er forskel på redoxpotentialet på de angivne oplande og som følge heraf bør oplandene være i sammen nitratklasse.

Amterne har lagt op til en samlet tilførsel til Limfjorden på mellem 8.000 og 11.000 tons kvælstof pr. år, svarende til en tilførsel på mellem 9 - 14 kg N/ha og et overskud i rodzonen på mellem 30-48 kg N/ha. Tilførslen har i 1999-2003 været 18.350 ton årligt. Landbrug med planteavl har i gennemsnit et overskud på 30 kg N/ha og det er vanskeligt at finde virkemidler i forhold til at nå herunder.

Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ) reducerer tabet til 22 kg N/ha.

Det fremgår af fagligt udredningsarbejde om virkemidler i forhold til implementering af vandrammedirektivet – juni 2007, at en række kendte virkemidler fra VMP III med kvælstofnormer og efterafgrøder efter ompløjning vil være fremtidige virkemidler, ligesom en ekstensivering af landbrugsdriften i ådale vurderes at være et relativt billigt virkemiddel for forbedringer i Limfjorden og i vandløb og søer.

Der foreslås nye økonomisk attraktive virkemidler som omlægning til økologisk malkekvægsproduktion, anvendelse af ammoniakgødning, slet i stedet for afgræsning og dyrkning af energiafgrøder.

Der vil endvidere være behov for anvendelse af undergødskning med kvælstof, udlægning af randzoner, udelukkelse af vintersæd på erosionstruede arealer og forbud mod jordbehandling i perioden høst til 1. april.

Kommunen vil lægge vægt på, at der vælges tiltag efter mest- miljø- for- pengeneprincippet, og der tages udgangspunkt i konkret viden om det enkelte oplandsområde og

Morsø Kommune December 2007

12

at der sker den nødvendige prioritering ud fra en helhedsvurdering i forhold til hele Limfjorden.

Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Kommunen kan ikke fastsætte en tidsbegrænset godkendelse med henvisning til de kommende vand- og naturplaner. I så fald ville Staten fastsætte en generel tidsfrist i

bekendtgørelsen eller tilsvarende. Det er ikke op til den enkelte kommune at foretage en sådan vurdering.

Selv om Regionplanens retningslinier fastsætter et højere beskyttelsesniveau – er det beskyttelsesniveauet – fastsat i Bilag 3 i ”Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug”, der er gældende. Dette betyder, at Staten med bestemmelserne i forbindelse med miljøgodkendelse har påtaget det fulde ansvar for, at der ikke med reguleringen sker en forringelse af et Natura 2000 – område.

Miljøministeren har i henhold til § 34 i Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug fastsat regler om kommunalbestyrelsens behandling af sager om godkendelser, herunder med henblik på opfyldelse af internationale forpligtigelser og har fastsat krav til kommunalbestyrelsens vurderingsgrundlag og på hvilke vilkår godkendelser kan meddeles.

Miljøministeren har således med Bilag 3 fastsat regler for beskyttelsesniveauet til brug for afgørelser, herunder hvad der er væsentlig påvirkning på miljøet. Det fremgår klart af Bilag 3, at kommunen i hvert tilfælde skal foretage en konkret vurdering om særlig beskyttelse af naturområder med vilkår ud over Bilag 3. Det fremgår også klart, at det kun gælder undtagelsesvis og for naturområder. Hertil anvendes registreringer bl.a. foretaget af Biologisk forening for Nordvestjylland.

Kommunen skal endvidere i hvert tilfælde foretage en konkret vurdering af om det ansøgte vil være i overensstemmelse med Habitatdirektivforpligtigelserne i forhold til arter.

En af de vigtigste bestande for strandtudsens i Danmark findes på Mors og især på kystarealerne langs den vestlige side. Strandtudsens er omfattet af Bilag 4 og skal bevares. Kommunen skal i forbindelse med hver enkelt miljøgodkendelse sikre, at levevilkårene for strandtudsens ikke forringes.

Indtil vand- og naturplanerne foreligger, inddrager kommunen al tilgængelig viden om natur- og miljøtilstanden, herunder den viden der på tidspunktet for godkendelsen er tilgængelig i forbindelse med udarbejdelse af vand- og naturplanerne og kommunale handleplaner for at undgå, at husdyrbrugene gennem en godkendelse medfører en miljøbelastning, så der er væsentlig risiko for, at natur- og miljømålene ikke kan nås i det pågældende område.

Morsø Kommune December 2007

13

Dette betyder, at den viden der var tilgængelig i forbindelse med bekendtgørelsens udarbejdelse er anvendt af Staten. Dette gælder f.eks. Regionplanens retningslinier, basisanalyser og udpegning af særlige beskyttelsesområder (2005/2006).

Det forventes, at Godfredsenudvalgets rapport om virkemidler i forhold til kommende vand- og naturplaner, behandles og vedtages politisk, således at Godfredsenudvalgets Rapport II kan udsendes i januar 2008.

Miljømålene forventes offentliggjort i 2008.

Det vil være med Indsatsprogrammerne, at der kommer meldinger fra Staten om nye tiltag over for landbruget og det er med vedtagelse af vandplan (22.12.09) og kommunale handleplaner (22.12.10), at der kommer konkrete handlinger på området.

Anvendelse af Bedst Tilgængelig Teknologi (BAT)

Det fremgår af miljøbeskyttelsesloven, at forurenede virksomheder, herunder husdyrbrug, skal anvende den bedste tilgængelige teknik for at minimere belastningen af omgivelserne mest muligt. Ved vurdering af, hvad der skal anses som den bedste tilgængelige teknik (BAT) skal der lægges særlig vægt på den forebyggende indsats gennem anvendelse af renere teknologi, så forurening ikke opstår.

Kommunen skal i den forbindelse overveje mulighederne for at beskytte for ammoniak, lugt, fosforoverskud og nitrat.

Følgende fremgår af Bekendtgørelsens bilag 2, om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug:

Redegørelse og dokumentation for, i hvilket omfang det valgte projekt bygger på anvendelse af den mindst forurenende og ressourceforbrugende teknik vedrørende bl.a. råvarer, energi, vand og andre hjælpestoffer, produktionsanlæg, processer og affaldsfrembringelse, herunder et resumé af de eventuelle alternativer, som ansøger har undersøgt.

Oplysninger om anvendelse af bedst tilgængelig teknik til reduktion af ammoniak-emission og udvaskning af nitrat, samt oplysninger om hvordan et eventuelt fosforoverskud og udledning af fosfor nedbringes. Herudover anvendes konkrete virkemidler som anført i Bilag 3 i Vejledning om tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug i forhold til ammoniak, lugt og nitrat i overfladevand.

Herudover findes Referencer til BAT vurdering ved miljøgodkendelser af husdyrbrug – Orientering fra Miljøstyrelsen Nr. 2 - 2006, side 32 og 33. DMU's seneste faglige rapport DMU, AU – Nr. 625: "Virkemidler til realisering af målene i EU's Vandrammedirektiv" er omfattet af referencen og kan anvendes i forhold til at begrænse udledning af fosfor og kvælstof til vandmiljøet.

Morsø Kommune December 2007

14

Der skal i miljøansøgningen tages stilling til, om virksomheden kan anvende de teknikker, der er medtaget.

Ansøger skal tage stilling til, om husdyrbruget kan anvende de teknikker, der er medtaget, og som forekommer relevante for husdyrbruget.

Kommunens sagsbehandlere tager aktiv stillingtagen til muligheden for anvendelse af renere teknologi gennem dialog.

Det kan f.eks. være relevant at skærpe et fosfor- eller kvælstof udvaskningskrav, selv om regnearket viser overholdelse af udledning, når omkostninger til yderligere forureningsbegrænsning ikke kan betragtes som urimelige.

Det fremgår af Vejledningen "Tilladelse og miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug", at der ALTID skal stilles krav om BAT.

Der foretages en vurdering af, hvad der er opnåeligt ved anvendelse af renere teknologi, og derudfra fastsættes en udledning.

Der henvises endvidere til miljøbeskyttelseslovens forureningsbegrænsningsprincip, prioritering af miljøhensyn og forsigtighedsprincippet.

Forslag til projekter eller aktiviteter som kan reducere udledningen af fosfor og kvælstof mv.

Reducering af næringssalte fra overfladevand fra landbrugsbygninger

Kommunen vil i forbindelse med udarbejdelse af miljøgodkendelser af husdyrbrug stille vilkår om at udledning fra malkerum og vaskepladser ikke tilføres vandløb, men i stedet tilføres gyllebeholder.

Overfladevand fra husdyrbrug vil typisk omfatte tagvand fra 10.000 m² tagareal. En typisk emission vil være på 8.500 kg N/år til luften gennem ventilationsanlægget.

Det fremgår af Vejledning vedrørende sagsvurdering for lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug – Miljøministeriet Skovog Naturstyrelsen 2003 på side 24, at depositionen ved kilden er 0,7 – 8 kg N/ha/år ved 100 kg. emission., alt afhængig af om henholdsvis lav eller høj deposition.

Emissionen af N i overfladevandet kan herudfra beregnes til 60-680 kg N/år. Regnes med et nedbør på 60 cm vil vandmængden udgøre 6.000 m³/år. Koncentrationen kan herefter beregnes til 10-115 mg N/l.

Kommunen vil såfremt det er muligt at nedsive overfladevand meddele tilladelse til nedsivning for at undgå udledning til vandløb.

Morsø Kommune December 2007

15

Det er en kendsgerning at overfladevandet fra Mors ikke kan nedsives og i langt de fleste

tilfælde udledes til vandløb.

Kommunen påpeger, at overfladevand fra husdyrbrug måske ikke, som antaget, opfylder bestemmelsen om, at overfladevandet ikke må indeholde andre stoffer, end hvad der sædvanligt tilføres regnvandet i forbindelse med afstrømning af veje, parkeringspladser mv. eller have en væsentlig anden sammensætning.

Der henvises til Bekendtgørelse om spildevandstilladelser mv. efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3 og 4, § 4, stk. 3.

Staten opfordres til at foretage analyser af overfladevand fra husdyrbrug for at verificere indholdet af N.

Regionplan 2005 (retningslinie 30) angiver, at spildevandsudledninger fra husholdninger og erhverv skal opfylde retningslinien og må ikke udlede mere end 8 mg N/l og 1 mg P/l. Kommunen gør opmærksom på, at muslingeerhvervet f.eks. har udlederkrav på henholdsvis 8 mg N/l og 1 mg N/l.

Kommunen anbefaler Staten at forholde sig til indholdet af N i overfladevand fra husdyrbrug og overveje rensning af overfladevand fra husdyrbrug i forbindelse med opfyldelse af målsætningerne i vandrammedirektivet og anbefaler, at Staten foretager en nærmere vurdering af omkostningseffektive virkemidler.

Et virkemiddel kan være etablering af mini-vådområder. Der henvises til Orbicon projektforslag til etablering af mini-vådområder. Et anderledes vådområdeprojekt – helhed gennem mange små enheder af Jens Peter Jacobsen. Se nedenfor.

For at landmand og miljøtilsyn kan få mulighed for at kontrollere udledningen af overfladevand til vandløb, stilles i miljøgodkendelsen vilkår om, at der etableres prøveudtagningsbrønd for egen- og myndighedskontrol og vilkår om, at kommunen højst 1 gang årligt kan forlange, at der udføres måling af kvælstof, fosfor og organisk stof.

Det anbefales, at Miljøstyrelsen medtager forhold omkring udledningstilladelser for husdyrbrug i en revision af Vejledningen – Tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Bræmmer og dræn

Kommunen kan i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbene konstatere, at der i forbindelse med visse drænuledninger, sker en stoftransport af jordpartikler til visse vandløb og på visse strækninger.

For at reducere fosforbelastningen er det nødvendigt at begrænse den tilførsel, der sker med afstrømning fra marker til vandløb og endelig at sikre, at der sker en bundfældning inden den når Limfjorden.

Morsø Kommune December 2007

16

På Mors er det ikke sikkert, at det mest omkostningseffektive virkemiddel til reducere af fosforbelastning er etablering af eksempelvis ådale på grund af høj jordpris og på grund af, at den fosfor, der tidligere er ophobet i jorden under opdyrkning drift, frigives ved eksempelvis ådale.

Kommunen vil på arealer med skrånende terræn mod vandløb f.eks. dele af Storup å, såfremt det er muligt, stille krav om etablering af 10 m. brede randzoner og på særlig partikelbelastede vandløb at etablere sandfang forinden udledning .

Kommunen vil i forbindelse med hver enkelt godkendelse foretage en vurdering af behovet for etablering af brede randzoner, og behovet for etablering af sandfang i vandløb, hvor tilledning af partikler sker diffust ved f.eks. nedbrydning af brinker.

For at reducere udvaskning af jordpartikler gennem dræn anbefales, at Staten overvejer virkemidlet, at der etableres en autorisationsordning for nedlægning af dræn, således, at det sikres, at der anvendes filtermateriale efter jordtype så udvaskning af jordpartikler reduceres.

Der gøres opmærksom på, at der tidligere var en ”drænmesterordning”, som blev afskaffet i 70’erne. I dag må enhver nedlægge dræn.

Orbicons projektforslag om etablering af mini-vådområder, vil, som førnævnt kunne

komme på tale på f.eks drænledninger med større kvælstofudvaskning fra f. eks lavbundsarealer og f.eks. øverste ende af Skarum å og øverste ende af Spang å. Det fremgår af Orbicons projekt, at kvælstof tab fra rodzonen er 45 kg N/ha/år med en koncentration i drænvandet på 8 mg N/l. Det vil være udgangspunktet, at indholdet af kvælstof bør ligge væsentligt over 8 mg/l i forhold til at anvende virkemidlet.
Kommunen anbefaler Staten at overveje virkemidler i forhold til rensning af kvælstof i drænledninger.

Energi- og gødningsanlæg på Mors - Biogasanlæg

Mors er kendetegnet ved en meget høj husdyrproduktion med hovedvægt på svineproduktion, hvilket betyder store omkostninger til tilstrækkelige jordarealer for udkørsel af husdyrgødning.

Landmænd på Mors har dannet Morsø Bioenergi for at finde nye alternativer til bortskaffelse.

Andelshaverne repræsenterer ca. 225.000 tons pr. år, svarende til 615 tons pr. døgn, hvilket svarer til ca. 21% af de samlede mængde.

Gyllemængden repræsenterer ca. 8.500 ud af ca. 40.000 dyreenheder.

Morsø Kommune December 2007

17

Bedre udnyttelse af kvælstof:

Der er traditionelt et lovgivningskrav om udnyttelse af kvælstof i svinegylle på 75% og for kvæggyllle på 70%. Det er i praksis svært at opnå udnyttelsesprocenterne som gennemsnit.

Husdyrgødningens indhold af uorganisk kvælstof kan tilnærmelsesvis udnyttes 100%, mens udnyttelsen af organisk bundet kvælstof giver risiko for tab.

Ved lavteknologisk separation på gårdene frasepareres det organiske kvælstof i en tyk fiberfraktion på 27.000 t, og det uorganiske kvælstof bliver i vædskefraktionen.

Forsøg har vist, at udnyttelsen i vædskefraktionen på ca. 160.000 t fra lavteknologisk separation kan udnyttes med 90-100%.

Gyllebehandlingen på Mors vil i forhold til vanlig praksis kunne reducere kvælstoftabet i marken med 20-30%.

Der vil være ca. 50.000 t af de 160.000 t, der fratages udbringning på Mors, hvilket svarer til en reduktion i fosfortilførslen til markerne på Mors på 25,5 t P.

Det vil i hovedsagen være fiberfraktionen, der udkøres lokalt på Mors. Afstrømningen af kvælstof fra rodzonen vil kunne reduceres fra traditionelt 71 til 65 kg N pr. ha, hvilket giver en reduktion på ca. 6 kg/ha.

Afhængig af oplandets beskaffenhed og bonitet strømmer mellem 10 og 40 % af den mængde kvælstof, der udvaskes fra rodzonen – til Limfjorden, svarende til mellem 0,6-2,4 kg N/ha.

Morsø Bioenergi vil reducere udledningen af N til Limfjorden med de 3,7-15 tons årligt.

Mindre udvaskning af fosfor:

Ved traditionel håndtering af husdyrgødningen tilføres ofte mere fosfor til markerne end der fjernes med afgrøderne, hvilket betyder en akkumulering af fosfor i jorden. På lang sigt kan dette medføre fosformætning med risiko for afstrømning af fosfor.

Ved en separation af husdyrgødningen, vil indholdet af fosfor kunne tilføres jorden efter behov på de enkelte arealer og risikoen for udvaskning af fosfor vil kunne reduceres.

Morsø Bioenergi vil gøre det muligt at reducere fosforudledningen i forbindelse med kommende Vand- og naturplaner.

Dambrug på Mors

I Morsø Kommune er der to dambrug:

- Rakkeby Dambrug, Hovmøllevvej 4, 7960 Karby (ejet af AquaPri A/S)

- Markmølle Dambrug, Frueled 78, 7900 Nykøbing Mors (ejer af Erik Borregaard)

Morsø Kommune December 2007

18

I det følgende er der lavet et kort oprids af den nuværende status for dambrugene samt fremtidsperspektiverne med hovedfokus på N og P udledningen.

Rakkeby Dambrug

Status:

Rakkeby Dambrug er i dag indrettet som et traditionelt lavteknologisk dambrug. Produktionen foregår i 20 jorddamme samt i et klækkehus med 46 kummer. Dambruget har egen bestand af moderfisk og produktionen er udelukkende baseret på produktion af ørredæg og yngel/sættefisk. Dambruget indtager overfladevand fra Spang Å og Nørre Møllebæk. Åvandet indtages via opstemning og dambruget har hidtil anvendt hele vandføringen fra begge vandløb over det meste af året. Desuden har dambruget tilladelse til at indvinde 108.000 m³ grundvand pr. år. Dambrugets renseforanstaltninger består af et sedimentationsbassin. Dambruget har tilladelse til at anvende 47 tons foder pr. år.

Fremtidig produktion:

Rakkeby Dambrug har søgt om tilladelse til at ombygge til et mere højteknologisk dambrugsanlæg med forøget foderforbrug, udbyggede renseforanstaltninger og mindre vandforbrug. Det fremtidige anlæg skal udføres som et "modeldambrug type 1" dog uden betonkummer.

Renseforanstaltningerne består af:

- Biofilter
- Mikrosigter
- Plantelagune (4500 m³)

I forbindelse med foderfastsættelsen skal der være miljøneutralitet i forbindelse med udledningen af fosfor og kvælstof. I den konkrete sag er fosfor den begrænsende faktor. Der vil således ved en foderopskrivning til miljøneutralitet mht. fosfor opnås en reduktion i kvælstof udledningen.

Behandlingen af ansøgningen om miljøgodkendelse af Rakkeby Dambrug er endnu ikke afsluttet. Det er således ikke muligt, at sige noget endeligt omkring vilkårene for den fremtidige drift.

Markmølle Dambrug

Status:

Markmølle dambrug er indrettet som et traditionelt lavteknologisk dambrug med 22 jorddamme og 2 klækkehuse, som gør dambruget selvforsynende med yngel og sættefisk til videre produktion. Dambruget indtager overfladevand fra Dueholm Å / Lødderup bæk. Åvandet indtages via opstemning og dambruget har hidtil anvendt hele vandføringen det meste af året. Dambruget har desuden tilladelse til at anvende 380.000 m³ grundvand. Renseforanstaltningerne består primært af et bundfældningsanlæg og et slambassin. Markmølle Dambrug har tilladelse til at anvende 96,8 tons foder pr. år.

Morsø Kommune December 2007

19

Fremtidig produktion:

Markmølle Dambrug fik i november 2006 en miljøgodkendelse. I den sammenhæng fik dambruget tilladelse til en ombygning. Denne ombygning er endnu ikke påbegyndt. Efter endt ombygning vil dambruget foruden de 2 kummehuse bestå af et sættefiskeanlæg med 20 kummer, 3 leveringskummer, 10 jorddamme og et raceway-kanalsystem støbt i beton. Renseforanstaltningerne vil komme til at bestå af:

- Bundfældningszone i det ene klækkehus (fra det andet klækkehus, føres slammet ud i rensekanalen, hvor det bundfældes)
- Slamkegler i betonanlægget
- Mikrosigter
- Biofilter
- I raceway-systemet etableres en fiskefri bundfældningszone med 8 slamkegler.
- Bundfældningsbassin.

I forbindelse med miljøgodkendelsen er der ikke sket en foderopskrivning.

I kraft af de øgede renseforanstaltninger i forbindelse med ombygningen, må det forventes, at udledningen af både P og N reduceres, når det nye anlæg tages i brug.

Morsø Kommune December 2007

20

Vandløb & søer

Risikoanalysen viser, at omkring 70 % af vandløbene i Limfjordsoplandet og ca. 80 % af søerne ikke når at opfylde miljømålene i 2015.

Årsagerne hertil vurderes for vandløbenes vedkommende at være ringe fysisk variation i vandløbene, spærringer for faunaens frie vandring, en ringe vandkvalitet, samt en lav vandføring i nogle vandløb. Årsagen for søer vurderes derimod at være for stor tilførsel af næringsstoffer, især fra landbrugsdrift.

Afsnittet omhandler de problemstillinger som menes væsentlige for at nå målopfyldelse af de i alt 153 km målsatte vandløb samt 4 målsatte søer på Mors samt tiltag til at forbedre tilstanden i disse.

Generelle kommentarer

Overvågning:

Den reducerede overvågning af søer og vandløb, giver kommunerne et mindre tidssvarende og sporadisk billede, der gør det svært at prioriterer indsatsen, når man skal arbejde med en tidsfrist på 8 år. Med de begrænsede ressourcer man som myndighed har til formålet, er det af helt overordnet betydning at man har et tidssvarende datagrundlag, at arbejde ud fra.

SFL/MVJ:

Mulighed for at udpege bredere bræmmer langs vandløb til SFL i forhold til statens retningslinier. Hektarstøtten hertil skal sættes op, således at det bliver økonomisk fordelagtigt at indgå en sådan aftale. MVJ puljen bør hæves betragteligt, så det er muligt at få etableret vedvarende græsarealer lang med vandløbene.

Naturforvaltningspuljen:

Der skal af sættes væsentligt flere midler af, så der er mulighed for, at få tilskud til større naturgenopretningsprojekter uden for Natura 2000 områder. Som det ser ud pt. ud fra den nuværende prioriteringsliste for SNS er dette stort set ikke muligt, f.eks. at vådområdeprojekter med N-fjernelse som hovedformål.

Regulering af den diffuse udledning af næringsstoffer:

Der er brug for forbedring af eksisterende lovgivning til regulering af den diffuse udledning. Dette kunne evt. ske ved udvidelse af den eksisterende 2 m bræmme til den arbejdsbredde på mellem 5 og 8 meter som man som lodsejer normalt skal tåle i forhold til vedligeholdelsen. En afledt effekt af denne udvidelse ville endvidere være færre skader på anlægget pga. tryk fra landbrugets tunge maskiner.

Ådale/ferske enge:

Generelt burde man foretage en aktiv regulering, så vores ferske enge og ådale atter bliver en naturlig del af vores vandløbssystemer.

Morsø Kommune December 2007

21

Vandløb

Fejl og mangler i basisanalysen

Basisanalyse I:

Kortbilag 5a – Stærkt modificerede vandområder:

- På bilag 3 i basisanalysen står der anført at datagrundlaget til dette kortbilag er alle rørlagte strækninger er medtaget hvor disse findes midt i eller ved udløbet af et målsat vandløb. Det kan konstateres, at de fleste rørudløb ikke er medtaget.

Som beskrevet andetsteds, er de fleste vandløb rørlagt ved deres udløb.

- 2250 Lødderup Bæk/ 2248 Dueholm Å. Rørlægningen fremgår ikke af kortbilaget. Vandløbet går gennem Nykøbing M by, hvor en strækning på 600 m

er rørlagt. Denne rørlægning er noteret som en alvorlig spærring for trækkende fisk. En åbning af denne rørstrækning er teknisk kompliceret og vil være særdeles dyr. Idet målsætningen er B2, vil vandløbstrækningen opstrøms ikke leve op til målsætningen uanset DVFI. Det skal der være undtagelser for – evt. registrering som ”stærkt modificeret vandløb”.

- Stuvningszoner fremgår ikke for vandløb med højvandsklapper.

Kortbilag 9 – Okkerpåvirkede vandløb: Jfr. egne registreringer og Viborg Amts grundige miljørapport fra 1997, er flere vandløb end de angivne okkerpåvirkede. Dette underbygges af udpegningen for okkerpotentielle områder. Det gælder:

- 2500 Sillerslev Å
- 2502 Kanal 5
- 2438 Dushøj Bæk
- 2252 Østre Afvandingskanal
- 2268 Vestre Afvandingskanal
- 2284 Ullerup Å
- 2468 Ny Gammelgård Grøft
- 2244 Legind Å

Forslag til projekter eller aktiviteter til forbedring af vandløb

- Kommunen har i en årrække anvendt miljøvenlig vedligeholdelse og effekterne herfra er så småt ved at vise sig. Dog er det ikke alle steder, hvor de ønskede vandløbsplanter er (gen)indvandret.

- Reducering af antal grødeskæringer fra to til en slåning pr. år, på vandløbsstrækninger med pænt fald.

- Udarbejdelse af nye vandløbsregulativer i 2009, der lever op til kravene fra de færdige vandplaner.

- Kommunen har udført en række genopretningsprojekter, med nedlæggelse af bygværker og åbning af rørlægninger. I en periode vil dette give en øget sandvandring, indtil vandløbet har fundet sit forløb.

- Nedlæggelse af byg- og stemmeværker og åbning af rørlagte strækninger.

Herunder arbejdes der i år på, at lave et omløbsstryg i 2412 Spang Å ved Rakkeby Dambrug, nedlæggelse af bygværk i 2460 Emb Å og åbning af rørlagt strækning i et tilløb til Skarum Å. Målsætninger er fire projekter årligt.

Morsø Kommune December 2007

22

- Mange vandløbsstrækninger på Mors er ved deres udløb rørlagt. Rørlægningen forårsager dels at vandgennemstrømningen i perioder begrænses kraftigt pga. tilstopning med sand og dels at fiskenes vandring op i vandløbet begrænses. I øvrigt skal disse rørlægninger jævnlige spules igennem for at opretholde en nødvendig vandgennemstrømning. Ved fjernelse af disse rørlægninger opnår man bl.a. fri passage for fiskene, flere vådområder ved vandløbenes udløb samt mindre vedligeholdelsesarbejde.

- Kommunen er i gang med at gennemfører deres spildevandsplan, som ventes gennemført ved udgangen af 2012.

Væsentlige påvirkninger af vandløbene

Udtørring og stor hydraulisk belastning (kvantitativ hydrologisk påvirkning):

Mange vandløb ligger dybt i terrænet og tilsvarende ligger de tilstødende dræn dybt. Dette betyder at jordens tilbageholdelsesevne/buffervirkning forringes, således at nedbøren alt for hurtigt føres ud i fjorden. Dette ses jfr. kortbilag 15, 16 og 20 i basisanalyse I.

- Dette har en negativ påvirkning af vandmængden i vandløbene samt grundvandsressourcen. Specielt de øvre dele af vandløbene, der er B1 målsat, kan være følsomme overfor begrænsede vandmængder i sommerperioder, og dermed er der risiko for sommerudtørring.

- Det dybe anlæg gør, at der ikke er et hydrologisk samspil med de våde enge, som virker som buffer i forhold til vandmængde. Samtidig sker der ikke en denitrifikationsproces.

Der er en negativ påvirkning af grundvandsressourcen i to konkrete vandløbsoplande, hhv. 2250 Lødderup Bæk/ 2248 Dueholm Å og 2346 Thorup-Skallerup Bæk. Se bilag 2.

- Dette vil øge risikoen for sommerudtørring af vandløbene på den øvre strækning samt have betydning i forhold til opløsning af miljøfremmede stoffer.

- I henhold til gældende lovgivning er der ingen hjemmel til at gå ind og regulere på den nuværende vandindvinding i oplandet.

For at øge grundvandsressourcen og sikre en jævn overfladeafstrømningen burde der indføres krav til større byggerier om nedsivning af regnvand fra større flader eller etablering af forsinkelsesbassiner. Især ved vandløb med forholdsvis ringe vandføring og som følge heraf er sårbare overfor kraftige hydrauliske påvirkninger.

Der foretages en konkret vurdering i hver enkelt godkendelse, så det sikres, at der i tørre perioder med vandføring under medianminimum, ikke sker en utilsigtet påvirkning af vandføringen.

Eksempelvis ved miljøgodkendelse af husdyrbrug er der typisk tale om udledning af overfladevand fra et tagareal på ca. 1 ha., svarende til 10.000 m² og .Under kraftig regn vil der skulle afledes 195 liter/sek. i 10 min. Et vandløb vil typisk kunne tåle at modtage en vandføring på mellem 5 og 20 liter/sek. Der vil her være behov for at etablere

Morsø Kommune December 2007
23

opstuvning i bassin med et volumen på mellem 30- 75 m³. Bassinet kan være en del af ejendommen og som følge heraf placeres ved ejendommen. Der installeres en hydraulisk vandbremse, som sikrer den tilladte udledning.

Kommunen har efter 1. januar 2007 meddelt udledningstilladelse med krav om reducere af den udledte vandmængde til særlig følsomme vandløb i forbindelse med miljøgodkendelse af husdyrbrug. Det omfatter især godkendelser af husdyrbrug i afstanden op til 300-500 m. til følsomt vandløb.

Stærkt modificerede strækninger (Morfologisk påvirkning):

Det der kendetegner stærkt modificerede/regulerede vandløb er:

- Kanaliserede/grøftede med dårligt fald
- Vandløb og dræn ligger ofte meget dybt i terrænet.
- Stuvninger ved pumpestationer, sluseklapper, rørudløb og dambrug.
- Udløbene er rørlagt.

Der er generelt en uoverensstemmelse mellem en del højt målsatte private vandløb og §3 beskyttelse, hvor vandløbet har mere karakter af grøft eller kanal. Dette indikerer, at for disse har vandafledning været det primære formål, hvorimod der har været en begrænset naturinteresse.

Kommunen vurderer at der skal være mere fokus på, at det kræver tilladelse, at etablere dræn og grøfter i okkerpotentielle områder.

Stuvningsproblemer og saltvandspåvirkning ved udløb (Kvalitativ påvirkning):

På grund af at vandløbene generelt har en lav bundkote vil stuvningspåvirkningen fra Limfjorden i mange vandløb være betragtelig på den nederste strækning. Saliniteten påvirker vandløbsmålestationerne der ligger tæt ved kysten og giver dermed en lav DVFI-værdi.

Mange vandløb er saltvandspåvirkede på den nedre del af vandløbet – Er saltpåvirkningen forenelig med en høj målsætning (B1/B2) med krav til DVFI på 5?

Områder hvor målopfyldelse er vanskelig

2250 Lødderup Bæk/2248 Dueholm Å:

Vandløbet går gennem Nykøbing M by, hvor en strækning på 600 m er rørlagt. Denne rørlægning er noteret som en alvorlig spærring for trækkende fisk. En åbning af denne rørstrækning er teknisk kompliceret og vil være særdeles dyr. Idet målsætningen er B2,

vil vandløbstrækningen opstrøms ikke leve op til målsætningen uanset DVFI. Det skal der være undtagelser for – evt. registrering som ”stærkt modificeret vandløb”.

2300 Hundsø Kanal og 2302 Hundsø Pumpekanal:

Er begge B3 målsat, men burde have en lempet C-målsætning. Kanalerne er begge stærkt regulerede i hele deres forløb gennem landbrugsjord i omdrift. Både pumpehus og rørstrækning er ikke passabel for fisk. En større del af kanalerne er tilmed ikke registreret
Morsø Kommune December 2007

24

som §3 fra amtets side, hvilket også må indikere, at kanalerne udelukkende har til formål at aflede vand. Strækningerne som ikke er beskyttede stemmer overens med særdeles, dårlige fysiske forhold, herunder blød bund, ringe fald og meget lige og dybe anlæg.

Vedr. Hundsø Kanal: Opstrøms pumpehuset ophører §3 beskyttelsen af vandløbet. Dvs. at ca. 1450 m er §3 beskyttet hvorimod de resterende ca. 1450 m ikke er beskyttet.

Vedr. Hundsø Pumpekanal: De ca. 750 m kanal er ikke §3 beskyttet. Kanalen fik ændret målsætning i 2005 fra ingen målsætning.

2380 Elsø Bæk:

Grøft der i 2005 fik ændret målsætning fra B3 til B1. Denne målsætning er svær at leve op til, idet den tørrer ud om sommeren. Problematikken er beskrevet under afsnittet ”kvantitativ hydrologisk påvirkning”, idet der både bliver indvundet for meget grundvand i oplandet og at vandløbet udelukkende gennemløber gennemdrænede landbrugsarealer. Begge forhold er svære at lave om på! I den øverste private del er åen ikke §3 beskyttet. Kommunen har ikke forslag til ny målsætning, idet vi ikke har kendskab til, hvor højt en grøft der sommerudtørrer hvert år kan målsættes.

2358 Afløb Bjergby:

Grøft der i 2005 fik ændret målsætning, fra ingen målsætning til B3. Grøften lider af sommerudtørring. Kommunen har ikke forslag til ny målsætning, idet vi ikke har kendskab til, hvor højt en grøft der sommerudtørrer hvert år kan målsættes.

2356 Knudebro Grøft:

Grøft der i 2005 fik ændret målsætning, fra ingen målsætning til B3. Reguleret i hele forløbet. Grøften lider af sommerudtørring. Kommunen har ikke forslag til ny målsætning, idet vi ikke har kendskab til, hvor højt en grøft der sommerudtørrer hvert år kan målsættes.

2346 Thorup-Skallerup Bæk:

Reguleret vandløb, som er B1 målsat. Er på den nedre del på st. 2346-00010 Rovvig og st. 2346-00012 Østergård saltvandspåvirket på en strækning på ca. 780 m. Det understøttes af, at de tilstødende arealer på begge sider af vandløbet, er §3 registreret som strandeng, ligesom vandløbsvegetationen kun består af tagrør, der kan tåle denne påvirkning. Denne strækning bør målsættes som B3 vandløb.

2232 Odgårde grøft – C målsat (Priv.):

Vandløbet bør ikke være målsat. I Viborg Amts grundige miljørapport fra 1998 står vandløbet beskrevet som ”lille grøfteagtigt vandløb, der løber mere eller mindre diffust gennem et sumpet terræn. Nedstrøms landevejen løber den diffust ud i strandengen og er uden forbindelse med havet. Vandløbet er uden tvivl sommerudtørrende og er faunistisk uinteressant”. Dvs. at følgende er gældende:

- Grøften har et diffust forløb.

- Sommerudtørring.

Morsø Kommune December 2007

25

- Er ikke beskyttet af §3.

2444 Mygdam Å – B2 målsat (Off.):

Vandløbet er for højt målsat. Vandløbet har pga. højvandssluse ved udløbet i fjorden og opstrøm en lang stuvningspåvirket zone. Det antages at stuvningszonen er forenelig med den strækning som ligger under DNN, dvs. en strækning på ca. 4450 eller ca. 80% af

forløbet. Det nederste forløb er ført uden om søen Søndervig, i forbindelse med et landvindingsprojekt. Anlægget har et forløb på ca. 3130 m, hvor åen til tider ligger højere end de omgivne arealer, herunder Søndervig. Det kan oplyses at der flere steder pumpes vand op i kanalen fra de tilstødende arealer i landbrugsmæssig omdrift. Der er et meget ringe fald på strækningen, som er 0,1 0/00 og bundkoten ligger i hele forløbet i DNN -30 til -71cm. Herudover er den nedre del saltvandspåvirket pga. indtrængende saltvand ved slusen. Mygdam å er endvidere registreret som ”påvirket af slusedrift” og ”stærkt modificeret” vandløb. På baggrund af ovenstående beskrivelse vil åen ikke kunne leve op til en B2 målsætning.

2458 Mygdam Inderå B2 målsat (Off.):

For højt målsat. Vandløbet er et tilløb til mygdam å som er kraftigt stuvningspåvirket. Mygdam Inderå er i hele sit forløb under DNN fra -2 til -12 cm og er derfor kraftigt stuvningspåvirket.

2468 Ny Gammelgård Grøft B3 målsat (Priv.):

For højt målsat. Vandløbet er privat og ikke beskyttet af §3. Vandløbet er et tilløb til mygdam å som er kraftigt stuvningspåvirket. Det vurderes at vandløbet er stuvningspåvirket, da det i forvejen bærer præg af at være kraftigt kanaliseret.

2472 Styvel Bæk B3 målsat (Off.):

For højt målsat. Vandløbet er et tilløb til mygdam å som er kraftigt stuvningspåvirket. Styvel Bæk er kraftigt kanaliseret og er i 92% af sit forløb under DNN fra -15 til -43 cm. Vandløbet er derfor kraftigt stuvningspåvirket.

2482 Thissingvig Nordre Landkanal – B2 målsat (off.):

Vandløbet er for højt målsat. Kanalen er etableret i forbindelse med at fjordarmen Tissingvig blev tørlagt i forbindelse med et landvindingsprojekt. Kanalen er påvirket af sluser og er registreret som stærkt modificeret vandløb. Vandløbet starter ved en lavvandssluse og løber ud i Limfjorden ved en højvandssluse, hvilket giver en kraftig stuvningspåvirkning, sammenholdt med at åen ligger i DNN i hele forløbet på 2376 m fra -40 til -83cm. Herudover er den nedre del saltvandspåvirket pga. indtrængende saltvand ved slusen. På baggrund af ovenstående beskrivelse vil åen ikke kunne leve op til en B2 målsætning.

2484 Nørå – B2 målsat (Off.):

Nedre del for højt målsat. De nedre dele af begge vandløb er begge påvirket af slusedrift i overgangen til Tissingvig Nordre Landkanal. Nørå har en bundkote på st. 340 på -16cm og ved udløb gennem lavvandssluse i kanalen -40 cm. Åen er ikke registreret som påvirket af slusedrift og dermed stuvningspåvirkning.

Morsø Kommune December 2007

26

2488 Redsted Bæk - B3 målsat (Off.):

Er stuvningszone i øvrigt. De nedre dele af vandløbet er påvirket af slusedrift i overgangen til Tissingvig Nordre Landkanal. Redsted Bæk løber ud i Nørå 329 m før lavvandsslusen. Bækken er på en mindre del af det nedre løb, ca. 300m. under eller omkring DDN, hvilket giver en stuvningszone. Vandløbet er i sidevandløb til Nørå, men er i forhold hertil lavere målsat! Denne målsætning underbygger argumentationen for, at vandløbene nedstrøms herfor er for højt målsat.

2318 Gullerup Bæk B2 målsat (Off.):

For højt målsat på den nedre del. Gullerup Bæk er kraftigt stuvnings- og saltvandspåvirket på den nedre del.

Søer

Fejl og mangel i basisanalyse

På kortbilag 5a & 5b fremgår det ikke hvad forskellen er på en ”afvandet sø” og ”tørlagt sø” – og er der overhovedet nogen forskel?

Generelle kommentarer

Søerne er B-målsat, hvilket i henhold til Viborg Amts målsætning for søer betyder:

- At der skal være en sigtedybde om sommeren på 1,5 m
- Koncentration af totalfosfor skal være under 78-80 ug/l.
- Naturlig bestand af undervandsplanter
- Rovfiskedomineret fiskebestand

Søerne er generelt stærkt eutrofierede, hvilket skyldes stor ophobning og tilledning af fosfor. Søerne kommer i henhold til basisanalysen ikke til at leve op til målsætningen i år 2015. Der er i den forbindelse brug for få styr på den diffuse udledning af fosfor fra landbrugsjorder.

Kravet til opfyldelse af målsætningerne bør derfor udskydes. Erfaringer siger at Indstilling til en ny ligevægt kan tage flere år og i nogle tilfælde årtier, inden der opstår ligevægt mellem fosfor bundet i sedimentet og søvandet, når tilledningen er reduceret. Vi har ikke mulighed for at forcere denne proces, idet søerne er for lavvandede til at ilte og alternative løsninger vurderes til enten at være for teknisk komplicerede eller dyre.

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet et kort, der anvendes til godkendelser af husdyrbrug i henhold til den nye bekendtgørelse, hvor der kun tages hensyn til fosfor udledning i oplande til Natura 2000 områder. Viborg Amt har i deres regionplan 2005 udpeget hele vandløbsoplandet omkring Lyngbro Bæk som leder ud i Jølby Nor til indsatsområde for bl.a. total-fosfor reduktion i forhold til spildevand. Generelt bør Skovog Naturstyrelsens ligeledes udpege oplande med krav til fosforreduktion, hvor recipienterne er søer, i deres ovennævnte kortværk.

Morsø Kommune December 2007

27

Områder hvor målopfyldelse er vanskelig

Både Søndervig & Skarresøerne er brakvandssøer, som pga. saliniteten resulterer i, at det kan være meget svært at opnå kravet for B-målsætningen. I den faglig rapport fra DMU: "Søerne i det østlige Vejler" E. Jeppesen et al, 2002, står der følgende omkring forsøg med eutrofe brakvandssøer:

- Hvis saliniteten er under ca. 4-6 ‰, kan dyreplankton ved lavt prædationstryk fra fisk og invertebrater begrænse mængden af planteplankton og skabe klart vand. Relevant for Søndervig.
- Hvis saliniteten er 12-15 ‰, er græsningstrykket generelt lavt med uklart vand til følge. Relevant for Skarresøerne.

Begge søer er påvirket af fjordvand, som generelt har et højt indhold af totalfosfor. Indholdet af total-fosfor i fjordvandet overskrider, hvad der er tilladt i forhold til målsætningen for søerne.

Søndervig:

Søndervig er en tidlige fjordarm som er inddiget der har været afvandet indtil 1930'erne. Søen er gennemreguleret og er således omgivet af diger og kanaler og har således ingen naturlige af- og tilløbsforhold. Sø må betragtes som et stærkt modificeret vandområde, selvom naturplanerne har registeret den som naturtype 1150 kystlaguner og strandsøer. Søen modtager ikke direkte spildevand eller vand fra vandløb, ligesom der ikke er forbindelse mellem søen og fjorden, hvilket betyder at vandet har en meget lang opholdstid/udskiftningstid. Dog er der mellem Mygdam Å og søen umiddelbart før udløbet i fjorden et rør på 110 cm med højvandsklap på søsiden. Dette bevirker at der ved højvande i fjorden sker en stuvning i åen, hvorved der kommer vand ind i søen. Herudover sker det årligt, at der stuves så meget vand i åen, at dette løber ind i søen over dige. Vandet er brak ca. 5 ‰ og indholdet af totalfosfor er 195 ug/l. Saltpåvirkningen vurderes både at komme fra den nedre del af åen gennem røret, da der kan trænge saltvand gennem slusen, samt ved saltvandpåvirket grundvand.

Skarresøerne:

Målsætningen må være en fejl. Søerne er stærkt brakke ca. 17 ‰, idet det marine forland som de er en del af årligt oversvømmes af Limfjorden. Dermed bliver søerne både bliver tilført salt og fosfor. Udskiftningshastigheden er meget lille, da det kun er to

mindre tilløb med begrænset vandføring der løber til søerne, hvilket saliniteten også indikerer.

Arealanvendelse omkring søerne er og har længe været ekstensiv. Herunder har der på det marine forland altid været en ekstensiv afgræsning med kreaturer uden brug af gødsning, omlægning eller sprøjtning. På den tilstødende højbund er der skov og økologisk landbrug.

Det vurderes ud fra tilgængelig viden om brakvandssøer med samme salinitet, at en sigtedybde på > 1,5 m er urealistisk.

Morsø Kommune December 2007

28

Grundvand

Fejl og mangel i basisanalyse

Kortbilag 24 og 25 indeholder kun få af de aktuelle data fra Viborg amt vedr. tilladelser til enkeltanlæg og vandværker.

Generelle kommentarer til basisanalysen og muligheder for målopfyldelse

Det øverste grundvandsmagasin

Det kan ifølge kortbilag G01 i basisanalyse del 1 konstateres, at der er risiko for at øverste magasin generelt set ikke opfylder målsætningen i 2015.

Det øvre magasin bruges i dag hovedsageligt af enkeltindvendere (ca. 700 stk.) hvoraf halvdelen i dag har et nitratindhold på over 25 mg/l.

Kortbilag G01 angiver, at det ikke er muligt at opnå målopfyldelse for dette grundvandsmagasin, men da påvirkningen har indflydelse dels på det mellemste/nedre magasin samt interaktionen med overfladevandet, er det nødvendigt med en indsats i form af en reduktion af overfladebelastningen. Herved kan der opnås bedre tilstand i de grundvandsforekomster, som anvendes til drikkevand. Responstiden for at opnå en god tilstand, vil dog vanskeligt kunne nås inden 2015.

Det mellemste grundvandsmagasin

Arealet der er udlagt, hvor der er risiko for manglende målopfyldelse ligger mellem to OSD-områder, en mindre begravet dal nær Sindbjerg losseplads samt begravet i sydvestlige del af Mors.

Af hensyn til flytning af Nykøbing Vandværk til OSD-område foreslås en udvidelse, så et område nord for byen inddrages i OSD-område. (Miljøcenter – Aalborg arbejder p.t. på sagen).

Det er ikke muligt på kort sigt at opnå målopfyldelse for ovennævnte områder. Det vil derfor betyde at en række private vandværker måske skal ud at finde nye kildepladser. Der henvises til kortbilag G02.

De dybe grundvandsforekomster

Næsten alle de dybe grundvandsforekomster forventes at opfylde målsætningen i 2015.

De er sammenfaldende med de begravede dale. Her kan en fremtidig indvinding til Nykøbing Vandværk være at foretrække. Der bør fokuseres på de dybe dale i planlægningen af fremtidige OSD-områder. Se kortbilag G03.

Morsø Kommune December 2007

29

Den kvantitative målsætning

Der er risiko for ikke at opnå god tilstand i oplandet omkring Nykøbing Mors, se kortbilag G04.

Forslag til tiltag for at forbedre beskyttelsen af grundvand

Nedsættelse af overfladebelastning fra landbrug:

Her bør fokuseres på de udlagte OSD-områder (Ud fra et forsigtighedsprincip også for områder, der ikke er defineret som nitratfølsomme). Herunder klare regler for erstatninger i forbindelse med hamonikrav-ændringer. (ekstensivt landbrug i OSD-områder).

Udvidelse af beskyttelsesområder omkring borer:

Der beregnes boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) samt indvindingsoplande til hver boring.

Øvrige tiltag til reduktion af overfladebelastning:

- Forbud mod markstakke i OSD – områder.
- Bedre spildevandsrensning i OSD-områder.
- Pesticidanvendelse i OSD-områder reduceres.
- Sløjfning af ubenyttede boringer og brønde fastholdes.

Olietanke:

Tilsyn ved nedgravning, kontrol af tanke som skal være sløjfede.

Fremme af biogas og gylleseparering:

Vil medføre en bedre næringsstof-optagelse og dermed mindre udvaskning til specielt den øvre grundvandsforekomst. Ved separation frasepareres det organiske kvælstof i fiberfraktionen, og det uorganiske kvælstof i væskefraktionen. Forsøg har vist, at udnyttelsesprocenten i væskefraktionen fra separationen kan udnyttes med 90 – 100 %. Denne gyllebehandling vil kunne reducere kvælstoftabet i marken med 20 – 30 %.

Integreret indsatsplanlægning:

Kommunen mener at indsatsplanlægningen fremover bør integreres i vandplanlægningen og planen bør beskrive hvorledes tiltag og indsatser bør prioriteres samt finansieres. Planen bør desuden indeholde en beskrivelse af, hvor der er konflikter imellem vandindvinding og vandløb/natur samt hvordan den konflikt håndteres herunder evt. udarbejdelse af en prioriteringsliste.

Morsø Kommune December 2007

30

Naturplanlægningen på Mors.

Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i hele EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. I Natura 2000-områderne gennemføres der en målrettet naturplanlægning, hvis formål er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og dyre- og plantearter, der har særlig betydning i EU.

Natura 2000 på Mors

Af de 246 Natura 2000-områder i Danmark ligger 4 helt eller delvis på Mors:

- Nr. 16 - Løgstør Bredning, som bl.a. omfatter den nordligste del af Mors med Skarregård, Feggeklit, Feggerøn, Ejerslev Røn og Blinderøn.
- Nr. 28 – Agger Tange m.v., som bl.a. omfatter Sydvestmors med Agerø, Tissing Vig, Søndervig og Rotholmene
- Nr. 29 – Dråby Vig med Buksør Odde
- Nr. 42 – Mågerodde og Karby Enge

De 4 områder har som fællestræk, at de alle er kystnære og omfatter både land- og vandarealer. Der henvises desuden til kort på bilag 3.

Af danske naturtyper på land er de typiske inden for Natura 2000-områderne: *strandeng (1330)* samt *kystlaguner og strandsøer (1150)* og i det marine miljø er det naturtypen: *større lavvandede bugte og vige (1160)*

Som levesteder for trækfugle, der indgår i udpegningsgrundlaget, er de gennemgående arter: *Lysbuget Knortegås og Hjejle* og for ynglefugle: *Klyde og Havterne*. Derudover yngler *Dværgerterne* og *Alm. Ryle* også inden for et par af Natura 2000 områderne uden dog at indgå i udpegningsgrundlaget.

For pattedyrenes vedkommende er de gennemgående arter: *Odder og Spættet sæl*.

Endelig er bilag IV-arten: *Strandtudse* meget udbredt på Mors og findes i samtlige Natura 2000 områder.

Forslag til projekter eller aktiviteter som kan forbedre naturområderne

En liste over *potentielle naturgenopretningsprojekter* på Mors fremgår af bilag 4.

Listen omfatter primært tidligere fjord-, sø- eller mosearealer, som er omdannet til pumpelag.

Af disse projekter ligger: Tissing Vig, Porsmose og Karby Strandenge alle inden for et

Natura 2000-område og Lille Vig, Skarum Enge, Madsbjerg Enge og Næsvig grænser op til Natura 2000-områder.

Morsø Kommune December 2007

31

Natura 2000 område Lokalt Potentielt vådområde Pumpelag SFL-område Lodsejerforhold

nr. 16 - Feggeklit m.v.

nr. 28 - Sydvestmors Tissing Vig x privat x én ejer af Tissing Vig

Porsmose privat x 2 lodsejere

Lille Vig offentlig x 6 lodsejere

nr.29 - Dråby Vig Skarum Enge x x ?

nr.42 - Mågerodde Karby Strandenge offentlig x 7 lodsejere

Madsbjerg Enge offentlig 8 lodsejere

Næsvig offentlig 12 lodsejere

Herudover foreslås, at der også gennemføres *naturgenopretning i den marine del af Natura 2000-områderne.*

En af de danske marine naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget for bl.a. Natura 2000-område nr. 28 er *Rev.*

Naturen på stenrevet er mangfoldig. Især de huledannende stenrev på lavt vand, rummer et meget artsrigt dyre- og planteliv. Samtidig tyder nyere undersøgelser på, at stenrev også har betydning for omrøring af vandmasserne og en deraf afledt effekt på vandkvaliteten.

Limfjorden har tidligere rummet en mængde stenrev. Efter århundredes opfiskning af sten er revene mange steder forsvunden eller reduceret væsentligt.

I Dråby Vig findes stadig rester af stenrev. De fragmenterede rester foreslås knyttet sammen ved udlægning af stenmateriale, så der genskabes et større sammenhængende rev. Ud over den konkrete forbedring af selve naturtypen vil projektet utvivlsomt kunne afstedkomme en række generelle økologiske og miljømæssige fordele for Limfjorden. Det kunne i denne forbindelse overvejes at udlægge området som yngle- og opvækstområde for hummeren med henblik på at kunne udbedre mulighederne for et bæredygtigt erhvervsfiskeri på arten i Limfjorden.

Natura 2000 område Lokalt Projekt

nr. 28 - Sydvestmors Stenklipperne Udlægning af sten og grus med henblik på at øge revets udstrækning

nr.29 - Dråby Vig Dråby Vig Udbygning af eks. stenrev, som levesteder for hummer m.v.

Endelig vil kommunen i de kommende år have et øget fokus på mulighederne for at *genetablere græsning* af nogle værdifulde botaniske lokaliteter inden for Natura 2000-områderne, som skønnes at være truet af tilgroning.

Morsø Kommune December 2007

32

Påvirkninger eller trusler mod naturområderne

Den største trussel mod strandengene på Mors vil være manglende afgræsning med deraf følgende tilgroning. Dette vil dels ændre naturtypens tilstand og samtidig forringe vilkårene for de arter, som er knyttet til den åbne afgræssede strandeng.

Rynket rose (*Rosa Rogusa*) er konstateret på enkelte strandengsarealer på Mors. P.t. vurderes udbredelsen ikke at udgøre en trussel mod naturtypen.

Offentlighedens færdsel ved Buksør Odde og Karby Enge kan medføre utilsigtede forstyrrelser af de ynglende strandengsfugle i områderne. Rekreativ sejlads i de lavvandede dele af Natura 2000-områderne vurderes ikke at udgøre et problem i dag; men især windsurfing og landgang i forbindelse med det stigende sejlads med havkajakker kunne medføre utilsigtede forstyrrelser af ynglende fugle og sæler. Endelig er der konstateret et stigende antal ræve på strandengene på Mors. Rævene vurderes at udgøre en stigende trussel mod ynglefuglene på strandengene. Derimod vurderes minken (endnu) ikke at udgøre et problem.

Kommunen vil følge udviklingen i Natura 2000-områderne med henblik på at finde

løsninger, som kan afbøde evt. trusler mod de udpegede arter. Kommunen agter desuden at foretage en nærmere kortlægning af Rynket rose i Natura 2000-områderne med henblik på udarbejdelse af en bekæmpelsesplan.

Forslag til områder der er vigtig at sikre og forbedre

Kombinationen af naturtyperne: *Strandeng, kystlaguner og strandsøer samt større lavvandede bugte og vige* er afgørende som yngle- og rasteområder for bl.a. *Lysbuget Knortegås, Hjejle, Klyde, Havterne, Dværgterne og Strandtudsen*.

Buksør Odde, Agerø og Karby Enge er vigtige rasteområder for bl.a. Lysbuget Knortegås og Hjejlen. De er samtidig vigtige yngleområder for Klyde, Havterne og Strandtudsen. Hjejlen vurderes også at yngle på disse lokaliteter.

Endelig er de mange rønner og småøer omkring Mors vigtige ynglelokaliteter for bl.a. Dværgterne samt raste- og ynglelokaliteter for Spættet sæl.

Disse naturtyper og lokaliteter er derfor generelt vigtige at sikre og forbedre.

Kommunen vil desuden foreslå at Natura 2000-område nr. 16 udvides ved henholdsvis Hulhøj (ca. 10 ha.) og Skarregård (ca. 5 ha.) på Nordmors.

Udvidelserne indeholder følgende naturtyper: *Strandeng* (1330), *Overdrev på mere eller mindre kalkholdig bund* (6210), *Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund* (6230) og *Rigkær* (7230).

En mere uddybende beskrivelse af områderne er ses på bilag 5.

Morsø Kommune December 2007

33

Vandområder, hvor miljømålene kan blive vanskeligt at opfylde

Naturtypen: *Vandløb med vandplanter* (3260) udgør en del af udpegningsgrundlaget for de to Natura 2000-områder på Sydvestmors. Vandløbene er ikke specifikt udpeget; men følgende målsatte vandløb løber igennem Natura 2000-områderne: Tissingvig Nordre Kanal og Mygdam Å (område 28) samt Ejstrup Bæk, Spang Å og Votborg Å (område 42).

Tissingvig Nordre Kanal og Mygdam Å er anlagt som kanaler i forbindelse med reguleringen af Søndervig i 1800-tallet. Begge vandløb er i Viborg Amts rapport:

Miljøtilstanden i vandløbene i Morsø Kommune, 1997-98 begge betegnet som:

Kanaliseret i hele deres forløb. Faldet er ringe og bunden er sandet-slammet og blød.

Saltvandspåvirket i det nedre forløb.

I GIS-temaet: *Vandløb og søer* er begge vandløb betegnet som stærkt modificeret og påvirket af slusedrift.

Da begge vandløb er kunstige og stærkt modificerede er det kommunens opfattelse, at de ikke vil kunne opfylde kravene til naturtypen: *Vandløb med vandplanter*.

Fælles for de tre målsatte vandløbsstrækninger i Natura 2000-område nr. 42 er, at

udpegningen kun omfatter den alle sidste del af vandløbene inden deres udløb i

Limfjorden. Disse strækninger er alle saltvandspåvirkede, hvor den naturgivne

plantensammensætning næppe lever op til naturtypebeskrivelsen.

Morsø Kommune December 2007

34

Bilag 1. Opsamling på skemaform

Fejl og mangler ift. basisanalysen.

Afsnit Beskrivelse af fejl/mangel Forslag til ændring

Generelt: Kortbilag i Basisanalysens del

II.

Der mangler signaturforklaringer på alle kortbilag og dermed er det svært at forholde sig til.

Inkluder signaturforklaring.

Det nævnes i bilag 3, at kortbilaget indeholder

”alle rørlagte strækninger, hvor disse enten ligger midt i eller ved udløbet af et målsat vandløb”. Det

vurderes at kortbilaget kun viser et fåtal af de rørlagte strækninger.

En fuldstændig registrering af alle rørlagte strækninger.

Kortbilag 5a (Stærkt modificerede vandområder).

Stuvningszoner fremgår ikke for vandløb med højvandsklapper.

Stuvningszoner for højvandsklapper inkluderes.

Vandløb:

Kortbilag 9 (Okkerpåvirkede vandløb).

Kommunens registreringer samt Viborg Amts miljørapport fra 1997 konkluderer, at der er flere okkerpåvirkede vandløb end de angivne.

Følgende vandløb registreres også som okkerpåvirkede:

- Sillerslev Å (Nr. 2500)
- Kanal 5 (Nr. 2502)
- Dushøj Bæk (Nr. 2438)
- Ø. Afvandingskanal (Nr. 2252)
- V. Afvandingskanal (Nr. 2268)
- Ullerup Å (Nr. 2284)
- Ny Gammelgård Grøft (Nr. 2502)
- Legind Å (2244)

Søer: Kortbilag 5a & 5b. Det fremgår ikke hvad forskellen er på en "afvandet sø" og "tørlagt sø" – og er der overhovedet nogen forskel?

Ensret signaturforklaringen.

Grundvand: Kortbilag 24 & 25. Kortbilagene indeholder kun få af de aktuelle data fra Viborg amt vedr. tilladelser til enkeltanlæg og vandværker.

De gældende tilladelser skal fremgå.

Morsø Kommune December 2007

35

Basisanalyserne for Natura 2000-områderne.

Flere af de naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget, er ikke kortlagt. Det vanskeliggør mulighederne for at komme med kvalificerede indspil til idefasen om f.eks. mulige konsekvenser af de statslige naturplaner for disse naturtyper. Som eks. kan nævnes naturtypen *Vandløb med vandplanter*, hvor udpegningen kan få store konsekvenser for vedligeholdelsen af de pågældende vandløb.

Der afholdes en fornyet idefase, når de manglende naturtyper er kortlagt.

Basisanalyserne for Natura 2000-områderne 16 og 28.

Det vil være en stor lettelse for det videre arbejde med de dele af de to Natura 2000-områder som

ligger på Mors, hvis datagrundlaget var opdelt kommunevis.

Datagrundlaget opdeles kommunevis.

Revision af udpegningsgrundlag.

Ifølge oplysninger fra Skaldyrscenteret findes naturtypen: *Rev* i Dråby Vig. Der er tale om rester af et oprindeligt større sammenhængende stenrev.

Ifølge oplysninger fra Biologisk Forening for Nordvestjylland yngler Dværgerterne inden for den del af Natura 2000 område nr. 28, som omfatter SydvestMors og Alm. Ryle yngler i Natura 2000 område nr. 42. Arterne indgår tilsyneladende ikke i udpegningsgrundlaget for de tilsvarende fuglebeskyttelsesområder.

Naturtypen foreslås optaget som en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 29.

Arterne foreslås optaget som del af udpegningsgrundlaget for de respektive Natura 2000-områder.

Natur:

Kortlægning af naturtyper.

Der mangler tilsyneladende adskillige lokaliteter inden for Natura 2000 områderne på Mors af de naturtyper, som skulle være blevet kortlagt. Det gælder eksempelvis lokaliteter med *Rigkær* langs Dråby Vig og på SydvestMors.

Kortlægningen suppleres.

Morsø Kommune December 2007

36

Forslag til projekter eller aktiviteter til forbedring af natur og vandområder.

Projekt/aktivitet Beskrivelse Effekt

Det skal være mere fordelagtigt for landmændene, at indgå en aftale om hektarstøtte herunder SFL/MVJ samt etablering af græsningsaftaler langs vandløb og søer.

Større udyrkede arealer op til følsomme vandområder.

Bræmmer og ekstensivt landbrug langs vandløb og søer.

Bræmmer svarende til den bredde lodsejerne normalt skal kunne tåle ved vedligeholdelsen.

Øgning af bræmmen fra 2 m til 5-8 m.

Færre skader på anlægget pga. tryk fra landbrugsmaskiner.

Vådområdeprojekter. Med den nuværende prioriteringsliste fra SNS er det meget svært at få tilskud til f.eks.

vådområdeprojekter med N-fjernelse som hovedmål. En øgning af midlerne til tilskud for naturgenopretningsprojekter udenfor Natura 2000 områder var at foretrække.

Generelt flere vådområde projekter

med større tilbageholdelse og fjernelse af næringssalte fra oplandet.

Øremærket pengepulje til private vandløb.

Det er i dag svært at opretholde en god tilstand på privatejede vandløb. Der burde fra Statens side afsættes en pulje direkte til vedligeholdelse og restaurering af privatejede vandløb.

Privatejede vandløb (herunder også §3 vandløb) vil nemmere kunne nå målsætningen.

Vandløb &

Søer:

Reducere overfladeafstrømning.

Hvis befæstede arealer udleder direkte til vandløbene opnås ikke en udjævning af overfladestrømningen ved regnskyl. Ved større nybyggeri bør der indføres krav om nedsivning eller udligningsbassiner.

Ved krav om nedsivning eller etablering af udligningsbassiner kan man undgå store udsving i vandløbenes vandføring og reducere udledningen af N & P.

Nedsættelse af overfladebelastning fra landbruget.

Evt. ekstensivt landbrug i OSD-områder og klare regler for erstatning ved harmonikrav-ændringer.

Udvidelse af beskyttelsesområder omkring boringer.

Der beregnes boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) samt indvindingsoplande til hver boring.

Grundvand:

Generel beskyttelse af OSD- Beskyttelsen sker ved bl.a.:

Mindre belastning af grundvandsmagasiner.

Morsø Kommune December 2007

37

områder. Forbud mod markstakke i OSD-områder.

Bedre spildevandsrensning i OSD-områder.

Pesticidanvendelse i OSD-område reduceres.

Sløjfning af ubenyttede boringer og brønde fastholdes.

Olietanke. Tilsyn ved nedgravning, kontrol af tanke som skal være sløjfede

Fremme af biogas og gylleseparering.

Ved separation frasepareres det organiske kvælstof i fiberfraktionen, og det uorganiske kvælstof i væskefraktionen.

Vil medføre en bedre næringsstofoptagelse og dermed mindre udvaskning til specielt den øvre grundvandsforekomst.

Integreret indsatsplanlægning. Kommunen mener at indsatsplanlægningen fremover bør integreres i vandplanlægningen og planen bør beskrive hvorledes tiltag og indsatser bør prioriteres samt finansieres. Planen bør desuden indeholde en beskrivelse af, hvor der er konflikter imellem vandindvinding og vandløb/natur samt hvordan den konflikt håndteres herunder evt. udarbejdelse af en prioriteringsliste.

Helhedsvurdering og -planlægning

Limfjorden: Opdræt af Linemuslinger. Muslinger kan filtrere store mængder vand og rense vandet for både mikroalger samt de indbyggede næringsstoffer i mikroalgernes biomasse. Linemuslinger har den fordel frem for den traditionelle opdræt ved bunden, at de frie næringsstoffer i vandfasen fjernes og høstningen er mere miljøskånsom.

Reduktion af Mikroalger, N & P.

Effekten af linemuslinger slår formentlig hurtigere igennem et tiltag foranstaltet i oplandet.

Morsø Kommune December 2007

38

Spildevandsplan. På Mors forventes denne færdig i 2012, med en separering af regn- og spildevand, udbygning af overløbsbassiner samt reducere af spildevandsudledningen fra det åbne opland.

Reducere af organisk stof og næringsstoffer til recipienter.

På strækninger med pænt fald sættes antallet ned fra to til en grødeskæring årligt.

Skånsom for plante og dyrelivet samt mulighed for naturlig etablering af mindre vådområder.

Grødeskæring.

Kommunen har i en årrække anvendt miljøvenlig vedligeholdelse og effekterne herfra er så småt ved at vise sig. Dog er det ikke alle steder, hvor de ønskede vandløbsplanter er (gen)indvandret.

Mæandreende vandløb og (gen)indvandring af ønskede vandløbsplanter.

Nedlæggelse af byg- og stemmeværker samt åbning af rørlagte strækninger.

På Mors arbejdes der i år på, at lave et omløbsstryg i Spang Å (Nr. 2412) ved Rakkeby Dambrug, nedlæggelse af bygværk i Emb Å (Nr. 2460). og åbning af rørlagt strækning i et tilløb til

Skarum Å. Målsætningen er fire projekter årligt. Dette giver i en periode øget sandvandring indtil vandløbet har fundet sit naturlige forløb. Dyr og planter har derefter bedre betingelser får at udbrede sig i vandløbet. Der bliver bl.a. fri passage for fiskene, flere vådområder ved udløbene samt mindre vedligeholdelsesarbejde.

Konkrete projekter:

Biogasanlæg.

Mors er kendetegnet ved en meget høj husdyrproduktion med hovedvægt på svineproduktion. Landmænd på Mors har dannet Morsø Bioenergi for at finde nye alternativer til bortskaffelse.

Morsø Bioenergi vil kunne reducere udledningen af N til Limfjorden med 3,7-15 tons årligt.

Morsø Kommune December 2007

39

Naturgenopretning på land.

Med baggrund i udpegningen af potentielle vådområder i Regionplan 2005 for Viborg Amt, Natura 2000 områder og Særlig Følsomme landbrugsarealer er der udarbejdet en liste over 12 lokaliteter til mulige naturgenopretningsprojekter på Mors.

Nedbringelse af udvaskningen af N og P til Limfjorden samt genskabelse af en række tidligere afvandede fjord-, sø- og mose-/kærarealer.

Limfjorden har tidligere rummet en mængde stenrev. Efter århundredes opfiskning af sten er revene mange steder forsvunden eller reduceret væsentligt.

Naturen på stenrevet er mangfoldig. Især de huledannende stenrev på lavt vand, rummer et meget artsrigt dyreog planteliv. Samtidig tyder nyere undersøgelser på, at stenrev også har betydning for omrøring af vandmasserne og en deraf afledt effekt på vandkvaliteten

I Dråby Vig findes stadig rester af stenrev, som foreslås knyttet sammen ved udlægning af nye rev. Området foreslås udlagt som et ”hummerreservat”

Ud over de generelle økologiske og miljømæssige fordele vil en sikring af området som leve- og opvækstområde for hummeren kunne udbedre

mulighederne for et bæredygtigt erhvervsfiskeri på arten.

Udbygning/ etablering af stenrev.

Stenklipperne vest for Agerø er i sin opbygning et stenrev, som er dækket af sand. Øen foreslås udvidet ved udlægning af sten.

Udover ovennævnte fordele vil en udbygning af øen have en vis dæmpende virkning på kystnedbrydningen af den "bagvedliggende" Agerø.

Morsø Kommune December 2007

40

Græsning af strandenge. Kommunen vil i de kommende år rette fokuset på nogle værdifulde botaniske lokaliteter inden for Natura 2000-områderne, hvor græsningen er ophørt.

Lokaliteterne er truet af tilgroning.

Morsø Kommune December 2007

41

Væsentlige påvirkninger af vandområderne samt trusler mod naturområderne.

Påvirkning/trussel Beskrivelse Miljøkonsekvens

Mange vandløb samt tilstødende dræn ligger dybt i terrænet. Jordens bufferkapacitet ved nedbør forringes derved.

Dette har en negativ påvirkning af vandmængden i vandløbene. Specielt de øvre stræk af vandløbene er derved i risiko for sommerudtørring.

Med den nuværende lovgivning er der ikke hjemmel til, at regulere vandindvindingen i oplandet.

Udtørring forekommer i to konkrete vandløbsoplande, hhv. Lødderup Bæk (Nr. 2250)/Dueholm Å (Nr. 2248) og Thorup-Skallerup Bæk (2346) pga. drikkevandsindvinding.

Store indvindinger reducerer vandføringen i vandløbene og vandløbene kommer derved i risiko for sommerudtørring.

Udtørring & stor hydraulisk belastning.

Ved store overfladearealer fra især landbrugsbygninger forekommer en stor hydraulisk belastning af vandløbene ved regnskyl.

Vandløb bliver lokalt eroderet belastet voldsomt.

Vandløb:

Stærkt modificerede strækninger

Stærkt modificerede vandløb er kendetegnede

ved følgende i hele deres forløb eller delstrækninger:

- Kanaliserede/grøftede med dårligt fald.

- Vandløb og dræn ligger ofte meget dybt i terrænet.

- Stuvninger ved pumpestationer, sluseklapper, rørudløb og dambrug.

- Udløbene er rørlagt.

Alle 4 pkt. har en forarmende effekt på vandløbets plante- og dyreliv.

Morsø Kommune December 2007

42

Stuvningsproblemer og saltvandspåvirkning ved udløb.

Mange af vandløbene har en lav bundkote og der vil være stuvningsproblemer fra

Limfjorden på den nederste del af strækningerne. Saliniteten påvirker samtidig vandløbsmålestationerne tæt ved kysten.

Negativ påvirkning på de nederste strækninger ud til Limfjorden.

Søer: Tilledning af fosfor. Der er i den forbindelse brug for få styr på især den diffuse udledning af fosfor fra landbrugsjorder.

Ophobning af fosfor i søsediment og lav sigtedybe

Grundvand: Generelt

overfladebelastning af det øverste og mellemste grundvandsmagasin

Belastning fra især landbruget samt punktforurening fra V1 og V2 kortlagte jorde.

Drikkevandskvaliteten forringes og grænseværdier overskrides.

Manglende afgræsning.

Kombinationen af naturtyperne: Strandeng, kystlaguner og strandsøer samt større

lavvandede bugte og vige er afgørende som yngle- og rasteområder for Lysbuget

Knortegås, Hjejle, Klyde, Havterne,

Dværgerterne og Strandtudse. P.t. vurderes

tilstanden af strandengene på Mors generelt at være gunstig. Manglende afgræsning vil

medføre risiko for tilgroning med tagrør og pil på de højereliggende arealer.

Ud over tab af selve naturtypen vil

tilgroningen af strandengene få afgørende

betydning for områdernes værdi som yngle- og opholdsareal.

Natur:

Invasive arter.

Rosa Rogusa er konstateret på enkelte strandengsarealer på Mors. P.t. vurderes udbredelsen endnu ikke at udgøre en trussel mod naturtypen.

Morsø Kommune December 2007

43

Prædation.

Der er konstateret et stigende antal ræve på strandengene på Mors. Derimod vurderes minken (endnu) ikke at udgøre et problem.

- Prædation på fugle, som yngler på jorden.
- Vurderes at være et stigende problem for de ynglende strandengsfugle i områderne.

Forstyrrelser. - Offentlighedens færdsel ved Buksør Odde og Karby Enge.

- Rekreativ sejlads i de lavvandede områder af Limfjorden.

Vurderes ikke at være en trussel i dag; men især windsurfing og landgang i forbindelse med det stigende sejlads med havkajakker kan blive et problem i forhold til ynglende fugle og sæler.

Morsø Kommune December 2007

44

Forslag til områder der er vigtig at sikre og forbedre.

Område Beskrivelse Begrundelse

Generelt: Overvågning. Det er problematisk hvis der reduceres i overvågningen af søer og vandløb, da det som myndighed bliver vanskeligere, at prioritere indsatsen samt at følge op på eventuelle tiltag.

Selve grundlaget for prioritering og opfølgning af indsatser bliver forringet ved reduceret overvågning.

Vandløb: Vandløb ud til

Natura 2000

områder.

Vandløbene har direkte indflydelse på miljøforholdene i de udpegede naturområder, da de bidrager med næringsstoffer.

Helhedsløsninger

Grundvand: OSD-område

nord for

Nykøbing M.

Af hensyn til flytning af Nykøbing Vandværk til OSD-område foreslås en udvidelse, så et område nord for byen inddrages i OSD-område.

Fremtidig rent vand fra Nykøbing Vandværk

Især er det vigtigt at næringsstofbelastningen fra oplandet reduceres til disse områder.

Vil forbedre den generelle miljøtilstand i disse områder både til gavn for plante og dyrelivet

Natur: Natura 2000-

områder.

2 udvidelser af område nr. 16 ved Hulhøj (ca.10

ha.) og Skarregård (ca. 5 ha.)

Udvidelserne indeholder følgende naturtyper:
strandeng (1330), Overdrev på mere eller mindre
kalkholdig bund (6210), Artsrige overdrev eller
græsheder på mere eller mindre sur bund (6230) og
rigkær (7230).

Morsø Kommune December 2007

45

Områder hvor målopfyldelse er vanskelig.

Område/Lokalitet Beskrivelse Forslag til ændring

Vandløbenes nederste stræk
ud til Limfjorden.

Mange vandløb er på den nederste strækning påvirket og
salinitetspåvirket. Disse vandløb er i mange tilfælde målsat
som B1 eller B2 og er dette foreneligt med disse
påvirkninger.

Lempet målsætning på disse
strækninger.

Mindre vandløbs øverste
stræk.

Sommerudtørring pga. dræning og vandindvinding Lempet målsætning på disse
strækninger.

Hundsø Kanal (Nr. 2300) &
Hundsø Pumpekanal (Nr.
2302).

Begge er målsat som B3-vandløb. En urealistisk målsætning
pga., at:

- kanalerne er stærkt regulerede i hele deres forløb,
- indeholder pumpehus og rørstrækning, der hindrer
fiskenes passage,
- benyttes kun til at aflede vand og
- har særdeles dårlige fysiske forhold, herunder blød
bund, ringe fald samt meget lige og dybe anlæg.

En C-målsætning.

Elsø Bæk (Nr. 2380). Fik ændret målsætning i 2005 fra B3 til B1. En urealistisk
målsætning pga., at:

- vandløbet tørrer ud i sommerperioden, idet der både
bliver indvundet for meget grundvand i oplandet og
vandløbet udelukkende løber igennem dræned
landbrugsarealer. Begge faktorer er svært
regulerbare.

Målsætning lempes.

Afløb Bjergby (Nr. 2358). Fik ændret målsætning i 2005 fra ingen målsætning til B3.

En urealistisk målsætning pga., at:

- vandløbet sommerudtørrer.

Målsætning lempes.

Vandløb:

Knudebro Grøft (Nr. 2356). Fik ændret målsætning i 2005 fra ingen målsætning til B3.

En urealistisk målsætning pga., at:

- vandløbet sommerudtørrer og

Målsætning lempes.

Morsø Kommune December 2007

46

- er reguleret i hele sit forløb.

Thorup-Skallerup Bæk (Nr. 2346).

Er målsat som B1. En urealistisk målsætning pga., at:

- vandløbet er saltvandspåvirket på det nedre stræk, der er repræsenteret ved st. 2346-00010 Rovvig og st. 2346-00012 Østergård.

En B3-målsætning.

Thissingvig Nodre-Kanal

(Nr. 2482).

Er målsat som B2. En urealistisk målsætning pga., at:

- vandløbet er saltvandspåvirket på det nedre stræk, der er repræsenteret ved flere stationer.

Målsætning lempes.

Lødderup Bæk (Nr. 2250) /

Dueholm Å (Nr. 2248).

Er målsat som B2. Vandløbet går i en 600 m lang rørstrækning under Nykøbing M. by, der hindrer optrækning af fisk og målsætningen opstrøms rørstrækningen vil ikke kunne leve op til målsætningen uanset DVFI. En åbning af denne strækning er teknisk meget kompliceret og forbundet med store omkostninger.

Den rørlagte strækning kategoriseret som ”stærkt modificeret vandløb”

2232 Odgårde grøft – C

målsat (Priv.).

Fremstår som et grøfteagtigt vandløb, der er sommerudtørret samt faunistisk uinteressant. Har et diffust forløb og er ikke beskyttet af §3.

Vandløbet bør ikke være målsat.

2444 Mygdam Å – B2

målsat (Off.).

Pga. højvandssluse ved udløbet til fjorden har vandløbet en lang stuvningspåvirket zone. Der er meget ringe fald på hele strækningen, omkring 0,1 ‰ og bundkoten ligger 30 til 71 cm. under DNN. Herudover er den nedre del saltvandpåvirket pga. indtrængning ved slusen.

Målsætning lempes.

2458 Mygdam Inderå B2

målsat (Off.).

Vandløbet er et tilløb til Mygdam Å, som er kraftigt stuvningspåvirket. Mygdam Inderå er i hele sit forløb under DNN fra -2 til -12 cm og er derfor kraftigt stuvningspåvirket.

Målsætning lempes.

2468 Ny Gammelgård Grøft

B3 målsat (Priv.).

Vandløbet er et tilløb til Mygdam Å, som er kraftigt stuvningspåvirket. Styvel Bæk er kraftigt kanaliseret og er i 92% af sit forløb under DNN fra -15 til -43 cm. Vandløbet

Målsætning lempes.

Morsø Kommune December 2007

47

er derfor kraftigt stuvningspåvirket.

2472 Styvel Bæk B3 målsat

(Off.).

Vandløbet er privat og ikke beskyttet af §3. Vandløbet er et tilløb til mygdam å som er kraftigt stuvningspåvirket. Det vurderes at vandløbet er stuvningspåvirket, da det i forvejen bærer præg af at være kraftigt kanaliseret.

Målsætning lempes.

2484 Nørå – B2 målsat

(Off.).

Nedre del for højt målsat. Den nedre del af vandløbet er påvirket af slusedrift i overgangen til Tissingvig Nordre Landkanal. Nørå har en bundkote på st. 340 på -16cm og ved udløb gennem lavvandssluse i kanalen -40 cm. Åen er ikke registeret som påvirket af slusedrift og dermed stuvningspåvirkning.

Målsætning lempes.

2488 Redsted Bæk - B3

målsat (Off.).

De nedre dele af vandløbet er påvirket af slusedrift i overgangen til Tissingvig Nordre Landkanal. Redsted Bæk løber ud i Nørå 329 m før lavvandsslusen. Bækken er på en mindre del af det nedre løb, ca. 300m. under eller omkring DDN, hvilket giver en stuvningszone. Vandløbet er i sidevandløb til Nørå, men er i forhold hertil lavere målsat! Denne målsætning underbygger argumentationen for, at vandløbene nedstrøms herfor er for højt målsat.

Målsætning lempes.

2318 Gullerup Bæk B2

målsat (Off.).

For højt målsat på den nedre del. Gullerup Bæk er kraftigt stuvnings- og saltvandspåvirket på den nedre del.

Målsætning lempes.

Morsø Kommune December 2007

48

Søerne generelt.

Søerne er generelt stærkt eutroficerede, hvilket skyldes tidligere stor tilledning af fosfor, som nu er ophobet i bunden. Erfaringer siger at indstilling til en ny ligevægt mellem fosfor bundet i sedimentet og søvandet kan tage flere årtier, når tilledningen er reduceret. Vi har ikke mulighed for at forcere denne proces, idet søerne er for lavvandede til at ilte og alternative løsninger vurderes til enten at være for teknisk komplicerede eller dyre. Søerne kommer i henhold til basisanalysen ikke til at leve op til målsætningen i år 2015.

Kravet til opfyldelse af målsætningerne bør derfor udskydes.

Skarresøerne Er B-målsat og skal derfor have en sommersigtedybde på >1,5 m og total fosfor på 80 ug/l. En urealistisk målsætning pga., at:

- Søerne er kraftig brakke med en salinitet på ca. 17

‰, da de jævnligt oversvømmes af Limfjorden.
Oversvømmelsen medfører et naturligt højt bidrag af næringsalte.

- Ud fra tilgængelig viden vurderes det, at brakvandssøer generelt har meget svært ved at opnå en sigtedybde på > 1,5 m.

Lempet målsætning.

Søer:

Søndervig. Søndervig er en tidlige fjordarm som er inddiget der har været afvandet indtil 1930'erne. Søen er gennemreguleret og er således omgivet af diger og kanaler og har således ingen naturlige af- og tilløbsforhold. Søen må betragtes som et stærkt modificeret vandområde. Søen har en meget lang opholdstid/udskiftningstid. Vandet er brak ca. 5 0/00 og indholdet af totalfosfor er 195 µg/l.

Lempet målsætning.

Grundvand: Det øvre grundvandsmagasin.

En måløpfyldelse i 2015 vil være vanskelig, da effekten af tiltag vil have en længere forsinkelse.

Udsættelse for måløpfyldelse.

Morsø Kommune December 2007

49

Naturtypen udgør en del af udpegningsgrundlaget for de to Natura 2000-områder på sydvestMors. Vandløbene er ikke specifikt udpeget; men følgende målsatte vandløb løber igennem Natura 2000-områderne: Tissingvig Nordre Kanal og Mygdam Å (område 28) samt Ejstrup Bæk, Spang Å og Votborg Å (område 42).

Tissingvig Nordre Kanal og Mygdam Å er anlagt som kanaler i forbindelse med reguleringen af Søndervig i 1800-tallet. I GIS-temaet: *Vandløb og søer* er begge vandløb betegnet som ”stærkt modificeret” og ”påvirket af slusedrift”.

Naturtypen omfatter ikke de pågældende vandløbsstrækninger.

Natur: Vandløb med vandplanter

Natura 2000 område 42 omfatter de nederste dele af vandløbene inden deres udløb i Limfjorden. Disse strækninger er saltvandspåvirkede, hvor den naturgivne plantesammensætning næppe lever op til naturtypebeskrivelsen.

En modificeret målsætning for vandløbsstrækningerne.

Morsø Kommune December 2007

50

Virkemidler overfor landbruget

Område Virkemiddel Begrundelse

Vandløb Randzoner Staten opfordres til målrettet indsats for dyrkningsfri randzoner for at begrænse udledning af fosfor.

Det er ikke økonomisk rentabelt frivilligt at etablere

dyrkningsfri randzoner.

Limfjorden VMP III Staten opfordres at foretage en vurdering af VMP III i forhold til indsats og mål for Limfjorden forinden udmelding af Vandplanen for Limfjorden.

Det er væsentligt at få vurderet indsatsen af iværksatte forskningsprogrammer og projekter for at kunne vurdere den fremtidige indsats.

Vandløb og

Limfjorden

BAT Kommune vil anvende Bedst Tilgængelig Teknologi (BAT).

Begrænsning af ammoniak, lugt og nitrat i overfladevand

Kommunen anbefaler Staten at der vælges tiltag efter mest-miljø-for-pengene-princippet, og der tages udgangspunkt i konkret viden om det enkelte oplandsområde, og at der sker den nødvendige prioritering ud fra en

helhedsvurdering i forhold til hele Limfjorden
Politisk krav om omkostningseffektive virkemidler

Kommunen anbefaler Staten at forholde sig til indholdet af N i overfladevand fra husdyrbrug i forbindelse med opfyldelse af målsætningerne i vandrammedirektivet og anbefaler, at Staten foretager en nærmere vurdering af omkostningseffektive virkemidler

Foreløbige beregninger viser et N-indhold i overfladevand fra stalde på 10-115 mg/l

Vandløb og

Limfjorden

Overfladevand

Kommunen anbefaler, at Miljøstyrelsen medtager forhold omkring udledningstilladelse af overfladevand, herunder tagvand fra stalde i en revision af Vejledningen- Tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Det er nødvendigt at etablere prøveudtagningsbrønd for egen- og myndighedskontrol af overfladevandets kvalitet og angiver, at overfladevandet måske ikke kan sidestilles med at overfladevand på grund af et indhold af N på 10-115 mg/l.

Morsø Kommune December 2007

51

For at reducere udvaskning af jordpartikler gennem dræn, anbefales, at Staten overvejer virkemidlet, at der etableres en autorisationsordning for nedlægning af dræn. Reduktion af udledning af jordpartikler (fosfor). For at reducere indholdet af N i dræn anbefale kommunen, at Staten overvejer virkemidler i forhold hertil.

Reduktion af indholdet af N i drænvand.

Etablering af Morsø Bioenergi vil reducere udledning af N til Limfjorden med 3,7-15 tons årligt.

Reduktion af den generelle udvaskning af N fra markarealer til Limfjorden.

Etablering af Morsø Bioenergi giver mulighed for at reducere udledning af P til Limfjorden i forbindelse med kommende vand- og naturplaner.

Reduktion af den generelle udvaskning af P fra markarealer til Limfjorden.

Morsø Kommune December 2007

52

Bilag 2. Vandindvinding

Det lyserøde område viser, hvor der indvindes for meget vand.

Morsø Kommune December 2007

53

Bilag 3. Oversigtskort over Natura 2000-områder

Oversigtskort over Natura 2000-områder på Mors (vist med grøn skravering)

Morsø Kommune December 2007

54

Bilag 4. Naturgenopretning på Mors – en prioriteret indsats

Indledning

Med udarbejdelse af de kommende vand- og naturplaner vil der blive stillet store krav til kommunen for at finde konkrete veje til, hvordan de enkelte vand- og naturmålsætninger skal opfyldes. Et af de væsentlige virkemidler bliver naturgenopretning.

Udpegningen af potentielle naturgenopretningsprojekter på Mors er i det følgende sket ud fra dels

- naturgivne forhold, f.eks. tidligere fjord-, sø- eller mosearealer, som er omdannet til pumpelag dels

- planmæssige forhold, f.eks. Potentielle vådområder i Regionplan 2005 for Viborg Amt, Natura 2000 arealer og Særlig følsomme landbrugsarealer (SFL-områder).

Potentielle Vådområder

Følgende 4 områder: Tissing Vig, Skarum Enge, Hundlø og Erslev Kær er allerede udpeget som såkaldt ”potentielle vådområder” i Regionplan 2005.

Af disse ligger Tissing Vig i et Natura 2000 område og Skarum Enge grænser op til et Natura 2000 område.

Tissing Vig er en tidligere fjordarm og er i dag et privat pumpelag med en ejer.

Hundlø er et tidligere søareal og er i dag et offentligt pumpelag med 18 lodsejere og

Erslev Kær er til dels sammenfaldende med Lyngbro Bæk pumpelag, som har 104

lodsejere

Øvrige vådområdeprojekter

Ud over de 2 offentlige pumpelag, som allerede er udpeget som ”potentielle vådområder” findes yderligere 7 offentlige pumpelag på Mors.

Karby Strandenge landvindingslag ligger i et Natura 2000 område og Lille Vig,

Madsbjerg Enge samt Næsvig landvindingslag grænser alle op til Natura 2000 områder.

Lille Vig og Næsvig er begge tidligere fjordarme og Lille Vig landvindingslag er desuden udpeget som SFL-område.

Sillerslev-Ørding Kær landvindingslag er en tidligere fjordarm og er udpeget som SFLområde.

Det karakteristiske ved pumpelaget er, at det både landskabs- og

arealanvendelsesmæssigt ændrer sig radikalt omkring Ørding Kærvej. Den del af pumpelaget, som ligger øst for vejen udgør et stort åbent landskabsrum, hvor ca. 2/3

anvendes til landbrugsformål og resten er udlagt til sommerhusområde. Vest for vejen har pumpelaget karakter af et decideret dallandskab med tidligere græsningsarealer, som nu

henligger i rør og krat.

Morsø Kommune December 2007

55

I naturgenopretningsmæssig henseende vurderes området vest for vejen ”uproblematisk”, hvorimod området øst for vurderes at være langt mere ”problematisk” p.g.a. den del af sommerhusområdet, som ligger indenfor pumpelaget.

Naturgenopretning i pumpelaget er bragt i forslag i forbindelse med planlægningen af det nye sommerhusområde i området.

Endelig vurderes de private pumpelag ved Porsmose og Højris at udgøre potentielle vådområde projekter. Porsmose ligger i et Natura 2000 område og pumpelaget ved Højris ligger ud til Limfjorden. Begge er udpeget som SFL-områder.

De omtalte projekter fremgår af skemaet:

nr. Lokalt Potentielt vådområde Pumpelag

Natura

2000 SFL-område Lodsejerforhold

1 Tissing Vig x privat x x én ejer af Tissing Vig

2 Skarum Enge x (x) x ?

3 Hundsø x offentlig x 18

4 Erslev Kær x offentlig x 104 i pumpelaget

5 Karby Strandenge offentlig x x 7 lodsejere

6 Porsmose privat x x 2 lodsejere

7 Lille Vig offentlig (x) x 6 lodsejere

8 Madsbjerg Enge offentlig (x) 8 lodsejere

9 Næsvig offentlig (x) 12 lodsejere

10 Sillerslev Kær offentlig x ?

11 Højris privat x 1 lodsejer

12 Ørding Kær offentlig x ?

Der henvises desuden til vedlagte kort sidst i dette bilag.

Afsluttende bemærkninger

Nykøbing Enge samt Frostkær landvindingslag vurderes ikke p.t. at udgøre potentielle vådområdeprojekter.

Nykøbing Enge landvindingslag er i dag en integreret del af Nykøbing By. Pumpelaget rummer utvivlsomt potentielle muligheder i relation til genskabelse af bynære natur.

Disse muligheder bør imidlertid nærmere afklares i forbindelse med en mere detaljeret byplanproces.

Frostkær landvindingslag vurderes fortsat at indeholde så store landbrugsmæssige interesser, at en naturgenopretning ikke p.t. er aktuel.

Endelig skal det understreges, at lodsejernes velvilje er en afgørende forudsætning for gennemførelse af naturgenopretningsprojekter. Ligesom det erfaringsmæssigt er langt lettere at gennemføre projekter med få – eller måske kun en – lodsejere frem for projekter der involvere mange lodsejere.

Morsø Kommune December 2007

56

Morsø Kommune December 2007

57

Bilag 5. Natura 2000 på Mors – forslag til udvidelser

Indledning

Natura 2000 netværket i Danmark er udpeget i flere omgange og bygger på et økologisk netværk af beskyttede naturområder: Habitatområder, Fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder.

I takt med den øgede fokus på vand- og naturplanlægningen er der også kommet øget fokus på Natura 2000 områderne - både deres naturindhold og afgrænsning.

I forbindelse med gennemgangen af Natura 2000 områderne på Mors er kommunen

blevet opmærksom på nogle arealer, som grænser op til Natura 2000 område nr. 16 på Nordmors og som indeholder en række af de naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områderne i Danmark. Begge arealer er tilmed i offentligt eje og foreslås inddraget under Natura 2000-ordningen.

Arealerne er nærmere beskrevet i det følgende:

Skræntpartier ved Skarregård

Nordvestvendt litorinaskrænt på overgangen mellem det højereliggende morænelandskab og strandengene nedenfor Skarregård, se kort.

Området er ca. 5 ha stort og grænser mod nordvest op til Natura 2000 området.

Det indeholder følgende naturtyper:

Morsø Kommune December 2007

58

2 partier af artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund (6230).

Et parti omkring "Skarreborg Voldsted" og et parti omkring "Lushøj" med vældagtige partier. Der er bl.a. registreret følgende arter: Engblomme, Guldblomme, Hulkravet Kodriver, Maj gøgeurt, Bakkegøgelilje og Nikkende Kobjælde.

et rigkær (7230) beliggende på vældskrænt umiddelbart nedenfor "Skarregård".

Arealerne ejes af Morsø Kommune.

Strandeng og skræntparti ved Hulhøj

Nordøstvendt litorinaskrænt med tilhørende forland ved "Hulhøj", se kortbilag.

Området er på ca. 10 ha og grænser mod nord og øst op til Natura 2000 området. Det indeholder følgende naturtyper:

et strandengsareal (1330), som ligger i direkte forlængelse af de strandenge, som i forvejen er beliggende inden for Natur 2000.

den østligste del af et rigkær (7230)

overdrevsskrænt på mere eller mindre kalkholdig bund (6210). Skræntpartiet rummer artsrig, lavtvoksende overdrevsvegetation med flere karakteristiske og sjældne arter. Der er bl.a. registreret: Smalbladet Klokke, Liden Snerre, Dunet Havre, Eng-Havre, Hjertegræs, Knoldet Mjødurt, Knold-ranunkel, Vår-Star, Kornet Stenbræk, Lav Tidsel og Dunet Vejbred. Engriflet hvidtjørn er udpræget på de ugræssede dele. Ved foden af skrænten ligger et lille væld.

Arealerne ejes af Staten v. Miljøministeriet.

Aalborg Kommunes bemærkninger⁷⁰

Aalborg Kommune, 12/13/2007

(C 296)

Se bilag:

Bilag til Aalborg kommunes bemærkninger til idéfasen (PDF)

Bilag til Aalborg kommunes bemærkninger til idéfasen - Bruttoliste tiltag (PDF)

Bilag til Aalborg kommunes bemærkninger til idéfasen - Kort (PDF)

Datafiler Orbicon rapport (RAR)

Orbicon rapport Fysisk index 2005-06 i vandløb i aalborg kommune - Samlet Rapport (PDF)

Orbicon rapport Fysisk index 2005-06 i vandløb i aalborg kommune - Vejledning i fysisk index (PDF)

⁷⁰

http://websag.mim.dk/IndsendteIdeerVandOgNatur/filer/20071213104326/Aalborg_kommunes_bemærkninger_til_idefasen.pdf

Aalborg kommunes bemærkninger til idefasen (PDF)

Indlæg:

Aalborg Kommunes bemærkninger til idéfassen for Vand- og Na-turplanerne Hermed fremsendes Aalborg Kommunes bemærkninger til idéfassen for Vand- og Naturplanerne. Materialet er ligeledes fremsendt elektronisk via Miljøcentrets internetportal www.vandognatur.dk. Bemærkningerne er politisk godkendt på TMU-møde den 6. december 2007. Bemærkningerne forventes godkendt på Byrådets møde den 14. januar 2008. Kommunens bemærkninger omfatter i alt 6 dokumenter: o aalborg Kommunes bemærkninger til idefasen o Bilag til Aalborg Kommunes bemærkninger til idefasen o Bilag til Aalborg Kommunes bemærkninger til idefasen - Kort o Bilag til Aalborg Kommunes bemærkninger til idefasen - Bruttoliste tiltag o Orbicon rapport Fysisk index 2005-06 i vandløb i aalborg kommune - Samlet Rapport o Orbicon rapport Fysisk index 2005-06 i vandløb i aalborg kommune - Vejledning i fysisk index Aalborg Kommunes indgår endvidere i kommunesamarbejdet omkring vand-planerne for Limfjorden - Limfjordsrådet. Limfjordsrådet har på møde den 6. november 2007 godkendt en række bemærkninger til idéfassen. Aalborg Kommunes TMU har efterfølgende på møde den 6. december 2007 godkendt rådets bemærkninger. Bemærkningerne forventes godkendt af Aalborg byråd på møde den 14. januar 2008. Rådets bemærkninger til vandplan for Limfjorden fremsendes i særskilt brev til Miljøcenter Aalborg.

Vandplaner

Natura 2000 planer

Vandplaner - bemærkninger og forslag
Aalborg Kommunes bemærkninger og forslag
til vandplaner samt Natura 2000 planer

- Vanddistrikt I, Hovedvandområde 1.1 Nordlige Kattegat og Skagerrak
- Vanddistrikt I, Hovedvandområde 1.2 Limfjorden
- Natura2000 område 14, Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord
- Natura2000 område 15, Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal
- Natura2000 område 17, LilleVildmose, Tofte Skov og Høstemark Skov
- Natura2000 område 18, Rold Skov, Lindenberg Ådal, og Madum Sø
- Natura2000 område 19, Lundby Hede, Oudrup Østerhede og Vindblæs Hede
- Natura2000 område 218, Hammer Bakker, østlig del

Indhold

Forord s. 3

Resumé s. 4

Vand- og naturplanerne s. 6

Tidsplan s. 6

Baggrund – kommunens udfordring s. 7

Indsatsområder s. 8

Finansiering s. 9

Generelle bemærkninger og anbefalinger s. 10

Overordnede og principielle kommentarer s. 10

Grundlaget for vand- og naturplanerne s. 11

Påvirkninger fra forskellige kilder s. 12

Landbrugsdriften i kommunen s. 13

Målopfyldelse og gunstig bevaringsstatus s. 14

Bemærkninger til afstrømningsoplande s. 15

Kattegat s. 15

Langerak s. 16

Langerak Aalborg s. 17

Nibe bredning s. 18

Halkær bredning s. 19

Attrup løb s. 20

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Forord

Idéfasen er Aalborg Kommunes mulighed for at påvirke og bidrage til indholdet i de statslige vand- og naturplaner. Kommunen får efterfølgende mulighed for at tage stilling til de forslag til overordnede mål og indsatsprogrammer, som staten fremlægger, og som Kommunen selv får det faglige og økonomiske ansvar for at omsætte til konkrete handleplaner og gennemføre i praksis.

Denne rapport er Aalborg Kommunes bidrag til idéfasen, og omfatter forslag til, hvad der skal arbejdes med, bl.a.:

- Overblik over miljøpåvirkninger og trusler indenfor vand- og naturområdet.
- Forslag til projekter, som kan forbedre vand- og naturområder.
- Afklaring af hvilke områder er det vigtigst at sikre og forbedre.
- Påpejning af hvor de største udfordringer/vanskeligheder er i forhold til opfyldelsen af miljømålene for vandområderne.

Aalborg Kommune har i idéfasen:

- Gennemgået og vurderet udspillet fra Miljøcenter Aalborg for så vidt muligt, at sikre indflydelse på vand og naturplanlægningen og i dette inddraget viden om lokale forhold, som ikke nødvendigvis fremgår af basisanalysen.
- Orienteret og lyttet til interesseparterne i forbindelse med den dialog, som i forvejen er igangsat f.eks. som en del af arbejdet omkring bæredygtighedsplanen og det aftalte samarbejde med landboforeningerne. I høringsperioden er desuden udvekslet høringssvar med de berørte nabokommuner, hvor det er relevant jf. Limfjordsrådet.

Der vil være behov for at prioritere indsatsen. Foruden en konkret stillingtagen til problemstillinger i de enkelte områder vil selve vand- og naturplanlægningens præmisser, herunder forholdet f.eks. til forvaltningen af landbrugs- og dambrugserhvervet, kunne bringes til diskussion.

Aalborg Kommunes vandløb, søer samt vand- og naturområder er for størstedelens vedkommende beliggende i eller udleder til Limfjorden. Enkelte af Kommunens områder ligger dog i eller udleder til Kattegat. En del af Limfjorden og Kattegat er udlagt til Natura 2000-områder. Kommunens bemærkninger og forslag indeholder kommentarer hertil.

Aalborg Kommune har igennem samarbejdet mellem limfjordskommunerne udarbejdet bemærkninger til vandplanen for Limfjorden. Disse bemærkninger er godkendt af Limfjordsrådet på rådets møde den 6. november 2007 og fremsendes til Miljøcentret. Limfjordsrådets fælles tilbagemelding har særlig fokus på udledning fra kommunernes vandområder. Specifikke bemærkninger for de enkelte kommuner fremsendes særskilt til Miljøcentret.

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Det er Aalborg Kommunes overordnede anbefalinger til vand- og naturplanerne at:

- Vandplanerne giver kommunen mulighed for at prioritere og gennemføre projekter, der sigter mod at gavne vand- og naturområderne mest muligt og at der sker en koordinering imellem vand- og naturplanerne.
- Staten forholder sig til de indbyggede interessekonflikter, herunder mellem eksempelvis mål opfyldelse, landbrugsproduktion, naturinteresser, vandindvinding og grundvandsbeskyttelse.

- Aalborg kommunes allerede vedtagne indsatser og andre planlagte tiltag inddrages i vand- og naturplanerne.
 - Vidensniveauet skal styrkes på en række områder. Bl.a. bør overvågningen intensiveres for at sikre, at de tiltag som skal gennemføres sikrer opfyldelse af miljømålene.
 - Der efterlyses metoder og viden til at vurdere f.eks. grundvandets følsomhed overfor pesticider, betydningen af udbredelsen af spildevandsslam samt nedsivningsanlæggenes betydning for grundvandet.
 - Konsekvenserne af VMP III samt den nye husdyrlov skal indarbejdes i vand- og naturplanerne. Desuden er der behov for yderligere datagrundlag omkring reduktionskapaciteter.
 - Konsekvenserne af klimaændringer skal indarbejdes i vand- og naturplanerne.
 - Der skal fastsættes målsætninger for de vandløb og søer, som ikke er særskilt målsat.
 - Differentieret følsomhed for næringsstofbelastning bør indgå i planlægningen, således at områdets sårbarhed inddrages.
 - Der er generelt et behov for et længere tidsperspektiv end 2015 for opfyldelse af målene mht. grundvandsområdet.
 - Der er risiko for manglende målopfyldelse for kommunens havneområder, sejlrender og klappladser og derfor bør målsætninger herfor revurderes.
 - Risiko for manglende målopfyldelse af søerne og enkelte vandløbsstrækninger inddrages.
 - Det forventes, at Aalborg Kommune inddrages i et samarbejde med miljøcenteret omkring udarbejdelsen af forslag til vand- og naturplanerne samt inddrages i dialog med de øvrige interessenter omkring prioritering af indsatsområder.
- Aalborg Kommune er i øvrigt enig i de bemærkninger og grundlaget herfor, som fremgår af Limfjordsrådets bemærkninger i ”Bemærkninger og forslag til vandplan for Limfjorden”.

Resumé

Det er Aalborg Kommunes ambition, at indsatsen i forhold til vand- og naturplanerne, koordineres mellem de forskellige

interessenter samt internt i kommunen mellem forskellige forvaltninger og forsyningsenheder. Målet er at sikre opfyldelse af vandplanernes mål for vandmiljøet og grundvandet samt tilgodese gunstige bevaringsstatus i Natura 2000 områderne.

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Aalborg Kommune anerkender, at opnåelse af miljømålene for kommunens vand- og naturområder kun kan nås med en lavere næringsstofftilførsel, herunder en mindske direkte påvirkning samt yderligere reduktion i tilførslen af miljøfremmede stoffer.

Det er væsentlig for kommunen, at de fremtidige indsatsområder har flere fordele f.eks. at indsatsen omkring reduktion af N og P også giver gevinster indenfor f.eks. det rekreative og naturmæssige område samt f.eks. er gavnlig for grundvandsbeskyttelsen.

Det er også afgørende for kommunen, at de mange planlagte og igangsatte initiativer inddrages i arbejdet med vand- og Natura 2000 planerne. Aalborg Kommune ønsker at påpege, at opfyldelse af miljømålene i 2015 udgør en meget stor opgave for kommunen og at denne opgave ikke kan løses uden samarbejde. Det er en nødvendig forudsætning, at staten indgår i tæt dialog med kommunen samt de interessenter, som er omfattet af de kommende tiltag. Det er desuden afgørende, at Kommunen i denne forbindelse sikres de nødvendige økonomiske midler, jf. KL's aftale med staten.

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Vand- og naturplanerne

Danmark skal, som led i implementeringen af miljømålsloven fra 2005

gennemføre en målrettet planlægning for grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet, med henblik på at alt vand skal have en "god økologisk tilstand" i år 2015. Hertil kommer

Natura 2000 planerne, som skal sikre områderne gunstig bevaringsstatus.

Der er ikke udmeldt en egentlig definition på god økologisk tilstand, men rammerne herfor er, at vandløb, søer og den kystnære del af havet skal rumme gode livsbetingelser for dyr og planter, hvor menneskelige påvirkninger

kun i mindre grad må føre til mindre afvigelser i forhold til hvad man kunne finde ved uberørte forhold. Vandindvinding fra grundvandsmagasinerne må på længere sigt ikke overstige grundvandsdannelsen og grundvandet skal have en god kemisk kvalitet.

I de tidligere amters regionplaner er der udmeldt målsætninger for vandområderne. Disse målsætninger er udgangspunkt for vurdering af vandmiljøet tilstand og risiko for at målsætningerne ikke opnås indtil definitionen af god økologisk tilstand foreligger, hvilket formentlig sker i løbet af 2008.

Miljømålsloven beskriver arbejds- og planlægningsprocessen for at nå målet om god tilstand i overfladevand og grundvand. De statslige miljøcentre udarbejder 6-årige vandplaner og indsatsprogrammer for hvert af de 4 vanddistrikter i Danmark. De første vandplaner skal foreligge i vedtaget form 22. december 2009. Processen indebærer flere offentlighedsfaser. Arbejdet med miljømålsloven sker i koordinering med arbejdet med beskyttelse af Danmarks særligt beskyttede naturområder – Natura 2000 områderne. For hvert af disse områder udarbejder de statslige miljøcentre 6-årige Natura 2000 planer. Processen indebærer i lighed med processen med vandplanerne flere offentlighedsfaser. Der er udmeldt et overordnet arbejdsprogram for tilvejebringelse af vandog naturplanerne med redegørelse for høringsprocessen. Processen med Vandplanerne og Natura 2000 planerne er allerede i fuld gang, idet amterne har udarbejdet basisanalyser og risikoanalyser, som led i en kortlægning af vandområderne. Derudover er der udpeget særlige beskyttelsesområder.

Tidsplan

Kommunerne skal som led i den indledende idéfase inden 22. december 2007 indsende høringsvar, der indeholder bemærkninger til basisanalyserne samt forslag og ideer til vand- og naturplanerne.

Frist

Indsendelse af høringsvar 22. dec. 2007

Forslag til vandplanerne til høring 22. dec. 2008

Offentliggørelse af vandplaner 22. dec. 2009

Handleplaner (kommunens handlinger som følge af vandplanerne) 22. dec. 2010

Iværksættelse af indsatsprogrammer 22. dec. 2012

Opfyldelse af Miljømålene 2015

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Af basisanalysen fremgår, at hele

Limfjorden er i risiko for ikke at opfylde

miljømålene om god økologisk

tilstand i 2015. Årsagen hertil er en

primært for stor tilførsel af næringsstoffer

fra land. Hertil kommer den

direkte påvirkning af dyr, vandplanter

og Limfjordens fysik, der stammer fra

muslingefiskeri og -produktion, fiskeri,

uddybning og oprensning af sejlrender,

indvinding af råstoffer mv. Endvidere

er det muligt, at af udledningen

af miljøfremmede stoffer fra kilder i

oplandet til fjorden, lokale tidligere

forureninger, klapninger og fra skibstrafikken

kan medvirke til, at miljømålene

ikke kan opfyldes i 2015.

Over halvdelen af Kommunens vandløb

forventes ikke umiddelbart at kunne

opfylde målsætningerne i 2015. Dette

skyldes de fysiske forhold i vandløbet,

vandløbsvedligeholdelsen, påvirkning

fra landbruget, udledninger fra virksomheder

og tilledning af spildevand

og regnvandsbetingede udledninger.

Det er en omfattende opgave at sikre

målopfyldelsen. 85% af de vandløbsstrækninger,

hvor der i basisanalysen

ikke forventes målopfyldelse ligger i

Nibe bredning og Aalborg Langerak.

På enkelte delstrækninger vurderer

kommunen det ikke umiddelbart realistisk

at opnå målopfyldelse, såfremt

de nugældende mål fastholdes.

Det vurderes, at den manglende viden

om søernes tilstand, sammenholdt

med at søerne oftest ikke er særskilt

målsatte betyder, at mulighederne

for målopfyldelsen er usikker, og ikke

vil kunne realiseres uden gennemgribende

tiltag.

Ud over den planlagte forbedrede

spildevandsrensning i det åbne land er

spildevandsplanen 2008 -2019 er vigtigt

skridt i forbedringen af tilstanden

i recipienterne, herunder en fortsat

øget separatkloakering samt optimering

og centralisering af spildevandsstrukturen.

I planperioden forventes en generel reduktion fra kloaksystemet på udledningen af organisk stof, kvælstof og fosfor, som reduceres med hhv. 110 tons, 14 tons og 2 tons. Kommunen har ikke forholdt sig til resultatet af risikoanalysen for grundvand, da det forventes, at der tegnes et nyt kort ud fra nye kriterier. Det forventede kriterium for god tilstand på 50 mg nitrat / l og en tærskelværdi på 75 %, er ikke tilstrækkeligt som kommunens værktøj til at vurdere, om der skal iværksættes grundvandsbeskyttelse. Generelt er Aalborg kommunes grundvandsforekomster dårlig beskyttet fra naturens hånd, og det kræver derfor en særlig forebyggende indsats. De største trusler for grundvandet udgøres af nitrat og pesticider. Hertil kommer punktvis påvirkninger med miljøfremmede stoffer. På baggrund af basisanalysen ser det ud til at der forestår en væsentlig indsats for at sikre og genoprette gunstig bevaringsstatus i områderne med beskyttet natur. Et gennemgående problem i forhold til den kommende Natura 2000 planlægning er manglende viden om både arter og naturtyper i kommunen. Herudover truer luftbåren kvælstof den naturlige balance. Tilgroning er et generelt problem i kommunen ligesom bekæmpelse af invasive arter er en krævende opgave i forhold til sikring af gunstig bevaringsstatus i naturområderne.

Baggrund – Kommunens udfordringer

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Indsatsområder

Aalborg Kommune kan især pege på følgende indsatsområder, som bør vægtes i vand- og naturplanerne. Indsatsen afspejler kommunens prioritering af indsatserne således, at:

- 1) Udledninger begrænses ved kilden
- 2) Udledninger begrænses inden udledning/tilledning
- 3) Konkrete tiltag – som prioriteres efter hvor der opnås den miljøog samfundsøkonomisk bedste effekt

På baggrund af forskellige faglige udredningsarbejder er der samlet en bruttoliste, over mulige indsatsområder, der kan iværksættes, jf. bilag C.

I det kommende arbejde er det væsentlig at etablere et samarbejde med både erhvervslivet og landbruget samt Statens Miljøcenter.

Der kan foreslås følgende indsatser:

- N & P skal begrænses ved kilderne – både gennem dyrkningsog driftmæssige tiltag samt ved ændret arealanvendelse.
- Miljøfremmede stoffers påvirkning af vand og natur skal begrænses.
- Gennemførelse af forskellige naturgenopretningsprojekter og andre tiltag for forbedring af vandmiljøet – herunder etablering af vådområder med henblik på N & P fjernelse b.la. hvor risikoen for oversvømmelse er stigende, og hvor det er det mest omkostningseffektive virkemiddel.
- Rydning, slåning og opsætning af hegn for etablering af afgræsning af de lysåbne naturtyper
- Bekæmpelsen af invasive arter.
- Genindførelse af naturlig hydrologi i Natura 2000 områderne

Der er i Aalborg Kommune påbegyndt et arbejde med at identificere hvilke tiltag og projekter, der er nødvendig i de enkelte vandløbssystemer med henblik på at opnå målopfyldelse.

Kommunen vil allerede i 2008 igangsætte arbejdet og udarbejde en handlingsplan for indsatsen.

- Fortsættelse af indsatsen i kommunen omkring forbedret vandløbs- og naturpleje (f.eks græsningslaug), skovrejsning, grundvandsbeskyttelse, reduktion af spildevands- og regnvandsbetingede udledninger bl.a. i det åbne land m.v.

Aalborg Kommune fortsætter en række initiativer, som allerede er planlagt.

Der vil som følge af kommunens nye spildevandsplan iværksættes en række initiativer, som medvirker til en forbedring af vandmiljøet i løbet af de kommende år. Desuden fortsættes

arbejdet med indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse. Hertil kommer, at vandforsyningsplanen revideres i 2008. Arbejdet med indførelse af miljøvenlig vandløbspleje igennem revision af vandløbsregulativerne samt planlægningen af en øget naturpleje skal igangsættes.

Der er således i Aalborg Kommune en række initiativer i gang eller på vej, som alle vil bidrage til forbedringer af vand- og naturområderne.

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Finansiering

Kravene om målopfyldelse i vandrecipienter og grundvand kræver en betydelig indsats i Kommunen. KL har generelt skønnet, at indsatsen for at sikre målopfyldelse af vandrecipienterne i gennemsnit vil koste kommunerne mellem 100 og 150 mio. kr. Hertil kommer omkostningerne til at sikre en gunstig bevaringsstatus i Natura 2000 områderne.

Det understreges af staten, at kommunerne ikke kan undlade at gennemføre handleplanerne - også selvom de ikke har fået særlige midler hertil.

Kommunen vurderer, at indsatsen til sikring af de fysiske og kemiske forhold i søer og vandløb i Aalborg Kommune vil medføre omkostninger til konkrete projekter og tiltag samt eventuelle erstatninger til lodsejere ved ændret arealanvendelse. Disse erstatninger kan være meget store.

Hertil kommer andre projekter f.eks. i Aalborg by mht. åbning af Øster å.

Aalborg Kommune vurderer, at indsatsen i Natura 2000 områderne vil medføre betydelige omkostninger for kommunen f.eks. til rydning og hegning af lysåbne naturtyper, samt bekæmpelse af invasive arter. Hertil kommer lodsejernes og kommunens indsatser med pleje og genopretning af naturområderne. Hertil kommer der udgifter forbundet med tiltag til begrænsning af udledning fra landbrugsproduktionen, samt udgifter til spildevandsområdet og grundvandsbeskyttelse samt tiltag i forhold vandområder f.eks. tiltag i regi af kommunernes Limfjordssamarbejde.

Det er besluttet, at Aalborg Kommune påbegynder vand- og naturindsatsen allerede i 2008. I forbindelse med de kommende handlingsplaner vil de økonomiske forhold blive nærmere vurderet og bl.a. danne grundlag for en prioritering.

10

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Tilførsel af økonomiske ressourcer til at gennemføre nødvendige tiltag

Det er nødvendigt, at kommunen får tilført tilstrækkelige økonomiske ressourcer til at gennemføre de tiltag som kræves for at sikre målopfyldelse og gunstig bevaringsstatus.

Der bør desuden være sammenhæng mellem finansieringen af tiltag og den tiltænkte virkning.

Afklaring af finansiering af grundvandsbeskyttelse udenfor vandværkers opland

Der er behov for i forbindelse med vandplanerne, at der tilføres midler til kommunen til finansieringen af tiltag til sikring af de grundvandsforekomster, der ikke er interesseområder for vandindvinding.

Vand- og naturplaner forventes udarbejdet i tæt dialog med Kommunen

Det er vigtigt at sikre sammenhæng i planlægningen både i forhold til kommunens og statens opgaver. Udarbejdelsen af vand- og naturplanerne forventes at ske i tæt dialog mellem Staten og Kommunen samt de interessenter, som er omfattet af de kommende tiltag.

Vand- og naturplaner bør tilgodese planlagte initiativer i sektor- og indsatsplanerne

Aalborg Kommune har gennemført en række initiativer og har i forbindelse med spildevandsplanen 2008-19 planlagt yderligere initiativer. Effekten heraf skal inddrages i vand- og naturplanerne, ligesom planlagte og allerede iværksatte indsatsplaner ifht. grundvandsbeskyttelse skal inddrages i vandplanerne.

Desuden skal kommunens vandforsyningsplan revideres i 2008. Endelig udarbejdes Kommuneplan 2009 sideløbende med vand- og naturplanerne.

Vand- og naturplaner bør tilgodese kommunens initiativer

Det anbefales overordnet set, at kommunen i vandplanerne i videst mulig omfang

gives mulighed for at planlægge og gennemføre projekter, der bedst muligt tilgodeser kommunens planlægning og interesser.

Behov for at tage hensyn til større infrastrukturanlæg

Det er vigtigt, at der tages hensyn til større infrastrukturanlæg i kommunen f.eks. en ny indføring af motorvejen ved City Syd eller det videre planlægningsarbejde med den 3. limfjordsforbindelse. Der skal desuden åbnes mulighed i vandplanerne for, at kommuner i fællesskab kan gennemføre projekter, hvor der hvor der opnås størst miljømæssig effekt.

Behov for at ”God økologisk tilstand” fastlægges snarest.

Aalborg Kommune har planlagt at påbegynde indsatsen omkring forbedring af tilstanden i vandløb, fjord og kystvande i 2008 samt fortsætte indsatsen indenfor grundvandsbeskyttelse, og har derfor behov for at kriteriet ”god økologisk tilstand” fastlægges snarest.

Behov for koordinering mellem vandog Natura 2000 planerne

Staten skal sikre, at der i tilstrækkeligt omfang sker en koordinering mellem vandplanerne og Natura2000 planerne, og at de nødvendige parter og interessenter inddrages i en dialog omkring planlægningen herunder prioritering af indsatsen.

Staten bør i planerne forholde sig til indbyggede interessekonflikter

Staten bør i vand- og Natura 2000 planerne forholde sig til generelle og mere overordnede interessekonflikter, f.eks. i forholdet mellem grundvandsindvinding, intensiv landbrugsdrift og naturinteresser mv. eller modsatrettede naturinteresser i et område f.eks. våd natur i forhold til vandløbsproblematikken, byvækst mv. Aalborg Kommune forventer, at blive inddraget i prioriteringen af de enkelte interesser.

Generelle bemærkninger og anbefalinger Overordnede og principielle bemærkninger

11

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Konsekvenserne af klimaændringer bør indgå i vand- og naturplanerne

Ændringer i nedbør som følge af klimaændringer kan betyde, at målsatte vandløb, søer og naturområder kan blive påvirket

ud over hvad der er lagt til grund for basisanalysen.

Desuden er der behov for at revurdere grundvandsressourcens størrelse,

som følge af klimaforandringer.

Det anbefales, at følger af klimaændringer,

herunder vandstandsstigninger

inddrages i vand- og naturplanerne.

Det anbefales, at staten intensiverer

overvågningen ifht. effekter af

klimaændringer med henblik på at

afdække effekten på berørte områder

og naturtyper.

Det anbefales, at der i vandplanerne

sigtes mod nedbringelse af kvælstofudvaskningen

til Limfjorden til

de 8.000 tons/år, som er angivet i

Limfjordsrapporten.

Basisanalysen er baseret på undersøgelser fra 2002-03

Basisanalysen er f.eks på vandløbsområdet

baseret på undersøgelser udført i perioden

2002-03. Der er siden udført adskillige

tiltag til forbedring af vandløbenes tilstand

bl.a. i kommunerne, og det er væsentlig at

dette indarbejdes i plangrundlaget for de

kommende vandplaner.

Manglende vandløbsmålsætninger

– især de mindre private vandløb

I regionplanerne er der ikke fastsat

vandløbsmålsætninger for alle vandløb

herunder for en lang række mindre private

vandløb og grøfter. Disse vandløb målsættes

ved behov som målsatte vandløb i

nærheden, hvilket generelt ikke vurderes

at være hensigtsmæssigt.

Staten bør fastsætte individuelle

målsætninger for de vandløb der ikke

er målsat.

Det anbefales, at staten i særligt højt

målsatte vandløb (Målsætning om

DVFI>5) overvejer hvorvidt hele eller

dele af vandløbet skal udlægges med

skærpet målsætning i vandplanerne.

Manglende fastlæggelse af målsætninger

for søer og manglende viden

Der er generelt ikke i regionplanen fastsat

individuelle målsætninger for kommunens

søer.

Det anbefales, at staten i forbindelse

med vandplanerne fastlægger individuelle

målsætninger for alle kommunens

søer.

Det anbefales, at staten inddrager

baggrunds niveauet i det grundvand der tilstrømmer søerne.

Det anbefales, at statens overvågning af søerne opprioriteres, da viden om søerne generelt er meget sparsomt.

Manglende viden om den beskyttede natur – arter og naturtyper

Der mangler generelt viden om den beskyttede natur og den resterende del af Natura 2000 arealerne, som ikke er tilstandsvurderet i forbindelse med basisanalysen.

Det forventes, at staten bidrager med vidensgrundlaget om arter og naturtyper, da viden herom er en forudsætning for den kommende Natura 2000 planlægning.

Basisanalysen for grundvand kan ikke anvendes til vurdering af behovet for tiltag

Aalborg Kommune mener, at de forventede nye kriterier for at vurdere opfyldelsen af god tilstand, ikke er tilstrækkeligt til at vurdere behovet for grundvandsbeskyttelse.

Grundvandsbeskyttelsen bør fortsat være baseret på en hydrogeologisk kortlægning og vurdering af de lokale forhold.

Grundlaget for vand- og naturplanerne

12

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Overvågning af og krav til miljøfremmede stoffer

Der udledes en række miljøfremmede stoffer til vand- og naturområderne f.eks. fra landbrugsproduktion, virksomhedernes produktion, fra renseanlæg samt fra forurenede områder og grunde. Derudover medvirker aktiviteten i fjorden, f.eks. besejling, havnedrift og klappning til tilførsel af miljøfremmede stoffer.

Det anbefales, at staten fastlægger kvalitetskrav for miljøfremmede stoffer.

Staten bør igennem øget overvågning sikre kendskab til fjordens indhold af stofferne og arbejde for at virkningen af stofferne afklares.

Behov for metoder til at vurdere grundvandet følsomhed overfor pesticider

Kommunen anbefaler, at Staten arbejder for at finde anerkendte metoder til at vurdere grundvandets følsomhed overfor pesticider i de områder, der er dårligere beskyttet end den nuværende godkendelsesordning for pesticider tager højde for.

Grundvand påvirker vandløb og fjorden med især kvælstof

En del af Kommunens vandløb er påvirket af tilstrømning af grundvand. Indholdet af især kvælstof i grundvandet er typisk højt og medfører, at der tilføres betydelige mængder næringsstoffer til Limfjorden via grundvandet. Opfyldelsen af miljømålene i nogle vandområder kan vanskeliggøres pga. grundvandstilstrømning. Tiltag i forhold til grundvandet er typisk forsinkede.

Staten bør vurdere hvorledes grundvandets indhold af næringsstoffer påvirker muligheden for opnåelse af miljømålene i 2015.

Staten bør ligeledes vurdere i hvilken udstrækning udledning af miljøfremmede stoffer via grundvandet påvirker vandområderne.

Differentieret følsomhed for næringsstofbelastning bør indgå i vandplanerne

Følsomheden af Limfjordens inderfjorde (Halkær Bredning) for næringsstofbelastning skal inddrages i planerne. Det foreslås, at staten tager stilling til områdets sårbarhed og differentierer kravet til reduktion af næringsstofftilførslen i overensstemmelse hermed.

Det anbefales, at staten overvejer hvorvidt særligt sårbare inderfjordsområder udlægges med skærpet målsætning i vandplanerne.

Nedsivningsanlæg – manglende viden om konsekvenser for grundvandet

Kommunen vil anbefale, at Staten tager initiativ til at oparbejde viden omkring risikoen for at nedsivningsanlæg kan forurene grundvandet med eksempel miljøfremmede stoffer.

Påvirkningen fra forskellige kilder

13

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Indarbejdelse af konsekvenserne af den nye husdyrlov

Indførelse af den nye lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug kan give anledning til usikkerhed om hvorvidt fosforoverskuddet fastholdes eller øges som følge af øget belastning ved udvidelser af landbrugsproduktionen.

Det anbefales, at staten igangsætter et intensivt overvågningsprogram, der har til hensigt at afklare fosforudvaskningen fra landbrugsjorder.

Staten bør sikre at kommunen får data for reduktionskapaciteter for de arealer, som ikke er omfattet af nitratklasser.

En nærmere vurdering af effekterne af VMPIII anbefales

Effekterne af de allerede vedtagne initiativer i VMPIII vil have en positiv effekt på den potentielle udledning af N og P til vandområder, herunder Limfjorden. Det anbefales, at staten foretager en nærmere vurdering af hvilke reduktioner der kan forventes som følge af VMP III i forhold til målene for Limfjorden.

Mulighederne for geninddragelse af braklagt landbrugsjord skal inddrages

Geninddragelse af braklagt landbrugsjord i landbrugsproduktionen kan betyde forøgelse af næringsstofudvaskningen ifht.

det er der lagt til grund for VMPIII.

Det anbefales, at staten inddrager denne problemstilling i vandplanerne.

Udbredt beskyttelse af grundvandsforekomster stiller krav til landbrugsdriften

I Aalborg Kommune er grundvandsforekomsterne generelt dårligt beskyttet fra naturens hånd og kravet om at grundvandet disse steder skal have god tilstand vil kræve ændret landbrugsdrift.

Det anbefales, at Staten inddrager denne problemstilling i vandplanerne.

Udbringning af spildevandsslam på landbrugsjord skal inddrages

Staten bør i vandplanerne inddrage problemstillingen omkring udbringning af spildevandsslam på landbrugsjord.

Kommunen har i dag begrænsede handlemuligheder for at forhindre udbringning,

og mener der generelt mangler viden, om hvad konsekvenserne er for vandmiljøet.

Begrænsninger i husdyrloven for at reducerer luftbåren kvælstof

Der er ikke via lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug mulighed for at forhindre en stigning i ammoniakfordampning fra udbringning af husdyrgødning på arealer. Normerne for ammoniakfordampning fra mink er nu lavere end det tidligere har været tilfældet.

Staten bør inddrage denne problemstilling i vand- og naturplanerne.

Forventning om mål, som bygger på naturtypernes tålegrænser og tilstand

Ved mulig påvirkning af Natura 2000-områder skal der foretages en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivet.

Ifølge vejledningen til loven vil der med planerne være tilvejebragt et mere præcist grundlag for kommunerne til at vurdere husdyrbrugenes belastning af det omgivende miljø.

Det er derfor Aalborg kommunes forventning til de endelige planer for Natura 2000-områderne, at der fastsættes klare miljømål og grænseværdier for belastning med næringsstoffer herunder luftbåren ammoniak, som bygger på naturtypernes tålegrænser og de enkelte områders og naturtypers aktuelle tilstand.

Landbrugsdriften i kommunen

14

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Kommunens viden om vandløbene skal inddrages

Det er afgørende, at kommunens detailkendskab til vandløbene inddrages både i forhold til de fysiske og biologiske forhold samt til vedligeholdelsen. Aalborg Kommune forventer derfor, at blive inddraget i bl.a. vurderingen af målopfyldelsen og de eventuelle tiltag der er vurderes nødvendig for målopfyldelsen.

Manglende målopfyldelse pga. kulturhistoriske værdier

En række vandløbsstrækninger vurderes i risikoanalysen ikke at kunne opnå målopfyldelse i 2015, på trods af, at der gennemføres tiltag. Dette gælder f.eks. vandløbsstrækninger omkring vandmøller med kulturhistorisk værdi. Staten bør for disse vandløbsstrækninger revurdere de opstillede målsætninger.

Manglende mulighed for målopfyldelse af søerne

Kommunen vurderer på baggrund af den manglende viden om søernes tilstand, at målopfyldelse af søerne i kommunen vil kræve en massiv indsats, og næppe være muligt at nå i 2015 for en stor del af søernes vedkommende.

Grundvandskvaliteten vil ikke ændre sig til 2015 - et længere perspektiv nødvendig

Opnåelse af god tilstand i grundvand er en tidskrævende proces. Aalborg Kommune er i gang med indsatsplanerne for OSD områderne,

men det er en stor tidskrævende opgave at udarbejde planerne. Såfremt grundvandet er forurenet tager de årtier før der kan forventes forbedringer. Kommunen vurderer ikke at grundvandskvaliteten vil ændre sig nævneværdig til 2015. Der bør generelt være et længere tidsperspektiv på grundvandsområdet.

Påvirkninger fra sejlads, havne og klapning udgør en risiko for manglende målopfyldelse

Besejling af fjorden og aktiviteten i kommunens havneområder kan give anledning til påvirkninger, som kan medføre, at opfyldelse af miljømålene ikke kan nås.

Det samme er gældende for områder, der er udlagt til klapning, f.eks af materiale fra uddybning af sejlrender og havneområder.

Det anbefales, at staten i forbindelse med udarbejdelse af vandplanerne overvejer målsætningerne for sejlrender og kommunens havne, samt områder hvor havnevækst er planlagt, således at disse udlægges med lempeligere målsætning.

Det anbefales, staten i forbindelse med udarbejdelse af vandplanerne overvejer muligheden for reduktion af målsætningerne for klappladser, således at disse udlægges med lempeligere målsætning.

Problemer i forhold til at sikre gunstig bevaringsstatus

Det vurderes, at der i nogle naturområder forestår en stor og vanskelig opgave med at sikre og genoprette gunstig bevaringsstatus blandt andet som følge af naturområdernes ofte fragmenterede karakter og fordeling på mange lodsejere.

Staten skal sikre grundlag for at vurdere, hvornår der er sket målopfyldelse.

Staten skal f.eks gennem tilstrækkelig overvågning sikre, at der er klarhed over, hvornår der er målopfyldelse i forhold til vandrecipienter og grundvand.

Målopfyldelse og gunstig bevaringsstatus

15

Vandplaner - bemærkninger og forslag
Oplandet afstrømmer til Aalborg Bugt, som er udlagt til internationalt naturbeskyttelsesområde og med skærpet målsætning. I den sydlige del målsætningen i dag ikke opfyldt. Bundfaunaen

er langt fra i stabil tilstand, og der er periodevis iltsvind i bugten. Miljøtilstanden er dog generelt i bedring.

Aalborg Kommune er enig i, at der er risiko for, at miljømålene ikke opfyldes i 2015.

Afstrømningsoplandet til Aalborg Bugt har et begrænset fald og vandløbene i oplandet bærer præg af dette. Vandløbene i området nord for Limfjordens udløb er okkerbelastet, og generelt er der en stor koncentration af sommerhuse i området. Vandløbene i området syd for fjordudløbet er generelt påvirket fra Vildmosen. Spildevandspåvirkning fra udledninger i oplandet er flere steder et problem.

Området omfatter 3 OSD områder samt indvindingsoplande til 6 vandværker. Der er vedtaget én indsatsplan, samt gennemført kortlægning for et andet området. Herudover er planlagt udarbejdet indsatsplan for det sidste OSD område samt for de vandværker, som på sigt er bæredygtige.

Det vurderes, at der er fare for manglende målopfyldelse i Haslevgård Å.

Det skal bemærkes, at udledningen fra Kongerslev Renseanlæg til Haslevgård Å fjernes, idet Kongerslev Renseanlæg afskæres til Renseanlæg Øst. I Gerå har der været store konflikter mellem dyrkningsinteresser og høj vandstand i åen senere år i forbindelse regnhændelser. Dette gælder også tilløbene til Gerå.

Allerede planlagt spildevandsrensning i oplandet til Gerå samt påvirkningen fra Tofte sø skal inddrages i vandplanerne.

Der er manglende viden om områdets søer. Der er foreslået at staten revurderer den fastsatte vandløbsmålsætning i 3 tilfælde. Den hidtidige vandløbsvedligeholdelse kan være medvirkende årsag til forventningen om manglende målopfyldelse.

Der er allerede planlagt spildevandsrensning i oplandet til Gerå og gennemførelse af miljøvenlig vandløbsvedligeholdelse.

Der er endvidere planlagt et større genopretningsprojekt i Lille Vildmose ved Hovedkanalen.

Afskæringen af renseanlæggene i

Egense, Dokkedal, Kongerslev, Hals og Mou til Renseanlæg Øst, jf. Aalborg Kommunes spildevandsplan, vil, alt andet lige forventes at medføre en forbedring af tilstanden i Kattegat. I oplandet bør der være fokus på tiltag i forhold til ændret arealanvendelse på særligt udsatte arealer samt mulighed for anlæg af diger.

Bemærkninger til afstrømningsoplande

Aalborg Kommunes mere specifikke bemærkninger til vand- og naturområderne i de 6 afstrømningsoplande er her kort opsummeret, men findes uddybet i bilag. Her findes desuden er nærmere kortlægning af Natura 2000 områderne, som ikke direkte kan overføres på denne opdeling i afstrømningsoplande. Oversigtskort over afstrømningsoplandene findes i bilag B.

Kattegat

16

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Oplandet afstrømmer til Langerak, som er udlagt med basismålsætning.

Bundfaunaen er fattig på dybt vand.

Der er ikke registeret iltsvind. Koncentrationer af miljøfarlige stoffer er medvirkende årsag til at målsætningen ikke er overholdt, og ikke vurderes at kunne nås i 2015.

Afstrømningsoplandet har et meget begrænset fald og vandløbene i oplandet bærer præg af dette. Oplandet syd for fjorden omfatter især Lindensborg å. Flere vandløb er udlagt med spildevandsmålsætning.

Mange af vandløbene

er forholdsvis lavt målsat. Enkelte højt målsatte private vandløb i oplandet bør overgå kommunale vandløb for at sikre målopfyldelsen.

Området omfatter 4 OSD områder samt indvindingsoplande til 21 vandværker og Aalborg Kommunes vandforsyning.

1 indsatsplan og 1 delindsatsplan er vedtaget. Herudover skal der udarbejdes indsatsplaner for de resterende OSD-områder og indvindingsoplande til de vandværker, som på sigt er bæredygtige.

Aalborg Øst rensesanlæg udleder til oplandet og behandler spildevand fra en stor del af oplandet. Det vurderes, at planlagt afskæring af spildevand fra Hals, Mou, Egense, Dokkedal, Kongerslev, Nibe og Halkær rensesanlæg samt eventuelle senere afskæringer

af renseanlæg i Rebild Kommune til Renseanlæg Øst og Renseanlæg Vest, vil bidrage til en lokal merbelastning af næringsalte og miljøfremmede stoffer ved Renseanlæg Øst og Renseanlæg Vest. Tilsvarende forventes afskæringen at medføre en lokal mindre belastning i de mere følsomme områder ved renseanlæggene, der afskæres. Der er allerede planlagt spildevandsrensning i oplandet til Staebæk. Herudover skal der igangsættes forbedringstiltag i 4 vandløb, som vurderes påvirket af spildevand fra spredt bebyggelse.

Det forventes at knap halvdelen af vandløbene i oplandet umiddelbart kan opnå målopfyldelse i 2015. En række vandløbsstrækninger, herunder bl.a. Lindenberg Å samt i tilløb hertil kræver dog at kommunen iværksættelser tiltag. Der er i andre vandløb, især nord for fjorden, behov for at muliggøre en mere skånsom vandløbsvedligeholdelse.

Lindenberg Å systemet og oplandet hertil er kraftig påvirket af sætninger og dige problematikken. I Natura 2000 området, Lindenberg Ådal, vurderes det vanskeligt at sikre alle de mindre delarealer gunstig bevaringsstatus. Det er nødvendigt igennem forhandlinger med de mange enkelte lodsejere at gennemføre hegning, rydning og afgræsning. For naturtypen rigkær kan der være en konflikt mellem vand- og naturhensyn, som i forbindelse med vandplanerne bør afklares nærmere. Dambrugspåvirkning i kildeområde ved Trindbakhushus kan give anledning til konflikt med naturinteresser.

I oplandet bør der være fokus på tiltag i forhold ændret arealanvendelse på særligt udsatte arealer, spildevandsrensning i det åbne land, naturpleje samt mulighed gennemførelse af miljøskånsom vandløbsvedligeholdelse.

Langerak

17

Vandplaner - bemærkninger og forslag
Oplandet afstrømmer til Langerak er udlagt med basismålsætning. Bundfaunaen er fattig på dybt vand. Der er

ikke registeret iltsvind. Derimod er der høje koncentrationer af miljøfarlige stoffer, som er årsag til at målsætningen ikke er overholdt, og ikke vurderes at kunne opnås i 2015. En stor del af Langerak er på strækningen Havneområde. Afstrømningsoplandet gennemstrømmer store byområder og omfatter nord for fjorden især Lindholm å og syd for fjorden Hasseris og Øster åer. Oplandet syd for fjorden omfatter især Lindenberg å. 4 højt målsatte private vandløb i oplandet bør overgå kommunale vandløb for at sikre målopfyldelsen. Området omfatter 5 OSD områder samt indvindingsoplande til 21 vandværker samt Aalborg Kommunes vandforsyning. 3 indsatsplaner og 2 delindsatsplaner er vedtaget. Herudover skal der udarbejdes indsatsplaner for den resterende del af OSD-områderne og for indvindingsoplande til de vandværker, som på sigt er bæredygtige. Aalborg renseanlæg Vest udleder til oplandet og behandler spildevand fra en stor del af oplandet. Det vurderes, at planlagt afskæring af spildevand fra Hals, Mou, Egense, Dokkedal, Kongerslev, Nibe og Halkær renseanlæg samt eventuelle senere afskæringer af renseanlæg i Rebild Kommune til Renseanlæg Øst og Renseanlæg Vest, vil bidrage til en lokal merbelastning af næringsalte og miljøfremmede stoffer. Tilsvarende forventes afskæringen at medføre en lokal mindre belastning i de mere følsomme områder ved renseanlæggene, der afskæres. Tilledning af opspædet spildevand eller fra spredt bebyggelse er lokalt et problem. Der er allerede planlagt indsats på spildevandsområdet i en række områder. Der er et generelt problem i forbindelse med tilledning af overfladevand fra befæstede arealer i Aalborg til især til Øster Å og Hasseris Å. Det har bl.a. givet anledning til oversvømmelser i bynære områder og kan betyde, at vandløbenes opfyldelse af målene kan vanskeliggøres. Flere af oplandets vandløb, f.eks. Lindholm Å er pga. spildevandspåvirkning

og dårlige fysiske forhold i fare for ikke at kunne opfylde målsætningerne i 2015. Der er udarbejdet en rapport over de fysiske forhold i de mindre vandløb nord for fjorden. Denne fremsendes til Miljøcentret.

I oplandet bør der være fokus på tiltag i forhold ændret arealanvendelse i kraft af afstrømningsproblemer fra befæstede arealer, især i Øster å og Hasseris å, spildevandsrensning i det

Aalborg Langerak

18

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Nibe Bredning

Oplandet afstrømmer til Limfjorden, som er udpeget til internationalt naturbeskyttelsesområde med skærpet

målsætning. Målsætningen er i dag ikke opfyldt, hvilket bl.a. skyldes tilledning af store mængder næringsstoffer og udledning af miljøfremmede stoffer.

Området, som omfatter en stor del af den tidligere Nibe Kommune, er i baglandet højt, men bliver generelt meget fladt ned mod limfjordskysten.

Der er et større sommerhusområde i den østlige del af afstrømningsoplandet.

I afstrømningsoplandet er der en relativ høj dyretæthed, samt et højt arealbidrag fra kvælstof. Påvirkning fra landbrugsdrift i området og spildevandspåvirkning fra punktkilder i

afstrømningsoplandet kan betyde at målsætningen i Limfjorden ikke kan nås.

Området omfatter 3 OSD områder samt indvindingsoplande til 16 vandværker, herunder Aalborg Kommune,

Vandforsyningens kildeplads. Der er planlagt udarbejdet indsatsplaner for OSD områderne samt for de vandværker, som på sigt er bæredygtige.

Der er allerede planlagt spildevandsrensning i en række områder. Afskæringen af renseanlæggene i Nibe og

Halkær til Renseanlæg Vest, jf. Aalborg Kommunes spildevandsplan, forventes, alt andet lige, at medføre en forbedring af tilstanden i Nibe Bredning.

Omkring halvdelen af de vandløb i kommunen, som i basisanalysen ikke forventes at opnå mål opfyldelse i 2015

er beliggende i oplandet. En række af vandløbene i oplandet er højt målsatte, f.eks Binderup å. Vandløbene er lokalt påvirket af sandvandring og mange kreaturvandindssteder, ligesom der i Binderup å findes en række opstemninger til dambrug og møller, samt søer opstrøms i vandløbssystemet, som giver anledning til problemer ifht. målopfyldelse og vandløbsvedligeholdelsen i den nedre del af vandløbet.

Der er generelt en lang række lokale påvirkninger i de fysiske forhold i vandløbene, f.eks igennem rørlægninger, tørlægning påvirkning fra spildevand i det åbne land mv., som kan betyde, at vandløbenes målsætninger ikke nås. Enkelte højt målsatte private vandløb, f.eks Harrild rende, bør omklassificeres til kommunevandløb.

Der er allerede gennemført regulativændring for Munkebæk, som i dag er stærkt reguleret, hvilket forventes at medvirke til målopfyldelse gennem indførelse af dynamisk vandløbsskikkelse, ligesom der i oplandet er gennemført en række tiltag i vandløbene.

Målsætningen for Tyvdalsgrøften, som igennem Nibe by er rørlagt på en 2 km lang strækning, foreslås sænket på stækningen.

I Natura 2000 området, Nibe Bredning er bl.a. afgræsning en nødvendig fremtidig indsats, herunder kontakt til de mange lodsejere i området for at kunne sikre gunstig bevaringsstatus.

Desuden er strandenge den vigtigste naturtype, som bør sikre i området.

I oplandet bør der være fokus på tiltag i forhold ændret arealanvendelse i kraft af højt dyretryk i forhold til stor næringsstoffudledning, fjernelse af opstemninger i Binderup å, spildevandsrensning i det åbne land, afgræsning og forbedring af vandløbenes fysiske tilstand igennem nye vandløbsregulativer.

19

Vandplaner - bemærkninger og forslag
Oplandet afstrømmer til inderfjorden Halkær Bredning, som er udpeget til internationalt naturbeskyttelsesområde med skærpet målsætning.
Målsætningen er i dag ikke opfyldt,

hvilket bl.a. skyldes tilledning af store mængder næringsstoffer og udledning af miljøfremmede stoffer. Bredningen er lavvandet med ringe vandskiftet og er særlig følsom for belastninger med næringsstoffer. Koncentrationen af næringsstoffer er betydeligt højere end i resten af fjorden, og der er iltsvind med mellemrum. Halkær å systemet, der udleder til fjorden forløber for langt størstedelen i Vesthimmerlands Kommune. Påvirkning fra landbrugsdrift i området og spildevandspåvirkning fra punktkilder i afstrømningsoplandet kan betyde at målsætningen i Limfjorden ikke kan nås

I afstrømningsoplandet er der en relativ høj dyretæthed, samt et højt arealbidrag fra kvælstof. Det er et generelt problem, at kommunen ikke umiddelbart har mulighed for at stille krav til reduktion af udvaskningen fra landbrugsarealer på de arealer. Området omfatter 2 OSD områder samt indvindingsoplande til 8 vandværker. Der er planlagt udarbejdet indsatsplaner for OSD områderne samt for de vandværker, som på sigt er bæredygtige.

Der er allerede gennemført en række naturgenopretningsprojekter i oplandet til fjorden. Således er de fleste dambrug i oplandet nedlagt, ligesom der med Halkær sø er etableret et stort VMP II vådengeprojekt. Virkningen af søen er endnu ikke endeligt undersøgt.

Der er allerede planlagt spildevandsrensning i en række områder.

Spildevandspåvirkning samt lokale påvirkninger i de fysiske forhold i vandløbene, f.eks igennem rørlægninger, opstemninger mv. kan betyde, at vandløbenes målsætninger ikke nås. Afskæringen af renseanlægget i Halkær til Renseanlæg Vest, jf. Aalborg Kommunes spildevandsplan, forventes, alt andet lige, at medføre en forbedring af tilstanden i Halkær Bredning.

I Natura 2000 området, Nibe Bredning er bl.a. afgræsning en nødvendig fremtidig indsats, herunder kontakt

til de mange lodsejere i området for at kunne sikre gunstig bevaringsstatus. Målsætningen for Halkær sø skal fastlægges. I Natura 2000 området, Lundby hede skal en række dyre og plantearter sikres.

I oplandet bør der være fokus på tiltag i forhold ændret arealanvendelse i kraft af højt dyretryk i forhold til stor næringsstofudledning, fjernelse af opstemninger i Vidkær å, spildevandsrensning i det åbne land, sikring af arter samt optimering af den miljøvenlige vandløbsvedligeholdelse.

Halkær Bredning

20

Vandplaner - bemærkninger og forslag

Attrup Løb

Oplandet afstrømmer til Limfjorden og er udlagt med basismålsætning, som ikke er opfyldt. Strækningen langs Limfjorden er ikke udlagt som Natura 2000 område. Målsætningen i Limfjorden er i dag ikke opfyldt, hvilket bl.a. skyldes tilledning af store mængder næringsstoffer og udledning af miljøfremmede stoffer. Området, som omfatter den vestlige del af den tidligere Nibe Kommune.

Påvirkning fra landbrugsdrift i området og spildevandspåvirkning fra punktkilder kan betyde, at målsætningen i Limfjorden ikke kan nås.

Området omfatter 1 OSD område samt indvindingsopland til et vandværk. Det skal vurderes, om der skal udarbejdes indsatsplan for vandværkets indvindingsopland.

Der er allerede gennemført en række tiltag i oplandet, bl.a. planlagt spildevandsrensning, et gennemført vandløbsrestaureringsprojekt, revision af

vandløbsvedligeholdelsen, naturgenopretning efter en dambrugsnedlæggelse samt reduktion af udledninger fra dambrug gennem ombygninger.

Der er dog fortsat problemer i forhold til sikring af målopfyldelsen i en række vandløb, bl.a. som følge af okkerpåvirkninger, sandvandring rørlægninger, kreaturvanding og stuvningspåvirkninger fra dambrugsopstemninger, hovedsagligt i Dybvad å.

I oplandet bør der være fokus på

tiltag i forhold reduktion af udledninger fra landbrug og punktkilder for at nedbringe næringsstofudledning, fjernelse af opstemninger i Dybvad å, spildevandsrensning i det åbne land samt optimering af den miljøvenlige vandløbsvedligeholdelse.

21

Vandplaner - bemærkninger og forslag
Teknik- og Miljøforvaltningen
Stigsborg Brygge 5
9400 Nørresundby
Tlf. 9931 2000
Fax 9931 2009
www.aalborgkommune.dk
teknik.miljoe@aalborg.dk 2007

Thisted Kommunes høringssvar⁷¹

Thisted Kommune, 12/19/2007
(C 691)

Se bilag:
Høringssvar - Thisted Kommune (PDF)

Indlæg:

Hermed fremsendes Thisted Kommunes indspil til Statens Miljøcenter i forbindelse med idé-fasen. Høringssvaret giver en række forslag til, hvordan der kan ske forbedringer af kommunens vandmiljø og naturområder. Forslagene er vedtaget af Byrådet d. 18. dec. 2007. Rapporten er udarbejdet af en bredt sammensat arbejdsgruppe i Teknisk Forvaltning. Under arbejdet med rapporten er der i arbejdsgruppen dukket en række vigtige spørgsmål og problemer op, som kommunen finder så principielle og vigtige, at Statens stillingtagen hertil er nødvendig, for at de forskellige handleplaner effektivt kan implementeres. Baggrundsmaterialet Thisted Kommune mener, at det foreliggende baggrundsmateriale har været af meget forskellig kvalitet, hvilket nærmere fremgår af de enkelte afsnit i rapporten. Finansiering Thisted Kommune finder, at det er et stort problem, at der endnu ikke er anvist, hvordan de forskellige tiltag kan finansieres. Dette skaber en utryghed ved beslutning om de forskellige tiltag, der foreslås i nærværende rapport, og det kan frygtes, at dette vil bevirke, at de 'rigtige' løsninger fravælges, da det ikke er afklaret, hvordan finansieringen skal ske. Lov-'værktøjer' Mange af de projekter, der skønnes nødvendige for at leve op til miljømålsloven, kræver en ændret lovgivning, idet der i den nuværende lovgivning ikke er de 'værktøjer', kommunerne skal bruge. Dette er f.eks. tilfældet ved etablering af bredere vandløbsbræmmer, hvor det vurderes, at der med den nuværende lovgivning skal ske så omkostningstunge ekspropriationer, at det vil være helt urealistisk. I sådanne situationer kunne landsplandirektiver hjælpe, idet disse vil være erstatningsfrie for kommunen. Thisted Kommune foreslår derfor, at Staten iværksætter arbejdet med vedtagelse af de nødvendige love, og at disse er vedtaget inden kommunen skal i gang med implementeringen af de forskellige tiltag, der måtte blive besluttet.

Høringssvar

Vand- og naturplaner
Thisted Kommunes høringssvar til idé-fasen

⁷¹ http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/filer/20071219134327/Høringssvar_-_Thisted_Kommune.pdf

20. december 2007

1

Nærværende rapport er Thisted Kommunes indspil til Statens Miljøcenter i forbindelse med idé-fasen.

Rapporten er resultatet af et samarbejde i Thisted Kommunes Tekniske Forvaltning, hvor medarbejdere fra Forsyningsafdelingen, Planafdelingen og Miljøafdelingen har bidraget.

Den geografiske og geologiske virkelighed

Thisted Kommunes undergrund består af en mosaik af forskellige aflejringer, der giver meget forskellige hydrologiske og vandkemiske betingelser.

Langt den største del (ca. 80 %) af kommunens areal afvandes til Limfjorden, mens den resterende del afvandes til Nordsøen og Skagerrak. Nordsøen og Skagerrak er recipienter med stort vandskifte og er derfor ret robust, mens Limfjorden i kraft af mange bugter og vige samt et relativt langsomt vandskifte, er meget mere sårbar.

Indledning

2

Disse forhold har betydet, at kommunen i forbindelse med tiltag mod kystnære farvande har fokuseret sin opmærksomhed på Limfjorden.

Variationen i den geologiske undergrund afspejles også i en stor mangfoldighed i Thisted Kommunes naturforhold. Hele

11 naturområder i Thisted Kommune er med i det europæiske naturnetværk

Natura 2000, der skal sikre et repræsentativ udsnit af hele

Europas naturlige mangfoldighed. Områderne, der er anerkendt som bevaringsværdige på europæisk plan, omfatter så forskellige landskaber som klitheden mod vest og Limfjordens bugte og vige mod

øst. Næsten alle i Danmark forekommende naturtyper er repræsenteret.

Træghed i de komplekse systemer

Thisted Kommune gør opmærksom på, at resultaterne af Vandmiljøplanerne

nu ses, idet afledning af N fra det åbne land til Limfjorden

først nu er faldende, skønt indsatsen er sat i gang for flere år siden.

Denne træghed i de komplekse systemers respons på den hidtige indsats skal medtages i vurderingen af hvilke virkemidler, der skal iværksættes.

Tidsplan

Kommunens høringssvar har været behandlet i Miljø- og teknikudvalget

d. 19-11-2007, i Økonomiudvalget d. 11-12-2007 og endelig

vedtaget i Byrådet d. 18-12-2007.

Indhold

Indlednings. 1

Sammendrags. 3

Vandrammedirektivet

Grundvand.....s. 6

Vandløbs. 10

Søers. 17

Limfjordens. 23

Natura2000

Høringssvar og bemærkningers. 26

Afslutning.....s. 38

3

Vandrammedirektivet stiller krav til alt vand. Overfladevand og kystnære farvande skal have god økologisk tilstand, mens grundvand

skal være af god tilstand.

Nærværende rapport er opbygget således, at de overordnede områder behandles hvert for sig, og at der for hvert område tages stilling til baggrundsmaterialet (basiisanalyserne) og de eventuelle fejl og mangler, der måtte være heri.

”Gunstig bevaringsstatus” er nøgleordet i arbejdet med Habitatdirektivet.

Hvert Natura2000 område rummer en række naturtyper og arter, der i sin tid dannede udpegningsgrundlaget for området. Nu skal de opnå gunstig bevaringsstatus ved hjælp af målrettet naturplanlægning.

Grundvand

Der er i Thy rigeligt med godt grundvand, og en stor del af kommunen er udlagt som potentielt indvindingsområde.

Efterspørgslen efter grundvand af god kvalitet er stor – ikke mindst af vores fødevarerproducerende virksomheder – så beskyttelse af grundvandet skal prioriteres for at sikre en fremtidig stabil og god forsyning.

Sammendrag

4

Søer

Vi har i vores kommune nogle af landets reneste søer, og flere af disse søer udgør et væsentligt element i den kommende nationalpark, hvor de ligger som en flot kontrast til det barske klithedenslandskab mod vest.

En del af disse søer er uden til- eller afløb, meget næringsfattige og meget sårbare.

Samtidig har vi i kommunen en række søer, der er en del af et vandløbssystem eller som ligger i landbrugsland. Disse søer har svært ved at oppebære en god økologisk tilstand, og der foreslås i nærværende rapport en særlig indsats for dem.

Endelig ligger der i Vejlerne en række større eller mindre lavvandede søer. Disse er meget afhængige af eventuelle vandstandsreguleringer i Vejlerne.

Vandløb

Vi har i kommunen ca. 300 km offentlige vandløb og mere end 200 km private vandløb.

Store dele af kommunen er hævet havbund og derfor med kun lidt højdeforskel, og vandløbene på disse lokaliteter er meget langsomtflydende.

De fleste vandløb er gennem årene kraftigt regulerede, og nogle fremstår i dag som rene afvandingskanaler.

En stor del af vores vandløb er okkerbelastede i større eller mindre grad og har derfor kun ringe biologisk værdi.

Disse vandløb vil næppe – eller kun med en meget kraftig indsats - kunne få god økologisk tilstand..

Limfjorden

Kommunen er medlem af Limfjordsrådet, og har i dette forum deltaget i udarbejdelse af fælles høringssvar til Staten.

Dette høringssvar er i form af en rapport vedlagt nærværende høringssvar og tjener således som supplement til de mulige indsatsområder, der nævnes på de følgende sider.

5

Natura 2000

Natura 2000 er en fællesbetegnelse for områder beskyttet efter henholdsvis Habitatdirektivet, EF-Fuglebeskyttelsesdirektivet og

Ramsar Konventionen. Helt eller delvist inden for Thisted Kommune ligger 11 Habitatområder, 10 EF-Fuglebeskyttelsesområder og 2 Ramsar-områder, som overlapper med hinanden og sammenfattes til 11 Natura2000 områder, der hvert er beskrevet i en basisanalyse fra Miljøcenter Aalborg.

Størstedelen af arealet ligger i klitlandskabet mod vest, men også betydelige dele af Limfjordslandet er omfattet, både i nord ved Vejlerne og Løgstør Bredning, i syd fra Skibsted Fjord til Nissum Bredning, og midt imellem strækker sig Hvidbjerg Å-systemet med Oveog Ørum Søer.

De lysåbne naturtyper hede, kær, klit og overdrev præger ganske vist landskabet i Thisted kommune, men det lysåbne kræver i stor udstrækning pleje.

Tilgroning står som trussel nummer 1, og konstant eutrofiering med luftbåret kvælstof forbedrer ikke situationen. Tålegrænsen for artsrige sårbare overdrev, ekstremrigkær og lobeliesø er de fleste steder overskredet, og for mange arter bliver afstanden mellem voksestederne efterhånden stor. De sjældne arter trues i deres lokale overlevelse af levestedernes fragmentering. Invasive ikke-hjemmehørende arter som bjørneklo, hybenrose eller mink fortrænger den oprindelige natur, og de allerfleste moser og strandenge har mistet deres naturlige hydrologi og gror til pga. udtørring.

Sommerfuglen hedepletvinge, gul stenbræk, og birkemus findes kun få steder i landet, heriblandt i Thisted Kommune. Der skal en stor kræftanstrengelse til at sikre gunstig bevaringsstatus for disse arter. Den foreliggende rapport gør forsøget og kommer med forslag, til hvordan truslerne kan mindskes.

Vandrammedirektiv

6

De fleste steder i Thy er der rigeligt med godt grundvand, en stor del af kommunen er udlagt som potentielt indvindingsområde – men mange farer truer!

Efterspørgslen på grundvand af god kvalitet er stor – ikke mindst af vores fødevarerproducerende virksomheder – så beskyttelse af grundvandet skal prioriteres for at sikre en fremtidig stabil og god forsyning.

Vurdering af baggrundsmaterialet

Thisted Kommunes geologiske historie er stærkt præget af isens bevægelser og de senere landhævninger. Fjordene har til skiftende tider været ferske søer og salte fjorde med større eller mindre forbindelse til havet.

Undergrunden består således af en mosaik af forskellige typer aflejringer, hvilket giver grundvandet meget forskellige og hurtigt skiftende hydrologiske og vandkemiske betingelser.

Det kræver et meget stort datamateriale indsamlet over lang tid at belyse kvaliteten af grundvandet og dets forekomster og samspil med de mangeartede naturformer, som kommunen rummer. Baggrundsmaterialet vedrørende grundvandet i Thy er fortsat utilstrækkeligt, og en del af de forhåndenværende data er ubearbejdet. Grundvand

7

Baggrundsmaterialet mangler beskrivelser af bl.a.

- vekselvirkningen mellem grundvand og overfladevand.
- prioritering af vandets anvendelse.

- konsekvensvurdering af beslutninger om ændring i vandindvindinger, vandstande i sø og vandløb, og ændringer i vandløbsvedligeholdelse.
- belysning af effekten af ændret arealanvendelse.

Thisted Kommunes nærmere vurdering afventer den statslige grundvandskortlægning.

Thisted Kommune er pt i gang med at kvalitetssikre drikkevandsindvindingen fra udvalgte vandværker. Arbejdet har tilvejebragt et nærmere kendskab til naturligt forekommende, men uønskede stoffer i det indvundne råvand.

Udover de stedvise problemer i nogle af de overfladenære magasiner med et stigende indhold af miljøfremmede stoffer f.eks. nitrat og pesticider, hvilket skyldes den direkte påvirkning fra landbrugsdriften, er der i den nordlige del af kommunen konstateret et højt indhold af jern, arsen, mangan, salt og chloroform.

Skal disse magasiner vurderes egnet eller ikke egnet som grundvandsressource på baggrund af det mere eller mindre naturlige indhold af uønskede stoffer er det muligt, at de vil blive vurderet ikke egnede.

Imidlertid er det muligt at afgrænse en vandindvindingsboring nedadtil og i øvrigt niveaubestemme vandindtaget, således at problemerne minimeres.

Dermed er f.eks. de saltvandsramte magasiner i Nordthy stadig at betragte som gode magasiner, som er velegnede til at levere drikkevand. Saltet menes at stamme dels fra salthorste og dels fra indtrængende havvand.

Indholdet af salt vil i denne sammenhæng kunne blive argumentet for den vertikale afgrænsning af magasinet nedadtil.

Jern og mangan indholdet er nogen steder meget højt i det indvundne råvand. Også i de tilfælde hvor indholdet endnu ikke overskrider kvalitetskriterierne, giver jernet stadig smag og farve til drikkevandet, så det er nødvendigt at behandle råvandet før det kan bruges som drikkevand. Det er dog forholdsvis let at behandle, så

8

vandet bliver velsmagende, og derfor betragtes jern- og manganholdige magasiner også som gode grundvandsressourcer.

Arsen ses i de samme borer som indeholder jern i den nordlige del af Thy. Et indhold af arsen ses oftest i tertiære leraflejringer. Sådanne forekomster er ikke udbredte i Nordthy, men er dog til stede.

Forskningen kan endnu ikke give en forklaring på, hvor i formationen arsenen stammer fra i Thy. Men da arsen forekommer sammen med jern er det muligt bundfælde begge i selv samme iltningsproces.

Derfor betragtes disse magasiner også som gode grundvandsressourcer. Chloroform er naturligt forekommende i grundvandet i Nordthy.

Forskning har vist at chloroformen stammer fra naturlige processer i jorden, som er karakteristisk for skovbunde, hvor der vokser nåleskov, især fyr. Men arealer beplantet med fyrreskov er faldende og indholdet af chloroform i grundvandet ventes derfor også over tid at falde. Derfor betragtes disse magasiner også som gode grundvandsressourcer.

Mulige handlinger og indsatsområder

Efter de gamle planer fra før kommunesammenlægningen vil kortlægningen af grundvandet i Thisted Kommune være afsluttet i 2009.

Karakterisering og kvalitetsvurdering af grundvandsressourcerne vil ske løbende i forbindelse med denne kortlægning, efterhånden som

det specifikke kendskab til grundvandets betingelser bliver større. Det er Thisted Kommunes hensigt at etablere et tæt samarbejde med Miljøcenteret omkring kortlægningen, da der pt allerede på Kommunens initiativ foregår yderligere undersøgelser af grundvandsforholdene i forbindelse med Vandforsyningens kvalitetssikring af indvindingerne.

Størstedelen af vandforsyningen i den sydlige del af kommunen og enkelte andre steder varetages af private almene vandværker. Det er Thisted Kommunes hensigt også at etablere et tæt samarbejde med disse vandværker med henblik på at skabe fokus omkring bæredygtig indvinding og kvalitetssikring af grundvandsressourcerne.

Mulighederne for at indvinde drikkevand i tilstrækkelig mængde og kvalitet er meget varierende for de almene vandværker på grund af de meget forskellige lokale geologiske betingelser.

9

I forbindelse med indsatsplanlægningen i forhold til OSD områderne er der forskellige mulige tiltag, der kan iværksættes:

- Der skal ske en udpegning af egnede kildepladser for alle almene vandforsyninger.
- Grundvandsforekomsterne skal beskyttes gennem ændret arealanvendelse og f.eks. skovrejsning omkring kildepladser.
- Grundvandsressourcerne skal sikres mod overudnyttelse ved hjælp af bæredygtig drift.

Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at grundvand også dannes udenfor OSD områder. Det er således ikke tilstrækkeligt at føre en streng grundvandsbeskyttende politik indenfor OSD, der skal være en generel fokus på kvalitetssikringen af grundvandet og et skarpt øje til egnsudviklingen.

Eventuelt kan der gennemføres tiltag til forøgelse af grundvandsdannelsen også udenfor OSD i udvalgte områder efter afvejning af interesserne mellem grundvandsdannelsen, naturbeskyttelsen, vandstanden i søer samt vandføringen i vandløb.

De mange befæstede arealer i byerne skaber store afstrømninger og dermed store problemer for vores kloaknet, som ofte har for små dimensioner i perioder med store nedbørsmængder. Bortledning af regnvandet til egnede nedsivningsområder kan øge grundvandsdannelsen.

Thisted Kommune foreslår, at arbejdet med den statslige grundvandskortlægning intensiveres.

10

Der er i vores kommune ca. 300 km offentlige vandløb og mere end 200 km private vandløb.

Store dele af kommunen er hævet havbund og derfor med kun lidt højdeforskel. Vandløbene på disse lokaliteter er karakteriseret ved meget ringe fald.

Dette bevirker, at vandløbene er meget langsomtflydende, og at stuvninger ikke sjældent optræder.

Næsten alle vores vandløb har udløb i Limfjorden. Vandløbene med udløb i Vesterhavet og Skagerrak er næsten alle af karakter som afvandingsgrøfter, der udtørres om sommeren. Kun Bøgsted Rende, Klitmøller Å, Nors Å (der er en gravet kanal) og Hansted Mølleå har karakter af egentlige vandløb.

Vandløb

11

Vurdering af baggrundsmaterialet

Vi har i kommunen ca. 200 vandløb, der er målsatte. En mindre del af disse er ikke indeholdt i basisanalysen, da de afvander mod vest. I kommunen er der ligeledes både kommunale og private vandløb, der ikke er målsat i den seneste regionplan eller i basisanalysen (se bilag).

Vi har i forbindelse med Idé-fasen foretaget en vådscreening af vandløbsstationerne i regionplanen. Denne screening har sammen med basisanalysen og andre tilgængelige miljødata dannet grundlag for en vurdering af de enkelte stationer/vandløb.

Ved vores gennemgang af vandløbsstationerne ser vi, at 27 % opfylder den gældende målsætning. Dette stemmer godt overens med basisanalysens risikovurdering, hvor 70 % af vandløbene er i risiko for ikke at opfylde målsætningerne.

I vores øvrige gennemgang af basisanalyserne ser vi, at flere af vores vandløb er målsat forkert.

Årsagerne er primært dårlige fysiske forhold herunder okker, samt den generelle vandkvalitet, præget af udløb fra spredt bebyggelse, regnvandsbetingede udløb samt mark bidrag.

Herudover kommer fysiske spærringer, sommerudtørring og indtrængende saltvand.

I bilag har vi ved hver station så vidt muligt nævnt årsagen til den manglende mål opfyldelse. Hvor vores vurdering af vandløbet ikke er i overensstemmelse med vurderingen i regionplanen, er dette ligeledes blevet kommenteret.

Ved gennemgang af stationerne har vi erfaret, at flere er placeret forkert i forhold til vandløbets morfologi.

Det kan være en placering så tæt ved udløbet i Limfjorden, at der sker en indtrængning af saltvand eller sker stuvning, eller f.eks. være en placering ved rørunderføringer, hvor der forekommer stuvning.

De stationer, der er fejlplacerede, bør ikke medtages i den samlede oversigt over kommunens mulige indsatsområder. Fremtidige målinger kan evt. foretages på en ny og mere repræsentativ station.

Målsætninger

Placering af stationerne

12

Vi har ved gennemgangen af vandløbsdata flere steder konstateret, at vigtige indikatorarter ikke er til stede, selv om de fysiske og vandkemiske forhold taler for, at de skulle være der.

Årsagen til den manglede forekomst kendes ikke, men da arterne er indikatorer for bestemte vandkvaliteter, er den manglende forekomst problematisk, idet den bevirker, at vandløbet ikke kan få den høje DVFI-index score, det egentligt burde.

Store dele af kommunen har en undergrund, hvorfra der udvaskes okker. Vandløbene, der gennemløber disse områder, er derfor i større eller mindre grad okkerbelastede, hvilket er meget begrænsende for deres mulighed for at oppebære en høj målsætning.

Dette gælder f.eks. alle de vandløb, der løber mod Vesterhavet eller Skagerrak, men også store dele af vandløbene i den nordlige del af kommunen er okkerbelastede.

Langt de fleste okkerbelastede små-vandløb er gravede grøfter / kanaler uden særlig biologisk værdi.

Samlende for vandløbenes besværligheder:

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Okkerpåvirket

God faunapassage

Sommertørre

Ja 20-22 % 8-9 % 25 % 58-60 % 10 %

Muligvis/måske 5 % 3-4 % 5 % 30 %

Nej 68-70 % 85 % 70 % 38-40 % 60 %

Ubedømmelig 3-4 % 3-4 % 2 %

En foreløbig konklusion på vores undersøgelser kan være :

- at der er mange stationer, der ikke opfylder målsætningerne, men også at der er gode grunde hertil for mange af stationerne
- at langt den største forhindring for en opfyldelse af målsætningerne er de fysiske forhold i vandløbene samt udledninger.

Uforklarlig

manglende

biologisk diversitet

Okker

13

Mulige handlinger og indsatsområder

Efter gennemgangen af vores vandløb og sammenligningen med målsætningerne, som de fremgår af basisanalyserne, ser vi følgende mulige handlinger og indsatsområder:

Thisted Kommune foreslår, at der ved vurdering af indsatsområder tages behørigt hensyn til de landskabelige forhold, når disse gør, at vandløbene ikke kan oppebære en høj målsætning.

Thisted Kommune foreslår, at de stationer, der er fejlplacerede, ikke medtages i den samlede oversigt over kommunens mulige indsatsområder.

Fremtidige målinger kan evt. foretages på en ny og mere repræsentativ station.

Thisted Kommune foreslår, at der ved vurderingen af indsatsområder er fokus på de stationer, hvor vigtige rentvandsarter burde findes, men af en eller anden grund ikke er til stede.

Der er en række konkrete forhold, der vil kunne bevirke en væsentlig forbedring af den økologiske kvalitet af vores vandløb.

Faunaspærringer

Spærringer bremser eller forhindrer migrationen gennem vandløbet og bør fjernes for at forbedre muligheden for, at dyrelivet kan sprede sig gennem vandløbene.

I Thisted kommune er der pt. 3 spærringer ved dambrug, hvor 1 spærring efter planen skal nedlægges i sommeren 2008.

Thisted Kommune foreslår, at faunaspærringer fjernes.

Grødeskæring

Skæring af grøde i vandløb i vores kommune er ofte nødvendig for at sikre vandaflodningsevnen, men er samtidig et indgreb i vandløbenes økologiske tilstand.

Ophør af grødeskæring vil påvirke vandløbets nærområder, idet afvandingen ændres, og de lavtliggende, vandløbsnære områder vil blive sat under vand fra tid til anden.

Generelt

Konkrete forhold

14

Dette vil bevirke en ændret arealudnyttelse fra intensiv avl til ekstensivt brug – f.eks. græsning eller høslet.

Situationen kompliceres af, at mange af kommunens vandløb er med så ringe fald, at et stop for grødeskæring vil bevirke oversvømmelse af de vandløbsnære arealer og vil føre til dannelse af større sumpede områder, samtidig med at vandløbet slammer til.

Dette er f.eks. tilfældet i Midtthy, hvor området ved Sjørring Søkanal forventes at blive en stor sump.

Fastholdes kravet om, at vandløbet her skal have god økologisk tilstand, skal grødeskæringen ikke ophøre men skal udføres på en måde, der sikrer den bedst mulige naturværdi og samtidig bevarer vandløbet som et vandløb.

Thisted kommune står overfor at skulle udlicitere vandløbsvedligeholdelsen i over 300 km. Vandløb, og vil i den sammenhæng stille krav til grødeskæringsfirmaerne om en mere miljøvenlig vedligehold.

Thisted Kommune vil i forbindelse med licitationen stille krav til entreprenørerne om, at afskåret grøde skal opsamles.

Thisted Kommune foreslår, at alle kommunens vandløb gennemgås med henblik på at vurdere, hvilken effekt et stop for grødeskæring vil få.

Thisted Kommune foreslår, at det afklares, om grødeskæringen kan udføres på en sådan måde, at vandløbenes økologiske tilstand bliver så god som mulig, samtidig med at vandløbenes vandafledningsevne søges bevaret så godt som muligt.

Vandløbsbræmmer

Der er i dag 2-meter bræmmer omkring vandløbene. Disse bræmmer er blandt andet med til at reducere brederosion, når f.eks. kreaturer træder vandløbsbrinkerne ned, og bræmmerne tjener som økologiske spredningsveje for dyr og planter.

Samtidig tjener bræmmerne som en barriere mod de sprøjtemidler og den gylle, der tilføres landbrugsarealerne.

Thisted Kommune foreslår, at staten overvejer bredere vandløbsbræmmer for at beskytte vandløbene og for at forbedre vandløbsbræmmernes funktion som økologiske spredningsveje.

Thisted Kommune foreslår, at staten i forbindelse med ovennævnte overvejelser sikrer en erstatning til de berørte lodsejere.

15

Vådområder

Flere steder i vores kommune er søer og vådområder afvandet i nyere tid, og på flere af disse lokaliteter er der sket markante sætninger, så mange af disse arealer i dag kun holdes tørre ved hjælp af diger og ved bortpumpning af vand.

Nogle af disse områder er i regionplanen udpeget som områder, hvor der kunne genskabes søer og vådområder.

Etableres disse vådområder i forbindelse med vandløb, vil der kunne ske en reduktion i mængde N og P der via vandløb føres til bl.a. Limfjorden.

Vi erfarer, at der foregår et undersøgelsesarbejde om etablering af 'minivådområder', der på få hundrede m² tilsyneladende kan fjerne en væsentlig del af den N og P, der med drænvand føres ud i vandløbene.

Thisted Kommune foreslår, at der laves et udredningsarbejde, der med baggrund i regionplanen undersøger, hvor der med fordel kan ske en reetablering af tidlige søer og vådområder.

Thisted Kommune foreslår, at det undersøges, om etablering af 'minivådområder'

vil kunne reducere N og P belastningen i vores vandløb, og i bekræftende fald, hvor disse områder kan placeres.

Okker

Okker er et problem i stort set alle vandløb, der løber mod Vesterhavet og Skagerrak samt i vandløbsspidserne i det nordlige Thy. Okker i vandløbene er en væsentlig forhindring for etablering af en god økologisk tilstand i vandløbene.

Thisted Kommune foreslår, at der laves et udredningsarbejde, der undersøger om stop for vedligehold af okkerbelastede vandløbsspidser vil reducere okkerbelastningen længere nede ad vandløbet og derved give mulighed for en bedre økologisk tilstand.

Thisted Kommune foreslår, at der ved vurdering af indsatsområder ses bort fra de okkerbelastede vandløbsstrækninger.

Retablering af vandløb

Hårdhændet oprensning og vedligehold af vandløbene samt udretning af vandløbenes naturligt slyngede forløb har fjernet mange gyldige debanker og forringet især fisks muligheder for at etablere bestande i vandløbene.

Forbedring af vandkvaliteten i vandløbene skal derfor kombineres med retablering af de fysiske forhold.

Thisted Kommune foreslår, at det vurderes, hvor retablering af vandløb ved f.eks. anlæggelse af gydebunker og ændret vedligehold vil kunne føre til en forbedret økologisk tilstand.

Thisted Kommune foreslår, at det vurderes, hvor genskabelse af vandløbenes slyngede forløb vil kunne føre til en forbedret økologisk tilstand.

Diffus tilstrømning af spildevand

Vi er i kommunen i gang med udarbejdelse af en spildevandsplan, der bl.a. skal medvirke til reduktion af diffus tilledning af N og P til vådområder og vandløb.

Thisted Kommune foreslår, at det beskrives, hvor den diffuse tilledning af N og P er problematisk, og at der laves en handlingsplan for reduktion af denne tilledning.

Stop for regnvejrsmængdede udledninger

Store nedbørsmængder kan bevirke et vandføringchok og en medfølgende øget stoftransport i et vandløb. Samtidig kan der ske tilledninger af organisk stof mv. fra regnvandsbassiner og kloaksystemet.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres systemer, så regnvand så vidt muligt nedsives på stedet.

Thisted Kommune foreslår, at de nuværende systemer forbedres, så der ikke kan ske tilledning af kloakspildevand til vandløbene.

Beplantning langs vandløb

Beplantning langs vandløb giver skygge og bevirker, at grødevæksten i vandløbet bremses, og at vandet holdes køligere om sommeren.

Thisted Kommune foreslår, at der iværksættes beplantning langs udvalgte vandløbsstrækninger, og at der nøje udvælges træarter, der ikke let spredes til omliggende arealer.

17

Vi har i vores kommune nogle af landets reneste søer, hvoraf flere er udpeget som naturvidenskabeligt referenceområde.

Vandet Sø og Nors Sø samt alle de øvrige søer i Hansted-reservatet er A-målsatte ligesom 'søerne' i Vejlerne.

I det område, der kommer til at udgøre den kommende nationalpark

findes et stort antal større eller mindre søer. De fleste af disse er uden til- eller afløb, meget næringsfattige og meget sårbare. Disse søer er ikke målsatte, men bør naturligvis have en Amålsætning. De fleste af kommunens øvrige søer er en del af et vandløbssystem og kraftigt påvirket heraf. Disse søer er B-målsatte. Viborg Amt gennemgik i et notat i 2003 søerne, og kun enkelte af søerne opfyldte målsætningen, og det er vores vurdering, at en række af disse søer ikke vil kunne opnå god økologisk tilstand i 2015. Sker dette vil Thisted Kommune være nødsaget til at anmode om fristforlængelse for målopfyldelsen.

Søer

18

Vurdering af baggrundsmaterialet

Flere af vores søer er gennem årene intensivt overvågede, og der findes et større antal rapporter over deres tilstand.

For disse søer har baggrundsmaterialet været tilstrækkeligt til at kunne komme med indspil til Staten i forbindelse med den høringsfase, der nu er ved at være afsluttet.

Vi har i kommunen en række søer, som vi ikke ved ret meget om, men som er beliggende i den kommende nationalpark, og som vi forventer vil være stort set uberørte og i naturtilstand.

Endelig ligger der en del større eller mindre søer i agerlandet. Den tilgængelige viden om disse søer er også begrænset.

I nærværende høringssvar kommer vi med forslag til indsats overfor disse søer.

Målsætninger

19

Mulige handlinger og indsatsområder

Efter gennemgangen af det tilgængelige materiale, som det fremgår af basisanalyserne, ser vi følgende mulige handlinger og indsatsområder:

Disse søer er A-målsatte. Søerne påvirkes af vandstandsændringer i Vejlerne, og en eventuel hævnning af minimumsvandstanden kan derfor muligvis være af betydning for opfyldelse af målsætningen for søerne.

Thisted Kommune foreslår, at søerne beskyttes mod tilløb af vand fra landbrugsarealer.

Thisted Kommune foreslår, at et overvågningsprogram for søerne implementeres snarest for at kunne følge udviklingen i søernes tilstand.

Søerne er alle A-målsatte. Nors Sø er udpeget som naturvidenskabeligt referenceområde.

Søernes tilstand som stort set 'uberørt' er truet af N-deposition og Pbidrag fra rastende fugle.

Thisted Kommune foreslår, at overvågningsprogrammet for Nors Sø prioriteres højt for at kunne følge udviklingen i søens tilstand og for at kunne reagere straks, hvis eventuelle negative ændringer optræder.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for de største af søerne i Hansted-reservatet.

Søen er A-målsat og naturvidenskabeligt referenceområde. Søen modtager gennem Skadekær Grøft (tilløbet fra øst) en del N og P.

Dette kunne blive en trussel mod søens tilstand.

Thisted Kommune foreslår, at tilledning af N og P gennem tilløbet fra øst bringes til ophør.

Søerne i Vejlerne
Nors Sø og
søerne i
Hanstedreservatet
V. Vandet Sø
20

Thisted Kommune foreslår, at overvågningsprogrammet for Vandet Sø prioriteres højt for at kunne følge udviklingen i søens tilstand og for at kunne reagere straks, hvis eventuelle negative ændringer optræder samt for at kunne dokumentere den forventede positive effekt af en reduktion i tilledningen af N og P gennem Skadekær Grøft.

Lavvandede søer, der gennemstrømmes af Hvidbjerg Å. Søerne er Bmålsatte, men lever pt ikke op til målsætningen.

Søernes vandkvalitet antages at være meget afhængig af vandkvaliteten i Hvidbjerg Å.

Thisted Kommune foreslår, at indsatserne for forbedring af vandkvalitet i de søer, der ligger i vandløbssystemet, kædes tæt sammen med de initiativer, der skal ske i det tilhørende vandløbssystem.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for Ørum Sø og Roddenbjerg Sø, og at dette program koordineres med overvågningsprogrammet i Hvidbjerg Å-systemet.

En lavvandet, B-målsat sø, der pt. ikke lever op til målsætningen.

Søens vand er brakvand, og det forventes, at den ikke vil kunne leve op til målsætningerne.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for Flade Sø.

Enkelte er A-målsatte. Alle antages at være meget næringsfattige og sårbare. Nogle af søerne formodes at være truet af N-deposition og P-bidrag fra rastende fugle.

Thisted Kommune foreslår, at alle disse søer og småvande gives en A-målsætning.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for søerne.

Ørum Sø og

21

En B-målsat sø, der ikke lever op til målsætningen. Søen er stærk påvirket af Årup-Tegå, der gennemstrømmer søen. På søens bund ligger et tykt slamlag.

Thisted Kommune foreslår, at indsatserne for forbedring af vandkvalitet i søen kædes tæt sammen med de initiativer, der skal ske i Hvidbjerg Å-systemet.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for Nørhå Sø, og at dette program koordineres med overvågningsprogrammet i Hvidbjerg Å-systemet.

Thisted Kommune foreslår, at Nørhå Sø oprenses.

En B-målsat sø, der ikke lever op til målsætningen. Søen er stærkt påvirket af Hvidbjerg Å-systemet, der gennemstrømmer søen.

Søens vandspejl er blevet sænket flere gange med i alt 1,5 m, og søen er i dag så lavvandet, at rørskoven breder sig over store dele af søen.

Thisted Kommune foreslår, at indsatserne for forbedring af vandkvalitet i søen kædes tæt sammen med de initiativer, der skal ske i Hvidbjerg Å-systemet.

Thisted Kommune foreslår, at det overvejes, om vandspejlet i søen skal hæves for at lette genopnåelse af målsætningen.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for Ovesø, og at dette program koordineres med overvågningsprogrammet i Hvidbjerg Å-systemet.

Disse søer er næsten alle beliggende i eller i nærheden af landbrugsland og antages at være påvirket heraf.

Thisted Kommune foreslår, at disse søer som udgangspunkt målsættes.

Thisted Kommune foreslår, at der etableres et ekstensivt overvågningsprogram for søerne.

Nørhå Sø Øvrige søer

22

Der er i Thisted Kommune en række søer, der er blevet afvandet i nyere tid, og arealerne kan kun dyrkes, hvis der sker en massiv bortpumpning af vand.

Hvor disse søer lå, er der flere steder sket betydelige sætninger af jorden – enkelte steder op til 1,5 m.

Flere af disse søer ville relativt let kunne reetableres, og områdets naturværdi vil øges.

Den gældende regionplan udpeger i vores kommune flere områder, der vil kunne komme i betragtning.

Thisted Kommune foreslår, at der laves et udredningsarbejde, der med baggrund i regionplanen undersøger, hvor der med fordel kan ske en reetablering af tidligere søer.

Thisted Kommune foreslår, at dette udredningsarbejde koordineres med et tilsvarende arbejde for reetablering af vores vandløb.

Søer, der er

23

Thisted Kommune er medlem af Limfjordsrådet, og har i dette forum deltaget i udarbejdelse af fælles høringssvar til Staten.

Dette høringssvar er i form af en rapport vedlagt nærværende høringssvar og tjener således som supplement til de mulige indsatsområder, der nævnes på de følgende sider.

Limfjorden

24

Mulige handlinger og indsatsområder

Tilledning af næringssalte giver øget algevækst, uklart vand og siden hen større risiko for iltsvind.

Dette er behandlet i Limfjordsrådets rapport og skal følgelig ikke kommenteres yderligere her.

Vi ser belastningen med N og P som den største hindring for, at Limfjorden kan opnå god økologisk tilstand, og foreslår følgende handlinger og indsatsområder:

Stenrev er levested for et stort antal planter og dyr og har en god indflydelse på vandstrømninger.

Samtidig er sten en forudsætning for at mange af vores makroalger kan etablere sig.

Stenrev har således en gunstig indflydelse på vandets økologiske tilstand, men desværre er en stor del af Limfjordens stenrev fisket bort.

Thisted Kommune foreslår, at effekten af kunstige rev undersøges og at sådanne rev etableres.

Miljøfremmede stoffer fra landbrugets brug af sprøjtemidler, skibenes

bundmaling og udledninger fra renseanlæg tilføres Limfjorden. Desværre er vores viden om disse stoffers påvirkning af vandmiljøet ringe.

Thisted Kommune foreslår, at tilledning af miljøfremmede stoffer til Limfjorden beskrives og kvantificeres.

Thisted Kommune foreslår, at der iværksættes undersøgelser af, hvordan tilledning af disse stoffer kan reduceres.

Muslinger og andre dyr, der lever af at filtrere havvand for smådyr og andet partikulært materiale, fjerner betragtelige mængder næringssalte fra vandet. Således kan 2.000 tons muslinger fjerne op mod 16 tons kvælstof og 2 tons fosfor om året.

Muslingefarme er en skånsom form for muslingefiskeri. Muslingefarme kan være en af tangenterne at spille på i arbejdet med at få nedbragt vandets indhold af kvælstof og fosfor.

25

Det har vist sig, at muslinger og østers med held kan flyttes fra et område til et andet. Dette forhold finder vi meget interessant og ser det som en mulighed for at øge produktionen og dermed fjernelse af næringssalte fra vandet.

Muslingerne flyttes dels som små, hvor de er en del af det såkaldte 'muslingeaffald' (levende små muslinger, der utilsigtet kommer op med et 'skrab') fra fabrikken, dels som større for at fjerne dem fra områder af fjorden, der er truet af iltsvind.

Thisted Kommune foreslår, at der udvikles mere skånsomme fiskemetoder for muslingetrawl, så de ikke belaster havbunden så meget ved skrabning.

Thisted Kommune foreslår, at det undersøges om udsætning af 'muslingeaffald' skal udvides til andre områder af Limfjorden.

Thisted Kommune foreslår, at det undersøges, om flytning af muslinger fra områder/banker med risiko for iltsvind til områder med mere ilt, giver en forbedret vandkvalitet i disse områder.

Thisted Kommune foreslår, at der forskes mere i udvikling af metoder, der reducerer omkostningerne ved at dyrke muslinger og østers i farme, så denne metode bliver et seriøst alternativ til traditionel skrabning.

Natura2000

26

Indspil til Idefasen i forhold til Natura 2000 områder i Thisted Kommune

Indledning

På naturområdet har EU en overordnet målsætning om at sikre en lang række af de vigtigste og mest truede dyre- og plantearter samt naturtyper.

Som følge af EF-habitatdirektivet fra 1992 er der etableret et økologisk netværk af internationale naturbeskyttelsesområder. Natura 2000-områderne består af habitatog fuglebeskyttelsesområder samt Ramsarområder.

Hvert område er udpeget for at beskytte bestemte naturtyper samt dyre- og plantearter, som er af betydning for EU.

I forbindelse med Danmarks implementering af fuglebeskyttelses- og habitatdirektivet skal der foregå en planlægning for Natura 2000-områderne.

Natura 2000-områder i Thisted Kommune

Habitatområde 220 Hansthølmknuden

Habitatområde 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde 27 Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø

Habitatområde 185 Lild Strand og Lild Strandkær
Habitatområde 187 Korsø knude
Habitatområde 23 Vullum Sø
Habitatområde 25 Vangså Hede
Habitatområde 184 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg
Habitatområde 16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg
Habitatområde 28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø
Habitatområde 24 Hanstholm Reservatet, Nors Sø og Vandet Sø
EU-fuglebeskyttelsesområde 12 Løgstør Bredning, Livø, Feggesund og Skarrehege
EU-fuglebeskyttelsesområde 13 Østlige Vejler
EU-fuglebeskyttelsesområde 19 Lønnerup Fjord
EU-fuglebeskyttelsesområde 20 Vestlige Vejler, Arup Holm og Hovsør Røn
EU-fuglebeskyttelsesområde 21 Ovesø
EU-fuglebeskyttelsesområde 22 Hanstholm Reservatet
EU-fuglebeskyttelsesområde 23 Agger Tange
EU-fuglebeskyttelsesområde 28 Nissum Bredning
EU-fuglebeskyttelsesområde 18 Vangså Hede
EU-fuglebeskyttelsesområde 17 Ålvand Klithede og Førby Sø
Ramsar 5 Nissum Bredning med Harboør - og Agger Tange
Ramsar 6 Vejlerne og Løgstør Bredning
27

Kort over Natura2000 områder i Thisted Kommune

28

Basisanalyse

Der er af Viborg Amt og Miljøcenter Aalborg blevet udarbejdet basisanalyser for arealer i bl.a. Thisted Kommune. Hensigten med at udarbejde en basisanalyse for Natura 2000 områderne var at opnå kendskab til omfang og lokalisering af naturtyper og levesteder for de arter, som det enkelte område er udpeget for. Derudover blev der også udarbejdet en vurdering af naturtypernes og arternes nuværende tilstand og en foreløbig vurdering af trusler.

Idefase

På grundlag af basisanalysen er der iværksat en idefase med det formål at få den bredest mulige dialog og konkrete indspil forud for udarbejdelse af Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram.

Målene for det enkelte Natura 2000-områdes naturtilstand fastsættes på baggrund af blandt andet basisanalysen, idefasen og Natura 2000-direktivernes retningslinjer.

Struktur:

Strukturen for dette indspil til idefasen er som følger:

1. Generelle bemærkninger, for alle Natura2000 områder i Thisted Kommune

- a) vurdering af baggrundsmateriale
- b) projekter og tiltag – eksisterende og forslag

2. Bemærkninger specifikt for hvert Natura2000 område

I en oversigtstabel fremsættes:

- a) vurdering af baggrundsmateriale
- b) projekter og tiltag – eksisterende og forslag

1. Generelle bemærkninger, for alle Natura2000 områder i Thisted Kommune:

- a) Vurdering af baggrundsmateriale

Struktur

Basisanalyserne og tilknyttede kortværk skal danne det faglige fundament for alt videre arbejde med naturplanlægningen i forhold til Miljømålsloven. Det er især Kommunernes medarbejdere, der i sidste instans skal bygge konkrete handleplaner på fundamentet.

Selvom basisanalyserne indeholder et væld af data og afspejler en stor indsats af medarbejderne fra både Viborg Amt og Miljøcenter Aalborg, har basisanalyserne

29 svært ved at leve op til målet. Det skyldes forskellige forhold, som efterfølgende belyses nærmere.

- Der er i basisanalyserne brugt mange sider på sammenfatninger og generaliseringer i form af indeks og søjlediagrammer. Hvor kommunen har behov for informationer, der så konkret som muligt kan tilknyttes specifikke steder, er basisanalysernes tilstandsvurdering desværre opgjort således, at den netop svært kan bruges lokalt, men tilsyneladende bedst til produktion af statistikker til afreporteringen over for EU-kommissionen.
- Arbejdet med vurderingen af baggrundsmaterialet besværliggøres betydeligt af, at informationerne er fordelt på 3 medier, der skal sammenlignes, nemlig:
 - Kortværket på vandognatur.dk: Kortværket viser fysisk afgrænsning og tilstandsvurdering for en del af naturtyperne og levesteder, men er desværre ufuldstændigt, idet en del vigtige data og vurderinger, der indgår i basisanalysen ikke er kortlagt (se nærmere nedenfor),
 - Basisanalysens tekst og bilag: Her findes afgørende oplysninger og skøn for arter og naturtyper, der ikke eller kun delvist er kortlagt. Dog mangler også her mange data, som Miljøcentret selv vurderer (se nedenfor);
 - Kortværket naturdata.dk: Det mest værdifulde bidrag til det konkrete arbejde med handleplaner i kommunen er den umiddelbare vurdering af plejebehov, som miljøcentrets eller amtets eksperter noterede ved besigtigelse af de konkrete lokaliteter. Desværre foreligger ingen oversigt, database eller download-mulighed over disse specifikke iagttagelser. Det er meget tidskrævende at fremsøge hvert eneste af de flere hundrede enkelte moser, overdrev osv. i naturdatabasen på miljøportalen, hvor de fremgår som "bemærkning" og ikke engang kan søges på via søgefunktionen.

Dermed opfylder basisanalysen formodentligt statens, men ikke kommunens behov.

Forslag: Kortværket på vandognatur.dk forbedres.

at alle data og vurderinger, der indgår i basisanalysen, tilknyttes og synliggøres i kortværket. Det gælder især afgrænsning og foreløbig trusselsvurdering/ bevaringsstatusvurdering af ferskvands og marine naturtyper og arterne.

at der for arternes levesteder laves et supplerende kortlag, der viser aktuelle registreringer indenfor de sidste 10 år.

at bemærkningerne om plejebehov for de enkelte lokaliteter tilknyttes kortværkets database, således at de kan downloades ligesom arts-, struktur- og naturindeks. Desuden bør de kunne fremkaldes online på vandognatur.dk's kort ved hjælp af "i"-knappen og indgå i rapporten, der kan eksporteres for et valgt areal fra hjemmesiden.

30

Kortværket vandognatur.dk

Der er kortlagt så få ha habitatnaturtyper i store områder (f.eks. ved Ove Sø og Ørum sø), at det ikke kan vurderes om, hvorvidt det skyldes, at der pga. ressourcemangel ingen besigtigelser kunne gennemføres.

For de marine naturtyper angives et delvist betydeligt antal ha i

basisanalyserne, uden at de er afgrænset på kortet. Det fremgår f.eks. ikke af materialet, hvilke søer/vandhuller miljøcentret anser som tilhørende den prioriterede naturtype 1150 Kystlaguner og strandsøer.

Ingen af marine eller ferskvands-naturtyperne er tilstandsvurderet mht. Habitatdirektivets udpegningsgrundlag.

Ingen af levestederne for arter i henhold til Habitatdirektivet og Fugledirektivet er tilstandsvurderet.

Der vises udelukkende ”potentielle levesteder” for arterne i kortværket, hvorimod aktuelle registreringer ikke fremgår.

Pga. de mangelfulde data er det vanskeligt for kommunen at målsætte eller prioritere fremtidige indsatsområder efter hensigten i idefasen.

Forslag: at der produceres et kortlag, der viser, hvilke områder der blev besøgt/hvor feltarbejderen gik ved registreringen.

at marine naturtyper afgrænses på kortet

at ferskvands- og marine naturtyper tilstandsvurderes i

henhold til udpegningsgrundlaget på lige fod med

terrestriske naturtyper

at de manglende data indsamles

at der ikke endeligt vedtages naturplaner før de manglende

data foreligger,

Basisanalyserne

Der henvises til kap. 6 i hver af de 11 basisanalyser, hvor Miljøcentret påpeger at:

- “det vurderes, at den kortlægning og den dertilhørende tilstandsvurdering, der ligger til grund for nærværende basisanalyse er mangelfuld”
- “der er behov for en dækkende kortlægning af de terrestriske naturtyper, som ikke udgør en del af de 18 lysåbne naturtyper, der indgår i kortlægning og overvågningen i novana-programmet”
- “der er behov for kortlægning af skovnaturtyper udenfor de fredskovpligtige områder”

31

- “der er generelt behov for kortlægning af søer, vandhuller og damme på under 5 ha”,

Kommunen konstaterer derudover at:

- Der mangler data for aktuelle forekomster af næsten alle Bilag II arter.
- Habitatdirektivets bilag IV arter er ikke nævnt, selvom Miljømålsloven kræver at der skal tages store hensyn til arterne i den offentlige planlægning og administration
- der mangler kortlægning af marine naturtyper, især kystlaguner og strandsøer, som forekommer i overgangszonen mellem land og fjord.
- Ang. manglende data for bilag 2 (og 4) arternes levesteder ønskes tilføjet overvågningsindsats. Desuden foreligger Danmarks Pattedyratlas, hvorfra data om flere arter forslås indarbejdet i basisanalyserne.
- Strukturen i basisanalysen er ikke helt klar. Der er i bilagene mange beskrivende tekster for især de ikke kortlagte naturtyper. Disse vurderes derimod ellers godt at kunne tages med i tekstdelen. Hvis dette foretages kan der undgås gentagelser.
- Naturtype 3260, Vandløb med vandplanter: Basisanalysen forholder sig ikke til udpegningsgrundlaget. Vandløbs tilstand beskrives udelukkende ud fra Vandrammedirektivets målsætninger, data om planterne i vandløbet mangler.
- EU kommissionen definerer naturtype 3260 i vejledningen ”interpretation

manual” som ”vandløb i naturlig eller halvnaturlig tilstand med undervands- og/eller flydebladsvegetation”. Der er tvivl om, hvorvidt vandløbene i Thisted Kommune, der er stærkt modificeret og uden vegetation, opfylder disse krav og kan betegnes som tilhørende naturtypen. Vegetation bør kortlægges og naturligheden af tilstanden bør vurderes for alle vandløbsstrækninger, hvor 3260 er med på udpegningsgrundlaget.

Forslag: at de manglende data indsamles
at overvågningsindsatsen for Bilag II arter øges og en aktiv indsats gøres for at finde nye eller ukendte aktuelle forekomster

at overvågningsindsats for Bilag IV arterne øges
at der udarbejdes et afsnit om forekomst og status af Bilag IV arter for hvert Natura 2000 område
at data fra Danmarks Pattedyratlas, der udkom i efteråret, indarbejdes i basisanalyserne.

Dataforarbejdning og – præsentation

Følgende komplicerer brugen af materialet for den konkrete indsats i kommunerne:

32

- Data i basisanalysen er ikke opgjort kommunevis for de områder, der dækker flere kommuner hvilket besværliggør arbejdet.
- Download af kortværket fra vandognatur.dk er ikke mulig i kommunevis opdelte datasæt.
- Data for parametrene struktur-/arts-/naturtilstanden er sammenfattet i en mange MB tung tabel - som ligger til download i tre identiske kopier under navnene ”artstilstand” ”naturtilstand” og ”strukturtilstand”. Når hele landet samtidigt downloades, har den kommunale IT-løsning svært ved at følge med.

Forslag: at databasen opdeles kommunevis i både basisanalysen og kortværket

at alle naturtyper placeres i en fælles tabel, således at der kun er en tabel per parameter. Der vil stadig kunne tildeles forskellige signaturer etc.

b) Projekter og tiltag

Generelt

Det er vanskeligt at fremsende konkrete forslag, når økonomien for gennemførelse ikke er på plads. Kommunen ønsker at fremhæve at gennemførelse af de fleste forslag i foreliggende rapport forudsætter statslig eller europæisk finansiering, idet Habitat- og Vandrammedirektivets implementering er både et nationalt anliggende og et internationalt defineret projekt.

Det er Kommunens ønske, at projekterne og tiltag gennemføres med lodsejernes samtykke.

Forslag: at der udarbejdes vejledende materiale, tilbydes efteruddannelse og ydes konsulentbistand fra statens side overfor kommuner mht. overblik over og udnyttelse af EU-støtteordninger på området
at statslige tilskud til naturopgaver i kommunerne ikke bør følge indbyggertal, men antal af naturopgaver, f.eks. ha. lysåbne naturtyper i Natura2000 områder eller udelukkende antal ha Natura2000områder

at det bør være staten og ikke kommunen der betaler, hvis der opstår erstatningskrav efter art.

19 f NBL, når kommunen for at gennemføre naturplanen pålægger en lodsejer en bestemt driftsform

Prioritering

Kommunen koncentrerer i dag først og fremmest naturplejeindsatsen på de privatejede fredninger. En del af disse ligger indenfor Natura2000 områderne. Her findes i nogen udstrækning eksisterende plejeplaner, og det vil have højt prioritet at det planlagte arbejde fortsættes for at bevare kontinuitet.

Thisted Kommune er i gang med at gennemgå fredningerne og vil lave flere plejeplaner for fredninger udenfor og indenfor natura2000 områderne.

Derudover er kommunen i gang med et naturnetværksprojekt omkring Ove Sø, hvor kommunen arbejder med vurdering af naturplanlægningsmetode udarbejdet af DMU. Projektet afsluttes i 2009 og forventes at indgå i miljøcentrets arbejde med naturplanen igennem god dialog.

Prioriteringen ønskes at være, at bevare de områder der på nuværende tidspunkt har en høj artsdiversitet, men også aspektet at skabe praktisk sammenhæng mht. f.eks. indhegninger og samarbejdsvilje hos lodsejere. Ikke mindst må dannelse af netværkstrukturer for fragmenterede forekomster indgå i prioriteringen.

Forslag: Kommunen forventer løbende udvikling på området og håber at forblive i tæt dialog med miljøcentret.

Naturgenopretning

Kravene til handleplanerne som kommunerne skal udtænke for at opfylde målene efter natur- og vandplanerne er høje. Gode resultater i forhold til både at nedbringe kvælstofbelastningen og øge naturkvaliteten skabes bedst ved naturgenopretning i vådområderne.

Hvis både naturarealet og vandkvaliteten skal forbedres, er der flere forudsætninger for gode projekter:

- at eksisterende værdifulde naturtyper ikke ødelægges

- at værdifulde nye naturtyper skabes

- at kvælstof fra overfladevandet tilbageholdes i vådområdet

De tre pinde indebærer:

34

- at næringsfølsomme vådområder med hængesæk eller rigkær ikke belastes ved projekterne,

- at der til genoprettelse kun benyttes naturligt næringsrige naturtyper: næringsrige søer, ferske enge, moser med høj vegetation,

- at der på disse naturtyper vil der være behov for at fjerne biomasse i form af høst eller naturpleje,

Derudover er der en række planlægningsmæssige krav til genopretningsprojekter:

- ejerforhold: ejerens/ejernes samtykke og helst aktiv støtte

- status i Regionplan 2005 (potentielle vådområder, okkerområder,

særligt følsomme landbrugsområder SFL, kulturfredninger eller fortidsminder)

• Natura2000-status:

o indenfor Natura2000 områderne er det et af målene at naturen skal have gunstig bevaringsstatus.

o Udenfor Natura2000 områderne kan målet alene være, at vandkvaliteten forbedres, såfremt anden lovgivning tillader det.

Forslag: Se nedenstående tabel

Overvejelserne fører frem til følgende potentielle naturgenopretningsprojekter i vådområder i Thisted Kommune

1 Natura

2000

§3 beskyttet Pot.

vådomr.

Lavbund

SFL Okker Pumpelag

Ejer Andet

Skadekær

sø for

Vandet Sø

+ Store dele,

mose og eng

- + + 4 og

ukl.

Privat ? Privat OSD,

Udledning til Vandet Sø vil

begrænses betydeligt. Projekt

tidl. udarbejdet af Biologisk

Forening Nordvestjylland

Hundborg

Mose

- Lille del

(mose, fersk

eng)

+ + + 1-3 offentlig privat Har sat sig, vil begrænse

udvaskning til Hvidbjerg Åsyst.

betydeligt

Sindrup

Vejle

+ En del

strandsump

- + + 1-3 Privat Privat Udledning til Limfjorden vil

begrænses betydeligt

Ved

Lønnerup

Fjord

+ Eng - + + Offentlig Privat Vil begrænse udvaskning til

Limfjorden betydeligt

SV Østerild

Fjord

+ Mest dyrket - + + Privat Privat Inden afvanding en vigtig

fuglelokalitet

grænser op til Vejlerne,.

Sperring

Mose

- En del mose

og eng

- + + 4 og

ukl.

Offentlig Privat Vil begrænse udvaskning til

Hvidåsystemet betydeligt

Invasive arter

35

Invasive arter er et naturproblem, der har fået mere og mere opmærksomhed i de senere år. Internationalt har man erkendt, at problemet er så stort, at det globalt set er en af de største trusler mod den biologiske mangfoldighed.

Faren ved de invasive arter er, at nogle af dem etablerer sig i den danske natur, hvor de nye arter kan forskyde den økologiske balance i de eksisterende økosystemer. Dette skaber tilbagegang for de naturtyper og arter der ønskes beskyttet i forhold til Natura2000 områderne.

af problemer i Thisted Kommune kan bl.a. nævnes Kæmpe Bjørneklo, Rynket rose, Bjergfyr, Mink. Undslupne mink er en trussel i alle ferskvandsområder.

Forslag: at minkavlens udfases i nærheden af følsomme naturområder, hvor det er muligt.

I fremtidig fysisk planlægning bør man sikre sig,

at der ikke plantes rynket rose i nye

lokalplanområder i kystnærhedszonen,

at kommunerne udarbejder indsatsplan for

bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo. Thisted

Kommune er i gang.

Hydrologi

De fleste vandløb er i dårlig fysisk tilstand. Ved genslyngning kan der skabes naturlige vandløbsstrækninger på udvalgte vandløb således at de vandløbsnære arealer begunstiges af en naturlig hydrologi, dette vurderes dog nærmere i kapitlet om vandløb. Det skal dog bemærkes at der i vurderingen af tiltag der vil kunne gavne muligheden for opfyldelse af målsætningerne i Vandrammedirektivet vil kunne skabe modstridende interesser i forhold til sikring af gunstig bevaringstilstand inden for Natura2000 området, disse forhold bør vurderes nøje.

Forslag: at der foretages genslyngning af udvalgte vandløbsstrækninger

at der i klitheden ikke bør være dræning, og

eksisterende grøfter tilstoppes, såfremt de ikke

afløder vand fra opstrømsliggende private dyrkede arealer.

at yderligere dræning i strandengsområder bør

undgåes og naturlig hydrologi genskabes, hvor det

er muligt.

Tilgroning

36

Tilgroning med træer og buske er et af de overskyggende problemer i naturplejen. Det primære mål med plejen er derfor at holde

naturarealerne åbne eller med kun spredt træ- og buskvegetation. Den vedligeholdende pleje vil således rette sig dels mod opfølgning af trærydning, dels mod pleje af plantedækket med passende mellemrum. Trærydning bør tilrettelægges således, at tilgroningsproblemerne på sigt formindskes. Det kan f.eks. indebære, at f.eks. Bjerg-Fyr ryddes så hyppigt (hvert 3.-5. år), at de ikke når at sætte modne kogler. Fjernelse af frøkilder af de mest besværlige arter, og opfølgning af rydning med husdyrgræsning kan også medvirke til at hæmme tilgroning.

Forslag: at landbrugsstøtte bør tilpasses, så den i højere grad støtter aktiv naturpleje, f. eks. driftstilskud til ekstensiv græsning på mager og/eller våd bund, hvor der ikke er tilstrækkelig næring i græsset til at dyrene tager på igennem græsningsperioden.

at Lovgivningen om husdyrgodkendelse bør tilpasses, således den tillader at landmændene driver naturpleje gennem græsning med ekstensive racer på en mindre del af ejendommen, uden at det tangerer hovedbedriften.

Undtagelsesordningen bør dog udformes således, at der ikke opstår smuthuller til udvidelser uden miljøgodkendelser.

at afsnittet i vejledning om jordresursernes anvendelse om rydningspligt tilpasses således at det i fremtiden tilgodeser en praktisk håndtering af tilgroningsproblemet. Der findes ikke mulighed for håndhævelse af problemet før efter 2009.

Eutrofiering

Eutrofiering er overgødskning af land- og vandskabet fra menneskets side med bl.a. kvælstof og fosfor.

Når et område modtager for meget kvælstof ændres artssammensætningen i sidste ende. I udviklingens forløb har et meget stort antal plantearter tilpasset sig næringsfattige kår. Det er fortrinsvis lave planter, der vokser langsomt. Ved øget kvælstoftilførsel udkonkurreres disse planter af hurtigvoksende og ofte højere planter. Når et område først er blevet eutrofieret, ender det ofte med en ustabil tilstand, som det er meget vanskeligt at føre tilbage til udgangspunktet, selvom tilledninger af næringsstoffer stoppes og koncentrationerne kommer ned på lavt niveau igen.

Forslag: at der udlægges 10-15 m dyrkningsfrie bræmmer langs vandløb som vil sikre at der ikke sker overfladeafstrømning af næringsstoffer til vandmiljøet.

37

at kravene til begrænsning af N-deposition i husdyrgodkendelsesloven bør tilpasses, så det ud over de i § 7 nævnte naturtyper også dækker over alle andre naturtyper, hvor den nedre grænse i tålegrænseintervallet overskrides, at anvendelse af eksisterende tekniske løsninger til nedbringelse af eutrofiering støttes eks. gylleseparering, at udvikling på det tekniske område i forbindelse med nedbringelsen støttes.

Afslutning

38

Nærværrede rapport er Thisted Kommunes hørings svar og giver en række forslag til, hvordan der kan ske forbedringer af kommunens vandmiljø og naturområder.

Under arbejdet med rapporten er der i arbejdsgruppen dukket en

række spørgsmål og problemer op, som kommunen med denne afsluttende tekst ønsker at henlede Statens opmærksomhed på.

Thisted Kommune finder, at de rejste problemstillinger er så principielle og vigtige, at Statens stillingtagen hertil er nødvendig, for at de forskellige handleplaner effektivt kan implementeres.

Vurdering af baggrundsmaterialet

Det foreliggende baggrundsmateriale har været af meget forskellig kvalitet, hvilket fremgår af de enkelte afsnit i rapporten og følgelig ikke skal kommenteres yderligere her.

Manglende anvisning af finansiering

Thisted Kommune finder at det er et stort problem, at der endnu ikke er anvist, hvordan de forskellige tiltag kan finansieres.

Dette skaber en utryghed ved beslutning af de forskellige tiltag, der foreslås i nærværende rapport, og det kan frygtes, at dette vil bevirke, at de 'rigtige' løsninger fravælges, da det ikke er afklaret, hvordan finansieringen skal ske. Afslutning

§ §

§ §

§

39

Konflikt mellem tiltag

Flere af de tiltag, der foreslås i nærværende rapport, vil komme i konflikt med hinanden, hvis de alle føres ud i livet.

Dette er f.eks. konflikten mellem etablering af vådområder på vandløbsnære arealer og den eventuelle beskyttede natur, der allerede måtte være der.

Thisted Kommune foreslår, at Staten tager stilling til, efter hvilke kriterier der skal vælges mellem naturområder i de situationer, hvor etablering af den ene type betyder tab af den anden.

Manglende lovgivning

Mange af de projekter, der skønnes nødvendige for at leve op til miljømålsloven, kræver en ændret lovgivning, idet der i den nuværende lovgivning ikke er de 'værktøjer', kommunerne skal bruge.

Dette er f.eks. tilfældet ved etablering af bredere vandløbsbræmmer, hvor det vurderes, at der med den nuværende lovgivning skal ske så omkostningstunge ekspropriationer, at det vil være helt urealistisk. I sådanne situationer kunne landsplandirektiver hjælpe, idet disse vil være erstatningsfrie for kommunen.

Thisted Kommune foreslår, at Staten iværksætter arbejdet med vedtagelse af de nødvendige love, og at disse er vedtaget inden kommunen skal i gang med implementeringen af de forskellige tiltag, der måtte blive besluttet.

Bilag

Natura2000

BILAG:

Bemærkninger specifikt for hvert Natura 2000 område

Listen er pga datamangel ikke fuldstændig. I takt med, at der fremkommer flere oplysninger om f. eks. forekomster af arter

eller naturtyper, vil kommunen løbende indberette til miljøcentret.

Pt. bygger listen på de oplysninger, der ligger nemt og hurtigt tilgængeligt for kommunen. Det drejer sig hovedsageligt om

registreringer af padde fra LIFE-klithede-projektet.

Kommunens grønne organisationer gav tilkende, at de selv vil bidrage til idefasen med indspil om flere artsgrupper, f. eks.

fugle.

Kode Natura 2000

område

Faktuelle bemærkninger Trusler og eksisterende tiltag og forslag

H220 Nordl. del af

Hanstholm

Reservat,

Hanstholm Knuden,

Nors Sø og Vandet

Sø

Trusler

Udvidelser af turisme i området forventes, idet lokale campingpladser og feriecentre har fremlagt udvidelsesplaner. For at beskytte vegetationen ved Hanstholmen fra slitage har Skovdistriktet bl. a. anlagt ridestier, således at ridning foregår på kontrolleret vis.

Forslag: skilte med information om den følsomme vegetation opstilles

H187 Korsø Knude Basisanalyse:

Tab. 2.1

- Naturtype 2190 Fugtige klitlavninger er "ikke kortlagt" – det burde den være, da den indgår i Novana. I områdets NVhjørne har Viborg Amt registreret en § 3 mose, der tidligere var dels afgræsset, dels bevokset med pil. Bør kortlægges, hvis den efter ophør af græsning har vokset sig ind i naturtype 2190 eller 1270..
- Naturtype 3260, Vandløb og søer: Eneste vandløb i området er Vullum grøft, der er stærkt modificeret og afvander Vullum sø.

- Underskrift "udpegningsgrundlag af habitatområde 220" – bør rettes til "... af Tilgroning:

Der er brug for rydning af krat og fjernelse af bjergfyr efterfulgt af vedvarende ekstensiv græsning på skrænterne. Skrænterne er for stejle for høslæt.

Fragmentering:

Kalkoverdrevet forekommer af naturlige årsag i isolerede forekomster på bakkeøerne i Nordthy. Når de enkelte forekomster derudover mindskes pga. tilgroning m.fl. er det vanskeligt at opretholde levedygtige bestande af reliktarterne. På sydsiden af Korsø knude ligger en stribe § 3 forekomster udenfor habitatområdet.

Forslag: Arealerne undersøges, og hvis der vurderes muligheder for genskabelse af overdrev medtages arealerne i habitatområdet og plejes på lige fod.

SV for habitatområdet ligger desuden fredningen Gasbjerg med fine forekomster af kalkoverdrev. Kommunen har pligt til naturpleje på habitatområde 187"

Tab. 2.3

- Nyfundne naturtyper: 2130 omtales fejlagtig som "stabile kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)" – bør rettes til "grå/grøn klit"

Afsnit 3

- Trusselsvurdering: Basisanalysen

mangler tilstands- og trusselsvurdering for vandløbet i henhold til habitatdirektivet/udpegningsgrundlaget. fredningen. Her igangsættes græsning snarest muligt igen.

Succession:

Succession fra de lysåbne naturtyper 2130, 2140,2170,2190 og 6210 mod krat- og skovtyper 2160,2180 tilskyndes i dag pga. eutrofiering. Derved går specielt på Korsø Knude sjælden og artsrig vegetation tabt. Det bør derfor prioriteres højt at pleje de lysåbne typer frem for at tillade successionen.

H185 Lild Strand og Lild

Strandkær

I Life-klithedeprojektet blev 4 forekomster

af bilag IV art spidssnudet frø registreret

Området indgår i strategiplanen for padder 2006-2025, der blev udarbejdet i og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås gennemført (overvågning, slåning og græsning af udpegede områder)

Afgrænsning

I sydvest, i Madsbøl Plantage, er der et stort hug i afgrænsningen af habitatområdet, hvor en tidligere bjergfyrbevoksning, der ragede ind i heden, oprindelig ikke blev medtaget. I midlertidigt er bjergfyrbøddet ryddet og tilsyneladende erstattet af græshede (ortofoto). Der foreslås at undersøge om arealet kan integreres i habitatområdet, så afgrænsningen bliver mere jævnt. Arealet ejes af staten.

Hydrologi

I heden ved Madsbøl Plantage ligger flere grøfter. Afløbsforhold undersøges. Om nødvendigt, foreslås grøfterne lukket for at genskabe naturlig hydrologi

H184 Klitheder mellem

Stenbjerg og

Lodbjerg

I Life Klithede-projektet blev følgende

forekomster registreret:

Bilag II: stor vandsalamander. (1 forekomst)

Der foreslås at arten tilføjes til

udpegningsgrundlaget

Bilag IV: Spidssnudet frø (8 forekomster),

Markfirben (3 forekomster), Strandtudse (1

forekomst)

Området indgår i strategiplanen for padder 2006-2025, der blev udarbejdet i og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås gennemført (overvågning, afgrænsning og slåning af udpegede arealer, søgning efter ynglevandhuller for stor vandsalamander og givetvis optimering af disse)

Hydrologi

Flere steder, men værst i det sydvestlige hjørne afvandes store klitlavningssystem gennem grøft.

Grøfterne foreslås at stoppe til, såfremt de ikke bruges til afvanding af private arealer

Tilgroning / eutrofiering

Lavvandede lobieliesøer på sandbund ved Lodbjerg er ved at gro til med sphagnum i bunden. I den sårbare vegetation kommer mekanisk oprensning ikke i betragtning. Men det er vigtigt at vinden får lov til at bevæge vandet/bølgeslag som er en naturlig forstyrrelse der er med til at holde bunden åbent. Forslag: ryd evt. mod vest og nord, sørg for at holde bredden åben med lavt vegetation ved slåning eller afgræsning med nøjsomme kvægracer. I modsætning til får vader kvæget ud i vandet og ville dermed blotte sandbunden igen.

Bilag IV arter

Tilgroning af lobeliesøerne betyder tab af ynglesteder for strandtudsen. Der foreslås at arten eftersøges i området. Evt. anlæg af lavvandede søer/"bekassineskrab" i lavninger med mindre sårbar vegetation som erstatningsynglested.

H28

F23

(27)

28

(39)

R5

Agger Tange,
Nissum Bredning,
Skibsted Fjord og
Agerø

I basisanalysen omtales paludellavæld, rigkær og hængesæk, alle ved Doverkil. Ingen af dem er afgrænset på kortet.

Ved Agger gl. havn er der registreret 6210 kalkoverdrev hvor amtet har registreret § 3 mose, sø og strandeng. Lokalitet besøgt i oktober 07 af kommunen, hvor amtets registreringer blev bekræftet – selvom det hele er under tilgroning med tagrør og rynket rose. Registrering af 6210 foreslås slettet. Søerne foreslås registreret som 1150 strandsøer og den største del af vestlige, afgræssede del som 1330 strandeng.

I Life klithede projektet fandtes på trods af målrettet indsats ingen forekomst af stor vandsalamander ved Agger Tange.

Søerne i området Agger Tange er saltpåvirkede og kan betegnes som strand-/lagunesøer, der ikke er potentiel levested for stor vandsalamander. Registrering af søerne som "potentiel levested" for arten foreslås slettet.

Agger Tange indgår i LIFE-engfugleprojektet, som ledes af Skov- og Naturstyrelsen.

Prioritering

Amtet gjorde en stor indsats for rydning i Brokær/Doverkil fredningen.

Kommunen prioriterer området derfor højt.

Kommunen er i dialog med en lodsejer fra Helligsøområderne, som ikke længere ønsker at lade strandengene afgræsse. Det kan blive vanskeligt at opretholde græsningen på strandengene der.

Tilgroning

Græsningsaftaler indgået, men det vurderes at være vanskeligt at opretholde, da partnere i eksisterende græsningsaftaler vurderer at kæret er for vådt. Lodsejere både fra N og S brokær har bed om godkendelse af kraftigt oprensede grøfter og mener ellers ville græsning være umuligt.

Forslag: Der undersøges evt. i fællesskab med nabokommunerne muligheder for løsning med specialudstyr til slåning i vådområder. Det ville også fjerne næringsstoffer bedre, skåne paludellavældet for trampende dyr. Udstyret kan med fordel bruges i andre N2000 områder med lignende problemstilling, f. eks Agger Tange og Ove Sø området, eller hvor der ikke lykkes at få græsningsaftaler af andre grunde.

Bilag IV arter

Området indgår i strategiplanen for padde 2006-2025, der blev udarbejdet. Kærområdet ved Brokær/Doverkil vurderes heller ikke at være potentielt levested for arten, idet den foretrækker småsøer på mineralbund.

Bilag IV arter

I Life klithede projektet blev 1 forekomst af strandtudse registreret på Agger Tange 2005.

og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås gennemført (overvågning, afgræsning af udpegede arealer)

I Life-projektet er der registreret flere forekomster af strandtudse.

Arten er særlig følsom overfor vandstandsændringer. Ved overvejelser om tiltag, der ændrer vandstanden, f.eks. hævnning af vandstand mht. fuglelivet bør artens vilkår i området undersøges og inddrages

H27

F2

Hvidbjerg Å, Ove

Sø, Ørum Sø

Stor bestand stor vandsalamander blev i 2006 fundet lige udenfor området på den nordøstlige side af Ove Sø. Derimod forventes arten ikke indenfor områdets grænser, da den skal have små rene søer. For at leve op til udpegningsgrundlaget foreslås arealet inkluderes i habitatområdet. Der er i dette område desuden forekomster af rigkær og overdrev, der foreslås undersøgt nærmere.

Prioritering

Ove Sø er ved at gro til og udvikle sig mod mose. Kommunens prioritet er at bevare søen med åbent vand frem for successionen.

Eutrofiering

Er et voldsomt problem for søerne. Tilførsel af næringssalte via åsystemet bør nedbringes via bredere bræmmer langs åen, registrering af oplandet i en følsommere nitratklasse, reduktion af grødeskæring i åen – men den grøde der skæres skal fjernes fra systemet. Som engangsaktion kan overvejes slamudsugning fra bunden (varsomt, kun små arealer ad gangen for at give faunaen, om der endt er noget, en chance)

Tilgroning af lysåbne naturtyper

Kommunen er i dialog med lokale lodsejere ved Ove Sø om græsning i rigkær- og engområder langs søen. Lodsejere er utilfredse med afvandingsforholdene, og en pga. vandkvaliteten ønskelig højere vandstand vil give vanskelige vilkår for fortsat græsning.

Forslag: Kommunen går sammen med nabokommunerne og overvejer økonomien i løsning med specialudstyr til slåning i vådområder. Det ville også fjerne næringsstoffer bedre, skåne paludellavældet for trampende dyr. Udstyret kan med fordel bruges i andre N2000 områder med lignende problemstilling, f. eks. doverkil og Ove Sø området, eller hvor der ikke lykkes at få græsningsaftaler af andre grunde.

H26

F17

Ålvand Klithede og

Førby Sø

I Life-klithedeprojektet blev registreret:

Bilag IV arterne spidssnudet frø (5

forekomster og markfirben (1 forekomst).

Området indgår i strategiplanen for padde 2006-2025, der blev udarbejdet

i og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås gennemført (overvågning, slåning af udpegede arealer)

Tilgroning / eutrofiering

Lavvandede lobeliesøerne på sandbund er ved at gro til. I det sårbare vegetation kommer mekanisk oprensning ikke i betragtning. Men det er vigtigt at vinden får lov til at bevæge vandet/bølgeslag som er en naturlig forstyrrelse der er med til at holde bunden åbent. Forslag: ryd mindst. mod vest og nord, sørg for at holde bredden åbent med lavt vegetation ved slåning eller afgræsning med nøjsomme kvægracer. I modsætning til får vader kvæget ud i vandet og vil dermed blotte sandbunden igen.

Bilag IV arter

Der foreslås at eftersøge strandtudse. Evt. anlæg af lavvandede søer/"bekassineskrab" i lavninger med mindre sårbar vegetation som erstatningsynglested

H25

F18

Vangså Hede I Life-Klithedeprojektet blev 2 forekomster af Bilag IV art spidssnudet frø registreret.

Stor vandsalamander er med på udpegningsgrundlaget, men blev ikke fundet. Klithede betragtes heller ikke som foretrukket levested. Arten foreslås slettet fra udpegningsgrundlaget.

Tilgroning / eutrofiering

Lavvandede lobeliesøerne på sandbund er ved at gro til. I det sårbare vegetation kommer mekanisk oprensning ikke i betragtning. Men det er vigtigt at vinden får lov til at bevæge vandet/bølgeslag som er en naturlig forstyrrelse der er med til at holde bunden åbent. Forslag: ryd mindst. mod vest og nord, sørg for at holde bredden åbent med lavt vegetation ved slåning eller afgræsning med nøjsomme kvægracer. I modsætning til får vader kvæget ud i vandet og vil dermed blotte sandbunden igen.

Området indgår i strategiplanen for padder 2006-2025, der blev udarbejdet i og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås gennemført (overvågning, slåning af udpegede arealer).

H24

F22

Sydl. del af

Hanstholm

Reservatet,

Hanstholm Knuden

Nors og Vandet Sø

Stor vandsalamander: Øst for området, syd for byen Ræhr, er der registreret 1

forekomst af stor vandsalamander (i 2003)

Bilag IV: 2 forekomster af strandtudse (Life klithede projektet)

Området indgår i strategiplanen for padder 2006-2025, der blev udarbejdet i og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås gennemført (overvågning).

Øst for området, syd for byen Ræhr, er der registreret 1 forekomst af stor vandsalamander (i 2003), der indgår i udpegningsgrundlaget, men ikke fandtes indenfor området. På lokalitet blev siden etableret put and take sø og levestedet derved muligvis påvirket. Forslag: Området bør undersøges. Stor vandsalamander forventes at forekomme i en smal stribe langs overgangen fra knudens kalkskrænt til sandflugtsområdet. Her foreslås målrettet feltundersøgelse. Mulighederne for evt. gravning af erstatningsvandhul bør undersøges.

H23 Vullum Sø Thy skovdistrikt er i gang med planlægning af et større

genopretningsprojekt.

H16

F(8)

12

Løgstør Bredning,

Vejlerne og

Bulbjerg

Ved Nørre Arup, øst for Tømmerby å er et

stort velafgræsset strandengareal ikke

registreret som strandeng endnu.

De vestlige Vejler indgår i LIFE-engfugleprojektet, som ledes af Skov- og Naturstyrelsen.

Området indgår i strategiplanen for padder 2006-2025, der blev udarbejdet

13

19

20

R6

Strandtrøst, annelgræs, strandasters

m.fl.

Ved både Arup tange og Bygholm vejle er

store strandengsarealer registreret. På

strandengene ligger flere strandsøer, der

bør registreres og afgrænses på kortet.

Flere saltpåvirkede søer er udpeget som

"potentielle levesteder" for stor

vandsalamander. Registreringer foreslås

slettet, idet arten ikke forekommer i salteller

brakvandssøer. Der bør undersøges,

hvor arten findes i området.

I Life-Klithedeprojektet blev adskillige

forekomster af strandtudse (Bilag IVart)

registreret i Vejlerne. Vejlerne er af stor

betydning for arten.

Der ønskes nærmere oplysninger om, hvilke

steder i området har betydning for

damflagermusen, der er med på

udpegningsgrundlaget.

I og offentliggjort som del af Life-Klithedeprojektet. Strategiplanen foreslås

gennemført (overvågning, slåning og græsning af udpegede arealer,

skrab/afgravning 3-4 steder)

Bilag IV arter

I Lifeprojektet klithede er der registreret flere forekomster af strandtudse.

Arten er særlig følsom overfor vandstandsændringer. Ved overvejelser om

tiltag, der ændrer vandstanden, f.eks. hævnings af vandstand med fuglelivet

bør artens vilkår i området undersøges og inddrages.

Bilag

Vandløbs-stationer

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Private vandløb

Gammel Sydthy

Dommergård grøft

Bro vest for Dommergård, 15 m.Ns.

Krikvej 2590-00002 ingen udløb B4 4 ja - dårlige

Foldbjerg Bæk

Os Vestervig-Bedsted vejen, 25 m.

Os. Klostergade 2589-00002 Vestervig Å B4 ikke målbar FF, ST dårlige

Vandløb ved Gramstrup 100 m. før Krik Vig 2592-00002 Krik Vig B4 4 ja - middel-gode

Randrup grøft 50 m. før Nissum Bredning 2596-00002 Krik Vig B4 4 ja - middel-gode

Vandløb ved Sangshøj 50 m. før Nissum Bredning 2600-00002 Krik Vig B4 4 ja - gode

Vandløb mellem Sangshøj og

Hoelgård 50 m. før Nissum Bredning 2602-00002 Krik Vig B4 4 ja - gode

Gettrup Bæk 100 m. før Nissum Bredning 2608-00002 Nissum Bredning B1 3 nej FF, RBU, OGF gode

*Gundtoft Å - øvre del, fra udspring

til Skolebrovej

Gundtoft Møllegård, 25 m. os.

Gundtoft møllevej 2612-00020 Gundtoft Å B2 3 nej SÅL, OGF, RBU gode

Kvarbjerg Å

Kvarbjerg, 100 m. før Nissum

Bredning 2610-00002 Nissum Bredning B3 3 nej FF, SP, OGF dårlige

Helligsø-Sindrup Å 200 før Vejlebro 2620-00002 Skibsted fjord B4 4 ja - dårlige

Vesterlund grøft, øvre del af

Holmgård Mølle å, fra Ydby Bro ved privatvej, 15 m. os 2624-00062 Holmgård Mølleå B1 4 nej OGF, SÅL, FF middel

Boddum Bæk 400 m. før udløb i Dover kil 2634-00010 Doverkil A 4 nej FF ringe

Vandløb Ravnshøje 50 m. før udløb 2627-00002 Skibsted fjord A 4 nej FF ringe

Boddumhule bæk Frishøj 2630-00002 Skibsted fjord - 4 - - ringe

Vandløb ved Grethøje 50 m. før Skibsted fjord 2632-00002 Skibsted fjord - 4 - - middel

Vashøj Bæk Vashøj, 30 m. ns. Ginnerupvej 2638-00002 Dover Mølle å B1 3 nej OGF gode

Skidenbæk Visby Bredning B3 3 nej FF

Heltborg Bæk Lyngklip, 15 m. ns. Futtrupvej 2642-00004 Visby Bredning B4 2 nej FF, ST ringe/middel

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Heltborg Pumpekanal

Futtrup, 40 m. os Futtrupvej og

pumpestation. 2644-00002 Visby Bredning B4 3 nej FF, OK, SP dårlige

Gammelby Bæk Dåsen 2650-00002 Visby Å B4 5 ja - middel

Brødkær Bæk 500 m. før udløb i Visby Bredning 2654-00006 Visby Bredning B3 4 ja - middel

Vandløb i Skyum Enghave Gård 2664-00006 Limfjorden B3 4 ja - middel

Vandløb gennem Øster og Vester

Hørdum Iruplundvej 3112-00058 Gisselbæk/Hørsted Å B4 1 nej FF, OGF dårlige

Toftdal Bæk Hassing Mose 3110-00054 Gisselbæk/Hørsted Å B3-B4 3 nej FF, OGF dårlige

Søvang grøft 100 m. før udløb i Ove sø 3118-00036 Ove Sø B3 4 ja - ringe

Istrup Bæk

Vejbro før udløb i Ove sø, Ns.

Kystvejen 3076-00002 Ove Sø F 4 ja - dårlige

Vandløb Alstrup Sende ingen! Ingen 4 ja -

Bisole grøft Vesterhavet B4 4 ja -

Lorkær grøft

400 m. før udløb i Flade sø, 20 m.

ns. Klitvej 2952-00010 Flade Sø F 3 nej FF, OK ringe

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved hver station, og ikke nødvendigvis sammenlignelig med resultatet for det fysiske indeks)

Gammel Thisted

Harring Kær 100 m. før udløb i Harring å 3090-00084 Harring Å B3-B4 1 nej FF, OGF dårlige

Søndre Skjoldborg Bæk/Øvre

Isholm Bæk

Bakkevang. Ns Skjoldborg RANlæg

2690-00008 Sundby å B1 2 nej RBU, SÅL, OGF gode

Isholm kildebæk 50 m. Os. Isholm Landgrøft 2692-00002 Isholm Landgrøft/Sundby å A 4 nej ST gode

Nørre Skjoldborg Bæk 100 m. før udløb i Sundby Å 2688-00002 Sundby å B3 mapinfo 3 nej FF, OGF ringe-middel

Faldbæk/Sundby Å 300 m. før udløb i Sundby Å 2686-00002 Sundby å B1 4 nej gode

Sundby Å

600 m. Os. Sdr. Nordentoft

dambrug 2682-00022 Sundby å B1 5 ja - gode

Faddersbøl Bæk 100 m. Os. Førby Å 3032-00062 Førby Å Ingen-F 3 nej OK, FF dårlige

Tilløb Faddersbøl Bæk Nr. Grønkær 3034-00066 Faddersbøl Bæk gen-B3 mapin 3 nej FF, OK dårlige

Hvalstrup Bæk Rosvangvej, 5 m. Ns. 3019-00076 Søndre Landkanal B1 4 nej FF, ST, OGF dårlige

Færgesø Kanal Nord for Rosvang 3016-00080 Sjørring Sø Kanal B3?mapinfo 3 nej FF, OGF dårlige

Pumpekanal Kløv å Kløv 2784-00006 Stor Å B3?mapinfo 2 nej FF, OGF dårlige

Montoft vandløb Brusgård 2792-00020 Skiveren Nord Ingen 2 nej FF, OGF dårlige

Skjelsgård Bæk, øvre del af åen Ingen station Stor Å B3 ingen

Tilløb Østerild Bæk 100 m. før udløb 2810-00002 Østerild Bæk B1/ingen 3 nej FF, OK ringe-middel

Nørre Arup Bæk Bakkegårdsvej 2818-00002 Arup Vejle ingen 3 nej FF dårlige

Oddegårde Bæk Gl. Vesløs 2817-00034 Arup Vejle ingen 2 nej FF dårlige

Tilløb til Trædejordsgrøften

200 m. før udløb i

Trædejordsgrøften. 2868-00012 Trædejordsgrøften ingen 1 nej FF, OK, OGF dårlige

Brunbakke grøft 500 m. før udløb i Tømmerby fjord 2860-00002 Tømmerby kanal B3 4 ja FF, OK dårlig-ringe

Gærhøj grøft Gærhøj 2808-00002 Østerild Bæk B3?mapinfo 2 nej FF, OK dårlige

Bredkær Rende 100 m. før udløb i Vesterhavet 2938-00002 Vesterhavet B3 3 nej FF, OK, RBU ringe-middel

Tilløb Førby Sø Førby Sø ingen 2 nej

Vandløb Grudvande Kystvej 2936-00014 Grudvande B4 1 nej FF, OK dårlige

Bøgsted Rende Kystvej 2934-00004 Vesterhavet B4 1 nej FF, OK dårlige

Lejebakke grøft Lejebakke 2924-00004 Vesterhavet ingen 1 nej OK, FF dårlige

Rindbak

Møllebakke, 50 m. før udløb i

Vandet Sø 2920-00002 Vandet Sø B4 4 ja - middel

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Tilløb Vandet Sø Vandetvej 2918-00050 Vandet Sø B4 1 nej FF, OGF dårlige

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Gammel Hanstholm

Afløb fra Sokland Skidenkær 2908-00006 Sø nordøst for Sårup B3? Mapinfo 4 ja - dårlige

Søndre tilløb Hansted mølle å 100 m. før udløb i Hansted Mølle å 2910-00002 Hansted Mølle å B3 4 ja - dårlige

Ræhr Kærgrøft 100 m. før udløb i Stor å 2720-00002 Stor Å B3 ikke målbar * - *

Skradekær Bæk Før Kløv å 2766-00058 Kløv Å B3 3 nej FF, dårlige

Hjardemål grøft, øvre Østerild Bæk 10 m. Os. Abildkær grøft 2804-00026 Østerild Bæk/Fjord ingen 3 nej FF, OK ringe

Tilløb Hjardemål grøft Hjardemål kirke 2806-00002 Hjardemål grøft ingen/B3 3 nej FF, OK dårlige

Grårissande grøft

Harboslettevej (egentlig Sækkelundvej) 2748-00028 Voldum Sø C 1 nej FF, OK dårlige

Lillesande Grøft Klitvejen 2750-00088 Grårissande grøft ingen 1 nej FF dårlige

Klitbækken Bro 1000 m. før udløb i Vullum Sø 2756-00076 Voldum Sø B3 3 nej FF, OK dårlige-ringe

Blovsgård Bæk Roergård 2754-00080 Klitbækken B3-ingen 3 nej FF, OK dårlige-ringe

Tilløb Blovsgård Bæk 50 m. Os. Blovsgård bæk 2752-00092 Blovsgård Bæk ingen 3 nej FF, OK dårlige

Trøjborg grøft Kigud 2922-00020 Nordsøen B4 4 ja - dårlige

Esdal Vandløb Vigsø Bugt B4 3 nej

Madsbøl Rende Sivkær 2900-00010 Vigsø Bugt F 3 nej FF, OK ringe

Vandløb Skiverklit Torngård 2834-00026 ingen udløb Mapinfo B3/inge 3 nej FF, OK dårlige

Glæde Å

Bro v. Oddersbøl plantage, 15 m. os. Klitvej 2846-00006 Tømmerby Å B3 4 ja FF, OK ringe

Tømmerbykær grøft Tømmerby kær 2826-00056 Tømmerby Å B3 4 ja FF, OK dårlige

Brillum Bæk 100 m. før udløb i Glæde å 2828-00020 Tømmerby Å B3-ingen 4 1 ja-nej FF, OK ringe

Tilløb Brillum Bæk Langelund gård 2830-00034 Brillum Bæk B3 1 nej FF, OK dårlige

Møgelkær grøft Brillum Bæk B4 ingen

Koldkær grøft 100 m. før udløb i Glæde å, (50 m.) 2850-00018 Djernæs grøft B3 4 ja - ringe

Djernæs grøft Gældevej, 25 os. 2852-00010 Tømmerby Å B3 4 ja - ringe

Langelund grøft

Rødebrovej, 400 m. før udløb i Tømmerby Å, efter tilløb af Tømmerby kær grøft 2824-00054 Tømmerby Å B3 4 ja - ringe

Rødbrogård grøft 300 m. før udløb i Tømmerby kanal 2858-00002 Tømmerby Fjordkanal B3 3 nej FF, OK, SV middel

Bundgård grøft Tømmerbyvej 2854-00016 Tømmerby Fjordkanal ingen 4 ja - middel

Hortholmmølle grøft Tømmerbyvej 2864-00014 Tømmerby Fjordkanal B4 4 ja - gode

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning opfyldt

Årsag til manglende målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved hver station, og ikke nødvendigvis sammenlignelig med resultatet for det fysiske indeks)

Snekkerbjerg Grøft Torsbjergvej 2874-00002 Selbjerg Vejle B3(mapInfo) 4 ja - dårlige

Lyng Bæk Lyngvej 2880-00004 Selbjerg Vejle B4 4 ja - dårlige

Frøstrup grøft 10 m. før udløb i Vabesgård Bæk 2884-00030 Vabesgård Bæk B4 3 nej FF, OK dårlige

Kærup grøft Kærup 2886-00028 Vabesgård Bæk B4 4 ja - ringe

Lund Bæk Hanstholm Lund 2892-00006 Lund Fjord B3 4 ja - ringe

Svanborg grøft Lund Fjord B3 4 ja

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning opfyldt

Årsag til manglende målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved hver station, og ikke nødvendigvis sammenlignelig med resultatet for det fysiske indeks)

Kommunale vandløb

Gammel Sydthy

Villerup Bæk Vejlegård, 20 m. ns. Vestervigvej 2568-00010 Handrup Bæk/Hvidbjerg Å B2-B3 3 nej FF, OGF, SÅL ringe

Handrup Bæk

St. Ørum Bro, 50 m. os

Vilhelmsmindevej 2566-00001 Hvidbjerg Å B2 1 nej FF, OGF, SÅL ringe

Spolum Bæk Astrup Mark 2570-00018 Villerup Bæk B3 1 nej SÅL, OGF middel

Bedsted Bæk Habæk, 15 m. ns. Horsfeldvej 2586-00024 Handrup/Villerup Bæk B1 4 nej RBU, SÅL gode
 Vestervig Å 1
 Vestervig Vest, for enden af Niels
 Ebbesensvej 25 m. ns. Stibro 2588-00020 Krikvig B2 3 nej RBU, OGF gode
 Vestervig Å 2
 "Krikvej", 150 meter opstrøms
 Lodbjergvej 2588-00008 Krikvig B2 4 nej FF, RBU, OGF ringe
 Visby Å
 Abildgård Mølle, 40 m. ns.
 Ullerupvej 2648-00008 Visby Bredning B1 3 nej RBU, SÅL gode
 Holmgård Mølle Å Holmgårde, 30 m. ns. Holmgårdvej 2622-00048 Skibsted Fjord B2 2 nej RBU, SÅL, OGF gode
 Grundtoft Å (Ingen station, ligger på privat del) - - - - -
 Skærdal Grøft Helligsøgård, 25 m. ns. Vestervej 2614-00008 Gundtoft Å B3 3 nej OGF, SÅL middel
 Gisselbæk/Kokholmrende 10 m. før udløb i Kokholmrende 3086-00014 Koustrup Å B1 5 ja ringe-middel
 Storkær Å
 Bro mellem Lodbjerg og Ørum. 25
 m. ns. Lodbjergvej 3150-00002 Ørum Sø F 1 nej FF, OK, SV dårlige
 Irup Bæk Mellemmølle 2662-00004 Årbæk, Limfjorden B1 4 nej RBU gode
 Årbæk Vestergård 2660-00008 Limfjorden B1 4 nej SÅL, OGF middel
 Kjallerup Bæk Ingen station - Hvidbjerg Å ikke målsat - - -
 Vallensbæk 200 m. før udløb i Visby Bredning 2646-00002 Visby Bredning B3 2 nej SÅL, OGF dårlig/middel
 Dover Mølle Å
 Bro før udløb i Nees Sund, 15 m.
 ns. Dover Møllevej 2636-00002 Nees Sund B1 4 nej FF, SP, SÅL dårlige
 Stenskær Bæk 200 m. Os. Visby Bredning 2656-00003 Visby Bredning B3 4 ja dårlige
 Brunkær Bæk Bro ved Gudnæs 2658-00006 Visby Bredning B3 4 ja dårlige
 Spangbjerg Bæk/Vandløb gennem
 moselund Ns. Rørlægning 3116-00002 Ove Sø B3 3 nej FF, SÅL dårlige
 Østerkær Bæk Hassing R-anlæg st.3 3114-00038 Ove Sø B4 4 ja dårlige
 Vestre grøft i Åkjær enge Nr. Lyngholm mark 2558-00002 Hvidbjerg Å F 3 nej FF, OK dårlige
 Midterste grøft i Åkjær enge Ingen station - - ikke målsat - - -
Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i
Målsætning
Målt DVFI
Målsætning
opfyldt
Årsag til
manglende
målopfyldeelse
Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved
hver station, og ikke nødvendigvis
sammenlignelig med resultatet for det
fysiske indeks)
 Østre grøft i Åkjær enge Ingen station - - ikke målsat - - -
 Hulkær grøft 200 m. før udløb i Storkær Å 3154-00022 Storkær Å B4 4 ja dårlige
 Grossens Rende 300 m. før udløb i Storkær Å 3152-00014 Storkær Å F 3 nej FF, OK ringe
Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i
Målsætning
Målt DVFI
Målsætning
opfyldt
Årsag til
manglende
målopfyldeelse
Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved
hver station, og ikke nødvendigvis
sammenlignelig med resultatet for det
fysiske indeks)
Gammel Thisted
 Trædholm bæk / Øvre Haring å Ingen station - - B1 - - - -
 Haring å 1. Haring Hedegård 3088-00028 Ove Sø B1 4 nej SÅL, OGF, RBU gode
 Haring å 2. 400 m. før udløb i Koustrup Å 3088-00026 Ove Sø B2 4 nej SÅL, OGF, RBU ringe
 Nørkær å Fjorlund, 2670-00010 Vilsund B1 4 nej FF, SP, SÅL ringe
 Vestre Sidekanal 100 m. før udløb i Nørkær å 2674-00002 Nørkær å B1 4 nej RBU, SÅL, OGF middel-god
 Tilløb Nørkær å, Vilsundvej Øst
 (privat) 25 m. Os. Nørkær å 2678-00001 Nørkær å B1 3 nej FF, OK dårlige
 Tilløb Nørkær å, Vilsundvej Vest
 (privat) Vildsundvej vest 2676-00006 Nørkær å B1 4 nej FF, OK ringe
 Tilløb Nørkær å, Fjordlund (Privat) Fjordlund 2672-00002 Nørkær å B1 3 nej FF, OGF ringe

Stagstrup å Øland Bro 3096-00080 Koustrup å/Ove sø B3 3 nej FF, RBU, SÅL ringe
Snedsted å 1. Snedsted pumpestation st 1. 3094-00074 Koustrup å/Ove sø B1 3 nej RBU, FF middel
Snedsted å 2. Tøvlingvej 3094-00066 Koustrup å/Ove sø B1 1 nej FF, SÅL, OGF ringe
Hørsted mosekanal Ingen station Snedsted Å - - - - -
Hvidkær bæk Hørstedvej. Os vej. 3102-00062 Koustrup Å B4 4 ja - ringe-middel
Sønderhå bæk Ingen station - Koustrup Å - - - - -
Gyrup bæk Ingen station - Nørhå sø - - - - -
Stenbjerg bæk Sømærkevej, 2944-00012 Nedsivning B4 1 nej ST, FF dårlige
Fredskilde bæk
Langvad vejbro, 10 m. Os.
Legindvej 3072-00002 Ove Sø B2 5 ja - middel
Skiveren - syd/Gammelå Kærgårde 3048-00050 Sjørring Sø Kanal B3 3 nej FF, ST Ubedømmelig
Landgrøften Ingen station Skiveren - syd/Gammelå - - - - -
Midholm bæk Midholmvej 3060-00002 Hundborg Mosekanal F 2 nej OK, ST, OGF dårlige-middel
Hundborg bæk Hundborg R-anlæg 3050-00092 Hundborg Mosekanal B3 4 ja - dårlige-ringe

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfylde

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Gjersbøl bæk Lundgård, 15 m. ns. Gjersbølvej 3058-00018 Hundborg Mosekanal B1 4 nej SÅL, RBU gode

Beersted bæk Bro st. Todbøl 3056-00012 Hundborg Mosekanal B2 4 nej FF ringe-middel

Møgelvang bæk Vasbjerg 2694-00002 Sundby å B1 4 nej RBU, SÅL middel

Isholm bæk

Sundby Å 1.

Støvring Bro, 10 m. Ns.

Østergårdsvej 2682-00014 Vilsund B3 5 ja - middel

Sundby Å 2.

100 m. Ns. Sdr. Nordentoft

dambrug 2682-00018 Vilsund B1 5 ja - gode

Sundby Å 3. A11, 10 m. ns. Broen 2682-00020 Vilsund B1 5 ja - gode

Mejlsø kanal Ingen station Sjørring Sø Kanal - - - - -

Førby å

Faddersbøl, 100 m. Os.

Egebaksandevvej, bag møllen 3036-00052 Sjørring Sø Kanal B1 4 nej OK, FF, SV ringe

Ravns rende Ingen station Sjørring Sø Kanal - - - - -

Søholm kanal Ingen station Sjørring Sø Kanal - - - - -

Sdr. landkanal

500 m. før udløb i Sjørring Sø

Kanal, 20 m. ns. grusvej 3018-00068 Sjørring Sø Kanal B3 3 nej FF, OGF dårlige

Sperring Sø Kanal 1. Voldsted Borg 3012-00044 Sjørring Sø Kanal C 2 nej FF, SÅL, OK ringe

Sperring Sø Kanal 2. Bro v. Mejeri, 15 m. Os. Vorupørvej 3012-00038 Sjørring Sø Kanal B3 4 ja middel

Lille kanal Voldsted, 15 m. Os. Grusvej 3014-00094 Sperring Sø Kanal C 3 nej FF, SÅL dårlige

Dollerup bæk Trapsandevvej, 25 m. Os. Vandetvej 3000-00084 Sperring Sø Kanal B1 4 nej FF, ST, ringe

Bækken - Thisted Tingstrup 2710-00008 Limfjorden B4 1 nej FF, OGF, RBU ringe

Brund/Kjelstrup gr. Kelstrup, 50 m. Ns. Rørudløb 2794-00024 Lønnerup fjord B1 2 nej FF, ST dårlige/ringe

Skiveren - nord Svingel Bro, 2790-00014 Lønnerup fjord B1 4 nej FF ringe

Skovstedkærgøften A11 2788-00012 Lønnerup fjord C 3 nej FF, RBU ringe-middel

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfylde

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Kanstrup landgrøft Opstr. Bromølle 2744-00002 Stor å B3 3 nej FF, OGF dårlige

Tagmarks kanal Bromøllevej 2786-00032 Pumpekanal Kløv å C 3 nej FF, OGF dårlige

Lilleåen 100 m. før udløb i Stor Å 2742-00002 Stor å B2 2 nej FF, SP ringe
Lilleåen St. 300-600 Stor å B1 ikke målt ikke målt - middel/gode
Tommelberggrøften 50 m. før udløb i Stor Å 2740-00002 Stor å B3 3 nej FF, OGF ringe
Kåstrup kær Vest Vejbro 250 m. før Stor Å 2736-00010 Stor å B3 4 ja - ringe
Kåstrup kær Øst 50 m. før Tommelberggrøften 2738-00006 Tommelberggrøften/Stor å B3 3 nej FF, OGF dårlige
Smedegård å Hestehave 2734-00006 Stor å B2 4 nej FF, RBU,OGF ringe/middel
Grågård å
Start på føde kanal, Grågård
dambrug 2728-00010 Stor å B2 4 nej FF, SÅL ringe
Tilløb Grågård å 10 m. før Grågård å 2730-00008 Grågård å B2 3 nej FF ringe/middel
Skjelsgård bæk
Ballerum skelgrøft 100. før udløb i Kløv å 2768-00050 Kløv å B3 3 nej FF dårlige
Gammelmarksgrøft Skradekærvej 2770-00052 Ballerum skelgrøft B3 4 ja FF, OK ringe
Porskær grøft Ingen station Gammelmarksgrøften - - - - -
Hunstrup landkanal Hunstrup gård, 2776-00048 Hunstrup å B3 1 nej FF ringe
Hunstrup å Højbro 2774-00038 Kløv å B3 2 nej FF, OGF ringe-middel
Korskær grøft 200 m. før Hunstrup å 2778-00042 Hunstrup å B3 4 ja FF, OGF dårlige
Klastrup søbæk 300 m. Os. Sidetilløb 2802-00020 Østerild Bæk B3 3 nej FF, OGF dårlige-ringe
Østerild bæk 300 m. før udløb i Østerild Fjord 2800-00010 Østerild Fjord B1 4 nej RBU, FF middel
Risengrøften Vesløs R-anlæg st. 3 2863-00002 Tømmerby Fjord Kanal F 3 nej FF, SP, OK dårlige
Trædejordsgrøften Tømmerbyvej 2868-00012 Tømmerby Fjord Kanal B1 3 nej OGF, SÅL middel

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved hver station, og ikke nødvendigvis sammenlignelig med resultatet for det fysiske indeks)

Øsløs bykærgrøft FF, OGF, SÅL

Store rende Vangså 2928-00004 Vesterhavet B4 1 nej FF, OK dårlige

Skippergrøften FF, OGF, SÅL

Tilsted bæk Landlyst 2706-00006 Limfjorden B3 4 ja FF, RBU middel

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved hver station, og ikke nødvendigvis sammenlignelig med resultatet for det fysiske indeks)

Gammel Hanstholm

Klitmøller Å Bro Nord-Vest Kvadderkær 2916-00008 Nordsøen A 4 nej middel

Krægpøt grøft

Rosholm grøfter

Senå Gl. Aalborgvej 2896-00050 Lund Fjord B4 4 ja middel

Skodskær Bæk Langvad 2856-00002 Tømmerby Fjord B4 3 nej FF middel

Vabesgård Bæk Fjordvej 2882-00012 Selbjerg Vejle B4 4 ja ringe

Hansted mølleå 1. Bro Regnvandsbassin 2906-00006 Nordsøen B1 3 nej FF, ringe

Hansted mølleå 2. Nørtorp Gårde 2906-00010 Nordsøen B3 4 nej FF, ringe

Bjerre landbrugsgrøft Ingen station - Ørneløbet B3 - - - dårlige

Ørneløbet 400 m. før udløb i Stor å 2718-00002 Stor å B3 4 ja ringe

Nors å Kystvejen 2912-00002 Nordsøen A 3 nej FF, OK ringe-middel

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfyldelse

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved hver station, og ikke nødvendigvis sammenlignelig med resultatet for det fysiske indeks)

Tidligere Amtsvandløb

Sjørring Sø Kanal 1.

Syd for st. Djernæs, ca. 250 meter

vest for skoven 3010-00026 Årup Å B3 3 nej FF, OGF, RBU ringe

Sjørring Sø Kanal 2. Faddersbøl Bro 3010-00016 Årup Å B2 4 nej OGF, FF middel

Sjørring Sø Kanal 3. 50 m. Os. Årup Å 3010-00002 Årup Å B2 4 nej OGF, FF middel

Hundborg Mose Kanal 100 m. NS. Todbøl dambrug 3054-00098 Sjørring Sø Kanal B2 3 nej FF, OGF ringe

Hundborg Mose Kanal Røde Anes Bro 3054-00086 Sjørring Sø Kanal B2 3 nej FF, OGF ringe-middel

Årup Å

Årup, Enggård, 85 m. Ns.

Årupbyvej 3064-00082 Nørhå Sø/Tegå B2 5 ja middel

Tegå Førløbet i Ove sø 3068-00070 Ove Sø B2 4 nej FF, OGF, SP middel

Koustrup Å/Hørsted å Åbro 3086-00010 Ove Sø B2 4 nej OGF, SÅL gode

Koustrup Å/Hørsted å

Ns. Koustrup dambrug, 10 m. Os.

Kokholmrende 3086-00014 Ove Sø B1 3 nej OGF, SÅL gode

Koustrup Å/Hørsted å

Os. Koustrup dambrug, 100 m. os

dambrug 3086-00018 Ove Sø B1 4 nej OGF, FF, SÅL ringe

Hvidbjerg Å 1. Hvidbjerg Møllegård 2550-00050 Ørum Sø B2 3 nej OGF, FF middel

Hvidbjerg Å 2.

Morup Mølle R-Anlæg St. 1, 25 m.

os. Morup Møllevvej 2550-00046 Ørum Sø B2 3 nej OGF, FF middel

Kastet Å Tåbel, 100 m. ns. Aggervej 2551-00002 Krik Vig B3 4 ja middel

Stor Å 1. Os. Ballerum dambrug 2716-00044 Lønnerup Fjord B1 4 nej FF, OK ringe

Stor Å 2. Ballerum dambrug 2716-00042 Lønnerup Fjord B1 4 nej FF, OK ringe

Stor Å 3. Ns. Ballerum dambrug 2716-00040 Lønnerup Fjord B1 4 nej FF, OK ringe

Stor Å 4. 50/300 m. Ns. Grågård å 2716-00037/38 Lønnerup Fjord B1 4 nej FF, OK ringe

Stor Å 5. Kåstrup, 40 m, Ns. Kåstrup Bro 2716-00034 Lønnerup Fjord B2 4 nej middel

Kløv Å 1. Skradekær Bro 2746-00016 Stor å B2 4 nej FF, OK ringe

Vandløbs navn Stations navn Amt Stations nr. Udløb i

Målsætning

Målt DVFI

Målsætning

opfyldt

Årsag til

manglende

målopfylde

Fysiske forhold (Vurderet subjektivt ved

hver station, og ikke nødvendigvis

sammenlignelig med resultatet for det

fysiske indeks)

Kløv Å 2.

100 m. Nedstr. Rimmerhus

dambrug 2746-00012 Stor å B2 4 nej FF, OK ringe

Tømmerby Å 1 Rødebro, 30 m. os. Bro 2822-00050 Tømmerby Landkanal B2 4 nej FF, OK, SV middel

Tømmerby Å 2 Langvad, 25 m. ns. Bro 2822-00042 Tømmerby Landkanal B2 4 nej FF, OK, SV middel

Tømmerby Fjord Kanal Øst 100 m. Os. Riseng Grøft 2862-00078 Limfjorden. B3 3 nej FF, OGF ringe

Tømmerby Landkanal

Glømbak Kanal Bygholm 2876-00002 Limfjorden. B3 2 nej FF ringe

Årsag til manglende målopfylde:

RBU Regnvandsbetingede udløb

FF Fysiske forhold

SÅL Spildevand i det Åbne Land

OK Okker

SV Sand vandring

OGF Organisk forurening

SP Stuvnings påvirket

ST Sommer tør.

- Der er kun givet en begrundelse, når målsætningen IKKE er opfyldt

- Årsagen er typisk et samspil af flere ting. Disse er i ovenstående kolonne opskrevet efter prioritet. Således at den årsag der er nævnt først, menes at være

den af størst betydning. Det skal dog understreges at prioriteringen, mange steder er baseret på relative sparsomme oplysninger.

- Da ovenstående screening er baseret på vandløbsstationer, og ikke en gennemgang af hele vandløbet, vil der kunne komme afvigelser i forbindelse med

årsag til manglende målopfyldelse. Det er dog forsøgt at betragte vandløbet som en helhed ved vurderingen, og ikke kun på stations niveau.

Vandløbs navn

Private vandløb

Gammel Sydthy

Dommergård grøft

Foldbjerg Bæk

Vandløb ved Gramstrup

Randrup grøft

Vandløb ved Sangshøj

Vandløb mellem Sangshøj og

Hoelgård

Gettrup Bæk

*Gundtoft Å - øvre del, fra udspring

til Skolebrovej

Kvarbjerg Å

Helligsø-Sindrup Å

Vesterlund grøft, øvre del af

Holmgård Mølle å, fra Ydby

Boddum Bæk

Vandløb Ravnhøje

Boddumhule bæk

Vandløb ved Grethøje

Vashøj Bæk

Skidenbæk

Heltborg Bæk

Fysisk indeks (De fysiske forhold

vurderet ud fra det fysiske indeks

brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

- nej brunlig nej ja nej nej måske 02-08-2007

- nej - nej ja nej nej måske 02-08-2007

34 nej klart nej/ja* måske nej nej måske 17-10-2007

36 nej klart nej/ja* måske nej nej måske 17-10-2007

41 nej klart nej/ja* måske nej nej måske 17-10-2007

44 nej klart nej/ja* måske nej nej måske 17-10-2007

45 nej klart nej* nej nej nej måske 17-10-2007

- nej klart ja nej nej nej ja 01-08-2007

- nej beskidt nej nej ja ja ja 01-08-2007

- nej brunt nej måske nej måske måske 01-08-2007

- nej klart måske måske nej nej måske 01-08-2007

5 nej klart ja nej ja nej nej 18-11-2007

9 nej farvet måske nej nej måske nej 18-11-2007

7 nej farvet nej nej nej nej nej 18-11-2007

25 nej klart nej måske nej nej måske 18-11-2007

- nej klart måske nej nej nej nej 01-08-2007

- nej klart måske måske måske måske måske 02-08-2007

Vandløbs navn

Heltborg Pumpekanal

Gammelby Bæk

Brødkær Bæk

Vandløb i Skyum

Vandløb gennem Øster og Vester

Hørdum

Toftdal Bæk

Søvang grøft

Istrup Bæk

Vandløb Alstrup Sende

Bisole grøft

Lorkær grøft

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning (vurderet subjektivt ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

- ja klart nej nej ja ja måske 02-08-2007

28 nej klart måske måske nej nej måske 17-10-2007

27 nej svagt farvet ja måske nej nej måske 12-12-2007

29 nej klart ja/nej måske nej nej måske 18-11-2007

7 nej farvet måske måske nej nej måske 21-10-2007

0 nej farvet ja nej nej nej måske 12-12-2007

9 nej svagt farvet ja måske måske nej ja 12-12-2007

-2 ja okkerfarvet ja nej måske nej måske 09-10-2007

ja okkerfarvet ja nej måske nej måske 02-08-2007

Vandløbs navn

Gammel Thisted

Harring Kær

Søndre Skjoldborg Bæk/Øvre

Isholm Bæk

Isholm kildebæk

Nørre Skjoldborg Bæk

Faldbæk/Sundby Å

Sundby Å

Faddersbøl Bæk

Tilløb Faddersbøl Bæk

Hvalstrup Bæk

Færgeborg Kanal

Pumpekanal Kløv å

Momtøft vandløb

Skjelsgård Bæk, øvre del af åen

Tilløb Østerild Bæk

Nørre Arup Bæk

Oddegårde Bæk

Tilløb til Trædejordsgrøften

Brunbakke grøft

Gærhøj grøft

Bredkær Rende

Tilløb Førby Sø

Vandløb Grudvande

Bøgsted Rende

Lejebakke grøft

Rindbak

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

2 måske let farvet ja/nej måske ja/nej nej ja 26-09-2007

36 nej klart ja nej nej nej ja 22-08-2007

30 nej klart ja/nej nej nej nej 22-08-2007

17 nej klart ja måske nej nej måske 22-08-2007

33 nej klart ja/nej måske nej nej nej 22-08-2007

32 nej klart ja nej nej nej nej 22-08-2007

8 ja okker ja måske nej nej måske 24-08-2007

8 lidt farvet nej ja nej nej måske 24-08-2007
2 nej klart ja måske nej nej måske 24-08-2007
2 nej klart nej måske ja nej ja 24-08-2007
-3 nej let farvet nej nej ja/nej nej måske 24-10-2007
1 nej klart måske måske nej nej måske 03-10-2007
14 ja farvet ja nej nej nej nej 24-10-2007
0 nej klart nej* måske nej nej måske 25-10-2007
0 nej farvet måske måske nej nej måske 25-10-2007
14 lidt let farvet ja nej nej nej måske 16-10-2007
10* lidt let okker måske nej nej nej måske 16-10-2007
-4 ja okker måske måske nej nej måske 16-10-2007
20 lidt let farvet måske nej måske ja måske 21-10-2007
6 lidt farvet måske måske nej nej måske 21-10-2007
7 ja okker måske måske nej nej måske 21-10-2007
3 ja okker måske måske nej måske måske 21-10-2007
23 lidt klart nej/ja måske nej nej måske 21-10-2007

Vandløbs navn

Tilløb Vandet Sø

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

4 nej let farvet måske nej ja nej måske 21-10-2007

Vandløbs navn

Gammel Hanstholm

Afløb fra Sokland

Søndre tilløb Hansted mølle å

Ræhr Kærgrøft

Skradekær Bæk

Hjardemål grøft, øvre Østerild Bæk

Tilløb Hjardemål grøft

Grårisande grøft

Lillesande Grøft

Klitbækken

Blovsgård Bæk

Tilløb Blovsgård Bæk

Trøjborg grøft

Esdal Vandløb

Madsbøl Rende

Vandløb Skiverklit

Glæde Å

Tømmerbykær grøft

Brillum Bæk

Tilløb Brillum Bæk

Møgelkær grøft

Koldkær grøft

Djernæs grøft

Langelund grøft

Rødbrogård grøft

Bundgård grøft

Hortholmmølle grøft

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

6 nej klart måske måske nej nej nej 27-11-2007
0 nej let farvet ja nej nej nej måske 27-11-2007
***** 24-10-2007
-1 nej farvet ja nej nej nej måske 24-10-2007
3 lidt farvet ja nej nej nej måske 24-10-2007
-4 lidt farvet ja måske nej nej måske 24-10-2007
-7 ja farvet måske måske nej nej måske 24-10-2007
-1 nej farvet måske måske nej nej nej 24-10-2007
-1 ja farvet ja nej nej nej måske 24-10-2007
3 ja farvet ja nej nej nej måske 24-10-2007
-1 ja let farvet ja måske nej nej måske 24-10-2007
5 lidt let farvet måske måske nej måske måske 21-10-2007
2 lidt let farvet ja/nej nej nej nej nej 29-10-2007
0 svag farvet ja nej nej nej nej 27-11-2007
ja svag okker ja måske nej nej måske 08-08-2007
3 lidt farvet ja måske nej nej måske/nej 27-11-2007
ja okker ja nej nej nej måske 08-08-2007
-3 lidt/ja let farvet ja nej nej nej måske 27-11-2007
ja okker nej nej ja nej måske 08-08-2007
ja okker ja nej ja nej måske 08-08-2007
ja okker ja måske nej nej måske 08-08-2007
18 lidt let farvet ja nej nej nej måske 27-11-2007
27 nej klart ja nej nej nej måske 16-10-2007
37 nej klart ja måske måske nej nej 16-10-2007

Vandløbs navn

Snekkerbjerg Grøft
Lynge Bæk
Frøstrup grøft
Kærup grøft
Lund Bæk Hanstholm
Svanborg grøft

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

3 nej klart ja måske nej nej måske 16-10-2007
-1 nej farvet vand måske nej nej nej måske 16-10-2007
-2 let let farvet måske måske nej nej måske 16-10-2007
9 nej let farvet ja nej nej nej måske 16-10-2007
6 nej klart vand nej måske nej nej måske 16-10-2007

Vandløbs navn

Kommunale vandløb

Gammel Sydthy

Villerup Bæk
Handrup Bæk
Spolum Bæk
Bedsted Bæk
Vestervig Å 1
Vestervig Å 2
Visby Å
Holmgård Mølle Å
Grundtoft Å
Skærdal Grøft
Gisselbæk/Kokholmrende
Storkær Å
Irup Bæk
Årbæk
Kjallerup Bæk
Vallensbæk

Dover Mølle Å
Stenskær Bæk
Brunkær Bæk
Spangbjerg Bæk/Vandløb gennem
moselund
Østerkær Bæk
Vestre grøft i Åkjær enge
Midterste grøft i Åkjær enge

**Fysisk indeks (De fysiske forhold
vurderet ud fra det fysiske indeks
brugt i NOVANA programmet.)**

**Okker påvirkning
(vurderet subjektivt
ved besigtigelse) Vandets farve**

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

nej klart nej nej ja/nej nej måske 19-07-2007
nej brunlig ja nej ja nej måske 19-07-2007
nej brunt/klart ja/nej måske nej nej ja 02-08-2007
nej klart ja måske nej nej måske 02-08-2007
nej klart ja/nej nej nej måske 02-08-2007
nej let farvet ja/nej nej nej måske 02-08-2007
ja/nej klart ja/nej nej nej måske 02-08-2007
nej klart ja/nej nej nej ja 01-08-2007

nej - nej måske nej nej ja 01-08-2007
- nej let farvet ja nej ja nej måske 04-12-2007
ja okker ja nej ja nej måske 02-08-2007
42 nej klart ja/måske nej nej måske 09-10-2007
27 nej klart ja måske nej nej måske 09-10-2007

7/22* nej klart ja/nej nej ja måske måske 17-10-2007
nej bruntlig ja nej ja ja måske 01-08-2007
3 nej klart ja måske nej nej måske 09-10-2007
8 nej klart ja måske nej nej måske 09-10-2007
3 nej let farvet ja/nej nej ja nej måske 21-10-2007
3 nej farvet måske nej ja nej måske 21-10-2007
2 lidt let farvet ja måske nej nej måske 09-10-2007

Vandløbs navn

Østre grøft i Åkjær enge
Hulkær grøft
Grossens Rende

**Fysisk indeks (De fysiske forhold
vurderet ud fra det fysiske indeks
brugt i NOVANA programmet.)**

**Okker påvirkning
(vurderet subjektivt
ved besigtigelse) Vandets farve**

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

nej brunt nej ja ja nej måske 02-08-2007
ja okker ja måske nej nej nej 02-08-2007

Vandløbs navn

Gammel Thisted

Trædholm bæk / Øvre Harring å
Harring å 1.
Harring å 2.
Nørkær å
Vestre Sidekanal
Tilløb Nørkær å, Vilsundvej Øst

(privat)
Tilløb Nørkør å, Vilsundvej Vest
(privat)
Tilløb Nørkær å, Fjordlund (Privat)
Stagstrup å
Snedsted å 1.
Snedsted å 2.
Hørsted mosekanal
Hvidkær bæk
Sønderhå bæk
Gyrup bæk
Stenbjerg bæk
Fredskilde bæk
Skiveren - syd/Gammelå
Landgrøften
Midholm bæk
Hundborg bæk

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning (vurderet subjektivt ved besigtigelse) Vandets farve

**Faunapassage
Sommerudtøring
Stuvningspåvirket**

**Saltpåvirket
Organisk
forurening Screenings- dato**

38 nej svagt farvet ja/nej nej nej nej ja 26-09-2007
11 nej svagt farvet ja/nej nej nej nej ja 26-09-2007
10 nej klart ja nej ja ja måske 28-08-2007
33 nej klart ja måske nej nej ja 18-11-2007
4 ja klart nej måske nej nej måske 18-11-2007
5 nej/ja klart nej måske nej nej måske 18-11-2007
11 nej klart måske måske nej nej måske 18-11-2007
11 måske let farvet ja/nej måske nej nej ja 26-09-2007
32 nej let farvet ja/nej måske nej nej ja 26-09-2007
17 nej klart ja/nej nej nej nej ja 26-09-2007

18 nej klart nej ja/måske nej nej måske 09-10-2007

(6*) * * * ja * * * 28-08-2007
16 ja okker ja nej nej/måske nej nej/måske 28-08-2007
* * * nej ja * * * 24-08-2007

25 ja okker nej måske nej nej måske 21-10-2007
6 nej let farvet måske måske nej nej måske 21-10-2007

Vandløbs navn

Gjersbøl bæk
Beersted bæk
Møgelvang bæk
Isholm bæk
Sundby Å 1.
Sundby Å 2.
Sundby Å 3.
Møjlsø kanal
Førby å
Ravns rende
Søholm kanal
Sdr. landkanal
Sperring Sø Kanal 1.
Sperring Sø Kanal 2.
Lille kanal
Dollerup bæk
Bækken - Thisted
Brund/Kjelstrup gr.
Skiveren - nord
Skovstedkærgrøften

Fysisk indeks (De fysiske forhold vurderet ud fra det fysiske indeks

brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

43 nej klart ja måske nej nej måske 28-08-2007

9 nej klart-let farvet ja/nej nej måske nej måske 21-10-2007

39 nej klart nej nej nej nej måske 12-12-2007

15 nej klart ja nej nej nej måske 22-08-2007

31 nej klart ja nej nej nej nej/måske 22-08-2007

33 nej klart ja nej nej nej nej/måske 22-08-2007

24 ja farvet ja nej nej nej måske 24-08-2007

5 nej let farvet ja nej nej nej måske 24-08-2007

9 lidt klart nej måske nej nej måske 24-08-2007

23 nej klart ja nej nej nej måske 24-08-2007

2 lidt let farvet ja måske nej nej måske 24-08-2007

14 nej klart ja nej nej nej måske 24-08-2007

nej klart nej nej ja nej måske 18-09-2007

5 nej * ja/nej ja nej nej måske 02-10-2007

1 nej klart ja nej nej nej måske 03-10-2007

13 nej klart ja måske nej nej måske 12-12-2007

Vandløbs navn

Kanstrup landgrøft

Tagmarkskanal

Lilleåen

Lilleåen

Tommelbjerggrøften

Kåstrup kær Vest

Kåstrup kær Øst

Smedegård å

Grågård å

Tilløb Grågård å

Skjelsgård bæk

Ballerum skelgrøft

Gammelmarksgroft

Porskær grøft

Hunstrup landkanal

Hunstrup å

Korskær grøft

Klastrup søbæk

Østerild bæk

Risenggrøften

Trædejordsgrøften

Fysisk indeks (De fysiske forhold

vurderet ud fra det fysiske indeks

brugt i NOVANA programmet.)

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

1 nej klart ja nej ja/nej nej måske 24-10-2007

0* nej let farvet nej nej nej/ja nej måske 24-10-2007

8* nej klart ja nej ja nej måske 23-09-2007

33 nej klart ja nej nej/ja nej måske 23-09-2007

12* nej klart ja nej ja nej måske 23-09-2007

17 nej klart ja nej ja nej måske 23-09-2007

8 nej klart nej måske ja nej måske 23-09-2007

14 nej klart ja nej nej nej nej/måske 23-09-2007

5 nej klart nej nej nej nej/måske 27-11-2007
6 nej klart ja nej nej nej/måske 27-11-2007
-1 nej let farvet måske nej nej nej måske 24-10-2007
3 lidt klart ja måske nej nej måske 24-10-2007

3 nej klart ja måske nej nej måske 03-10-2007
7 nej let farvet* ja nej nej nej måske 03-10-2007
-3 måske brunt ja måske nej nej måske 03-10-2007
9 nej brunt ja nej nej nej måske 24-10-2007
21 nej klart ja nej nej nej måske 16-10-2007
2 ja farvet ja nej måske nej måske 16-10-2007
29 nej klart ja måske nej nej måske 16-10-2007

Vandløbs navn

Øsløs bykærgrøft
Store rende
Skippergrøften
Tilsted bæk

**Fysisk indeks (De fysiske forhold
vurderet ud fra det fysiske indeks
brugt i NOVANA programmet.)**

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

-3 ja okker måske måske nej nej måske 21-10-2007
26 nej klart ja/nej* måske nej nej måske 12-12-2007

Vandløbs navn

Gammel Hanstholm

Klitmøller Å
Krægpøt grøft
Rosholm grøfter
Senå
Skodskær Bæk
Vabesgård Bæk
Hansted mølleå 1.
Hansted mølleå 2.
Bjerre landbrugsgrøft
Ørneløbet
Nors å

**Fysisk indeks (De fysiske forhold
vurderet ud fra det fysiske indeks
brugt i NOVANA programmet.)**

Okker påvirkning

(vurderet subjektivt

ved besigtigelse) Vandets farve

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

26 nej klart ja/nej* nej nej nej nej 03-10-2007
24 ja let okker ja/nej* nej nej nej måske 16-10-2007
23 ja let okker ja nej nej nej måske 16-10-2007
6 måske let farvet måske nej nej nej måske 16-10-2007
11 måske brunt måske* nej nej måske ja/måske 03-10-2007
3 måske brunt måske* nej nej måske ja/måske 03-10-2007
- nej let farvet ja/nej* måske nej nej måske 24-10-2007
1 nej klart ja/nej* nej nej nej måske 24-10-2007
17 ja farvet/let okker måske* nej nej måske nej 03-10-2007

Vandløbs navn

Tidligere Amtsvandløb

Sjørring Sø Kanal 1.
Sjørring Sø Kanal 2.
Sjørring Sø Kanal 3.
Hundborg Mose Kanal

Hundborg Mose Kanal
Årup Å
Tegå
Koustrup Å/Hørsted å
Koustrup Å/Hørsted å
Koustrup Å/Hørsted å
Hvidbjerg Å 1.
Hvidbjerg Å 2.
Kastet Å
Stor Å 1.
Stor Å 2.
Stor Å 3.
Stor Å 4.
Stor Å 5.
Kløv Å 1.

**Fysisk indeks (De fysiske forhold
vurderet ud fra det fysiske indeks
brugt i NOVANA programmet.)**

**Okker påvirkning
(vurderet subjektivt
ved besigtigelse) Vandets farve**

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

12 nej klart ja/nej nej ja/nej nej måske 24-08-2007
20 nej klart ja nej nej nej måske 24-08-2007
20 nej klart ja nej nej nej måske 24-08-2007
8 nej klart-let farvet ja nej nej nej måske 21-10-2007
19 nej klart-let farvet ja nej nej nej måske 21-10-2007
22 nej klart ja nej nej nej måske 24-08-2007
31 nej klart* ja nej ja/nej nej måske 09-10-2007
43 nej let farvet ja/nej nej nej nej måske 21-10-2007
34 nej let farvet ja nej nej nej ja 04-12-2007
15 nej let farvet nej nej ja nej ja 04-12-2007
28 nej uklart ja nej nej nej ja 09-10-2007
nej bruntlig ja nej nej nej ja 02-08-2007
nej Brungrøn ja/nej nej ja ja ja 02-08-2007
21 ja let farvet ja måske nej nej måske 23-09-2007
7 ja farvet ja måske nej nej måske 23-09-2007
-2 ja farvet ja nej nej nej måske 23-09-2007
5*/7* måske farvet ja nej nej nej måske 23-09-2007
30 nej klart ja/nej nej ja nej måske 23-09-2007
2 lidt brunt ja nej nej nej måske 24-10-2007

Vandløbs navn

Kløv Å 2.
Tømmerby Å 1
Tømmerby Å 2
Tømmerby Fjord Kanal Øst
Tømmerby Landkanal
Glombak Kanal

**Fysisk indeks (De fysiske forhold
vurderet ud fra det fysiske indeks
brugt i NOVANA programmet.)**

**Okker påvirkning
(vurderet subjektivt
ved besigtigelse) Vandets farve**

Faunapassage

Sommerudtøring

Stuvningspåvirket

Saltpåvirket

Organisk

forurening Screenings- dato

6 lidt okker ja nej nej nej måske 24-10-2007
ja brunt ja nej nej nej måske 08-08-2007
ja brunt ja nej nej nej måske 08-08-2007
8 måske brunt ja/nej nej ja nej ja 16-10-2007
9* nej brunt ja/nej nej nej nej måske 16-10-2007

Vandløbs navn

Private vandløb

Gammel Sydthy

Dommergård grøft

Foldbjerg Bæk

Vandløb ved Gramstrup

Randrup grøft

Vandløb ved Sangshøj

Vandløb mellem Sangshøj og

Hoelgård

Gettrup Bæk

*Gundtoft Å - øvre del, fra udspring

til Skolebrovej

Kvarbjerg Å

Helligsø-Sindrup Å

Vesterlund grøft, øvre del af

Holmgård Mølle å, fra Ydby

Boddum Bæk

Vandløb Ravnshøje

Boddumhule bæk

Vandløb ved Grethøje

Vashøj Bæk

Skidenbæk

Heltborg Bæk

Tiltag Kommentarer

ingen

NS. Vejbro tørlagt og ikke muligt at se rørunderføring, tilgroet jordgrøft. OS vejbro: lidt dybere grøft med 5 cm brunt vand, rør under Krikvej tydelig, løber langs pilehegn, burde ikke være målsat.

ingen Ingen vand, bedømmelse ikke mulig.

Stop udledning

Bund: grus, sten, ler/sand, mere ler end nogle af de andre kystnære B4 vandløb i området. Planter: rest af brøndkarse og græsser. Vand: klart, frisk strøm

Naturlige spærringer. Kun et lille udløb til havet ved besigtigelsen. Kan nok ikke holde nok vand om sommeren til at blive B1.

Kreatur græsning

Stop udledning

Bund: sten, grus og ler (noget mere leret og blød på det nederste stykke end de andre kløft vandløb i området. Planter: Os.

Ingen. Ns. Vokset til i brøndkarse

Vand: klart. Ns. Jævn og Os. Frisk strøm. 10-30 m. før udløb er vandløbet reguleret. der er nedlagt et rør, og vandløbet er omdirigeret gennem et vandingsted.

Røret udgør potentielt en spærring. en del affald ved stranden, kan være fra opskyld. Kreatur græsning

Stop udledning

Bund. Sten, grus, lidt ler/sand. Planter: en lille smule brøndkarse. Vand: klart, frisk strøm. Naturlige spærringer. Udgang til havet ved besigtigelsen. Fint vandløb

men nok kun til B4 pga. spærringer og den lille vandføring i sommermånederne. Kreatur græsning

Stop udledning

Bund: sten. Lidt grus, ler. Planter: brøndkarse, mærke. Os. var vandløbet vokset til på kanten i dueurt. Vand: klart, jævn til frisk.

En del naturlige små spærringer

Der var ved besigtigelsen udgang til havet, men næppe stor nok vandføring til en ørredopgang. Kreatur græsning

Spildevandsplan, forbedring af

opgangsfohold for ørred.

Bund: grus, sten, ler, lidt sand. Planter: ingen. Godt fald ca. 20 promille. Utroligt meget affald på det nederste stykke, plastik mm. Stuvning på de sidste 20 meter

hvilket dog er svært at undgå. Ingen udløb til hav ved besigtigelse. En del naturlige spærringer/styrt op gennem dalen. Os.

stationen, var der lidt brøndkarse og

græs langs kant. kunne blive et fint gydevand, hvis udledning stoppes og der skabes fri passage. Pt kan det dog ikke leve op til at være et B1 vandløb. Muligvis

meget lav sommervandføring. Kreatur græsning

ja, stop udledning og ændre

vandingstederne

Iris 100 m. os og 50 m. ns. Nedskrædede brinker mange steder. Åben vandingsteder. Ekstrem algevækst lige opstrøms bro.

Mulig udledning fra hjørneegendom

(Gundtoft Møllevej 2). På station. God strøm men primært sandet bund. Længere Os: slynger sig fint og har godt fald. Længere

Ns: åbent med skrædede brinker,

grus og sandbund. tydeligt flere alger Ns. hjørneegendom. Kunne blive rigtig fin, med lidt kontrol og vedligeholdelse. lidt brøndkarse, ellers kun Iris.

ja, stop udledning Kanal m. stillestående vand, reguleres af sluse. Tagrør. Græsningseng. Stuvning og saltpåvirkning vil kunne give svingende faunaprøve resultater.

ingen Bund: sand og jord, blød. Planter: Tagrør og rørgræs, andemad og lysesiv. Rende/kanal med stillestående vand

ingen

OS. Jævn vandstrøm, fast bund, steder med grus, overhængende dueurt. 1,5 meter under terræn. reguleret stykke. Mulig DVFI 4-5. NS grusvej: sten og grus, 30 m. ns. Grus og sand. 100 ns. Stillestående og blød bund. Alger nedstrøms tyder på organisk forurening.

ingen

Bund: tørv, moseagtig, bundløs. Planter: lidt vandstjerne, andemad, tagrør, immergent pindsvinknop. Vand: klart, stille til svag strøm. Ringe fald, og de forekommer stuvning fra Dover kil. Mere mosepræget opstrøms. Målsat som A Vandløb, med baggrund i Dover kil, der idag er Natura2000 udpeget.

Vandløbsmæssigt minder det mere om et B3-B4 vandløb.

ingen

Bund: Skovbund, debris og blød, ikke vandløbsbund. Planter: andemad, mærke. Vand: farvet og stillestående på st. ligner mere en mose med el og birk end e

vandløb. Ingen fald, og har ikke karakter af vandløb. Kan ved højvande godt være saltpåvirket, og der er ved lavvande faunaspærring ved udløb. Målsætning A,

vil blive svært at leve op til, bære mere præg af B4 vandløb. Sikker målsat med baggrund i området, Dover Plantage, og ikke med baggrund i vandløbets

potentiale. Kunne evt. registreres som moseområde med afløb til havet!!!!

ingen

Bund: Debris, blød: Planter: ingen. Vand: farvet, humusstoffer. Meget lille vandføring. Dyb rende, men den var fyldt op med bl.a. debris. Vil nok kunne opretholde en B4 målsætning. Men ikke fiskevand.

ingen

Bund: sand, grus, debris. Planter: lidt mærke, men generelt nok ikke ret mange planter pga. udskygning. Vand: klart, rislende bæk. Der ved udløbet til have

nedlagt et ca. 8 m. langt 20 cm. Rør, der virker som faunaspærring. Vandløbet kan sandsynligvis opretholde en DVFI på 4-5.

ingen

NS. Vejbro. Fin grusbund, dog lidt silt/ler. En omlægning af rørunderføringen v. mark, vil kunne give bedre passage for fisk. Fin lille bæk, med potentiale for DVF

5-6. Dueurt og lidt brønkarse. OS. Ginnerupvej: mere sandet, tilgroet med brønkarse, blød bund og et lille fald 15 cm over nogle sten, kan være faunaspærring.

opland: græs og agermark.

Spildevandsplan + forbedring

af de fysiske forhold

Bund: sand og lidt fint grus. 1-5 cm vand. udgør sammen med os. rørlægning en faunaspærring. En forbedring af de fysiske

forhold (udlægning af grus) vil hjælpe

til opfyldelse af målsætning. Forløbet af bækken er blevet ændret, således det reelle hovedløb løber ned i Skidenbæk. Den

pågældende station modtager derfor

ikke ret meget vand.

Vandløbs navn

Heltborg Pumpekanal

Gammelby Bæk

Brødkær Bæk

Vandløb i Skyum

Vandløb gennem Øster og Vester

Hørdum

Toftdal Bæk

Søvang grøft

Istrup Bæk

Vandløb Alstrup Sende

Bisole grøft

Lorkær grøft

Tiltag Kommentarer

ingen Stillestående vand, sand og blød bund,

Bund: grus, lidt sten, og sandsynligvis også lidt affejring pga. tilgroning. Planter: mærke, brønkarse, mv. vokset helt til. Fin rislende bæk med godt fald, men ikke

meget vand, og kan ss. Ikke holde vand og derved heller ikke fisk i sommermånederne. 2 m-bræmme ikke overholdt.

Bund: sand, grus, sten, lidt blød. Planter: lidt mærke. Vand: svagt farvet, sandsynligvis af lidt humusstoffer fra ovenliggende

"moseområde". Slynger sig fint ned

gennem sumpet område tilgroet med bla. pil. Meter for meter, meget forskellig i udseende (B4-B1-B3). vedligeholdes tilsyneladende ikke.

Stop udledning

Bund: grus, affejringer, lidt sten, banker af kraftige grønne trådalger langs kant, dækket af slam. Faunaspærring ved

rørunderføring Os. station. Tørlægges delvis

om sommeren, hvilket giver svære betingelser for fisk. Planter: mærke på kanterne.

ingen

Bund: grus, sand med slam ovenpå. Planter: vandstjerne/vandarve. Lukket til i kant vegetation flere steder. Os.: Vokset til i vandstjerne og brønkarse. Vand

stille- svag strømmende, lav vandstand/vanddybde.

Bund: blød Planter: vandpest, andemad. Vand: farvet, stillestående. Gravet kanal, overbred og dyb, mere ned 150 cm. til fast bund. Området oversvømmes i vinterhalvåret, så vandløb og mose står i et. Er blevet rensed op med mejekurv/rendegraver i efteråret. kan kun opfylde B3 målsætning, med held.

Bund: blød, sand. Planter: lidt vandstjerne, iris, nedstrøms groet til i tagrør. Vand: svagt farvet, svag-frisk strøm, mest jævn. 2 m-bræmme ikke overholdt på nord syd gående strækning. På strækning fra rørdløb af dræn og ned, havde der været en forurening, sandsynligvis ensilagesaft eller lignende, der var en hel del lammehaler.

ingen

Bund: blød med groft sand underneden. Planter: ingen vandplanter, men padderok, dunhammer og tagrør ned mod over sø. Stillestående til jævn strøm. Station

kan evt. flyttes Os. For at gøre den mere repræsentativ.

ingen Bund: sand og lidt grus. Planter: ps knop. Stor udledning af okker. Ligger meget dybt i terræn.

Vandløbs navn

Gammel Thisted

Harring Kær

Søndre Skjoldborg Bæk/Øvre

Isholm Bæk

Isholm kildebæk

Nørre Skjoldborg Bæk

Faldbæk/Sundby Å

Sundby Å

Faddersbøl Bæk

Tilløb Faddersbøl Bæk

Hvalstrup Bæk

Færgeborg Kanal

Pumpekanal Kløv å

Momtoft vandløb

Skjelsgård Bæk, øvre del af åen

Tilløb Østerild Bæk

Nørre Arup Bæk

Oddegårde Bæk

Tilløb til Trædejordsgrøften

Brunbakke grøft

Gærhøj grøft

Bredkær Rende

Tilløb Førby Sø

Vandløb Grudvande

Bøgsted Rende

Lejebakke grøft

Rindbak

Tiltag Kommentarer

ingen Bund: blød/bundløs. Planter: tilgroet i andemad, pindsvinknop, brøndkarse, meget dyb, mere end 150 cm til fast bund.

Syntes kun at være til afvanding

Stop udledning Bund. Grus, sten og sand. Planter: tagrør, dueurt og lidt mærke. Stop udledning/overløb fra R-anlæg. Underlagt Sundby Sø projekt = mindre opgang af ørred!!

ingen

Bund: større sten og grus. Tilgroet med dueurt, der hindre vandstrøm og opgang, stort fald på ca. 75 prom. Kan ligeledes hindre opgang. Ved lav vandføring v

opgang nok ikke være mulig. Os. Findes nogle små damme, der danner start for bækken. Her er faunaspærring.

ingen Bund: primært sand + lidt sten og grus. Ligger dybt i terræn. Skal omlægges ns. Station i forbindelse med Sundby Sø projekt

ingen

Groet til i primært brøndkarse + dueurt og lidt mærke. Fin lille bæk, men groet så meget til at det kan virke som faunaspærring, og strækningen kan evt, slamme

til. Ns. Strækning var der ryddet et stykke på ca. 70 meter, hvor kant mm. var slået.

ingen

Bund: primært sandet, men også grus. Det meste af strækning er groet til med brøndkarse mv. samt mærke og ps knop samt iris. Kunne godt trænge til at blive

åbnet lidt op. Fint lille vandløb.

ingen Bund: blød. Meget okker, en del pindsvinknop, skygges lidt at et gammelt læhegn.

ingen Bund: sand. 0-8 cm vand. Næsten tørlagt, vokset til i lyse siv og "sødgræs". Opland: eng, lav nålebevoksning. Kun til afvanding

Forbedre fysiske forhold.

Bund: Slammet til i stykket mellem Rosvangvej og privat grusvej. Vokset til i høje dueurt i selve vandløbet. Ns. Grusvej var den vokset til i tagrør. Her er der ved

underførringen sten og sandbund, rislende vandstrøm. Tiltag, fjern dueurt mm. og forbedre bundforholdene.

ingen

Bund: Slam, underneden sand/grus. Planter: Vand Ranunkel, vandpest, andemad, vandstjerne, grenet psknop. Dueurt på kanten. Bliver ifølge Anders Kristiansen

(Rosvang) renses op hvert efterår. Næsten stillestående, bruges udelukkende som pumpekanal. faunaspærring v. pumpehus. ingen

Bund: sand, ler, blød, slam. Planter: ingen. Pumpekanal, ingen målsætning ifølge regionkort !!. Stillestående vand. Vandet pumpes op i Stor å, ved pumpestation

nedstrøms A11. kun til afvanding

miljøvenlig vedligehold

Bund: Kridt og ler. Planter: ingen, kun lidt grønalger. Afvandingskanal, men klart vand (kilde), Ns. Pumpehus: gamle faskinepæle, lidt vandstjerne og lidt vand

ranunkel. Svært af vurderer om vandløbet løber frit under pumpehus, og blot pumper vand fra anden ledning. Der var dog tilsyneladende 2 rør nedenfor

pumpehuset.

ingen

Bund: groft sand, sten, grus, lidt okker slam. Planter: ingen, tagrør ud mod sø. Vand: jævn strøm, farvet vand, let/middel okker.

Hvor tilløb løber sammen med

Klastrup Sø Bæk, og bliver til Østerild Bæk kommer der mere gang i vandet, men det er stadig farvet/beskidt. Et sådan søafløb på 40 meters penge kunne nok

godt droppes, istedet kunne man måle på tilløbet til søen, der dog var tilgroet, da det sandsynligvis ikke vedligeholdes. Tvivl om målsætning, mapinfo siger B1,

som Østerild Bæk længere nede og regionskortet siger ingen målsætning.

ingen Bund: blød, bundløs. Planter: vokset til i græsser. Ns.: brøndkarse, mærke, tagrør. Os.: klart vand, vandstjerne. Grøft.

Svær passage pga. tilgroning

ingen Bund: jord, sand, en del debris efter tagrør. Planter: ingen. Grøft, intet andet vandstanden styres sikkert af Arup vej

Spildevandsplan Bund: Bundløs. Planter: vandstjerne, Andemad, brøndkarse, groet til. Gammel tørvemose, ringe vandstrøm.

Bliver ifølge lodsejer renses op ca. hvert 5. år.

*Vurderet Os. Grusvej ved fejl. Stationen ligger nedstrøms grusvej. Bund: Sand, rødt og blød. Planter: mærke og brøndkarse

(lidt). Vand: jævn til frisk strøm. god

fald. Vandløbsbunden 1 m. Os. Grusvejen ligger over rørunderføringens overkant!!!!. Evt. faunaspærring. okker middel. Ns. vej

på st.: groet til i bla. tagrør. sand og

blød bund. svag strøm. og ringe fald

ingen Bund: sand og blød. Planter: vokset til i bla. tagrør. Må betegnes som vejgrøft.

Stop udledning

Bund: Sand. Planter: ingen. Os.: vandstjerne, lidt mærke mv. længere oppe er den groet til i tagrør. 150 m. Strandvandløb - 100

m. vandløb - vandløb tilgroet

tagrør. Stationen ligger på stranden, kan dette være rigtigt.

ingen Bund: sand med salm oven på. Planter: svømmende vandaks (flere steder helt vokset til). Mørkt og stillestående vand.

Tilløb/fraløb Grudvande. Afvandingsgrøft.

ingen Bund: sand, aflejringer. Planter: ingen, rest af vandaks. Os. Kystvejen var der en del vandaks. En del okker, kun til

afvanding. Målsætning F i stedet for B4.

ingen Bund: sand, okker, slam. Planter: ingen. Typisk klitvandløb, stærkt okkerpræget

ingen

Bund: sand, debris. Planter: ingen. Skovvandløb, rislende bæk. Der lå mange grene/træ i vandløbet. Mange naturlige

spærringer. Næsten klart vand på station

næsten ingen tegn på okker. Os. Derimod er der en del okker. Rør under sti trænger til udskiftning. godt fald. mellemstykke med

kæmpe Rhododendron,

bambus og bregner, ligner lidt en regnskov. fint vandløb.

Vandløbs navn

Tilløb Vandet Sø

Tiltag Kommentarer

ingen

Bund: Svært at bedømme, ss grus og sand med aflejringer. Planter. Fandt lidt vandpest, da jeg tjekkede dybden, dybden over 1

m. stuvning pga. Vandet Sø. De

var foretaget oprensning Os. Vandetvej, hvilket så ud af ht. Kanal ikke vandløb. Pumpehus Os.

Vandløbs navn

Gammel Hanstholm

Afløb fra Sokland

Søndre tilløb Hansted mølle å

Ræhr Kærgrøft

Skradekær Bæk

Hjardemål grøft, øvre Østerild Bæk

Tilløb Hjardemål grøft

Grårissande grøft

Lillesande Grøft

Klitbækken

Bløvsård Bæk

Tilløb Blovsgård Bæk
Trøjborg grøft
Esdal Vandløb
Madsbøl Rende
Vandløb Skiverklit
Glæde Å
Tømmerbykær grøft
Brillum Bæk
Tilløb Brillum Bæk
Møgelkær grøft
Koldkær grøft
Djernæs grøft
Langelund grøft
Rødbrogård grøft
Bundgård grøft
Hortholmmølle grøft

Tiltag Kommentarer

Bund: Sand. Planter: lidt vandstjerne i puder. Vand klart, stillestående. Der var 40-200 m. os stationen foretaget gravning, således vandet fra Sokland løbe igennem en sø lige før stationen. Denne opgravning er sandsynligvis foretaget i år.

ingen

Bund: Sand og organisk materiale, let blød. Planter: rest af vandstjerne, rest af svømmende vandaks. Vand: let farvet, stille - svag strøm. Umiddelbart hundestejl

vand. Virker som afløb fra søerne ved i de tidligere råstofgrave.

* *Ubedømmelig, ligger indenfor lufthavnsområdet.

ingen

Bund: sand, blød. Planter: ingen, andemad, tagrør på kant. Vand: farvet, stillestående. B3 -tror det næppe, men der er ikke langt til Kløv å, hvor der er fisk

Vandløb uden fald.

ingen

Bund: sand, slam. Planter: pindsvinknop, andemad, vandstjerne, groet helt til i pindsvinknop (immergent) på en 50 m. strækning ved station. Ns. Markoverkørsel var vandløbet rensed op. Os. var den groet til i andemad og vandstjerne. Kan måske overholde B3, men det er primært hundestejle vand.

ingen

Bund: sand, jord, middel blød. Planter: dækket i andemad, en del vandstjerne. (is på grøften). Vand: stillestående, mørkt/brunt, let okker. 2 m. bræmme ikke overholdt. Grøft intet andet.

ingen Bund: blød. Planter: ingen. Vand: stillestående, okkervand, med film ovenpå !!. Lever op til C mål!!. Og kan ikke blive mere.

ingen Bund: blød. Planter: ingen. Vand: stillestående, sandsynligvis humus stoffer. Skov grøft, intet andet. Kan ikke leve op til nogle målsætninge

ingen

Bund: sand, primært fast, slam. Planter: en del pindsvinknop (undervands), svømmende vandaks + vandstjerne ved Os.

Vandingssted. Vand: let farvet, svag t

jævn strøm. Nok svært at opnå B3 på grund af bla. okker.

ingen Bund: sand, blød, okker. Planter: pindsvinknop, børstebladet vandaks (sandsynligvis). Tvivlsomt om det kan leve op til B3 målsætning

ingen Bund: Sand, blød, okker. Planter: vandstjerne, græsser, lysesiv.) Vand: farvet, middel okker. Hede/klit vandløb.

ingen

Bund: sand, blød. Planter: Vandstjerne/vandarve (måske). Ns. Vandaks, andemad, en del trådalger. Groet til på flere strækninger. Løber ikke som angivet på

kort. Udløb til havet??

ingen Bund: sand, lidt blød. Planter: rest af pindsvinknop. Vand: let farvet vand, jævn strøm. Får vand fra bla. Bløden sø. Har ikke udløb til havet, primært nedsivning.

ingen

Bund: sand, lidt blød, debris, nogle steder lidt okker. Planter: Andemad, dunhammer, groet helt til nogle steder, og andre steder er den rensed op. Vand

stillestående, ingen retning. Er næppe levested for fisk, og kan have svært ved at opfylde mlåsætningen.

ingen

Bund: sand og lidt blød. Svag til jævn strøm. Få planter, sandsynligvis rensed op inden for 1 år. 5-15 cm vand. Kanal til afvanding. 2 m. bræmme ikke

overholdt.Okker, men vand rimligt klart

ingen Bund: sand, debris. Planter: lidt siv, andemad. Vand: farvet, svag-stillestående. Vil kunne leve op til B3 målsætning (DVFI 4)

ingen

Bund: Sand og lidt blød. Planter: vandpest, pindsvinknop, gul åkande, mærke, dunhammer, svømmende vandaks. Svag strøm, men dog synlig vandbevægelse

Groet til.

Spildevandsplan Bund: blød, slam, okker. Planter: andemad. Vand: let favet, stillestående.

ingen Bund: Sand og lidt blød. Stillestående pga. stuvning ved. Rør. Er rørlagt de sidste 40 meter ned til Djernæs grøft.

ingen

Bund: sand og lidt blød. Stillestående til svag strøm. Vokset helt til ud til glædevej pindsvinknop, brøndkarse mm., længere oppe ved udløb af Koldkær grøft e

den rensed op. Ukorrent rørunderføring Os. udløb af Koldkær grøft.

ingen Bund: Sand og lidt blød. Stillestående og groet til

ingen

Bund: sand, revler fra sandvandring. Planter: ingen, skovdækket. Vand: farvet af okker, jævn til frisk strøm på stationen.

Generelt et fornuftigt fald ned gennem

hele stykket fra Gl. Aalborgvej til udløb i Tømmerby Kanal. Burde fremover kunne leve op til Målsætning som B3.

Begræns udledning og

miljøvenlig vedligehold.

Bund: sand, fint grus, slam. Planter: mærke, andemad, groet til. En del grene fra træer i vandløbet. Svag til frisk strøm. Kunne blive/forblive et fint lille vandløb

med en årlig gennemgang. 2 m - bræmme ikke overholdt.

ingen

Bund: Sten, grus (sandsynligvis udlagt) Planter: vokset til i bl.a. Iris. Vand: frisk strøm. Ns. Skovdækket, sandstrækning. Troede at der var havørred i røret unde

Tømmerbyvej. Det viste sig dog at være en lille Odder eller en mink.

Vandløbs navn

Snekkerbjerg Grøft

Lynge Bæk

Frøstrup grøft

Kærup grøft

Lund Bæk Hanstholm

Svanborg grøft

Tiltag Kommentarer

ingen Bund: sand, fast med lidt slam. Planter: tagrør, rørgræs langs kant.

ingen Bund: sand og blød. Planter: ingen. Afvandringsgrøft, vandet syntes at løbe den forkerte vej, ud fra landskabet !!!!.

Stillestående let farvet vand

Miljøvenlig vedligehold Bund: sand, blød, slam. Planter: vokset til i dunhammer og tagrør. Svag strøm. En årlig gennemgang af vandløbet ville måske kunne hjælpe

ingen Bund: Sand, blød, slam. Planter: mærke, tagrør, andemad. Os. Station var grøften dækket af andemad. Stillestående til svag strøm

Fjern spærring, udlæg

sten/grus Ns. Vej.

Bund: sand og ler, blød. Planter: lidt mærke + tagrør på kanten. 2-5 cm vand. Ligger meget dybt. 2½-3 meter under terræn.

Faunaspærring: faunaspærring

rørunderføring ligger for højt/vandløbet er blevet gravet for dybt ved tidligere oprensninger.

Vandløbs navn

Kommunale vandløb

Gammel Sydthy

Villerup Bæk

Handrup Bæk

Spolum Bæk

Bedsted Bæk

Vestervig Å 1

Vestervig Å 2

Visby Å

Holmgård Mølle Å

Grundtoft Å

Skærdal Grøft

Gisselbæk/Kokholmrende

Storkær Å

Irup Bæk

Årbæk

Kjallerup Bæk

Vallensbæk

Dover Mølle Å

Stenskær Bæk

Brunkær Bæk

Spangbjerg Bæk/Vandløb gennem

moselund

Østerkær Bæk

Vestre grøft i Åkjær enge

Midterste grøft i Åkjær enge

Tiltag Kommentarer

Fjern spærringer/omlæg

rørunderførringer, stop

opgravning Stuvningspåvirket på målestation, ellers ikke. Stationen er ikke repræsentativ for vandløbet
ingen

stop udledning og opgravning

Bund: sten, grus og groft sand. Sandsynligvis lidt udvaskning, lidt alger hvor lyset når ned. Brunt vand, ligner udledning!

Stoppes udledning vil DVFI 4-5 være muligt.

Begræns udledning opstrøms

Bund: Sten, men primært grus og groft sand, primært jævn strøm, nogle steder frisk. Ingen vandplanter, dog vandpest Os. Fin bæk med potentiale, hvis bla udledning fra Bedsted stoppes.

Begræns udledning opstrøms Bund: Små sten, gydegrus og grus. Vandstrøm: jævn til frisk, kantvegetation skygger meget af strækningen. Vanddybde 5-20 cm.

Begræns udledning opstrøms Bund: sandet, lidt blød. Tagrør mv. skygger meget af strækningen. Vil have svært ved at opnå højere kvalitet.

Begræns udledning opstrøms, fra Hurup overløb

Bund: Sten og grus. Jævn til frisk strøm. Måske en faunaspærring under vejen. Lidt okker udvaskning, sås på sten, men burde ikke have betydning. Burde ligge

på dvfi 5-6. ingen alger af betydning. Tyder på at der ikke har været overløb for nyligt. Rigtig fin bæk. en del små ørreder (udsatte)

Begræns udledning opstrøms, fra Ydby

Bund: Stryg m. store sten 25 m. os bro til 100 m. ns. Os stryg ringe vandstrøm og en del alger. Ligeledes en del algevækst ned gennem stryget. Stykket ns. 100

m. dækket af skov. En del små ørreder

-

ja, fjern spærringer

Bund: små sten og grus, svag til frisk strøm. En del trådalger hvor lyset kommer ned til vandet - tegn på organisk forurening.

Ligger 1-2 m. under terræn. Flere

steder langs grøften er der fauna spærringer.

ingen Planter: groet til. stuvning pga. Koustrup å

ingen Bund: sand og sandvandring. 30-50 cm. Dyb. Nyligt opgravning af sand på strækningen, ingen planter, kun tagrør. ingen

Bund: Sten og grus. Frisk til rivende strøm. Et langt stryg/strømfald af sten og lidt grus. Minder om norsk kildebæk. Måske spærring ved lav vandføring ved røunderføring. Super fint sted, men sikkert ikke repræsentativ for resten af vandløbet.

evt. lidt vedligehold.

Bund: sandet med lidt grus. Planter: en del mærke oppe ved vej, men ellers kun landplanter, primært pga udskygning.

Tilsyneladende ikke vedligeholdt

Stillestående til frisk strøm. Klart vand. Kunne godt trænge til en gennemgang, og evt. udlæg af lidt gydegrus, hvis faldforholdene er til det.

- Ikke målsat i regionplanen, målsat som B4 i regionplanen for 1994-2006

Frilæg rørlagt strækning Os.

Og spildevandsplan

Bund: (på st. sand, aflejringer) 200 Os. Sand, grus, sten. Planter: mærke og brøndkarse *(kun 200 og OS.) stuvning 50 meter os udløb. Potentiel gydevandløb

længer os. 300 - 800 meter os. Udløb. Stor forskel på de enkelte delstræk.

Vadested omlægges

Bund: Blød og sandet. Ringe strøm, ingen vandplanter, algebevoksninger. Modtager vand fra moseområde. Opland primært græsnings eng. Tiltag: vadested

omlægges, ellers intet. Saltpåvirket: krabber observeret 50 m. opstrøms station, ved fralandsvind.

Bund: Blød, bundløs (tørvejord?). Planter: andemad. Opland: meget fugtig eng og pilekrat. Tvivlsomt med en DVFI 4.

Nedstrøms ved grus vej var der grusbund

og god strøm. (billede 1367). Ejer påtalte grim lugt ved hul nede ved vandet. Ved udløb til havet løber bækken gennem en lavvandet strandsø. dette blev

foranstaltet for ca. 15 år side, istedet for direkte udløb i fjorden. holder søen fersk.

ingen Bund: blød. Planter: en klump mærke ved bro. Tagrør og pilekrat langs kant. Klart vand. Oprænset ved bro (opgravet bundmateriale) så en enkelt fisk, 5 cm.

Stop udledning

Bund: sand, blød. Planter: ingen. Vand: stillestående kanal, stuvning pga. Ove Sø. Rørlægning Os. Ligger op ad mose/sump område med pil, dunhammer mv

Ns.: vokset til i vandpest + andemad + tagrør.

Stop udledning

Bund: Blød, sand. Planter: vokset til i pindsvinknop. Op og nedstrøms var den vokset til i tagrør. Vand: farvet, stillestående, stuvning pga. Ove Sø. Os.: 5-10 cm

Vand, næsten klart, svag strøm. 2 m.- bræmme ikke overholdt på modsatte side.

ingen Bund: sand, sten og grus, med lag af slam. Planter: ingen vandplanter. Kun til afvanding.

- Ikke målsat i regionplanen, målsat som B4 i regionplan for 1994-2006, gravede kanaler til afvanding

Vandløbs navn

Østre grøft i Åkjær enge
Hulkær grøft
Grossens Rende

Tiltag Kommentarer

- Ikke målsat i regionplanen, målsat som B4 i regionplan for 1994-2006, gravede kanaler til afvanding ingen Bund. Jord, lidt blød. Stillestående vand. Lidt planter (mærke), ca. 20 cm vand. Tørlagt ved udløbet til storkær å på længere stykke

ingen Bund: sand og lidt blød. Svag til frisk strøm. Opland: hede og eng

Vandløbs navn**Gammel Thisted**

Trædholm bæk / Øvre Haring å
Haring å 1.
Haring å 2.
Nørkær å
Vestre Sidekanal
Tilløb Nørkær å, Vilsundvej Øst
(privat)
Tilløb Nørkær å, Vilsundvej Vest
(privat)
Tilløb Nørkær å, Fjordlund (Privat)
Stagstrup å
Snedsted å 1.
Snedsted å 2.
Hørsted mosekanal
Hvidkær bæk
Sønderhå bæk
Gyrup bæk
Stenbjerg bæk
Fredskilde bæk
Skiveren - syd/Gammelå
Landgrøften
Midholm bæk
Hundborg bæk

Tiltag Kommentarer

-

Er målsat i regionplanen som B1, men der er ikke blevet lavet DVFI målinger på strækningen. 951 m. ud af 3888 m. Der burde i fremtiden foretages DVF

målinger på dette stræk.

Spildevandsplan og miljøvenlig vedligehold

Bund: grus, sten og sand. Planter: vand pest, mærke, vandaks, pindsvin knop, vandstjerne, grønne trådalger. Frisk strøm. Nyligt grødeskåret. Fint ørred vandløb med godt fald på en lang strækning. Lidt mindre grødeskæring vil være at foretrække. Faunaspærring ved Koustrup mølle dambrug

Spildevandsplan og miljøvenlig vedligehold

Bund: ler og sand + lidt slam. Planter: pindsvin knop, brøndkarse, vandstjerne, mærke, dueurt på kant, og tagrør længere nede. Svag men ok strøm. Billede

1175: udløb af haring i koustrup å, meget vandpest, sandsynligvis organisk tilførsel. God jævn strøm, nyligt vedligeholdt, ikke mange planter tilbage. sandet bund

med lidt grus under, man kunne evt. supplere med noget mere grus og grødeskæring lidt mindre, og mere miljøvenligt stop udledning

Bund: sand. Planter: ingen vandplanter, strækning skygget af tagrør. Der kan forekomme vandstuvning og saltpåvirkning. Ca. 25 cm vand. Ns: åben

vandingssted og lidt dybere 40-50 cm. Men stadig ingen vandplanter. Kun vestre sidekanal er underlagt spildevandsplan.

Stop udledning fra Stagstrup

Bund: grus, sten, sand. Planter: rest af mæke og brøndkarse. Vand: klart, jævn - rivende strøm. Fin bæk, dog belastet. Der var en del grønne trådalger

sensommeren, ved tilsyn af den øverste del af bækken. Ligger flere steder dybt i terræn, og har derved ikke få vandplanter her. Der er ligeledes en del naturlige

spærringer. pga. det store fald. kunne sikkert blive en fin lille gydebæk, hvis ellers ørrederne kunne finde derop.

Miljøvenlig vedligehold, stop dræning/okker udledning, fjern spærring

Bund: sand, blød, tørv/ler, okker, lidt grus. Planter: rest af brøndkarse. Renset op med mejekurv, tilsyneladende en del brøndkarse og lidt mærke før oprensning.

Vand: klart, rislende. Nedstrøms er der stuvning pga. træer og rørledning.

Miljøvenlig vedligehold, stop dræning/okker udledning, fjern spærring

Bund: fast, ler/tørv. Planter: ingen. Vand: klart, rislende. På næsten hele stykket lå der en tykt lag af klip i bunden af vandløbet, fra vedligehold. Længere nede var der okkerudsvivning fra et dræn, og nedstrøms dette, var der en ophobning af afklip. Lige før de 2 tilløb løber sammen med selve Nørkær å, er der en spærring i form af et gammel 3-4 m. rørledning, hvor vandet pga. et "væltet træ", løber ovenud af røret. dette kan evt. fjernes.

ingen
Bund: sand. Planter: ingen egentlige vandplanter, groet til i græsser. Vand: klart, jævn strøm. Kun ca. 10 cm vand. Rørlagt lige opstrøms st. og videre Os. fødes af drænvand.

Spildevandsplan, frilægning

opstrøms !!! Bund: sandet og blød. Planter: mærke. Svag strøm, stillestående opp ved broen. Ikke ørred vandløb.

Spildevandsplan Bund: primært grus og sten. Planter: ingen vandplanter. Tilgroet i kantplanter bla. dueurt. Der kunne meget vel være udlagt grus på strækning

spildevandsplan og miljøvenlig

vedligehold + evt. udlægning af

grus Bund: ler og lidt sand. Planter: mærke, grenet pinsvinknop, lidt vand ranunkel, bjørneklo. Jævn strøm. Rørlagt opstrøms

- Ikke målsat i regionplanen, rørlagt i 2/3 dele af dets længde

Frilægning af rørlagt strækning

nedstrøms, samt rep af rør ved

vej.

Bund: Sand, lidt grus, et par sten. Planter: ingen vandplanter. Oprenset af vejafd. for ca. en måned siden. Ophobning af afskåret grøde ved rist Os. Bro, samt 2

andre steder opstrøms. Ok jævn til frisk strøm. OK lille bæk men sandsynligvis næsten tør om sommeren. Rør ved vej istykker (gået fra hinanden), rør under vej

underskyttet.

- Ikke målsat i regionplanen, rørlagt i hele dets længde

- Ikke målsat i regionplanen

ingen Ubedømmelig tørlagt: lidt brøndkarse i bunden. Kun til afvanding

ingen

Bund: primært sand, men Os. findes et stryg. Planter: en del pindsvinknop/sødgræs og iris. God vandstrøm. God DVFI,

okkerudledning taget i betragtning. Hvis

man kunne mindske okkerudvaskning, ville det være godt.

ingen

Ubedømmelig. Tørlagt, umiddelbart er der ingen underføring!!!!, Snakkede med frank og tjekkede regulativ, vandløbet er rørlagt på den pågældende strækning !!

skulle havde kigget længere Os. Stations angivelsen i mapinfo er åbenbart ikke præcis :/ Gammelå er forlængelse af Skiveren

Syd, syd øst over til Sjerring Sø

kanal. kan næppe opretholde B3, idet den tørlægges om sommeren

- Ikke målsat i regionplanen

mindske okker udvaskning

Bund: grus og sten, debris/slam. (gruset var kittet sammen af okker og lerpartikler. Faunaspærring ved midholmvej, kan løses ved udlæg af sten. Planter: ingen

dog en tot brøndkarse. Os. Midholmvej var den groet til i kant bevoksning. Uden okker ville det være et fint vandløb.

Spildevandsplan

Bund: fast, sand. Planter: vandpest, lidt vandstjerne, rest af mærke. Sandsynligvis groet til i vandpest inden grødeskæringen.

Lige kanal med svag strøm

Grødepropper fra vedligeholdelse. 2 m. - bræmme ikke overholdt.

Vandløbs navn

Gjersbøl bæk

Beersted bæk

Møgelvang bæk

Isholm bæk

Sundby Å 1.

Sundby Å 2.

Sundby Å 3.

Mejlsø kanal

Førby å

Ravns rende

Søholm kanal

Sdr. landkanal

Sperring Sø Kanal 1.

Sperring Sø Kanal 2.

Lille kanal

Dollerup bæk

Bækken - Thisted

Brund/Kjelstrup gr.

Skiveren - nord

Skovstedkærgården

Tiltag Kommentarer

stop udledning fra spredt

bebyggelse, regnvandsbassin

ved jernbanen

Bund: primært grusbund, udlagt. Planter: groet lidt til i mærke (positivt). Rislende vandstrøm. Fin gydebæk, hvis ellers ørrederne kan finde op gennem Hundborg mosekanal.

Bund: tørvejord, aflejringer. Planter: vandstjerne, pindsvinknop, mærke blandet sammen (fint) et par totter vandpest. Svag-jævn vandstrøm. Snorlige kanal

Overbred!!! Bedre nedstrøms vej. Tages med mejekurv, evt. manuelt. Så et par ørreder Os. Og 5-7 fisk Ns. vejen. Spærring Ns. ved dambrug. Os. ikke

spildevandsplan med Ns. er inkluderet.

Bund: tørv, grus, sten, sand. Generelt et langt stryg fra st. 452 og ned. På de sidste par hundrede meter før rørlægning til Sundby å, er der delvis tørv som bund

Planter: ingen vandplanter Vand: klart, frisk-god-rivende strøm. Ved st. 855 er der en evt. spærring i form af en gammel nedbrudt rørføring. Ved udløb til Sundby

å, er der spærring i form af en 124 m. lang rørledning. Dette vil evt. ændres når Sundby sø bliver genetableret, sommer 2008.

Mangler lidt standpladser hvis der

skulle gå større fisk op i åen.

ingen

Bund: lidt sten men ellers sandet. Planter: mærke, vandstjerne, grenet pindsvinknop og lidt vandpest. Ok vandkvalitet, men lidt kedeligt kanal lignende forløb

Bliver ns. Omlagt i forbindelse med Sundby Sø projekt.

ingen

Bund: Sten, grud og sand. Planter: Grenet ps. Knop, iris, vandstjerne, søsalat. Fin strækning fra broen og nogle hundrede meter ned. Station A11 og 100 m ns

Dambrug. Gydebanke ved det gamle udløbs bygværk/stem. Ingen umiddelbare tiltag på strækningen.

ingen

Bund: Sten, grus og sand. Planter: Grenet ps. Knop, iris, vandstjerne, søsalat. Fin strækning fra broen og nogle hundrede meter ned. Station A11 og 100 m ns

Dambrug. Gydebanke ved det gamle udløbs bygværk/stem. Ingen umiddelbare tiltag på strækningen.

- Ikke målsat i regionplanen, rørlagt på 2/3 dele af dets længde

ingen

Bund: Underneden sten og grus, men ellers dækket af slam, primært pga. plantevækst der bremser vandet. Får tilført en del okker fra Faddersbøl bæk, hvilke

gør at stationen ikke er særlig repræsentativ for Førbys Å som helhed. Vandet står rimlig stille på st. groet til i Grenet ps. knop, og lidt andemad + lidt

"vandstjerne". kan måske holde sig ren ved en bedre grødeskæring.

- Ikke målsat i regionplanen, kun til afvanding

- Ikke målsat i regionplanen, kun til afvanding

ingen Bund: blød, men sten og grus underneden. Planter: Vokset til i grenet pindsvin knop, og andemad.

ingen

Bund: Sand m. lidt grus. Planter: Kant af tagrør, ellers groet til i mærke både over og under vandspejl. 5-25 cm vand. Lidt okker udvaskning, men klart vand, ved

lav afstrømning. Os. Også lidt vandstjerne og brøndkarse.

ingen Bund: Sand og lidt grus. Fast bund. Planter: lidt Vandstjerne, lidt pindsvinknop + vandpest og mærke. Delvist skygget.

ingen

Bund: blød. Planter: tagrør, andemad, dueurt mv. groet til. Sø lige op af kanalen ved gård, hvor der kan være forbindelse!! Kun til afvanding. Pumpestation

nedstrøms udgør faunaspærring. Ringe fald.

Forbedring af de fysiske forhold

Bund. Blød på det meste af strækningen, men underlaget mærkes som sten og grus. Planter: groet til i mærke mm. mangler lidt fald på den pågældende

strækning. Der udsættes yngel ns. Vandet vej.

ingen

Bund: sand, blød. Planter: En del brøndkarse, og en del vandstjerne. Stemmet ved "Over Engen" udgør en faunaspærring. Kan kun opretholde B4 nå

vandetstanden reguleres og vandet tilbageholdes.

oprensning

Bund: blød og grus nogle steder underneden. Slam vil blive opgravet i forbindelse med Kelstrup grøft projekt. Planter: groet til i brøndkarse. Vedligehold kan evt

ændres således at bunden i strømrønden holdes helt fri for grøde. Vandløbet er tørlagt i perioden maj til november, men udlagt gydegrus huser havørred i

vinterperioden. Tilstanden kan evt. ændres når den øvre del frilægges efterår 2007.

Miljøvenlig grødeskæring

Bund: sandet og blød, lerede sider. Planter: Vandstjerne, mærke, vandaks, vand ranunkel. Ikke rigtig nogle planter Ns. 50 ns.

Bro. Nyligt oprenset med mejekurv

50 m. ns. var der ca. 20 cm slam på bund. Klart vand, 2 m-bræmme ikke overholdt. Rest af faskiner ca. 40 m. ns. bro.

Miljøvenlig grødeskæring

Bund: ler, blød. Os. Fast, sten, grus, sand. Planter: puder af brønkarse, vandstjerne, lidt mærke. Vand: klart, jævn-riklende strøm. 2-m. bræmme ikke overholdt

lige opstrøms A11. Kunne evt. holde ørred. Gamle faskinepæle, især nedstrøms. Bliver rensed op med mejekurv.

Vandløbs navn

Kanstrup landgrøft
Tagmarkskanal
Lilleåen
Lilleåen
Tommelbjerggrøften
Kåstrup kær Vest
Kåstrup kær Øst
Smedegård å
Grågård å
Tilløb Grågård å
Skjelsgård bæk
Ballerum skelgrøft
Gammelmarksgroft
Porskær grøft
Hunstrup landkanal
Hunstrup å
Korskær grøft
Klastrup søbæk
Østerild bæk
Risenggrøften
Trædejordsgrøften

Tiltag Kommentarer

ingen

Bund: ler!!, lidt blød. Planter: vandpest, vandstjerne. Sandsynligvis groet til i vandpest inden grødeskæring med mejekurv. Vand: klart, stillestående til svag strøm

Afvanding via grøften er 100 % afhængig af vandstanden i Stor å. Dyb grøft med meget lidt fald, i omegnen af 20 cm, fra start til slut. Stationen er således

stuvningspåvirket af Stor å, men hvor langt op grøften påvirkes vides ikke. Den nederste del er underlagt spildevandsplanen.

Kan nok godt leve op til B3

ingen Bund: ?, kunne ikke bedømmes. Planter: groet til i andemad. Vand: stillestående. Kun til afvanding.

Miljøvenlig grødeskæring

Bund: *kalk, men kunne ikke vurdere bundforhold. Planter: lidt pletter af vandstjerne, mærke og vand ranunkel. Det meste lå dog på brinken, da den nyligt va

blevet rensed op med mejekurv. Åen var rensed op i fuld bredde, hvilket skal ophøre hvis målsætningen skal opfyldes. På de sidste meter ud mod Stor å, stod

vandstjernen tæt, og højt, her kunne mejekurven ikke nå!!!! Ringe vandstrøm og stuvnings påvirket pga Stor å. Stykket fra broen og ned tages med mejekurv og

behandles som afvandingskanal mht. vedligehold, B2 vand!!!!. Os. bro skæres grøden med håndkraft.

Spildevandsplan og miljøvenlig

vedligehold

Bund: kalk, med sten grus og sand. Planter: kraftig vækst af vandranunkel, mærke, ærenpris og vandstjerne. Udlagt gydegrus.

Lille strømrønde. Ringe fald, men

en dejlig strækning. Stor omvæltning fra stykket Ns. Bro Le kontra mejekurv. Kunne gå over vandløbet på en af gydebankerne i skridtstøvler.

Miljøvenlig grødeskæring

Bund: *sandsynligvis kalk, men ikke muligt at vurdere pga høj vandstand og at bunden var tilgroet i mærke. Klart vand fra kilde.

Ringe vandstrøm og stuvning pga

høj vandstand i Stor Å. Nyligt oprenset, men der var efterladt grøde på bunden. En del af strækningen var tilgroet i et lag af mærke.

Miljøvenlig grødeskæring

Bund: Kalk og grus. Planter: Mærke, ærenpris, vandstjerne. Var nyligt oprenset med mejekurv, og med den betragning var der en del grøde tilbage, special

vandstjerne. Der var stuvning pga høj vandstand i Stor Å, og ringe fald. Klart vand fra kilde. kanaliseret.

Miljøvenlig grødeskæring, stop

oprensning, eller stop

oppumpning

Bund: Kalk. Planter: stort set rensed for planter, kun et par totter mærke var tilbage. Nyligt oprenset med mejekurv, ikke vedligehold men regulær fjernelse af alt

grøden.

Miljøvenlig grødeskæring

Bund: kalk, Planter: meget mærke, lidt vandstjerne, måske vand ranunkel (kunne se det på brinken). Brøndkarse. Nyligt oprenset med mejekurv, men der stod

dog en del planter/grøde tilbage. 2 meter brømme ikke overholdt. Kilde Os. ved Smedegaard levere vandet.

Nedlæggelse af styrt,

miljøvenlig grødeskæring på

strækningen nedstrøms

Bund: blød. Planter: vokset til i brøndkarse opstrøms styrt. Vand: klart, men næsten stillestående. Alt faldet på strækningen afvikles ved et styrt på ca.

1m.Kildevæld. Nedstrøms styrtet bliver vandløbet vedligeholdet med mejekurv. Nedstrøms findes der mærke, brøndkarse, vandstjerne samt kruset vandaks.

Miljøvenlig vedligeholdelse

Bund: sand, og lidt fint grus. Planter: puder af vandstjerne, klatter af hornblad/?. Synes lidt bedre end selve Grågård å, da der ved vedligeholdelse er bleve efterladt lidt planter. Bunden var ligeledes bedre.

Miljøvenlig vedligehold

Bund: sand, slam (pga tilgroning). Planter: pindsvinknop, brøndkarse, vandpest, groet til 120 %. Vand: let farvet, tilsyneladende ikke noget okker. Var ikke bleve vedligeholdt i år. Har svært ved at leve op til B3, mht. fiskene idet de ikke kan svømme i den slags vandløb. DVFI kan måske være ok.

ingen

Bund: sand, jord, okker aflejringer. Planter: ingen, en tot brøndkarse. Vand: stillestående - svag strøm. Klart men okkerpræget på bund. Lav vandstand. Kan no godt leve op til B3.

- Ikke målsat i regionplanen, rørlagt i hele dets længde

Miljøvenlig grødeskæring,

strømmende skæring. Bund: kridt/ler og lidt slam. Planter: mærke, brøndkarse, vandstjerne. 3-4 uger siden oprensning. Klart vand. Hundestøjler. 2 m bræmme ikke overholdt.

Miljøvenlig grødeskæring,

strømmende skæring.

Bund: sand men også lidt sten, grus og blød bund. Planter: flotte puder af vandstjerne, lidt brøndkarse, en del mærke, tagrør langs kant. Farvet vand oppe fra

Korskær grøft, gjorde den uklar (vandet var klart, ved sidste tilsyn). Fint vandløb hvis vandet var klart og man grødeslog mere miljøvenligt. 2 m-bræmme ikke overholdt. Påtalt til ejer ved tilsyn den 19. september 2007

Spildevandsplan

Bund: sand og blød. Planter: rester af vandaks, vandpest og brøndkarse. Efterladt efter oprensning. Stillestående vand, måske på grund af høj vandstand længere nede. Tagrør på kant.

Miljøvenlig vedligehold

Bund: sand, aflejringer. Planter: svømmende vandaks, brøndkarse. Vand: farvet (grå-brunt) 10 cm sigt. 40 cm dybt.

Stillestående til svag strøm. Længere

nedstrøms ved tilløb kommer der mere fart på vandet.

Miljøvenlig vedligehold, især på

strækning med godt fald.

Bund: Sand på station. Os. Ved bro var der ligeledes grusbund. Planter: lidt pindsvinknop og vand ranunkel, oppe ved bro ligeledes mærke. Nyligt grødeskåret = få planter. Godt fald på strækningen.

Miljøvenlig vedligehold

Bund: Blød, sand og grus underneden. Planter: vandstjerne, andemad, dunhammer, tagrør. Stillestående vand. Evt. stuvning pga. Tømmerby Fjord Kanal. Ringe fald på strækningen.mere fald længere oppe. Noget okker.

spildevandsplan

Bund: grus(sort). Planter: mærke + lidt andemad (sandsynligvis fra opstrømsliggende moseområde). Rigtigt fin strækning, men nok ikke repræsentativ for hele vandløbet. Os. Næsten stillestående vand, sandbund og slam. Ns. Sand og lidt finere grus.

Vandløbs navn

Øsløs bykærgroft

Store rende

Skippergrøften

Tilsted bæk

Tiltag Kommentarer

ingen/Stop udledning

Bund: sand, aflejringer, afklip fra vedligeholdelse, okker. Planter: lidt vandstjerne. Skulle lige skylles ren for at kunne give en bedre vurdering. Måske mere F end

B4?

Bund: sand, grus, sten. Planter: lidt brøndkarse, mærke. Vand: jævn-frisk strøm, klart. overløb fra regnvandsbassin. *rørlagt opstrøms station, og ned gennem byen ved udløb i limfjorden.

Vandløbs navn

Gammel Hanstholm

Klitmøller Å

Krægpøt grøft

Rosholm grøfter

Senå

Skodskær Bæk

Vabesgård Bæk

Hansted mølleå 1.

Hansted mølleå 2.

Bjerre landbrugsgrøft
Ørneløbet
Nors å

Tiltag Kommentarer

Miljøvenlig grødeskæring.

Bund: blanding af sand grus og sten. Planter: vandstjerne, pindsvinknop, iris, frøbid. Ved bro var der meget grøde, men 30 m.

Ns var der rensed op, og her va

næsten alt grøde væk. rigtigt fint vandløb, hvis man ikke grødeskar så meget, og så hårdhændet.

Udledning og vedligehold

Bund: sand. Planter: mærke, Iris, pindsvinknop. Slynger sig fint gennem hede og pilekrat, med jævn til frisk strøm. Længere opstrøms var der ligeledes

brøndkarse. Evt. faunaspærring ved rør under Gl. Aalborgvej. Udlagt grus nedstrøms bro.

Stop udledning

Bund: grus, sand, sten. Planter: mærke, og lidt andemad. Vand: jævn til frisk strøm. Middel/lidt okker. Fin strækning når man tager resten af vandløbet

betragtning, hvor der primært er sand.

Miljøvenlig grødeskæring.

Bund: Sand, lidt blød. Planter: ingen, men rest af pindsvinknop. Lidt andemad. Let farvet vand. Lille ørred. Grødeprop ved bro.

Jævn strøm. Sikkert en de

pindsvinknop før grødeskæring, måske opvækstvand.

Stop udledning Bund: Sand og blød bund. Planter: ingen vandplanter, tagrør langs kant. Hundestejle vand

Stop udledning Bund: sand og slam. Men grus underneden. Nyligt oprenset. Adgang til havet skal sikres.

Bund: sand og blød. Planter: ingen, andemad. Vandløbet ligner meget Ørneløbet der er en forlængelse af Bjerre landbrugsgrøft,

dog modtager ørneløbet frisk

vand. Primært afvanding.

Miljøvenlig grødeskæring.

Bund: sand, lidt blød, grus hist og her. Planter: ingen, rest af brøndkarse. Vand: rimligt klart, stillestående, 5-20 cm vand, snit 10 cm. B3, måske, men mangler lid

vand. Bliver bedre jo længere man kommer ned. Får klart vand fra område Nordvest for vandløbet, vand risler ud en del steder, som var det små kilder. levere

sandsynligvis det meste vand til Stor. fra hvor Stor å starter og ned er der en fin strækning, med en del vandplanter. her tages vandløbets med håndkraft, hvor

ørneløbet tages med mejekurv. Rørlægningen ved flyvepladsen forhindre dog opgang af fisk.

ingen Bund: sand. Planter: lidt pindsvinknop, græs, tagrør, andemad. Generelt søbevoksning.

Vandløbs navn

Tidligere Amtsvandløb

Sjørring Sø Kanal 1.

Sjørring Sø Kanal 2.

Sjørring Sø Kanal 3.

Hundborg Mose Kanal

Hundborg Mose Kanal

Årup Å

Tegå

Koustrup Å/Hørsted å

Koustrup Å/Hørsted å

Koustrup Å/Hørsted å

Hvidbjerg Å 1.

Hvidbjerg Å 2.

Kastet Å

Stor Å 1.

Stor Å 2.

Stor Å 3.

Stor Å 4.

Stor Å 5.

Kløv Å 1.

Tiltag Kommentarer

ingen

Bund: sand Planter: den del pindsvin knop i bunden og langs kant + brøndkarse, andemad, vandpest, og den del brune alger på planterne. Brøndkarsen kan t

tider lukke vandløbet helt. Stillestående vand der til tider løber den anden vej, ved en stiv vestenvind. Bruges kun til afvanding,

først efter kilderne bliver det til et

vandløb.

Sandfang

Bund: lidt af hvert, men mest sandet. Planter: den del pindsvinknop, lidt vand ranunkel, lidt mærke. God strøm. Så kun en fisk, lidt underligt. Fin strækning lige ns

Broen, bliver dog kanalagtig ns. Etablering af sandfang Os. Faddersbøl skoven vil kunne afhjælpe noget af sandtransporten.

Sandfang Bund: Sand, ellers som beskrevet ved. Årup Enggård

nedlæg dambrug,

Spildevandsplan

Bund: tørv, sand, aflejringer. Planter: vandstjerne, pinsvinknop, vandpest. Meget lavvandet, når man tager den høje vandstand i betragtning!!!!. Svag til jævn

strøm. Så lille ørred ved rør under Mosevej.

Spildevandsplan

Bund: Svært at vurdere pga. dybden. Sand, grus, sten. Planter: Pindsvinknop dækker 100 %. Jævn strøm. Gamle faskine pæle. Tvivlsomt om grøden er bleve slået i bund. Gravet kanal.

Sandfang

Bund: sand, store revler, men også høller. Der var en del grundling og et par ørred på lokaliteten. Store lange trådalger. Næsten ingen grøde, dog pindsvinknop

langs kanterne over og under vand. Ifølge Lars Sloth er der de senere år kommet mere sand. under broen i Årup var der tidligere grusbund, nu har bunden hævet

sig med et lag af sand. Et sandfang Os. kunne evt. løse problemet. ellers en fin strækning

Miljøvenlig vedligehold

1 dag efter grødeskæring. Observationer er baseret på tidligere tilsyn. Bund: blanding af sand, grus og sten. Planter: vandaks, pindsvinknop, vandranunkel. Store stimer af grundling.

Fjernelse af spærring ved

Koustrup mølle dambrug +

Spildevandsplan. Bund: Sten og grus. Langt stryg (repræsentativt??). Planter: pindsvinknop, mærke, vandstjerne. Rigtigt fint stræk. Vand: frisk-rivende strøm.

Fjernelse af spærring ved

Koustrup mølle dambrug +

Spildevandsplan. Bund: grus, sten, sand. Planter: rester af mærke og pindsvinknop. Vand: farvet, sikkert pga udvaskning. Stærk strøm på strækningen, rigtigt ørredvand.

Fjernelse af spærring ved

Koustrup mølle dambrug +

Spildevandsplan. Bund: ikke mulig at vurdere. Planter: pindsvinknop og vandpest. Stuvning pga. af stemmet ved Koustrup dambrug.

ingen Bund: sand og grus og et par sten. Planter: ingen primært pga uklart vand og udskygning. Afhængig af vandkvaliteten fra Ove s

ingen Bund: sand, sten og grus. Planter: lidt pindsvinknop, samt iris. God vandstrøm. Brunt/algefarvet vand. 10 cm sigt.

ingen Opland: 300 kvadrat km. Landbrug. Stor næringsstof belastning. Slusen ved Broen udgør en delvis faunapassage

Stop udvaskning og evt.

udledning (vandpest!!)

Bund: En blanding af sand, grus og sten, samt lidt slam. Planter: pindsvinknop, andemad, brøndkarse, mærke, vandpest og tagrør langs kanterne. Næsten

stillestående vand. Høj fysisk indeks værdi, som vandløbet ikke helt ser ud til.

Stop udvaskning og evt.

udledning (vandpest!!) Bund: som Os. Men mere sandet og med slam. Planter: som overstående men færre.

Stop udvaskning og evt.

udledning (vandpest!!) Bund: sandet, let blød bund. Planter andemad og vandpest. Kanaliseret strækning. ligger meget dybt.

Gamle betonstøbt ved dambruget.

Stop udvaskning og evt.

udledning (vandpest!!)

St. 300 m. Ns. Planter: lidt pindsvinknop og lidt mærke. Klarere vand efter udløb fra grøft på nordsiden. *flere af parametrene kunne ikke bedømmes i de fysiske

indeks. 2 meter bræmme ikke overholdt.

Mindre grødeskæring.

Bund: Kalkbund med lidt sten og grus. Planter: pindsvin knop/sødgræs langs kanterne. Tagrør på og langs kanter. Lidt mærke og pindsvinknop som pletter på

bunden. Svag til jævn strøm.

Miljøvenlig grødeskæring.

Bund: sand, steder med blød bund. Rets af pindsvinknop og svømmende vandaks. Der var nogle gamle faskinepæle og et gammelt spunds/tærskel ca. 10 m.

nedstrøms landevejen. 2 m-bræmme overholdes ikke. Vandløbet vedligeholdes generelt for hårdt, især kanterne. Tages med mejekurv fra begge sider, hvilket

betød at entreprenøren (Markussen) havde kørt tværs over vandløbet 2 steder med rendegraveren. ikke særligt

hensigtsmæssigt eller pænt!! vand: jævn strøm,

brunt/gråligt vand med let okker. med lidt bedre vand Os. fra og lidt mere miljøvenlig vedligehold vil den måske kunne opfylde målsætning (B2)

Vandløbs navn

Kløv Å 2.

Tømmerby Å 1

Tømmerby Å 2

Tømmerby Fjord Kanal Øst

Tømmerby Landkanal

Glombak Kanal

Tiltag Kommentarer

Miljøvenlig grødeskæring.

Bund: Sand, fast. Planter: en del pindsvinknop, børsteblandet vandaks, vandpest, svømmende vandaks, rest af dunhammer/iris og tagrør som stubbe i vandløbet
Vand: brunt/okker farvet, jævn strøm, 35 cm dybt, 60-70 cm ved bro. Os.: vandskala stod på ca. 45, men var ikke læsbar og var knækket, skal skiftes. så grundling på lavt vand. Tages pt med mejekurv 1 gang om året hvilket bevirker at den vokser til ude midt i vandløbet, hvilket ikke er hensigtsmæssigt. kan nok kun leve op til B3 krav.
ingen Bund: sandet, sandvandring og erosion. Ingen planter. Lige efter grødeskæring, normalt mere klart vand
Vadested: omlægges
Bund: sand, men fast, lidt sten. Planter: vand pest, vandranunkel og pindsvin. Knop. Jævn til frisk strøm. En del sandvandring. Lige efter grødeskæring, norm mere klart vand
ingen Bund: groft sand, grus, lidt sten, slam. Planter: ingen, tagrør langs kant. Gravet og inddiget til afvanding
ingen Bund: ubedømmelig. Planter: ingen. Stillestående grumset vand. Faunaspærring ved pumpehus.

Limfjordsrådets bemærkninger til idefase⁷²

Limfjordsrådet, 12/20/2007
(C 854)

Se bilag:

Fremsendelse af Limfjordsrådets bemærkninger til Vandplan for Limfjorden (DOC)

Limfjordsrådets bemærkninger til idefasen (PDF)

Indlæg:

Hermed fremsendes på vegne af Limfjordsrådet, som led i idéfassen, Limfjordsrådet samlede bemærkninger til Vandplan for Limfjorden. Aalborg Kommunes fungerer som koordinator for kommunesamarbejdet om-kring vandplanerne for Limfjorden - Limfjordsrådet. Limfjordsrådet har på møde den 6. november 2007 godkendt de fremsendte bemærkninger til idéfassen. De enkelte kommuner har efterfølgende politisk godkendt bemærkningerne. Materialet er ligeledes fremsendt elektronisk til Miljøcentrets hovedpostkasse.

Miljøcenter Aalborg

Niels Bohrsvej 30

9220 Aalborg Ø

Email: post@aal.mim.dk

Fremsendelse af Limfjordsrådets bemærkninger til Vandplan for Limfjorden

Hermed fremsendes på vegne af Limfjordsrådet, som led i idéfassen, Limfjordsrådet samlede bemærkninger til Vandplan for Limfjorden.

Aalborg Kommunes fungerer som koordinator for kommunesamarbejdet omkring vandplanerne for Limfjorden - Limfjordsrådet.

⁷²

http://websag.mim.dk/IndsendteIdeerVandOgNatur/filer/20071220105119/Limfjordsrådets_bemærkninger_til_idefasen.pdf

Limfjordsrådet har på møde den 6. november 2007 godkendt de fremsendte bemærkninger til idéfasen. De enkelte kommuner har efterfølgende politisk godkendt bemærkningerne.

Materialet er ligeledes fremsendt elektronisk via Miljøcentrets internetportal www.vandognatur.dk.

Venlig hilsen

Torsten Ostenfeld

99312408

tko-teknik@aalborg.dk

Limfjordsrådet
December 2007
Limfjordsrådet

Indhold

Forord 3

Resume 4

Indsatsområder 5

Generelle bemærkninger til vandplanerne 5

Baggrund 8

Tidsplan 8

Næringsstofferne betydning for Limfjorden 9

Bilag – Limfjordsoplandet 12

Bilag – Tiltagskatalog 13

Bemærkninger og forslag til vandplan for vanddistrikt I, hovedvandopland 1.2 – Limfjorden

Bemærkninger - vandplan Limfjorden

Forord

Limfjordsrådet er et politisk forum for samarbejde mellem de nye Limfjordskommuner omkring en bæredygtig fjord, der på sigt kan leve op til kvalitetsmålsætningerne.

Morsø kommune har formandskabet i Limfjordsrådet.

Limfjordsrådets formål er at understøtte forbedringer af Limfjordens miljøtilstand,

herunder koordinering og rådgivning om tiltag til reduktion af belastningen

på Limfjorden. Et særligt fokusemne for Limfjordsrådet er implementering

af vandrammedirektivet samt Natura 2000 planerne, herunder udredning af

mulige tiltag til opfyldelse af miljømålene, samt koordinering af limfjordskommunernes

handleplaner, som udarbejdes i medfør af miljømålsloven

Limfjordsrådet kan gennemføre udredninger, undersøgelser og beregninger til

støtte for ovennævnte formål samt udtale sig omkring de økonomiske forhold

for Kommunerne i relation til størrelse og omfang af den statslige kompensation

tilknyttet den kommunale implementering af tiltagene i oplandet til

Limfjorden.

Limfjordsrådet understøtter kommunerne i dialogen med Staten i spørgsmål om Limfjorden og kan udtale sig omkring Limfjordens forhold på medlemmernes vegne.

En del af Limfjorden er udlagt til Natura2000 områder. Der er ikke i tilbagemeldingen taget særskilt stilling til tiltag i forhold til opfyldelse af målene i forhold til udpegningsgrundlaget for disse områder. Der er i tilbagemeldingen fokuseret på belastninger. Forhold i relation til de enkelte Natura2000 områder vil indgå i tilbagemeldingen på idéfasen fra de enkelte kommuner.

Foreliggende skrift er rådets fælles tilbagemelding til idéfasen for vandplanen for Limfjorden. Derfor er der i tilbagemeldingen særlig fokus på udledning fra vandområderne. Specifikke bemærkninger for de enkelte kommuner fremsendes særskilt.

Poul Rosen Kristian Schnoor

Formand for Limfjordsrådet Næstformand for Limfjordsrådet

Morsø Kommune Aalborg Kommune

Limfjordsrådet

Det er Limfjordsrådets ambition at sikre, at kommunernes

tiltag i videst mulig omfang koordineres,

således at tiltagene bedst muligt sikrer, at

målsætningerne for Limfjorden kan nås.

Limfjordsrådet er enig i Miljøcenterets risikoanalyse,

som viser, at hele fjorden er i risiko for ikke at

opfylde miljømålene i 2015. Det er især næringsstofbelastningen

samt niveauet af miljøfarlige

stoffer, som sammen med den direkte påvirkning

fra f.eks fiskeri, muslingskrab og oprensning af

sejlrender, kan hindre målopfyldelsen i 2015.

Det er Limfjordsrådets overordnede anbefalinger

at:

- Vandplanerne bør give Limfjordskommunerne mulighed for at prioritere og gennemføre projekter i fællesskab for at sikre at indsatsen gavner Limfjorden mest muligt.
- Limfjordskommunernes allerede vedtagne indsatser og andre planlagte tiltag bør inddrages i vandplanerne.
- Vidensniveauet skal styrkes på en række områder – bl.a. bør overvågningen intensiveres for at sikre, at de tiltag som skal gennemføres sikrer opfyldelse af miljømålene.
- Konsekvenserne af klimaændringer skal indarbejdes i vandplanerne.
- Staten skal have særlig fokus på de specielle problemstillinger, der er i inderfjordene. Indsatsen overfor Limfjordens inderfjorde bør opprioriteres.
- Målsætningerne for havneområderne, sejlrender og klappladser bør lempes.
- Der bør fokuseres på forbedringer af de fysiske forhold i Limfjorden.
- Det forventes, at Limfjordsrådet inddrages i et samarbejde med miljøcenteret omkring udarbejdelsen af forslag til vandplanerne, i

koordineringen med naturplanerne samt i udarbejdelsen af virkemidler.

- Den aktuelle lovgivning bør tilpasses, så den muliggør inddragelse af de ønskede virkemidler.

Erhvervsstøtteordninger bør tilpasses, så de i langt højere grad kan anvendes til at understøtte de ønskede tiltag.

Limfjordsrådet anerkender, at opnåelse af miljømålene for Limfjorden kun kan nås med en

lavere næringsstoftilførsel, herunder en mindsket direkte påvirkning samt yderligere reduktion i tilførslen af miljøfremmede stoffer. Der er behov for en bred indsats, både i de enkelte kommuner, samt i form af fælles projekter for Limfjorden.

Det er væsentlig, at udvalgte indsatsområder har flere fordele f.eks. at indsatsen omkring reduktion af N og P også giver gevinster indenfor f.eks. det rekreative og naturmæssige område.

I forhold til indsatsen for reduktion af næringsstoffer til fjorden, er det afgørende for Limfjordsrådet, at Staten vurderer hvilke konsekvenser den nye lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug har for reduktion af N og P fra oplandet til Limfjorden, så tiltagene får den ønskede effekt.

Limfjordsrådet lægger op til, at staten indgår i dialog med kommunerne med henblik på gennemførelse af konkrete projekter samt i forbindelse med udformningen af kommunernes handleplaner.

Limfjordsrådet ønsker at påpege, at opfyldelse af miljømålene udgør en meget stor opgave for kommunerne.

Det er vigtigt, at kommunerne i denne forbindelse sikres de nødvendige økonomiske midler, jf. KL's aftale med staten.

Resumé

Bemærkninger - vandplan Limfjorden

Limfjordsrådet kan især pege på følgende indsatsområder, der er enighed om, at der skal lægges

vægt på i vandplanen for Limfjorden. Indsatserne afspejler rådets prioritering af indsatserne, således at udledningerne først bør begrænses ved kilden (1), derefter inden udledning til Limfjorden (2) og sidst i forbindelse med konkrete tiltag i Limfjorden (3,4 og 5). Dette giver følgende forslag til udpegning af indsatser:

1. N og P skal begrænses mest mulig ved kilderne, både gennem dyrknings- og driftmæssige tiltag, samt ved ændret arealanvendelse.
2. Etablering af vådområder med henblik på N og P fjernelse bl.a hvor risiko for oversvømmelse er stigende og hvor det er det mest omkostningseffektive virkemiddel.
3. Nyanlæggelse af stenrev.
4. Muslingeproduktion. Udvikling af et bæredygtigt

muslingeopdræt, der samtidig muliggør en forøget produktion.

5. Understøtning af forsøg, der sigter mod etablering af bæredygtige produktioner i Limfjorden og som samtidig sikrer en fjernelse af N og P, f.eks. ”produktion” af søsalat.

Indsatsområder

Generelle bemærkninger til vandplanerne

Af basisanalysen fremgår, at hele fjorden er i risiko for ikke at opfylde miljømålene om ”god økologisk tilstand” i 2015. Årsagen hertil er en primært for stor tilførsel af næringsstoffer fra land. Hertil kommer den direkte påvirkning af dyr, vandplanter og Limfjordens fysik, der stammer fra muslingefiskeri og -produktion, fiskeri, uddybning og oprensning af sejlrender, indvinding af råstoffer mv. Endvidere er det muligt, at afudledningen af miljøfremmede stoffer fra kilder i oplandet til fjorden, lokale tidligere forureninger, klapninger og fra skibstrafikken kan medvirke til, at miljømålene ikke kan opfyldes i 2015.

Virkemiddelrapporten vurderer, overordnet set, at udgiften for de enkelte kommuner til sikring af målopfyldelse som gennemsnit vil ligge i størrelsesordenen 100-150 mill kr.

Kommunerne står således over for meget store udfordringer i de kommende år.

Økonomi og koordinering

Det er derfor vigtigt, at kommunerne får tilført tilstrækkelige økonomiske ressourcer for at gennemføre de nødvendige tiltag.

- Der bør være sammenhæng mellem finansieringen af tiltag og den tiltænkte virkning.

- Det anbefales overordnet set, at kommunerne i vandplanerne i videst mulig omfang gives mulighed for at planlægge og gennemføre projekter, der bedst muligt tilgodeser kommunernes planlægning og interesser.

Der skal i vandplanerne åbnes mulighed for, at kommunerne i fællesskab kan gennemføre projekter, hvor der opnås størst miljømæssig effekt.

Limfjordsrådet

Limfjordens inderfjorde er særligt følsomme for næringsstofbelastning.

- Det foreslås, at staten i forbindelse med udarbejdelse af vandplanerne tager stilling til disse områders sårbarhed og differentierer kravet til reduktion af næringsstofftilførslen i overensstemmelse hermed.

Kommunerne har i forbindelse med spildevandsplanlægningen igangsat og planlagt en række initiativer.

- Effekten af disse initiativer skal inddrages i vandplanerne.
Kommunernes allerede iværksatte indsatsplaner ifht. grundvandsbeskyttelsen
- Effekten af disse skal inddrages i vandplanerne.
Koordineringen mellem vand- og Natura2000 planerne.
- Staten skal sikre, at der i tilstrækkeligt omfang sker en koordinering mellem vandplanerne og Natura200 planerne
- Staten bør i vandplanerne forholde sig til generelle/mere overordnede interessekonflikter, f. eks i forholdet mellem grundvandsindvinding, intensiv landbrugsdrift og naturinteresser mv. eller f. eks våd natur ifm. vandløbsproblematiken, byvækst mv.

Vandløb

En række vandløbsstrækninger vurderes i risikoanalysen ikke at kunne opnå målopfyldelse i 2015, på trods af, at der gennemføres tiltag. Dette gælder f.eks. vandløbsstrækninger omkring vandmøller med kulturhistorisk værdi.

- Staten bør for disse vandløbsstrækninger overveje hvorvidt de opstillede målsætninger er rigtige.

I regionplanerne er der ikke fastsat vandløbsmålsætninger for alle vandløb. Dette gælder f.eks en lang række mindre private vandløb og grøfter. Disse vandløb målsættes ved behov som målsatte vandløb i nærheden. Dette kan lokalt medføre problemer.

- Staten bør fastsætte individuelle målsætninger for de vandløb der ikke er målsat.
- Det anbefales, at staten i særligt højt målsatte vandløb (Målsætning om DVFI>5) overvejer hvorvidt hele eller dele af vandløbet skal udlægges med skærpet målsætning i vandplanerne.

Søer

Der er generelt ikke fastsat målsætninger for kommunens søer i alle regionplanerne. Dette gælder især de mindre søer. Overvågningsdatamaterialet for søerne er generelt set meget sparsomt.

- Det anbefales, at statens overvågning af søerne opprioriteres.
- Det anbefales, at staten i forbindelse med vandplanerne fastlægger individuelle målsætninger for alle søer.
- Det anbefales, at staten inddrager baggrunds niveauet i det grundvand der tilstrømmer søerne.

Grundvand

En stor del af kommunernes vandløb, der udleder

til Limfjorden, er ligesom Limfjorden påvirket af tilstrømning af grundvand. Da indholdet af især N i grundvandet typisk i oplandet til Limfjorden er højt betyder dette, at der tilføres betydelige mængder næringsstoffer til Fjorden via grundvandet, ligesom opfyldelsen af miljømålene i nogle vandområder kan vanskeliggøres pga. grundvandstilstrømning. Tiltag i forhold til grundvandet er typisk forsinkede.

- Staten bør vurdere hvorledes grundvandets indhold af næringsstoffer påvirker muligheden for opnåelse af miljømålene i 2015.
- Staten bør ligeledes vurdere i hvilken udstrækning udledning af miljøfremmede stoffer via grundvandet påvirker vandområderne.

Miljøfremmede stoffer

Der udledes en lang række miljøfremmede stoffer til Limfjorden fra landbrugets brug af pesticider, virksomhedernes produktioner og fra renseanlæg. Derudover medvirker aktiviteten i fjorden, f.eks. besejling til tilførsel af miljøfremmede stoffer.

- Det anbefales, at staten fastlægger kvalitetskrav for miljøfremmede stoffer.
- Staten bør igennem øget overvågning sikre, at kendskabet til fjordens indhold af stofferne og virkningen af stofferne afklares.

Sejlads, havne og klapning

Besejling af fjorden og særligt aktiviteten i havneområder kan give anledning til fysiske påvirkninger, som kan medføre, at opfyldelse af miljømålene ikke kan nås.

- Det anbefales, at staten i forbindelse med udarbejdelse af vandplanerne overvejer målsætningerne for sejlrender og havne samt områder, hvor havnevækst er planlagt, Bemærkninger - vandplan Limfjorden således at disse udlægges med lempeligere målsætning.

I Limfjordens opland er der udlagt en række områder til klapning, f.eks. af materiale fra uddybning af sejlrender og havneområder. Klappingen kan medføre, at opfyldelse af miljømålene i klapområdet ikke kan nås.

- Det anbefales, staten i forbindelse med udarbejdelse af vandplanerne overvejer muligheden for reduktion af målsætningerne for klappadser, således at disse udlægges med lempeligere målsætning.

Klima

Ændringer i nedbør som følge af klimaændringer kan betyde, at målsatte vandløb, søer og naturområder kan blive påvirket ud over hvad der er lagt til grund for basisanalysen

- Det anbefales, at klimaændringer, herunder vandstandsstigninger inddrages i vandplanerne.
- Det anbefales, at staten intensiverer overvågningen ifht. effekter af klimaændringer mhp. at afdække effekten på berørte områder/naturtyper.
- Det anbefales i denne forbindelse, at der i vandplanerne sigtes mod nedbringelse af kvælstofudvaskningen til Limfjorden til mellem 8.000 – 12.000 tons/år, som er angivet i limfjordsrapporten.

Landbrug

Indførelse af den nye lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug kan give anledning til usikkerhed om hvorvidt fosforoverskuddet fastholdes eller øges som følge af øget belastning ved udvidelser.

- Det anbefales, at staten igangsætter et intensivt overvågningsprogram, der har til hensigt at afklare fosforudvaskningen fra landbrugsjorder.

Effekterne af de allerede vedtagne initiativer i VMPIII vil have en positiv effekt på den potentielle udledning af N og P til Limfjorden.

- Det anbefales, at staten foretager en nærmere vurdering af reduktionerne i VMP III i forhold til målene for Limfjorden i forbindelse med statens udmelding af Vandplanen for Limfjorden.

Geninddragelse af braklagt landbrugsjord i landbrugsproduktionen kan betyde forøgelse af næringsstofudvaskningen ifht. det er der lagt til grund for VMPIII.

- Det anbefales, at staten inddrager denne problemstilling i vandplanerne

Muslinger og stenrev

Der er i regionplanerne udlagt en række områder for muslingebrug. Disse områder er beliggende i fjordens vestlige del. I forhold til Nordjyllands amts regionplan kan der ikke udlægges områder i fjorden for udvidelse af det traditionelle muslingefiskeri.

Det er kommunernes opfattelse, at et bæredygtigt muslingeerhverv i fjorden vil medvirke positivt til at løse problemer med næringsstofoverskud.

- Det bør undersøges nærmere hvorvidt anlæg af muslingebrug i områder med god vandgennemstrømning eller ved anlæg af kunstige stenrev er mulig og foreneligt med opfyldelse af Limfjordens målsætninger.
- Det bør undersøges nærmere hvorvidt og i hvilken udstrækning det eksisterende muslingefiskeri kan udvides, således at det er foreneligt med fjordens målsætninger
- Det anbefales, at der i vandplanerne inddrages

mulighed for at anlægge stenrev og muslingebrug i fjorden.

Limfjordsrådet

Danmark skal, som led i implementeringen af EU's vandrammedirektiv fra 2000 og miljømålsloven gennemføre en målrettet vandplanlægning for grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet. Målet er, at alt vand skal have en "god økologisk tilstand" i år 2015.

Der er ikke udmeldt en egentlig definition på "god økologisk tilstand", men rammerne herfor er, at vandløb, søer og den kystnære del af havet skal rumme gode livsbetingelser for dyr og planter, hvor menneskelige påvirkninger kun i mindre grad må føre til mindre afvigelser i forhold til hvad man kunne finde ved uberørte forhold. Vandindvinding fra grundvandsmagasinerne må på længere sigt ikke overstige grundvandsdannelsen, og grundvandet skal have en god kemisk kvalitet.

I miljømålsloven beskrives den arbejds- og planlægningsproces, for at nå målene om "god økologisk tilstand" i overfladevand og grundvand. De statslige miljøcentre udarbejder 6-årige vandplaner og indsatsprogrammer for hver af de 4 vanddistrikter i Danmark. De første vandplaner skal foreligge i vedtaget form 22. december 2009. Processen indebærer flere offentlighedsfaser. Kommunerne skal således, som led i den indledende idéfase frem mod udsendelse af udkast til vandplanerne indsende høringssvar, der indeholder bemærkninger til basisanalyserne, forslag og ideer til vandplanerne. Limfjordsrådets tilbagemelding er et bidrag hertil.

Arbejdet med miljømålsloven sker i koordinering med arbejdet med beskyttelse af Danmarks særligt beskyttede naturområder – Natura 2000 områderne.

For hver af disse områder udarbejder de statslige miljøcentre 6-årige Natura 2000 planer. Processen indebærer i lighed med processen med vandplanerne flere offentlighedsfaser.

Processen med Vandplanerne og Natura-2000 planerne er allerede i fuld gang, idet amterne har udarbejdet basisanalyser, som i Danmark er opdelt i 2 dele, som led i en kortlægning af vandområderne.

Derudover er der udpeget særlige beskyttelsesområder. Der er udmeldt et overordnet arbejdsprogram for tilvejebringelse af vandplanerne med redegørelse for høringsprocessen.

til Limfjorden er faldet med ca. 70 % især som følge overfor punktkilderne. Hvis regionplanernes mål for Limfjorden skal den årlige tilførsel ned på 300 ton fosfor. Dette tørre år, men der skal ske en yderligere reduktion på målet også skal være opfyldt i år med normal nedbør.

reduktion i mængden
følge af Vandmiljøplan
Vandmiljøplan III er der
halvere landbrugets
af fosfor og dels
om udlægning
vandløb. En halvering
af fosfor på
vil medføre en
ophobning, men den vil
bindingsevne vil
med tiden.
Udlægning af bræmmer langs vandløbene
vil nedbringe fosforudledningen
med overfladisk afstrømning fra
landbrugsarealerne.
Begge tiltag går i den rigtige retning,
men det er ikke muligt at sætte tal på,
hvor meget det betyder for tilførslen af
fosfor til Limfjorden.
kvælstof til Limfjorden.

17

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

VMP II

VMPIII

Reg-mål

*Tålegrænse

1500

1200

900

600

300

0

Ton

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005

Reg-mål

Tålegrænse

Figuren viser tilførslen af fosfor til Limfjorden.

Havnen på Fur.

kvælstof er et interval og ligger mellem 8000 ton og

Baggrund

Tidsplan

Nedenstående skema angiver hovedterminerne i den tidsplan for arbejdet med vandplanerne.

Frist

Indsendelse af høringsvar 22. dec. 2007

Forslag til vandplanerne til høring 22. dec. 2008

Offentliggørelse af vandplaner 22. dec. 2009

Handleplaner (kommunens handlinger som følge af vandplanerne) 22. dec. 2010

Iværksættelse af indsatsprogrammer 22. dec. 2012

Opfyldelse af Miljømålene 2015

Bemærkninger - vandplan Limfjorden

Næringsstoffernes betydning for Limfjorden

I det følgende gennemgås de problemstillinger omkring Limfjordens påvirkninger, der ligger til grund for Limfjordsrådets anbefalinger. Materialet er udarbejdet på baggrund af bl.a rapporter fra amternes limfjordssamarbejde.

Regionplanernes mål er, at Limfjorden skal have et alsidigt dyre- og planteliv, der kun er svagt påvirket af menneskelig aktivitet, og at fjorden har en vandkvalitet, der gør den anvendelig til badning og til et alsidigt fiskeri. Der er i regionplanerne stillet skærpede krav inden for de områder, der er af særlig stor biologisk eller rekreativ interesse. I nogle begrænsede områder er der fastsat lempeligere krav.

Kvælstof og fosfor er plantenæringsstoffer, og i takt med at tilførslen er steget, er mængden af planteplankton også steget. Den øgede mængde planteplankton i fjorden har skygget for lysets nedtrængning i vandet og hindret

bundvegetationen i at vokse på dybere vand. Den øgede mængde planteplankton har også medført, at store områder i Limfjorden nu hvert år rammes af iltsvind. Når planteplanktonet dør, synker det til bunden og omsættes – og den proces bruger ilten i bundvandet. Tilførslen af næringsstofferne fosfor og kvælstof har været kraftigt stigende i de sidste hundrede år indtil 2000 og har vist sig at have stor betydning for Limfjordens miljøtilstand. Fjordens inderfjorde, som hyppigt rammes af iltsvind f.eks Skive Fjord, Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning, Halkjær Bredning/ Sebber og området vest for Mors kræver en særlig indsats. Således vil en målrettet indsats mod reduktion af udvaskningen af både kvælstof og fosfor i oplandet til disse fjordområder være nødvendig og formodentligt gavne den generelle miljøtilstand mere end hvis indsatser fordeles ligeligt på hele Limfjordens opland.

Hvor kommer næringsstofferne fra

Limfjorden modtager næringsstoffer fra land, atmosfæren, Nordsøen og Kattegat. Da vandet netto løber fra vest mod øst i Limfjorden, er der fra vest en import af næringsstoffer fra Nordsøen og mod øst en eksport af næringsstoffer til Kattegat. Da næringsstofindholdet imidlertid er lavere i Nordsøen end i Kattegat, forbedres miljøtilstanden i Limfjorden med tilførslen fra Nordsøen.

Næringsstoffernes betydning for Limfjorden

Næringsstofferne kommer fra

Limfjorden

i meget høj grad styret af tilførslerne af Oplandet til Limfjorden er den vigtigste kilde til atmosfærens bidrag af kvælstof og tilførslen af ligeledes vigtige.

næringsstoffer

Nordsøen

løber

der

fra

Kattegat.

dog

jo

mere vand der kommer ind fra Nordsøen,

jo bedre bliver miljøtilstanden i

Limfjorden.

Der sker årligt en stor eksport af både

kvælstof og fosfor fra Limfjorden til

Kattegat. I gennemsnit for perioden

1990-2004 er tilførslen af fosfor til

Kattegat større end den mængde, der

kommer til fjorden. Det skyldes, at der

frigives fosfor fra fjordbunden. *Fordeling af den landbaserede næringssalttilførsel til Limfjorden*

Næringsstofferne

fra land

Næringsstofferne fra oplandet kommer

fra punktkilder som renseanlæg,

dambrug og industri og som et diffust

bidrag fra oplandet. Det diffuse

bidrag består af et bidrag fra landbruget

og et naturligt baggrundsbidrag.

Punktkildernes bidrag til den samlede

kvælstoftilførsel udgør ca. 5 %. Den

langt overvejende kvælstoftilførsel

kommer fra landbrug (69 %) og baggrundsbidrag

(26 %).

For fosfor udgør bidraget fra punktkilder

28 %, bidraget fra landbrug 31 %

og baggrundsbidrag 41 %.

Fosfor

Kvælstof

Baggrundsbidrag

41 %

Landbrug 69 %

Renseanlæg 9 %

Regnvandsbetingede

afløb 7 %

Spredt bebyggelse

Dambrug 4 %

Industri 1 %

Landbrug 31 %

Baggrundsbidrag 26 %

Renseanlæg

Regnvandsbetingede afløb

Industri

Dambrug

Spredt bebyggelse 6 %

15 %

Kattegat

ton

Kattegat

ton

14

Næringsstofferne kommer oplandet til Limfjorden

Limfjordens miljøtilstand er i meget høj grad kvælstof og fosfor. Oplandet til Limfjorden er næringsstoffer, men atmosfærens bidrag af kvælstof fosfor fra Nordsøen er ligeledes vigtige.

Limfjorden modtager næringsstoffer

fra land, atmosfæren, Nordsøen

og Kattegat. Da vandet netto løber

fra vest mod øst i Limfjorden, er der

netto en import af næringsstoffer fra

Nordsøen og en eksport til Kattegat.

Mængden af næringsstoffer er dog

væsentlig lavere i Nordsøen, så jo

mere vand jo bedre Limfjorden.

Der sker årligt kvælstof og Kattegat. 1990-2004 Kattegat større kommer til frigives fosfor Kvælstof
Kvælstof

Fosfor

*Fordeling af de gennemsnitlige bidrag til Limfjorden,
i perioden 1990 til 2004.*

Baggrundsbidrag Nordsøen Limfjorden

600 ton

Atmosfæren 1800 ton

Oplandet 16900 ton

Kattegat

9900 ton

Nordsøen Limfjorden

100 ton

Atmosfæren 15 ton

Oplandet 420 ton

Kattegat

600 ton

Fordelingen af de gennemsnitlige bidrag til Limfjorden
i perioden 1990 til 2004. (kilde: Limfjordsrapporten).

Næringsstofferne fra oplandet

kommer fra punktkilder som renseanlæg,

dambrug og industri og

som et diffust bidrag fra oplandet.

Det diffuse bidrag bestå af bidrag

fra landbruget og et naturligt

baggrundsbidrag, som bl.a omfatter

tilledning via grundvandet. På

nedenstående figur er den gennemsnitlige

fordeling angivet. (kilde:

Limfjordsrapporten).

10 Limfjordsrådet

Det ses, at tilledninger fra landbrugsarealerne

udfør langt den største del af den samlede tilledning,

især for kvælstofudledningen.

Modelberegninger og vurderinger på baggrund af

omfattende måleprogrammer viser, at en opfyldelse

regionplanernes målsætninger for fjorden

vil indebære, at både tilførslen af kvælstof og

fosfor skal reduceres væsentligt.

- Tilførslen af kvælstof skal reduceres til ca.

8.000 - 12.000 tons årligt, svarende til ca. 50

% af den nuværende udledning.

- Tilførslen af fosfor skal reduceres til ca. 190

- 300 tons årligt. Hvilket efter recipientens

sårbarhed svarer til op til 50 % af den nuværende

tilførsel.

Udviklingen i udledningen af kvælstof og fosfor

siden 1984 sammenholdt med målene i vandmiljøplaner

og regionplanmål og de beregnede tålegrænser

er angivet i nedstående figurer.

Effekten af klimaændringer

Klimaet har betydning for fjordens tilstand. Øget

temperatur og øget nedbør vil begge have en negativ effekt på miljøtilstanden i Limfjorden. De forventede klimaændringer vil bevirke, at fjorden kan tåle mindre kvælstof, hvis en bestemt miljøtilstand skal opnås. Temperaturstigningen vil bl.a. betyde, at der kan opløses mindre ilt i vandet. Der vil derfor hurtigere opstå iltvind. Undersøgelserne i Limfjorden viser, at vandtemperaturen er steget med ca. 1 grad de seneste 100 år. Den forventede øgede nedbør vil give en øget afstrømning fra oplandet, ligesom især øget vinternedbør øger udvaskningen af kvælstof til fjorden. Effekten af klimaændringerne er ikke medtaget i vurderingerne af de opstillede tålegrænser for fjorden.

Kvælstof

Amternes limfjordsovervågning dokumenterer, at der er en entydig sammenhæng mellem kvælstoftilførslerne og forekomsten af iltvind.

Kvælstoftilførslen fra landbruget har været stigende til omkring 1993, hvor effekten af de første vandmiljøplaner slår igennem.

En betydelig del af tilførslen fra landbrugsarealerne er 20-30 år forsinket, før de når vandløbene og fjorden. Dette betyder, så den fulde effekt af den indsats, der er gjort ikke er slået fuldt igennem endnu, men også, at tiltag overfor landbrugets udledninger har en meget lang virkningstid.

Før i tiden kom store dele i forbindelse med udledning af spildvand. Limfjordsamterne har opstillet skærpede kravene til udledninger fra renseanlæggene, således at alle renseanlæg over en vis størrelse er udbygget med kvælstoffjernelse.

Kvælstofskærpelse på de mindre anlæg uden kvælstoffjernelse i dag, vil give en reduktion på ca. 15 tons kvælstof årligt, svarende til ca. 0,1 % af den samlede tilførsel til fjorden. Indsatsen overfor renseanlæggene vurderes således kun at have en mindre effekt.

Kvælstof fra luften udgør 5 til 30% af den samlede tilførsel til havet. Omkring halvdelen af den luftbårne kvælstof kommer fra ammoniakfordampning fra gylletanke og marker. Resten stammer fra afbrænding af olie og benzin i trafik, industri og husholdninger.

I forbindelse med de nye regler for miljøgodkendelse af husdyrbrug, der er trådt i kraft ved årsskiftet 2007 opdeles oplandets landbrugsarealer i nitratklasser 1-3, afhængig af N-reduktionsfaktor. I Fosfor

Tilførslen af fosfor til Limfjorden er faldet med ca. 70 % især som følge af tiltag overfor punktkilderne. Hvis regionplanernes mål for Limfjorden

skal nås, skal den årlige tilførsel ned på 300 ton fosfor. Dette mål er opfyldt i tørre år, men der skal ske en yderligere reduktion på 50-75 ton, hvis målet også skal være opfyldt i år med normal nedbør.

Der er ingen reduktion i mængden af fosfor på vej som følge af Vandmiljøplan

II. I Vandmiljøplan III er der

dels et mål om at halvere landbrugets

årlige overskud af fosfor og dels

nogle bestemmelser om udlægning

af bræmmer langs vandløb. En halvering

af overskuddet af fosfor på

landbrugsarealerne vil medføre en

langsommere ophobning, men den vil

fortsætte, og jordens bindingsevne vil

blive overskredet med tiden.

Udlægning af bræmmer langs vandløbene

vil nedbringe fosforudledningen

med overfladisk afstrømning fra

landbrugsarealerne.

Begge tiltag går i den rigtige retning,

men det er ikke muligt at sætte tal på,

hvor meget det betyder for tilførslen af

fosfor til Limfjorden.

Figuren viser tilførslen af kvælstof til Limfjorden.

17

Ton

30000

25000

20000

15000

10000

5000

0

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004
2005
VMP II
VMPIII
Reg-mål
*Tålegrænse

1500
1200
900
600
300
0

Ton
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005

Reg-mål
Tålegrænse

*Figuren viser tilførslen af fosfor til Limfjorden.
Havnen på Fur.*

**Tålegrænsen for kvælstof er et interval og ligger mellem 8000 ton og
12000 ton kvælstof.*

*med ca. 70 % især som følge
regionplanernes mål for Limfjorden
på 300 ton fosfor. Dette
en yderligere reduktion på
i år med normal nedbør.*

Udlægning af bræmmer langs vandløbene
vil nedbringe fosforudledningen
med overfladisk afstrømning fra
landbrugsarealerne.
tiltag går i den rigtige retning,
er ikke muligt at sætte tal på,
meget det betyder for tilførslen af

Limfjorden.

17

Reg-mål

*Tålegrænse

1500

1200

900

600

300

0

Ton

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

Reg-mål

Tålegrænse

Figuren viser tilførslen af fosfor til Limfjorden.

Havnen på Fur.

ton og

(kilde: Limfjordsrapporten).

Bemærkninger - vandplan Limfjorden 11

Limfjordsoplandet findes landbrugsarealer i alle 3 klasser. I forbindelse behandling af godkendelser beregnes et maksimalt tilladeligt husdyrtryk. Ved udledning til Natura-2000 område beregnes skærpede krav i forhold til de generelle krav. Det er dog vigtigt at bemærke, at den nye landbrugsregulering først kommer til anvendelse ved ændringer, således at bestående bedrifter ikke berøres af reglerne.

Landbrug med planteavl alene har i gennemsnit et overskud på 30 kg N/ha og det er vanskeligt at finde virkemidler i forhold til at nå herunder. Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ) reducerer

tabet til 22 kg N/ha.

Af virkemiddelrapporten, fremgår at de kendte virkemidler fra VMP III med kvælstofnormer og efterafgrøder efter ompløjning også vil være fremtidige virkemidler, ligesom en ekstensivering af landbrugsdriften i ådale vurderes at være et relativt billigt virkemiddel for forbedringer i Limfjorden og i vandløb og søer.

Fosfor

Næsten 2/3 af det fosfor, som tilføres vandmiljøet stammer fra det åbne land.

Tidligere udgjorde fosfor i spildevandet den langt største del af fosforbelastningen. Siden midten af 80'erne er udledningen af fosfor i spildevandet reduceret med 93%.

Fosforbidraget fra det åbne land stammer ligeligt fra spredte bebyggelse og fra landbruget.

Landbrugsbidraget stammer fra jordoverfladen, vinderosion, erosion af brinker langs vandløb og udvaskning til dræn. Der skal således iværksættes en række initiativer rettet specifikt mod nedbringelse af bidraget fra spredt bebyggelse og landbruget.

Med vandmiljøplan III gennemføres en række tiltag målrettet på landbrugets udledninger af fosfor. Således forventes en reduktion på 25% af fosforoverskuddet i forhold til overskuddet i 2002 frem mod 2009. I perioden fra 2010 og frem til 2015 skal der ske yderligere en reduktion på 25% gennem tiltag i vandmiljøplan III forskningsprogrammet.

Der er, som en del af Vandmiljøplan III, iværksat et udredningsprojekt for udpegning af risikoområder for fosfortab til overfladevand. Projektet blev igangsat i 2004 og forventes afsluttet i starten af 2007.

Det forventes i vandmiljøplan III, at der i Danmark udlægges op til 50.000 ha ved gennemførelse af 10 m dyrkningsfri randzoner langs vandløb og søer frem mod 2015. Formålet er, at tilbageholde fosfor fra markerosion og beskytte brinker. Det er målet i planen, at randzonerne skal etableres ved frivillig omplacering af brak.

I forhold til miljøgodkendelser af husdyrbrug er reglerne med statens indførelse af den nye bekendtgørelse om miljøgodkendelse af husdyrbrug ændret. Således stilles der i den nye bekendtgørelse ikke længere krav om fosforbalance i forbindelse med afledning til Limfjorden. Dette vurderes som et problem ifht. sikring af miljømålene for Limfjorden.

Der skal foretages en midtvejsevaluering af Vandmiljøplan III i 2008.

Indsatser

Som bilag til tilbagemeldingen er udarbejdet et

tiltagskatalog med angivelse af primær effekt og anslåede omkostninger. Kataloget bygger på foreliggende rapporter, herunder virkemiddelrapporten (Gotfredsenudvalgets rapport), rapporter fra det hidtidige amtslige Limfjordssamarbejde samt allerede indsendte tilbagemeldinger til staten i forbindelse med idéfasen.

12 Limfjordsrådet

Bilag - Kommuner i Limfjordens opland

Bemærkninger - vandplan Limfjorden 13

Bilag - Tiltagskatalog

14 Limfjordsrådet

Bemærkninger - vandplan Limfjorden 15

16 Limfjordsrådet

Bemærkninger - vandplan Limfjorden 17

18 Limfjordsrådet

Bemærkninger - vandplan Limfjorden 19

Teknik- og Miljøforvaltningen Aalborg Kommune

Brønderslev

Morsø

Holstebro

Lemvig

Thisted

Hjørring

Struer

Ikast-Brande Aalborg

Viborg

Vesthimmerland

Jammerbugt

Herning

Skive

Rebild

”Limfjordsrådet er et politisk forum for samarbejde mellem de nye Limfjordskommuner omkring en bæredygtig fjord, der på sigt kan leve op til kvalitetsmålsætningerne.

Morsø kommune har formandskabet i Limfjordsrådet”.

Stigsborg Brygge 5 Tlf. 9931 2000 www.aalborgkommune.dk

9400 Nørresundby Fax 9931 2009 teknik.miljoe@aalborg.dk

Jernbanevej 7 Tlf. 9970 7000 www.morsoe.dk

7900 Nykøbing Mors Fax 9970 7246 naturogmiljo@morsoe.dk

Teknik- og Miljøforvaltningen Morsø Kommune

Struer Kommune-ideforslag til Limfjorden⁷³

Struer kommune, 12/20/2007

(C 932)

⁷³ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=932>

**Se bilag:
Struer Kommunes bidrag vedr opland til Limfjorden (PDF)**

Indlæg:

Teknik-og Miljøudvalget i Struer Kommune har på et møde den 28.november behandlet sagen, og Udvalgets bemærkninger vedr. vandplaner i oplandet til Limfjorden fremgår af vedlagte bilag. Udvalget skal samtidig bemærke, at det forventes, at der snarest sker en afklaring af de økonomiske konsekvenser, idet udgangspunktet må være, at finansieringen er en statslig opgave, således at kommunen får tilført tilstrækkelige midler til at kunne realisere de kommende handleplaner.

DE HAR INDSENDT DEN SAMME RAPPORT SOM LIMFJORDSRÅDET!!!

Manglende virkemidler⁷⁴

Hjørring Kommune, 12/20/2007
(C 984)

Se bilag:

Hjørring Kommune Idéfase Vand og Natur 2000 planerne 2012 2007 (PDF)

Indlæg:

Reguleringen af landbrugets belastning af miljøet har i mange år overvejende foregået på det generelle niveau. Hjørring Kommune vurderer, at det i langt højere grad bliver nødvendigt at tage differentierede virkemidler i brug afhængig af de jordbundsmæssige forhold på arealet og målsætningen for det berørte naturområde, grundvandsområde, vandløb, sø eller marine område. Nedenfor påpeges en række væsentlige mangler, virkemidler og barrierer i den eksisterende lovgivning, som Hjørring Kommune finder, kan hindre opfyldelse af miljømål i 2015. For at opnå opfyldelse af miljømål, er det nødvendigt, at staten iværksætter det rette arbejde for at fjerne disse mangler og barrierer inden handlingsplanerne for de nye vand- og naturplaner meldes ud. Vandplaner Vandrammedirektivet fastsætter bindende mål for miljøkvaliteten af vandløb, søer, marine områder og grundvand. I forbindelse med implementering af de igangværende vandplaner indgår princippet om frivillige aftaler som en del af virkemidlerne. Hjørring Kommune finder imidlertid, det vil være svært, at opnå bindende miljømål igennem frivillige aftaler. For at nå de bindende miljømål i 2015 skal kommunerne derfor have virkemidler, der kan iværksætte hurtige og effektive tiltag til forbedring af vandmiljøet. Hjørring Kommune ser en række barrierer, som forhindrer, at de rette virkemidler er tilgængelige og dermed, at bindende miljømål kan opnås i 2015. Hjørring Kommune vurderer, at en forudsætning for at bindende miljømål kan opfyldes i 2015 er, at den overordnede lovgivning på en række områder skal ændres for at tilvejebringe de rette virkemidler. Det gælder f.eks. lovgivning og manglende hjemmel indenfor følgende områder: • Miljøtilladelser og miljøgodkendelser af husdyrbrug • Støtteordninger til landbruget • Ekspropriation • Vandløbenes udnyttelse • Dræningsret • Miljøfremmede stoffer Hjørring Kommune finder det endvidere svært, at skulle komme med idéer til, hvordan miljømålet god økologisk tilstand kan opnås, når der ikke foreligger miljømål, indikatorer for de forskellige vandtyper og analysemetoder inden processen med udarbejdning af nye vandplaner påbegyndes.

⁷⁴

http://websag.mim.dk/IndsendteIdeerVandOgNatur/filer/20071220144935/Hjørring_Kommune_Idéfase_Vand_og_Natur_2000_planerne_2012_2007.pdf

Hjørring Kommunes høringssvar til idefasen i forhold til Vandrammedirektivet hæfter sig derfor især ved mangler på virkemidler og forbehold samt barrierer i den eksisterende lovgivning, som kan hindre målopfyldelse i 2015. Herudover er der en række bemærkninger og konkrete idéer til projekter for i 2015 at opnå god økologisk tilstand i vandløb, søer, marine områder og grundvand. Økonomi og finansiering Den normale fordeling af økonomiske midler til kommunerne efter DUT-princippet kan efter Hjørring Kommunes opfattelse ikke anvendes i forbindelse med implementering af Vandrammedirektivet, da det normale fordelingsprincip ikke tilgodeser de kommuner, der har de største naturressourcer. Hjørring Kommune forventer, at finansieringen af tiltag til opfyldelse af miljømål gives efter størrelse eller behov vurderet ud fra et synspunkt om, at de kommuner, der har mest natur eller som er længst fra målopfyldelse tilføres den størst ressource. Hjørring Kommune lægger således vægt på, at der vælges tiltag efter mest-miljø-for-pengene princippet, og at der tages udgangspunkt i konkret viden for det enkelte vandområde, samt at der sker den nødvendige prioritering ud fra en helhedsvurdering i forhold til indsatsen i hele landet. Økonomien i forbindelse med implementering af Vandrammedirektivet er på nuværende tidspunkt ikke kendt. Det er imidlertid sikkert at en række af de virkemidler, der giver den største effekt i hårdt belastede områder, er meget omkostningstunge. Tilførsel af økonomiske ressourcer er derfor en forudsætning for, at nå målet god økologisk tilstand for alt overfladevand og grundvand i 2015. Hjørring Kommune anbefaler derfor, at der udvikles nye og andre finansierings- og fordelingsmodeller så kommuner med store vandløbssystemer og naturressourcer får det nødvendige økonomiske råderum til implementeringen af Vandrammedirektivet. Virkemidler og barrierer I forbindelse med indførelsen af de tidligere vandmiljøplaner er der udført et meget stort arbejde, hvori der peges på en lang række virkemidler, der kan begrænse udledningen af næringsstoffer fra landbruget. En del af tiltagene er implementeret i vandmiljøplanerne I, II og III, men der er stadig uudnyttede forslag, der kunne bringes i anvendelse. Pesticidhandlingsplanen repræsenterer på samme måde et udsnit af de mulige tiltag for at begrænse forureningen af vandløb og grundvand med pesticidrester. Også her vil man i det bagvedliggende arbejde kunne finde tiltag, som ikke er medtaget i handlingsplanen, eller som ikke udnyttes optimalt i dag. I vedhæftet dokument peges på relevante tiltag overfor landbruget, der kan bringes i spil, eller udnyttes mere optimalt der, hvor målet er en yderligere reduktion af belastningen med næringsstoffer eller pesticider for at opnå god økologisk tilstand i overfladevand og grundvand.

Vand- og Natura 2000 planer

Hjørring Kommunes
høringssvar til idéfasen

Indholdsfortegnelse

Introduktion	1
VANDPLANER	1
Økonomi og finansiering	2
Virkemidler og barrierer	2
Manglende hjemmel	5
Love og regler, der står i vejen	6
Manglende eller dårlige kontrolmuligheder	7
Generelle forbehold	8
Grundvandsdannelse	8
Kvælstofpuljer	8
Klimaforandringer	9
Skagerrak – miljøfremmede stoffer og næringsstoffer	9
Zoogeografisk betydning for opnåelse af målopfyldelse i vandløb	9
Øvrige bemærkninger	10
Skagerrak – kommentar til basisanalyse II	10
Grundvandsdannelse	10
Spildevand i det åbne land	10
Overvågning	11
Konkrete idéer og projekter	11

Idéer til procedure for alle vandløb	11
Skovrejsning	11
Overfladevand	12
NATURA 2000 PLANER	12
Generelle forbehold	13
Nye virkemidler	14
Rubjerg Knude og Lønstrup Klint (Natura 2000 område 7)	14
Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å (Natura 2000 område 6)	16
Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb (Natura 2000 område 5)	18
Tislum Møllebæk (Natura 2000 område 215)	21
Tolne Bakker (Natura 2000 område 214)	23
Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose (Natura 2000 område 3)	26

- 1 -

Introduktion

Hjørring Kommune vil gå positivt og konstruktivt i gang med processen i forbindelse med den nye vandplanlægning og de nye Natura 2000 planer i Danmark. Kommunen finder at basisanalyserne giver et godt overblik over den nuværende status for miljøtilstanden i vores naturområder. Basisanalyserne er et godt og nyttigt redskab til udarbejdning af svar til idéfasen og senere handleplaner i forbindelse med implementeringen af Vandrammedirektivet og Natura 2000 planer.

Reguleringen af landbrugets belastning af miljøet har i mange år overvejende foregået på det generelle niveau. Hjørring Kommune vurderer, at det i langt højere grad bliver nødvendigt at tage differentierede virkemidler i brug afhængig af de jordbundsmæssige forhold på arealet og målsætningen for det berørte naturområde, grundvandsområde, vandløb, sø eller marine område.

Nedenfor påpeges en række væsentlige mangler, virkemidler og barrierer i den eksisterende lovgivning, som Hjørring Kommune finder, kan hindre opfyldelse af miljømål i 2015. For at opnå opfyldelse af miljømål, er det nødvendigt, at staten iværksætter det rette arbejde for at fjerne disse mangler og barrierer inden handlingsplanerne for de nye vand- og naturplaner meldes ud.

Vandplaner

Vandrammedirektivet fastsætter bindende mål for miljøkvaliteten af vandløb, søer, marine områder og grundvand. I forbindelse med implementering af de igangværende vandplaner indgår princippet om frivillige aftaler som en del af virkemidlerne. Hjørring Kommune finder imidlertid, det vil være svært, at opnå bindende miljømål igennem frivillige aftaler. For at nå de bindende miljømål i 2015 skal kommunerne derfor have virkemidler, der kan iværksætte hurtige og effektive tiltag til forbedring af vandmiljøet. Hjørring Kommune ser en række barrierer, som forhindrer, at de rette virkemidler er tilgængelige og dermed, at bindende miljømål kan opnås i 2015. Hjørring Kommune vurderer, at en forudsætning for at bindende miljømål kan opfyldes i 2015 er, at den overordnede lovgivning på en række områder skal ændres for at tilvejebringe de rette virkemidler. Det gælder f.eks. lovgivning og manglende hjemmel indenfor følgende områder:

- Miljøtilladelser og miljøgodkendelser af husdyrbrug
- Støtteordninger til landbruget
- Ekspropriation
- Vandløbenes udnyttelse
- Dræningsret
- Miljøfremmede stoffer

- 2 -

Hjørring Kommune finder det endvidere svært, at skulle komme med idéer til, hvordan miljømålet god økologisk tilstand kan opnås, når der ikke foreligger miljømål, indikatorer for de forskellige vandtyper og analysemetoder inden processen med

udarbejdning af nye vandplaner påbegyndes.

Hjørring Kommunes høringsvar til idefasen i forhold til Vandrammedirektivet hæfter sig derfor især ved mangler på virkemidler og forbehold samt barrierer i den eksisterende lovgivning, som kan hindre målopfyldelse i 2015. Herudover er der en række bemærkninger og konkrete idéer til projekter for i 2015 at opnå god økologisk tilstand i vandløb, søer, marine områder og grundvand.

Økonomi og finansiering

Den normale fordeling af økonomiske midler til kommunerne efter DUT-princippet kan efter Hjørring Kommunes opfattelse ikke anvendes i forbindelse med implementering af Vandrammedirektivet, da det normale fordelingsprincip ikke tilgodeser de kommuner, der har de største naturressourcer.

Hjørring Kommune forventer, at finansieringen af tiltag til opfyldelse af miljømål gives efter størrelse eller behov vurderet ud fra et synspunkt om, at de kommuner, der har mest natur eller som er længst fra målopfyldelse tilføres den størst ressource. Hjørring Kommune lægger således vægt på, at der vælges tiltag efter mest-miljø-for-pengene princippet, og at der tages udgangspunkt i konkret viden for det enkelte vandområde, samt at der sker den nødvendige prioritering ud fra en helhedsvurdering i forhold til indsatsen i hele landet.

Økonomien i forbindelse med implementering af Vandrammedirektivet er på nuværende tidspunkt ikke kendt. Det er imidlertid sikkert at en række af de virkemidler, der giver den største effekt i hårdt belastede områder, er meget omkostningstunge.

Tilførsel af økonomiske ressourcer er derfor en forudsætning for, at nå målet god økologisk tilstand for alt overfladevand og grundvand i 2015.

Hjørring Kommune anbefaler derfor, at der udvikles nye og andre finansierings- og fordelingsmodeller så kommuner med store vandløbssystemer og naturressourcer får det nødvendige økonomiske råderum til implementeringen af Vandrammedirektivet.

Virkemidler og barrierer

I forbindelse med indførelsen af de tidligere vandmiljøplaner er der udført et meget stort arbejde, hvori der peges på en lang række virkemidler, der kan begrænse udledningen af næringsstoffer fra landbruget. En del af tiltagene er implementeret i vandmiljøplanerne I, II og III, men der er stadig udnyttede forslag, der kunne bringes i anvendelse.

- 3 -

Pesticidhandlingsplanen repræsenterer på samme måde et udsnit af de mulige tiltag for at begrænse forureningen af vandløb og grundvand med pesticidrester. Også her vil man i det bagvedliggende arbejde kunne finde tiltag, som ikke er medtaget i handlingsplanen, eller som ikke udnyttes optimalt i dag.

Nedenfor peges på relevante tiltag overfor landbruget, der kan bringes i spil, eller udnyttes mere optimalt der, hvor målet er en yderligere reduktion af belastningen med næringsstoffer eller pesticider for at opnå god økologisk tilstand i overfladevand og grundvand:

Zonering af landbrugsarealer

Alle landbrugsarealer, der ligger kritisk i forhold til et konkret vandmiljø eller naturområde udpeges. Det meldes klart ud, hvad der er problemet og hvad beskyttelsesniveauet er som udgangspunkt. Der kan peges på de virkemidler, der skal eller kan anvendes for at opfylde beskyttelsesniveauet. En zonering - og især zonering efter et nationalt system - vil gøre det muligt og oplagt at udarbejde fælles, nationale retningslinier for erstatninger eller støttemuligheder.

Jordfordeling og driftfællesskaber

Gennem aftaler og driftsfællesskaber, kan et forureningsproblem sommetider flyttes ud af et kritisk område. Gylleaftaler er et eksempel på dette. Et andet eksempel kunne være reduktion af sprøjtemidler i et følsomt grundvandsområde ved at dyrkning af korn og lignende erstattes af dyrkning grovfoder. Dette kunne ske ved at planteavlere og kvægproducenter låner jord af hinanden.

I yderste konsekvens, kan der gennemføres en egentlig jordfordeling mellem landmænd i og udenfor et kritisk jordbrugsområde.

Næringsstofbalance, budget og regnskab

Sammen med øvre grænser for det årlige overskud af kvælstof og fosfor, vil dette tvinge landmanden til at holde hus med kvælstof og fosfor ind og ud af bedriften, og især tvinge ham til at opnå en højere udnyttelsesprocent på næringsstofferne såvel i stalden, på lagrene og i marken.

Økologisk drift

Denne driftsform tvinger i høj grad landmanden til at udnytte næringsstofferne på bedriften effektivt. Derfor er der mindre udvaskning af kvælstof fra økologiske malkekvægsbedrifter end fra konventionelt drevne. Den vil som regel også være det fra økologiske svinebedrifter, mens udvaskningen fra økologisk planteavlbedrifter ikke er mindre end fra konventionelle. Overskuddet af fosfor på økologiske bedrifter ligger også lavere, omkring 2-4 kg mindre per ha. Derimod er der i princippet ingen forskel mellem fordampning fra stald og lagre af ammoniak mellem økologisk og konventionel drift.

Økologisk husdyrbrug har typisk en belægningsgrad på 1,0 – 1,1, DE/ha, hvorimod konventionel svineproduktion ligger tæt på 1,4 DE/ha og konventionel kvægbrug ofte - 4 -

mellem 1,7 -2,7 DE/ha. De økologiske regler om 95-100 % økologisk foder kombineret med et lidt lavere høstudbytte pr. ha er årsagen hertil, og er en del af forklaringen på den lavere udvaskning fra økologiske husdyrbrug.

Økologisk drift er endvidere helt optimalt, hvis problemet er for højt indhold af sprøjtemiddelrester i grundvandsområdet.

Eksport af næringsstoffer ud af området

Eksport af næringsstoffer ud af området kan foregå v.h.a. af gylleaftaler, der er en velkendt metode. Er der tale om et større område, store mængder og eller store afstande kunne der organiseres en mere effektiv transport. Man kunne forstille sig eksport helt ud af landet.

Hvis gylle separeres i en flydende og en fast fraktion, kan man evt. nøjes med at eksportere den faste del, med de næringsstoffer der er heri (80 % af fosfor og ca. 20 % af kvælstof). Det vil kunne gøre en eksport mere attraktiv, både praktisk og økonomisk. Fælles biogasanlæg med tilknyttet separeringsanlæg giver samme fordele. En særlig form for "eksport" ligger i at afbrænde den faste fraktion, hvorved kvælstoffet stiger til vejrs (men andre næringsstoffer som fosfor forbliver i asken).

Højere udnyttelsesprocent på kvælstof i husdyrgødning

Udnyttelsesprocenten kan øges ved at stille specifikke krav til, hvilke afgrøder gyllen må udringes til – eller hvilke afgrøde-efterafgrøder der kan kombineres for at optimere udnyttelsen. Den kan også øges gennem separering, såfremt den faste del eksporteres ud af området. Udnyttelsesprocenten for kvælstof i den flydende fraktion er nemlig 90 – 100 %.

I økologisk drift opnås som regel udnyttelsesprocenter på 100 eller derover, sådan som udnyttelseprocenten regnes ud.

Adfærdsregulering på kritiske arealer

Tvungen retning på jordbearbejdning, tvungen såretning, forbud mod jordbehandling i vinterhalvåret, brede bræmmer, krav om efterafgrøder og forbud mod husdyrgødning er eksempler på tiltag på specifikke, vandløbsnære arealer, der kan reducere afstrømning af næringsstoffer, herunder den partikulære afstrømning af fosfor.

Forbud mod husdyrgødning og sprøjtemidler, krav om bestemt afgrøde valg eller afgrøde-efterafgrøde kombination og forbud mod jordbehandling i vinterhalvåret er eksempler på tiltag, der kan reducere udvaskningen af kvælstof i følsomme grundvandsområder.

Målrettet placering af EU-brak (udtagne arealer)

Muligheden for at støtte udlæggelsen af arealer til brak er midlertidigt bortfaldet. Men braklagte arealer er effektive til at opfange kvælstof, der ellers ville blive udvasket i vinterhalvåret. Det vil have stor effekt at få placeret braklagte arealer i områder, hvor kvælstofudvaskningen er særlig kritisk.

- 5 -

Hvis bortfald af braklægningsordninger bliver permanent mener Hjørring Kommune, at staten skal finde erstatningstiltag, der giver en miljøeffekt, som er mindst lige så stor som braklægning.

Målrettet brug af landbrugsstøtten

Landbrugsstøtten kunne differentieres i langt højere grad og rettes mod de mål, der bliver opstillet i vand- og naturplanerne. Der kunne f.eks. gives erstatning for forringet jordværdi eller begrænsninger i produktionsmulighederne som følge af nye krav. Eller støtte til bestemte driftsformer eller tiltag, til etablering eller udvikling af bestemte teknologier.

Enkeltbetalingsordningen og andre støtteordninger

Det er et problem i denne sammenhæng, at EU-enkeltbetalingsordningen langt overvejende består af et arealtilskud, der slet ikke differentieres efter ønskede miljøeffekter. I nogen situationer virker denne ordning direkte imod ønskede miljømål. Det er f.eks. ikke hensigtsmæssigt, at man kan få støtte til braklagte arealer, der roterer rundt i sædskiftet, hvis ønsket i området er at få brakken låst fast til kritiske landbrugsarealer eller oplande.

EU-enkeltbetalingsordningen m.fl.. administreres centralt af Fødevareministeriet. Det vil være en barriere, i det omfang en del af disse midler skal anvendes til at fremme lokalt forvaltede miljømål. Her bør det være kommunen der både meddeler krav, stiller vilkår, fører tilsyn og formidler erstatning og/eller støtte.

Manglende hjemmel

Flere af de nævnte virkemidler, findes der i dag ikke hjemmel til at kræve anvendt. Det gælder f.eks. et krav om en højere udnyttelsesprocent, krav om kobling af EU-brak til bestemte arealer, krav om økologisk drift, krav til overskuddet af næringsstoffer i h.h.t et næringsstofbalance regnskab m.v. Disse muligheder skulle i givet fald hjemles i f.eks. Husdyrmiljøloven.¹

Husdyrmiljøloven giver i øvrigt kun hjemmel til at miljøvurdere husdyrbedrifter over 15 DE (pelsdyrfarme dog ned til 3 DE). Bedrifter med færre DE og rene planteavlsbedrifter er der i dag ikke hjemmel til at stille specifikke miljøkrav til.

I henhold til gældende lovgivning kan spildevandsslam udsprede på landbrugsjord til gødskningsformål, såfremt slammet overholder de fastsatte krav til grænseværdier og hygiejnisk begrundede anvendelsesrestriktioner. Landmænd har således også mulighed for at udbringe spildevandsslam i vandværkernes indvindingsoplande og områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD).

1 Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug af 15.12.2006

- 6 -

Slam fra rensningsanlæg erfaringsmæssigt mange miljøfremmede stoffer, tungmetaller m.v., som kan udgøre en risiko for forurening af grundvandet. På nuværende tidspunkt er det ikke påvist, at spildevandsslam påvirker grundvandet. Men det er uklart, hvad spildevandsslam præcist indeholder af miljøfremmede stoffer, herunder f.eks.

hormonforstyrrende stoffer m.v. Antallet eller omfanget af potentielle problemstoffer i spildevandsslam, som udsprede på markerne, kendes reelt heller ikke. Det kan derfor ikke udelukkes, at der findes stoffer i spildevandsslam, der i dag ikke analyseres for eller ikke kan påvises med de nuværende analysemetoder. Det er således muligt, at der om f.eks. 10-30 år opnås ny viden eller er udviklet metoder som kan påvise miljøfremmede stoffer fra spildevandsslam i grundvandet i koncentrationer, som er sundhedsskadelige. På baggrund heraf anbefaler Hjørring Kommune at handle efter forsigtighedsprincippet, og at kommunerne får hjemmel til at hindre udsprede af spildevandsslam i

vandværkers indvindingsoplande og OSD. Dette gælder både udbringning på arealer inden for kommunegrænsen og eksport til arealer i andre kommuner.

Skov giver langt mindre udvaskning af næringsstoffer end landbrugsdrift. Skovrejsning søges p.t. fremmet v.h.a. af offentlig støtte. Men der findes ingen tvangsmidler, der kan pålægge skovrejsning på sårbare arealer. En sådan hjemmel ville være et effektivt virkemiddel i bestræbelserne på at sikre grundvandbeskyttelse og sikre den fremtidige vandforsyning.

Love og regler, der står i vejen

Miljøtilladelser og miljøgodkendelser efter Husdyrmiljøloven gives med 8 års retssikkerhed i h.h.t lovens kap. 4. Mulighederne for at bryde ind i denne retssikkerhed er i praksis meget små. De tilladelser og godkendelser der gives nu og frem til december 2009, kan derfor ikke tilpasses målene og handlingsplanerne før efter 2015-17, hvilket er for sent med henblik på at nå miljømål i 2015.

Gylleseparering er fanget mellem flere love og bekendtgørelser, hvilket p.t. gør det ret uinteressant på grund af dårlig rentabilitet. Hovedproblemet er, at den separerede husdyrgødning, i situationer hvor den udgør en relativ lille andel, flytter fra Husdyrgødningsbekendtgørelsen til Slambekendtgørelsen. I denne stilles en række hygiejniseringskrav til slutproduktet, som ikke stilles til husdyrgødning. Afbrænding af husdyrgødning er blevet en alternativ og lovlig udvej, men da vi nu her taler om ”slam”, pålægges der en statsafgift.

Ekspropriation

Der kan opstå situationer, hvor det anses for nødvendigt, at opkøbe en landbrugsbedrift eller et dambrug for få produktionen bragt til ophør eller for at få mulighed for at regulere driften meget kraftigt – f.eks. ved etablering af 40 meter bræmmer langs et vandløb, skovrejsning eller påbud om færre dyreenheder på en bedrift. Hjørring Kommune vurderer, at loven (eller retspraksis) om ekspropriation er for svag i denne sammenhæng.

- 7 -

I dag er det ikke muligt at ekspropriere pålæg af dyrkningsdeklarationer med henblik på et forbud mod at bruge pesticider på sårbare grundvandsområder uden for de boringsnære beskyttelsesområder. Det kræver en ændring af Vandforsyningsloven, hvis det skal være muligt. Vandværkerne har således et problem, hvis man ikke kan indgå en frivillig aftale med den enkelte lodsejer. Såfremt det var muligt at ekspropriere pålæg af dyrkningsdeklarationer med henblik på et forbud mod at bruge pesticider på sårbare grundvandsområder vil det være mindre omkostningsfyldt i forhold til at ekspropriere arealet.

Vandløb

Lov om vandløb har som formål, at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand. Loven siger, at fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten. Afvejningen af vandafledningsevnen og miljømæssige hensyn i vandløbene er vanskelig, da disse hensyn ofte er modsatrettede. For at kunne nå miljømålene i forbindelse med Vandrammedirektivet, vil det blive nødvendigt, at lægge mere tyngde på de miljømæssige hensyn på bekostning af vandafledningen, hvilket vil være meget vanskeligt indenfor vandløbslovens nuværende rammer.

Dræning

Den frie dræningsret er yderligere en barriere i forhold til at opnå god økologisk tilstand i vandløbene og deres recipienter. Dræningsretten gør det meget vanskeligt, at kontrollere tilledningen af næringsstoffer fra markerne, hvilket hindrer en udvikling henimod en rentvandsflora- og fauna, og dermed en god økologisk tilstand i vandløbene og slutrecipienten.

Ballastvand

Ballastvand fra oceangående skibe, der ved rensning af tanke kan give belastning med miljøfremmede stoffer og være oversag til faunafurening, reguleres i henhold til lovgivning, der ligger uden for kommunal rækkevidde. Selvom problemet ikke anses for stort mangler der også på dette område hjemmel til at kunne mindske belastningen.

Manglende eller dårlige kontrolmuligheder

En meget stor del af de virkemidler, som er implementeret i vandmiljøplanerne opererer på bedriftsniveau. I forbindelse med de kommende miljømål, bliver det ofte nødvendigt at anvende virkemidler på helt konkrete arealer – altså at anvende virkemidler på markniveau. Det gælder f.eks. i udpræget grad for de virkemidler, der er nævnt ovenfor under ”Adfærsregulering på kritiske arealer”. Det er imidlertid et problem, at mange af dem er meget vanskelige at kontrollere.

Hjørring Kommune vurderer derfor, at der er et behov for at finde frem til effektive og billige muligheder for kontrol af vilkår på markniveau.

- 8 -

Generelle forbehold

En række forhold, der ligger udenfor kommunernes kontrol, har indflydelse på om målopfyldelse kan opnås i 2015, selvom alle relevante tiltage er iværksat. Det gælder forsinkelse i grundvandsdannelse, puljer af næringsstoffer i jorden og sediment i vandløb, søer og kystnære områder, klimaændringer, spredning af miljøfremmede stoffer og vandløbsfauna.

Hjørring Kommune opfordrer på denne baggrund til, at der i forbindelse med udarbejdning af vand- og naturplaner inddrages tidsfastsættelse af bindende mål, der tager højde for de tidsforsinkede effekter.

Regulering af landbrugets miljøbelastning bør derfor, efter Hjørring Kommunes opfattelse, overvejende foregå igennem generelle belastningsniveauer, der har indregnet forsinkelseeffekter så der frigøres et belastningsråderum samtidig med, at der gives mulighed for differentierede tiltag således, at lokale forhold kan inddrages.

Grundvandets alder

Det meste af det grundvand, der pumpes op og bruges til drikkevand, har en alder på mellem 5 og 50 år. Nogle steder i landet hentes grundvandet fra lag der ligger meget dybt. Undersøgelser har vist, at dette vand kan være mere end 2000 år gammelt, ja nogle steder endda stamme fra sidste istid for mere end 10.000 år siden. Der vil således kunne gå mange år inden effekten af eventuelle grundvandsbeskyttende tiltag vil kunne ses i grundvandet.

Hjørring Kommune vurderer på den baggrund, at det er tvivlsomt om målopfyldelse kan opnås i 2015, når effekten af tiltagene måske først kan ses om 50 år.

Kvælstofpuljer

Siden slutningen af 1950`erne til omkring år 2000 er indholdet af kvælstof i landbrugsjorden generelt steget i Danmark. Det skyldes at kvælstofoverskuddet i landbruget i perioden har været ganske stort, især på husdyrbrug, hvor der blev brugt både husdyrgødning og kunstgødning i rigelige mængder. Med reguleringerne som følge af Vandmiljøplan I, II og III er det årlige kvælstofoverskud blevet reduceret væsentligt.

Det store kvælstofoverskud har bl.a. ført til en stigende ophobning af kvælstof i jordens organiske materiale. Således indeholder den danske landbrugsjord i dag mellem 1.000 til 5.000 kg kvælstof pr. ha i organisk materiale, hvis gennemsnitlige halveringstid skal regnes i årtier. Kvælstof frigøres imidlertid løbende fra den organiske pulje, hvorefter det kan udvaskes til overfladevand eller grundvand. Især hvis denne frigørelse sker i vinterhalvåret.

Hjørring Kommune vurderer på den baggrund, at det er tvivlsomt om målopfyldelse kan opnås i 2015, når effekten af tiltagene måske først kan ses om 50 år.

- 9 -

Klimaforandringer

Der efterlyses klare rammer for, hvordan staten forholder sig til de fremtidige klimaændringer, da klimaændringer, der medfører stigende temperatur har en række følgeeffekter, der kan forhindre, at målet om god økologisk tilstand kan opfyldes i 2015, selvom der er iværksat foranstaltninger, der p.t. beregnes til at ville føre til målopfyldelse i 2015.

Hvis mængden af nedbør i vinterhalvåret stiger, vil det medføre en øget udvaskning af kvælstof og fosfor, både fra dyrkede og udyrkede arealer. Ligeledes er der risiko for større udledning af næringsstoffer fra regnvandsbetingede udløb, overløbsbygværk, regnvandsbassiner og befæstede arealer. – ikke mindst hvis hyppigheden og intensiteten af kraftige regnskyl forøges. En stigning i gennemsnitstemperaturen vil desuden forøge omsætningshastigheden af organisk materiale i jorden og dermed frigørelse af en større mængde oplagrede næringsstoffer pr. år, ikke mindst kvælstof. Samtidig vil en temperaturstigning betyde, at vandets iltbindingsevne falder. Alle 3 nævnte fænomener vil betyde at risikoen for iltvind i vandmiljøet vil stige, især sommer og efterår. Dette forringer livsvilkårene for dyr og planter, især er det en trussel mod visse rentvandsarter.

En forudsætning for at nå miljømål fastsat i Vandrammedirektivet er derfor, at reducere udvaskningen og/eller ”opsamle” næringsstoffer i et omfang og hyppighed således, at næringsstofftilførslen nedbringes til et niveau, der kan modsvare effekten af de forventede klimaændringer.

Skagerrak – miljøfremmede stoffer og næringsstoffer

Ifølge basisanalyse II vurderes det, at der er risiko for at Skagerrak ikke kan opfylde målsætningerne i 2015, hvilket primært skyldes påvirkninger fra miljøfremmede stoffer - især TBT (Tributyltin). Det anføres ligeledes, at den største næringsstofftilførsel kommer fra de omkringliggende havområder og ikke fra oplandet til Skagerrak. Hjørring Kommune finder det på den baggrund væsentligt at påpege, at målopfyldelse derfor kun kan ske igennem foranstaltninger i de områder uden for oplandet, som tilfører Skagerrak næringsstoffer og miljøfarlige stoffer.

Zoogeografiens betydning for opnåelse af mål opfyldelse i vandløbene i forhold til Vandrammedirektivet

En forudsætning for at vandløb ifølge Vandrammedirektivet kan opnå mål opfyldelse er en forventede klassifikation på minimum faunaklasse 5 efter Dansk Vandløbs Fauna Indeks (DVFI-systemet). For at et vandløb kan opnå denne målsætning kræves tilstedeværelsen af rentvandskrævende vandløbsdyr (nøglegruppe-1 dyr). Mangler disse nøglegruppe-1 dyr er det vanskeligt at opnå en DVFI på minimum 5 selvom vandkvaliteten og vandløbets fysiske forhold er i orden.

Hjørring Kommune har to store vandløbssystemer: Liver Å og Uggerby Å systemerne. I Liver Å er nøglegruppe-1 dyr stort set ikke eksisterende og i Uggerby Å findes de kun få steder i de øverste vandløbsstrækninger. I det østlige Vendsyssel er nøglegruppe-1 dyrene vidt udbredte. Vandløbsforbedrende tiltag, vil derfor slå markant hurtigere

- 10 -
igennem i øst Vendsyssel end i Hjørring Kommune, hvor dyrene skal rekrutteres over store afstande. Spredningshastigheden for nøglegruppe-1 dyr vil hermed være afgørende for, hvor hurtigt mål opfyldelse kan opnås.

Hjørring Kommune vurderer på denne baggrund, at det er tvivlsomt om minimum faunaklasse 5 kan opnås inden 2015 for begge vandløbssystemer – især for Liver Å systemet, vil det være svært, at opnå mål opfyldelse på grund af geografisk isolation i forhold til nøglegruppe-1 dyrene.

Øvrige bemærkninger

Hjørring Kommune har identificeret nogle uklarheder i forhold til basisanalyse II, og hvilke vand- og grundvandsområder, der skal opfylde miljømålene i 2015.

Nedenstående punkter finder Hjørring Kommune væsentlige i forbindelse med udarbejdelse af nye vandplaner.

Skagerrak – kommentar til basisanalyse II

Skagerrak er ifølge afsnit om målopfyldelse i basisanalyse II ikke særligt påvirket af næringsstoffer, men på kort 4.9 i basisanalyse II er Skagerrak angivet som påvirket af næringsalte. Betyder det, at Skagerrak er påvirket af næringsstoffer, men ikke i en grad så det forhindrer målopfyldelse?

Grundvandsdannelse

Der er grundvand overalt i Danmark, men indvinding af grundvand til drikkevandsformål sker kun i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande for vandværker. Der er mange områder udenfor de førnævnte, hvor det ikke er muligt at hente vand af drikkevandskvalitet på grund af f.eks. nitratinholdet. Hjørring Kommune mener ikke det er rimeligt, at der stilles de samme krav til vandkvaliteten i områder med vandforsyningsinteresser kontra f.eks. landbrugsarealer, som ligger uden for vandforsyningsinteresser.

Hjørring Kommune anbefaler der sker en differentiering af miljømål for grundvand i områder der har forskelligt udpegningsgrundlag – således at områder med særlige drikkevandsinteresser får en skærpet målsætning i forhold til områder uden særlige drikkevandsinteresser, der skal opfylde basismålsætningen.

Spildevand i det åbne land

Ifølge de foreløbige udmeldinger skal vandløb bedømmes til mindst faunaklasse 5 for at opnå målopfyldelse i forbindelse med implementering af Vandrammedirektivet. Hvem vil fremover foretage målfastsættelsen af vandløbene, og hvor ofte kan de ændres? Kan målfastsættelsen af vandløb i fremtiden udvides til at omfatte flere vandløb end dem som allerede i dag er målsatte?

- 11 -

Hjørring Kommune anbefaler, at der anvendes differentieret klassificering af vandløbene således at vandløb, der allerede i dag opfylder kravet om faunaklasse 5, har mulighed for at opnå højere målsætning og dermed komme op i faunaklasse 6 eller 7.

Overvågning

Den reducerede overvågning af vandløb, søer og marine områder giver et sporadisk og mindre tidssvarende billede af tilstanden, der gør det svært at prioritere indsatsen, når der skal udarbejdes handleplaner. Det øger risikoen for, at der udarbejdes handleplaner, der har ringe effekt i forbindelse med forbedret miljøtilstand og dermed dårlig udnyttelse af de økonomiske ressourcer.

Hjørring Kommune anbefaler derfor, at der tilføres yderligere ressourcer til overvågning af vandløb, søer og kystnæreområder.

Konkrete idéer og projekter

Hjørring Kommune har en række konkrete idéer og projekter, som kan forbedre miljøtilstanden i kommunens vandløb, søer, kystnære områder og grundvand. De fleste konkrete idéer relaterer sig til udformningen af vandløbenes fysiske skikkelse og de vandløbsnære områder. Dette arbejde er dog lige påbegyndt (se nedenfor).

Herudover har Hjørring Kommune en række kommentar og forslag til Natura 2000 planerne. Disse kan ses i afsnittet Natura 2000 planer.

Idéer til procedure for alle vandløb

Hjørring Kommune gennemgår i øjeblikket den fysiske tilstand for alle kommunens målsatte vandløb med henblik på forslag til tiltag, som kan forbedre tilstanden i bestræbelserne på at bringe vandløbene i overensstemmelse med miljømål i Vandrammedirektivet. Når denne gennemgang er færdig vil Hjørring Kommune indsende forslag om en række konkrete tiltag, der vil forbedre vandløbenes fysiske tilstand og mindske belastningen med næringsstoffer i recipienterne.

Skovrejsning

Skovrejsning kan anvendes som et positivt virkemiddel i forhold til langsigtet drikkevandsbeskyttelse af OSD-områder og vandindvindingsoplande. Det fremgår af Regionplan 2005, at der i dag er arealer i OSD-områderne og indvindingsoplande, hvor

der ikke er noget, som forhindrer, at disse arealer kan udpeges til skovrejsningsområder. Det er oplagt, at der vil være tale om god samfundsøkonomi i at kanalisere støtten til skovrejsning i retning af arealer, hvor der kan være behov for ændringer i arealanvendelse for at undgå forurening af drikkevandsressourcerne.

Med strukturreformen er planlægning af det åbne land overgået til kommunerne. Det betyder, at der vil være muligheder for yderligere udpegnings af områder til skovrejsning

- 12 -

som en del af den kommende kommuneplanlægning. Selvfølgelig må arealinteresserne i de enkelte områder afvejes i forhold til hinanden.

Overfladevand

En meget væsentlig del af årsagerne til manglende målopfyldelse i recipienterne, kan henføres til regnvandsudledninger i form af overbelastning af renseanlæg, overløb fra overløbsbygværker eller hydraulisk belastning af vandløbet.

For at undgå, at miljøfremmede stoffer fra overfladevand (regnvand) kommer ud i vandløbene, foreslår Hjørring Kommune, at hvert projekt (ejendom m.v.) skal håndtere sit eget overfladevand på den pågældende lokalitet f.eks. ved nedsivning. Det vil mindske mængden af overfladevand, der skal håndteres i afløbssystemet og dermed mængden af miljøfremmede stoffer i vandløbene og de kystnære områder. For at gøre det attraktivt for et hvert projekt at håndtere sit eget overfladevand på den pågældende lokalitet, kunne der gives et økonomisk incitament f.eks. ved nedsættelse af afledningsafgiften.

Natura 2000 planer

Hjørring Kommunes høringssvar til Natura 2000 planerne omfatter de basisanalyser, der knytter sig til de fem habitatområder, der ligger i kommunen:

- Tolne Bakker,
- Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb,
- Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å,
- Rubjerg Knude og Lønstrup Klint samt
- Tislum Møllebæk.

Endvidere omfatter høringssvaret habitatområdet *Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose*, der primært ligger i Frederikshavn Kommune, men ca. 25 ha er også beliggende i Hjørring Kommune. Høringssvaret til denne basisanalyse vedrører en ønsket udvidelse af habitatområdet.

Når Hjørring Kommune er færdig med at gennemgå den fysiske tilstand for alle kommunens målsatte vandløb med henblik på at komme med konkrete forslag til tiltag, der kan forbedre tilstanden i vandløbene i overensstemmelse med miljømål i Vandrammedirektivet, vil Hjørring Kommune evt. fremkomme med yderligere input til Natura 2000 basisanalyserne som et udslag af samspillet mellem Vandplaner og Natura 2000 planer.

- 13 -

Generelle forhold

Et generelt problem i basisanalyserne er manglende viden om både arter og naturtyper. Dermed er det vanskeligt for kommunen at forholde sig til habitatområderne som helhed. Endvidere er flere af naturtyperne i udpegningsgrundlaget ikke kortlagt eller kun delvist kortlagt, da der mangler kortlægning på de skovbevoksede ikke fredskovpligtige arealer. Dermed bliver det vanskeligt at vurdere trusler samt tilstand og på sigt vanskeligt for kommunen at iværksætte de rette tiltag i handleplanerne, med henblik på opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Derfor bliver der i kommunens høringssvar til basisanalyserne gjort opmærksom på, at der er behov for en stillingtagen til den manglende viden og konsekvenserne heraf. Truslerne mod habitatområderne er i overvejende grad de samme. Et af de helt store problemer er eutrofiering fra den luftbåren kvælstof, som er en trussel mod arter og naturtyper, da tålegrænsen flere steder er overskredet for disse. En anden trussel er

tilgroning, som både skyldes manglende pleje, fordi det nogle steder er vanskeligt at skaffe tilstrækkeligt med dyr, der kan afgræsse men også fordi, eutrofieringen øger tilgroningen.

I nogle af habitatområderne er det nødvendigt at foretage en prioritering af, hvilke naturtyper der skal tilgodeses. Denne prioritering ønsker Hjørring Kommune ligger fast, inden der skal udarbejdes handleplaner.

I næsten alle habitatområder er der problemer med invasive arter som Rynket Rose, nåletræer og Kæmpe Bjørneklo, da de breder sig. Derfor er det nødvendigt med en målrettet indsats, der begrænser og på sigt udrydder disse problematiske arter.

Hjørring Kommune har flere steder gjort opmærksom på udvidelse af habitatområderne, da det virker som om, at afgrænsningerne ikke kun bygger på naturvidenskabelige kriterier, som ellers er de eneste, der må anvendes i forbindelse med udpegningen af habitatområder.

Statsskovdistrikterne og Miljøcentrene har udarbejdet Natura 2000-basisanalyser for henholdsvis de skovbevoksede fredskovspligtige arealer samt for de øvrige arealer. Derfor er der for flere af habitatområderne i kommunen udarbejdet to basisanalyser, men de to myndighederne har ikke koordineret analyserne. Hjørring Kommune mener derfor, det er vigtigt, at der i indsatsprogrammet bliver bygget op til en koordinering af handleplanerne for henholdsvis de skovbevoksede fredskovspligtige arealer samt for de øvrige arealer, således at handleplanerne kommer til at understøtte hinanden og ikke modarbejde hinanden.

- 14 -

Nye virkemidler

Som nævnt i det ovenstående er et af problemerne for habitatområderne tilgroning på grund af manglende afgræsning. Lodsejeres incitament til at sætte dyr på græs kunne øges ved at forhøje tilskuddet til afgræsning, som tidligere er blevet nedsat. Her er landbrugsstøtten en oplagt mulighed, da medlemslandene kan foretage modulation, det vil sige, overføre midler fra direkte støtte (del af søjle I) til støtte til landdistriktsudvikling (søjle II). I Danmark vil det betyde at der kan overføres et beløb på ca. 1,4 mia. kr. Dette beløb kan bl.a. anvendes i MVJ-ordningen, hvor der endvidere er medfinansiering fra EU med ca. 50 %. En sådan forøgelse af de økonomiske ressourcer vil have en positiv indvirkning på mulighederne for at sikre afgræsning. Som nævnt i afsnittet om vandplaner er det nødvendigt at begrænse landbrugets udledninger af næringsstoffer. For habitatområderne er det især luftbåren kvælstof, der er problematisk og som nødvendiggør en indsats.

I ovenstående afsnit fremgår det, at det er problematisk, at flere naturtyper ikke er kortlagt i basisanalyserne. På den baggrund er det nødvendigt, at der sker en kortlægning af disse, så det er muligt at bestemme truslerne mod disse, så kommunerne kan iværksætte de rette tiltag.

Natura 2000 område nr. 7 - Rubjerg Knude og Lønstrup

Klint

I det nedenstående fremgår Hjørring Kommunes kommentarer til Natura 2000-basisanalyse – Rubjerg Knude og Lønstrup Klint.

Det er vanskeligt for kommunen at forholde sig til habitatområdet som helhed, fordi der mangler viden både i forhold til arter og naturtyper. Flere af naturtyperne i udpegningsgrundlaget er ikke kortlagt, eller kun delvist kortlagt, da der mangler kortlægning på de skovbevoksede ikke fredskovpligtige arealer. Dermed bliver det vanskeligt at vurdere trusler og tilstand samt, hvilke tiltag der er nødvendige i handleplanerne med henblik på opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Kommunen mener således, at der er behov for en stillingtagen til den manglende viden og konsekvenserne heraf.

Nuværende trusselsvurdering

En manglende udnyttelse af habitatområdet ved græsning og fjernelse af havtorn kan

medføre tilgroning, hvorved naturtypen 2160 breder sig på bekostning af andre naturtyper. Det er derfor nødvendigt at afklare, hvor stort et område, som naturtypen 2160 skal udgøre, og hvilke områder der skal plejes for at tilgodese andre naturtyper.

- 15 -

Som det fremgår af basisanalysen, breder naturtypen 2120 sig, selv om der foregår en sandflugtdæmpning. Det kan blandt andet bevirke, at naturtypen 2160 bliver påvirket af sandets vandring, men på sigt er det sandsynligvis ikke noget problem for naturtypen, da den både udgør en stor del af habitatområdet og kan klare sanddækning. Sanddæmpningen har dog også til hensigt at modvirke, at sand lægger sig på markerne længere inde i landet. Hvis sandflugtdæmpningen ophører, kan der forventes konflikter med lodsejere.

Mårup Kirke og Rubjerg Fyr er populære turistattraktioner. Det bevirker dog også, at der er risiko for slid på naturen. Der er eksempler på, at færdsel har medført vindbrud.

Nuværende plejeindsats

I øjeblikket foregår der afgræsning med kreaturer og får i dele af habitatområdet. Endvidere bliver der skåret havtorn. Det er dog tvivlsomt, om den nuværende udnyttelse, der fungerer som pleje, er koordineret. Dette bør sikres.

Fremtidig indsats

Først og fremmest bør der gøres en indsats mod eutrofiering, som bevirker, at store dele af den prioriterede naturtype 2130 er belastet med næringsstoffer.

Græsning og bekæmpelse af blandt andet havtorn skal intensiveres for derved at modvirke udbredelsen af buske og vedplanter. Blandt andet bør der foretages en pleje af habitatområdet nord for Mårup Kirke.

På nuværende tidspunkt udgør naturtypen 2160 en stor del af habitatområdet. Selv om der foregår græsning og beskæring af havtorn breder naturtypen sig og fortrænger blandt andet naturtypen 6210. Derfor er det nødvendigt, at intensivere den nuværende pleje, for derved at modvirke udbredelsen af denne naturtype. Ved afgræsningen bør der fortsat anvendes får eller kreaturer.

Problemer med at sikre gunstig bevaringsstatus

Selv om området påvirkes af eutrofiering, kan der forventes problemer med at begrænse dette problem.

Det er nødvendigt at være opmærksom på, at bl.a. nedskæringer i MVJ-støtte og manglende kreaturer, gør det vanskeligt at sikre en afgræsning

Samspil med andre tiltag

Habitatområdet er beliggende inden for et fredet område. Den nuværende græsning og beskæring af havtorn er dog ikke begrundet i fredningen, men det må formodes, at indsatsen bidrager til at kunne sikre gunstig bevaringsstatus på sigt.

I Overfredningsnævnets kendelse af 25/2 1948 vedr. Rubjerg Knude står, at bevoksninger af havtorn skal bevares. Dog må lodsejerne hugge Havtorn til brug på

- 16 -

ejendommen. Ligeledes kan Fredningsnævnet tillade, at bevoksningerne begrænses, hvis de breder sig på bekostning af græsarealerne. Selvsåede nåletræer skal fjernes.

I Overfredningsnævnets kendelse af 24/2 1965 vedr. kystskrænten nord for Mårup Kirke står, at nævnet kan foranstalte selvsået vegetation fjernet.

Jf. ovenstående skal Fredningsnævnet for Nordjylland orienteres inden der foretages rydninger.

Tiltag, der ændrer tilstanden indenfor klitfredningslinien, kræver dispensation fra klitfredningsmyndigheden (Miljøcenter Aalborg)

Afgræsning af habitatområdet

Det virker som om, der i forbindelse afgræsningen af habitatområdet er blevet lagt vægt på, at følge den eksisterende frednings afgræsning, og dermed er der sandsynligvis ikke lagt vægt på naturvidenskabelige kriterier, som er de eneste, der må anvendes i forbindelse med udpegningen af habitatområder. Derfor bør habitatområdet

udvides, så afgrænsningen bygger på naturvidenskabelige kriterier. Det betyder, at Rubjerg Plantage (tidligere Hjørring Kommunes Klitplantage) bør være en del af habitatområdet for at sikre urtefloraen, som ifølge basisanalysen er helt speciel og rummer landets og måske verdens største bestand af Klit-Hullæbe. Endvidere indeholder den også store bestande af Lyng-Star, Pukkellæbe og mange andre sjældne karplanter. Det bør også overvejes om habitatområdet skal udvides mod syd, så det strækker sig helt ned til Løkken.

Natura 2000 område nr. 6 - Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å

I det nedenstående fremgår Hjørring Kommunes kommentarer til Natura 2000-basisanalyse – Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å.

Det er vanskeligt for kommunen at forholde sig til habitatområdet som helhed, fordi der mangler viden både i forhold til arter og naturtyper. Flere af naturtyperne i udpegningsgrundlaget er ikke kortlagt, eller kun delvist kortlagt, da der mangler kortlægning på de skovbevoksede ikke fredskovpligtige arealer. Dermed bliver det vanskeligt at vurdere trusler og tilstand samt, hvilke tiltag der er nødvendige i handleplanerne med henblik på opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Kommunen mener således, at der er behov for en stillingtagen til den manglende viden og konsekvenserne heraf.

Hjørring Kommune gennemgår i øjeblikket den fysiske tilstand for alle kommunens målsatte vandløb med henblik på forslag til tiltag, som kan forbedre tilstanden i bestræbelserne på at bringe vandløbene i overensstemmelse med miljømål i Vandrammedirektivet. Når denne gennemgang er færdig vil Hjørring Kommune evt.

- 17 -

fremkomme med yderligere input til Natura 2000 basisanalyserne som et udslag af samspillet ml. Vandplaner og Natura 2000 planer.

Nuværende tilstandsvurdering

Det er kommunens umiddelbare vurdering, at et område mellem Hønsebakke og Liver Å's gamle slyngning i den nordligste del af det fredede område muligvis bør registreres som rigkær.

Ved Rævebakke er et område registreret som rigkær. Denne registrering bør muligvis udvidelse til også at omfatte arealer syd for, da det virkede som om, strukturerne er de samme.

Nuværende trusselvurdering

Omkring Horsbæk er der forekomster af Rynket Rose.

Det kan ikke udelukkes, at manglende brug af stopriste udgør et problem for odder. Der foregår fiskeri efter havørred i Liver Å. I den forbindelse kan det ikke udelukkes, at der også fanges laks, som der findes en oprindelig bestand af i åen. Endvidere kan det ikke udelukkes, at rusefiskeri også medfører, at bæk- og havlampret samtidigt bliver fanget. Det kan formegentligt ikke udelukkes at denne aktivitet påvirker dens bevaringsstatus. Derfor bør det overvejes, om rusefiskeri skal reguleres yderligere.

Fremtidig indsats

Store dele af området nord for Liver Å afgræsses ikke og er ved at gro til. Derfor er det nødvendigt med pleje af dette område. Endvidere er der i området omkring Horsbæk flere forekomster af Rynket Rose, som bør fjernes. I området omkring Hønsebakke bør græsningstrykket øges. Endvidere bør der ske en fjernelse af opvækst, især nåletrær. Rydning bør øges i Vandplasken. Her bør græsningstrykket endvidere tilpasses vegetationen.

Der bør udføres en målrettet indsats for at forbedre potentielle levesteder for Hedepletvinge.

Det kan ikke udelukkes, at manglende brug af stopriste i ruser er et problem og medfører utilsigtet fangst af odder. Derfor bør der ofte føres kontrol med, om der anvendes stopriste.

Problemer med at sikre gunstig bevaringsstatus

Det må forventes at blive vanskeligt at modvirke eutrofiering, som påvirker nogle naturtyper og arter som Kildevældsvindelsnegl.

Det er nødvendigt at være opmærksom på, at bl.a. nedskæringer i MVJ-støtte og manglende kreaturer, gør det vanskeligt at sikre en afgræsning

- 18 -

Samspil med andre tiltag

Hjørring Kommune er i øjeblikket i gang med at udarbejde en plan for bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo. Hvis denne plan vedtages, kan den muligvis bidrage til at begrænse denne art.

Fredningskendelsen af 12/3 1962 for Vandplasken nævner hverken forbud mod eller tilladelse til fjernelse af opvækst.

Fredningskendelsen af 8/5 1956 for Liver Å's udløb nævner, at den naturlige vegetation herunder Havtorn skal bevares. Lodsejeren har ret til afhugning af Havtorn men ikke til rydning. Selvsåede træer af enhver art kan fjernes ved Fredningsnævnets foranstaltning. Jf. ovenstående vil det kun kræve dispensation fra fredningskendelserne, hvis der ryddes større partier af havtorn.

Ændringer af tilstanden indenfor klitfredningslinien vil kræve dispensation fra klitfredningsmyndigheden (Miljøcenter Aalborg)

Det bemærkes, at store dele af Vandplasken er fredet og uden offentlig adgang.

Afgrænsning af habitatområdet

Habitatområdet bør udvides til at også at omfatte hedeområderne, som er beliggende syd for Tornby Strand. Endvidere bør det overvejes om Tornby Klitplantage skal være en del af habitatområdet.

Natura 2000 område nr. 5 - Uggerby Klitplantage og Uggerby

Å's udløb

I det nedenstående fremgår Hjørring Kommunes kommentarer til Natura 2000-basisanalyserne – Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb.

Det er vanskeligt for kommunen at forholde sig til habitatområdet som helhed, fordi der mangler viden både i forhold til arter og naturtyper. Flere af naturtyperne i udpegningsgrundlaget er ikke kortlagt, eller kun delvist kortlagt, da der mangler kortlægning på de skovbevoksede ikke fredskovpligtige arealer. Dermed bliver det vanskeligt at vurdere trusler og tilstand samt, hvilke tiltag der er nødvendige i handleplanerne med henblik på opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Kommunen mener således, at der er behov for en stillingtagen til den manglende viden og konsekvenserne heraf.

Hjørring Kommune gennemgår i øjeblikket den fysiske tilstand for alle kommunens målsatte vandløb med henblik på forslag til tiltag, som kan forbedre tilstanden i bestræbelserne på at bringe vandløbene i overensstemmelse med miljømål i Vandrammedirektivet. Når denne gennemgang er færdig vil Hjørring Kommune evt.

- 19 -

fremkomme med yderligere input til Natura 2000 basisanalyserne som et udslag af samspelet ml. Vandplaner og Natura 2000 planer.

Statsskovdistrikterne og Miljøcentre har udarbejdet Natura 2000-basisanalyse for henholdsvis de skovbevoksede fredskovpligtige arealer samt øvrige arealer.

Basisanalyserne er imidlertid ikke blevet koordineret. Hjørring Kommune mener derfor, det er vigtigt, at der i indsatsprogrammet bliver bygget op til en koordinering af handleplanerne for henholdsvis de skovbevoksede fredskovpligtige arealer samt for de øvrige arealer, således at handleplanerne kommer til at understøtte hinanden og ikke modarbejder hinanden.

Nuværende tilstandsvurdering

Kommunen undrer sig over at et mindre areal på ca. 0,3 ha ved den afsnørede arm af Tversted Å ikke er registreret som naturtypen 7230 Rigkær.

Nuværende trusselsvurdering

Kommunen vurderer, at tilgroning grundet manglende pleje og eutrofiering er den største trussel af dem, der er nævnt i basisanalysen. Endvidere vil det være vigtigt at få identificeret årsagen til udtørring af rigkærsovrådet. En overvejelse i denne sammenhæng kunne være, om ikke den massive tilgroning kunne være en del af problemet.

De invasive arter findes og skal bekæmpes, men er på kort sigt ikke et voldsomt problem.

Nuværende plejeindsats

Den nuværende pleje omfatter kreaturafgræsning for en stor del af arealet.

Græsningstryk på flere af arealerne kunne med fordel øges.

Græsningen er opdelt mellem flere lodsejere og foregår således pt. opdelt på 7 indhegninger på arealet ml. Uggerby og Tversted Å. Fem af disse hegninger er på privatejet areal, mens de sidste er på statsejet areal.

Vest for Uggerby Å, der er statsejet areal foregår der ingen afgræsning.

Fremtidig indsats

Da naturtypernes tålegrænser delvist er overskredet, vil det være vigtigt at sikre, at eutrofiering fra lokale kilder ikke øges og hvis muligt at den nedsættes.

Der skal igangsættes førstegangsrydninger hvor nødvendigt.

Der skal etableres plan for bekæmpelse af invasive arter.

Sikre afgræsning / høslet på de arealer hvor det er en betingelse for opnåelse af gunstig bevaringsstatus, samt der hvor naturarealerne har potentiale for at udvikle sig til habitatnatur.

- 20 -

Arbejde for at genskabe optimale fugtigbundsforhold for de udtørrede rigkærspartier, hvilket indebærer identificering af de faktorer der bevirker udtørring.

Problemer med at sikre gunstig bevaringsstatus

Som nævnt i basisanalysen kan det blive et problem at opnå gunstig bevaringsstatus for alle udpegede naturtyper, da tilgroning af typen 2130, vil kunne begunstige naturtyperne 2250, 2160, 2170 og 2180. Da typerne 2160, 2170 og 2180 ikke er kortlagt kendes deres udbredelse ikke. Naturtyperne 2130 og 2250 er begge prioriterede naturtyper og den største konflikt ligger således i at opnå gunstig bevaringsstatus for begge.

Det vil således være nødvendigt med en afklaring af prioritering i disse konfliktpunkter.

I prioriteringen mener kommunen at der må lægges vægt på at opprioritere 2130 hvor artsdiversiteten er størst.

For opnåelse af gunstig bevaringsstatus kan det endvidere blive et problem at anskaffe dyr nok til en optimal afgræsning. Afgræsning vil være den mest optimale pleje, da evt. høslet vil skulle foregå med le og det anses ikke at være muligt at fremskaffe ressourcerne hertil.

Samspil med andre tiltag

De tre fredninger der findes indenfor Natura 2000 området er ikke på betydelige punkter i konflikt med opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Rekreative interesser er i basisanalysen nævnt som en mulig trussel. Fredningen Tversted Å's omgivelser giver fri færdsel på enkelte matrikler men det vurderes ikke at være et problem. Ellers er der i denne fredning kun lagt op til vedligeholdende pleje der går fint i tråd med de behov der er i habitatsammenhæng.

Førstegangsrydninger kræver dispensation fra Fredningsnævnet i det omfang de omfatter rydning af beplantninger, der bestod på fredningstidspunktet. Ligeledes kræves der dispensation fra klitfredningsbestemmelserne, hvis der foretages rydninger indenfor klitfredningslinien.

Afgræsning af habitatområdet

Hjørring Kommune foreslår, at der sker en mindre udvidelse af habitatområdet. Det drejer sig om inddragelse af arealerne umiddelbart øst for parkeringspladsen ved

Hængebrovej og nordøst for stien der fører ned til broen over Uggerby Å ved Uggerby Å's udløb.

Arealerne er dels en del af matr.nr. 4d Tversted by, Tversted, som er statsejet og endvidere matr. nr. 91b Tversted By, Tversted, der er fællesareal for de tilstødende sommerhusmatrikler.

Kommunen finder, at disse arealer er fuldstændigt i sammenhæng med det nuværende udpegede areal for habitatområdet og naturmæssigt finder kommunen heller ingen

- 21 -

afgørende forskelle. Det er således svært at se, hvad der har været grundlaget for den eksisterende grænsedragning.

Natura 2000 område nr. 215 - Tislum Møllebæk

I det nedenstående fremgår Hjørring Kommunes kommentarer til Natura 2000-basisanalyserne – Tislum Møllebæk.

Det er vanskeligt for kommunen at forholde sig til habitatområdet som helhed, fordi der mangler viden både i forhold til arter og naturtyper. Flere af naturtyperne i udpegningsgrundlaget er ikke kortlagt, eller kun delvist kortlagt, da der mangler kortlægning på de skovbevoksede ikke fredskovpligtige arealer. Dermed bliver det vanskeligt at vurdere trusler og tilstand samt, hvilke tiltag der er nødvendige i handleplanerne med henblik på opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Kommunen mener således, at der er behov for en stillingtagen til den manglende viden og konsekvenserne heraf.

Hjørring Kommune gennemgår i øjeblikket den fysiske tilstand for alle kommunens målsatte vandløb med henblik på forslag til tiltag, som kan forbedre tilstanden i bestræbelserne på at bringe vandløbene i overensstemmelse med miljømål i Vandrammedirektivet. Når denne gennemgang er færdig vil Hjørring Kommune evt. fremkomme med yderligere input til Natura 2000 basisanalyserne som et udslag af samspillet ml. Vandplaner og Natura 2000 planer.

Statsskovdistrikterne og Miljøcentrene har udarbejdet Natura 2000-basisanalyse for henholdsvis de skovbevoksede fredskovpligtige arealer samt øvrige arealer.

Basisanalyserne er imidlertid ikke blevet koordineret. Hjørring Kommune mener derfor, det er vigtigt, at der i indsatsprogrammet bliver bygget op til en koordinering af handleplanerne for henholdsvis de skovbevoksede fredskovpligtige arealer samt for de øvrige arealer, således at handleplanerne kommer til at understøtte hinanden og ikke modarbejder hinanden.

Nuværende tilstandsvurdering

De udpegede terrestriske naturtyper udgør 7,6 ha af habitatområdets i alt 58 ha. Inden for habitatområdet er 37,9 ha imidlertid registreret som beskyttet natur efter Naturbeskyttelsesloven.

Inden udarbejdelse af handleplaner ville det være interessant at få vurderet hvor stor en andel af den beskyttede natur, der har potentiale til at udvikle sig til en af habitatnaturtyperne i udpegningsgrundlaget. Endvidere ligger der flere brakarealer indenfor habitatområdet, der er ved at udvikle sig til gode overdrev og således også vurderes at have et stort potentiale.

- 22 -

Nuværende trusselvurdering

Kommunen vurderer at tilgroning grundet manglende pleje og eutrofiering samt afvanding er de største trusler af dem der er nævnt i basisanalysen. Endvidere ses opvækst af invasive arter som Gyvel, Bjergfyr og Rødgran, men hvor en del vil blive fjernet ved en førstegangsrydning.

Nuværende plejeindsats

Den nuværende pleje omfatter afgræsning af store dele af arealerne. På nogle arealer er græsningstrykket lidt for højt og for andre er trykket for lavt. Flere vigtige arealer er dog i dag uden afgræsning.

Hjørring Kommune har i 2007 igangsat hasteplan for bevarelse af Hvid Sækspore. Der er taget høslet med le på lokaliteten for Hvid sækspore medio august og høet er afrevet slut august. Endvidere er der ryddet trævegetation for at skabe mere lys. Denne behandling forventes forsat de følgende år – altså med et årligt høslet samt rydning af uønsket træopvækst.

Fremtidig indsats

Fortsætte de akutte plejetiltag for bevarelse af Hvid Sækspore.

Da naturtypernes tålegrænser delvist er overskredet, vil det være vigtigt at sikre, at eutrofiering fra lokale kilder ikke øges og hvis muligt at den nedsættes.

Det kan vurderes om det vil kunne fremme arbejdet mod gunstig bevaringsstatus for nogle naturtyper at ændre arealanvendelsen på nogle af de tilstødende arealer.

Der skal igangsættes førstegangsrydninger hvor det vurderes nødvendigt.

Der skal etableres en plan for bekæmpelse af invasive arter.

Sikre afgræsning / høslet på de arealer hvor det er en betingelse for opnåelse af gunstig bevaringsstatus, samt der hvor naturarealerne har potentiale for at udvikle sig til habitatnatur.

Sikre områdets brakarealer mod omlægning.

Arbejde for genslyngning af Tislum Møllebæk for at oprette et mere naturligt og dynamisk samspil ml. å og nærliggende naturarealer.

Arbejde for at der kun drænes i det omfang det kan være nødvendigt for at opretholde eller etablere afgræsning.

Problemer med at sikre gunstig bevaringsstatus

For opnåelse af gunstig bevaringsstatus kan det blive et problem at skaffe dyr nok til en optimal afgræsning. Afgræsning vil være den mest optimale pleje på de største dele af arealet.

- 23 -

Som nævnt i basisanalysen kan det blive et problem at opnå gunstig bevaringsstatus for alle udpegede naturtyper, da tilgroning af typen 4030 vil kunne begunstige naturtypen 5130. Naturtypen 5130 er ikke kortlagt og derfor kendes udbredelsen af denne ikke.

For at sikre Hvid Sækspore kan det som nævnt blive nødvendigt at rydde et område med naturtypen 9190. Det vil således være nødvendigt med en afklaring af prioritering i disse konfliktpunkter.

Natura 2000 område nr. 214 - Tolne Bakker

I det nedenstående fremgår Hjørring Kommunes kommentarer til Natura 2000-basisanalyserne – Tolne Bakker.

Det er vanskeligt for kommunen at forholde sig til habitatområdet som helhed, fordi der mangler viden både i forhold til arter og naturtyper. Flere af naturtyperne i udpegningsgrundlaget er ikke kortlagt, eller kun delvist kortlagt, da der mangler kortlægning på de skovbevoksede ikke fredskovpligtige arealer. Dermed bliver det vanskeligt at vurdere trusler og tilstand samt, hvilke tiltag der er nødvendige i handleplanerne med henblik på opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Kommunen mener således, at der er behov for en stillingtagen til den manglende viden og konsekvenserne heraf.

Hjørring Kommune gennemgår i øjeblikket den fysiske tilstand for alle kommunens målsatte vandløb med henblik på forslag til tiltag, som kan forbedre tilstanden i bestræbelserne på at bringe vandløbene i overensstemmelse med miljømål i Vandrammedirektivet. Når denne gennemgang er færdig vil Hjørring Kommune evt. fremkomme med yderligere input til Natura 2000 basisanalyserne som et udslag af samspillet ml. Vandplaner og Natura 2000 planer.

Statskovdistrikterne og Miljøcentrene har udarbejdet Natura 2000-basisanalyse for henholdsvis de skovbevoksede fredskovpligtige arealer samt øvrige arealer.

Basisanalyserne er imidlertid ikke blevet koordineret. Hjørring Kommune mener derfor, det er vigtigt, at der i indsatsprogrammet bliver bygget op til en koordinering af

handleplanerne for henholdsvis de skovbevoksede fredskovspligtige arealer samt for de øvrige arealer, således at handleplanerne kommer til at understøtte hinanden og ikke modarbejder hinanden.

Indenfor habitatområdet findes to fredninger:

- Fredningen Dele af Tolne Skov på i alt 166 ha

- Fredningen Bruhns Bakke på i alt 2 ha

Til Fredningen Dele af Tolne Skov findes Forslag til plejeplan og til Fredningen Bruhns Bakke findes plejeplan Bruhns Bakke II.

- 24 -

I de to basisanalyser for habitatområdet findes divergerende oplysninger.

Nuværende tilstandsvurdering

Tilstandsvurderingen vurderes god på arealerne på nær når det drejer sig om artsstrukturen.

Hjørring Kommune finder at de meget små enheder ikke er gunstige for tilstanden.

Nuværende trusselvurdering

På de sydligste arealer med naturtypen 4030 findes store forekomster med Ørnebregne og generelt er Bjergrørhvene et problem på arealerne. Arealet nærmest banen er endvidere under stærk tilgroning.

På en del af det fredskovspligtige areal, der er under konvertering findes en massiv population af Japansk pileurt indenfor et område på ca. 750 m².

Nuværende plejeindsats

Følgende er indskrevet i "Forslag til plejeplanen" for Fredningen Dele af Tolne Skov, der vedrører de områder indenfor fredningen, hvor der er registreret lysåbne habitatnaturtyper.

For overdrev (Delvist 6230)

Rydning på bakken med Skov-Gøgelilje. Derudover rydning af spredt opvækst på arealet. Der skal fortsat være ekstensiv græsning uden gødskning og omlægning på hele arealet. Græsningstrykket øges lidt, sammenlignet med 2005, idet arealet forsat gror til og hverken træer og buske eller græslaget var bidt tilstrækkeligt ned.

For hede nordlige del (Delvist 4030)

Rydning: Al opvækst af nåletræ og en stor del af ene og løv skal fjernes.

Forsvarlig afbrænding eller en slåning af lyngen kan forynge den aldrende lyng.

Arealet skal snarest afgræsses, gerne i sammenhæng med resten af heden. Hegnet er etableret og skal blot åbnes for dyrene.

For hede mellemste del (Delvist 4030)

En afbrænding forventes at kunne begrænse Bjerg-Rørhvenes dominans og udbredelse, men en eventuel afbrænding skal ske på mest forsvarlig vis af hensyn til den omliggende skov. Afgræsning med heste vil ligeledes kunne begrænse Bjerg-Rørhvenen og bør derfor iværksættes snarest. Gerne i samgræsning med får.

Ørnebregne bekæmpes med slåning.

Græsningstrykket skal øges.

For hede sydlige del (Delvist 4030)

Alle træer fældes, dog undtaget solitære træer, der kan være til gavn for fugle og insekter.

Der foretages i begrænset omfang mosaikrydninger i enebærbevoksningen inden for det område, der på bilag 10 er udpeget som habitatnaturtypen "Enekrat på heder, overdrev eller skrænter" (5130).

En del Enebær øst for stien i området, der er udpeget som habitatnaturtype "Tørre dværgbusksamfund" (4030) fjernes.

- 25 -

Græsningstrykket på arealet skal øges væsentligt i forhold til 2007. Dels for at undgå tilgroning, dels for at pleje lyngen og reducere Bjerg-Rørhvenen. Får lader Bjerg-Rørhvenen stå tilbage, mens heste æder den. Det tilstræbes derfor at skabe fællesgræsning med får og heste. Eventuelt kan placeres en høj tråd nær stien, der hindrer hestene i græsning på stien, og dermed også vest for stien, af hensyn til publikum. Såfremt det er praktisk muligt, bør Bjerg-Rørhvene slås på arealet ned til vejen.

Ørnebregne er giftig for heste. Derfor hegnes partierne med Ørnebregne fra og der foretages slåning. Hjørring Kommune ønsker at plejeplanen i sin helhed konsulteres og at der ved udarbejdelsen af indsatsprogrammet, inddrages det fra plejeplanen der er muligt. Den nuværende pleje indenfor fredningen omfatter afgræsning af alle arealer med habitatnaturtyper. Arealer med naturtypen 6230 afgræsses af kvæg og arealer med naturtypen 4030 afgræsses med får.

I forslag til plejeplanen for Fredningen Dele af Tolne Skov ligger ligeledes plejeforslag til de skovbevoksede fredsskovpligtige arealer.

Der foregår bekæmpelse af Japansk Pileurt indenfor det fredsskovpligtige areal.

Tidligere er den forsøgt bekæmpet ved afskygning med sort plast og flis. I 2007 er bekæmpelsesstrategien ændret således at der nu i vækstsæsonen brændes hver 4. – 5. uge med manuel gasbrænder.

Indenfor Fredningen Bruhns Bakke har Hjørring Kommune i 2007 fortaget pleje ved nedskæring af træopvækst, afslåning af Alm. hedelyng og Bjergrørhvene samt fjernelse af det afslåede materiale.

Fremtidig indsats

På de sydligste arealer med naturtypen 4030 skal der fokus på at bekæmpe Ørnebregne. Ligeledes skal der fokus på at holde Bjergrørhvenen nede. Endvidere skal der ske rydning af træopvækst.

Indenfor Fredningen Bruhns Bakke kan der være potentiel lodsejerkonflikt hvis opretholdelse / opnåelse af gunstig bevaringsstatus forudsætter afgræsning af arealet.

Problemer med at sikre gunstig bevaringsstatus

Der mangler som nævnt i basisanalysen kortlægning af søer under 5 ha. I habitatområdet Tolne Bakker findes flere små søer af Habitatnaturtypen 3150. Alle søer er opstemmede. To af søerne beliggende ved Skovpavillionen er af stor rekreativ interesse for de mange besøgende. Her kan således opstå konflikt i forhold til den mest gunstige pleje.

Samspil med andre tiltag

Plejeplanen for Fredningen Dele af Tolne Skov tillader tynding af 5130 og rydning af opvækst på 4030. Naturtypen 5130 indgår ikke i kortlægningen, men er af Nordjyllands Amt registreret på et areal der støder op til det sydligste areal med 4030. Det er således nødvendigt med en prioritering ml. disse to naturtyper, da 4030 let vil kunne udvikle sig til 5130 hvis Alm. ene ikke i et vist omfang holdes nede. Alm. ene er meget massiv

- 26 -

indenfor området med naturtypen 5130. For at forynge Alm. ene og for at holde liv i det underliggende dværgbusk samfund vil det ligeledes forsat være nødvendigt at tynde i Alm. ene.

Som tidligere nævnt er det forholdsvis små og spredte lysåbne arealer der er indenfor habitatområdet. Arealerne kunne styrkes ved at etablere afgræsning på nogle af de tilstødende arealer der efterhånden afdrives for nåletræer. Dette vil imidlertid konflikte med Fredningen Dele af Tolne Skov, da formålet her er at konvertere nåleskoven til urørt skov med løv.

Natura 2000 område nr. 3 - Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave

Mose

Habitatområde nr. 3 *Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose* ligger på grænsen til Hjørring Kommune, og ca. 25 ha er også beliggende i kommunen. Derfor er det valgt at udarbejde høringssvar til habitatområdet.

I sensommeren 2007 har Hjørring Kommune fundet larver af Hedepletvinge i en del af habitatområdet, der er beliggende i Frederikshavn Kommune men lige på grænsen til Hjørring Kommune, se nedenstående kort. Lige i nærheden af denne lokalitet men i Hjørring Kommune findes en potentiel lokalitet for Hedepletvinge. På den baggrund bør der ske en udvidelse af habitatområdet, så det også kommer til at omfatte den potentielle lokalitet for Hedepletvinge.

- 27 -

Måstrup og Tryn Mose området og evt. Tversted Rimmer bør efter Hjørring kommunes opfattelse også inddrages i habitatområdet. Inddragelse af området i det eksisterende habitatområde vil være naturligt, da områdets natur indeholder de samme elementer som den der findes i habitatområdet. Med inddragelse af området vil der skabes et stort sammenhængende og unikt landskab, som vil rumme en mosaik af forskellige naturtyper. At få udvidet det eksisterende habitatområde vil styrke dynamikken og naturen i området. Herunder også levevilkårene for f.eks. Hedepletvinge, Trane og Tinksmed, da området Måstrup og Tryn moser har et stort naturpotentiale, og med den rette pleje også vil være en god lokalitet med henblik på spredning af Hedepletvinge. I midten af 1970'erne havde Måstrup Mose en rigtig flot mosekarakter (Billede 1), som nu er stærkt præget af tilgroning (Billede 2). Inddragelse i habitatområdet vil sikre, at den oprindelige natur i området kan sikres bedre, end ved at området ikke inddrages.

Billede 1: Lyngflade Måstrup Mose august 1975

- 28 -

Billede 2: Lyngflade Måstrup Mose oktober 2007

Konkrete kommentarer til basisanalysen. ⁷⁵

Jammerbugt Kommune, 12/21/2007

(C 1111)

Se bilag:

Ingen filer fundet!

Indlæg:

Vandløb. Kortbilag 2.1.4.1. På kort er det afvande område for landvindingslaget Gøttrup-Klim og Vust Holme ikke medtaget. Det inddæmmede område ved Aggersborg, som ligger i Vesthimmerlands Kommune, hvor en mindre del ligger i Jammerbugt Kommune er ikke medtaget. Kortbilag 3.2.5. Ved Ejstrup strand findes en badevandsstation. Kortbilag 3.3.2. Det er ikke muligt for Jammerbugt Kommune, at kommentere på om arealerne er drænet eller hvor stor procentdelen er. Såfremt der skal indhentes et mere klassificeret skøn, er det nødvendigt samle og kombinere data fra de gamle landvæsensnævn/landvæsenskommissioner, de projekterende rådgivende firmaet m.v. Et større og resurse krævende arbejde. Kortbilag 2.1.1.3 og kortbilag 3.3.3. Der er den generelle bemærkning, at der ikke i Jammerbugt Kommune er udpegede okkerpåvirket vandløb på trods af at store dele af kommunen ligger okkerpotentielt område. Ved besigtigelser af de offentlige vandløb er der konstateret at en del af disse er påvirket. Kortbilag 2.1.4.2 og kortbilag 2.1.4.3. I Jammerbugt Kommune findes 8 landvindingslag, (under offentlig tilsyn) med en deraf række pumpekanaler, kunstige vandløb og vandløb der er inddiget. Det er begrænset hvor mange af lagenes kunstige anlagte vandløb der er medtaget på kort 2.1.4.2. ligesom de etablerede afvandingspumper påvirker længere op i vandløbs systemet end angivet ved betegnelsen pumpekanaler. I Jammerbugt Kommune er der rørlagt 25 km offentlige vandløb, det er en begrænset del af disse der er medtaget Den inddiget del af Fannegrøft er ikke medtaget. Kortbilag 3.5.2. Der foretages ingen vedligeholdelse af Ryå fra Limfjorden til Aabybro. I Slette å og Svenstrup å foretages der vedligeholdelse. Kortbilag 3.5.3. Spærringen i Slette å ved Hjortdal dambrug er ombygget til et stryg. I Porsgrøften findes der et betonbygværk der spærres for passage. Spærringen i Vester kanal er ombygget til et stryg. Ved Helledesø i Lundergård Mose findes en pumpestation I Lundergård Mose findes en pumpestation Her udover er der konstateret en række drænings/afvandingspumper som p.t. ikke er registeret. De pågældende pumper er private som løfter dræningsvand op i private/offentlige vandløb. Spildevand i det åbne land Kortbilag 7 (Basisanalyse I). Viden om udledningen fra spredt bebyggelse i kommunen er begrænset. Kommunens registrering for spildevandsudledningerne er ved mange af ejendommene fejlagtige. Registreringen bliver dog ændret ved nye byggesager, tilsyn i forbindelse med spildevand i det åbne land og landbrugstilsyn. Der er på nuværende tidspunkt ca. 900 ejendomme med udledning til grøfter og vandløb i opland til Limfjorden og ca. 2.000 ejendomme, hvor spildevandsforholdene er uafklaret eller hvor ejendommen har et ikke-godkendt nedsivningsanlæg. Kloak og kommunale renseanlæg Kortbilag 3.2.1.1 Med virkning fra 2008

⁷⁵ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1111>

påregnes indført en ordning i hele Jammerbugt Kommune for tømning af septiktanke fra alle ejendomme udenfor de kloakerede oplande, herunder også sommerhusområder. Kortbilag 3.2.1.2 Data til beregning af regnbetingede udledninger stammer fra de kommunale spildevandsplaner. Oplysningerne fra spildevandsplanerne er overført til WinRis, hvor beregninger af udledningmængder m.v er udført. Datagrundlaget for de regnbetingede udledninger vil blive forbedret (tidshorisont 1-2 år) som følge af en revision af spildevandsplan for Jammerbugt Kommune. Kommunen forestår fremtidigt dataoverførsel til WinRis. Kortbilag 3.2.1.3. På kortbilaget er vist 2 tidligere kommunale renseanlæg (Slettestrand og Birkelse) Disse anlæg er nu nedlagt. Slettestrand pumpes til Aggersund Renseanlæg (Fjerritslev). Birkelse pumpes til Aabybro Renseanlæg. Forsyning påbegynder i løbet af kort tid - som indledningen til revision/samordning af spildevandsplanen for Jammerbugt Kommune - en undersøgelse af strukturen for den fremtidige spildevandsrensning. Det vil sige vi får afklaret hvor mange renseanlæg der fremtidigt skal være i kommunen. Kortbilag 3.2.1.3 På kortet er vist et renseanlæg ved Tranum. Det er muligvis renseanlægget ved campingpladsen på Sandmosevej. Det er et lille privat renseanlæg. Kortbilag 3.2.1.4. Industrier med selvstændig udledning. Renseanlæg for Rose Poultry (del af Attrup Renseanlæg) er vist på kortet.

Udledning fra virksomheder⁷⁶

Jammerbugt Kommune, 12/21/2007
(C 1121)

Se bilag:

Ingen filer fundet!

Indlæg:

- Ved miljøtilsyn på virksomheder udenfor kloakopland, skal der være øget fokus på reduktion af udledning af miljøfremmede stoffer fra produktionen

Rebild Kommunes høringssvar⁷⁷

Rebild Kommune, 12/21/2007
(C 1169)

Se bilag:

Bilagsrapport Idefase samlet endelig version (PDF)

Rapportnotat - endelig udgave (PDF)

Samlede kortbilag Lille Vildmose (PDF)

Samlede kortbilag Rold Skov Lindenberg Ådal og Madum Sø (PDF)

Samlede kortbilag Sønderup Ådal (PDF)

RAPPORTEN KOMMER EFTER BILAG 4 I SPECIALET.

Indlæg:

Hermed fremsendes Rebild Kommunes bidrag til Idéfasen for Vand- og Naturplaner. Høringssvaret er politisk godkendt på Byrådsmøde den 20. december 2007. Rebild Kommunes bidrag består af to dele: Dels et rapportnotat med kommunens høringssvar med bilag og dels af en bilagsrapport indeholdende screeningsskemaer af kommunens vandforekomster. Vedlagt er også kort af GIS-analyser for naturtyper og arter i de tre EF-habitatområder i Rebild Kommune: Nr. 18: Rold Skov, Lindenberg Ådal og Madum Sø, nr. 17: Lille Vildmose, Tofte Skov og Høstemarks Skov og nr. 15: Nibe Bredning, Halkær

⁷⁶ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1121>

⁷⁷ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1169>

Herning Kommune, 12/21/2007

(C 1215)

Indlæg:

Herning Kommune fremsender det fælles idé-forslag for oplandet til Limfjorden (bilag). Desuden indmelder Herning Kommune bemærkninger og oversigter over lokale idé-forslag (bilag).

Bemærkninger: De nuværende A og B målsatte vandløb bør udpeges som naturlige vandløb, der kan opnå god økologisk status. Klimaforandringer bør indgå i det fremtidige arbejde med Miljømålsloven, da det kan få stor betydning for indsats og målsætningsopfyldelse. Der er ikke taget stilling til projekternes økonomi.

Herning Kommunes supplerende forslag til idéfasen for oplandet til Limfjorden.

Grundvand

21/11-2007.

1. Statens Vandplaner bør indeholde prioriteringer og retningslinier for grundvandsressourcens anvendelse, således at primære og sekundære formål fremgår. Ligeledes bør der være en prioritering af, hvad de forskellige typer af grundvandsmagasiner skal anvendes til – drikkevand, markvanding, industri/erhverv, reserve og lignende.
2. Retningslinierne fra Regionplan 2005 inden for grundvand og vandindvinding skal samordnes og overføres til Vandplanen.
3. De grundvandsdannende oplande skal kortlægges, fordi grundvandsdannelsen ofte sker, andre steder end der, hvor magasinerne og indvindingen er. De grundvandsdannende oplande skal beskyttes for at sikre forsyningen fremover. I disse områder bør byudvikling minimeres og etablering af industriområder bør undgås. I forbindelse med de grundvandsdannende oplande skal man for hvert enkelt opland vurdere, hvordan man bedst muligt sikrer, at grundvandsmagasinerne bliver tilført tilstrækkelige mængder vand af god kvalitet. Hvis man f.eks. leder vandet væk i et kloakeret byområde, kan vandet ikke nå ned til grundvandsmagasinet.
4. Staten bør sørge for, at der bliver udarbejdet et værktøj til at beregne og vurdere den tilgængelige vandressource. I områder, hvor der er risiko for, at vådområder, vandløb ol. tørrer ud som følge af vandindvinding, skal det være muligt at kvantificere og styre ressourcen i forbindelse med tilladelser til vandindvinding.
5. Detaljeringsgraden i det foreliggende kortgrundlag om grundvandets forekomst og omfang skal være så god som mulig, da det giver bedre mulighed for at administrere grundvandsressourcen. Ønsket om at ensrette datagrundlaget på tværs af de tidligere amtsgrænser har medført et stort tab af kendt viden om grundvandsressourcerne. Lokale problemområder kommer til at fremstå som uproblematisk i kraft af de gennemsnitsbetragtninger, der er lavet for at sikre et landsdækkende ensartet grundlag. Mest miljø for pengene kræver, at man anvender al kendt viden.

⁷⁸ <http://websag.mim.dk/IndsendtIdeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1215>

6. Indsatsplanerne, som er udpeget på grundlag af vandforsyningsloven, bør indarbejdes i Statens Vandplaner. Vandplanerne bør fastsætte konkrete kvalitetsmål for indsatsområderne for at styrke muligheden for at gennemføre indsatsplanerne. I dag bygger realiseringen kun på frivillige aftaler parterne imellem. Man bør oprette lokale forbrugerbetalte vandfonde, som kan bidrage til at finansiere den enkelte indsatsplan, evt. suppleret af miljøvenlig jordbrug (MVJ) og Landdistriktsmidlerne.
7. Statens Vandplaner bør stille specifikke krav til de problemområder, som ligger inden for formodede kommende indsatsplanområder. I dag giver man tilladelse til aktiviteter i kommende indsatsområder, hvor man senere skal forsøge at omlægge/nedlægge aktiviteten mod erstatning. Vandplanerne bør desuden indeholde specifikke krav til grundvandsbeskyttelse i vigtige grundvandsområder uden for indsatsområderne som ikke er omfattet af indsatsplaner.
8. For at sikre, at Vandrammedirektivet bliver overholdt, er der behov for viden om nitratudvaskningen til grundvandet. Alt grundvand må ifølge Vandrammedirektivet maksimalt have et indhold af nitrat på 50 mg pr. liter. Kommunen skal fremover handle, allerede når der er konstateret en stigning i nitratindholdet i grundvandet. Beregning af udvaskningen af nitrat fra rodzonen til grundvandet skal udbygges fremover, så den også viser nitratkoncentrationen, når det udvaskede nitrat når ned til grundvandet.
9. I forhold til spildevandsrensning i det åbne land bør Statens Vandplaner foreskrive, hvilke rensemetoder, der er tilstrækkelige inden for de forskellige risikoområder. Det er f.eks. vigtigt, at man undgår nedsivningsanlæg i vandværkernes indvindingsoplande, i de hygiejniske zoner (vandværksboringeres 300 meter beskyttelseszone), samt i de nitratfølsomme områder inden for områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD).
10. Statens Vandplaner bør sikre, at man tager hensyn til drikkevandsinteresser, når man spreder spildevandsslam. Statens Vandplaner bør hindre, at spildevandsslam bliver udbragt i vandværkernes indvindingsoplande, i de hygiejniske zoner, og i de nitratfølsomme områder inden for OSD. Ud over de næringsstoffer, der kan anvendes som gødning, indeholder spildevandsslam en række uønskede stoffer, deriblandt tungmetaller og miljøfremmede organiske stoffer, der kan være skadelige selv i relativt små mængder.
11. Ud fra forsigtighedsprincippet bør Statens Vandplaner indeholde tiltag, der forhindrer, at slagger anvendes til bygge- og anlægsarbejder i vandværkernes indvindingsoplande, i de hygiejniske zoner og i de nitratfølsomme områder inden for OSD. Slagger indeholder en række potentielt skadelige stoffer, der kan påvirke grundvandets kvalitet.
12. De øvre grundvandsmagasiner påvirker vandløb og søer med mange forskellige stoffer, som kun ønskes i vandløb og søer i begrænsede mængder eller er uønskede. Nogle af disse stoffer er nitrat, fosfor og pesticider. For at mindske det øvre grundvands påvirkning af vandløb og søer med uønskede stoffer, kan der i områder omkring vandløb laves skovrejsnings-projekter og naturgenopretnings-projekter, samt braklægge områder så der bliver sprøjte og gødningsfrie zoner. Endelig kan brugen af pesticider mindskes eller allerhelst undgås i nærheden af vandløb.

Vesthimmerlands Kommune, 12/21/2007

(C 1223)

Se bilag:

Samlet indmelding fra Vesthimmerlands Kommune endelig (PDF)

Indlæg:

Hermed sender Vesthimmerlands Kommune bidrag til idefasen for vand- og naturplaner. Bidraget har været behandlet senest i byrådet den 20. december 2007, hvor det blev godkendt. Med hensyn til Limfjorden, henviser vi til det fælles bidrag fra Limfjordsrådet, som også er politisk godkendt af byrådet. Vi gør opmærksom på, at forslagene om at udpege Louns Sø og Vilsted Sø som Natura2000-områder, skal vurderes nærmere, idet konsekvenserne for natur, aktiviteter omkring søerne og tilskudsmuligheder ikke er afklarede på nuværende tidspunkt. Når den eventuelle udpegnings finder sted, håber vi at have et sikrere grundlag for at tage endelig stilling hertil.

Bidrag til Miljømålslovens idéfase 22. december 2007

Bidrag til idéfase 22. december 2007

2

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
OVERFLADEVAND.....	5
VANDLØB	5
SØER	8
LIMFJORDEN	10
GRUNDEVAND.....	13
NATUR	18
BILAG 1.....	21
BILAG 2.....	25

Bidrag til idéfase 22. december 2007

3

Indledning

Miljømålsloven fra 2003 indarbejder EU's Vandrammedirektiv, Habitatdirektiv og Fuglebeskyttelsesdirektiv i den danske vand- og naturplanlægning. Ud fra den nuværende miljøtilstand fastlægger Miljømålsloven tidsfrister og arbejdsdeling mellem stat og kommune frem til 2015 for at nå det ønskede niveau.

Den nuværende tilstand og risikoen for ikke at nå målene, er beskrevet i basisanalyserne udsendt af Miljøcenter Aalborg den 22. juni 2007.

For vandplanerne er målet, at alle søer, vandløb og kystvande skal vurderes på en skala fra 1-5:

1. Høj økologisk tilstand
2. God økologisk tilstand
3. Moderat økologisk tilstand

79

4. Ringe økologisk tilstand

5. Dårlig økologisk tilstand

På skalaen er 1 helt naturlige og upåvirkede vande og 5 er stærkt påvirkede og unaturlige vande. Som udgangspunkt skal alle vandområder mindst have en **god økologisk tilstand** senest i 2015.

På grundvandsområdet står i Miljømålsloven, at der skal opnås **god tilstand**, forstået som den tilstand en grundvandsforekomst har nået, når den både har en god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Det forventes, at der bliver tale om noget, der ligner drikkevandskriterierne.

For Natura 2000-områderne skal vi sikre eller genoprette **en gunstig bevaringsstatus**. Efter en klassificering og afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser inden for det enkelte naturområde fastsættes mål for området.

Der bliver i EU stadigvæk arbejdet på en mere præcis målsætning.

De konkrete miljømål med præcis definition, ventes vedtaget af EUkommissionen i foråret 2008.

Den 22. juni 2007 startede idéfasen og i forbindelse med den indledende planlægning efterlyste Miljøcentrene især svar på følgende spørgsmål:

Bidrag til idéfase 22. december 2007

4

1. Har I forslag til projekter eller aktiviteter som kan forbedre vand- og naturområderne?
2. Kender I til påvirkninger af vandområderne eller trusler mod naturområderne?
3. Hvad mener I er vigtigst at sikre og forbedre?
4. Hvor kunne det være vanskeligt at opfylde miljømålene for vandområderne, selv om der gøres en stor indsats?

Arbejdet med indmeldingen til idéfasen er foregået dels i Limfjordsrådet med tilhørende embedsmandsgruppe og internt i kommunen i projektgrupper. For vandløbsområdet har arbejdet været støttet af ekstern rådgiver.

I denne rapport har vi samlet dele fra Miljøcentrets basisanalyser som baggrund med bidrag til idéfasen fra kommunen. Vi har i rapporten overskrifter: "Bidrag til idéfase", hvor det er kommunens udmelding, der er tale om.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

5

Overfladevand

Vandløb

Ud fra det materiale, der var tilgængelig i basisanalysernes del 1 og 2, har vi forsøgt at skabe et overblik over hvilke problemer/viden, der findes i Vesthimmerlands Kommune. På det grundlag har vi samlet bemærkninger til idéfasen. Vi gør opmærksom på, at vi ikke nødvendigvis har alle data og input med i denne rapport. Hvis der dukker mere op, vil vi underrette Miljøcentret.

Vurderingen af de fysiske forhold i vandløbene i tre af de fire gamle kommuner er foretaget af konsulentfirmaet Orbicon. Vi mangler stadigvæk detailkendskab til vandløbene i den tidligere Aalestrup Kommune.

Med udgangspunkt i det detaljerede kortmateriale der findes i

Basisanalysen for Nordjylland (Vanddistrikt 80) og rapporten fra Orbicon har kommunen udarbejdet kommentar til basisanalysen (bilag 1).

Det generelle billede af vandløbene er, at de fysiske forhold ikke er gode, men at der ved at ændre på vedligeholdelsen, er mulighed for at forbedre mange af strækningerne. De større fysiske tiltag med f.eks. udlæg af sten og grus, bør altid følges op af en vurdering af, om vedligeholdelsen skal ændres, da disse tiltag ikke virker fuldt ud, hvis grødeskæringen fortsat er hårdhændet. Risikovurderingen af vandløbene kan ses på figur 1.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

6

Figur 1: Risikokort over målopfyldelse i 2015 for vandløb.

Bidrag til idéfasen

Punktkilder

Der findes flere forurenede grunde i kommunen. Det er uvist, hvorvidt disse grunde kan medvirke til en forurening af vores vandløb eller grundvand. Staten bør undersøge, om det kan være tilfældet. Manglende målopfyldelse, som følge af forurening fra forurenede grunde, bør i så fald inddrages som påvirkningskilde. Kommunen har sat gang i arbejdet med at udarbejde en ny spildevandsplan, hvor der vil blive lagt vægt på strukturen. Vi er opmærksomme på, at regnbetingede afløb i visse tilfælde kan være af stor betydning for miljøkvaliteten i både vandløb og søer. Regnvand der ledes til vandløb fra separatloakerede områder kan indeholde miljøfremmede stoffer, der kan have en uheldig påvirkning af vandløbet. Desuden kan store mængder regnvand afledt indenfor en kort tidsperiode have en uheldig påvirkning af især mindre vandløb.

En ombygning af kloaksystemet er en meget bekostelig opgave, som ikke kan forventes løst inden 2015.

Almindelig vedligeholdelse

Mange vandløb i Vesthimmerlands Kommune er fysisk påvirkede. En af årsagerne til en dårlig fysisk tilstand er vedligeholdelsen. Den hyppige grødeskæring er med til at fastholde en tilstand i vandløbene, hvor variationen mindskes. Fisk har ikke mulighed for

Bidrag til idéfase 22. december 2007

7

at gemme sig, når grøden slås. Selv den miljøvenlige grødeskæring kan være med til at trykke fisk ud i siden af vandløbene, og det betyder, at der kan være færre fisk i vandløbet.

Vedligeholdelsen med grødeskæring bliver et vigtigt punkt for at leve op til vandløbenes målsætning. Et af de forslåede virkemidler i rapporten fra Godtfredsenunderudvalget er ophør med grødeskæring for at forbedre den fysiske tilstand i vandløbene. Det vil betyde en påvirkning af den nuværende vandstand i vandløbene.

Habitatdirektivets mål for den tørre natur på de vandløbsnære arealer kan således være i modstrid med opfyldelsen af vandrammedirektivet (fx Lerkenfeld Å, Simested Å og Halkær Å). Konflikter mellem vandløb og vandløbsnære arealer kræver derfor en nærmere belysning.

Kommunen anmoder Miljøcentret om at medvirke til at undersøge hvilke vandløb, hvor man med fordel kan ophøre med

grødeskæringen. Af mere konkret eksempel bør det overvejes, om man kan ophøre med eller reducere grønnskæringen i Bygum, Kalbæk, Udengsgrøften og Krøldrupsgrøften.

Ide til naturgenopretning

Der er 16 potentielle vådområder i kommunen (fig. 2). Et naturgenopretningsprojekt i Lilleåens ådal, som er et tilløb til den fredede Lerkenfeld Å, er under forberedelse. Formålet med projektet er at skabe et vådområde i tæt forbindelse med Lilleåens forløb. Projektet kan medvirke til at forbedre naturen i ådalen og nedbringe næringsstofudledningen til Limfjorden, hvor der er flere Natura 2000 områder. Det er oplagt at vælge Lilleåen, da den ikke vurderes til at nå målopfyldelse inden 2015. Lilleåen er desuden belastet med næringsstoffer.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

8

Figur 2: Potentielle vådområder.

Søer

Foruden mange små søer er der 7 navngivne søer i kommunen (fig. 3). Desværre er der ingen af de 7 søer, som på nuværende tidspunkt opfylder deres målsætning. De forventes heller ikke at opfylde deres målsætning inden 2015.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

9

Figur 3: Risikokort over målopfyldelse i 2015 for søer.

Bidrag til idéfasen

I forhold til vandrammedirektivet er søer helt ned til 100 m² medtaget. Den aktuelle praksis er dog, at man arbejder med de søer, som er særskilt målsat og ikke målsatte søer, der er større end 5 ha. Med hensyn til de små søer, er det endnu uklart, om disse skal tages med i vandhandleplanerne. Vi vil gøre opmærksom på, at der ligger et stort stykke arbejde, hvis de små søer også skal med. Er det tilfældet skal de målsættes af Miljøcentret, og det skal vurderes, om de opfylder deres målsætning.

I kommunen findes flere sjældne lobelie søer, som er næringsfattige søer og vandhuller med lavt kalkindhold, så der er grundlag for en særlig flora af vandplanter. Blandt andet er Navn Sø en lobelie sø og Sjørupgårde Sø har tidligere været det. Da Lobelie søer er meget let påvirkelige af næringsstoffer, er den nuværende tilstand med næringspåvirkning ikke ønskelig. Navn sø er ydermere beliggende i habitatområde H17.

De primære påvirkningskilder for søerne er næringsstoffer. Mange små søer er påvirket af spildevand fra det åbne land. Effekten ved at foretage forbedringer for søerne vil dog først vise sig mange år senere (10-20 år?). Farsø, Louns og Sjørup Sø er alle spildevandspåvirkede.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

10

Som følge af strukturændringer i landbruget kan der opstå situationer, hvor små søer er ejet af én enkelt lodsejer. Dermed er søerne ikke længere omfattet af vandløbsloven, hvilket er et problem i forhold til at opretholde de beskyttende 2 meter bræmmer.

Det er vigtigt at kommunen får det lovmæssige grundlag til at

beskytte og forbedre tilstanden i søerne i de kommende natur- og vandplaner. Det er ikke sandsynligt, at vi kan nå målsætningen allerede i 2015 uden store og bekostelige indgreb. Ofte sker der ved en forurening med næringsstoffer en ophobning i bundsedimentet, så selv om tilførslen af næringsstoffer reduceres/begrænses, kan der stadigvæk ske en diffusion fra bundsedimentet og ud i vandfasen.

I det videre arbejde med søer ønsker Vesthimmerlands Kommune at prioritere indsatsen med hensyn til målsætning:

1. A målsatte¹ og habitat søer² (1,2Navn Sø, 1Sjørup Sø, 1Øje Sø)
2. B målsatte³ og søer >5 ha (3Louns Sø, 3Sjørupgårde Sø, 3Vilsted Sø)
3. C målsatte⁴ og tørlagte søer (4Farsø Sø)

Limfjorden

Vesthimmerlands Kommune er medlem af Limfjordsrådet, der er et politisk forum for samarbejde mellem Limfjordskommunerne. Derfor henvises til den koordinerede udtalelse fra Limfjordsrådet.

Kommunen har ca. 77 km fjordkystlinje, der udgøres af områderne: Lovns Bredning, Risgårde Bredning, Bjørnsholm Bugt, Løgstør Bredning og Aggersund (fig. 4). Den forventede hovedparameter for kystvandenes tilstand er udbredelsen af Ålegræs.

Alle vandløbene i kommunen har Limfjorden som recipient.

Risikoanalysen har vist, at hele fjorden er i risiko for ikke at opfylde miljømålet i 2015. Årsagen hertil er for stor tilførsel af næringsstoffer fra land. Hertil kommer den direkte påvirkning af dyr, planter og sten fra muslingefiskeri og -produktion, fiskeri, uddybning og oprensning af sejltreder, indvinding af råstoffer mv. Endvidere er det muligt, at niveauet af miljøfarlige stoffer fra kilder i oplandet, lokale tidligere forureninger, klappinger (dumpning af materiale fra oprensning i fjorden) og fra skibstrafikken kan hindre målopfyldelse i 2015.

Risikoanalysen viser, at kun med en lavere næringsstofftilførsel og mindsket direkte påvirkning af plante- og dyrelivet kan miljømålene Bidrag til idéfase 22. december 2007

11

nås i Limfjorden. En yderligere reduktion i tilførslen af miljøfarlige stoffer er sandsynligvis også nødvendig, for at miljømålene kan nås.

Figur 4: Oversigtskort over Limfjorden.

Bidrag til idéfase

I forhold til risikoanalysen mangler der for mange af områderne data/overvågning. Det gælder blandt andet næringsstoffer, tilledningen af miljøfarlige stoffer og udvaskningen af miljøfarlige antibegroningsmidler fra skibe.

For at formindske udledningen af næringsstoffer til Limfjorden kan man fx etablere vådområder, restaurere vandløbene eller mindske udvaskningen fra landbruget (fx udtagning af landbrugsjord, nye anlæg til behandling af husdyrgødning) og punktkilder (øget rensning fra fx renseanlæg, dambrug og virksomheder).

Især Lovns og Risgårde Bredninger er sårbare overfor næringsstofbelastning. De er kendetegnet ved en høj saltholdighed og stor ferskvandstilførsel. I mere end halvdelen af året er de to områder lagdelt af et mindre salt overfladelag og et salttere bundlag. Det er netop det, der gør dem ekstra sårbare over for næringsstoffer, fordi

der ikke tilføres ilt til bundlaget i lagdelingsperioden. Løgstør Bredning har også en høj saltholdighed og stor ferskvandstilførsel, men er karakteriseret ved lagdeling i mindre end halvdelen af året.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

12

Spildevandspåvirkning af Limfjorden fra Vesthimmerlands Kommune kan ikke opgøres nøjagtigt på det foreliggende datagrundlag. Ifølge den samlede opgørelse for kvælstoftilførslen til Limfjorden udgør punktkilder som renseanlæg, regnbetingede udløb, spredt bebyggelse, dambrug og industri i alt ca. 5%. For fosfors vedkommende er det 27%.

Hvordan fordelingen er specifikt for Vesthimmerlands Kommune er ikke opgjort, men det kunne tænkes, at påvirkningen fra spredt bebyggelse og fra ukloakerede sommerhusområder er større her end gennemsnittet.

Vi opfordrer Miljøcentret til at fastholde overvågning og tilsyn med spildevandstilledning til recipienter og Limfjorden.

Et andet forslag er at undersøge muligheden for muslingeopdræt – evt. konvertere muslingeskrab til muslingeopdræt. Der ligger ikke nogen muslingeopdræt ved kysten langs Vesthimmerlands Kommune, dog findes der et par stykker i Risgårde og Lovns Bredning på den vestlige side. Kommunen foreslår at staten udpeger egnede områder til muslingeopdræt.

Det er endnu uklart, hvor følsom Limfjorden er over for disse anlæg, og hvilke effekter de har. Der er iværksat projekter til belysningen af miljøpåvirkningen. Sikker er det dog, at der vil ske en fjernelse af næringsstoffer i forbindelse med høst af muslingerne, da de under opvæksten fjerner plankton ved filtrering af fjordvandet. Af de lidt mere "eksotiske" muligheder kan være udnyttelse af krabber og søstjerner, udnyttelse/ regulering af gobler, dyrkning af søsalat og etablering af stenrev.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

13

Grundvand

I Basisanalysen er grundvandets mængde og kvalitet beskrevet. Grundvandet er opdelt i de dybe, de regionale og de terrænnære forekomster.

Der er risiko for, at de **terrænnære** grundvandsforekomster ikke opnår god tilstand i 2015 uden yderligere planlagte tiltag. Det skyldes primært indholdet af nitrat og pesticider, men også forurening fra lossepladser, forurenede grunde og byområder, samt kvalitets- eller kvantitetsproblemer forårsaget af indvinding.

I de **regionale** forekomster er det også nitrat og pesticider, der er de primære trusler. I oplandet indvindes der generelt i den øverste del af de regionale forekomster. Her ses i store områder høje værdier af både nitrat og pesticider. Der er også risiko for, at de regionale grundvandsforekomster i Himmerland ikke opnår god tilstand i 2015 uden yderligere planlagte tiltag.

De **dybe** grundvandsforekomster er geologisk set godt beskyttede og forventes alle at opnå god tilstand i 2015. Der er dog risiko for punktvis påvirkninger som følge af forurening med miljøfarlige stoffer. Risikoen er størst for vandforekomster beliggende under de større byområder.

Vandkvaliteten vil sandsynligvis ikke være nævneværdig ændret i 2015 i forhold til i dag. Det skyldes, at regnvandet er 5-50 år om at nå ned til de lag, hvor det ligger som grundvand. Da indsatsen for at begrænse og fjerne forurening er sat ind meget sent, vil virkningen først ses om mange år. Det understreger vigtigheden af at fremme en ekstensiv arealanvendelse i indvindingsoplande til vandværker.

Som gennemsnitsbetragtning vil der ikke ske en overudnyttelse af grundvandet i hovedoplandet i 2015. Af Basisanalysens del II fremgår det dog, at der er fire områder i Vesthimmerland, hvor der for grundvandets kvantitative tilstand er risiko for ikke at opnå god tilstand i 2015. Det vil sige, at der kan blive vandmangel (fig. 5).

Bidrag til idéfase 22. december 2007

14

Figur 5: Risikokort for målopfyldelse i 2015 for grundvand.

Bidrag til idéfasen

For at sikre grundvandsinteresserne bør retningslinierne i Regionplanerne for 2005 for grundvand og vandforsyning samordnes og overføres til Vandplanen.

Det er også vigtigt med en erkendelse af, at det terrænnære grundvand enten løber direkte til Limfjorden eller føder vandløb og søer. Det betyder, at selv om belastningen fra overfladen sættes ned, vil der gå mange år, inden grundvandets kvalitet bliver bedre. Derfor vil tilførslen af næringsstoffer fra grundvandet til både vandløb, søer og Limfjord fortsætte i rigtig mange år – også ud over 2015.

Der er sammenfald mellem OSD-områder (områder med særlig drikkevandsinteresse) og områder med natur- og vandløbsinteresser. Der er også sammenfald mellem OSD- områder og områder, hvor der er risiko for mangel på vand i 2015. Det kan derfor vise sig, at det ikke er muligt at etablere nye kildepladser indenfor nogle af OSD-områderne (fig. 6). Der bør i så fald udpeges nye områder.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

15

Figur 6: Oversigtskort over områder med særlig drikkevandsinteresse og indvindingsoplande.

I de områder, hvor der for grundvandets kvantitative tilstand er risiko for ikke at opnå god tilstand i 2015 (vandmangel), bør der være en prioritering af vandressourcens anvendelse.

I Vesthimmerlands Kommune er der områder, hvor mange enkeltindvindere har utilfredsstillende vandkvalitet. Nogle af enkeltindvinderne kan ikke løse kvalitetsproblemet ved at etablere en dybere boring. Samtidig er det ofte umuligt at blive tilkoblet et vandværk. Disse problemstillinger vil der blive set på i forbindelse med vandforsyningsplanlægningen.

I forbindelse med idéfasen er det vigtigt at være opmærksom på, om der i nogle områder skal bygges nye vandværker eller de eksisterende vandværker skal forsyne større områder og dermed øge indvindingen på eksisterende boringer eller måske have etableret nye kildepladser.

Det er vigtigt, at andre lovgivningsområder ikke modarbejder målopfyldelse. Bekendtgørelsen om tilladelse og godkendelse af

husdyrbrug har på grundvandsområdet kun fokus på nitratfølsomme indvindingsområder og områder, hvor der er udarbejdet indsatsplaner. Grundvandsforekomster, hvor der ikke kan forventes god tilstand i 2015, er meget større områder.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

16

Bekendtgørelsen om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug giver også kun meget begrænset handlemuligheder i forhold til grundvand. For de nitratfølsomme områder, hvor der endnu ikke er sket zonerings, stilles der kun krav om, at der ikke kan tillades merbelastning. På nuværende tidspunkt er det ikke afklaret, om den nyeste viden fra sårbarhedskortlægningen kan bruges i forbindelse med sagsbehandlingen ved miljøgodkendelse af husdyrbrug til at stille krav om, at udvaskningen f.eks. skal reduceres i et område, der er kortlagt med stor nitratsårbarhed.

Vandplanen bør sikre, at der ikke kan spredes spildevandsslam i indvindingsoplande og OSD-områder. Spildevandsslam indeholder blandt andet en række miljøfremmede stoffer, der kan være skadelige.

Grundvandsforekomsterne virker meget store. Der er meget store områder, hvor der sandsynligvis skal ske en væsentlig indsats for at opnå god tilstand. For at sikre den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning vurderes det, at det er vigtigt, at der sker en prioritering af indsatsen. Indsatsen indenfor indvindingsoplandene og OSD-områderne bør have høj prioritet.

I bilag 2 er beskrevet en mindre afvigelse mellem grundvandskort og teksten.

Kortlægning af spildevandsforholdene og udsendelse af påbud om forbedret rensning er udført i de gamle Løgstør og Aars Kommuner. Kortlægning af spildevandsforholdene for de udpegede områder fortsætter på ejendomme i de gamle Farsø og Aalestrup Kommuner (fig. 7).

Når kortlægningen er gennemført, udsendes der påbud om forbedret rensning til de, der ikke lever op til renskravene. Der stilles krav om etablering i 2008.

Det planlægges at øge fokus på spildevandsrensning i det åbne land i den næste spildevandsplan for kommunen. Der ventes lagt særlig vægt på oplande til Limfjorden og oplande til vandløb, der ikke opfylder deres målsætning. Det skal vurderes, om der kan stilles krav til begrænset nedslivning i særlige drikkevandsområder.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

17

Figur 7: Oversigtskort over områder med rensklasser.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

18

Natur

Vesthimmerlands Kommune har part i 5 Natura 2000 områder (se kortbilaget):

Nr. 15. Habitatområde med Halkær og Sønderup ådale

Nr. 16. Habitatområde og fuglebeskyttelsesområde med Løgstør Bredning

Nr. 19. Habitatområde de Himmerlandske heder

Nr. 30. Habitatområde og fuglebeskyttelsesområde med Lovns

Bredning, Lovns halvøen, Lerkenfeld og Simested ådale.
Nr. 200. Habitatområde Navnsø med hede
Bortset fra Halkær ådal er de fleste af Natura 2000 områderne også fredede.

Ud over igangværende plejeplaner for fredede områder i kommunen, er der meget begrænset kendskab til forekomst og udbredelse af naturtyper og habitat arter i kommunen.

Det forventes, at indsatsen især skal koncentrere sig om at forbedre forholdene for de sjældne arter, der findes eller tidligere fandtes i kommunen, herunder planterne Blank Seglmos og Gul Stenbræk og insekterne Hedepletvinge og Grøn Kølleguldsmed.

Trusler af naturtyper

Det er mere eller mindre de samme problemer, der er gennemgående for alle Natura 2000 områderne.

For naturområderne er de gennemgående problemer næringsstofbelastning og tilgroning af de lysåbne naturtyper.

Tilgroning bekæmpes bedst ved at genindføre tidligere tiders drift på arealerne eller ved plejeindgreb, der efterligner resultatet af ekstensiv udnyttelse af naturområderne. Der vil skulle indgås græsningsaftaler med dyreholdere, men også foretages engangsrydninger og direkte bekæmpelse af uønskede invasive arter som Kæmpe Bjørneklo, Rynket Rose og Glansbladet Hæg.

Bidrag til idefasen

Vi finder, at oplysningerne fra basisanalysen er meget mangelfulde, og for flere af arterne i udpegningsgrundlaget er der slet ingen oplysninger i kommunens område.

Der er desværre også mangler i materialet fra basisanalysen, og det er kun for en mindre del af naturtyperne at NOVANA programmet for 2007-09 vil kunne levere nok supplerende oplysninger om tilstedeværelse og status for de plejekrævende naturtyper. Det vil Bidrag til idéfase 22. december 2007

19

således være vanskeligt at målrette indsatsen i handleplanerne, da den ofte vil skulle baseres på tilfældige fund.

Kommunen vil anbefale, at Statens Miljøcentre får mulighed for at udvide NOVANA programmet så de resterende arter og lysåbne naturtyper, der ikke overvåges, også kan dækkes af overvågningsprogrammet.

Ved den næste revision af Natura 2000 områderne vil det være oplagt at overveje udvidelse af 3 af Natura 2000 områderne.

De senest fredede områder mellem de Himmerlandske Heder kan tilføjes til Habitatområde 21, så det bliver et samlet Natura 2000 område.

Vilsted Sø og Lovns Sø kan tilføjes de tilstødende Natura 2000 områder. Overvejelser om at udpege Louns Sø og Vilsted Sø som Natura 2000 områder skal vurderes nærmere, idet konsekvenserne for både natur og aktiviteter omkring søerne samt tilskudsmuligheder, ikke er afklarede på nuværende tidspunkt. Da udpegningen først sker på et senere tidspunkt, håber vi på at have et bedre grundlag for at tage endelig stilling hertil.

Vi opfordrer Miljøcentret til at deltage aktivt – eventuelt som koordinator i kampen mod invasive arter, som for eksempel bjørneklo. Dette er en opgave der kræver prioritering snarest. Hvis

det sker, behøver indsatsen ikke være særlig dyr. Ellers bliver det en større og større opgave.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

20

Vesthimmerlands Kommune med Natura 2000 områder og fredninger (grøn)

Med blå steg er vist mulige nye Natura 2000 områder

EF-fuglebeskyttelsesområder

EF-habitatområder

Bidrag til idéfase 22. december 2007

21

Bilag 1

Kommentarer til basisanalysen for Vanddistrikt 80

Det følgende er mere konkrete kommentarer til basisanalysen.

Vedr. henvisning til kortbilag refereres til det mere detaljerede kortmateriale der findes i Basisanalysen for Nordjylland (Vanddistrikt 80).

Vandløb.

Kortbilag 2.1.1.1. (Vandløbstypologi)

Ingen bemærkning

Kortbilag 2.1.1.2. (Mål for vandløbskvalitet)

Det nedre forløb af ”**Enighedsgroften**” er målsat som forureningsgrad II, men pga. kraftig regulering, ringe fald, blød bund og for bredt profil bør det overvejes at lempe målsætningen.

Kortbilag 2.1.1.3. (Målsætning og fiskevand)

På kortmaterialet er ”**vandløbet mellem Havbro og Gårup**” ikke målsat, men da vandløbet har gode faldforhold bør det undersøges om vandløbet kunne få en skærpet målsætning ved at forbedre vandløbet bl.a. med fjernelse af okker og sandvandring.

Jelstrup bæk for muligvis problemer med målopfyldelse, hvis de afvandingsmæssige forhold skal bibeholdes.

Måske bør målsætningen lempes.

Stensbækken øvre strækning (C målsat) er tørlagt store dele af året, men der er målopfyldelse. Tørlægningen fortsætter længere nedstrøms, hvor målsætningen skifter til B1. På trods af målopfyldelse bør det overvejes om det er den rigtige målsætning.

Afløb fra Gislum enge vandløbet er målsat B1, men er på godt og vel 1000 m af i alt 1500 m er tørlagt. Det er mærkeligt hvordan der kan være målopfyldelse under disse forhold.

Muddergroften vurderes ikke at have et potentiale til at kunne opfylde en B3 målsætning da de fysiske forhold er meget ringe.

Dybelgroften og tilløbet er B3/B4 målsat det er vores vurdering at målsætningen er urealistisk høj og ikke forenelig med intensivt dyrkning af arealer omkring vandløbet. Ved mere skånsom vedligeholdelse er der risiko for oversvømmelse af de vandløbsnære arealer. Vandløbet er også stuvningspåvirket af Limfjorden.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

Vesterkærgøften er normalt tørlagt i den øverste halvdel om sommeren. Det er vores vurdering at målsætningen er urealistisk høj. Vandløbet er også stuvningspåvirket af Limfjorden.

På en strækning af **Gundestrupgrøften** bør det overvejes af hæve målsætningen fra B4 til B1, hvis de 8 træstyrt gøres passable. Vandføringen er muligvis stor nok på gydetidspunktet.

Holmmarksbækken er B1 målsat, men efter kun ca. 80 meter fra udløbet i Limfjorden bliver vandløbet rørlagt over en strækning på ca. 200 meter. Det derfor vores vurdering at målopfyldelse vil kræve en åbning af rørstrækningen.

Generelt har kommunen en manglende viden om vandløb i den gamle Ålestrup Kommune. Specielt skal det nævnes at **kanalerne ved Simested å** er målsat som B2 vandløb. Det bør undersøges, om dette er realistisk.

Det virker generelt problematisk, at der er fiskevandsmålsatte vandløb som er private, hvor kommunen reelt ikke har handlemuligheder. For eksempel er Vesterkærgøften offentlig vandløb, mens strækningen nedstrøms, inden udløb i Dybvad Å, er privat.

Kortbilag 2.1.2. (Søtypologi)

Vilsted sø er ikke tegnet med ind på kortet, da søen først er etableret i 2006.

Kortbilag 2.1.3. (Kystvande: opland og typologi)

Ingen bemærkning

Kortbilag 2.1.4.1. (Kunstige og stærkt modificerede søer og kystvande)

I kommunen findes der 3 digelag, som må betegnes som værende stærkt modificerede kystområder. Det drejer sig om det inddæmmede område ved **Aggersborg**, **Aggersund** og **Lendrup Strand** (er ikke med på kortet). Desuden findes der 2 landvindingslag, begge er medtaget på kortet. Det drejer sig om områderne ved **Nørrekær Enge** (er vist på kortet) og **Ørndrup Sø** (er vist på kortet).

De to afvandede søer i det sydøstlige område i forhold til Ranum er nu dækket af Vilsted Sø.

Kortbilag 2.1.4.2. (Kunstige og stærkt modificerede vandløb)

Bidrag til idéfase 22. december 2007

I udløbet af **Udengsgrøften** er der placeret en sluse i forbindelse med rørløbets udløb i Limfjorden.

Bjørnholms Å er ved udløbet i Limfjorden placeret i et udløbsbygværk, det samme gør sig gældende for **Lerkenfeld Å** og **Trend Å**.

I Vesthimmerlands Kommune findes der ca. 26 km offentlig rørlagt vandløb. Det er svært at vurdere om alle rørlagte strækninger er indtegnet på kortet.

Kortbilag 2.1.4.3. (Årsager til kunstige/stærkt modificerede

vandløb)

Ingen bemærkning

Kortbilag 3.2.1.5. (Dambrug)

Antallet af dambrug er blevet reduceret til 5 dambrug.

Det er **Abildvad, Hornbæk, Lerkenfeld Å, Trend Å** og **Troelstrup Dambrug**. Følgende er blevet opkøbt og nedlagt: Kildebækkens og Højris Mølle Dambrug.

Kortbilag 3.5.1. (Regulering af vandløb)

Stort set alle vandløb i kommunen er reguleret. Et stykke af **Trend Å** er markeret som ureguleret, men på kort fra 1842-1899 ser åløbet reguleret ud. Det eneste vandløb, som ikke er reguleret, er **Sønderup Å**.

Kortbilag 3.5.2. (Vedligeholdelse af vandløb)

Et par vandløbsstrækninger henligger naturligt uden vedligeholdelse. Det gælder for **Fraløbet** st. 522-1675, **Smak Mølle Å** st. 0-130, **Fælledbæk / Poulholm bæk** st. 968-1820, Afløbet fra Gadekæret st. 730-1196,

Torsdal bæk st. 2732-5427 og 6132-6696 og **Simested Å** st. 10058-27730.

På kortet er der markeret strækninger uden vedligeholdelse i **Lerkenfeld Å** og **Trend Å**, men dette er ikke korrekt, idet der bliver slået grøde i begge vandløb.

Der vedligeholdes ligeledes i **Ørndrup-Tværerbæk** og **Falde bæk**.

Herredsbækken vedligeholdes normalt ikke på strækningen 5669-9461, som vist på kortet. **Bruså** vedligeholdes normalt ikke på strækningen 4902-6670, som vist på kortet.

Kortbilag 3.5.3. (Påvirkning af vandløb)

Vi har endnu ikke det fulde overblik i kommunen over evt. spærringer, og det er svært ud fra kortmaterialet at checke om fx spærringer er blevet fjernet. Her er listet de Bidrag til idéfase 22. december 2007

24

spærringer, som vi på nuværende tidspunkt kender. Det er valgt at dele spærringerne i 3 grupper. Gruppe 1 er dem, som har rørlagte strækninger i starten af vandløbet. Gruppe 2 er dem som har rørlagte strækninger længere nede i vandløbssystemet. Endelig er gruppe 3 dem, hvor der findes styrt.

Gruppe 1

Rørlagte strækninger i starten af vandløbet findes i **Trend Å til Røjbæk, Hvorvarp Bæk, Enighedsgrøften, Jelstrup Bæk, Dollmosegrøften, Afløb fra Gislum Enge, Bruså, Sjøstrupgrøften, Afløb fra Gadekæret.**

Gruppe 2

Rørlagte strækninger i vandløbet findes i **Haubro Bæk, Svingelbjerg Bæk, Lilleåen, Udengsgrøften, Elkangrøften, Krøldrupgrøften, Aarsgrøften.**

Gruppe 3

Der findes et styrt i udløbet af **Troelsbæk**, 2 styrt i **Mejlstrup bæk**, bundbjælke i **Odderbæk**, et styrt i **Ranum bæk**, et styrt i **Kirkebækken**, et styrt i

Herredsbækken, 8 træstyrt i **Gundestrupgrøften**, 2 styrt i **Fældebæk/Poulholm bæk**, et styrt i **Bygum bæk**, et styrt i **Kastkær bæk**.

Bidrag til idéfase 22. december 2007

25

Bilag 2

Bemærkninger til Forslag til oversigt over væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver

Der er ikke overensstemmelse mellem teksten, hvoraf det fremgår, at de dybe grundvandsforekomster er geologisk godt beskyttede og alle forventes at opnå god tilstand i 2015 og GIS-kortet, hvor en stor del af Himmerland er markeret med ringe tilstand af de dybe grundvandsforekomster (kemi).

Det meget overordnede detaljeringsniveauer gør, at de lokale oplysninger og problemstillinger forsvinder.

Hjarbæk Fjord og Skals Å⁸⁰

Danmarks Naturfredningsforening, Randers Afdeling, 12/22/2007

(D 1496)

**Se bilag:
limfjorden skals å (DOC)**

**Indlæg:
Se bilag**

Dato: 22.12.2007

Skals Å og Hjarbæk Fjord

DN Randers har gennem flere år forgæves protesteret imod en udvidelse af husdyrbrugsproduktionen i den del af Limfjordens vandopland, der ligger i Randers Kommune. Baggrunden herfor er, at Limfjorden og specielt Hjarbæk Fjord er stærkt belastet af næringsstoffer, hvor kilden til nitrat altovervejende er husdyrbrug i vandoplandet.

DN kan konstatere, at myndighederne hidtil har tilladt udvidelser og ændringer af husdyrbrug, når blot den enkelt ændring ikke gav en mærkbar stigning i belastningen af fjorden. Skal fjorden bringes i en god tilstand, kræver det derfor nu værktøjer, der kan sikre, at belastningen fra husdyrbrug bliver reduceret kraftigt. Det kan enten ske ved at reducere produktionen eller ved at stille krav til anvendelse af allerede tilgængelige teknologier.

Samtidig bør gødningsanvendelsen ved planteavl reduceres i området.

Vandskellet mellem Skals Å og Nørreå udgør en af de vigtigste spredningskorridorer mellem vandoplandene Limfjorden og Gudenåen/Randers Fjord. Derfor der i dette område være særligt fokus på tiltag, der

⁸⁰ <http://websag.mim.dk/IndsendtIdeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1496>

medvirker til at sikre spredningsmuligheder for de dyr, der lever ved vandet, f.eks. dyrkningsfrie bræmmer og ekstensiv anvendelse af engene.

Odderpassager er etableret under broerne over Skals Å, men vedligeholdelsen af dem kunne være bedre.

På foreningens vegne

Christian Halgreen

Lerkenfeldt Å, Vesthimmerland⁸¹

Lodsejerlauget ved Lerkenfeldt Å v Søren Byrjalsen, 12/22/2007

(D 1539)

Se bilag:

Ingen filer fundet!

Indlæg:

Kommentarer til idéfasen for vand og Natura2000 planer. Lodsejerlauget ved Lerkenfeldt Å fremsender hermed foreningens synspunkter vedr. vand- og naturplaner. Den vandrige Lerkenfeldt Å gennemstrømmer et af Himmerlands smukkeste naturområder. Den store fredning af ådalen fandt sted i 1978 ligesom åen blev istandsat. Igennem århundreder og mange generationer er ådalen og området deromkring blevet anvendt til landbrugsdrift, primært til kvægdrift såsom agerbrug, høslæt og afgræsning. Benyttelsen af ådalen har imidlertid igennem det seneste årti ændret karakter under påvirkning af at kreaturerne gradvist er forsvundet. Kreaturerne tilbagetrækning skyldes 1. Braklægning 2. Strukturudvikling i landbruget hvor mange små besætninger er ophørt og få kvægbedrifter er blevet større eller store. 3. Mange små englodder er arbejdskrævende m.h.t. hegning, vand og tilsyn 4. Lovgivningsmæssige hindringer for fællesdrift og fællesgræsning En stigende del af ådalens engareal ligger således i dag ubenyttet hen. Forårsaget af de ubenyttede arealer bliver de afvandingmæssige forhold i mange tilfælde tilsidesat, således at engene i stigende grad forsumpes. Dette bevirker en utilsigtet og uønsket stærk tilgroning af buske og træer. Ændringerne forhindrer således lodsejere, lystfiskere og naturelskere i at benytte ådalen som den naturperle den er. Lodsejerlauget ved Lerkenfeldt Å foreslår at: 1. De i dag dyrkede arealer i omdrift bør fremover fortsat dyrkes i omdrift i det omfang det er økonomisk og miljømæssig hensigtsmæssigt for den enkelte lodsejer, ligesom der bibeholdes den landskabsmæssige variation med opretholdelsen af den dyrkningsmæssige status 2. Der bibeholdes den afvandingmæssige tilstand 3. Der etableres større sammenhængende englodder til afgræsning 4. Lovgivningen harmoniseres såvel benyttelsen af engarealerne, som med kravene til fællesdrift af kreaturer 5. Idet afgræsning i mange tilfælde ikke er økonomisk rentabel bør der undersøges hvilke økonomiske forhold, der kan gøre afgræsning attraktiv Med venlig hilsen Bestyrelsen for Lodsejerlauget ved Lerkenfeldt Å Søren Byrjalsen Formand.

DN Samrådet for Nordjyllands forslag⁸²

Danmarks Naturfredningsforening Samråd Nordjylland, 12/22/2007

(D 1543)

Se bilag:

Høringssvar til vand- og naturplaner fra DNs samråd for Nordjylland (DOC)

⁸¹ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1539>

⁸² <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1543>

Indlæg:

Hermed indsendes vores kommentarer til vand- og naturplanerne - vedlagt som fil med venlig hilsen Thorkild Kjeldsen DN's Samråd for Nordjylland

Vester Hassing, den 22. december 2007.

Til Miljøcenter Aalborg

Niels Bohrs Vej

9220 Aalborg Øst

Forslag og ideer fra Danmarks Naturfredningsforenings samråd for region Nordjylland til Vandplaner 2007

Samrådet for Danmarks Naturfredningsforening i Nordjylland sender hermed sine forslag og ideer for vandplanlægningen i de 3 vandområder: Nordlige Kattegat og Skagerrak, Limfjorden og Mariager Fjord. DN's afdelinger i Nordjylland har indsendt egne forslag, hvori også de enkelte Natura 2000-områder er kommenteret, og vi henviser til disse kommentarer for mere konkrete og lokale forslag.

Generelle forslag og bemærkninger.

De valg vi træffer med implementeringen af Vandrammedirektivet og Natura 2000-direktivet vil påvirke generationer fremover. Det er derfor meget vigtigt, at staten anlægger en langsigtet prioritering og ikke falder for fristelsen til at lade kortsigtede økonomiske argumenter være styrende for den langsigtede og nødvendige indsats for naturen og miljøet.

Naturen i Nordjylland er – som i resten af Danmark – stærkt truet af tilbagegang i diversitet og er trængt på forskellige vis. Nogle af de vigtigste årsager er de intensive driftsformer i et kemisk baseret landbrug, strukturudviklingen i landbruget, den stigende trafik, inddragelse af arealer til byudvikling og infrastrukturanlæg. Basisanalyserne viser, at der mange steder i Nordjylland er stor risiko for ikke at kunne overholde habitatdirektivets krav om gode økologiske tilstande – god bevaringsstatus for arter og levesteder i naturområderne. Det største problemer for vores natur og miljø er det store overskud af næringsstoffer, som giver problemer med målopfyldelsen i grundvand, i vandløb, i søer og i de kystnære farvande. Desuden er mange af de nordjyske kvælstoffølsomme og lysåbne naturtyper meget påvirkede af ”overgødsning” fra luften (baggrundsbelastningen) og manglende afgræsning.

Det er overordnet DN's mål, at implementeringen af Vandrammedirektivet og Natura 2000-direktiverne skal give det danske vandmiljø og den danske natur et løft. Der må fremover ikke tillades forværringer i nogen dele af vores vandmiljø og i Natura 2000-naturområderne. Basisanalyserne viser at det er nødvendigt med betydelige forbedringer for naturen og miljøet. Derfor vil det blive nødvendigt at aktiviteter – også nuværende lovlige aktiviteter – som hindrer opfyldelse af kvalitetsmålene for miljø- og natur begrænses i fornødent omfang. Det kan således f.eks. være nødvendigt at indføre reguleringsmekanismer for landbrugets drift, der virker helt ned på markniveau. De nuværende lovgivningsmæssige virkemidler er ofte ikke finmaskede nok på de store ejendomsbedrifter, der er i dag. Mange af de virkemidler, som i dag kan anvendes i forhold til landbruget hviler på frivillighed. Men da vandrammedirektivets målsætninger er bindende, vil det være nødvendigt at staten forbedrer lovgrundlaget, så disse målsætninger kan opfyldes i 2015.

I DN mener vi, at kommunerne skal tilføres de nødvendige økonomiske ressourcer baseret på størrelse af naturarealer, mængden vandløb, osv., så de kan løse de opgaver, som vandramme- og habitatdirektiverne stiller. Det bliver også nødvendigt at inddrage EU's landbrugsstøtteordninger til at finansiere de målrettede miljøtiltag der skal ske.

DN opfordrer staten til, at Vandrammedirektivet bruges aktivt til at modvirke den administrative inddeling i "A- og B-natur", der har fundet sted i de senere år. "A-naturen" udgøres af habitatområder og nationalparker. "B-naturen" er den øvrige natur, som både kan være det lille, lokale vandhul med salamandere og det store, fredede område, som blot ikke blev udpeget som habitatområde. Således ligger mængde- og arealmæssigt langt den største del af Danmarks natur udenfor de udpegede Natura 2000-områder. Disse arealer er – i det omfang de er beskyttet - typisk beskyttet gennem naturbeskyttelseslovens § 3 eller ved fredninger, og vi opfordrer til at mulighederne for at forbedre beskyttelsen af sådanne arealer udbygges i de kommende natur- og vandplaner og i kommuneplanerne. Således er der i dag f.eks. ringe eller ingen muligheder i naturbeskyttelsesloven for at regulere aktiviteter udenfor det egentlige beskyttede område (§ 3-område) - f.eks. landbrugets udledning af luftbåren kvælstof. Det er også nødvendigt at staten medvirker til at naturen får mere plads, så der bliver mere vand og naturen får en bedre sammenhæng. Wilhjelm udvalgets rapport viser, at de våde og de små biotoper er blevet væsentligt reduceret i Danmark, så vi i dag er det land i Europa, der har forholdsvis mest land under plov.

DN mener, at reference-tilstanden (de uberørte forhold) for de enkelte vandområder skal fastsættes på et fagligt funderet og begrundet grundlag – og ikke være politisk valgt efter kortsigtede privatøkonomiske interesser. DN mener ligeledes, at den naturlige variation og artsrigdom i vandløb, søer og kystvande skal fastholdes. Det indebærer at referencetilstanden skal fastsættes individuelt for den enkelte sø under anvendelse af de bedste historiske eller nutidige data.

Men staten har allerede her under idéfasen givet køb på metoden i forhold til de oprindelige udmeldinger. Tidligere var det amternes regionplaner, som skulle danne udgangspunkt for basisanalysen. Nu fremgår det af By- & Landskabsstyrelsens hjemmeside under Vandplaner, Miljømål, at der skal tages udgangspunkt i de grænser mellem god og moderat økologisk tilstand, som Danmark har anbefalet over for EU. På hjemmesiden hedder det, at dette medfører, at nogle af de vandområder, der i basisanalysens risikodel ville kunne opnå målopfyldelse i 2015, nu ikke vil kunne opnå målopfyldelse og omvendt. Men med et sådan metodeskifte midt i processen er arbejdet med vandplanerne blevet væsentlig ændret.

Det er det uheldigt, at overvågningen af naturområderne, bl.a. Novana-programmet, gennem de senere år blevet reduceret. Det gør det mere vanskeligt at finde de rigtige steder at sætte ind og at prioritere indsatsen, og det bliver vanskeligere at vurdere i hvor høj grad indsatsen har nytte. Derfor er det nødvendigt, at overvågningen af den danske natur opprioriteres.

Grænsen mellem Høj og God og mellem God og Moderat tilstand skal fastlægges ud fra en individuelt fastsat reference og som en afvigelse, der afspejler direktivtekstens ambitionsniveau ("svag ændring og kun afvige lidt"). De grænser staten har valgt for hvornår god økologisk tilstand i søer er opnået, vil få meget uheldige konsekvenser for de bedste søer og dermed være i strid med direktivet. DN ønsker at ambitionsniveauet i en del tilfælde også sættes højere for vandløbenes vedkommende: Der er f.eks. nogle vandløb, der allerede i dag opfylder kriterierne for faunaklasse 5 i Dansk Vandløb Fauna Index. Disse vandløb bør naturligvis målsættes højere (klasse 6 eller 7).

Vandrammedirektivet er et miljødirektiv med mål om god økologisk kvalitet, og undtagelser herfra kan kun ske i særlige, velbegrundede tilfælde. Udpegning som stærkt modificeret vandområde kan eksempelvis kun ske, hvis genopretning vil medføre betydelige negative effekter for miljøet generelt eller for vigtige samfundsmæssige aktiviteter, f.eks. el-produktion, vandforsyning, sejlads eller

rekreative aktiviteter. Samtidig skal det vurderes, om genopretningen er teknisk gennemførlig, og om den er uforholdsmæssigt dyr.

For at kunne implementere vandplanernes målsætninger på intelligent, situationsbestemt og omkostningseffektiv vis fra 2010 må landbrugets påvirkninger af natur og miljø kunne reguleres mere effektivt af myndighederne, dvs. især kommunerne. Samtidig skal belastninger fra alle andre sektorer naturligvis kunne reguleres, også generelt, hvis det er påkrævet, eksempelvis trafik og energi.

Derfor er det vigtigt, at kommunerne har de rigtige værktøjer til at kunne regulere landbrugets miljøpåvirkninger. Da der ofte er et modsætningsforhold mellem Husdyrbekendtgørelsen og Vandrammedirektivet, må direktivet og kravene til de kommende vandplaner være det afgørende og Husdyrbekendtgørelsen må selvfølgelig ændres. Belastningen af vandområder må ikke øges i forbindelse med de konkrete ændringer/udvidelser af husdyrbrug, og der skal stilles skærpede krav til driften af stalde, gyllebeholdere og arealer, der ligger tæt på naturområder – uanset om de er omfattet af habitatdirektivet eller ej. For udbringningsarealerne betyder det, at udvaskningen af nitrat ikke må øges, og at der ikke må være overskud af fosfor. Desuden er det meget vigtigt, at tabet af ammoniak fra stalde o. lgn. tæt på naturområder ikke øges, og at der anvendes udstyr, der kan nedfælde gylle, hvis der udbringes gylle på bar mark og græsarealer tæt ved naturområder. Og de teknologier, som gør den nuværende form for udbringning overflødig og som allerede er under udvikling, skal støttes.

Fastsættelse af målsætninger for vandområder er et statsligt ansvar, og staten skal derfor være opmærksom på, at de mange km ikke målsatte vandløb og de mindre søer specifikt tænkes med ind i de kommende forslag til vandplaner og udtrykkeligt tildes målsætninger.

En grundig økonomisk analyse af vandanvendelsen er påkrævet, så det bliver klart hvilke sektorer der påvirker vandområderne hvor meget. Disse analyser bør laves forud for udarbejdelsen af vandplanerne, ikke mindst for at klargøre overfor kommunerne, hvilke handle- og finansieringsmuligheder de har i forbindelse med de kommunale handlingsplaner der følger af vandplanerne.

Vandplanerne skal i lyset af forudsigelige klimaforandringer tænkes og udføres fremsynet, så der kompenseres for stigende belastning af grundvand, søer, vandløb og havet, og så de bidrager til skabelsen af et grønt netværk, der vil få naturområderne til at hænge bedre sammen og dermed gøre naturen mere robust når klimaet ændrer sig.

Der skal samlet sikres en fagligt set tilstrækkelig og kontinuerlig overvågning, en løbende evaluering af indsatser og en effektiv regel-håndhævelse, der kan dokumentere indsatsens virkninger, afsløre tidsmæssige og rumlige ændringer, muliggøre nødvendige justeringer og sikre, at myndighederne lever op til gældende krav. I denne forbindelse vil det, som ovenfor beskrevet, være nødvendigt at udvikle nye, lovgivningsmæssige virkemidler, som gør det muligt for de primære aktører – dvs. kommunerne – at leve op til direktivets krav.

Hovedvandopland 1.1 Nordlige Kattegat, Skagerrak

2.1. Indledning

Det nordlige Kattegat og Skagerrak er recipient for vandafstrømningen fra størstedelen af Vendsyssel, og oplandet udgør et areal på ca. 2.656 km². Oplandet rummer flere store bysamfund, med Hjørring, Frederikshavn, Skagen og Hanstholm som de største, og i store dele af det åbne land i Vendsyssel er der en intensiv husdyrproduktion. Der er også knyttet store erhvervmæssige interesser til de marine områder i form af fiskeri, og kystområderne med de vidstrakte strande og klitområder udgør – især i den vestlige del af området – den vigtigste basis for turisterhvervet.

Områdebeskrivelse (fra www.vandognatur.dk)

”Kattegat-Skagerrak/Vesterhavet områdets opland er på knap 2.656 km² og dækker største delen af Vendsyssel. Området afgrænses af de kystnære områder fra Skagen til Agger og fra Skagen til lidt syd for udmundningen af Mariager Fjord.

Kystvandene i området omfatter Kattegat og Skagerrak. Kattegat kan betegnes som et grænseområde mellem Østersøen og Bælthavet mod syd og Skagerrak og Nordsøen mod Nord. Skagerrak er betegnelsen for det vandområde der er beliggende mellem det nordlige Jylland fra Skagen til Hanstholm, Norges sydkyst ved Lindenes og endelig Sveriges vestkyst ved Marstrand.

Landskabet består væsentligst af kuperet morænelandskab, store landskabelige plateauflader afsat af ishavet, kystnære flyvesandsområder og hævet havbund fra stenalderhavet.

Arealanvendelsen i oplandet er domineret af landbrug, skov og naturområder, bl.a. Jyske Ås og Skagen Klitplantage. Hjørring, Frederikshavn og Brønderslev udgør de større byområder i oplandet.

Kommunerne Hjørring, Frederikshavn, Læsø, Brønderslev, Jammerbugt, Thisted, Aalborg, Rebild, Mariager Fjord og Randers bidrager med større eller mindre arealer i oplandet.

Af den nedbør, der rammer jordoverfladen, vil en del fordampe, en del vil strømme væk på eller lige under jordoverfladen, og en del vil sive ned til grundvandet. Grundvandet deles i terræn-nære, regionale og dybe forekomster. Det terrænnære og regionale grundvand kan sive ud til vandløb, søer og havet, og har derfor også betydning for kvaliteten i de områder. Det dybe grundvand har ikke kontakt til søer og vandløb.

Det overfladenære grundvand har generelt en dårlig vandkvalitet pga. påvirkning fra aktiviteter på jordoverfladen, og anvendelsen af det dybe grundvand er begrænset af de naturlige geologiske forhold, der giver problemer med både vandkvalitet og ydelse. Derfor er det i Vendsyssel det mellemliggende regionale grundvand der er det mest betydende.

På grund af de - selv efter danske forhold - korte afstande til havet er langt den overvejende del af vandløbene i oplandet små eller mellemstore. Den bedste vandkvalitet og de bedste fysiske forhold findes i de mindre vandløb, der afvander skov og andre naturområder uden dyrkningsinteresser.

I den vestlige del af oplandet til Kattegat, Skagerrak og Vesterhavet ligger en lang række meget rene søer, som f.eks. Nors sø, Vandet sø og Råbjerg mile søerne. En stor del af søerne i dette område er beliggende i internationale naturbeskyttelsesområder.”

2.2. Marine områder

Flere af de trusler, som er beskrevet for de marine områder i hovedvandoplandet, kan ikke imødegås på lokalt eller regionalt plan, men forudsætter nationale eller internationale tiltag.

Der ligger følgende Natura 2000-områder på de marine områder i hovedvandopland 1.1:

- Område 4 – Hirsholmene og havet vest herfor
- Område 9 – Strandenge på Læsø og havet syd herfor,
- Område 14 – Aalborg Bugt, Mariager fjord og Randers fjord,
- Område 20 – Havet omkring Nordre Rønner,
- Område 191 – Herthas Flak,
- Område 192 – Læsø Trindel og Tønneberg banke,
- Område 202 – Lønstrup Rødgrund,
- Område 203 – Knudegrund,
- Område 245 – Aalborg bugt østlige del.

For flere af de marine Natura 2000-områders vedkommende er vidensgrundlaget endnu ikke tilstrækkeligt – det gælder især for de såkaldte ”boble-rev” i områderne 20, 191 og 192.

Trussel: Miljøfremmede stoffer

Af basisanalysen fremgår, at den største faktor, som forhindrer at de marine områder opfylder målsætningen 2015 er forekomsten af miljøfremmede stoffer. En del af disse miljøfremmede stoffer (som f. eks. TBT) stammer fra skibsfarten. Det er bekymrende, at de åbne havområder i risikoanalysen betegnes som ”stærkt forurenet”. Blandt andet ses kønsmæssige forstyrrelser i sneglefaunaen i havområdet. Det er derimod meget positivt, at det forbydes skibe med TBT-aktiv skibsmaling at anløbe EU-havne fra 1. jan. 2008. Det skønnes imidlertid ikke at kunne nedbringe mængden af TBT væsentligt inden 2015, da størstedelen af det marine område er internationalt farvand, som ikke er dækket af EU-forordningen. Desuden har TBT en lang halveringstid i miljøet.

I den internationale skibsfart er brændstoffet ofte og overvejende tung fuelolie med et stort svovlindhold og af en ringe miljøkvalitet. Det medfører udledning af svovldioxid, Nox-forbindelser og muligvis også miljøfremmede stoffer.

Forslag:

Da størstedelen af Skagerrak/Kattegat-området er internationalt farvand, må der til stadighed arbejdes på nationalt og internationalt plan for helt at få udfaset miljøfarlige skibsmalinger. Der må foretages yderligere miljøundersøgelser for at fastslå mængden af og risikoen ved de forskellige miljøfremmede stoffer.

Også den internationale skibsfarts forbrug af brændstoffer og deres miljøpåvirkninger bør nærmere undersøges.

Trussel: Udledning af næringsstoffer fra landbruget

Landbruget udleder 67 % af de næringsstoffer, som kan måles i det vestlige Kattegat, og for Skagerraks vedkommende er andelen oppe på 71 %. Dele af Kattegat som f.eks. Aalborg Bugt har været stærkt påvirket af næringsstoffer, hvilket har ført til de velkendte fænomener med iltsvind ved bunden og sammenbrud af de bundnære økosystemer. I basisanalysen bemærkes det, at udviklingen af makroalgevegetationen på Lønstrup Rødgrund er meget dårlig, grundet et stort slamlag, som dækker selv store sten.

Forslag:

Da hovedparten af det tilførte kvælstof stammer fra udvaskning fra landbruget må man sætte ind her. Virkemidlerne er de kendte: reduktion i arealer, som får tilført næringsstoffer, bedre teknologi til udnyttelse af kvælstofindholdet i gødningen, optimering af markdrift og udbringningstidspunkter, bredere bræmmer omkring vandløb, ekstensivering af lavtliggende arealer, m.m.

Det bør undersøges, hvorvidt den dårligt udviklede vegetation på Lønstrup Rødgrund skyldes tilførsel af for mange næringsstoffer eller evt. sedimentation af små lerpartikler fra den nærtliggende Lønstrup Klint, som er under nedbrydning.

Trussel: Mindre braklægning

Geninddragelse af braklagt landbrugsjord til produktion vil betyde en forøgelse af næringsstofudvaskningen.

Forslag:

Det anbefales at inddrage tidligere braklagte områder i udvaskningsberegningerne for såvel kvælstof som fosfor.

Trussel: Olieforurening

Olieforurening af de marine Natura 2000-områder kan ske på flere måder: Bevidst udledning af skyllevand fra olietanke på åbent hav, havarier (især en risiko i de indre farvande) og uheld ved omlastning af olie i rum sø.

Forslag:

Der har igennem mange år været en tendens til, at den ulovlige udledning af olie- eller kemikalieholdigt skyllevand fra tankskibe er sket når skibene kommer vest for Skagen Gren. DN opfordrer til, at der arbejdes for en bedre overvågning, en mere konsekvent retsforfølgelse og højere bøder til de kaptajner og rederier, som bevidst foretager ulovlige udledninger. Således at Danmark kommer på højde med vores nabolande.

Havarier med større fartøjer finder jævnligt sted i de indre danske farvande, som kan være vanskelige at besejle. Der må arbejdes intensivt på at få gennemført en ordning, som foreskriver lodstvang for skibe over en vis størrelse.

I området ca. 5–10 sømil øst for Frederikshavn finder der ofte omladninger af olieprodukter sted i rum sø. Disse aktiviteter udgør en oplagt, potentiel risiko for udledninger af olie med deraf følgende forurening. Der bør derfor arbejdes for, at der til stadighed er en indsatsberedskab til bekæmpelse på Frederikshavn havn i form af et af statens miljøskibe.

Trussel: Råstofindvinding og fiskeri

Opfiskning af store sten fra stenrev er konstateret ved Læsø Trindel i Natura 2000 område nr. 192. Fiskeri med skrabende og slæbende redskaber kan indebære trusler mod de ”boble-rev” formationer, som er konstateret i flere af de marine Natura 2000-områder i Kattegat. Desuden pløjer de slæbende redskaber fuldstændig bunden op og er dermed en stor trussel for den plante, og muslingeføde som er så vigtig for tusindvis af fugle.

Forslag:

Råstofindvinding bør under ingen omstændigheder kunne finde sted i Natura 2000-områderne. Hvis det alligevel konstateres må der ske en konsekvent retsforfølgelse. Der bør være forbud mod fiskeri med slæbende redskaber i samtlige Natura 2000-områder i såvel Skagerrak som Kattegat, da denne form for fiskeri – udover at udgøre en stor trussel mod ”boble-rev” – også medfører store forstyrrelser i bundfaunaen i de pågældende områder.

2.3. Vandløb

Vandopland 1.2 har to store vandløbssystemer: Liver å og Uggerby å med udløb i Skagerrak samt en række andre vandløb, som afvander til Kattegat. Desuden findes der i vandoplandet et antal mindre vandløb/bække langs kyststrækningen i Thy og Hanherred, som også afvander til Skagerrak.

Omkring 60 % af vandløbene i oplandet når forventeligt ikke at opfylde miljømålene i 2015, og risikoanalysen viser, at kun meget få vandløb vil opnå denne gode tilstand, hvis ikke der sættes yderligere ind med forbedringer af de fysiske forhold og af vandkvaliteten.

Trussel: Hårdhændet vandløbsvedligeholdelse

Vedligeholdelse af vandløbene skal sikre deres evne til at bortlede vand så hurtigt som muligt. Denne vedligeholdelse sker først og fremmest af hensyn til landbrugserhvervet og fastsættes bl.a. i vandløbsregulativerne. I den gældende lovgivning om vandløb er hensynet til miljøet i vandløbene sidestillet med landbrugets interesser. Der er en åbenlys konflikt mellem ønsket om hurtig og effektiv vandafledning og kravet om at opnå en god miljøtilstand i vandløbene, idet levevilkårene for dyr og planter forringes p.g.a. kraftig grødeskæring og lejlighedsvis udgravninger af bund og brinker i vandløbene. Desuden forhindrer den effektive vandafledning, at der sker lejlighedsvis oversvømmelser på lavtliggende arealer, som kan bidrage væsentligt til tilbageholdelsen af kvælstof til gavn for det marine miljø. Den biologiske mangfoldighed skal især findes i de mindre tilløb til de større vandløb opstrøms, hvilket betyder, at en mere skånsom vedligeholdelsespraksis i de større vandløb hurtigt giver muligheder for at de større vandløb koloniseres igen.

Forslag:

Vedligeholdelsen bør indskrænkes til det mindst mulige og kan evt. helt undlades på egnede strækninger og/eller vandløb. For at forbedre forholdene kan man restaurere en række vandløb som egner sig til og som vil have gavn af restaurering i form af udlægning af gydegrus, sten, indsnævring af vandløbsbredden, ændring af profilet, genslyngning, sløjfning af kunstige opstemmede småsøer på vandløbet, samt åbning af rørlagte strækninger. Dette vil især være aktuelt for de mindre vandløbs vedkommende. Formålet er, at skabe øget dynamik og variation til fordel for vandløbsorganismerne og dermed øge muligheden for målopfyldelse af vandrammedirektivets krav om god økologisk kvalitet.

Trussel: Risiko for erosion

Det er påbudt at holde en 1 m bred dyrkningsfri bræmme langs vandløbene, men denne afstand overholdes ikke alle steder. En græsklædt bræmme bidrager til at forhindre erosion og også til at tilbageholde næringsstoffer.

Forslag:

Langs mange strækninger kunne denne bræmme med fordel udvides til 10 m, hvilket i endnu højere grad medvirker til tilbageholdelse af næringsstoffer. Det skal endvidere sikres, at græssende kreaturer ikke har adgang til vandløbene, da kreaturerne gennem nedtrampning af brinkerne kan forårsage en kraftig erosion.

Trussel: Organiske stoffer

Liver å modtager rensed spildevand fra bl.a. Hjørring Renseanlæg, som er et moderne, fuldt udbygget renseanlæg. Også Uggerby å modtager spildevand fra renseanlæg. Udledningen af organisk stof fra renseanlæggene er faldet markant igennem en årrække, men kraftige regnskyl og pludselig tørtid forårsager jævnligt overløb af urensed spildevand til vandløbene, som derved belastes med organiske stoffer. Der er permanent badeforbud ved udløbene af både Liver å og Uggerby å, og Hjørring kommune optræder hele to gange på Miljøstyrelsens kort over badeforbud med to af de i alt 4 badeforbud, som er udstedt langs hele den jyske vestkyst fra grænsen til Skagen.

Forslag:

Der bør sættes kraftigt på at opspore kilderne til de to badeforbud, som formentlig skyldes en kombination af flere årsager som f.eks. regnvandsbetingede overløb fra kloaksystemerne og diffuse udledninger fra ejendomme, hvor der ikke er styr på spildevandsforholdene, i det åbne land.

Problemerne med regnvandsbetingede overløb af urensed spildevand kan forudses at ville blive forøget med de klimaforandringer, som forudses for fremtiden. Løsningen er dels at formindske mængden af spildevand, som når renseanlæggene gennem en større grad af nedsivning af overfladevand lokalt, måske også en større grad af lokal spildevandsrensning (rodzoneanlæg), dels en udbygning af kloaksystemer, anlæggelse af to-strengede systemer, som fører overfladevandet udenom renseanlægget og forsinkelsesbassiner, således at renseanlæggenes kapacitet til at tilbageholde spildevand i spidsbelastningssituationer forbedres.

Desuden må der arbejdes ihærdigt på at opspore de mange kilder til diffus forurening, som stadig findes i det åbne lands bebyggelser.

2.4 Søer

Risikoanalysen har vist, at 21 søer (65 %) forventes at leve op til en god økologisk tilstand i 2015. De resterende 11 søer forventes ikke at gøre det.

Trussel: Tilførsel af næringsstoffer

Ifølge risikoanalysen er for store tilførsler af næringsstoffer – for søernes vedkommende først og fremmest fosfor – den primære grund til at god økologisk tilstand ikke skønnes opnået i 2015. Tilførslerne sker først og fremmest fra landbrugets udledninger, men også dambrug, spildevandsudløb og overløb ved regnskyl spiller en rolle. Desuden er det for søernes vedkommende et specielt problem, at der ofte er store mængder af fosfor deponeret på søbunden, som langsomt kan frigives.

Forslag:

Virkemidlerne er de kendte, idet det først og fremmest drejer sig om at reducere landbrugets udledninger via drænvandet: Ekstensivering af egnede lavbundsarealer, reduktion af tilførsel af gødningsstoffer – kunstige så vel som naturlige – i oplandet til de truede søer, bedre teknologi til udnyttelse af kvælstofindholdet i gødningen, optimering af markdrift og udbringningstidspunkter, bredere bræmmer omkring vandløb. Et godt virkemiddel kunne også være en mere målrettet styring af braklægning, således at samfundet får ”mest miljø for pengene.” Problemet med ophobning af især fosfor på søbunden er i enkelte sørestaureringsprojekter i landet søgt løst gennem opfattende opgravninger af bundsedimentet.

2.5 Grundvand

Trussel: Nitrat og pesticider i grundvandet

På mange lokaliteter i Vendsyssel i hovedvandopland 1.1 har vi gennem de seneste årtier set et stigende indhold af uønskede stoffer i grundvandet – først og fremmest nitrat og pesticider. I risikoanalysen anføres det, at de regionale grundvandsforekomster i Thy og Hanherred derimod ikke er i risikozonen.

Forslag:

Problemet kan kun løses langsigtet på grund af den lange tidshorizont ved grundvandsdannelsen. Der skal udarbejdes indsatsplaner for alle vandværker således at der så tidligt som muligt kan sættes ind med afbødende og forebyggende forholdsregler. Forholdsregler vedrørende nitrat fokuserer især på de landbrugsmæssige aktiviteter, som foregår over grundvandsforekomsterne: ophør med gødskning ovenpå de mest nitratbelastede grundvandsforekomster, skovrejsning og en maksimal grænse på 25 mg N/l i det vand, som forlader rodzonen på mindre belastede arealer. Det er vigtigt, at allerede eksisterende indsatsplaner for vandværkerne indarbejdes og integreres i de kommende vandplaner, idet en bedre beskyttelse af grundvandet mod nitratforurening også har gavnlige virkninger for andre af de relevante områder i vandplanerne: Søer, vandløb og kystnære fjord- og havområder. Overalt er eutrofiering en af de største hindringer for at opnå en god økologisk tilstand.

Trussel: Andre miljøfremmede stoffer i grundvandet

I nogle af de bynære indvindingsoplande er der store problemer med forskellige andre miljøfremmede stoffer, som først og fremmest stammer fra aktiviteter i eller i nærheden af byen: industriel produktion og brug af pesticider til ikke-landbrugsmæssige formål. Men der er også konstateret miljøfremmede stoffer f.eks. i form af organiske opløsningsmidler i nogle af vandværkernes borer. Problemerne er størst

omkring de større bysamfund Hjørring, Hirtshals og Frederikshavn, hvor de geologiske forhold tillige gør vandindvinding vanskelig.

Forslag:

Vandet der bruges som drikkevand gennemgår kun en simpel behandling med iltning og filtrering inden det sendes ud til forbrugerne. DN tager som udgangspunkt afstand fra yderligere rensning af grundvand til drikkevand, da det stadig er muligt at finde tilstrækkeligt rent grundvand og udvidet rensning fjerner incitamentet til at beskytte grundvandet.

Såfremt rensning bliver aktuel og uomgængelig, skal det følges af konkrete forpligtelser til kommunerne om at sætte aktivt ind mod opsporing og fjernelse af kilden til den forurening, som ønskes rensset væk – en handlingsplan - således, at rensningen kun bliver en midlertidig foranstaltning. Drikkevandsforsyningen i f. eks. Hjørring by er for store dele baseret på grundvand fra området i den sydlige del af byen. Der er her konstateret stigende mængder af miljøfremmede stoffer herunder specielt BAM. Der kan derfor blive tale om etablering af nye kildevandspladser til erstatning for denne betydelige ressource. Det er vigtigt, at der ved eventuel etablering af erstatningsindvindinger tages vidtrækkende hensyn til det øvrige vandmiljø.

Hovedvandopland 1.2. Limfjorden

3.1. Indledning

De aktiviteter som sker på land har stor betydning for Limfjordens dyre- og planteliv, idet afvandingen omfatter meget store landområder i de 4 tidligere amter Nordjylland, Viborg, Ringkøbing og Århus. Fjordens betydning for landsdelen er meget stor. Dens natur og miljø har stor betydning for områdets dyre- og planteliv, for befolkningens rekreative muligheder såvel som turist- og erhvervmæssige interesser.

DN ønsker, at de kommende målsætninger for Limfjorden i vand- og naturplanerne skal danne ramme om en målrettede indsats for at fjorden opnår en god og stabil økologisk tilstand. De gamle amter har i mere end 30 år arbejdet med Danmarks største fjordområde. Opgaverne har handlet om at overvåge fjordens tilstand og udvikling og opstille klare mål for den sunde fjord vi alle ønsker. Der er lavet tekniske redegørelser og rapporter hvor resultaterne af overvågningen præsenteres. Der foreligger derfor et godt og veldokumenteret grundlag for at lave indsatsplaner for Limfjorden og dens vandopland. Et grundlag som basisanalyserne er udarbejdet på baggrund af og det er derfor godt at samarbejdet fortsætter for hele fjorden i de 2 miljøcentre og de berørte kommuner efter amternes nedlæggelse.

Målsætningerne i vand- og naturplanerne skal forudsætte at fjorden og dennes næromgivelser skal rumme et rigt og varieret dyre- og planteliv, og at der effektivt bliver taget hånd om de økologiske ubalancer som i dag kan iagttages ved de hyppige iltsvind i områder, ved de for store koncentrationer af næringsstoffer, ved muslingskrabernes ødelæggelse af bunden o.a.

Områdebeskrivelse (fra www.vandognatur.dk)

”Limfjordsområdet opland er godt 7.500 km² og dækker ca. 1/6 af Danmarks samlede areal svarende til et areal større end Sjælland. Oplandet strækker sig fra Thyborøn i vest til Hals i øst. Mod syd går

området ned til Bølling Sø, vest for Silkeborg. Mod sydøst strækker oplandet sig som en kile helt ind i området syd for Hobro. Store områder i Thy og Hanherred ligger i oplandet, og i Vendsyssel strækker området sig helt op til Brønderslev.

Kystvandene i området omfatter Vestlige Limfjord (Nissum Bredning, Venø Bugt og Kås Bredning), Centrale Limfjord (Løgstør Bredning), Farvandet vest om Mors, Østlige Limfjord (Langerak, Nibe-Gjøl Bredning) samt den indre fjord, bestående af Skive Fjord, Hjarbæk Fjord, Lovns- og Risgårde Bredning. Skive-Karup Å, Skals Å og Ryå er de tre vandløb, der har det største oplandsareal til Limfjorden. På grund af de - selv efter danske forhold - korte afstande til havet er langt den overvejende del af vandløbene i oplandet små eller mellemstore.

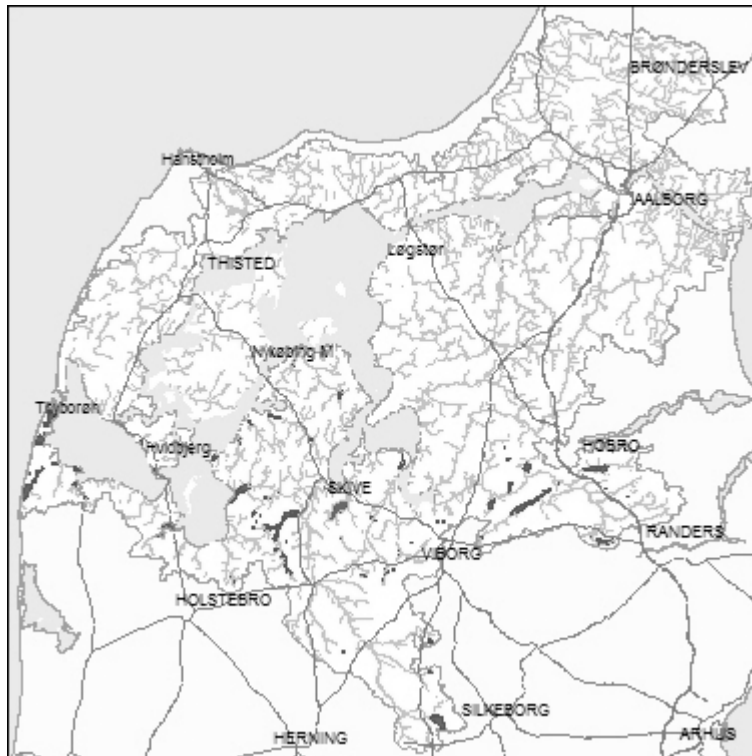
Store dele af landskabet er domineret af moræneflader, dækket af moræneler med en række store, karakteristiske smeltevandsdale. Den sydvestlige del af området vest for Karup består af hedesletter, dannet af smeltevand under sidste istid. Lerblandet sand udgør sammen med fin- og grovsandet jord de dominerende jordtyper. Ved bl.a. Vejlerne og Gjøl er der store inddæmmede vandområder.

Arealanvendelsen i oplandet er domineret af landbrug. Andelen af landbrugsjord udgør 70 %, hvilket er lidt over landsgennemsnittet på 68 %. Naturarealer, som eng, mose, overdrev, søer og vådområder, ligger over landsgennemsnittet med 11 % i oplandet mod 9 % på landsplan. Derudover udgør byområder knap 4 % og skov 11 % af oplandet.

I alt 18 kommuner har arealer i oplandet til Limfjorden, hvoraf de 10 har arealer direkte ud til fjorden. Morsø, Skive, Vesthimmerlands, Thisted, Jammerbugt, Viborg og Aalborg Kommune har de største arealer.

Der er knap 525.000 indbyggere i oplandet til Limfjorden, heraf bor godt 100.000 i Aalborg By. Af andre større byer kan nævnes Nørresundby, Skive, Thisted, Struer, Nykøbing, Lemvig, Støvring og Løgstør.

Husdyrtætheden i oplandet er gennemsnitligt ca. 1,3 dyreenheder pr. hektar landbrugsjord. Det er ca. 0,3 højere end landsgennemsnittet. Husdyrproduktionen i oplandet er omtrent ligeligt fordelt mellem kvæg og svin, og anden husdyrproduktion udgør kun en meget begrænset andel.”

Limfjordens opland.

3.2 Marine områder

Trussel: Næringsstoffer fra landbruget

I den politisk vedtagne recipientkvalitetsplan for Limfjorden 1985 – 1996 er det vurderet, at for at miljømålene i fjorden kan opfyldes skal tilførslen fra oplandet til Limfjorden ned på 9.520 ton kvælstof pr. år og 364 tons fosfor pr. år. I disse tal indgår ikke tilførslen fra atmosfæren.

Ifølge basisanalysen er Limfjorden således et sårbart vandområde, hvor dyre- og plantelivet i dag er stærkt påvirket. Omkring 2/3 af Limfjorden er desuden udlagt med skærpede krav. Der kan ikke forventes målopfyldelse indenfor vandrammedirektivets generelle planlægningshorisont år 2015. Koncentrationen af næringsstoffer i Limfjorden er 50 % større end målsat. Det medfører forhøjet planktonbiomasse og øget produktion af fytoplankton. Det bevirker, at vandets klarhed er nedsat, hvorved dybdegrænsen og udbredelsen af ålegræs og anden bundvegetation er formindsket fra i gennemsnit 5,5 meter i 1901 til 2,3 meter i 2004. 69 % af kvælstoffet og 31 % af fosfor til fjorden kommer fra landbrugets dyrkning. Regionplanerne har en målsætning for en samlet tilførsel på 11.000 ton kvælstof/år.

Forslag:

En hurtig og målrettet indsats med henblik på reduktion af tabet af næringsstoffer fra jordbrugserhvervet er omdrejningspunktet for at sikre målopfyldelse for fjorden. Den nuværende godkendelsesordning for jordbrug, hvorefter en virksomhed først skal søge om miljøgodkendelse ved ombygning eller udvidelse,

synes uforenelig med de tidsmæssige krav til målopfyldelse, som er indeholdt i vandrammedirektivet. Dette gælder ikke mindst i de tilfælde, hvor en miljøgodkendelse vil medføre skærpede miljøkrav. Implementeringen af målsætningerne bliver heller ikke omkostningseffektiv, idet kravene i den nugældende ordning bliver rettet mod et mindretal af jordbrug. Det må være en vigtig opgave at kunne fokusere indsatsen på de arealer som bidrager til den største udvaskning.

De tidligere amters analyse viste, at der højst bør udledes 12 kg N/ha/år i oplandet til Limfjorden, hvis god økologisk tilstand fremover skal opnås. DN foreslår derfor, at denne grænse implementeres og at et samlet mål for den tilladte kvælstofbelastning sættes til højst 7- 8.000 ton/år, hvis der skal opnås god økologisk tilstand. I forhold svag ændring af uberørte forhold skal påvirkningen reduceret til ca. 3.000 ton/år. Men det krav kan ikke sikkert nås i den 1. generation af vandplaner.

I modsætning til regionplanerne stiller den nye lovgivning om husdyrbrug ikke krav om fosforbalance i forbindelse med afledning til Mariager Fjord. DN foreslår, at det i lighed med kvælstofudledningen bliver vurderet, i hvilket omfang fosfor påvirker fjordens tilstand, og at beskyttelsesniveauet for fosfor bliver vurderet.

Næringsstofferne skal fanges ved kilden, så man undgår at bruge ådalene som rensningsanlæg. Princippet om at forurenere betaler skal også anvendes for landbrugsarealer.

Trussel: Braklægning

Geninddragelse af braklagt landbrugsjord til produktion vil betyde en forøgelse af næringsstofudvaskningen.

Forslag:

DN ønsker at tidligere braklagte områder inddrages i udvaskningsberegningerne for såvel kvælstof som fosfor.

Trussel: Muslingeskrabning

Skrabning efter blåmuslinger og østers i de vestlige og centrale dele af Limfjorden påvirker bundens dyreliv kraftigt. Tætheden af en række af de dyr, der lever i eller på bunden formindskes, hvorimod tætheden af dyr, der lever af skadede eller døde organismer, øges. Skrabningen har også en negativ virkning på de dyr og planter, der lever oven på sten og muslingeskaller. Dels direkte ved skrabningen og dels efterfølgende, idet sten kommer med i fangsten og varigt fjernes fra bunden. Hermed forringes habitatet for de bundlevende fisk. Endvidere hindrer skrabning på dybder ind til 3-meter dybdekurven (2 - meter dybdekurven i Skive Fjord og Lovns Bredning), at ålegræsset får mulighed for at vokse ud til den naturlige dybdegrænse.

Forslag:

DN ønsker at muslingefiskeri med skrabende redskaber ophører i hele Limfjorden, idet denne aktivitet er ødelæggende for bestræbelserne for at opnå gunstig bevaringsstatus. I udpegede områder uden for Natura 2000 områderne kan der dyrkes muslinger på tove, da det er langt mere skånsomt for de bundlevende dyr og planter.

DN ønsker ikke, at der fremover kan gives tilladelse til omplantning af muslinger fra områder, der hyppigt rammes af iltsvind med henblik på at udlægge dem i områder, hvor der aldrig forekommer iltsvind. Denne aktivitet er ødelæggende for det bundlevende dyre- og planteliv.

Trussel: Kemiske og hormonforstyrrende stoffer

Bundfaunaen i Langerak og flere andre områder er påvirket af organisk tin fra skibsbundmalinger. Der ses blandt andet kønsforstyrrelser hos havsnegle. Denne påvirkning vil antagelig aftage i løbet af de kommende år som følge af, at organisk tin ikke længere må anvendes på både under 25 meter og med udgangen af 2007 heller ikke må anvendes på større både.

Analyserne af tungmetaller i blåmuslinger fra 6 steder fordelt over hele Limfjorden viser, at niveauet for cadmium og kviksølv ligger væsentligt over de foreslåede økotoxikologiske effektværdier (Ecotoxicological Assessment Criteria, EAC-værdier). Det kan derfor ikke udelukkes, at der kan forekomme effekter af disse tungmetaller i økosystemet (Limfjordsovervågningen, 2005).

Viden om udbredelsen og effekten af miljøfarlige stoffer i Limfjorden er generelt sparsom. Det skyldes mangel på kendskab til hvilke stoffer, der udledes og forekommer i miljøet, samt mangel på kendskab til akkumulerede effekter af forskellige stoffer, risiko for udslip ved uheld og diffus belastning. Endvidere er der mangel på målemetoder til belysning af problemer (detektionsgrænser, vurdering af effektmålinger o.l.). Endelig foretages overvågning i forbindelse med NOVANA kun i enkelte områder.

Forslag:

DN ønsker at der opstilles overvågningprogrammer som giver et bedre kendskab til de miljøfarlige stoffer, som udledes til Limfjorden. Der bør desuden forskes i disse stoffers effekter på faunaen i Limfjorden.

Trussel: Klimaforandringer

Der er i tiden øget fokus på klimaforandringernes påvirkning af miljøet. Basisanalysen vurderer, at klimaforandringerne kan medføre risiko for større algeopblomstringer, mere iltsvind og en reduktion i ålegræssets udbredelse.

Forslag:

De foreliggende beregninger for Limfjorden tager ikke højde for effekterne af øget nedbør, øget afstrømning, højere vandtemperatur i fjorden, hyppigere hårde vestenvinde i vinterperioden med oversvømmelser til følge, svage vinde om sommeren med lagdeling i fjordens vand, m.v. Betydningen af disse faktorer bør belyses nærmere. Miljøstyrelsen skal ændre sine udtalelser om dette

3.3 Vandløb

Langt størstedelen af de danske vandløb har ringe betingelser for dyre- og planteliv som følge af for dårlige fysiske forhold. Selvom vi stort set ikke længere rørlægger eller udretter vores vandløb har fortidens jordopdyrkelse i mange tilfælde efterladt os med snorlige og tilsandede vandløb, hvor dyr og planter har vanskelige levebetingelser.

Vandløbene er bedømt efter forskellige metoder i de gamle amter. De brugte forskellige undersøgelser i metode og omfang, hvilket medfører, at det kan være svært at bedømme deres tilstand, idet målsætningerne i regionplanerne ikke helt kan sammenlignes. Men forskelligheden må efter DN's mening ikke give anledning til nedklassificering af vandløb overhovedet.

Forslag:

DN foreslår, at der iværksættes ensartede beskrivelser og målsætninger af tilstanden i områdets vandløb, ikke mindst med henblik på at følge op på allerede iværksatte tiltag som for eksempel forbedret spildevandsrensning i det åbne land. Der bør løbende foregå overvågning af områdets vandløb og ikke målsatte vandløb bør målsættes.

Der er brug for en meget omfattende indsats, hvis man skal gøre sig forhåbninger om et leve op til EU's krav om god økologisk kvalitet i alle vandløb i 2015. Vi ønsker også at en række mindre vandløb i målsættes, så deres tilstand kan vurderes og følges.

Trussel: Hårdhændet vandløbsvedligeholdelse

Mange af oplandets vandløb har fra naturens side været udstyret med gode betingelser for fisk, insekter, og planteliv. Før vandløbene blev regulerede for at sikre datidens landmænd mere og bedre jord til dyrkning, har langt de fleste vandløb haft varierede bundforhold med masser af grus og naturlige gydebanks. De har haft slyngninger, som ville have sikret gemmesteder for fisk og smådyr og forhindret den omfattende sandvandring, som vi kender i dag. Det er også tydeligt at biodiversiteten i form af vandplanter har været væsentligt bedre før vandløbsreguleringerne og den omfattende vandløbsvedligeholdelse. Den vandløbsvedligeholdelse der praktiseres i dag, på trods af vandløbslovens bestemmelse om miljøhensyn, er stadig ret hårdhændet, hvilket favoriserer de mest robuste vandplanter, som godt kan tåle at blive slået eller nedskåret flere gange årligt. Desværre efterlader det også de nordjyske vandløb meget ensartede og "uinteressante" fra en biologisk synsvinkel.

Forslag:

For at beskytte vandløbene bør vandløbsvedligeholdelsen udelades eller reduceres til et minimum, evt. med periodevis oversvømmede enge til følge, hvilket vil være til gavn for både vandløbskvaliteten, men også for tilbageholdelsen af næringsstoffer, som ellers ville ende i fjorden.

For at forbedre forholdene kan man restaurere en række vandløb som egner sig til og som vil have gavn af restaurering i form af udlægning af gydegrus, sten, indsnævring af vandløbsbredden, ændring af profilet, genslyngning, sløjfning af kunstige opstemmede småsøer på vandløbet, samt åbning af rørlagte strækninger. Formålet er at skabe øget dynamik og variation til fordel for vandløbsorganismene og dermed øge muligheden for målopfyldelse af vandrammedirektivets krav om god økologisk kvalitet.

Trussel: Risiko for erosion og overfladeafstrømning

Manglende dyrkningsfrie bræmmer og kraftigt regulerede vandløb (dybt nedgravet i terræn) kan forårsage skred i vandløbsbrinker og stor jordtransport fra skrånende landbrugsarealer. Et varmere klima vil sandsynligvis forværre situationen, idet der forudsiges potentielt negative konsekvenser i form af øget nedbør og afstrømning, hvorved vandløbene vil være endnu mere udsatte for erosion og en øget tilførsel af næringsstoffer, der til sidst ender i Limfjorden.

Forslag:

Udlæg af dyrknings- og sprøjtefrie bræmmer omkring alle vandløb. Dyrkningsfrie bræmmer har vist sig at kunne dæmme op for den diffuse tilførsel af næringsstoffer og pesticider til søer og vandløb samt reducere jorderosion.

DN foreslår, at der etableres 10 m bræmmer, hvor der endnu ikke er bræmmer eller ' fungerende ' bræmmer i form af vandløbsnære naturarealer beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 - både i Natura 2000 områder og uden for disse områder.

Trussel: Belastning med organiske og kemiske stoffer

Belastningen af vandløbene med organisk og kemisk stof fra renseanlæg, spredt bebyggelse, industri, dambrug og andre punktkilder er reduceret siden 1980'erne. Men der er stadig belastningsproblemer i en række nordjyske vandløb, hovedsageligt fra landbrugsudledninger, regnvandsbetingede udløb, spredt bebyggelse og dambrug. Vandrammedirektivet stiller krav om, at alle vandløb er i god kemisk tilstand senest i 2015, hvilket betyder at vandløbene ikke må være væsentlig påvirket af bl.a. pesticider og andre miljøgifte.

Forslag:

DN foreslår, at gamle, utidssvarende spildevandsrensningsanlæg fornyes. Derudover skal man gøre noget ved problemerne med opspædt spildevandsoverløb ved kraftige regnskyl.

Der mangler gennemførelse af et stop for udledninger fra ejendomme i det åbne land, som belaster vandløb til Limfjordsområdet. Fjernelse af udledninger fra spredte bebyggelser giver forbedrede biologiske forhold for vandmiljøet.

Undersøgelser viser at sprøjtegifte kan være en trussel i danske vandløb samt at bræmmer kan reducere koncentrationerne og antallet af pesticider i mindre søer, hvilket ligeledes må forventes at være tilfældet for vandløb.

Trussel: Landbrug

Forslag: Se afsnittet om Limfjorden.

Trussel: Spærringer

I modstrid med vandrammedirektivet hindrer spærringer den frie passage for fisk i en del vandløb. Desuden medfører spærringer stuvningszoner med dovent vand og blød bund opstrøms samt evt. periodevis tørlagte strækninger nedstrøms, hvilket forringer de fysiske forhold for vandløbsfaunaen. Det er endvidere konkluderet, at passageforholdene forbi fx dambrug er væsentligt reducerede på trods af, at der er etableret stryg ved mange af dambrugene. Årsagerne hertil er primært manglende vand i vandløbet p.g.a. dambrugenes vandindtag, men skyldes også udformningen af passageløsningerne ved dambrugene.

Forslag:

DN foreslår at alle kunstige spærringer fjernes, hvis det ikke går ud over andre værdifulde naturtyper.

Trussel: Rørlægning

Rørlægning af en vandløbsstrækning forringer de fysiske og varierede forhold. Desuden vanskeliggør det opsporingen af forurenings- og belastningskilder samt brud på rørledning.

Forslag:

DN foreslår, at rørlægninger i videst muligt omfang fjernes, og at vandløbene får lov til at genslynge sig.

Søer

Generelt:

I Limfjordsoplandet forventes det i risikovurderingen at kun ca. 18 % ud af de 142 søer kan opfylde målsætningen i 2015. Det er tal er en del lavere end det landsdækkende niveau, hvor ca. en tredjedel af de målsatte søer i dag opfylder målsætningen. En væsentlig årsag hertil er at de tidligere amter kun havde en meget begrænset viden om afgørende parametre, og dermed mangler data til at vurdere tilstrækkelig sikkert, om søerne har målopfyldelse både i dag og i 2015.

Der er kun for få af søerne planlagt forbedringer af søernes miljøtilstand

Trusler: Fosfor

Stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet er årsag til den ringe vandkvalitet i hovedparten af søerne. Tilførslen sker via vandløb, overfladeafstrømning, spildevandsudledninger, markdræn. Belastningen med næringsstoffer gør søvandet uklart pga. en øget algevækst, hvilket kan få uønskede konsekvenser som fx iltsvind og badeforbud.

Især tilførslen af fosfor er afgørende, fordi fosfor oftest er den begrænsende faktor for algeproduktionen og dermed vandkvaliteten i ferske søer. Den største fosforkilde til søerne stammer i dag fra det åbne land, hvoraf landbrugsbidraget udgør en betydelig andel.

Forslag:

Der skal opstilles skærpede fosforkrav til landbrug i søoplande. Den nye husdyrlov har sænket beskyttelsesniveauet for søerne i forhold til tidligere administrationspraksis i amterne. Husdyrlovens skærpede krav til fosfor retter sig udelukkende mod landbrugsarealer på dræned lerjorde i oplande til Natura 2000-områder (hér habitat-søer), der er overbelastet med fosfor. I alle andre tilfælde gælder de generelle harmonikrav. Kun i et tilfælde stiller de skærpede regler krav om fosfor-balance, nemlig på de mest fosformættede jorde med fosfortal >6. Der vil sandsynligvis aldrig kunne stilles skærpede krav til fosfor ved brug af husdyrloven. Husdyrloven vil derfor med stor sandsynlighed ikke kunne beskytte en eneste sø mod udvaskning af fosfor i Limfjordsområdet.

DN foreslår, at der stilles krav om fosforbalance i oplandene til søerne, og at der etableres 10 – 20 meter dyrknings- og sprøjtefrie bræmmer omkring alle søer.

DN foreslår at alle søer, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 bliver målsat, så deres udvikling kan følges.

Trusler: Kvælstof

Den nuværende viden om kvælstofniveauernes betydning for miljøtilstanden i søer er stadig forholdsvis begrænset. Men som følge af effekterne af de gennemførte tiltag til nedbringelse af kvælstofbelastningen i Vandmiljøplan I, II og III vurderes det, at søer med et lavt fosforindhold og et totalt kvælstofindhold i sommerperioden på 1,5 - 2,0 mg N/l sandsynligvis vil opnå en forbedret miljøtilstand frem mod 2015.

Desuden er især småsøer beliggende i landbrugsopland påvirket af et sandsynligvis ikke uvæsentligt bidrag fra luftbåret kvælstof.

Forslag:

Ændret vandløbsvedligeholdelse, som tillader periodevis oversvømmede enge, kan tilbageholde store mængder næringsstoffer, som ellers ville være endt i søer og fjord. Ekstensivering af vandløbsvedligeholdelse kan være et middel til at fremme en sådan udvikling.

Udlægning af dyrkningsfrie bræmmer ved alle søer kan dæmme op for tilførslen af næringsstoffer og pesticider til søer og vandløb

Trusler: Intern belastning

Tidlige tiders store tilførsler af spildevand har ophobet sig i søbunden. Ved dårlige iltforhold om sommeren eller under isdække om vinteren frigives store mængder af fosfor fra bunden til søvandet. Dette kan bevirke, at søen fastholdes i en dårlig tilstand, selv mange år efter afskæring af spildevand og andre kilder fra oplandet. Erfaring viser at det tager gennemsnitlig 10-15 år før næringsstofpuljen i søbunden er "brændt af" og søen vender tilbage til en god økologisk tilstand.

Forslag:

Sørestaurering er en måde til at fremskynde processen i retning af en bedre vandkvalitet i de søer, hvor tilførslen af næringsstoffer fra oplandet allerede er bragt ned på et acceptabelt niveau.

Sørestaurering omfatter indgreb i selve søen i form af sedimentfjernelse, opfiskning af fredfisk etc.

Trusler: Miljøfremmede stoffer

Vandrammedirektivet stiller krav om, at alle søer er i god kemisk tilstand senest i 2015, hvilket betyder at søerne ikke må være væsentlig påvirket af bl.a. pesticider og andre miljøgifte.

Undersøgelser viser, at koncentrationerne samt antallet af pesticider er højest i småsøer og vandhuller i landbrugsopland uden betydelige bræmmer modsat større søer, som er mindre randpåvirkede. Laboratorieforsøg viser, at lignende koncentrationer kan forventes at medføre akutte fysiologiske effekter på dyreplankton og andre organismer i søer.

Forslag:

Udlægning af 10 m dyrkningsfrie bræmmer ved alle søer. Sådanne bræmmer har vist sig at kunne dæmme op for tilførslen af næringsstoffer og pesticider til søer og vandløb

Trusler: Tab af biodiversitet

Indenfor de sidste århundreder mange store og små søer, samt vandhuller blevet drænet bort for at give plads til intensiveret landbrug og byudvikling. I dag er søer beskyttet af naturbeskyttelsesloven og samtidig gendannes der en del søer og vandhuller. Fortidens afvanding og nutidens eutrofiering og brug af pesticider gør dog, at småsøerne og den tilhørende flora og fauna fortsat er stærkt påvirket af menneskelige aktiviteter. Småsøer og vandhuller er måske nok en mere upåagtet natur i Danmark, men ikke desto mindre ser de ud til at tegne sig for en langt større del af den biologiske mangfoldighed end fx større søer.

Kombination af alle de ovenstående forslag vil føre til forbedring for naturen og miljøet i søerne og dermed en større biodiversitet.

Der bør også udarbejdes vandplaner for alle målsatte søer uafhængigt af deres størrelse.

DN mener at opdræt af andefugle ved alle søer skal forbydes, idet de påvirker miljøforholdene i søerne i negativ retning

3.5 Grundvand

Rent grundvand er af stor betydning for os alle. De udpegede Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD-områder) og indsatsplanlægningen tager sigte mod at sikre rent drikkevand, hvorimod rent grundvand til forsyning af moser, enge, søer, kilder, vandløb og fjorden er en opgave, som skal løses i vandplanerne. Det er vigtigt fortsat at have rent drikkevand som målsætning frem for at gribe til løsninger med rensning af det forurenede drikkevand. Rensning af grundvandet til drikkebrug kan ikke løse problemerne for flora og fauna.

Trusler:

Det er alment kendt, at de gødnings- og affaldsstoffer (bl.a. miljøfremmede stoffer), pesticider m.v. der udbringes på jorden med en vis forsinkelse genfindes i grundvandet. Det gælder enten i direkte form eller som restprodukter af nedbrudte stoffer.

Ophobningen af disse stoffer i grundvandet repræsenterer mange steder en akut trussel mod grundvandsressourcen. Dette aflæses direkte i form af analyser af drikkevand, især hvor indvindingen sker i de øvre eller regionale grundvandsmagasiner.

For så vidt angår truslerne for det forurenede grundvand der havner i vandløb, søer, fjordområder samt forskellige naturområder henvises til de øvrige afsnit i høringssvaret, som konkret behandler betydningen heraf.

Større industriel grundvandsindvinding og indvinding til markvanding, kan måske i visse områder påvirke grundvandsforekomsten.

Der er sammenfald mellem oplande, hvor grundvandsressourcen og vandløb er påvirkede med nitrat og pesticider.

Der er ikke viden nok til at sige om grundvandets kemiske tilstand er en risiko for terrestriske naturtyper

Forslag:

Den statslige kortlægning i indsatsområderne ikke er afsluttet alle steder. Der er generelt behov for mere viden om kvaliteten af det grundvand, som strømmer til natur- og vandområderne for at kunne foretage en prioritering af en forebyggende indsats til nedbringelse af en kritisk belastning. Derfor skal der etableres et større videngrundlag

Kortgrundlag

Ønsket om at ensrette datagrundlaget på tværs af de tidligere amtsgrænser har medført et tab af kendt viden om grundvandsressourcerne. Lokale problemområder kommer til at fremstå som uproblematisk i kraft af de gennemsnitsbetragtninger, der er lavet for at sikre landsdækkende ensartet grundlag. Endvidere bliver tal fra vandindvindinger, som ophører på grund af overskridelse af nitrat- og pesticidgrænser ikke medregnet i statistikkerne

Værktøj til vurdering af grundvandsressourcen

Der bør udarbejdes et værktøj til at beregne og vurdere den tilgængelige vandressource. I områder, hvor der er risiko for at vådområder, vandløb og lignende påvirkes væsentligt som følge af vandindvinding, skal det være muligt at kvantificere og styre ressourcen i forbindelse med tilladelser til vandindvinding. Beregningerne bør foregå for et samlet vandløbsopland. Vandløbsoplandene går i mange tilfælde over kommunegrænser, hvorfor et samlet overblik over påvirkningen ikke findes i den enkelte kommune.

Det bør sikres, at kommunerne har et ensartet og valideret grundlag til beregning af udvaskningen til grundvandet, så vand- og naturplanernes kvalitetsmål sikres overholdt. De tilgængelige oplysninger om udvaskning til rodzonen i eksempelvis beregningsværktøjerne tilknyttet den nye husdyrlov er uhyre forsimplede og meget usikre. Disse modelværktøjer bør derfor udvikles og kvalitetsikres, således at kommunerne får et mere troværdigt vidensgrundlag at handle efter.

DN ønsker at de indsatsplaner, som udarbejdes på grundlag af vandforsyningsloven, indarbejdes i statens vandplaner. Indsatsplanerne dækker i dag kun lokale geografiske områder i umiddelbar tilknytning til udvalgte vandværker og ikke en hel grundvandsforekomst. Indsatsområderne bør omfatte en hel grundvandsforekomst.

Vandplanerne bør fastsætte konkrete kvalitetsmål for indsatsområderne for at styrke muligheden for at gennemføre indsatsplanerne. Når indsatsplanerne i dag skal realiseres bygger det på frivillige aftaler parterne imellem. Opdatering af vandværkers indvindingsoplande. Indvindingsoplandene optegnes af statens Miljøcentre i forbindelse med den geologiske kortlægning, men vil løbende skulle opdateres. Der er mange forskellige metoder til at optegne indvindingsoplande, og hvis hver enkelt kommune skal optegne nye indvindingsoplande i forbindelse med nye tilladelsesmængder, kan det give meget uensartede oplande. Det er derfor vigtigt at holde fast i et ensartet grundlag for optegning af indvindingsoplande. Statens vandplaner bør sikre, at det til en hver tid er de nyeste indvindingsoplande til vandværker, der ligger til grund for arbejdet.

Regionplan 2005 indeholder prioriteringer og retningslinier for grundvandsressourcens anvendelse, som bør indarbejdes i vandplanerne.

Hovedvandopland 1.3 Mariager Fjord

4.1. Indledning

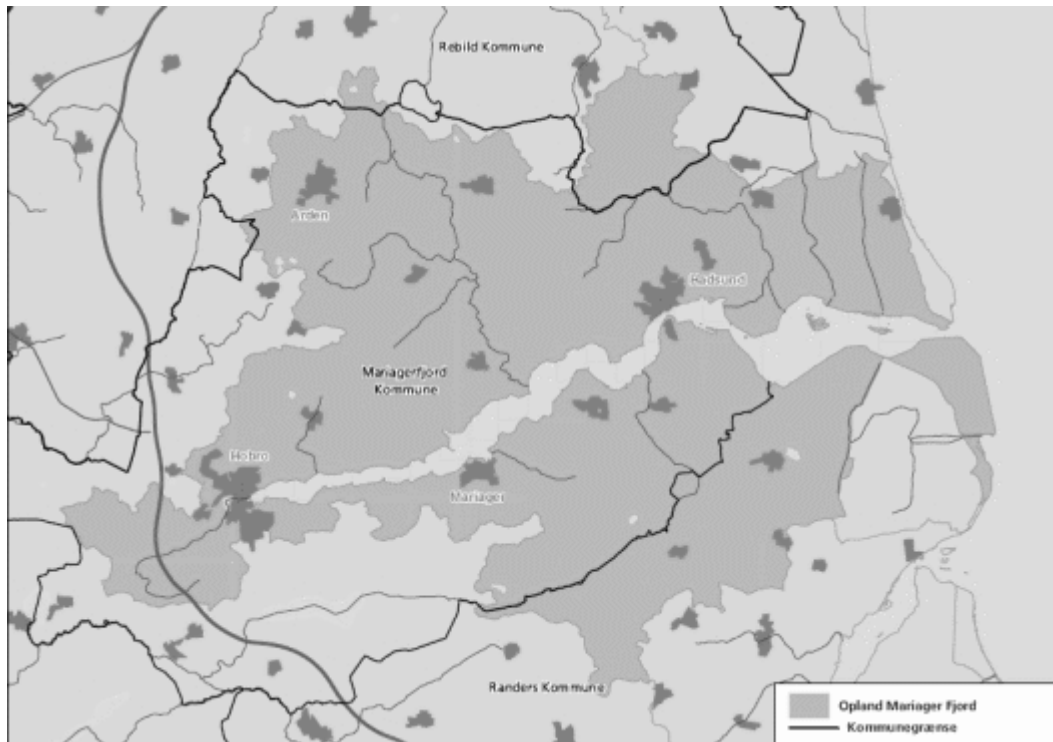
Mariager Fjord er af stor betydning for landsdelen. Dens natur og miljø har stor betydning for områdets dyre- og planteliv, for befolkningens rekreative muligheder såvel som turist- og erhvervsmæssige interesser.

Det er derfor af meget stor betydning, at målsætningerne i vand- og naturplanerne forudsætter at fjorden og dennes næromgivelser skal rumme et rigt og varieret dyre- og planteliv, og at der effektivt bliver taget hånd om de økologiske ubalancer som i dag kan iagttages i fjorden. Fjordens død i 1997 samt de årlige beretninger om truslen for gentagelse i perioder med varmt og solrigt vejr forstærker ønsket om snarest at få lavet handlingsplaner, som fremover kan sikre god økologisk tilstand i fjorden og dens omgivelser.

DN ønsker, at de kommende målsætninger for Mariager Fjord i vand- og naturplanerne skal danne ramme for en videreførelse af den målrettede indsats som de gamle kommuner, amter, staten og EU i fællesskab har udfoldet for at opnå en god og stabil økologisk tilstand.

Områdebeskrivelse (fra www.vandognatur.dk)

”Oplandet til Mariager Fjord er på 572 km² og består af de områder, hvorfra der tilledes vand og næringsstoffer til fjorden via vandløb og grundvand. I 2/3 af oplandet til fjorden er der landbrug mens den sidste 1/3 del er dækket af skov, søer, naturområder eller byer. Den største del af Mariager Fjords opland ligger i Mariagerfjord Kommune men også Rebild og Randers kommuner har arealer i Mariager Fjords opland.

Figur 1. Kort over Mariager Fjords opland

Mariager Fjord strækker sig fra Hobro helt ud til Kattegat, og er med sine 42 km den længste af de østjyske fjorde. Fjorden er en såkaldt tærskelfjord med en dyb indre del og en lavvandet ydre del. Denne udformning betyder, at vandskiftet i fjorden er meget lille, næringsstofferne bliver længe i fjorden, og det gør Mariager Fjord til en sårbar fjord.

I oplandet til Mariager Fjord er der overvejende små eller mellemstore vandløb idet afstanden fra vandløbenes udspring til fjorden er lille. De største vandløb i oplandet er Villestrup Å og Kastbjerg Å.

Oplandet til Mariager fjord indeholder såvel ferske søer som brakvands søer, hvor Kielstrup sø og Hobro Vesterfjord er de mest kendte. Kielstrup sø er udpeget som et internationalt beskyttelsesområde.

Af den nedbør der rammer jordoverfladen, vil en del fordampe, en del vil strømme væk på eller lige under jordoverfladen og en del vil sive ned til grundvandet for senere at løbe til vandløb, søer og fjord og hav.

Mere end tre fjerdedel af nedbøren som ender i Mariager Fjord løber via grundvandet. Den overvejende sandede overjord betyder, at vandet hurtigt siver ned. I store dele af oplandet ligger der kalk under sandet, hvor vandet let kan løbe og sive videre i sprækker. En del af vandet løber til de dybe grundvandsforekomster, hvor der ikke er forbindelse med søer og vandløb. Fra de højere beliggende grundvandsforekomster, vil grundvandet sive ud til vandløb, søer, fjord og hav. Grundvandet har derfor stor betydning for kvaliteten i disse områder.

Det øvre grundvand, der blandt andet kommer frem i de mange kilder i oplandet er typisk 20 – 30 år gammelt. Det meste af det vand som i dag strømmer til Mariager Fjord sivede altså gennem rodzonen for en række år siden. Mængden af næringsstoffer, pesticider og miljøfremmede stoffer afspejler den udvaskning, der var på dette tidspunkt.”

4.2. Marine områder (Mariager Fjord)

Trussel: Næringsstoffer fra landbruget

Ifølge basisanalysen er Mariager Fjord et sårbart vandområde, hvor dyre- og plantelivet i dag er stærkt påvirket. Der kan ikke forventes målopfyldelse indenfor vandrammedirektivets generelle planlægningshorisont år 2015.

Koncentrationen af næringsstoffer i Mariager Fjord er blandt de højeste i de indre danske farvande, og det er i de nyeste (2004) målinger ikke muligt at observere nogen reduktion i fosfor- og kvælstofkoncentrationen.

Den største påvirkning med kvælstof sker fra landbruget. Som det fremgår af basisanalysen sker 78 % af afstrømningen af kvælstof fra oplandet til Mariager Fjord som en diffus udledning fra landbrugsarealer. Af basisanalysen fremgår også, at ca. 1/3 af fosfortilførelsen skyldes landbruget.

Forslag:

Den statslige basisanalyse bygger på handlingsplanen for Mariager Fjord. Handlingsplanen er funderet på en empirisk model, som angiver et tåleniveau for tilførsel af kvælstof (total-N) og fosfor (total-P) til fjorden.

DN foreslår, at man fortsætter og videreudvikler modelarbejdet, således at de kommunale handleplaner får et solidt og fagligt veldokumenteret grundlag for tilrettelæggelse af den kommunale administration samt til at iværksætte de nødvendige opfølgende handlinger. En sådan dokumentation vil endvidere lette og forenkle opgaveløsningen indenfor natur- og miljøområdet.

Som en del af modelarbejdet opfordrer DN også til at videreføre overvågningen af fjorden og tilstødende vandløb samt løbende at evaluere effekterne af de tiltag som er iværksat indenfor jordbrugerhvervet, dambrug, etablering af vådområder, skovrejsning m.v.

En hurtig og målrettet indsats med henblik på reduktion af tabet af næringsstoffer fra jordbrugerhvervet er omdrejningspunktet for at sikre målopfyldelse for fjorden. Den nuværende godkendelsesordning for jordbrug, hvorefter en virksomhed først skal søge om miljøgodkendelse ved ombygning eller udvidelse, synes uforenelig med de tidsmæssige krav til målopfyldelse, som er indeholdt i vandrammedirektivet. Dette gælder ikke mindst i de tilfælde, hvor en miljøgodkendelse vil medføre skærpede miljøkrav. Implementeringen af målsætningerne bliver heller ikke omkostningseffektiv, idet kravene i den nugældende ordning bliver rettet mod et mindretal af jordbrug. Det må være en vigtig opgave at kunne fokusere indsatsen på de arealer som bidrager til den største udvaskning.

De tidligere amters analyse viste, at der højst bør udledes 12 kg N/ha/år i oplandet til Mariager fjord, hvis god økologisk tilstand fremover skal opnås. DN foreslår derfor, at denne grænse implementeres.

I modsætning til regionplanerne stiller den nye lovgivning om husdyrbrug ikke krav om fosforbalance i forbindelse med afledning til Mariager Fjord. DN foreslår, at det i lighed med kvælstofudledningen bliver vurderet, i hvilket omfang fosfor påvirker fjordens tilstand, og vurdere beskyttelsesniveauet for fosfor.

Endvidere vil DN gerne støtte tankerne om flere vådområdeprojekter (f.eks. i Kastbjerg Ådal) end de allerede igangsatte.

Trussel: Braklægning

Geninddragelse af braklagt landbrugsjord til produktion vil betyde en forøgelse af næringsstofudvaskningen.

Forslag:

Det anbefales at inddrage tidligere braklagte områder i udvaskningsberegningerne for såvel kvælstof som fosfor.

Trussel: Spildevandsslam

Mariagerfjord kommune modtager hvert år et stort antal ansøgninger om levering af betydelige mængder spildevandsslam til jordbrugsformål. Slammet modtages fra kommuner rundt om i landet.

Slammet udspreddes i enkelte tilfælde helt ned til Mariager Fjord samt indenfor EF habitatområde 14 samt EF fuglebeskyttelsesområde 15. Der er heller intet til hinder for at slammet udspreddes på vandmættede arealer tæt på vandløb. Ifølge slambekendtgørelsen (§ 22) kan fosfor ved en enkelt udbringning doseres op til 90 kg pr. ha jord (hvorefter arealet friholdes for udbringning de følgende 2 år). En græsmark kan årligt optage op til 30 - 35 kg fosfor pr. ha. Mange af arealerne er vandmættede store dele af året, hvorfor der må påregnes en stor udvaskning.

Forslag:

DN foreslår, at det vurderes nærmere, hvorvidt der herved er risiko for, at udbringningen af spildevandsslam belaster Mariager Fjord samt de internationale naturbeskyttelsesområder. Forholdet bør endvidere perspektiveres i forhold til den betydelige indsats som i dag gøres på renseanlæggene for at rense for bl.a. fosfor.

Trussel: Klimaforandringer

Der er i tiden øget fokus på klimaforandringernes påvirkning af miljøet. Basisanalysen vurderer, at klimaforandringerne kan medføre risiko for større algeopblomstringer, mere iltsvind og en reduktion i ålegræssets udbredelse.

Forslag:

De foreliggende modelberegninger for Mariager Fjord tager ikke højde for effekterne af øget nedbør, øget afstrømning, højere vandtemperatur i fjorden m.v. Betydningen af disse faktorer bør belyses nærmere.

4.3. Vandløb

Generelt:

En stor del af vandløbsundersøgelserne foretaget i Mariagerfjord området er meget gamle. Kun 42 % af vandløbsstationer i Mariager Fjord kommune (i alt 156) er undersøgt indenfor de seneste 5 år, mens de resterende stationsundersøgelser primært stammer tilbage fra slutningen af 1990'erne. Datagrundlaget er således stærkt forældet. Endvidere er en række mindre vandløb i målsat.

Forslag:

DN foreslår, at der iværksættes nye undersøgelser af tilstanden i områdets vandløb, ikke mindst med henblik på at følge op på allerede iværksatte tiltag som for eksempel forbedret spildevandsrensning i åbent land. Der bør løbende foregå overvågning af områdets vandløb. Ikke målsatte vandløb bør målsættes.

Trussel: Hårdhændet vandløbsvedligeholdelse

En af de største trusler mod vandløbene i Mariagerfjord området er den pågående hårde vedligeholdelse, som forringer de fysiske forhold i vandløbene og dermed livsbetingelserne for fisk og smådyrsfaunaen. En hård vandløbsvedligeholdelse kan desuden ændre hydrologien i vandløbene og dermed levevilkårene for både de vand- og landlevende dyr og planter.

Stort set alle vandløb i Mariagerfjord området er i varierende omfang blevet reguleret (udrettet, uddybet, rørlagt og opstemmet) i forbindelse med intensiveringen af landbrugsdriften i midten af det 20. århundrede. Kravet om en hurtig og effektiv vandafledning har således skabt mange ensartede vandløb med dårlige fysiske forhold med manglende levesteder for fisk og vandløbsfauna til følge. Hertil kommer den negative miljøpåvirkning fra et større antal ældre mølleopstemninger, der i flere tilfælde er overtaget af ferskvandsdambrug.

Forslag:

For at beskytte vandløbene bør vandløbsvedligeholdelsen udelades eller reduceres til et minimum, evt. med periodevis oversvømmede enge til følge, hvilket vil være til gavn for både vandløbskvaliteten men også for tilbageholdelsen af næringsstoffer, som ellers ville ende i Mariager Fjord.

For at forbedre forholdene kan man restaurere en række vandløb som egner sig til og som vil have gavn af restaurering i form af udlægning af gydegrus, sten, indsnævring af vandløbsbredden, ændring af profilet, genslyngning, sløjfning af kunstige opstemmede småsøer på vandløbet, samt åbning af rørlagte strækninger. Formålet er at skabe øget dynamik og variation til fordel for vandløbsorganismerne og dermed øge muligheden for målopfyldelse af vandrammedirektivets krav om god økologisk kvalitet.

Trussel: Risiko for erosion og overfladeafstrømning

Manglende dyrkningsfrie bræmmer og kraftigt regulerede vandløb (dybt nedgravet i terræn) kan forårsage skred i vandløbsbrinker og stor jordtransport fra skrånende landbrugsarealer. Et varmere klima vil sandsynligvis forværre situationen, idet der forudsiges potentielt negative konsekvenser i form af øget nedbør og afstrømning, hvorved vandløbene vil være endnu mere udsatte for erosion og en øget tilførsel af næringsstoffer, som i sidste ende ender i Mariager Fjord.

Forslag:

Udlægning af dyrkningsfrie bræmmer: Dyrkningsfrie bræmmer har vist sig at kunne dæmme op for den diffuse tilførsel af næringsstoffer og pesticider til søer og vandløb samt reducere jorderosion.

Det er for nuværende muligt at ansøge om tilskud til udlægning af 10 meter bræmmer til vandløb i Natura 2000-områder efter MVJ-reglerne. DN foreslår, at der etableres 10 m bræmmer, hvor der endnu ikke er bræmmer eller 'fungerende' bræmmer i form af vandløbsnære naturarealer beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

Trussel: Belastning med organiske stoffer

Belastningen af vandløbene med organisk stof fra renseanlæg, spredt bebyggelse, industri, dambrug og andre punktkilder er mange steder reduceret markant siden 1980'erne. Dog er der stadig belastningsproblemer i en række vandløb i Mariagerfjord området, hovedsageligt fra landbrugsudledninger, regnvandsbetingede udløb, spredt bebyggelse og dambrug.

Dårlige fysiske forhold og belastning med organisk stof er hovedsagerne til manglende målopfyldelse i Mariagerfjord Kommunes vandløb. Kommunen har 371 stationer, hvoraf 55 % opfylder målsætningen for forureningsgraden jf. regionplanen, afspejlet ved tilstedeværelsen af rentvands- eller forureningsindikerende vandløbsorganismer. Vurderes målopfyldelsen imidlertid i forhold til vandrammedirektivets mål for god økologisk tilstand i vandløb, som forventes at blive faunaklasse ≥ 5 (svarende til forureningsgrad II), opnår 64 % af vandløbsstationerne målopfyldelse. For at opnå god økologisk tilstand skal vandløbene kunne opfylde livsbetingelserne for en rig og varieret smådyrs- og fiskefauna, hvilket kræver en naturlig hydrologi, fri passage, gode og varierede fysiske forhold samt en minimal belastning med organisk stof.

Forslag:

DN foreslår, at gamle, utidssvarende spildevandsrensingsanlæg fornys. Derudover skal man gøre noget ved problemerne med opspædt spildevandsoverløb ved kraftige regnskyl.

Endvidere sker der udledninger fra enkelt ejendomme i det åbne land, som belaster vandløb i Mariagerfjord området. Flere kilder viser, at det faktisk giver forbedrede biologiske forhold at minimere udledningen fra spredt bebyggelse.

Trussel: Landbrug

Belastningen med næringsstoffer og organisk stof fra landbrugsdriften samt kravet om effektiv vandafledning og manglende accept af bræmmebestemmelserne, vurderes samlet at være en anden alvorlig trussel mod vandløbenes tilstand. Desuden er der forventeligt en stor diffus landbrugspåvirkning af mange vandløb fra anvendelsen af gødning og pesticider.

Forslag:

DN's forslag på dette punkt er skrevet ind under de andre punkter.

Trussel: Miljøfremmede stoffer

Vandrammedirektivet stiller krav om, at alle vandløb er i god kemisk tilstand senest i 2015, hvilket betyder at vandløbene ikke må være væsentlig påvirket af bl.a. pesticider og andre miljøgifte.

Forslag:

Undersøgelser viser, at sprøjtegifte kan være en trussel i danske vandløb samt at bræmmer kan reducere koncentrationerne og antallet af pesticider i mindre søer, hvilket ligeledes må forventes at være tilfældet for vandløb.

Trussel: Spærringer

Spærringer hindrer den frie passage for fisk, hvilket er i modstrid med vandrammedirektivet. Desuden medfører spærringer stuvningszoner med dovent vand og blød bund opstrøms samt evt. periodevis tørlagte strækninger nedstrøms, hvilket forringer de fysiske forhold for vandløbsfaunaen. Det er endvidere konkluderet, at passageforholdene forbi fx dambrug er væsentligt reducerede på trods af, at der er etableret stryg ved mange af dambrugene. Årsagerne hertil er primært manglende vand i vandløbet pga. dambrugenes vandindtag, men skyldes også udformningen af passageløsningerne ved dambrugene.

Forslag:

DN foreslår at man fjerner kunstige spærringer, hvis det ikke går ud over andre værdifulde naturtyper.

Trussel: Rørlægning

Rørlægning af en vandløbsstrækning forringer de fysiske og varierede forhold. Desuden og vanskeliggør; det opsporingen af forurenings- og belastningskilder samt brud på rørledninger.

Forslag:

DN foreslår, at rørlægninger i videst muligt omfang fjernes, og at vandløbene får lov til at genslynge sig.

4.4. Søer

Generelt:

Mariagerfjord Kommune har 13 målsatte søer, hvoraf kun 3 søer (23 %) opfylder regionplanernes kvalitetsmål (havde målopfyldelse) i 2006, hvilket ligger under landsgennemsnittet på ca. 33 %. To af de målsatte søer deles med Rebild Kommune. Derudover findes knap 1500 småsøer og vandhuller < 5 ha, som ikke er målsatte og hvor tilstanden stort set er ukendt.

Af de 13 "vandramme-søer" er 6 søer ligeledes omfattet af habitatdirektivet (=habitat-søer), idet søerne er beliggende i Natura 2000-områder. Habitatdirektivet kræver, at der iværksættes foranstaltninger til at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for disse habitatsøer, hvilket betyder at søerne skal være i økologisk balance og have en naturlig og sund flora og fauna som afspejler den søtype, de er kortlagt som. Ifølge basisanalysen forventes kun 3 af de målsatte vandramme-søer at opfylde målene i vandrammedirektivet i 2015, hvoraf 2 er habitat-søer. De resterende 10 søer er det en national forpligtelse at forbedre tilstanden i, med kommunen i den udførende rolle, således at de kan opnå god økologisk tilstand i 2015.

Mariagerfjord Kommune rummer nogle helt unikke søer, som, af forskellige årsager, er betydningsfulde naturmæssige og rekreative perler for kommunen – søer som er af særlig interesse både set i forhold til resten af Himmerland, men også i nationale og internationale sammenhænge. Således ligger en af Danmark reneste og fineste lobeliesøer, Madum Sø i Rold Skov, delvis i Mariagerfjord Kommune. Søen har en høj målsætning, idet den er af særlig videnskabelig interesse og derforuden en meget besøgt badesø. Madum Sø har også international bevågenhed, idet den er habitat-sø og desuden er udpeget som en af de eneste danske referencesøer i vandrammedirektivsammenhænge.

Mariagerfjord Kommune rummer endvidere Himmerlands dybeste og næststørste sø, Glenstrup Sø, som med en dybde på 30 m og en størrelse på 384 ha og en status som badesø og habitatsø er af både lokal, national og international interesse. Kommunen er hjemsted for endnu to badesøer, Klejtrup Sø, som også er habitat-sø, og Snæbum Sø, som danner rammerne for et aktivt lokalsamfund med en søforening og en fiskeforening tilknyttet. Endnu en særlig søtype er repræsenteret i Mariagerfjord Kommune, nemlig Kielstrup Sø, som er en brakvandssø. Indtrængning af saltholdigt vand fra Mariager Fjord betinger en helt særlig flora og fauna i søen. Søen og omgivelserne er fredet og desuden udpeget som internationalt Natura2000-område.

Som følge af de nævnte søers store naturmæssige og rekreative kvaliteter er det af meget stor betydning for Mariagerfjord området, at målsætningerne i de kommende vand- og naturplaner bliver i stand til at beskytte og forbedre tilstanden i søerne, samt at der udvikles tilstrækkelige virkemidler på baggrund af veldokumenteret og nylig viden, således at den økologiske ubalance, som i dag ses i et flertal af kommunens søer, bringes til ophør. Badeforbuddene pga. kraftige opblomstringer af potentielt giftige alger i 2 af kommunens 4 badesøer i sommer 2007 understreger behovet for en målrettet indsats.

Trusler: Fosfor

Stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet er årsag til den ringe vandkvalitet i hovedparten af søerne. Tilførslen sker via vandløb, overfladeafstrømning, spildevandsudledninger, markdræn, og andre tilløb samt kilder og grundvand. Belastningen med næringsstoffer gør søvandet uklart pga. en øget algevækst, hvilket kan få uønskede konsekvenser som fx iltsvind og badeforbud.

Især tilførslen af fosfor er afgørende, fordi fosfor oftest er den begrænsende faktor for algeproduktionen og dermed vandkvaliteten i ferske søer. Den største fosforkilde til søerne stammer i dag fra det åbne land, hvoraf landbrugsbidraget udgør en betydelig andel. Data fra 27 intensivt overvågede søer viser, at der er sket en betydelig ændring i den relative fordeling af fosforkilderne til søerne. Bidraget fra spildevand er således reduceret fra at udgøre 16 % i perioden 1989-95 til at udgøre kun 3,9 % i 2004, mens bidraget fra det åbne land derimod er øget fra 45 % til 66 % i samme periode. Alle søerne med manglende målopfyldelse er beliggende i intensivt dyrket landbrugsland.

Forslag:

Skærpede fosforkrav til landbrug i søoplande: Med den nye husdyrlov er beskyttelsesniveauet for søerne blevet sænket i forhold til tidligere administrationspraksis i Nordjyllands og Århus amter. Husdyrlovens skærpede krav til fosfor retter sig udelukkende mod landbrugsarealer på dræned lerjorde i oplande til Natura 2000-områder (her habitat-søer), der er overbelastet med fosfor. I alle andre tilfælde gælder de generelle harmonikrav. Kun i et tilfælde stiller de skærpede regler krav om fosfor-balance, nemlig på de mest fosformættede jorde med fosfortal >6. Der vil sandsynligvis aldrig kunne stilles skærpede krav til fosfor ved brug af husdyrloven, idet jordene er overvejende sandede i Mariager Fjords opland svarende stort set til Mariagerfjord Kommunes grænse. Husdyrloven vil derfor med stor sandsynlighed ikke kunne beskytte en eneste sø mod udvaskning af fosfor i Mariagerfjord området.

DN foreslår derfor, at der stilles krav om fosforbalance i oplandene til søerne.

Trusler: Kvælstof

I nogle søer er kvælstof den begrænsende faktor for algeproduktion og dermed vandkvaliteten i sommermånederne. I Mariagerfjord området gælder det bl.a. badesøen Snæbum Sø. Desuden er især småsøer beliggende i landbrugsopland påvirket af et sandsynligvis ikke uvæsentligt bidrag fra luftbåret kvælstof.

Forslag:

Ændret vandløbsvedligeholdelse: Periodevis oversvømmede enge kan tilbageholde store mængder næringsstoffer, som ellers ville være endt i søer og fjord. Ekstensivering eller ophør af vandløbsvedligeholdelse kan være et middel til at fremme en sådan udvikling.

Udlægning af 2m dyrkningsfrie bræmmer ved alle søer (også dem, hvor søer uden afløb ligger på en enkelt ejers ejendom) og 10 m dyrkningsfrie bræmmer ved habitatsøerne.

Dyrkningsfrie bræmmer har vist sig at kunne dæmme op for tilførslen af næringsstoffer og pesticider til søer og vandløb.

Klimaændringer: Et varmere klima har potentielt negative konsekvenser i form af øget nedbør og afstrømning, hvorved der tilføres flere næringsstoffer til søerne. Endvidere fremmer de højere temperaturer algeopblomstringen. Det kan modvirke de foranstaltninger og tiltag, som allerede i dag gøres for at mindske næringsstofftilførslen, og bør således vurderes nærmere.

Trusler: Spildevand

Næringsstofbidraget fra spildevand til de større søer er som nævnt reduceret markant. Dog modtager flere af kommunens søer stadig spildevand i form af opspædt spildevand fra fælleskloak ved regnhændelser (P-konc.: 2500 µg/l), husspildevand fra spredt bebyggelse i det åbne land og regnvand fra veje og befæstede arealer (P-konc.: 500 µg/l), som i høj grad medfører en næringsstofbelastning.

Endvidere tyder en undersøgelse af 110 fynske småsøer og vandhuller på, at udledningen af spildevand fra spredt bebyggelse udgør en ligeså stor eller endda større trussel end landbruget mod søernes miljøtilstand.

Forslag:

Forbedret spildevandsrensning i søoplande.

Afskæring af opspædt spildevand, markdræn, regnvand etc.

Trusler: Intern belastning

Tidlige tiders store tilførsler af spildevand har ophobet sig i søbunden. Ved dårlige iltforhold om sommeren eller under isdække om vinteren frigives store mængder af fosfor fra bunden til søvandet. Dette kan bevirke, at søen fastholdes i en dårlig tilstand, selv mange år efter afskæring af spildevand og andre kilder fra oplandet. Erfaring viser at det tager gennemsnitlig 10-15 år før næringsstofpuljen i søbunden er ”brændt af” og søen vender tilbage til en god økologisk tilstand.

Forslag:

Sørestaurering er en måde til at fremskynde processen i retning af en bedre vandkvalitet i de søer, hvor tilførslen af næringsstoffer fra oplandet allerede er bragt ned på et acceptabelt niveau.

Sørestaurering omfatter indgreb i selve søen i form af sedimentfjernelse, opfiskning af fredfisk etc.

Trusler: Miljøfremmede stoffer

Vandrammedirektivet stiller krav om, at alle søer er i god kemisk tilstand senest i 2015, hvilket betyder at søerne ikke må være væsentlig påvirket af bl.a. pesticider og andre miljøgifte.

Undersøgelser viser, at koncentrationerne samt antallet af pesticider er højest i småsøer og vandhuller i landbrugsopland uden betydelige bræmmer modsat større søer, som er mindre randpåvirkede. Laboratorieforsøg viser, at lignende koncentrationer kan forventes at medføre akutte fysiologiske effekter på dyreplankton og andre organismer i søer.

Forslag:

Udlægning af 2m dyrkningsfrie bræmmer ved alle søer (også dem, hvor søer uden afløb ligger på en enkelt ejers ejendom) og 10 m dyrkningsfrie bræmmer ved habitatsøerne.

Dyrkningsfrie bræmmer har vist sig at kunne dæmme op for tilførslen af næringsstoffer og pesticider til søer og vandløb.

Trusler: Tab af biodiversitet

Indenfor de sidste århundreder er store såvel som små søer samt vandhuller blevet drænet bort for at give plads til intensiveret landbrug og byudvikling. I dag er søer beskyttet af Naturbeskyttelsesloven og samtidig gendannes der en del søer og vandhuller. Fortidens afvanding og nutidens eutrofiering og brug af pesticider gør dog, at småsøerne og den tilhørende flora og fauna fortsat er stærkt påvirket af menneskelige aktiviteter. Småsøer og vandhuller er måske nok en mere upåagtet natur i Danmark, men ikke desto mindre ser de ud til at tegne sig for en langt større del af den biologiske mangfoldighed end fx større søer. En opgørelse fra Fyn tyder på at 58 % af de omkring 1900 ferskvandsdyrearter i Danmark lever i eller i tilknytning til småsøerne.

Kombination af alle de ovenstående forslag vil føre til forbedring for naturen og miljøet i søerne og dermed en større biodiversitet.

Habitat-søer < 5 ha skal også omfattes af vandplanarbejdet. Der bør således udarbejdes vandplaner for alle målsatte søer for uafhængigt af deres størrelse.

4.5. Grundvand

Generelt

Rent grundvand er af stor betydning for hele området ved Mariager Fjord. Her tænkes både på kvaliteten af drikkevandet til kommunens borgere og på grundvandets helt centrale betydning for kvaliteten af Mariager Fjord (75 % grundvandsfødt) og kommunens andre højt målsatte naturområder.

De udpegede Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD-områder) og indsatsplanlægningen tager sigte mod at sikre rent drikkevand, hvorimod rent grundvand til forsyning af moser, enge, søer, kilder, vandløb og Mariager Fjord er en opgave som skal løses i vandplanerne. Det er vigtigt fortsat at have rent drikkevand som målsætning frem for at gribe til løsninger med rensning af det forurenede drikkevand. Rensning af grundvandet til drikkebrug kan ikke løse problemerne for flora og fauna.

Trusler

Det er alment kendt, at de gødnings- og affaldsstoffer (bl.a. miljøfremmede stoffer), pesticider m.v. der udbringes på jorden med en vis forsinkelse genfindes i grundvandet. Det gælder enten i direkte form eller som restprodukter af nedbrudte stoffer.

Ophobningen af disse stoffer i grundvandet repræsenterer mange steder en akut trussel mod grundvandsressourcen. Dette aflæses direkte i form i analyser af drikkevand, især hvor indvindingen sker i de øvre eller regionale grundvandsmagasiner.

For så vidt angår truslerne for det forurenede grundvand der havner i vandløb, søer, fjordområder samt forskellige naturområder henvises til de øvrige afsnit i høringssvaret, som konkret behandler betydningen heraf.

Ud over de ovenfor nævnte trusler er også betydningen af en større industriel grundvandsindvinding, der måske også på sigt kvalitativt påvirker grundvandsforekomsten i området.

Forslag:

Der mangler viden om grundvandsressourcen og kvaliteten i Mariagerfjord området bl.a. på grund af, at den statslige kortlægning i indsatsområderne ikke er afsluttet. Der er generelt behov for mere viden om kvaliteten af det grundvand, som strømmer til natur- og vandområderne for at kunne foretage en prioritering af en forebyggende indsats til nedbringelse af en kritisk belastning.

Kortgrundlag

Detaljeringsgraden i det foreliggende kortgrundlag om grundvandets forekomst og omfang skal være så god som muligt, da det giver bedre mulighed for at administrere grundvandsressourcen. Ønsket om at ensrette datagrundlaget på tværs af de tidligere amtsgrænser har medført et stort tab af kendt viden om grundvandsressourcerne. Lokale problemområder kommer til at fremstå som uproblematiske i kraft af de gennemsnitsbetragtninger, der er lavet for at sikre landsdækkende ensartet grundlag.

Værktøj til vurdering af grundvandsressourcen

Der bør udarbejdes et værktøj til at beregne og vurdere den tilgængelige vandressource. I områder, hvor der er risiko for at vådområder, vandløb og lignende påvirkes væsentlig som følge af vandindvinding, skal det være muligt at kvantificere og styre ressourcen i forbindelse med tilladelser til vandindvinding. Beregningerne bør foregå for et samlet vandløbsopland. Vandløbsoplandene går i mange tilfælde over kommunegrænser, hvorfor et samlet overblik over påvirkningen ikke findes i den enkelte kommune.

Værktøj til beregning af nitratudvaskning til grundvandet

Det bør sikres, at kommunerne har et ensartet og valideret grundlag til beregning af udvaskningen til grundvandet, så vand- og naturplanernes kvalitetsmål sikres overholdt. De tilgængelige oplysninger om udvaskning til rodzonen i eksempelvis beregningsværktøjerne tilknyttet den nye husdyrlov er uhyre forsimplede og meget usikre. Disse modelværktøjer bør derfor udvikles og kvalitetsikres, således at kommunerne får et mere troværdigt vidensgrundlag at handle efter.

Samspil med indsatsplaner:

Indsatsplanerne, som udarbejdes på grundlag af vandforsyningsloven, bør indarbejdes i statens vandplaner. Indsatsplanerne dækker i dag kun lokale geografiske områder i umiddelbar tilknytning til

udvalgte vandværker og ikke en hel grundvandsforekomst. Indsatsområderne bør omfatte en hel grundvandsforekomst.

Vandplanerne bør fastsætte konkrete kvalitetsmål for indsatsområderne for at styrke muligheden for at gennemføre indsatsplanerne. Når indsatsplanerne i dag skal realiseres bygger det på frivillige aftaler parterne imellem.

Opdatering af vandværkers indvindingsoplande

Indvindingsoplandene optegnes af statens Miljøcentre i forbindelse med den geologiske kortlægning, men vil løbende skulle opdateres. Der er mange forskellige metoder til at optegne indvindingsoplande, og hvis hver enkelt kommune skal optegne nye indvindingsoplande i forbindelse med nye tilladelsesmængder, kan det give meget uensartede oplande. Det er derfor vigtigt, at holde fast i et ensartet grundlag for optegning af indvindingsoplande. Statens vandplaner bør sikre, at det til en hver tid er de nyeste indvindingsoplande til vandværker, der ligger til grund for arbejdet.

Samordning med retningslinjer fra Regionplanerne:

Regionplan 2005 indeholder prioriteringer og retningslinjer for grundvandsressourcens anvendelse, som bør indarbejdes i vandplanerne.

5. Natura 2000-områder

Efter gennemlæsning Miljøcentrets basisanalyser og trusselsvurderinger for habitatområderne i Nordjylland anerkender DN, at der er ydet et stort og vigtigt stykke arbejde, som – når det bliver omsat til konkrete handlingsplaner og ført ud i livet – vil bidrage væsentligt til at fastholde og forbedre naturtilstanden i de pågældende områder. Men vi kan også se at der mange steder mangler konkret og detaljeret viden og konkret systematisk overvågning af områdernes tilstand og udvikling.

De to største enkelte trusler mod habitatområdernes naturtilstand er overflod af næringsstoffer både den luftbårne og den vandbårne, samt den manglende naturpleje i form af afgræsning. Specielt de næringsfattige naturtyper, som overdrev og moser er i dårlig forfatning.

Vi må derfor appellere til, at der bliver skabt en bedre overensstemmelse i den gældende lovgivning vedrørende husdyrbrug: Vi har således set et eksempel her i Hjørring kommune, hvor kommunen med hjemmel i husdyrmiljøloven har besluttet et administrationsgrundlag for udvidelser af husdyrbrug, som betyder, at arealer omfattet af Husdyrmiljølovens § 7 (d.v.s. blandt andet Natura 2000-områder) samt højt målsatte arealer beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3, først vurderes konkret ved en øget merbelastning af kvælstof på minimum 0,5 kg / ha / år. Øvrige arealer, der er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3 vurderes ved en øget merbelastning af kvælstof på minimum 1,0 kg / ha / år. De tidligere administrative grænser, som Nordjyllands amt opererede med, lå på hhv. 100 & 500 g/ha/år, og vi kan således med beklagelse konstatere en administrativ forringelse af beskyttelsen med hjemmel i gældende lovgivning af både Natura 2000-områderne og de mest kvælstoffølsomme naturtyper. Hvis alle Natura 2000-områderne i 2015 skal have opnået en gunstig bevaringsstatus, må alle ekstra tilførsler af kvælstof ophøre, - subsidiært må de yderligere begrænses!

Vi finder det problematisk at der for nogle af habitatområderne foreligger to forskellige basisanalyser, dels udarbejdet af Miljøcentret, dels af Statskovdistriktet (fredsskov). Der mangler tilsyneladende en koordination, og vi opfordrer til at analyserne sammenskrives, således at de kan danne en operationel baggrund for det videre arbejde med handleplaner, m.v.

Med venlig hilsen

Thorkild Kjeldsen

DN's samråd for Nordjylland

Limfjorden og Vesthimmerlands Kommune⁸³

Dn vesthimmerland, 12/20/2007

(D 1030)

Se bilag:

Ingen filer fundet!

Indlæg:

DN Vesthimmerland VestDato: 01.11.2007 DN Vesthimmerland Vests bidrag til Miljømålslovens idfase Hovedvandopland 1.2 Limfjorden. (Vesthimmerlands kommune) Limfjorden Limfjordens tilstand i dag er præget af alt for store tilførsler af næringsalte. Problemet er et gennemgående tema i alle rapporteringer. Tålegrænsen for N er estimeret til 8-12 tusinde ton pr. år, hvilket er 3 til 4 gange en uberørt tilstand. Målsætningen bør derfor være at nå max. 8000 ton N pr. år. Et mål der skal primært kan nås ved ændringer i arealanvendelse og dyrkningsmetoder. Tålegrænsen for P er estimeret til 2-3 hundrede ton pr. år. Vejen mod dette mål er kloakeringsteknik og ændrede arealanvendelser og dyrkningsmetoder. Vi mener, at næringsaltsreduktionen også kan skal ske ved at etablere rensningsanlæg i form af våde enge ved genoprettelse af den naturlige hydrologi i strandengene, med inddragelse af opdyrkede strandenge til græsningsenge. Det vil i høj grad give synergi-effekt med de udpegede Natura 2000-områder. Miljøgodkendelserne af husdyrbrug bør ske således at den kumulative effekt tages med i beregningerne. Muslingefiskeri i Løgstør Bredning Muslingefiskeriet bør udfases med reduktion/udløb af de givne licenser. Evt. fiskeri skal kun finde sted på de mest robuste lokaliteter og opfiskede sten anvendes til opbygning af stenrev i fjorden. Erhvervet kan tilgodeses ved tilladelser til lineopdræt af muslinger. Vandløb For vandløb har staten oprindeligt meldt ud, at det var amternes regionplaner, der skulle danne udgangspunkt for basisanalysen. Forudsætningerne er efterfølgende ændret til et lavere ambitionsniveau. Da EU endnu ikke har fastsat de endelige mål, bør vandplanen sikre, at Regionplanens beskyttelsesniveau videreføres, og at der ikke bliver tale om nedklassificering. I Vesthimmerlands Kommune er der et stort antal vandløb, som ikke er målsat i Regionplanen. Vi opfordrer til, at disse tages med i vandplanen. Udover krav til biologisk vandløbskvalitet så rummer regionplanerne retningslinier for fjernelse af faunaspærringer, vandløbsvedligeholdelse, prioritering af vandressourcer bl.a. af hensyn til beskyttelse af vådområder. Det må sikres, at disse elementer tilgodeses i Vandplanen. Materiale der fremkommer ved vandløbsvedligeholdelsen skal opsamles så Limfjorden belastes mindst mulig ved udledning af organisk materiale. Generelt vedrørende vandløb finder vi, det er vigtigt at sikre en helhedsorienteret og bæredygtig forvaltning af ådalene både med hensyn til naturindhold, landskab og driftsmæssig udnyttelse. Også for vandløbene er der tale om en overbelastning med næringsstoffer. Altså er der behov for størst mulig begrænsning ved N og P ved kilderne og udlægning af bredere dyrkningsfri bræmmer langs vandløbene. Søer Vesthimmerland få naturlige søer er stærkt påvirket af baggrundsbidrag af N. Alene dette bidrag overstiger tålegrænsen for f.eks. Navnsø med en faktor 2. Foranstaltninger der generelt kan nedsætte baggrundsbidraget er nødvendige. Lokalt kan kommunen mere målrettet gøre brug af § 23 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. DN Vesthimmerland Vest, Svend Dahl. Vesthimmerland@dn.dk .

Kommentarer fra landbrugsorg. på Mors⁸⁴

⁸³ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1030>

⁸⁴ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=851>

NordVest Agro, 12/20/2007
(D 851)

Indlæg:
Se vedhæfte fil

Mors-Thy Familielandbrug
Silstrupvej 12
7700 Thisted

Morsø Landboforening
Ringvejen 63
7900 Nykøbing Mors

Til Miljøcenter Aalborg

Vedrørende Mors har landbrugsorganisationerne på Mors følgende kommentarer til idéfasen for vand- og naturplanerne udover det samlede indspil fra foreningerne i Limfjordsoplandet

Den 29. november blev der afholdt et dialogmøde for landmænd på Mors vedrørende idéfasen for vand- og naturplanlægningen. Ved mødet deltog omkring 70 engagerede landmænd. I nedenstående notat har vi samlet de forskellige indspil, der blev bragt op af de deltagende landmænd i forbindelse med dialogmødet.

Samarbejde

Der er interesse for at blive inddraget i planlægningsprocessen og vilje til at gå aktivt ind i arbejdet vedrørende vand- og naturplanlægningen på Mors.

Vi mener, at målene bedst kan nås ved at søge konstruktive løsninger gennem samarbejde mellem lodsejere og myndigheder. Derfor ønsker lodsejere og/eller landboorganisationerne, som repræsentant for lodsejere, at blive inddraget løbende i den forestående planlægningsproces. Vi ønsker således at miljøcentret og kommunen inddrager de lokale landbrugsorganisationer ud over den i lovgivningen foreskrevne idéfase og kommende høringsperioder. Tidlig inddragelse af lodsejere i lokale projekter kan være afgørende for gennemførligheden af projekterne.

Valg af virkemidler

Vi mener, at man kan nå længst, hvis der anvendes en projektorienteret model for gennemførelse af vand- og naturplanerne, hvor typen af virkemidler kan vælges lokalt i et tæt samarbejde mellem lodsejer og myndighed.

Motiverende faktorer

Ved iværksættelse af tiltag bør der være fuld kompensation for indkomsttab.

Samtidigt har det stor betydning, at aftaler om tiltag kommer i stand ad frivillighedens vej.

Tillige kan det være væsentligt for lodsejerens motivation, at resultatet af indsatsen ikke er skævt. Med andre ord ”Det skal være pænt at se på”.

Mors-Thy Familielandbrug
Silstrupvej 12
7700 Thisted

Morsø Landboforening
Ringvejen 63
7900 Nykøbing Mors

Arealanvendelses-relaterede tiltag

- reduceret jordbehandling
- 10 m bræmmer langs vandløb med kompensation for alle 10 m
- beplantning af vandløbsbræmmer
- etablering af ”erosionssikrede” drikkevandssteder ved vandløb
- forhøjning af vandløbenes kanter for at nedsætte risikoen for erosion fra marker
- nedsat vandløbs-vedligeholdelse ved vandløb med udyrkede vandløbsnære arealer
- muligheden for at gennemføre større vådområdeprojekter
 - evt. med energipil på dele af arealet
- etablering af minivådområder

Morsø Bioenergi

Der opfordres til at skabe yderligere incitament til at udbygge viden om udnyttelse af husdyrgødning til energiformål og til at fremme anvendelsen af gylleseparerings og biogasanlæg, herunder at finde anvendelser af tørstoffractionen. Lokalt kan nævnes Morsø Bioenergi, et projekt som med fordel kan udvides.

Det fælles gødningsbehandlingsanlæg under Morsø Bioenergi er beregnet til at behandle 275.000 t gylle pr. år. Det svarer til 30-35% af husdyrgødningen på Mors. Hele processen med forseparering hos leverandører samt behandling på biogasanlægget resulterer i en tynd fraktion, som anvendes til gødsning hos leverandøren, og en fiberfraktion, som forventes afsat til forbrænding og gødningsproduktion.

Med afsætning af fiberfraktionen vil der årligt blive fjernet ca. 130 t kvælstof og 140 t fosfor fra Limfjordsoplandet. Den kvælstof der fjernes vil hovedsageligt bestå af organisk kvælstof, som oftest er den del af gyllens kvælstof, der giver størst risiko for udvaskning til vandmiljøet.

Den tynde fraktion fra separationen har nogle egenskaber, der gør det muligt at fjerne overskydende næringsstoffer fra en bedrift og herved at reducere udvaskning og afstrømning af både kvælstof og fosfor. Den tynde fraktion er f.eks. kendetegnet ved at have en kvælstofudnyttelse på 85-100%, at reducere NH₃-fordampning og lugt ved udbringning, samt at muliggøre forbedret tilpasning af fosformængden.

Med realisering af det fælles biogasanlæg som projekteret i Morsø Bioenergi af 2006 vil det således være muligt at reducere miljøpåvirkningen fra husdyrproduktionen på Mors betydeligt. For leverandørernes område forventes projektet blandt andet at resultere i:

- reduceret methan og lattergas emission fra gylle
- reduceret tab af kvælstof til vandmiljøet
- reduceret tab af fosfor fra landbrugsarealer
- reduceret forbrug af fossilt brændsel
- reduceret lugt fra udbringning af behandlet husdyrgødning på landbrugsjord
- reduceret CO₂-udledning på 9000 t/år

Mors-Thy Familielandbrug
Silstrupvej 12
7700 Thisted

Morsø Landboforening
Ringvejen 63
7900 Nykøbing Mors

Punktforurening fra landbruget

Der er fra myndighedens side forventning om, at tagvand fra stalde kan forårsage betydelig skade på vandløb ved pulsvis udledning via dræn til vandløb.

- der bør foretages undersøgelser til dokumentation af tagvandets skadelige effekt på vandløb og recipient under nuværende forhold
- en løsning kan være nedsivning, hvorved der undgås kortvarig stor udledning til enkelte vandløb
- der kan laves undersøgelser af omkostninger og effekter ved at opsamle tagvand og andet overfladevand i laguner/reservoir og anvende dette til markvanding
- såfremt dette bliver et indsatsområde, er det væsentligt at der kun stilles krav til forsinkelse af tagvand på landbrugsejendomme, hvis tagvand har en betydelig skadelig effekt på vandløb

Infrastruktur til energiafgrøder på marginaljord

For at fremme lodsejeres lyst til at gå i gang med at anvende et virkemiddel som energiafgrøder, er det vigtigt, at der er god information og viden om det praktiske (hvordan høstes afgrøden) og om afsætningsmulighederne. Der opfordres til at:

- Udvikle maskineri og udstyr til at

- Findele det organiske materiale
- Opsamle det findelte materiale
- Transportere det væk
- Anvendt det fornuftigt til en lønsom produktion

(Til gengæld for bortskaffelsen af mineraler kan der tilføres mineraler til højværdiprodukter som korn, raps, o.l.)

Prioritering af arealer og tiltag

Det er væsentligt for erhvervet, at mulighederne for at drive et rentabelt landbrug bevares. Derfor skal det pointeres, at den forestående statslige og kommunale indsats med gennemførelsen af vand- og naturplanlægningen, bør foregå på grundlag af en grundig prioritering af virkemidler og arealer ud fra samfundsøkonomiske konsekvensanalyser.

Der bør laves en grundig kortlægning af arealerne således at valget af virkemidler og arealer kan ske ud fra et princip om størst mulig effekt på mindst mulig omdriftsareal.

Mors-Thy Familielandbrug
Silstrupvej 12
7700 Thisted

Morsø Landboforening
Ringvejen 63
7900 Nykøbing Mors

Det er bl.a. nødvendigt:

- at der sker en grundig kortlægning af relevante faktorer, f.eks. arealernes evne til at tilbageholde næringsstoffer helt ned på markniveau. Der ønskes bl.a. kortgrundlag vedrørende reduktionspotentialer, der er meget mere finkornede og baseret på et meget større datasæt end det hidtil anvendte i rapporter omkring Limfjordens tilstand.
- at der anvendes detaljerede og virkelighednære modeller til forudsigelse af effekten af et givent tiltag på en given mark. Her henvises bl.a. til en manual, der er udarbejdet i forbindelse med EU-Life-projektet AGWAplan i forbindelse med udarbejdelse af en miljøplan for et vandopland.

Altså mener vi, at det er nødvendigt at have så gode arbejdsredskaber, at man kan forudsige effekten af en indsats helt ned på markniveau.

Derudover er det vigtigt, at der er dokumentation for, hvor kilden til forurening er. Herunder at kende alle punktudledninger.

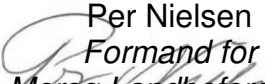
Forslag til indsatser udenfor landbrugserhvervet

Muslingeopdræt på liner

- Muslingskrab begrænses
- Vær opmærksom på udledninger fra ny golfbane

På vegne af de deltagende landmænd

Tlf. 97 93 48 31

Per Nielsen
Formand for
Morsø Landboforening
Tlf. 97 74 13 03

Høringssvar til Idefasen⁸⁵

Vesthimmerlands Landboforening, 12/13/2007
(D 319)

Se bilag:
Høringssvar til Idefasen (PDF)

Indlæg:

Hermed fremsendes Vesthimmerlands Landboforenings kommentarer til Idafasen til Vand- og Naturplanerne.

⁸⁵ http://websag.mim.dk/IndsendtIdeerVandOgNatur/filer/20071213151843/Høringssvar_til_Idefasen.pdf

Miljøcenter Aalborg

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Ø

10. december 2007

Kommentarer til idéfasen for vandplaner og Natura2000 planer

Landbruget er den væsentligste bidrager til det åbne lands udseende i dag. De åbne flader med afgrøder afbrudt af bevoksninger, ekstensive arealer og vandhuller er et resultat af mange års landbrugsdrift. Landbrugsproduktionen i Danmark har udviklet sig til et højproduktivt erhverv, der til stadighed udvikler sig. Udviklingen ses bl.a. inden for teknologiske løsninger, der kan begrænse generne for den omkringliggende natur og for beboerne i det åbne land.

Det er Vesthimmerlands Landboforenings klare opfattelse, at landbrugserhvervet fortsat skal have lov at udvikle sig, samtidig med at der fra landbrugserhvervet fokuseres på at udvikle teknologi og management sådan, at påvirkningerne af omgivelserne bliver så små som muligt.

Vesthimmerlands Landboforenings håber vandrammeplanerne og Natura 2000 planerne vil blive til i respekt for balancen mellem udvikling og drift af landbrugserhvervet og en god kvalitet af vandmiljøet og den terrestriske natur samt at målene nås med midler, der er fornuftige og rimelige.

De tørre Natura 2000 områder

Landmænd er ejere af en stor del af de engarealer, overdrev og heder, der ligger indenfor Natura 2000 udpegninger på land. Områderne har i forbindelse med udviklingen af erhvervet i nogle områder ændret karakter fra afgræsningsområder til tilgroningsområder. Det er derfor vigtigt fremover at have fokus på, at ekstensive arealer afgræsses. Problemet har ofte været, at det ikke har været rentabelt at have produktionsdyr til at afgræsse arealerne.

Vesthimmerlands Landboforening har derfor for nylig taget initiativ til at etablere www.graesning.dk (på ældre browsere www.graesning.dk). Websiden formidler kontakt mellem lodsejere med græs til afgræsning og dyreejere, der mangler græsningsarealer. Det er gratis at bruge siden, der vil blive færdigudviklet i løbet af foråret 2008.

Vesthimmerlands Landboforening oplever gennem vores medlemmer, at en af de største forhindringer mod effektiv afgræsning er manglende hegning af, ofte alt for små arealer. Vesthimmerlands Landboforenings foreslår derfor, at der oprettes en hegningsfond, der har til formål at samle en række mindre arealer i større fælleshegn. Vesthimmerlands Landboforening vil i løbet af 2008 tage initiativ til at starte en sådan fond.

Vesthimmerlands Landboforening har endvidere været deltager i Nordjysk Naturkød, og vil fremover være positiv indstillet overfor lignende initiativer.

Vand

Vore medlemmer oplever ofte, at vandløbsnære arealer gentagne gange oversvømmes i løbet af vinteren. Oversvømmelserne af arealerne betyder, at det er vanskeligt at holde dem afgræsset, idet dyrene ikke kan gå på arealerne, og når vandet igen er sunket, vil jorden være så vandmættet, at dyrene træder den i stykker. Oversvømmelserne betyder også, at det vand, der vender tilbage til vandløbet ofte er mere iltfattigt, med dårligere vandkvalitet til følge.

Der vil med forøget befæstet areal i byerne og klimaforandringer med større regnmængder til følge, være en øget risiko for oversvømmelser af landbrugsjord langs de vandløb, der aftager overløbsvand fra byer eller større vejanlæg. Oversvømmelser som altså ingenlunde er naturlige og som indeholder miljøskadelige stoffer, der vil blive aflejret på de vandløbsnære arealer. Vesthimmerlands Landboforening vil derfor opfordre til, at der etableres tilstrækkelige overløbsbassiner ved byerne samt er der i vandrammeplanerne er fokus på balancen mellem vandløbsvedligehold og vandløbets evne til at transportere de vandmængder, der fremover forventes at rinde i vandløbet.

Vesthimmerlands Landboforening er interesseret i at indgå i samarbejde omkring fremtidige vandløbsprojekter.

Miljøgodkendelser

Efter nu i et årstid at have arbejdet med den nye lov om miljøgodkendelser af husdyrbrug, vil Vesthimmerlands Landboforening påpege, at der er uudnyttede muligheder, der kan sikre naturkvaliteten af vore heder, overdrev og vandløb - samtidig med, at landbrugserhvervet udvikles.

I dag er det eksempelvis ikke muligt at inddrage afgræsning af ekstensive arealer som projektilpasning i ansøgninger om miljøgodkendelse. I nogle tilfælde kan et husdyrbrug ikke få lov at udvide produktionen fordi ammoniaknedfaldet på et naturområde er for stor. Ofte er der tale om en ekstrabelastning op til 1 kg N/ha. Ved afgræsning eller sletgræs fjernes der nemt 3-5 kg N/ha. Altså vil det være en klar samlet miljøforbedring, hvis landmanden forpligter sig til at afgræsse arealet mod, at hans landbrugsproduktion kan udvides.

Et andet eksempel kunne være etablering af mini-vådområder langs særlige følsomme vandløb. Mini-vådområderne fungerer som rensningsanlæg hvor eksempelvis drænvand føres igennem vådområdet. Herved sker der en løbende fjernelse af kvælstof og fosfor. Der kan evt. etableres et sandfang mellem drænet og vådområdet, hvorved det forhindres at vådområdet sander til og belastningen af vandløbet mindskes. En sådan projektilpasning af en miljøgodkendelse kunne indgå som en af de muligheder landmanden kan bruge for at løse en for høj nitratudvaskning til Limfjorden.

Paletten af projektilpasninger i miljøgodkendelser kunne udvides til at omfatte en række andre miljøforbedrende tiltag. Eksempelvis kunne der også udlægges bredere bræmmer end de lovpligtige 2 meter bræmmer langs særlige følsomme vandløb, hvis landmanden i ansøgningen har et fosforproblem, der skal løses.

Balance og samarbejde

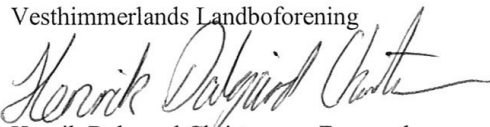
Vesthimmerlands Landboforening opfordrer Miljøcentret til også at inddrage "positive" tiltag som øget incitament til muslingeopdræt, herunder udpegning af områder, der vil egne sig hertil. Ligeledes bør etablering af stenrev, udnyttelse af krabber, dyrkning af søsalat mv. undersøges nøje. Tiltag på denne front kan vise sig ikke blot at være samfundsmæssigt billige sammenlignet med tiltag i landbruget, og kan i kombination være nok til at nå målene.

Vesthimmerlands Landboforening vil gerne opfordre til dialog og samarbejde omkring udarbejdelsen af Vandrammeplanerne og Natura 2000 planerne. Vesthimmerlands Landboforening vil på det kraftigste opfordre til at de tiltag der anbefales som sikring af natur og vandmiljø sker på frivillig basis hos de berørte lodsejere. Vesthimmerlands Landboforening finder det uacceptabelt, hvis vandrammeplanerne og Natura 2000 planerne skal gennemføres ved erstatningsfri regulering eksempelvis gennem øgede krav i miljøgodkendelser.

Vesthimmerlands Landboforening tror på, at vi kommer længere med samarbejde og positive tiltag end med påbud og forøgede krav. Det er landbrugserhvervets interesse, at der kan findes løsninger, der sikrer et godt vandmiljø og et sundt og varieret natur- og kulturlandskab.

Med venlig hilsen

Vesthimmerlands Landboforening

Henrik Dalgaard Christensen, Formand

Forslag til vandplaner i Aalborg Kommune⁸⁶

Danmarks Naturfredningsforening - Laurits Krog, 1/3/2008
(D 1612)

**Se bilag:
vandplaner 2007 (DOC)**

Indlæg:
Forslaget er vedlagt som en fil.

DN Aalborg

Formand: Laurits Krog

Telefon: 98 25 31 54

Mobil: 22 71 17 62

Forslag til vandplaner i Aalborg Kommune

Af Danmarks Naturfredningsforening, Aalborg afdeling.

Indhold

- 1. Generelt**
- 2. Hvordan Limfjorden skal leve op til EU's vandplaner**
- 3. Vejen til sundere vandløb**

1. Generelt

Staten har tidligere meldt ud, at det var amternes regionplaner, der skulle danne udgangspunkt for basisanalysen. Nu fremgår det af By & Landskabsstyrelsens hjemmeside under Vandplaner, Miljømål, at der skal tages udgangspunkt i de grænser mellem god og moderat økologisk tilstand, som Danmark har anbefalet over for EU. På hjemmesiden hedder det, at dette medfører, at nogle af de vandområder, der i basisanalysens risikodel ville kunne opnå målopfyldelse i 2015, nu ikke vil kunne opnå målopfyldelse og omvendt. Når der således er skiftet metode midt i processen, er det vanskeligt at komme med kommentarer.

DN-Aalborg finder derfor, at den ny metode kræver en ny risikovurdering.

Vandløb:

Der anføres i vandrammedirektivet, at vandløbene skal vurderes ud fra nærmere angivne krav til invertebratfauna, fisk, vandplanter, fysiske forhold, hydromorfologiske forhold m.m. Her overfor har vi så

⁸⁶ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/WebSider/VisIndsigelse.aspx?id=1612>

statens udmelding om, at vurdering og målfastsættelse af vandløbene alene skal ske på basis af DVFI, hvor grænsen mellem 'god' og 'moderat' er defineret ved springet mellem DVFI-faunaklasse 4 – 5. Ved denne metode vurderer man blot ét aspekt. Der mangler altså krav til alle de andre elementer! DN-Aalborg mener, at valget af blot en metode medfører risiko for, at nogle vandløb bedømmes på et utilstrækkeligt grundlag.

I Vandplanen bør det sikres, at Regionplanens beskyttelsesniveau videreføres, og at der ikke bliver tale om nedklassificering. I Nordjyllands amts Regionplan 2005 er der udarbejdet DVFI-målsætninger i en række af vandløbene, herunder i Aalborg Kommune. For de bedste vandløb er mange af disse målsætninger højere end klasse 5. Af regionplanens kortbilag fremgår, at målsætningsklassen efter DVFI i de fleste naturlige, gode vandløb er fastsat til faunaklasse 7 eller 6. Det fremgår videre af regionplanen, at amtet ved revision af de optimale faunaklasser og målsætningsklasser har fulgt Skov- og Naturstyrelsens anvisning om metode og Miljøstyrelsens vejledning. DN-Aalborg må forudsætte, at Staten fremover vil følge sine egne anvisninger og lægge disse til grund ved målfastsættelsen i vandplanen.

I vandløb, der forløber i Natura 2000-områder, bør kvalitetskravene skærpes indenfor rammerne af høj og god økologisk kvalitet for at understøtte de særlige kvaliteter, der ligger til grund for udpegningen.

I kommunen er der et stort antal vandløb, som ikke er målsat på Regionplanens kort. DN-Aalborg opfordrer til, at disse tages med i vandplanen. Størsteparten af disse er sandsynligvis gravede grøfter, som kan målsættes som kunstige vandløb, men der er blandt de ikke-målsatte vandløb en række småbække og kildebække, som skal have en højere beskyttelse. Mange kilder fremtræder i dag ikke naturlige og kan være skjulte, idet de er drænet og rørlagte. Lindenborg ådal rummer f.eks. en række småkilder udover de målsatte kildebække som Hølbæk.

Et eksempel på "ukendte" kilder er kildebækken ved Refsnæs. Denne udspringer i et tidligere kildebassin, Sohullerne. Vandføringen er reduceret p.gr. af indvinding til drikkevandsforsyning, men der er stadig tilstrækkelig vand til forsyning af en lille bæk med krystalklart vand. Vandløbet, som løber til Lindenborg å ved Gudumholm via Nørreå og Tørvekanalen, er i dag stærkt reguleret og bør ligesom kildebassinet restaureres.

Udover krav til biologisk vandløbskvalitet rummer Regionplanerne retningslinier for fjernelse af faunaspærringer, vandløbsvedligeholdelse og prioritering af vandressourcer aht beskyttelse af vådområder. Det må sikres, at disse elementer tilgodeses i Vandplanen. M.h.t. faunaspærringer, så er de ofte et stort problem for opgang af havørreder, men DN-Aalborg vil gerne her henlede opmærksomheden på arter som lampretter, som også har gyde- og yngelopvækstområder i vandløbene. Således er havlampret en del af udpegningsgrundlaget for habitatområderne 12: St Vildmose (Ryå) og områderne 14: Aalborg Bugt samt 16: Løgstør Bredning, der ligger i/ grænser op til Aalborg Kommune. Der er egnede gydeområder i en del større vandløb indenfor Aalborg kommune, men adgangen er nogle steder hindret af opstemninger ved tidl. vandmøller og dambrug. Gunstig bevaringsstatus for arterne sikres ved at der er gode gydeforhold i vandløbene og uhindret adgang hertil. Vandplan og naturplaner bør sikre dette.

I øvrigt mener vi, at havlampretten bør tages med i udpegningsgrundlag for Habitatområde 15 Nibe Bredning, Halkær Sønderup å, da arten stadig findes her og tidligere har været almindelig.

Generelt vedrørende vandløb finder DN-Aalborg, at det er vigtigt at sikre en helhedsorienteret og bæredygtig forvaltning af ådalene både med hensyn til naturindhold, landskab og driftsmæssig udnyttelse. Det er af afgørende betydning, at den naturlige hydrologi i ådalene, det vil sige det naturlige samspil mellem ådal og vandløb, søer, kilder og væld i ådalene, kan udfoldes i videst muligt omfang. Vi finder det derfor af vigtighed, at ådals-politikken i Nordjyllands amts Naturpolitik og Regionplan 2005 videreføres.

Søer

I Aalborg Kommune er der kun få målsatte søer, men der er et meget stort antal småsøer, som ikke er målsat. Ligesom for de ikke-målsatte vandløb opfordrer vi til, at der udarbejdes målsætninger for disse søer. Eller, i den udstrækning, at der ikke er tilstrækkeligt kendskab til disse søer, at der i det mindste optages generelle retningslinier i Vandplanen for beskyttelse af dem, f.eks ingen tilledning af spildevand + en udyrket bræmme af passende bredde afhængig af terrænhældning og jordbund.

Limfjorden:

Limfjordens tilstand i dag er præget af alt for store tilførsler af næringssalte, som derfor må nedbringes. Det vil selvfølgelig være naivt at forestille sig et krav om høj økologisk tilstand i fjorden i den forstand, at det betyder uberørte forhold med en årlig kvælstofbelastning på ca. 2.750 t N, som det er angivet i Limfjordsrapporterne. Vi finder imidlertid ikke, at de tidligere udmeldinger om en fremtidig kvælstofbelastning på 10.-12.000 t N vil kunne rummes inden for god økologisk kvalitet, som i vandrammedirektivets forstand kun er en 'svag ændring i forhold til det uberørte' – en forøgelse på 3-400 % kan ikke betegnes som en svag ændring!

DN-Aalborg finder, at næringssaltsreduktionen ikke alene skal ske ved at etablere rensningsanlæg i form af våde enge, men i høj grad også ved ændret driftsform og gødningsnormer. Her tænkes også på fosforreduktion, hvor der i Regionplan 2005 blev stillet krav om balance i forbindelse med produktionsudvidelser i Limfjordsoplandet. Der bør ske en ændring af den hidtidige praksis, hvor en lang række landbrugsudvidelser ikke blev bedømt VVM-pligtige og dermed bidrog til at øge den samlede fosforbelastning. På Limfjordsamternes konference i 2006 og i pjecen om Limfjordens miljøtilstand omtales modeller for næringssaltreduktion med en generel indsats i hele Limfjordsområdet eller særlig indsats i særligt sårbare områder. DN-Aalborg anbefaler her en særlig indsats med baggrund i den meget kritiske tilstand i Halkær - Nibe-bredning, som desuden er udpeget som Natura 2000 område.

DN Aalborg anbefaler ligeledes en genoprettelse af den naturlige hydrologi i strandengene som karakteristisk naturtype langs Limfjorden i Aalborg Kommune. Et stort oprindeligt strandengsareal er i dag opdyrket og er derfor ikke udpeget som strandeng. Disse arealer bør igen lægges ud som udyrkede græsningsenge. Et eksempel er de inddæmmede engarealer øst for munden af Lindenberg Å.

Ud over en stor forøgelse af naturværdien vil dette udvirke en begrænsning af udledte næringssalte – dels på grund af ophør af gødskning, dels på grund af tilbageholdelse af næringsstoffer, der afsættes i forbindelse med højvande. Der vil i høj grad være synergi-effekt med de udpegede Natura 2000-områder, men også strandenge udenfor disse bør reableres.

Forslag ang. regnvandsbetingede udløb:

Mhp. at reducere fosfortilførslerne til Limfjorden og påvirkning af vandløb foreslår DN-Aalborg, at man gennemfører separatkloakering alle steder samt indretter regnvandsbassiner med øget opholdstid og en

langsom tømning, hvor det sedimenterede materiale kan pumpes tilbage til renseanlæg. I øvrigt anbefaler vi, at man indfører lokal nedsivning af regnvand for at reducere afstrømningen.

Spildevand i det åbne land.

Vi læser netop i disse dage om Aalborg byråds drøftelser i tilknytning til ny spildevandsplan om rensning af spildevandet i sommerhusområder ved Hals. Disse bestræbelser støtter vi varmt.

Selvom de fleste af vandløbene i disse sommerhusområder er af ubetydelig størrelse har de dog en lokal naturværdi, som vil vinde ved en bedre rensning af spildevand. I dag, hvor et stedse stigende antal sommerhuse bebos hele året, øges spildevandsbelastningen- ikke blot i Hals-området, men generelt i områder med tætliggende sommerhuse.

I tilknytning hertil foreslår DN-Aalborg revision af udpegningen af områder, hvor der skal ske rensning af spildevandet i det åbne land - ikke alene indenfor Aalborg kommune. Vi foreslår et generelt krav om rensning også for fosfor, som kun er indgået som krav i enkelte søoplande, men derimod ikke af hensyn til fjordene. Det fremgår af Limfjordsplanen og Mariager fjord planen at spildevandet fra ejendomme i det åbne land bidrager med ca 6% af fosfortilledningen. (Der er dog en trykfejl i lagkagediagrammet fig.1 vedr. fosfor i Limfjords basisanalysen på ministeriets hjemmeside). Denne tilledning er af samme størrelsesorden som bidraget fra dambrug og regnbetingede udledninger. Selvom denne form for fosforrensning måske hører til i den dyre ende er det dog et væsentligt aspekt, at et generelt krav om spildevandsrensning i det åbne land ligeledes vil have en positiv effekt på vandløbenes tilstand.

2. Hvordan Limfjorden skal leve op til EU's vandplaner

Det er godt og meget demokratisk at give mulighed for en idefase, hvor miljøcentrene kan få in-put fra forskelligt hold. Når det drejer sig om Limfjorden og dens opland, så er det imidlertid lidt overflødigt.

Limfjorden har gennem mange år været genstand for en intens opmærksomhed fra de daværende Limfjords-amter. Det har medført en minutiøs kortlægning af fjordens problemer. Samtidig ligger det også helt klart, hvad der skal til, når det handler om bæredygtighed og økologisk balance for Limfjorden.

Professor Mogens Henze fra DTU: Svineproduktionen er den største synder i forureningen af naturen, derefter kommer de andre husdyr, kunstgødningen og pesticider. Resten af kilderne er forsvindende små i sammenligning.

Den endelige løsning af en stor del af Limfjordens problemer er en betragtelig reduktion af dyretrykket i Limfjordens opland. Vi kunne begynde med at gøre som Holland i slutningen af 1990'erne. De reducerede svineproduktionen med en tredjedel.

I EU's vandrammedirektiv siger man: Målet om "en god tilstand" betyder at vandløbene, søerne, fjordene og den kystnære del af havet skal rumme gode livsbetingelser for dyr og planter. Derfor må den menneskelige påvirkning kun føre til mindre afvigelser i forhold til, hvad man ville finde ved uberørte forhold.

Uberørte forhold vil for Limfjordens vedkommende bl. a. sige udledning af 2750 tons kvælstof og 150 tons fosfor om året fra naturlige kilder.

Når udledningen i disse år ligger på omkring 16.000 tons kvælstof og 350 tons fosfor, så bør alle kunne se, at der er behov for en meget stor indsats frem mod 2015, hvor målene skal være nået.

Et sårbart farvand som Limfjorden skal betragtes som en hel organisme, der kræver helhedsløsninger, så der ikke lokalt bliver svækket på miljøkravene.

Der transporteres årligt 2.500.000 kubikmeter ferskvand ud i fjorden fra en sjettedel af Danmarks areal, som rummer en femtedel af landbrugsjorden. Den opblanding, der sker af den næringsberigede ferskvand i fjorden lader sig ikke begrænse.

Som Limfjorden har det aktuelt, er den præget af manglende bæredygtighed og ubalance, som bl. a. er gået ud over fjordens bundfisk og bunddyr. Forår og sommer er præget af algeopblomstring, som bortskytter ålegræsset. Når algerne dør og falder til bunds medgår der store mængder ilt til forrådnelsen. Resultatet er at bunddyrene dør, det samme gør de fisk, som ikke kan finde et sted, hvor der er ilt i vandet.

De store mængder ålegræs var også med til at danne kystsikring. Nu, hvor ålegræsset er væk, hvirvler sandet op i blæsende vejr og dermed kan bølgerne gnave af kysten.

Tidligere tiders mange fjordfiskere er forsvundet. Der kun få fladfisk, ål og torsk tilbage, og så kan det ikke betale sig af fiske.

Det er gammel miljøgæld, som vi skal betale tilbage, før vi for alvor kan se resultatet af eventuelle investeringer i fjordens miljø.

For 100 år siden blev der årligt landet 1 million kg. rødspætter fra Limfjorden. I år 2000 blev der kun landet 600 kg.

For 100 år siden var der registreret over 3000 erhvervs- og deltidsfiskere omkring Limfjorden. I dag findes der kun muslingefiskere.

Gennemsnitstemperaturen i Limfjorden er de seneste 100 år steget med 1,1 grad og vil formentlig fortsætte med at stige i de kommende år, og det betyder alt andet lige, at vi vil komme til at se mere iltsvind, flere bundvendinger og større fiskedød.

16.000 tons kvælstof løber der årligt ud i Limfjorden fra hele dens opland. Det svarer til kvælstofmængden i urensset spildevand fra 3,6 millioner mennesker. Det kan Limfjorden og naturen i det hele taget ikke holde til.

Limfjorden modtager årligt 120 kg. kvælstof pr. hektar fjord. Det svarer til, hvad en godt gødsket kornmark får tilført. Vi har siden 1970'erne vidst, at der skal sættes drastisk ind overfor landbrugets tab af kvælstof og fosfor, hvis Limfjorden permanent skal få det bedre. Landbruget er skyld i 70% af al kvælstof og 30% af fosfor, som løber ud i Limfjorden.

På grund af limfjordsamternes grundige og langvarige undersøgelser af Limfjorden har vi i dag et detaljeret materiale om miljøtilstanden i fjorden. Dermed har vi også et enestående grundlag for at træffe kvalificerede og nødvendige beslutninger for at kunne leve op til intentionerne i EU's vandrammedirektiv og Natura 2000 planerne.

Overbelastning af næringsstoffer er dog kun ét af Limfjordens problemer. Muslingeskrab med tonstunge redskaber i en meget stor del af fjorden er ligeledes et stort problem, som bør løses.

Marienbiolog Peter Blanner har sagt: Limfjordens natur er af international betydning og omkring 2/3 af farvandet er beskyttet af EU's habitatsdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv. Det betyder, at Danmark som nation har skrevet under på, at vi vil beskytte de varierede naturværdier i de udpegede fjordområde til gavn for bundens dyr, planter og fisk og for fugle, der er afhængig af fjordnaturens balance. Men beskyttelse er umulig og reelt intet værd på grund af de skrabende redskaber i muslingefiskeriet.

Hvis der bliver rejst en sag ved den internationale domstol i Strasbourg, ville den danske regering efter al sandsynlighed få besked om at lukke for muslingeskrabningen i de fjordområder, som EU direktiverne juridisk set skal værne om. Der er altså ingen grund til sejtrækkeri på dette område.

Et tredje problem er de mange diger og dræninger, som findes overalt i Limfjorden. Egholm er et godt eksempel. Her kunne man med stor fordel, for bl.a. at nedbringe af kvælstofindholdet i vandet, overveje af nedlægge og flytte diverse diger.

Digerne og dræningen i Limfjorden har ikke alene ødelagt farvandets lunger. Landvindingerne har også fjernet lever og nyrer, idet fjordens selvrensende arealer i årtier har været sat ud af drift.

Kun 1/3 del af den kvælstof, som landmanden spreder på sine marker bliver optaget af planter og husdyr. Resten forsvinder steder hen, hvor det ikke hører hjemme, bl. a. til Limfjorden.

Langt de fleste folkevalgte har aldrig for alvor respekteret konklusionerne i de rapporter, der slår fast, at Limfjorden ikke kan tåle så stor en svineproduktion i sit opland. Det drejer sig efterhånden om ca. 10 millioner slagtesvin, der produceres om året.

Man tillader en stadigt stigende griseproduktion og et industrielt landbrug omkring hele Limfjorden, der resulterer i så meget næring i farvandet, at det helt har fjernet levegrundlaget for bundens dyr, planter og fisk.

Dyretrykket skal bringes betragteligt ned, som tidligere beskrevet har Holland nedbragt sin svineproduktion med en tredjedel.

Østrig har udpeget mere end 80% af deres landbrugsjord til ekstensiv drift med udstrakt hensyntagen til naturen.

Det er kun et spørgsmål om viljen og evnen til at tage de nødvendige beslutninger, som det drejer sig om.

Diagnoser ligger klar og behandlingen må straks iværksættes. Hvad nøler vi for.

3. Vejen til sundere vandløb

Langt størstedelen af de danske vandløb har ringe betingelser for dyre- og planteliv som følge af for dårlige fysiske forhold. Selvom vi stort set ikke længere rørlægger eller udretter vores vandløb har fortidens jordopdyrkelse i mange tilfælde efterladt os med snor-lige og tilsandede vandløb, hvor dyr og planter har vanskelige levebetingelser.

Sådan forholder det sig desværre også i Aalborg Kommune, hvor vandløbene er blevet reguleret helt eller delvist igennem tiden. Aalborg Kommunes Planstrategi 2007 betegner forholdene i mere end halvdelen af kommunens vandløb som utilfredsstillende, da de stadig ikke lever op til målsætningerne og desuden har et

meget fattigt dyre- og planteliv. Der konkluderes derfor, at der er brug for en meget omfattende indsats, hvis man skal kunne gøre sig forhåbninger om at leve op til EU's krav om god økologisk kvalitet i selv samme vandløb i 2015.

Mange af kommunens vandløb har fra naturens side været udstyret med gode betingelser for fisk, insekter, og planteliv. Før vandløbene blev regulerede for at sikre datidens landmænd mere og bedre jord til dyrkning, har langt de fleste vandløb haft varierede bundforhold med masser af grus og naturlige gydebanker, og de har haft slyngninger, som ville have sikret gemmesteder for fisk og smådyr og forhindret den omfattende sandvandring, som vi kender i dag. Det er også tydeligt at biodiversiteten i form af vandplanter har været væsentligt bedre før vandløbsreguleringerne og den omfattende vandløbsvedligeholdelse. I dag er vandløbsvedligeholdelsen stadig ret hårdhændet, hvilket favoriserer de mest robuste vandplanter, som godt kan tåle at blive slået nedskåret flere gange årligt. Desværre efterlader det også vores vandløb meget ensartede og "uinteressante" fra en biologisk synsvinkel. Det er DN Aalborgs synspunkt, at vandløbsvedligeholdelsen skal blive stadig mere skånsom for ikke at risikere yderligere tab af biodiversitet. Vandplanterne sikrer desuden afgørende opholdssteder for insekter og fisk.

Nutidens år er fattige på sten og naturlige gydebanker, og en fortsat hård vandløbsvedligeholdelse forhindrer vores vandløb i at skabe naturlige slyngninger, som på sigt vil kunne skabe bedre forhold for dyre- og planteliv.

En velkendt måde at skabe bedre betingelser for fisk, smådyr, og planter sker blandt andet gennem vandløbsrestaurering f.eks. ved at give et vandløb dets slyngninger tilbage. Sådanne projekter er dog ofte forholdsvis dyre og omfattende, men i visse tilfælde nødvendige for at kunne skabe basis for bedre levebetingelser for dyr og planter. Af de 1000 km vandløb, som kommunen i dag råder over har kun en håndfuld vandløb fået dele af deres slyngninger tilbage. Der vil fremover være behov for langt flere af sådanne projekter i de virkelig ensrettede vandløb i kommunen for at sikre de fornødne levevilkår for dyr og planter.

I alle kommunens vandløb vil der være behov for etablering af mange flere gyde- og stenbanker. Gydebanker, som vil kunne sikre at specielt laksefisk vil kunne blive selvproducerende i vandløb, hvor udsætninger på nuværende tidspunkt er nødvendige. Nye gydebanker kan også være med til at gøre fiskebestandene mere robuste i en tid, hvor mange arter trues af kommende klimaændringer. Sandvandringen i kommunens vandløb vil dog utvivlsomt være et problem i mange år fremover, hvorfor der udover flere gydebanker også bør anlægges en række tilknyttede sandfang, som vil forhindre tilsandning af de nyanlagte gydebanker. Etableringen af sandfang bør dog ses som en absolut nødløsning, eftersom yderligere udlægning af grus, bedre sikring af brinker, og genslyngninger i de fleste tilfælde vil kunne begrænse den voldsomme sandvandring i kommunens vandløb.

Stenbankerne sammen med udlægning af flere større sten vil desuden sikre bedre levesteder for specielt vandinsekter og samtidigt fungere som naturlige rensningsanlæg. Stenbankerne fungerer som rensningsanlæg i den forstand, at de ilter vandet og omdanner organisk stof. Dermed skåner vi vores følsomme fjordsystemer. De større sten vil samtidig kunne hjælpe åerne til at opnå mere naturlige slyngninger, som på sigt vil gavne dyre- og planteliv.

Der er heldigvis allerede megen erfaring med vandløbsrestaurering fra succesprojekter såsom ”Halkærådal” og engagerede lystfiskeres indsats i Lindeborg Å systemet. Disse projekter viser med alt tydelighed, at selv mindre projekter kan få stor og positiv indflydelse for dyre- og plantelivet i dele af et å-system. Den indsamlede erfaring kan uden tvivl komme mange af kommunens andre og mere prøvede vandløb til gode i årene fremover.

En langsigtet forbedring af vores vandløb kræver en indsats på en lang række områder. Der skal fortsat sættes ind mod den ødelæggende næringsstofudledning til vores vandløb, og en bedre vandkvalitet skal sikres, blandt andet gennem en forbedret rensning af spildevand. Men renere vand gør det ikke alene. De fysiske forhold skal også indtænkes i en plan for fortsat forbedring af vores åer, hvis vi skal gøre os forhåbninger om at opnå god økologisk kvalitet i 2015. Bedre fysiske forhold kommer ikke af sig selv, men kræver i visse tilfælde genslyngninger, mere skånsom vandløbsvedligeholdelse og i høj grad en målrettet reetablering af de gyde- og stenbanker, som engang var hjemmehørende i vores vandløb. En forbedring af vandløbenes tilstand er også en tiltrængt hjælpende hånd til specielt Limfjorden, som stadig lider under den omfattende næringsstofudledning fra kommunens mange vandløb.

Høringssvar vedr. Limfjordsoplandet⁸⁷

Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet , 1/9/2008
(D 1674)

Se bilag:

Høringssvar (PDF)

lindborgilt (PDF)

Notat omhandlende reduktionsmål for Limfjorden (PDF)

Indlæg:

⁸⁷ <http://websag.mim.dk/IndsendteldeerVandOgNatur/filer/20080109092146/Høringssvar.pdf>

Miljøcenter Aalborg,
Niels Bohrsvej 30,
9220 Aalborg Ø

Miljøcenter Ringkøbing
Holstebrovej 31,
6950 Ringkøbing

Alle landboforeninger og hele familielandbruget i Limfjordens opland har nedsættende fælles kommentarer til idefasen til vandplan for Limfjorden.

Det offentliggjorte materiale til idefasen er gennemgået af en gruppe bestående af planteavl- og miljøkonsulenter fra foreningerne, og dette hørings svar er godkendt af foreningernes politiske ledelse som udtryk for den fælles holdning fra hele landbruget i Limfjordens opland.

Indledningsvis må vi konstatere, at vandrammedirektivet og måden, hvorpå det vil blive anvendt, får meget stor betydning for vores erhvervs udviklingsmuligheder. Vandplanen for Limfjorden er vigtig både for naturen og for vores erhvervsinteresser.

Ifølge basisanalysen for Limfjorden har landbrugsdriften i Limfjordsområdet en medvirkende indflydelse på fjordens tilstand. Næringsstofpåvirkningen stammer fra den dyrkede jord, og landbruget kan derfor bidrage til ændre forholdene i Limfjorden.

Landbrugets påvirkning er en bivirkning af tidligere og nuværende drift af planteavl og husdyrhold. Dyrkningen af jorden er en del af det danske natur- og kulturlandskab, og samtidig er der knyttet mange arbejdspladser direkte til denne brug, såvel som i fødevarerindustrien og andre følgeerhverv. Derfor er der en balance, som skal findes mellem behovet for produktionen fra landbruget, ønsket om naturpleje af nogle naturtyper og beskyttelse af vandmiljøet.

Her vil vi understrege landbrugets betydning i den globale fødevarerforsyning, hvor ubalancer kan være nært forestående, hvilket blandt andet kan ses af den ekstreme stigning i kornpriserne i 2007.

Det danske landskab med de bølgende kommarker, blomstrende gule rapsmarker, de afgræssede ådale og overdrev er et resultat af datidens og nutidens landbrug. Der er en sammenhæng mellem afgræsning og naturpleje af kulturlandskabet og muligheden for at udvikle og vedligeholde landbruget. Hvis landbruget hæmmes på nogle fronter, kan det have betydning for naturplejen af det ønskede landskab.

Derfor er det overordentligt vigtigt, at der bliver fundet en passende balance mellem virkemidler til den nødvendige forbedring af vandmiljøet og landbrugs erhvervs udviklingsmuligheder.

Landbruget indgår gerne i et samarbejde med myndighederne om vandplanen for Limfjorden.

Vi gør i denne forbindelse opmærksom på, at vi har skullet forholde os til en idefase uden at kende miljømålene. Alene at den grund bør landbruget inddrages i det videre forløb.

Kystvande

Hidtidige tiltag

Den målsetting for kvælstof og fosfor, amtterne administrerede efter, bygger på recipientkvalitetsplanen for Limfjorden 1985-1996. Her er den overordnede målsetting en halvering af kvælstofudvaskningen fra det åbne land i forhold til 1985. Denne målsetting blev opstillet på grundlag af nogle grove skøn over påvirkningerne fra forureningskilderne i Limfjordsoplandet, herunder udvaskningen fra landbruget. Grundlaget bestod bl.a. af forarbejderne til vandmiljøplan 1 på et tidspunkt, hvor der forelå et meget begrænset datagrundlag. Vi mener, at denne hidtidige målsetting er for usikker og for generel til, at den kan indgå i grundlaget for fastsættelse af nye miljømål for fjorden. Vi ønsker en ny faglig målsetting for Limfjorden, hvor nyeste viden inddrages og benyttes, uden man lader sig begrænse af de hidtidige måsætninger.

Vi ser gerne, at miljøcentre og kommuner går videre i differentiering af Limfjordens reduktionsmål for kvælstof og fosfor. Eksempelvis er Langerak udenfor udpegning af habitatområder, og på grund af strømforhold og de fysiske forhold er denne del af Limfjorden mindre sårbar end de indre Limfjordsvande. Reduktionsmålene bør indpasses herefter. Det bør tilsvarende inddrages, at der i nogle af de indre dele af Limfjorden med lav dybde og ringe vandudskifning ikke kan stilles de samme mål om ilindhold mv., som i andre dele af fjorden - simpelthen fordi de naturgivne betingelser ikke er til det og aldrig har været det. Vi mener reduktionsmål, mål og krav bør differentieres på baggrund af grundige studier af robusthed, strømningforhold, dybde og andre naturgivne forhold.

Det er et meget vigtigt punkt for landbruget, at de allerede gennemførte tiltag indregnes fuldt ud i den kommende vandplan for Limfjorden. Således bør den fulde effekt af Vandmiljøplan I, II og III indregnes. Landbrugets gennemførelse af Vandmiljøplanerne har givet markante reduktioner af udledningerne til vandmiljøet, og der kan de kommende år forventes yderligere effekter.

I de senere år er der ligeledes gennemført adskillige vådområdeprojekter og naturgenopretningsprojekter på landbrugsjord. Her kan nævnes de store projekter Vilsted Sø og Halkær A. Effekten af disse og andre projekter viser sig først efter nogle år, hvor det biologiske system har fundet ny balance. Men også her er der tale om effekter, som vil kunne indregnes indenfor tidshorisonten af vandrammerekativet.

I forhold til generelle indgreb er de nemmeste reduktioner foretaget; kommende reduktioner vil være meget mere belastende for landbruget. Derfor er det nødvendigt, at der vælges målrettede tiltag med størst effekt og færrest omkostninger.

Beregningsmodel

Det er kun en del af det kvælstof, der udvaskes fra de dyrkede arealer i Limfjordens opland, som når frem til Limfjorden. Modellen, der bruges til omregning fra de biologiske miljømål til reduktionsmål

for kvælstof og fosfor, er naturligvis meget central i forhold til at ramme netop de reduktionsmål, der er nødvendige for at nå målet og for at undgå unødige udgifter for samfundet.

Vi tillader os derfor at gøre opmærksom på følgende i forbindelse med modellering af reduktionsmålene, idet vi henviser til vedlagte notat "Beregning af reduktionsmål for Limfjorden" udarbejdet af geolog Fl. Gertz, Landcentret, Dansk Landbrugsdgiving:

Reduktionsmålene for Limfjorden er beskrevet ved et relativt simpelt empirisk modelsystem, som har helt åbenlyse mangler. På den baggrund vil det være en stor forbedring, hvis der bliver opsat en mere avanceret model for fjorden, som er i stand til at medregne alle væsentlige faktorer, der påvirker miljøtilstanden i fjorden.

- Scenarioberegningerne er ikke overbevisende, idet der ikke kan foretages beregninger for hverken alegressets dybdeudbredelse eller udbredelsen af Hilsvind.
- Scenarioberegningerne for klorofyl er problematiske.
- Modellen kan ikke håndtere væsentlige processer såsom indsvingningsperioden for fosfor og organisk materiale.
- Den indeholder ikke effekten af den fysiske modifikation, som Limfjorden har undergået i form af muslingeskrabning og fjernelse af hårdbund og sten.
- Modellen kan ikke håndtere effekten af en kombineret kvælstof- og fosforreduktion godt.

Beregning af reduktionsmål ved brug af det foreliggende empiriske modelsystem medfører derfor, at der er stor sandsynlighed for, at behovet for næringsstofreduktioner overestimeres.

I notatet konstateres bl.a., at de samfundsmæssige investeringer, som forventes at skulle foretages alene for at Limfjorden kan leve op til målene i Vandrammedirektivet, er skønnet at blive helt op mod 100 mio. kr. årligt. Hertil vil komme privatekonomiske investeringer og tab.

Derfor tillægger vi det den største betydning, at modelberegningerne bliver optimale, så unødige omkostninger undgås.

Forholdet til Natura 2000 planerne.

De nedenstående kommentarer til grundvand samt vandløb og søer i oplandet til Limfjorden gælder også som en generel tilbagemelding til Natura 2000 planerne.

Grundvand i Limfjordens opland

Nedenstående bemærkninger indeholder generelle betragtninger, men primært forslag til beskyttelse af den del af grundvandet, der bruges til drikkevand.

Landbrugets interesse i rent drikkevand

Landbruget har en stor interesse i at sikre grundvand af god kvalitet i tilstrækkelige mængder. Det kan være til drikkevand, men også markvanding er nogle steder nødvendig for at sikre et godt udbytte. Ved optimal markvanding mindskes samtidig udvaskningen af næringsstoffer.

Landbrugsdrift og drikkevandsforsyning lader sig som hovedregel kombinere uden problemer, når almindelige regler for landbrugsdrift benyttes. Kun i særlige situationer vil der være behov for indskrænkning i dyrkningsretigheder.

Landbruget er derfor interesseret i, at relevante grundvandsmagasiner bliver kortlagt og undersøgt, for at der kan fortsættes med en målbevidst og beskyttende indsats på de rigtige steder.

Kortlægning

De data, der omtales i basisanalysen, giver generelt kun foreløbige bud på udbredelsen af magasinerne og deres beskaffenhed. Det er nødvendigt med en nøjere kortlægning med henblik på en specifik indsats.

Vi mener, der bør fokuseres på drikkevandsforsyningen. En beskyttelse af alle grundvandsforekomster og især de øvre grundvandsforekomster virker som en forkert prioritering af ressourcerne. Jorden har i mange områder reduktionskapacitet, der gør, at nitraten fjernes undervejs til drikkevands magasinet og videre i vandkredsløbet. Nogle steder vil det naturligvis være nødvendigt at beskytte det øvre grundvand af hensyn til overfladevand. Men det virker som en unødigt og urealistisk opgave at beskytte alt grundvand.

Vi forventer, at det arbejde, der allerede er igangsat med indsatsplaner i henhold til Vandforsyningsloven, giver det ønskede resultat i forhold til drikkevandet med en myndigheds, landbrugets og flere steder haft gode erfaringer med det hidtidige samarbejde med myndigheder, vandværker og andre interessenter om lokale indsatsplaner til beskyttelse af grundvandet. Som en del af indsatsplanlægningen kan der indgå aftaler mellem vandværker og landbrug om ændret dyrkningspraksis. Aftalerne bør være mod fuld kompensation til de landbrugsvirksomheder, der bliver påvirket.

Flytte boringer

Hvis der skulle være en konflikt mellem den eksisterende landbrugsdrift og drikkevandsforsyning, kan en effektiv indsats være at flytte boringer til skov- og naturområder, hvor der med det samme opnås en god drikkevandskvalitet. Samtidig er den fremtidige sikring af ressourcen på plads. Vi opfordrer derfor til at inddrage flytningen af indvindingsboringer i overvejelserne. I mange tilfælde kan det vise sig at være et både billigt og effektivt middel til at sikre rent drikkevand.

Fokus på nærområde
Vi opfordrer til, at man fokuserer indsatsen for at beskytte grundvandet. Indvindingsplanudet skal som nævnt fastlægges helt præcis, så indsatsen kan prioriteres til netop de områder, hvor indsatsen giver resultater.

Vandløb og søer i Limfjordens opland

Vandløbene

Det er nødvendigt for landbruget, at vandløbene bevarer deres vandafledende funktion. Men samtidig har landbruget stor forståelse for, at vandløb og søer også skal bevare deres funktion som levested for planter og dyr.

Ved vandløbsloven tilstræbes at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand. Fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyn tagen til de miljømæssige krav vedrørende vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning.

Det gælder ikke mindst i den fremtid, der tegner sig, hvor klimaændringer kan medføre kraftigere nedbør i større mængder. Vandløbsvedligeholdelsen må kunne tilpasse sig de ny behov.

I de vandløb, hvor der ikke er målopfyldelse, bør det analyseres, hvor årsagen findes. Ofte vil problemerne findes i punktfureninger eller i uhensigtsmæssige fysiske forhold, som kan give sandvanding, mudret bund eller døde strækninger pga. rørlegninger. Det er meget vigtigt, at indsatsen for at sikre vandløbens tilstand rettes præcis imod de forhold, som medfører manglende målopfyldelse. Indsats imod udvaskning af næringsstoffer vil i forhold til vandløb sjældent give hele resultatet.

Det er en kendt sag, at de danske vandløb er klassificeret efter hvilke fiskerter der kan leve heri. For at sikre, at fiskene har tilstrækkeligt skjul, må vandløbene ikke slås, så al grøde er borte. Dette har hidtil været et hovedhensyn i vandløbsvedligeholdelsen. Det er imidlertid meget vigtigt, at man i forbindelse med vandammedirektiver samtidig har fokus på, at der skal være ilt i vandløb, for at sikre miljøet og dermed levevilkår for fisk og andre vandlevende dyr.

Dette betyder, at vedligeholdelsen af vandløbet godt nok skal sikre, at der er grøde til rest i vandløbet, men vedligeholdelsen skal lige så vel forhindre uhensigtsmæssig tilgroning af vandløbet, og vandets strøm skal sikres.

Det siger sig selv, at landmænd med jord nær vandløb ikke er begejstrede for oversvømmelse af dyrkede arealer. En rapport fra Aalborg Universitet (ref. 1) viser imidlertid, at landbrugs- og lysfiskerieressurser er meget ens, når det gælder vedligeholdelse af vandløb. Hvis der sker oversvømmelse af omkringsliggende arealer, kan vandet let blive tilfældigt med fiskedød til følge, når vandet løber tilbage til åen. Det bør derfor sikres, at åvandet bliver i åen.

En stor del af vandløbene i oplandet til Limfjorden er kanaler, hvis primære funktion er at bortlede vand fra de omkringliggende arealer. Disse kanaler er kulturskåle og kan ikke sammenlignes med naturlige vandløb.

De modificerede vandløb i oplandet til Limfjorden ligger for størstparten i fladt landskab, og dermed har det meget vidtrækkende konsekvenser, hvis deres vandføringssevne reduceres.

Søerne:

I vurderingen af søernes tilstand er det vigtigt at se på, hvor søerne er placeret. Nogle ligger i kulturlandskab, og andre ligger i naturområder. I basisanalysen påpeges det, at søer der ligger i naturområder, har en god chance for at nå målsætningen.

For at kunne vurdere en nødvendig indsats skal man undersøge tiløbernes tilstand, og derefter differentiere indsatsen omkring de enkelte søer.

Udledningen af fosfor til vandmiljøet er reduceret kraftigt de seneste år, primært på grund af forbedret rensning af spildevand. Effekten af tiltagene ses ikke til fulde endnu på lokaliteter, hvor store mængder af fosfor er ophobet i sediment. Vi får derfor en forsinket effekt i de søer, hvilket skal tages i betragtning når virkemidlerne for at opnå målsætningen skal fastlægges.

Det er vigtigt, at målsætningerne revideres løbende i takt med, at ny viden indhentes, og ligledes er det vigtigt, at indsatsen målrettes mod de konstaterede problemer.

Overordnede betragtninger om virkemidler

Det er vigtigt at tænke differentieret indsats, som på forskellig vis kan bidrage til opfyldelse af de kommende målsætninger i vandplanen for Limfjorden. Der findes en række forslag til virkemidler, som kan bidrage til opfyldelse. Det er dels landbrugsrelaterede virkemidler, dels andre virkemidler, som med fordel kan inddrages i arbejdet.

Det er vigtigt at understrege, at valget af virkemidler bør ske i et samspil mellem kommunen og lodsejeren. Aftalen skal kombinere behovet for tiltag og den enkelte lodsejers ønsker for sin bedrift.

Således vil et virkemiddel egne sig på en bedrift, men ikke på en anden.

Vi ser det som en fordel at der anvendes tiltag, som kan medvirke til målopfyldelse i både vandplanen og Natura 2000- planer.

Teknologi til bedre udnyttelse af husdyrgødning
Husdyrgødningen anvendes som gødning på en stor del af markerne i Danmark, herunder i Limfjordens opland. Husdyrgødningen kan dog også indgå i andre sammenhænge, blandt andet kan indholdet af

kulbrinter udnyttes til energiformål i form af biogas. Vi foreslår, at incitamentet til anvendelse af miljøteknologi med henblik på forbedret udnyttelse af ressourcerne i husdyrproduktion øges.

Ved gylleseparering er det muligt at fjerne en stor del af nærstoffet i gyllen (fiberdelen), som indeholder gyllens fosfor og organiske kvælstof. Efter separering af en del af gyllen vil det være muligt at tilpasse gødskingen, så afgrøderne ikke tilføres mere fosfor, end der er behov for. På udsatte arealer vil det mindske risikoen for fosfortrab gennem udvaskning og erosion. Da afgrøderne desuden udnytter det uorganiske kvælstof i væskedelen af gyllen meget bedre end det organiske kvælstof i fiberdelen, vil gylleseparering medføre en lavere udvaskning af kvælstof, hvis fiberdelen afsæntes. Den nuværende teknologi til gylleseparering er desværre endnu ikke i en form, der giver basis for masseproduktion af driftssikre anlæg, og der bør derfor støttes op om udviklingsstøtten, der kan løse disse udfordringer.

En god og sammenhængende udnyttelse af gylle kan ske ved separering kombineret med produktion af biogas og anvendelse af fiberdelen til andet end gødsking. Derfor bør også incitamentet til at anvende biogas og til at finde alternative anvendelsesområder for fiberdelen øges. Biogassen anvendes typisk til opvarmning og til produktion af el. Fiberdelen kan fx afbrændes, teknologien hertil findes, men en høj afgift har hidtil gjort dette yderst urentabelt.

Der er flere initiativer i gang vedr. udnyttelse af husdyrgødning til energiformål, fx det nye biogasforsøgsanlæg hos Aarhus Universitets afdeling i Foulum ved Viborg og planerne om projektet bag Maabjerg Bioenergi ved Holstebro.

Metoder til udbringning af husdyrgødning har de sidste 15-20 år undergået en stor udvikling i Danmark. Hovedformalene med dette udviklingsarbejde har været at sikre en høj udnyttelse af kvælstof og andre næringsstoffer. Man har bl.a. udviklet og afprøvet metoder til hhv. en mere ensartet fordeling og placering af husdyrgødningen på de enkelte marker og til at mindske fordampningen af ammoniak i forbindelse med udbringning. Der er opnået store forbedringer, hvoraf flere i dag indgår som krav til udbringningsteknik i den generelle lovgivning vedr. husdyrgødning. Der er dog behov for en yderligere udvikling, blandt andet af teknologi til nedfældning af gylle i vintersæd og teknologi til udbringning af gødningsfraktioner efter gylleseparering.

Dyrkningsstøtten

Ved dyrkningsstøtten foreslår vi sådanne virkemidler til vandplanens realisering, som tillader landbrugsjorden at forblive i produktion og fortsat tillader, at jorden tilføres husdyrgødning.

Udvaskning af kvælstof fra landbrugsjorden kan begrænses ved brug af efterafgrøder.

Andre eksempler på dyrkningsstøtten er ændret afgrødevalg og undladelse af gylleudbringning om efteråret.

Tallige resultater fra danske og udenlandske forsøg og undersøgelser viser, hvordan forskellige afgrøder og dyrkningsmetoder påvirker kvælstofudvaskningen. Nogle af disse resultater blev udnyttet i

forbindelse med samarbejdsprojektet for Maritager Fjord området, jf. Danmarks Miljøundersøgelsesråds faglige rapport nr. 505, august 2004.

Forskellige dyrkningstiltag er på det seneste behandlet indgående i AGWAPLAN-projektet (www.agwapan.dk). Som et delresultat af projektet foreligger der nu en *Manual for virkemidler til reduktion af kvælstof- og fosforudvaskningen*. I denne manual er der en detaljeret beskrivelse af en lang række virkemidler inkl. den forventede næringsstofeffekt og et overslag over omkostninger. Dette materiale vil være en stor støtte, når der skal vælges blandt landbrugsrelevante virkemidler.

Ændret arealanvendelse

Her er der tale om virkemidler, som helt eller delvis tager jorden ud af landbrugsproduktion.

Dyrkningstiltag som beskrevet ovenfor kan f.eks. være relevante ved grundvandsbeskyttelse i nitratfølsomme indvindingsoplande. I særlige tilfælde kan der være behov for mere vidtgående tiltag til beskyttelse af grundvand, f.eks. nær boringer:

- Skovrejsning. Giver en effektiv beskyttelse af grundvandet og kan i øvrigt bidrage med landskabelige, rekreative og naturmæssige gevinster.
- Græs. Dyrket ekstensivt eller i det mindste mindre intensivt end almindelig praksis.
- Brak eller anden form for udtægning, hvis/når brakkravet bortfalder. Opretholdes brakkravet kan der gøres en indsats for at få samlet flere lodsjeeres brak over de følsomme grundvandsmagasiner.
- Jordfordeling. Der kan foretages jordfordeling således, at et areal med et intensivt plantevissædskeifte byttes med et kvægrønt, som skal bruge jorden til græsmarksdrift, hvor sprøjteintensiteten alt andet lige er mindre.

I begrænset omfang kan det også på andre arealer være aktuelt med ændret arealanvendelse til målrettet beskyttelse af vandmiljøet. Et eksempel herpå er dyrkningsfrie præmier/ranzoner ved vandløb og søer. Et andet eksempel er vådområder og minireningsanlæg i ådale. Sådanne tiltag bør målrettes, så der opnås en stor effekt på velvalgte, afgrensede arealer.

Andre tiltag i Limfjorden

Når der foretages vidtrækkende naturtiltag i fjorden, er det vigtigt, at man indregner alle konsekvenser. Det var ikke tilfældet, da man åbnede sluseportene til Hjarbæk Fjord, så den blev salt i stedet for fersk. Dette har betydet, at der er iltmangel fra cirka to meters dybde hovedparten af året. Der svarer til 10 km² ud af fjordens 25 km². Endvidere sker der opsvimning af saltvand i vandløbene til skade for dyrelivet i vandløbene.

Ved dette tiltag stoppede man også den naturlige denitrifikationsproces, hvorved der nu tilføres Limfjorden 600-1000 tons kvælstof mere pr. år, end hvis fjorden var fersk.

Da ændring af slusepraksis først fandt sted i 1991, vil det stadig være muligt at vende tilbage til den tidligere tilstand ved at lukke sluserne igen. Vi opfordrer Miljøcentrene til at regne på denne mulighed.

Ud over de håndbrugsmassige tiltag er der andre løsningsmuligheder, der hver især kan bidrage væsentligt til en god miljøtilstand i Limfjorden. Fælles for disse tiltag er, at de tager udgangspunkt i handlinger i selve fjorden.

Som beskrevet i notatet fra Fleming Gertz, Dansk Landbrug, Landscentret, er det vigtigt, at der fra myndighedernes side bliver mere fokus på de fysiske modifikationer, som fjorden har undergået de seneste 100 år. Erfaringer viser, at fjernelse af sten, skaller og andet substrat har betydning for hele økologiske systemer. Endvidere har det nuværende og tidligere muslingeskæbnet også en betydning for fjordens tilstand.

Øget fokus på genetablering af fjordens oprindelige fysiske tilstand kunne omfatte forsøg med udlægning og genetablering af områder med håndbund, stenrev osv. Restaureringsforsøg kendes i vidt omfang fra søer, der ønskes ført tilbage til en bedre økologisk tilstand. Erfaringer herfra viser, at det kan være svært for en sø at genskabe den gode økologiske balance på trods af reduktioner i belastningen, og det vil i mange tilfælde være nødvendigt at foretage fysiske indgreb med henblik på at fjerne næringsstoffer for at rykke balancen.

I denne forbindelse vil det være oplagt at arbejde med mulighederne for produktion af limnustlunger og/eller produktion af marin biomasse – begge ideer blev præsenteret på Limfjordkonferencen i Aalborg, okt. 2007.

Kompensation for virkemidler

Vi opfordrer til, at vandplanen realiseres imod kompensation til de berørte borgere og virksomheder, bl.a. landbrugsvirksomheder. Gennemføres indgrebene målrettet imod kompensation, indfinder effekten sig hurtigt. Berørte kommuner den strategi, at vandplanens virkemidler alene eller hovedsagelig anvendes til erstatningsfri regulering af landbrug, som ønsker nye godkendelser af husdyrhold, finder vandplanen kun anvendelse "pletvis", og det er vanskeligt at forudsige, hvornår effekten af tiltagene vil vise sig fuldt ud eller blot mærkbart.

En anden fordel ved en samlet realisering imod kompensation er, at de berørte ejeres og virksomheders usikkerhed minimeres i forhold til investering og omsætning af ejendomme.

Opgaverne er så store og indgribende, at det er af afgørende betydning, at der skabes klarhed om finansieringen. Vi går ud fra, at der etableres en statslig finansiering af indsatsen, oven i kommunernes egne midler.

Det videre arbejde.

Landbruget er rede til at indgå i en dialog med miljøcentrene og kommunerne om vandplanen for Limfjorden, da planen som nævnt vil have ekstrem stor betydning for landbrugssektorens udviklingsmuligheder i Limfjordens opland. Som det fremgår af foranstående bemærkninger, har vi

tillid til, at det lader sig gøre at kombinere den ønskelige miljøindsats med et landbrugsevner i fortsat udvikling.

På vegne af landbruget i Limfjordens opland :

Henrik Gregersen, Nordjysk Landbrug

Torf Gade, Jordbrugsministeren i Høng

Anders Bjerregaard, Landbrugsministeren i Høng

Bilag 3

Manifeste intertekstualiteter i politikfællesskaberne:

- 1) Den regionale Udviklingsplan for Nordjylland (Region Nordjylland⁸⁸)
- 2) Regionsplan 2005 fra Viborg Amt (Morsø Kommune, Thisted Kommune, Herning Kommune)
- 3) Vandmiljøplan (Morsø Kommune, Hjørring Kommune)
- 4) Vandmiljøplan 2 (Limfjordsrådet, Hjørring Kommune)
- 5) Vandmiljøplan 3 (VMP 3) (Morsø Kommune, Aalborg Kommune, Limfjordsrådet, Hjørring Kommune)
- 6) http://www.lr.planteavl/informationsserie/aktuelt/pl_aktuelt_05002.htm (Morsø Kommune - siden findes ikke mere men linket henviser til MVJ (se nedenstående))
- 7) GMU rapporten (Morsø Kommune)
- 8) Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ) (Morsø Kommune, Herning Kommune)
- 9) § 34 i Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (Morsø Kommune), Lovgivning om husdyrsgodkendelse (Thisted Kommune), nye regler for miljøgodkendelse af husdyrbrug (Limfjordsrådet), miljøgodkendelser af husdyrbrug (Hjørring Kommune), Miljøstyrelsens revision af Vejledning, Tilladelse og miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (Morsø Kommune), Husdyrloven og miljøgodkendelser (Vesthimmerlands Landboforening)
- 10) Godfredsudvalgets rapport (Morsø Kommune)
- 11) Orientering fra Miljøstyrelsen nr. 2 – 2006 side 32-33 (Morsø Kommune)
- 12) DMU's rapport, AU nr. 625 (Morsø Kommune)
- 13) Miljøministeriet Skov og Naturstyrelsen 2003 s. 24 (angående husdyr) (Morsø Kommune)
- 14) Orbicons projekt (angående mini-vådområder) (Morsø Kommune)
- 15) Basisanalysen (Morsø Kommune, Aalborg Kommune, Thisted Kommune, Rebild Kommune⁸⁹, Limfjordsrådet, Hjørring Kommune, Jammerbugt Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
- 16) Vandregulativerne 2009 (Morsø Kommune)
- 17) Rapport fra DMU (måske den samme som den anden fra Morsø Kommunes forslag) (Morsø Kommune)
- 18) Viborg Amts rapport *Miljøtilstanden i vandløbene i Morsø Kommune 1997-98* (Morsø Kommune)

⁸⁸ I parentes skrives der hvori disse intertekstualiteter og interdiskursiviteter forefindes.

⁸⁹ For Rebild plus: "...det kommunale vidensgrundlag".

- 19) Viborg Amts miljørapport 1997 (Morsø Kommune)
- 20) Oplysninger fra Skaldyrscenteret (Morsø Kommune)
- 21) Oplysninger fra Biologisk Forening for Nordvestjylland (Morsø Kommune)
- 22) Spildevandsplan (1)Thisted og for 2) Mors – færdig i 2012 3) Limfjordskommunerne) (Thisted Kommune, Morsø Kommune, Limfjordsrådet)
- 23) Aalborg Kommunes TMU-udvalgs (Teknik- og Miljøudvalg/-forvaltningen) møde d. 6. november 2007 (angående bemærkninger til Idéfasen) (Aalborg Kommune)
- 24) Gennemgået og vurderet udspillet fra Miljøcenter Aalborg (Aalborg Kommune)
- 25) Bæredygtighedsplanen mellem kommuner og landboforeningerne (Aalborg Kommune)
- 26) Udveksling af høringssvar med nabokommuner/Limfjordsrådet (Aalborg Kommune)
- 27) KL's aftale med staten om økonomiske midler [til miljøforbedring] (Aalborg Kommune)
- 28) Natura 2000-planerne (Aalborg Kommune)
- 29) Miljømålsloven (Aalborg Kommune, Thisted Kommune, Rebild Kommune, Vesthimmerlands Kommune) samt: Miljømålsloven Bekendtgørelse om spildevandstilladelser mv., efter Miljømålslovens kapitel 3 & 4, § 4, stk. 3 (Morsø Kommune)
- 30) Kommunens vandforsyningsplan (revideres i 2008) (Aalborg Kommune)
- 31) Limfjordsrapporten (angående kvælstofudledning til fjorden) (Aalborg Kommune) og Limfjordsrapporten (Limfjordsrådet)
- 32) Aalborg Kommunes spildevandsplan (Aalborg Kommune)
- 33) Vandognatur.dk (Thisted Kommune, Rebild Kommune)
- 34) Naturdata.dk (Thisted Kommune)
- 35) Miljøportal (Thisted Kommune)
- 36) EU Kommissionens vejledning "interpretation manual" over naturtyper (Thisted Kommune)
- 37) Danmarks Pattedyratlas (Thisted Kommune)
- 38) LIFE-klithede-projektet (Thisted Kommune)
- 39) Strategiplanen for padder 2006-2025 (Thisted Kommune)
- 40) Dialog med lodsejere ved Ove Sø (Thisted Kommune)
- 41) Rapporter angående flere af søerne i Thisted Kommune [bliver intensivt overvåget] (Thisted Kommune)
- 42) Vandrammedirektivet (Thisted Kommune, Rebild Kommune, Limfjordsrådet, Hjørring Kommune, Herning Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)

- 43) Habitatdirektivet (Thisted Kommune, Rebild Kommune, Vesthimmerlands Kommune)
- 44) NATURA 2000-direktivet (Rebild Kommune, Limfjordsrådet)
- 45) Limfjordsrådets fælles høringssvar til staten (Thisted Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Rebild Kommune)
- 46) EF-Fuglebeskyttelsesdirektivet (Thisted Kommune, Rebild Kommune, Vesthimmerlands Kommune)
- 47) Baggrundsmaterialet angående grundvandet i Thisted Kommune (Thisted Kommune)
- 48) EF-Habitatsdirektiv fra 1992 (Thisted Kommune)
- 49) [Til idéer til Idéfasen er der brugt] Eksterne rådgivere (Rebild Kommune)
- 50) [Angående basisanalyserne datagrundlag for de fleste søer] Et meget spinkelt datagrundlag for de fleste søer (Rebild Kommune)
- 51) Materiale fra Miljøcenter Aalborg (fire spørgsmål angående Idéfasen) (Rebild Kommune)
- 52) Eksperter fra COWI (Rebild Kommune)
- 53) Miljøministeriets vurdering af relevante emner (næringsstofbelastning, tilgroning, fragmentering, udtørring, invasive arter og forstyrrelse) (Rebild Kommune)
- 54) Nordjyllands Amts kortlægning i 2004-5 af 18 lysåbne EU-habitatnaturtyper samt levesteder for en række arter i NATURA 2000 områderne (Rebildkommune)
- 55) Naturbeskyttelseslovens § 3 [om registrering af beskyttede naturtyper] (Rebild Kommune)
- 56) Dansk Ornitologisk Forenings database angående forekomst af fugle (Rebild Kommune)
- 57) Dansk Botanisk Forenings kortlægning af karplanter i Atlas Flora Danica – dækker NATURA 2000-områder i Rebild Kommune (Rebild Kommune)
- 58) Kortlægning af naturtilstande af § 3 i udvalgte ådale, Nordjyllands Amt (1999) (Rebild Kommune)
- 59) DMU faglig rapport nr. 322 (Rebild Kommune)
- 60) DMU faglig rapport nr. 457 (Rebild Kommune)
- 61) Strategic Partnerships in River Corridors (SPARC-projektet) (Rebild Kommune)
- 62) Sparc-projektet.dk (Rebild Kommune)
- 63) Ændring af fisketrappen ved Hannerup Fiskeri (fra 2007) (Rebild Kommune)
- 64) I 2007 fund af faunaklasse 6 ved Rebstrup Fiskeri (Rebild Kommune)
- 65) Skov- og naturstyrelsens basisanalyse for skovnaturtyper (Rebild Kommune)
- 66) Diverse habitatnaturtyper i GIS-grundlaget (Rebild Kommune)

- 67) Kommunal sagsbehandling af udvidelse af husdyrproduktion søges begrænset den enkelte bedrifts ammoniakbelastning af naturtyper i NATURA 2000-områder (Rebild Kommune)
- 68) Miljøafdelingens vurderinger og generelle indtryk (Rebild Kommune)
- 69) Godtfredsenudvalget (Rebild Kommune, Limfjordsrådet) og handlingsplanen for Mariager Fjord [for nedbringelse af næringsstofbelastningen] (Rebild Kommune)
- 70) EF habitatsområde 14 og EF fuglebeskyttelsesområde 15 (Rebild Kommune)
- 71) Regionplan for 1994-2006 (Thisted Kommune)
- 72) Limfjordsrådets møde d. 6. november 2007 (Limfjordsrådet)
- 73) Økonomiske midler [til miljøpolitik] jf. KL's aftale med staten (Limfjordsrådet)
- 74) Pesticidehandlingsplanen (Hjørring Kommune)
- 75) Lov om vandløb (Hjørring Kommune)
- 76) Vurderinger af de fysiske forhold i vandløbene i tre af fire gamle kommuner er foretaget af konsulentfirmaet Orbicon (Vesthimmerlands Kommune)
- 77) Overfredningsnævnet kendelse af 25/2 1948 vedr. Rubjerg Knude (Hjørring Kommune)
- 78) Overfredningsnævnet kendelse af 24/2 1965 vedr. kystskrænten nord for Mårup Kirke (Hjørring Kommune)
- 79) Fredningskendelsen af 12/3 1962 for Vandplasken (Hjørring Kommune)
- 80) Fredningskendelsen af 8/5 1956 for Liver Å's udløb (Hjørring Kommune)

Ikke manifesterede intertekstualiteter i politikfællesskaberne:

- 81) Udledning af næringsstoffer, organisk stof og miljøfarlige stoffer fra de kommunale spildevandsanlæg udgør for nogle lokale vandområder stadig en væsentlig del af den samlede påvirkning af miljøtilstand (Rebild Kommune)
- 82) Hovedparten af Rebild Kommune består af landbrugsarealer med intensiv landbrugsdrift, hvorfor grundressourcen påvirkes i for at [af] nedsivning af nitrat og pesticider (Rebild Kommune)
- 83) Rebild Kommune rummer nogle helt unikke søer, som af forskellige årsager er betydningsfulde naturmæssige og rekreative perler for kommunen – søer som er af særlig interesse ikke kun set i forhold til resten af Himmerland, men også i nationale og internationale sammenhænge... (Rebild Kommune)
- 84) Næringsstofbelastning af naturtyper sker principielt på tre måder – ved direkte gødskning på arealer, luftbåren kvælstofbelastning fra landbrug og forbrændingsprocesser samt udsivning fra landbrugsjord og punktkilder. Uanset oprindelse medfører næringsstofbelastningen forringelse af naturkvalitet og må derfor søges begrænset mest muligt (Rebild Kommune)

85) I Rebild Kommune overvintrer Damflagermus i kalkgruben ved Smidie og i Thingbæk Kalkminer (Rebild Kommune)

86) Undersøgelser har vist, at dette vand [grundvand] kan være mere end 2000 år gammelt (Hjørring Kommune)

87) Kortlægning af spildevandsforholdene i de gamle Løgstør og Aars Kommuner samt i de gamle Farsø og Aalestrup Kommuner (Vesthimmerlands Kommune)

Interdiskursivitet i politikfælleskaberne:

88) Lov-'værktøjer' [kommunerne mangler et lovgrundlag for at udfører vandplanerne/miljøpolitik samt midler til samme] (Thisted Kommune)

89) 'Muslingeaffald' [muslinger der bliver flyttet fra områder med iltvind] (Thisted Kommune)

90) Debris [fremmedord for affald] (Thisted Kommune)

91) Vandpest (Thisted Kommune)

92) En særlig form for "eksport" ligger i at afbrænde den faste fraktion [af gylle], hvorved kvælstoffet stiger til vejrs... (Hjørring Kommune)

93) Af de lidt mere "eksotiske" muligheder kan være udnyttelse af krabber og søstjerner, udnyttelse/regulering af gobler, dyrkning af søsalat og etablering af stenrev [angående fjernelse af næringsstoffer i Limfjoren] (Vesthimmerlands Kommune)

94) "Hummerreservat" (Morsø Kommune)

Intertekstualiteter i emne-netværkene:

95) Vandrammedirektivet (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland plus DN Aalborg afdelingen)

96) NATURA 2000-direktivet (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

97) Basisanalyserne (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

98) Habitatdirektivet (Danmark Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

99) Naturbeskyttelseslovens § 3 (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

100) By- & Landskabsstyrelsens hjemmeside under Vandplaner [angående kategorier for økologisk stand] (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

- 101) NOVANA-programmet for naturovervågning⁹⁰ (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 102) Husdyrbekendtgørelsen (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 103) Vandognatur.dk – områdebeskrivelser (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 104) Vandløbsregulativerne (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 105) Recipientkvalitetsplan for Limfjorden 1985-1996 (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland, Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
- 106) Limfjordsovervågningen 2005 (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 107) Den nye husdyrlov har sænket beskyttelsesniveauet for søerne i forhold til tidligere administrationspraksis i amterne (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland),
- 108) Vandmiljøplan 1,2 og 3 (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 109) Regionalplan 2005 (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland plus Aalborg afdelingen), Regionalplanens beskyttelsesniveau (Danmarks Naturfredningsforening – Vesthimmerland)
- 110) Målinger af Mariager Fjord 2004 (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 111) Mariagerfjord Kommune modtager hvert år et stort antal ansøgninger om levering af betydelige mængder spildevandsslam til jordbrugsformål (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

Er forkert placeret i bilag, nr. 112-117, er under Politikfællesskab i analysen:

- 112) Den 29. november blev der afholdt et dialogmøde for landmænd på Mors vedrørende idéfasen for vand- og naturplanlægningen. Ved mødet deltog omkring 70 engagerede landmænd (Mors-Thy Familielandbrug)
- 113) Vi ønsker således at miljøcentret og kommunen inddrager de lokale landbrugsorganisationer ud over den i lovgivningen foreskrevne idéfase og kommende høringsperioder (Mors-Thy Familielandbrug)
- 114) Det fælles gødningsbehandlingsanlæg under Morsø Bioenergi er beregnet til at behandle 275.000 t gylle pr. år. Det svarer til 30-35% af husdyrgødningen på Mors (Mors-Thy Familielandbrug)
- 115) En manual, der er udarbejdet i forbindelse med EU-Life-projektet AGWAplan i forbindelse med udarbejdelse af en miljøplan for et vandopland (Mors-Thy Familielandbrug)
- 116) Græsning.dk (Vesthimmerlands Landboforening)

⁹⁰ Det Nationale program for Overvågning af Vandmiljøet og Naturen. NOVANA startede 1. januar 2004 som en revideret udgave af det tidligere National Overvågningsprogram af Vandmiljøet – NOVA-2003 (<http://www.blst.dk/Overvaagning/NOVANA/>)

- 117) Medlemmerne oplever ofte, at vandløbsnære arealer gentagne gange oversvømmes i løbet af vinteren (Vesthimmerlands Landboforening)
- 118) Skov- og Naturstyrelsens anvisning om metode og Miljøstyrelsens vejledning (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg Afdelingen)
- 119) Nordjyllands Amts Naturpolitik (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg Afdelingen)
- 120) Limfjordsamternes konference i 2006 og i pjecen om Limfjordens miljøtilstand (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg Afdelingen)
- 121) Professor Mogens Henze fra DTU [vedrørende at svineproduktion er den største synder] (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 122) Marienbiolog Peter Blanner har sagt: Limfjordens natur er af international betydning og omkring 2/3 af farvandet er beskyttet af EU's habitatsdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 123) Aalborg Kommunes Planstrategi 2007 (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)

Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet er forkert placeret i 124-128, er under Politikfællesskab i analysen:

- 124) Der er heldigvis allerede megen erfaring med vandløbsrestaurering fra succesprojekter såsom "Halkærådal" og engagerede lystfiskeres indsats i Lindenberg Å systemet (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen plus **Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet for 'Halkærådal'**)
- 125) 'Beregning af reduktionsmål for Limfjorden' af geolog Fl. Gertz, Landcentret, Dansk Landbrugsrådgivning (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
- 126) Limfjordskonferencen i Aalborg oktober 2007 (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
- 127) DMU faglige rapport nr. 505 august 2004 (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
- 128) AGWAPLAN-projektet (agwaplan.dk) (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)

Ikke manifeste intertekstualiteter i emne-netværkene:

- 129) DN Randers har gennem flere år forgæves protesteret imod en udvidelse af husdyrbrugsproduktionen i den del af Limfjordens vandopland, der ligger i Randers Kommune (Danmarks Naturfredningsforening – Randers afdelingen)
- 130) Den store fredning af ådalen fandt sted i 1978... (Lodsejerlauget ved Lerkenfeldt å v/ Søren Byrjalsen)
- 131) Landbruget udleder 67 % af de næringsstoffer, som kan måls i det vestlige Kattegat, og for Skagerraks vedkommende er andelen oppe på 71 %. Dele af Kattegat som f.eks. Aalborg Bugt har været

stærkt påvirket af næringsstoffer, hvilket har ført til de velkendte fænomener med iltvind ved bunden og sammenbrud af de bundnære økosystemer (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

- 132) Der har igennem mange å været en tendens til, at den ulovlige udledning af olie- eller kemikalieholdigt skyllevand fra tankskibe er sket når skibene kommer vest for Skagen Gren (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 133) Det er påbudt at holde en 1 m bred dyrkningsfri bræmme langs vandløbene, men denne afstand overholdes ikke alle steder (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 134) Ifølge risikoanalysen er for store tilførsler af næringsstoffer – for søernes vedkommende først og fremmest fosfor – den primære grund til at god økologisk tilstand ikke skønnes opnået i 2015 [eventuelt er risikoanalysen = basisanalysen] (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 135) I nogle af de bynære indvindingsoplande er der store problemer med forskellige andre miljøfremmede stoffer, som først og fremmest stammer fra aktiviteter i eller i nærheden af byen: industriel produktion og brug af pesticider til ikke-landbrugsmæssige formål (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 136) De gamle amter har... lavet tekniske redegørelser og rapporter hvor resultaterne af overvågningen præsenteres (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 137) Skrabning efter blåmuslinger og østers i de vestlige og centrale dele af Limfjorden påvirker bundens dyreliv kraftigt (Danmark Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 138) Belastningen af vandløbene med organisk og kemisk stof fra renseanlæg, spredt bebyggelse, industri, dambrug og andre punktkilder er reduceret siden 1980'erne (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 139) Stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet er årsag til den ringe vandkvalitet i hovedparten af søerne (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 140) Tidligere tiders store tilførsler af spildevand har ophobet sig i søbunden (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 141) Laboratorieforsøg viser, at lignende koncentrationer [af pesticider] kan forventes at medføre akutte fysiologiske effekter på dyreplanton og andre organismer i søer (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 142) Indenfor de sidste århundreder [er] mange store og små søer, samt vandhuller blevet drænet bort for at give plads til intensiveret landbrug og byudvikling (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 143) Det er alment kendt, at de gødnings- og affaldsstoffer (bl.a. miljøfremmede stoffer), pesticider mv. der udbringes på jorden med en vis forsinkelse genfindes i grundvandet. Ophobningen af disse stoffer i grundvandet repræsenterer mange steder en akut trussel mod grundvandsressourcen. Dette aflæses direkte i form i [af] analyser af drikkevand, især hvor indvindingen sker i de øvre eller regionale grundvandsmagasiner (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

- 144) [Da] Den statlige kortlægning i indsatsområderne ikke er afsluttet alle steder. Der er generelt behov for mere viden om kvaliteten af det grundvand, som strømmer til natur- og vandområderne for at kunne foretage en prioritering af en forebyggende indsats til nedbringelse af en kritisk belastning. Derfor skal der etableres et større vidensgrundlag (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 145) Mariager Fjord er af stor betydning for landsdelen. Dens natur og miljø har stor betydning for områdets dyre- planteliv, for befolkningens rekreative muligheder såvel som tureis- og erhvervmæssige interesser (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 146) Fjordens [Mariager] død i 1997 samt de årlige beretninger om truslen for gentagelse i perioder med varmt og solrigt vejr forstærker ønsket om snarest at få lavet handlingsplaner... (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 147) De tidligere amters analyse viste, at der højst bør udledes 12 kg N/ha/år i oplandet til Mariager fjord, hvis god økologisk tilstand fremover skal opnås (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 148) En stor del af vandløbsundersøgelserne foretaget i Mariagerfjord området er meget gamle (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 149) En af de største trusler mod vandløbene i Mariagerfjord området er den pågående hårde vedligeholdelse, som forringer de fysiske forhold i vandløbene og dermed livsbetingelserne for fisk og smådyrsfaunaen. En hård vandløbsvedligeholdelse kan desuden ændre hydrologien i vandløbene og dermed levevilkårene for både de vand- og landlevende dyr og planter (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 150) Stort set alle vandløb i Mariagerfjord området er i varierende omfang blevet reguleret (udrettet, uddybet, rørlagt og opstemmet) i forbindelse med intensiveringen af landbrugsdriften i midten af det 20. århundrede (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 151) Stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet er årsag til den ringe vandkvalitet i hovedparten af søerne. Tilførslen sker via vandløb, overfladeafstrømning, spildevandsudledninger, markdræn, og andre tilløb samt kilder og grundvand. Belastningen med næringsstoffer gør søvandet uklart pga. en øget algevækst, hvilket kan få uønskede konsekvenser som fx iltsvind og badeforbud (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 152) Bidraget fra spildevand er således reduceret fra at udgøre 16 % i perioden 1989-95 til at udgøre kun 3,9 % i 2004, mens bidraget fra det åbne land derimod er øget fra 45 % til 66 % i samme periode. Alle søerne med manglende målopfyldelse er beliggende i intensivt dyrket landbrugsland (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 153) Næringsstofbidraget fra spildevand til de større søer er som nævnt reduceret markant. Dog modtager flere af kommunens søer stadig spildevand i form af opspædt spildevand fra fælleskloak ved regnhændelser (P-konc.: 2500 µg/l), husspildevand fra spredt bebyggelse i det åbne land og regnvand fra veje og befæstede arealer (P-konc.: 500 µg/l), som i høj grad medfører en næringsstofbelastning (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 154) Indenfor de sidste århundreder er store såvel som små søer samt vandhuller blevet drænet bort for at give plads til intensivt landbrug og byudvikling. I dag er søer beskyttet af

Naturbeskyttelsesloven og samtidig gendannes der en del søer og vandhuller. Fortidens afvanding og nutidens eutrofiering og brug af pesticider gør dog, at småsøerne og den tilhørende flora og fauna fortsat er stærkt påvirket af menneskelige aktiviteter. Småsøer og vandhuller er måske nok en mere upåagtet natur i Danmark, men ikke desto mindre ser de ud til at tegne sig for en langt større del af den biologiske mangfoldighed end fx større søer. En opgørelse fra Fyn tyder på at 58 % af de omkring 1900 ferskvandsdyrearter i Danmark lever i eller i tilknytning til småsøerne (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)

Er forkert placeret i bilag, nr. 155-157 er under Politikfællesskab i analysen:

155)	Der er fra myndighedens side forventning om, at tagvand fra stalde kan forårsage betydelig skade på vandløb ved pulsvis udledning via dræn til vandløb (Mors-Thy Familielandbrug)
156)	Landmændene er ejere af en stor del af de engarealer, overdrev og heder, der ligger indenfor Natura 2000 udpegninger på land (Vesthimmerlands Landboforening)
157)	... Klimaforandringer med større regnmængder til følge, være en øget risiko for oversvømmelser af landbrugsjord langs de vandløb... (Vesthimmerlands Landboforening)
- 158) Limfjordens tilstand i dag er præget af alt for store tilførsler af næringssalte, som derfor må nedbringes (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 159) Vi læser netop i disse dage om Aalborg byråds drøftelser i tilknytning til ny spildevandsplan om rensning af spildevandet i sommerhusområder ved Hals. Disse bestræbelser støtter vi varmt (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 160) Limfjorden har gennem mange år været genstand for en intens opmærksomhed fra de daværende Limfjords-amter (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 161) Vi kunne begynde med at gøre som Holland i slutningen af 1990'erne. De reducerede svineproduktionen med en tredjedel (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 162) Der transporteres årligt 2.500.000 kubikmeter ferskvand ud i fjorden fra en sjettedel af Danmarks areal, som rummer en femtedel af landbrugsjorden. Den opblanding, der sker af den næringsberigede ferskvand i fjorden lader sig ikke begrænse (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 163) For 100 år siden blev der årligt landet 1 million kg. rødspætter fra Limfjorden. I år 2000 blev der kun landet 600 kg. For 100 år siden var der registreret over 3000 erhvervs- og deltidsfiskere omkring Limfjorden. I dag findes der kun muslingefiskere. Gennemsnitstemperaturen i Limfjorden er de seneste 100 år steget med 1,1 grad og vil formentlig fortsætte med at stige i de kommende år, og det betyder alt andet lige, at vi vil komme til at se mere iltvind, flere bundvendinger og større fiskedød. 6.000 tons kvælstof løber der årligt ud i Limfjorden fra hele dens opland. Det svarer til kvælstofmængden i urensset spildevand fra 3,6 millioner mennesker. Det kan Limfjorden og naturen i det hele taget ikke holde til. Limfjorden modtager årligt 120 kg. kvælstof pr. hektar fjord. Det svarer til, hvad en godt gødsket kornmark får tilført. Vi har siden 1970'erne vidst, at der skal sættes drastisk ind overfor landbrugets tab af kvælstof og fosfor, hvis Limfjorden permanent skal få det bedre. Landbruget er skyld i 70% af al kvælstof og 30% af fosfor, som løber ud i Limfjorden (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)

- 164) Kun 1/3 del af det kvælstof, som landmanden spreder på sine marker bliver optaget af planter og husdyr. Resten forsvinder steder hen, hvor det ikke hører hjemme, bl. a. til Limfjorden (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 165) Langt de fleste folkevalgte har aldrig for alvor respekteret konklusionerne i de rapporter, der slår fast, at Limfjorden ikke kan tåle så stor en svineproduktion i sit opland. Det drejer sig efterhånden om ca. 10 millioner slagtesvin, der produceres om året (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 166) Man tillader en stadigt stigende griseproduktion og et industrielt landbrug omkring hele Limfjorden, der resulterer i så meget næring i farvandet, at det helt har fjernet levestruktur for bundens dyr, planter og fisk (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 167) I dag er vandløbsvedligeholdelsen stadig ret hårdhændet, hvilket favoriserer de mest robuste vandplanter, som godt kan tåle at blive slået nedskåret flere gange årligt. Desværre efterlader det også vores vandløb meget ensartede og "uinteressante" fra en biologisk synsvinkel (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)
- 168) Nutidens åer er fattige på sten og naturlige gydebanks (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)

Er forkert placeret 169-171 i bilaget, er under Politikfællesskab i analysen:

169)	At det er en kendt sag, at de danske vandløb er klassificeret efter hvilken fiskearter der kan leve der (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
170)	Det er muligt at fjerne fiberdelen fra gyllen, hvori fosfor kvælstof findes [og dermed ikke havner i vandløb/Limfjorden] (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)
171)	Udbringning af husdyrgødning har de sidste 15-20 undergået en stor udvikling i Danmark, hvilket har givet en høj udnyttelse af kvælstof og andre næringsstoffer (Landboorganisationerne i Limfjordsoplandet)

Interdiskursiviteter i emne-netværkene:

- 172) "A- og B-natur" (Danmarks Naturfredningsforening – Samråd Nordjylland)
- 173) Det er gammel **miljøgæld**, som vi skal betale tilbage, før vi for alvor kan se resultatet af eventuelle investeringer i fjordens miljø (Danmarks Naturfredningsforening – Aalborg afdelingen)

Bilag 4

1.2 Limfjorden

Kysten fra Aggersund til Bygholm Vejle

Dansk Ornitologisk Forening, Nordjylland, 1/3/2008

(D 1602)

Se bilag:

Ingen filer fundet!

Indlæg:

EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 8 – Kysten fra Aggersund til Bygholm Vejle Dette område er præget af strandenge og lavvandet til tider tørlagt vade som udgør et vigtigt raste og overvintringsområde for flere arter vade- og andefugle. Status Almindelig Ryle (Engryle) som ynglefugl er meget negativ idet der ikke er fundet ynglepar i området de seneste år. Årsagen er formentlig, at habitaterne ikke længere passer helt til artens krav, dels på grund af tilgroning, for lav vandstand/udtørring og dels på grund af prædation fra især kat, ræv og mink. Status for Klyde som ynglefugl i område F8 er meget svingende måske endda helt stoppet. For denne art gælder som for Ryle, at den er meget sårbar overfor svingninger i habitatens tilstand og for prædation fra firbenede rovdyr. De største trusler for området er: Tilgroning af strandengsarealerne på grund af manglende afgræsning og for lav vandstand. Dræning af landbrugsarealerne og dermed bortledning af vand til Limfjorden forhindrer periodevis oversvømmelser af strandengene. Prædation fra især kat, mink og ræv udgør trusler for de jordrugende arter og især kat og mink bør bekæmpes intensivt. Vandstandshævninger på de yderste arealer vil delvist afhjælpe dette problem. EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 12 – Løgstør Bredning, Livø, Feggesund og Skarrehage Løgstør Bredning er i høj grad påvirket af udledningen af kvælstof fra et meget stort landbrugsopland. Udledningen af kvælstof til området påfører årligt iltsvind som formentlig over tid giver dårlige livsbetingelser for den bundfauna der er livsvigtig for de rastende og overvintrende havfugle. Strandengsområderne trues derudover af tilgroning og for lav vandstand. I visse dele af kystområdet er byudvikling, erhvervmæssig drift og udvikling samt rekreativ udnyttelse en trussel for strandengsområderne, der er under konstant pres for anden udnyttelse end natur. Status for Dværgerterne som ynglefugl i området er ukendt. Arten er særdeles sårbar for forstyrrelser på dens ynglesteder. Som jordrugende art på stenet strand er den især udsat for forstyrrelser fra menneskelige aktiviteter især må det formodes, at luftning af hunde (løse) er et stort problem i visse områder. Desuden er mink og kat formentlig en væsentlig trussel for arten. For træk og overvintrende ande- og gåsearter er Løgstør Bredning af international betydning, som en væsentlig del af den nord-sydgående trækrute for disse arter. At eutrofiering, iltsvind og deraf manglende fødemuligheder er et væsentligt problem ses ved at gåsearter der normalt søger deres føde på de lavvandede havområder (eksempelvis Knortegæs) i større omfang end tidligere nu søger på land for at fouragere. Der bør iværksættes kraftige initiativer for at få nedsat landbrugets udledning af kvælstof til området samt tillades vandstandshævninger i det omfang det er muligt. Naturgenopretning af de bagvedliggende ådale vil være foranstaltninger der delvist kan forbedre vandkvalitet og tilstanden på strandengene. EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 13 – Østlige Vejler EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 19 - Lønnerup Fjord EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 20 - Vestlige Vejler, Arup Holm og Hovsør Røn Vejlerne som helhed er et af Danmarks vigtigste fugleområder både hvad angår områdets muligheder som ynglelokalitet og som træk/overvintringslokalitet. Efter området i store træk blev privatejet (fondsejet) er der sket store tiltag for at forbedre områdets naturværdier, specielt på det hydrogene område. Men netop det faktum, at der er sket en øget vandstandshævning og dannelse af flere mindre og større søer i området, medfører også, at der sker en større eutrofiering, da stort set alt vand i oplandet og fjorden ud for er belastet kraftigt af kvælstofudledning fra det omgivende landbrugsland. Der bør tages initiativ til en kraftig nedsættelse af kvælstofudledningen i hele området, såfremt målsætningerne om vandkvalitet skal kunne imødekommes inden for en overskuelig fremtid. Ræv, kat og mink udgør en trussel for jordrugende fugle, som bør minimeres ved målrettet bekæmpning af især mink og kat. EU-

Habitatområde nr. 16 – Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg Her omtales udelukkende Bulbjerg der huser Danmarks største koloni af ynglende Rider, samt i perioder Danmarks eneste ynglepar af Mallemuk. Bulbjerg trues især af turisme og andre menneskelige aktiviteter. Hvert år besøges Bulbjerg af et stort antal mennesker, der dels besøger området ovenfor og bagved selve klintområdet og som også besøger forstranden foran klinten. Det giver en stor forstyrrende belastning for Ridekolonien, hvor det faktisk fra stranden er muligt at komme helt tæt på fuglene. Der opleves i perioder bevidst forstyrrelse af fuglene ved stenkast m.m. fra toppen af klinten, hvor nogen synes det er morsomt at kaste til måls efter fuglene, der gerne hænger tæt på klintekanten på grund af vindens opdrift her. Det bør overvejes, om der i yngletiden bør etableres afspærringer, så forstyrrelserne fra mennesker nedsættes mest muligt, uden at forhindre, at besøgende kan få den meget specielle oplevelse det er at følge de store fugle på klinten. Kontaktperson Kurt Rasmussen 4021-6477 kurt@kuras.dk